This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA RECOGNITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FRIDERICO IACOBS

ET

VAL. CHR. FR. ROST.

A.

POETARUM

VOL. X.

CONTINENS

SOPHOCLIS TRAGOEDIARUM VOL. II.

ED.

EDUARDUS WUNDERUS.

EDITIO TERTIA.

GOTHAE,

SUMPTIBUS FERDINANDI HENNINGS.

MDCCCLIV.

Digitized by Google

SOPHOCLIS

TRAGOEDIAE.

RECENSUIT ET EXPLANAVIT

EDUARDUS WUNDERUS.

VOL. II. SECT. I.

CONTINENS

ELECTRAM.

EDITIO TERTIA.

GOTHAE,
SUMPTIBUS FERDINANDI HENNINGS.
MDCCCIV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Gen. Lib. - Transfer
1-21-60

888
S5
W96
V. 2.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΗΛΕΚΤΡΑ.

24472

Digitized by Google

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.
ΟΡΕΣΤΗΣ.
ΗΛΕΚΤΡΑ.
ΧΟΡΟΣ.
ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.
ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.
ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὑπόκειται ὧδε· τροφεὺς δεικνὺς Ὀρέστῃ τὰ ἐν Ἄργει. μικρὸν γὰρ αὐτὸν ὄντα κλέψασα ἡ Ἠλέκτρα, ἡνίκα ὁ πατὴρ ἐσφάζετο, ἔδωκε τῷ τροφεῖ δείσασα, μὴ καὶ αὐτὸν κτείνωσιν. ὁ δὲ ὑπεξέθετο αὐτὸν εἰς Φωκίδα πρὸς τὸν Στρόφιον· νῦν δὲ μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐπανιὼν σὺν αὐτῷ πρὸς τὸ Ἄργος δείκνυσιν αὐτῷ τὰ ἐν Ἄργει.

Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Ἄργει. ὁ δὲ Χορὸς συνέστηκεν ἐξ ἐπιχωρίων παρθένων. προλογίζει δὲ ὁ παιδαγωγὸς Ὀρέστου.

Digitized by Google

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

Ὦ τοῦ στρατηγήσαντος ἐν Τροίᾳ ποτὲ
Ἀγαμέμνονος παῖ, νῦν ἐκεῖν' ἔξεστί σοι
παρόντι λεύσσειν, ὧν πρόθυμος ἦσθ' ἀεί.
τὸ γὰρ παλαιὸν Ἄργος, οὐπόθεις, τόδε,

V. 1. Schol.: *στρατηγήσαντος· γρ. τυραννήσαντος.* Quae genuina mihi scriptura videtur. Cf. Comment. nostram de Scholiorum in Soph. tragg. auctoritate p. 37.

V. 1. *ἐν Τροίᾳ*] Id est in Troade. Monitum iam ad Ai. 994. ed. meae.

V. 3. *πρόθυμος*] Recte Suidas *ἐπιθυμῶν, ὀρεγόμενος* interpretatur.

V. 4. *παλαιὸν Ἄργος*] Unus ex Scholiastis: *Ὅμηρος χωρίζει τὸ Ἄργος καὶ τὴν Μυκήνην* (respicit Il. δ, 52: *Ἄργος τε Σπάρτη τε καὶ εὐρυάγυια Μυκήνη*)· *οἱ δὲ νεώτεροι τὴν αὐτὴν Μυκήνην καὶ Ἄργος φασίν.* Hinc Brunckius Argos eandem urbem ac Mycenas dici hic censet, collato v. 1459. Fieri id interdum exemplis nonnullis docuit Elmsleius ad Heracl. 188. Agrum Argivum intelligit Hermannus cum Musgravio aliisque, ut a generali locorum notatione ad singulas partes poeta pergat. Ego ut statuam Argos urbem significari, v. 6. adducor, ex quo quum templum, quod situm in urbe illa fuit, depictum in scena fuisse manifesto appareat, nihil profecto probabilius est, quam ipsam etiam urbem ibi repraesentatam fuisse. Eius autem urbis puta illam maxime partem, quae dicitur *ἀγορὰ Λύκειος*, patuisse accedentium aspectui, quemadmodum Mycenarum urbis aedes regias potissimum conspectas fuisse certum est. Ceterum a paedagogo primum remotiores, deinde propiores monstrari locos e verbis v. 8: *οἱ δ' ἱκάνομεν κτλ.*, intelligimus. Argos autem a Mycenis quinquaginta stadiis dissitos fuisse Strabo VIII. p. 368. testatur. Fr. Iacobsius haec mecum communicavit: Boissonadius quoque scenam Mycenis esse existimat, haec addens: „Argos non est Argolis, sed ipsa urbs, quam Mycenas ingredientes e loco editiore conspiciunt. Locorum ipsorum habitum, qui illa vidit, optime Sophocleae expositioni convenire declaravit Clarkius, cuius omnino consulendum est Iter Part. II. Sect. II. p. 692."

Digitized by Google

τῆς οἰστροπλῆγος ἄλσος Ἰνάχου κόρης·
αὕτη δ', Ὀρέστα, τοῦ λυκοκτόνου θεοῦ
ἀγορὰ Λύκειος· οὐξ ἀριστερᾶς δ' ὅδε
Ἥρας ὁ κλεινὸς ναός· οἳ δ' ἱκάνομεν,
φάσκειν Μυκήνας τὰς πολυχρύσους ὁρᾶν,
πολύφθορόν τε δῶμα Πελοπιδῶν τόδε·
ὅθεν σε πατρὸς ἐκ φόνων ἐγὼ ποτε
πρὸς σῆς ὁμαίμου καὶ κασιγνήτης λαβὼν
ἤνεγκα κἀξέσωσα κἀξεθρεψάμην

V. 5. *τῆς — κόρης*] Liberius poeta, quod de regione ad Argos sita dici debebat, ad totam urbem transtulit. Non enim urbs ipsa, sed locus quidam ad eam situs Ioni sacer videtur fuisse, quanquam tota urbs illius nomine magnam celebritatem nacta fuit. Non dissimiliter dixit Eur. El. 1: *ὦ γῆς παλαιὸν Ἄργος, Ἰνάχου ῥοαί.* Nomen ἄλσος autem quemvis locum numini consecratum indicare iam a Musgravio monitum est. Cf. Boeckh. Not. Crit. T. I. p. 364. et Soph. Ant. 845. Denique *οἰστροπλὴξ* dicta ante Sophoclem Ioab Aeschylo est Prom. 681: *οἰστροπλὴξ δ' ἐγὼ μάστιγι θεία γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνομαι.* Apollod. Bibl. II, 1, 3: *Ἥρα δὲ τῇ βοῒ οἰστρον ἐμβάλλει.* — „Similia βουπλήξ, ἀκανθοπλήξ etc. comparans Eustath. Il. ζ. p. 629. hunc versum Sophoclis laudat." FR. IACOBS.

V. 6. Schol.: *αὕτη — λυκοκτόνου· οὐκ ἀπ' ἄλλου τινὸς ποιεῖται τὴν δεῖξιν ἢ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπερ ἀρχαιότατόν ἐστι κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἄργει ἀγοράν, ἐν ᾧ καὶ πῦρ ἀπόκειται, περὶ οὗ πρόσθεν εἰρήκαμεν* (dixerat ante hoc: *λέγεσθαι, ὡς ἀπ' οὐρανοῦ πρῶτον ἐκεῖσε κατηνέχθη*)· *ἔστι δὲ καταντικρὺ τοῦ Νεμεαίου Διός. παραγενόμενοι οὖν εἰς Ἄργος, ὁ τροφεὺς δείκνυσιν αὐτῷ τὴν πόλιν λέγων· ἔστιν οὐκ ἄπωθεν τῶν Μυκηνῶν, ἀλλ' ἐξ ἀπόπτου φαίνεται, καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἥρας ἐξ ἀριστερᾶς ὄντα Μυκηνῶν τοῖς ἀπὸ Κορίνθου εἰσιοῦσι. Λυκοκτόνον δὲ τὸν Ἀπόλλωνα οἱ μὲν διὰ τὸ νόμιον εἶναι τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἐπιβούλους αὐτῶν φονεύειν· διὸ καὶ λύκους αὐτῷ φασι θύεσθαι ἐν Ἄργει· οἱ δὲ διὰ τὸ ἱερὸν εἶναι τὸ ζῶον, ὡς καὶ τῆς Ἀρτέμιδος τὰς ἐλάφους· ὅθεν καὶ τῷ νομίσματι τῶν Ἀργείων ἐγχαράττεσθαί φασι λύκον, ὡς καὶ τὰς γλαῦκας Ἀθήναζε.* Aut librarii culpa in his scholiis *Λυκοκτόνον* positum pro *Λύκειον*, aut valde erravit Scholiasta ea proferens ad explicandum nomen *Λυκοκτόνος*, quae de nomine *Λύκειος* tantum dici potuisse manifestum est. Neque enim dubium est, quin *λυκοκτόνος* dictus Apollo sit, quod luporum delendorum, qui plurimi antiquissimis temporibus illa in regione saevisse in pecudes videntur (cf. Pausan. II, 9, 7. et ad Soph. O. R. 198. ed. meae), rationem quandam hominibus indicarit. Eidem cur templum Argis a Danao exstructum fuerit, exponit Pausan. II, 19, 3: *Ἀργείοις δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει τὸ ἐπιφανέστατόν ἐστιν Ἀπόλλωνος ἱερὸν Λυκίου κτλ.* — De pronominis *αὕτη* significatu vide Matth. §. 471, 12. Rost. §. 99, 6. c. ed. VI.

V. 7 seq. Schol.: *οὐξ ἀριστερᾶς· ἔστι γὰρ ἐξ ἀριστερᾶς τῶν Μυκηνῶν τοῖς ἀπὸ Κορίνθου εἰσιοῦσιν Ἥρας ναός· ἐκ Φωκίδος δὲ παραγενόμενοι διὰ Κορίνθου πεποίηνται τὴν ὁδόν.* Pausan. II, 17, 1: *Μυκηνῶν*

τοσόνδ' ἐς ἥβης, πατρὶ τιμωρὸν φόνου.
νῦν οὖν, Ὀρέστα, καὶ σύ, φίλτατε ξένων,
Πυλάδη, τί χρὴ δρᾶν, ἐν τάχει βουλευτέον,
ὡς ἡμὶν ἤδη λαμπρὸν ἡλίου σέλας
ἐῶᾳ κινεῖ φθέγματ' ὀρνίθων σαφῆ,
μέλαινά τ' ἄστρων ἐκλέλοιπεν εὐφρόνη.
πρὶν οὖν τιν' ἀνδρῶν ἐξοδοιπορεῖν στέγης,
ξυνάπτετον λόγοισιν· ὡς ἐνταῦθ', ἵνα
οὐκ ἔστ' ἔτ' ὀκνεῖν καιρός, ἀλλ' ἔργων ἀκμή.

ἐν ἀριστερᾷ πέντε ἀπέχει καὶ δέκα στάδια τὸ Ἡραῖον. Teste Strabone VIII. p. 368. tantum decem stadiis distabat. De situ Lycei conferri Dindorfius iubet Leakii *Travels in the Morea* Vol. II. p. 403., de Heraeo ibid. p. 389.

V. 9. φάσκειν] Infinitivus pro imperativo positus est, ut O. R. 462. Phil. 1411. Scholiasta: τὰς πολυχρύσους· Ὁμηρος (Il. η, 180.)· πολυχρύσοιο Μυκήνης. Cf. Horat. Od. 1, 7, 9: ditesque Mycenas.

V. 10. Schol.: πολύφθορον· ἐν ᾧ πολλαὶ φθοραὶ καὶ φόνοι ἐγένοντο. Tantalus enim Pelopa filium mactavit disque epulandum apposuit, Atreus et Thyestes, Pelopis filii, occiderunt Chrysippum fratrem, Atreus liberos Thyestis, Thyestis filius Atreum et postea Agamemnonem. ERF. Cf. v. 504 seqq.

V. 11. πατρὸς ἐκ φόνων] Cf. 296. 1132 seqq. 1348 seqq.

V. 12. ὁμαίμου καὶ κασιγνήτης] De coniunctis his nominibus vide quae ad Ant. v. 1. annotata sunt.

V. 13. Schol.: ἤνεγκα· τὸ ἤνεγκα τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας δηλοῖ, ὡς περὶ παιδαρίου οὔτι βαδίσαι δυναμένου. Homerus Od. γ, 306 seqq. septimum post annum, quam occisus erat Agamemno, redisse Orestem narrat.

V. 18. κινεῖ — σαφῆ] Recte iam Hermannus monuit σαφῆ cum verbo κινεῖ coniungendum esse, ut sensus sit: κινεῖ, ὥστε σαφῆ γίγνεσθαι. Alioqui enim plane otiosum foret σαφῆ. Similiter dictum v. 1366: σαφῆ ταῦτα δείξουσιν.

V. 19. μέλαινά τ' — εὐφρόνη] Nemodum recte haec explicavit. Nam Hermannus, quanquam vere iungenda esse verba ἄστρων εὐφρόνη in nota ad hunc locum monuit, tamen non satis bene hoc ita dictum putavit, ut esset εὐφρόνη ἀστερόεσσα. Immo certum est concessumque mihi nunc ab ipso illo viro eximio opposita haec verba, μέλαινα ἄστρων εὐφρόνη, illis, quae praecesserunt, λαμπρὸν ἡλίου σέλας, ita esse, ut astrorum dicatur nigra nox, quod per noctis tenebras non sol, sed astra luceant. Comparat Hermannus in literis ad me datis Aeschyl. Prom. 24: ἡ ποικιλείμων νὺξ ἀποκρύψει φάος. Praeterea confer quae de hoc loco in Censura Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 98 seqq. exposui.

V. 21. ξυνάπτετον λόγοισιν] Ordo sententiarum hic est: primum dicit paedagogus tempus esse consultandi, βουλευτέον; deinde admonet, ut id ipsum faciant, ξυν. λόγοισιν: idque recte dicere potest, quia, licet nihil loquatur Pylades, tamen ita adest, ut qui locuturus esse, si opus sit, videatur. Nunc Orestes pro utroque sententiam dicit, et ita quidem, ut non opus sit aliquid addere Pyladem. HERM.

V. 22. ἔργων ἀκμή] Vide ad Philoct. v. 12.

Digitized by Google

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν προσπόλων, ὡς μοι σαφῆ
σημεῖα φαίνεις ἐσθλὸς εἰς ἡμᾶς γεγώς.
ὥσπερ γὰρ ἵππος εὐγενής, κἂν ᾖ γέρων,
ἐν τοῖσι δεινοῖς θυμὸν οὐκ ἀπώλεσεν,
ἀλλ' ὀρθὸν οὖς ἵστησιν, ὡσαύτως δὲ σὺ
ἡμᾶς τ' ὀτρύνεις καὐτὸς ἐν πρώτοις ἕπει.
τοιγὰρ τὰ μὲν δόξαντα δηλώσω, σὺ δὲ
ὀξεῖαν ἀκοὴν τοῖς ἐμοῖς λόγοις διδούς,
εἰ μή τι καιροῦ τυγχάνω, μεθάρμοσον.
ἐγὼ γὰρ ἡνίχ' ἱκόμην τὸ Πυθικὸν
μαντεῖον, ὡς μάθοιμ', ὅτῳ τρόπῳ πατρὶ

V. 24. Schol.: *ἐσθλὸς εἰς ἡμᾶς γεγώς· τοῦ εἶναι πιστὸς εἰς ἡμᾶς.*

V. 25. *ἵππος εὐγενής*] Hinc Philostr. Vit. Soph. II, 23, 4. p. 606: *καὶ εἶδον ἄνδρα παραπλήσιον τῷ Σοφοκλείῳ ἵππῳ.* FR. IACOBS.

V. 26 seq. *ἀπώλεσεν — ἵστησιν*] Vide quae ad Ai. 31. annotata sunt, quanquam alio sensu hic atque ibi aoristus positus est.

V. 27. *ὡσαύτως δέ*] De δὲ in apodosi posito vide Buttmann. Exc. XII. in Demosth. Midianam et Rost. §. 134. annot. 4. b.

V. 31. Schol.: *εἰ μή τι καιροῦ τυγχάνω· εἴ τί σοι δοκῶ μὴ καλῶς βεβουλεῦσθαι, μεθάρμοσον, ὃ ἔστιν ἐπανόρθωσον· ἔστι δὲ ἀγάσασθαι τὸν νεανίσκον, ὅτι μὴ πάνυ αὐθέκαστος φαίνεται.*

V. 33 seq. *πατρὶ — πάρα*] Locutio *δίκας ἀρέσθαι παρά τινος* poetica est pro vulgari *δίκας* sive *δίκην λαμβάνειν παρά τινος*, poenas sumere ab aliquo. Quae quum idem significaret atque *τιμωρεῖν*, dativum *πατρί* poeta adiecit, ita ut *δίκας ἀρέσθαι τινὶ παρά τινος* sensu nihil differat a locutione *τιμωρεῖν τινι*, iniurias alicui illatas ulcisci. Similiter dixit Terentius Heautont. I, 1, 86: illi de me supplicium dabo. Ceterum *ἀροίμην* optativus aoristi 2., non futuri est, pro quo in oratione recta coniunctivus debebat poni: *πῶς ἄρωμαι δίκας;*

V. 35. Schol.: *χρῇ· μαντεύεται.*

V. 36. *ἄσκευον — ἀσπίδων*] Sic 1002. *ἄλυπος ἄτης.* Vide quae Matth. §. 339. et Rost. §. 108. not. 19. attulerunt.

Ibid. *αὐτόν* valet ipsum, i. e. non per alios. Non significat solum, quod ne per *ἄσκευον ἀσπίδων τε καὶ στρατοῦ* quidem indicatur. Iusserat deus Orestem non per alios, sed ipsum, neque vi aperta, sed dolo vindictam sumere. HERM.

V. 37. *κλέψαι — σφαγάς*] De locutione *κλέπτειν σφαγήν*, clam caedem facere, vide ad Ai. 188. Genitivum *χειρός* iunge cum nomine *σφαγάς*, ut sit *χειρὸς σφαγὴ* caedes, quam manus facit, atque Orestes ipse sua manu caedem illam dolo facere iussus dicatur. Sic infra 206. dictum *θανάτους αἰκεῖς διδύμαιν χειροῖν.* Similia sunt Ai. 618: *ἔργα χεροῖν*, Trach. 603: *δώρημα τῆς ἐμῆς χερός.* Male alii iungunt *δόλοισι χειρός.*

V. 40. Schol.: *ἴσθι πᾶν τὸ δρώμενον· περιέργασαι τὰ πραττόμενα πάντα.*

δίκας ἀρούμην τῶν φονευσάντων πάρα,
χρῇ μοι τοιαῦθ' ὁ Φοῖβος, ὧν πεύσει τάχα·
ἄσκευον αὐτὸν ἀσπίδων τε καὶ στρατοῦ
δόλοισι κλέψαι χειρὸς ἐνδίκους σφαγάς.
ὅτ' οὖν τοιόνδε χρησμὸν εἰσηκούσαμεν,
σὺ μὲν μολών, ὅταν σε καίρὸς εἰσάγῃ,
δόμων ἔσω τῶνδ' ἴσθι πᾶν τὸ δρώμενον,
ὅπως ἂν εἰδὼς ἡμῖν ἀγγείλῃς σαφῆ.
οὐ γάρ σε μὴ γήρᾳ τε καὶ χρόνῳ μακρῷ
γνῶσ', οὐδ' ὑποπτεύσουσιν ὧδ' ἠνθισμένον.
λόγῳ δὲ χρῶ τοιῷδ', ὅτι ξένος μὲν εἶ

V. 42. Schol.: *οὐ γάρ σε μὴ χρόνῳ· τινὲς τὸ ἠνθισμένον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἠκουσαν, οἷον ταῖς πολιαῖς ἠνθισμένον· τοῦτο δὲ ἀπίθανον· ἐγνώσθη γὰρ ἄν, εἰ καὶ τοσοῦτον ἠλλαξε τὴν κεφαλήν. δοκεῖ οὖν μοι τὸ ἠνθισμένον ἀντὶ τοῦ ἠσκημένον. οὐ μὴ οὖν σε ἐπιγνῶσι τοιαῦτα πλαττόμενον· εἰ δὲ τὸ ἠνθισμένον ἐπὶ ἡλικίας δεξαίμεθα, ἔστιν οὐκ ἐπὶ τῶν τριχῶν, ἀλλ' ἐπὶ παντὸς τοῦ σώματος.* Errare Scholiastam, *ἠνθισμένον* interpretantem *πλαττόμενον*, quisque sponte intelligit. Neque vero per sensum loci licet, ut senectutis inesse significationem in verbo illo statuamus. Tum enim inepte poeta idem bis dixisset. Itaque veram puto Bothii interpretationem, qui *ἠνθισμένον* explicat floribus ornatum, i. e. coronatum eorum more, qui laeta nuntiaturi accedebant. Cf. Kusterus ad Aristoph. Plut. 765., nos ad O. R. 82. et Trach. 178 seq. Talis autem si accedebat hospes, non potuisse eum suspectum videri Clytaemnestrae apparet. Contra haec Fr. Iacobsius ad me scripsit ita: „Bothii explicatio mihi admodum dubia videtur. De senili colore et habitu acceptum vocabulum nihil tautologici infert. Fortasse lenem ironiam inesse dixeris. Veteres certe sic ut nos haec accepisse apparet ex loco Cyrilli c. Iulian. VI. p. 187. A: *ὅτε λευκῇ πολιᾷ κατηνθισμένος — διεφαίνετο.* De Chryseone Christodor. Ecphr. 90: *βαθὺς δέ οἱ ἤνθεε πώγων.*" At manifestum est duo dicere poetam, fore ut Clytaemnestra et Aegisthus neque agnoscant paedagogum neque suspectum habeant. Fore ut agnoscant eum negat, quod, ex quo discesserit, multum temporis elapsum sit atque ipse interea senex factus faciem corporis mutaverit. Iam potuit quidem nulla addita causa hoc addi, fore ut nullam suspicionem moveret apud illos paedagogus, utpote non aguitus. Sed illud nunquam crediderim, commode fieri potuisse, ut rursus negaretur paedagogus propterea suspectus fore, quod esset aetate provectus. Aut enim inutile hoc additamentum iudicandum, aut ineptum; inutile, quod idem iam antea dictum; ineptum propterea, quod, si quis aetate provectior est, ex eo non sequitur, ut suspectus esse nequeat. Itaque teneo Bothii interpretationem.

V. 43. *ὑποπτεύσουσιν*] Aoristi et futuri similiter coniunctorum exemplum attulit Dindorfius hoc ex O. C. 450: *ἀλλ' οὔτι μὴ λάχωσι τοῦδε συμμάχου, οὔτε σφιν ἀρχῆς τῆσδε Καδμείας ποτὲ ὄνησις ἥξει.*

Φωκεὺς, παρ' ἀνδρὸς Φανοτέως ἥκων· ὁ γὰρ
μέγιστος αὐτοῖς τυγχάνει δορυξένων·
ἄγγελλε δ' ὅρκον προστιθεὶς, ὀθούνεκα
τέθνηκ' Ὀρέστης ἐξ ἀναγκαίας τύχης,
ἅθλοισι Πυθικοῖσιν ἐκ τροχηλάτων
δίφρων κυλισθείς· ὧδ' ὁ μῦθος ἑστάτω.
ἡμεῖς δὲ πατρὸς τύμβον, ὡς ἔφη θεός,
λοιβαῖς τὸ πρῶτον καὶ καρατόμοις χλιδαῖς
στέψαντες, εἶτ' ἄφορρον ἥξομεν πάλιν

V. 51. *ἔφη θεός* ex mea coniectura scripsi. Libri *ἐφίετο*. At hoc omisso nomine *θεός* necessario ad Agamemnonem referendum

V. 45. *παρ' ἀνδρὸς Φανοτέως*] Recte Hermannus, *παρ' ἀνδρὸς Φανοτέως*, inquit, est: a viro quopiam, nomine Phanoteo, coll. Hom. Il. *ε*, 649: *ἀνέρος ἀφραδίῃσιν, ἀγανοῦ Λαομέδοντος*, et Il. *λ*, 738. *π*, 617. Deinde quod non intellectum adhuc ab interpretibus est, cur hic et v. 670. a Phanoteo missus paedagogus dicatur, quum Orestes v. 1110 seq. a Strophio se venire nuntiet, id optime explicuit Hermannus in censura Aesch. Eum. ab O. Müllero edit. Annal. Vienn. T. LXIV. p. 141 seqq. Res enim haec est: Phanotens, rex Phanotei sive Panopei, oppidi Phocidis, et Crisus, rex Crisae, eiusdem civitatis oppidi, in quod delatus Orestes puer erat (cf. v. 180.), fratres erant, maximo se odio persequentes. Iam quum Crisi filius, Strophius, qui uxorem duxerat Anaxibiam, sororem Agamemnonis (cf. Pausan. II, 29, 4.), eiusque filius, Pylades, cum Agamemnone eiusque liberis summa amicitia coniuncti esse traderentur, sapienter factum a Sophocle est, quod Crisi illius fratrem, Phanoteum, amicum Clytaemnestrae et Aegisthi (vide praeter hunc v. et 46. v. 671 seq.) esse fecit. Itaque quo magis fidem haberent Clytaemnestra et Aegisthus hospiti, qui Orestem occidisse nuntiaret, mitti eum facit poeta a Phanoteo, in eadem habitante Phocide, in quam servatus Orestes fuerat. Contra urna, in qua ossa Orestis condita essent, non poterat profecto ab alio mitti, quam a Strophio, cui in tutelam traditus Orestes esset. Ii autem, qui afferebant urnam (Orestes et Pylades), quum mox allaturi eam esse a paedagogo illo, qui se a Phanoteo missum esse simulaverat, ubi perisse Orestem nuntiavit (v. 757 seqq.), praedicti essent, non poterant iam ullam Clytaemnestrae aut Aegistho suspicionem iniicere, quum se a Strophio missos reliquias Orestis afferre (v. 1110 seqq.) dicebant.

V. 46. Schol.: *δορυξένων· ἀντὶ τοῦ φίλων· κυρίως δὲ οἱ ἐν πολέμῳ γινόμενοι φίλοι, ὡς Γλαῦκος καὶ Διομήδης.* Vide ad O. C. 631. ed. meae. De *τυγχάνει* vide ad Ai. 9. Denique *μέγιστος* non potentiae, sed praestantiae significatum habet. Ita *φίλος μέγιστος*, i. e. amicus optimus, dictum est Philoct. 586. Ai. 1331.

V. 47. Schol.: *ἄγγελλε δ' ὅρκῳ· μὴ σμικρολόγως τις ἐπιλάβηται, ὡς κελεύοντος ἐπιορκεῖν τοῦ ποιητοῦ· δεῖ γὰρ αὐτὸν πείθεσθαι τῷ θεῷ, τὸ πᾶν δόλῳ πράσσειν παρακελευομένῳ, ὥστε ἐν οἷς δοκεῖ ἐπιορκῶν δυσσεβεῖν, διὰ τούτων εὐσεβεῖ πειθόμενος τῷ θεῷ. ἔχει δὲ ἀξιοπιστίαν ὁ λόγος, ὡς ἐν Φωκίδι τρεφόμενον καταβῆναι ἐς τὰ*

τύπωμα χαλκόπλευρον ἡρμένοι χεροῖν,
ὃ καὶ σὺ θάμνοις οἰσθά μοι κεκρυμμένον,
ὅπως λόγῳ κλέπτοντες ἡδεῖαν φάτιν
φέρωμεν αὐτοῖς, τοὐμὸν ὡς ἔῤῥει δέμας
φλογιστὸν ἤδη καὶ κατηνθρακωμένον.
τί γάρ με λυπεῖ τοῦθ', ὅταν λόγῳ θανὼν
ἔργοισι σωθῶ κἀξενέγκωμαι κλέος;
δοκῶ μὲν οὐδὲν ῥῆμα σὺν κέρδει κακόν.

esset. Minime vero Agamemnon, sed Apollo auctor fuerat, ut Agamemnoni ante omnia parentaretur.

Πύθια· ἀνῄκται δὲ τοῖς χρόνοις· ἐπὶ Τριπτολέμου γάρ φασι γενέσθαι Πυθικὸν ἀγῶνα, ἐξακοσίοις ἔτεσιν ὕστερον. Nonius: Corruptum Triptolemi nomen corrigi potest e Schol. Pind. praef. Pyth., qui Eurylochum Thessalum post debellatos Cirrhaeos, archonte Athenis Simonide vel Simone, i. e. Ol. 47, 3., ludos Pythios scribit restituisse, scilicet conditos olim ab Apolline, Pythonis victore. — De locutione *ὄρχον προστιθέναι* cf. Soph. fragm. Oenom. 419. ed. Dind.: *ὄρχον δὲ προστεθέντος ἐπιμελεστέρα ψυχὴ κατέστη.*

V. 48. Schol.: *ἐξ ἀναγκαίας τύχης· βιαίως, οἷον ἀναγκαστῷ μόρῳ, καὶ οὐκ ἐκ ταὐτομάτου, ἐκ βίας, ἐκ συντυχίας, οὐκ ἰδίῳ θανάτῳ.* Vide ad Ai. 477.

V. 50. *ἑστάτω*] Vide de hoc verbi usu quae ad Ai. 198. annotavimus.

V. 51. Schol.: *ὁ Ἀπόλλων δηλονότι, ὡς ἐκέλευσεν.*

V. 52. Schol.: *καὶ καρατόμοις χλιδαῖς· καὶ τοῖς ἀπὸ κρατὸς τετμημένοις βοστρύχοις. λέγοι δ' ἂν χλιδὰς ἤτοι καθόλου τοὺς πλοκάμους, οἳ εἰσὶ τρυφὴ τῆς κεφαλῆς· ἢ παρ' ὅσον τρυφὴ καὶ κόσμος ἀπετίθεντο τοῖς νεκροῖς οἱ πλόκαμοι ἐν τῷ τάφῳ.* Cf. Passov. Lex. Gr. sub h. voce. Triclinius: *ἔθος γὰρ ἦν αὐτοῖς τέμνειν τὰς κόμας καὶ ἐπιτιθέναι τῷ τάφῳ, ἵνα διὰ τούτου τοῦ πένθους ἧττον αὐτοῖς ὁ νεκρὸς εἴῃ.* Vide ad Ai. 1147. ed. meae.

V. 53. *στέψαντες, εἶτ'*] De *εἶτα* post participium posito ad O. C. 259 seq. monitum est. Cf. Rost. §. 130. annot. 3. De significatu verbi *στέφειν* in Commentatione de Scholiorum in Soph. tragg. auctoritate p. 8 seqq. exposui.

V. 54. Schol.: *τύπωμα χαλκόπλευρον· τὴν ὑδρίαν, ἐν ᾗ δῆθεν τὰ δοκοῦντα εἶναι ὀστέα Ὀρέστου ἀπέκειτο.* Cf. v. 1113. Aesch. Choeph. 686: *λέβητος χαλκείου πλευρώματα.* Tum Schol rec.: *ἡρμένοι· ἀντὶ τοῦ ἠρμένον ἔχοντες. ὅμοιον τῷ πώγωνα καθειμένος ἀντὶ τοῦ κεχαλασμένον ἔχων.*

V. 56. Schol.: *κλέπτοντες· ἀπατῶντες, παραλογιζόμενοι. Ὅμηρος· κλέπτε νόῳ.* Vide ad Philoct. 55.

V. 57. *ἔῤῥει*] Verbum *ἔῤῥειν* hic, ut plerumque *οἴχεσθαι*, usurpatum est ita, ut perisse significet.

V. 59 seq. *λόγῳ — ἔργοισι*] Cf. Porson. ad Eur. Phoen. 512.

V. 61. *δοκῶ — κακόν*] Adiectivum *κακόν* significat male ominatum. Pessimi enim ominis erat mortuum praedicari. Cf. Eur. Helen. 1050 seqq.: *βούλει λέγεσθαι μὴ θανὼν λόγῳ θανεῖν; ΜΕΝ. κακὸς μὲν ὄρνις· εἰ δὲ κερδανῶ λέγων, ἕτοιμος*

ἤδη γὰρ εἶδον πολλάκις καὶ τοὺς σοφοὺς
λόγῳ μάτην θνήσκοντας, εἶθ', ὅταν δόμους
ἔλθωσιν αὖθις, ἐκτετίμηνται πλέον.
ὡς κἄμ' ἐπαυχῶ τῆσδε τῆς φήμης ἄπο
δεδορκότ' ἐχθροῖς ἄστρον ὡς λάμψειν ἔτι.
ἀλλ', ὦ πατρῴα γῆ θεοί τ' ἐγχώριοι,
δέξασθέ μ' εὐτυχοῦντα ταῖσδε ταῖς ὁδοῖς,
σύ τ', ὦ πατρῷον δῶμα· σοῦ γὰρ ἔρχομαι
δίκῃ καθαρτὴς πρὸς θεῶν ὡρμημένος·
καὶ μή μ' ἄτιμον τῆσδ' ἀποστείλητε γῆς,
ἀλλ' ἀρχέπλουτον καὶ κατάστατην δόμων.
εἴρηκα μέν νυν ταῦτα· σοὶ δ' ἤδη, γέρον,
τὸ σὸν μελέσθω βάντι φρουρῆσαι χρέος.
νῷ δ' ἔξιμεν· καιρὸς γάρ, ὅσπερ ἀνδράσιν
μέγιστος ἔργου παντός ἐστ' ἐπιστάτης.

εἰμι μὴ θανὼν λόγῳ θανεῖν. De *σύν* praepositione e substantivo *ῥῆμα* apta vide Philoct. 825. ed. meae.

V. 62. Schol.: *ἤδη γὰρ εἶδον πολλάκις· Πυθαγόρας καθείρξας ἑαυτὸν ἐν ὑπογείῳ λογοποιεῖν ἐκέλευσε τὴν μητέρα, ὡς ἄρα τεθνηκὼς εἴη· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιφανεὶς περὶ παλιγγενεσίας καὶ τῶν καθ' Ἅιδου τινὰ ἑτεραγτεύετο, διηγούμενος πρὸς τοὺς ζῶντας περὶ τῶν οἰκείων, οἷς ἐν Ἅιδου συντετυχηκέναι ἔλεγεν· ἐξ ὧν τοιαύτην ἑαυτῷ δόξαν περιέθηκεν, ὡς πρὸ μὲν τῶν Τρωϊκῶν Αἰθαλίδης, ὢν ὁ Ἑρμοῦ, εἶτα Εὔφορβος, εἶτα Ἑρμότιμος ὁ Σάμιος, εἶτα Πύθιος ὁ Δήλιος, εἶτα ἐπὶ πᾶσι Πυθαγόρας. εἰς τοῦτο οὖν ἔοικεν ἀποτείνεσθαι ὁ Σοφοκλῆς· ἔνιοι δὲ οἴονται ἀπιθάνως εἰς Ὀδυσσέα ἀποτείνεσθαι· οὐ γὰρ πέπρακταί τι τοιοῦτον Ὀδυσσεύς· ἐφυλάξατο δὲ ὀνομάσαι τὸν ἄνδρα. καὶ μὴ τῶν θαυμαστῶν εἶναι δόξῃ ἐν τραγῳδίᾳ καὶ μύθῳ παλαιῷ τετολμηκέναι τι κακόηθες εἰπεῖν καὶ προσκρουστικὸν εἰς τοὺς καθ' ἑαυτόν, ὃ μᾶλλον ἥρμοζε κωμῳδίᾳ.* Hermannus non unum ex veteribus sapientibus dici censet, sed viros ob prudentiam claros, quos saepe in exilium mitti et mox revocatos maiore in honore esse Athenienses viderint. At aliud est in exilium mitti, aliud mortuum perhiberi. Recte puto Scholiastam de Pythagora cogitasse. In eiusmodi anachronismo nihil offensionis est.

V. 63. Schol. rec.: *μάτην· ψευδῶς.* Cf. v. 629. ed. meae.

V. 65 seq. *ὡς κἄμ' — ἔτι*] Hoc dicit: ita me quoque ficta hac narratione id consecuturum confido, ut hostes me, ubi vivum rursus viderint, magis etiam suspiciant et admirentur. De *ἀπὸ* praepositionis usu vide ad O. C. 15. ed. meae. *Δεδορκότα* recte iam Scholiasta explicavit *ζῶντα*.

V. 66. *ἄστρον*] Tanquam meteorum e tenebris subito emergens, terrore homines percellens. De Atridis *πικρὸν Ἰλιάδαις ἀστέρα* Anton. in Anthol. Pal. IX, 102. *Ἀστέρες* meteora ignea illustravit Schaefer. ad Apollon. Rh. T. II. p. 206. Idem *ἄστρον* significasse non dubito. FR. IACOBS.

V. 68. *δέξασθέ μ' — ὁδοῖς*] Hoc dicere videtur: excipite

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἰώ μοί· μοι.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

καὶ μὴν θυρῶν ἔδοξα προςπόλων τινὸς
ὑποστενούσης ἔνδον αἰσθέσθαι, τέκνον.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ἆρ' ἔστιν ἡ δύστηνος Ἠλέκτρα; θέλεις
μείνωμεν αὐτοῦ κἀνακούσωμεν γόων;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

ἥκιστα. μηδὲν πρόσθεν ἢ τὰ Λοξίου
πειρώμεθ' ἕρδειν, κἀπὸ τῶνδ' ἀρχηγετεῖν
πατρὸς χέοντες λουτρά· ταῦτα γὰρ φέρει

me, ut hac expeditione sive reditu fortunatus reddar, i. e. excipite me, ut fausta sit haec expeditio sive reditus.

V. 72. Schol.: ἀρχέπλουτον· ἄρχοντα πλούτου καὶ τὴν ἀρχαίαν τύχην ἀποληψόμενον. Intelligendum autem ad hunc versum aliquod verbum, cuius notio lateat in verbo ἀποστείλητε, veluti κατασκευάσατε sive δέξασθε. Cf. Matth. §. 634, 3., huius fab. 435 seq. 650. O. R. 241. O. C. 405. Trach. 95.

V. 73. εἴρηκα — ταῦτα] Vide ad Philoct. 239.

V. 74. τὸ σὸν — χρέος] Vide quae iam supra Orestes v. 39 seqq. dixit. De μελέσθω confer v. 1436.

V. 75. Schol.: νῷ δ' ἕξιμεν· ἐξιέναι βούλονται διὰ τὴν εἴσοδον τοῦ χοροῦ.

V. 75 seq. καιρὸς — ἐπιστάτης] Similiter Philoct. 837: καιρός τοι πάντων γνώμαν ἴσχων πολὺ παρὰ πόδα κράτος ἄρνυται, et Pindar. Pyth. IX, 135: ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν. Adiectivum μέγιστος significat summus, potentissimus.

V. 78 seq.: Schol.: καὶ μὴν θυρῶν ἔδοξα· θαυμαστῶς ὁ γέρων οὐκ ἐπιβέβηκε τῷ ἀληθεῖ· τὸν δὲ ἀποστῆσαι βουλόμενος τὸν Ὀρέστην προςπόλων τινός φησιν. (Εἰς τὸ αὐτό.) τὸ ἑξῆς· ἔνδον θυρῶν. Hermannus θυρῶν explicat: a foribus, iungendumque cum verbo αἰσθέσθαι putat. Quam interpretationem quamvis defendi posse censeas exemplis illis, quae ad Philoct. 605. ed. sec. attuli, tamen Scholiastae explicationem praeferendam puto.

V. 80. Schol.: ἆρ' ἔστιν ἡ δύστηνος· ὑπὸ νεότητος Ὀρέστης παράγεται φιλοπευστεῖν, ὁ δὲ πρεσβύτης τὸ χρήσιμον σκοπεῖν ἀναγκάζει.

V. 81. Schol.: ἀνακούσωμεν· ἐπακούσωμεν. Hermannus verbum dicit esse ἐνακούειν.

V. 82. Schol.: μηδὲν πρόσθεν· ἅμα μὲν εἰς τὸ χρήσιμον συμβουλεύει πείθεσθαι τῷ θεῷ, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν· διελύθη γὰρ ἂν τὸ πᾶν, ἐξαρχῆς μηνυθέντος Ὀρέστου.

V. 84. πατρὸς — λουτρά] Cf. v. 52. et 434. et Aesch. Choeph. 129: κἀγὼ χέουσα τάσδε χέρνιβας βροτοῖς, λέγω, καλοῦσα πατέρα, quaeque ad huius fab. v. 427. annotavimus.

Digitized by Google

85 νίκην τ' ἐφ' ἡμῖν καὶ κράτος τῶν δρωμένων.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

(σύστημα.)

Ὦ φάος ἀγνὸν
καὶ γῆς ἰσόμοιρ' ἀήρ, ὡς μοι
πολλὰς μὲν θρήνων ᾠδάς,
πολλὰς δ' ἀντήρεις ἤσθου
στέρνων πλαγὰς αἱμασσομένων,
ὁπόταν δνοφερὰ νὺξ ὑπολειφθῇ·
τὰ δὲ παννυχίδων ἤδη στυγεραὶ
ξυνίσασ' εὐναὶ μογερῶν οἴκων,
ὅσα τὸν δύστηνον ἐμὸν θρηνῶ

V. 84 seq. ταῦτα γὰρ φέρει — ἐφ' ἡμῖν] Neque hic neque alibi unquam φέρειν τι ἐπί τινι ita dictum esse puto, ut nihil esset nisi φέρειν τί τινι, aliquid alicui ferre, sed sic interpretor: ferre aliquid, ut sit penes aliquem, i. e. tradere aliquid in alicuius potestatem. De coniunctis vocabulis νίκην et κράτος confer quae ad Trach. 183. annotavimus et Demosth. F. L. p. 381, 11: ἆρ' οὐ κράτος πολέμου καὶ νίκην — διδόναι.

V. 85. τῶν δρωμένων] Vide. quae ad v. 1313 seq. ed. meae annotata sunt.

V. 86 seqq. Schol.: ὦ φάος ἁγνόν· ὀλόφυρσίς ἐστι τῆς Ἠλέκτρας ἐν ταῖς μονῳδίαις, ὅπερ σύνηθες τοῖς τραγικοῖς, κινητικὸν τοῦ πένθους. τοῦτο δὲ τὸ πρόσωπον εὔνουν ἐστι τῷ ἀποθανόντι· ἐπεὶ δὲ ἄηθές ἐστι πρὸς τοὺς θεατὰς ἢ πρὸς ἑαυτὴν ταῦτα διαλέγεσθαι, ὡς ἀπομεμφομένη τοῖς θεοῖς, ἢ μάρτυρας τῶν θρήνων καλοῦσα, πρὸς τὰ στοιχεῖα ποιεῖται τὸν λόγον· καὶ οὕτως ἡμῖν δηλωθήσεται, ὅπως διέκειτο ἐπὶ τῷ συμβάντι κατὰ τὸν πατέρα.

V. 87. γῆς — ἀήρ] Obscurius dicta haec sunt et risa olim a Pherecrate, ut Scholiasta annotavit. Hoc tamen certum est, non posse, id quod Musgravius credidit, ἀήρ tenebras hic significare; cf. enim v. 17 seq. et 91. Videtur potius eo nomine aether sive coelum significari et ἀὴρ γῆς ἰσόμοιρος dici, quod coelum parem cum terra ambitum habeat. Quae ipsa interpretatio inter alias proposita iam a Scholiasta est: καὶ γῆς, φησιν, ἰσόμοιρος ἀήρ, ἴσην μοῖραν ἔχων τῇ γῇ· πανταχοῦ γάρ ἐστιν ἀήρ. Hesiod. Theog. 126 seq.: Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόεντ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι. Cf. Valcken. Diatr. Eurip. p. 46 seqq. Non diffitendum tamen est genitivum γῆς huic explicationi, quamvis a Camerario et Hermanno aliisque probatae, non satis convenire exspectarique potius dativum, quum ἰσόμοιρός τινος dici debere is videatur, qui aequalem alicuius rei partem habeat. L. Doederlinus de brachylog. p. 15. „Quum per φάος ἁγνόν", inquit, „manifestum sit significari αἰθήρ, deinceps ἀὴρ ideo dicitur γῆς ἰσόμοιρος, quia ἴσην μοῖραν γῆς καὶ αἰθέρος habet, sive medius est tam loco quam natura inter terram et coelum, mistus et concretus ex terrenis aetheriisque partibus atque elementis. Simillimum eiusdem brachylogiae exemplum suppeditat Aristoph. Av. 187: ἐν μέσῳ

πατέρ', ὃν κατὰ μὲν βάρβαρον αἶαν
φοίνιος Ἄρης οὐκ ἐξένισεν,
μήτηρ δ' ἡμὴ χὠ κοινολεχὴς
Αἴγισθος, ὅπως δρῦν ὑλοτόμοι,
σχίζουσι κάρα φονίῳ πελέκει.
κοὐδεὶς τούτων οἶκτος ἀπ' ἄλλης
ἢ 'μοῦ φέρεται, σοῦ, πάτερ, οὕτως
αἰκῶς οἰκτρῶς τε θανόντος.

(ἀντισύστημα.)

ἀλλ' οὐ μὲν δὴ
λήξω θρήνων στυγερῶν τε γόων,

δήπουθεν ἀήρ ἐστι γῆς, scil. καὶ οὐρανοῦ."

V. 87 seqq. Schol.: ὥς μοι — θρήνων· ὦ φάος ἀγνόν, ὅσα μοι σύνοιδας θρηνούσῃ καὶ κοπτομένῃ· τὸ δὲ κατάλληλον οὕτως· ὡς πολλὰς μὲν φδὰς ἤσθου, πολλὰς δὲ πληγὰς αἱμασσομένων τῶν στέρνων. πληγὰς ἀντήρεις· τραγικώτερον δέ πως ἀπηγγελται, ὥστε τὴν διάλυσιν αὐτῶν μὴ πάνυ πολιτικὴν εἶναι· μετῆκται δὲ ἀπὸ τῶν ἐρεσσόντων· οἷον πληγὰς κατὰ τὸ ἐναντίον τῶν στέρνων ἐλαυνομένας. De exitu voc. ἀντήρης Bruncius conferri iubet Valckenar. ad Phoen. 90. Eadem potestate infra v. 195. ἀνταῖος usurpatum est.

V. 91. ὁπότ' ἀν — ὑπολειφθῇ] Non cum aoristo ἤσθου coniungenda haec sunt, sed cum participio αἱμασσομένων, quod est pro ἃ αἱμάσσεται.

V. 92. τὰ δὲ πανν. ἤδη] Accusativus τὰ πανννχίδων, i. e. luctum nocturnum, aptus est ex verbo ξυνίασας, explicatus pluribus verbis his: ὅσα τὸν etc. Particulam ἤδη iunge cum τὰ πανν., ita ut non mane tantum, sed iam noctu se lugere Electra dicat.

V. 94. Schol.: ὅσα τὸν δύστηνον· κατὰ βραχὺ ἐνδείκνυσι τὰ τῆς ὑποθέσεως· ἴδοὺ γὰρ ἔγνωμεν, ὅτι ἀδελφὴ τοῦ Ὀρέστου, καὶ διὰ τί θρηνεῖ.

V. 95 seq. Schol.: ὃν κατὰ μὲν βάρβαρον· παρὰ τὸ ὑπὸ Ἀγαμέμνονος ἐν τῇ Νεκυίᾳ (Od. λ, 408)· οὔτε μ' ἀνάρσιοι ἄνδρες καὶ τὰ ἑξῆς. πάνυ δὲ περιπαθὴς ὁ λόγος, εἰ καὶ πολεμίων πικροτέρα ἐφάνη Κλυταιμνήστρα τῷ ἰδίῳ ἀνδρί· πάνυ γὰρ περιπαθὲς τὸ ἐπὶ τηλικούτου καὶ τοσαῦτα διαπραξαμένου εἰπεῖν, ὅπως δρῦν ὑλοτόμοι. οὐκ ἐξένισεν δὲ ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀπέκτεινεν· ξένια γὰρ Ἄρεως τραύματα καὶ φόνοι. Καὶ Ἀρχίλοχος· ξείνια δυσμενέσιν λυγρὰ χαριζόμενοι. Erfurdtius, Alludit, inquit, ad caedem Agamemnonis inter convivium patratam. Cf. Hom. Od. λ, 405 seqq. coll. δ, 534 seqq.

V. 98. ὅπως δρῦν ὑλοτόμοι] Praeivit Homerus, quem vide Il. ν, 389. π, 482.

V. 101. Schol.: ἢ 'μοῦ φέρεται· εἰ δὲ καὶ τὰ τῆς Χρυσοθέμιδος παράκειται, αὕτη γε διὰ τὸ πάνυ ἀλγεῖν οὐδένα κατ' ἀξίαν φροντίζειν τῶν γεγονότων οἴεται ἢ μόνην αὐτήν. Vide v. 1130 seq. et quae ad Ant. 928. annotata sunt.

V. 102. Schol.: ἀδίκως οἰκτρῶς τε· ἔν τισιν ὑπόκειται ἀντὶ τοῦ ἀδίκως ἀεικῶς. καὶ οἰκτρῶς μὲν διὰ τὸ βίᾳ καὶ ἐπιβουλευθέντα· ἀεικῶς δέ, ὅτι πελέκει αὐτὸν μεθ' ὕβρεως ἐτίσατο. De voc. αἰκῶς cf. 206.

ἔστ' ἂν παμφεγγεῖς ἄστρων
ῥιπάς, λεύσσω δὲ τόδ' ἦμαρ,
μὴ σύ, τεκνολέτειρ' ὡς τις ἀηδών,
ἐπὶ κωκυτῷ τῶνδε πατρῴων
πρὸ θυρῶν ἠχὼ πᾶσι προφωνεῖν.
ὦ δῶμ' Ἄϊδου καὶ Περσεφόνης,
ὦ χθόνι' Ἑρμῆ, καὶ πότνι' Ἀρά,
σεμναί τε θεῶν παῖδες Ἐρινύες,
αἳ τοὺς ἀδίκως θνήσκοντας ὁρᾶτ',
ἔλθετ', ἀρήξατε,
τίσασθε πατρὸς φόνον ἡμετέρου,
καί μοι τὸν ἐμὸν πέμψατ' ἀδελφόν.
μούνη γὰρ ἄγειν οὐκ ἔτι σωκῶ
λύπης ἀντίῤῥοπον ἄχθος.

216. et quae vulgari sermone trita sunt, *αἰνία* et *αἰνίζεσθαι*.

V. 105 seq. *ἄστρων ῥιπάς*] Intelligendae sunt stellae micantes, nobis *das Blinkern der Sterne*. De adiectivis eiusmodi, quale est *παμφεγγής*, ad Trach. 50 seq. monitum est; de conformatione membri *λεύσσω δέ* vide ad Philoct. 810.

V. 107. *τεκνολέτειρ' — ἀηδών*] Comparatio poetis usitatissima. Vide quos Erfurdtius adscripsit, Hom. Od. τ, 518. Aesch. Ag. 1152. Callim. h. in lavacr. Pallad. 94. et ad eum locum Spanhem., Mosch. IV, 21. Virg. Georg. IV, 511 seqq. et Hygin. fab. XLV. eiusque interpretes. De locutione *οὐ λήξω θρήνων, μὴ οὐκ ἠχὼ προφωνεῖν* confer v. 132: *οὐκ ἐθέλω προλιπεῖν τόδε, μὴ οὐ κτλ.* Vide Rost. §. 135, 7. b. *β*. et nos in Excursu II. ad O. R. ed. sec. p. 158 seq.

V. 108. *ἐπὶ κωκυτῷ*] Hermannus, „Non recte", inquit, „Erfurdtius *ἠχὼ ἐπὶ κωκυτῷ* esse ait *ἠχὼ θρηνητικήν*. Clamor est ad luctum provocans alios." Immo *ἐπὶ κωκυτῷ* nihil est nisi *κωκύουσα*. Multa eius generis exempla attulit Matth. §. 586.

V. 111 seq. *Ἀρά, — Ἐρινύες*] In coniunctis his deabus, Diris et Furiis, non debebat haereri; cf. O. Müllerum ad Aesch. Eum. p. 165 seq. De epitheto *σεμναί*, quod Furiis tributum, vide ad Ai. 818. Eaedem *θεῶν παῖδες* dicuntur, ut divina earum origo significetur. Similiter Ant. 986. Denique de Mercurio *χθονίῳ*, i. e. inferno, vide ad Ai. 813. ed. meae.

V. 118 seq. *ἄγειν — ἄχθος*] Bene Porsonus, ut Monkius refert, hoc dicere Electram vidit, non amplius se posse solam pondus doloris alteri lanci impositum attollere. *Ἄγειν* usitatum in pendendo verbum. Translatio sumpta ab iis, qui lancem pondere gravatam deprimenda altera lance tollunt. HERM. Cf. Aesch. Pers. 346: *τάλαντα βρίσας οὐκ ἰσοῤῥόπῳ τύχῃ*, et Blomf. in gloss. v. 352.

V. 118. Schol.: *σωκῶ· ἀντὶ τοῦ ἰσχύω· οἱ δὲ νεώτεροι ἀντὶ τοῦ σῴζω*

V. 120. Schol.: *Πάροδός ἐστι Χοροῦ γυναικῶν τῇ Ἠλέκτρᾳ συναχθομένων. δυσταποτάτας δέ, τῆς ἐξωλεστάτης· οὐ γὰρ ἐπὶ οἴκτου ἐστὶν ὁ λόγος.* Vide ad O. R. 1144.

Digitized by Google

(στροφὴ α'.)

ΧΟΡΟΣ.

120 Ὦ παῖ, παῖ δυστανοτάτας
Ἠλέκτρα ματρός, τίν' ἀεὶ τάκεις ὧδ' ἀκόρεστον
οἰμωγὰν
τὸν πάλαι ἐκ δολερᾶς ἀθεώτατα
ματρὸς ἁλόντ' ἀπάταις Ἀγαμέμνονα, 125
125 κακᾷ τε χειρὶ πρόδοτον; ὡς ὁ τάδε πορὼν
ὄλοιτ', εἴ μοι θέμις τάδ' αὐδᾶν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ γενέθλα γενναίων,
ἥκετ' ἐμῶν καμάτων παραμύθιον· 130

V. 121 seqq. τίν' ἀεὶ — Ἀγαμέμνονα] Verba τάκεις οἰμωγάν significant hic effundis querelas. Constat enim verbum τήκειν proprie liquidum reddere sive facere, ut quid fluat, significare. Itaque δάκρυα τήκειν quin dici potuerit ita, ut esset lacrimas effundere, nemo profecto dubitabit, praesertim quum τέγγειν, cuius verbi eadem paene significatio est, δάκρυα et τέγγεται ὄμβρος (O. R. 1279.) dictum sit. Quodsi in locutione τήκειν δάκρυα nemo haerere potest, sponte apparet recte eo quo indicavi sensu positum hic τάκειν οἰμωγάν a Sophocle esse. Id ipsum autem coniunctum cum accusativo Ἀγαμέμνονα est, quod notione nihil differt ab οἰμώζειν οἰμωγήν sive simplici οἰμώζειν.

V. 123. ἀθεώτατα] Sic v. 1181: ὦ σῶμ' ἀτίμως κἀθέως ἐφθαρμένον.

V. 125. κακᾷ — πρόδοτον] Contra usum loquendi Brunckius et Musgravius, quos recentiores interpretes secuti sunt, haec sic interpretantur: ignavaeque manui proditum, ita ut manu ignava ipsum Aegisthum significatum putent. Immo κακᾷ χειρὶ dativus instrumenti est, significaturque scelesta manus Clytaemnestrae, a qua et captus (ἁλούς) et proditus (πρόδοτος) Agamemno hic dicitur. In sequentibus verba ἐκ δολερᾶς ματρός vix opus est moneri non ex ἀπάταις, sed ex ἁλόντα apta esse. Tum de ὡς particula, ut sive utinam hic significante, ad Ai. 898. dictum est. Denique ὁ τάδε πορών significat: qui haec paravit, i. e. qui auctor huius caedis exstitit, Aegisthus. Scholiasta: ὡς ὁ τάδε πορών· λίαν αἰδήμων ὁ Χορός, ὃς ἐπὶ τὸν Αἴγισθον τρέπει τὴν αἰτίαν. καὶ γυναικῶν ἐστιν ἴδιον τὸ μηδὲ ἐπὶ τοῖς προφανέσιν ἁμαρτήμασι καταλέγειν ἄλλης γυναικός. καὶ τὸ εἴ μοι θέμις τάδ' αὐδᾶν λίαν ἠθικὸν καὶ ἁρμόζον γυναικείῳ.

V. 126. εἴ μοι — αὐδᾶν] Schol.: ἐπεὶ κατ' ἀρχόντων ἦν ὁ λόγος, ἢ ἐπεὶ δοκεῖ δυσφημεῖν, φησίν· εἰ δίκαιόν ἐστιν, οὕτως εὔχομαι.

V. 127. Schol.: ὦ γενέθλα· ὦ παῖδες τῶν εὐγενῶν Μυκηναίων.

V. 128 seqq. Schol.: ἥκετ' ἐμῶν καμάτων· οἶδα, φησίν, ἃ πράττω, καὶ οὐ λανθάνει

οἶδά τε καὶ ξυνίημι τάδ', οὔ τί με
φυγγάνει· οὐδ' ἐθέλω προλιπεῖν τόδε,
μὴ οὐ τὸν ἐμὸν στοναχεῖν πατέρ' ἄθλιον.
ἀλλ', ὦ παντοίας φιλότητος ἀμειβόμεναι χάριν,
ἔασατέ μ' ὧδ' ἀλύειν,
αἰαῖ, ἱκνοῦμαι.

(ἀντιστρ. α'.)

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' οὗτοι τόν γ' ἐξ Ἅιδα
παγκοίνου λίμνας πατέρ' ἀνστάσεις οὔτε γόοισιν
οὔτ' ἄνταις,

μᾶ, ὅτι ὑπὲρ τὸ δέον ποιῶ· ἢ οἶδα, ὅτι μοι εὐνοεῖτε, ἵνα συνάπτῃ τῷ προκειμένῳ ἥκετ' ἐμῶν καμάτων παραμύθιον. Ἄμεινον δὲ τὸ πρῶτον. Immo unice vera explicatio posterior est, nexusque totius loci hic: o soboles nobilium parentum, venistis quidem miserias meas consolaturae (scio hoc et intelligo, neque me fugit), nihilominus non desinam patrem meum lugere, sed oro vos, ut me summo indulgere dolori sinatis.

V. 128. ἐμῶν — παραμύθιον] Res pro persona posita. Cf. Matth. §. 429. Rost. §. 97, 2. a. α.

V. 129 seq. οἶδα — φυγγάνει] Non est tautologia, sed repetitio magnum pathos indicans. Vide annotata ad Eur. Or. 137. MUSGR. Similiter Demosth. Aristocr. p. 680, 13: ὁρᾶτε καὶ συνίετε.

V. 130. οὐδ' ἐθέλω] Id est ἀλλ' οὐκ ἐθέλω. Quam ob causam Hermannus post alios divisim οὐ δ' ἐθέλω scripsit.

V. 133. Schol.: ἀλύειν· ἐν ἄλλῳ δυσφορεῖν σημαίνει· ἐνίοτε δὲ τὸ γεγηθέναι, ἀπὸ τῆς ἁλέας καὶ διαχύσεως. Ὁμηρος (Od. σ, 332.)· — ἦ ἀλύεις, ὅτι Ἶρον ἐνίκησας τὸν ἀλήτην.

V. 135—139. ἀλλ' οὗτοι — διόλλυσαι] Nexus hic est: at tamen patrem ex inferis non excitabis aut lamentis aut precibus, sed immedicabili te conficis dolore.

V. 135. Schol.: ἀλλ' οὗτοι τόν γ' ἐξ Ἅιδα· Ὅμηρος (Il. ω, 524.)· οὐ γάρ τις πρηξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο. Brunckius adscripsit Eur. Alc. 999: τόλμα δ', οὐ γὰρ ἀνάξεις ποτ' ἔνερθεν κλαίων τοὺς φθιμένους ἄνω, et Il. ω, 550. Pro verbis τόν γ' ἐξ — λίμνας exspectaveris potius τόν γε ἐν Ἅιδου παγκοίνῳ λίμνῃ ἐξ αὖτῆς. Sed vide Matth. §. 596. a.

V. 136. Schol.: παγκοίνου· εἰς ἣν ἅπαντας ἐφικέσθαι δεῖ. Vide ad O. C. 1547.

V. 137. οὔτ' ἄνταις] Hesychius: ἄντῃσι· λιτανείαις, ἀντήσεσιν. Scholiasta: οὔτε ὀδυρομένη οὔτε παρακαλοῦσα τοὺς θεούς. καὶ Αἰσχύλος· μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ, μόνος οὐ δέχεται γλυκερᾶς μέρος ἐλπίδος.

V. 138 seq. ἀλλ' ἀπὸ — διόλλυσαι] Hoc videtur dicere: sed a mediocribus doloribus ad insanum dolorem progrediens perpetuis querelis is te perditum, i. e. sed is te perditum perpetuis querelis, quae non mediocriter doleas, sed in summum te dolorem coniicias. Διόλλυμαι ἐπ' ἄλγος proprie significat cum pernicie mea in dolorem

ἀλλ' ἀπὸ τῶν μετρίων ἐπ' ἀμήχανον
ἄλγος ἀεὶ στενάχουσα διόλλυσαι.
ἐν οἷς ἀνάλυσίς ἐστιν οὐδεμία κακῶν,
τί μοι τῶν δυσφόρων ἐφίει;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

νήπιος, ὃς τῶν οἰκτρῶς
οἰχομένων γονέων ἐπιλάθεται.
ἀλλ' ἐμέ γ' ἃ στονόεσσ' ἄραρεν φρένας,
ἃ Ἴτυν, αἰὲν Ἴτυν ὀλοφύρεται
ὄρνις ἀτυζομένα, Διὸς ἄγγελος.

ruo. Recte comparat Neuius Eurip. Androm. 699: εἰμὴ φθερεῖ τήνδ' ὡς τάχιστ' ἀπὸ στέγης. Apud Aristophan. δεῦρ' ἀνεφθάρης, ἐκφθαρεὶς οὐκ οἶδ' ὅποι, de quibus Brunck. ad Eccles. 249.

V. 140. ἐν οἷς] Referendum ad nomen, quod sequitur, τῶν δυσφόρων, i. e. ad luctum, qui isto nomine significatur.

V. 141. Schol.: ἐφίῃ· ἐπιθυμεῖς. τί μοι, φησί, τούτων γλίχῃ, ἅπερ ἐστὶν οὐκ εὐκόλως φέρειν, θρήνου καὶ πένθους.

V. 144. ἐμέ γ' — φρένας] Quanquam ἄραρεν aor. 2. verbi ἄρω sive potius ἀραρίσκω est, tamen non tam illius, quam potius verbi ἀρέσκω sive aoristi eius ἤρεσα potestatem habere iam Scholiasta ad hunc locum sensit, quamvis non accuratam interpretationem proponens. Ita Apollonius Rhodius eodem sensu ἤρεσα usurpavit, quo ab Homero ἤραρον dictum est. Nam pro eo, quod ille dixit Od. ε, 95. ξ, 111: ἤραρε θυμὸν ἐδωδῇ, Apollonius Rhodius III, 301. posuit: ἀσπασίως δόρπῳ τε ποτῆτί τε θυμὸν ἄρεσσαν. Verbum autem ἀρέσκειν non tantum cum dativo, sed etiam cum accusativo coniungi ita, ut fere conciliare significet, pluribus exemplis docuit Matth. §. 411, 5. not. 2: coll. §. 225. Adde Ai. 584. Denique duplex accusativus ἐμὲ et φρένας neminem offendet. Cf. Philoct. 1273. ed. meae. Scholiasta, cuius interpretationem accuratam esse iam negavi, haec annotavit: Ἀττικῶς τὸ ἄραρέ με ἀντὶ τοῦ ἤρεσέ μου ταῖς φρεσίν· ἀντὶ τοῦ σύμφωνα πράσσομεν ἐγὼ καὶ ἀηδὼν ἕνεκα τοῦ θρηνεῖν. Ἄλλως. οἷον συνήρμοσταί μου ταῖς φρεσί, τοιαύτην ἐκείνην ζηλῶ τὴν ἀεὶ τὸν Ἴτυν στενάζουσαν. Εἰς τὸ αὐτό. καὶ Ἀριστοφάνης (Ran. 103.)· σὲ δὲ τ' αὖτ' ἀρέσκει.

V. 145. ἃ Ἴτυν κτλ.] Aesch. Ag. 1142: οἷά τις ξυνθὰ ἀκόρετος βοᾷς, φεῦ, ταλαίναις φρεσὶν Ἴτυν Ἴτυν στένουσ' ἀμφιθαλῆ κακοῖς ἀηδὼν βίον. Ἴτυν neque hic neque in versu anapaestico Aristophan. Av. 212: τὸν ἐμὸν καὶ σὸν πολύδακρυν Ἴτυν ἐλελιζομένη, alteram syllabam ictus vi productam habet, sed eandem legem sequitur, qua Euripides στάχυς et γέννς produxit in Herc. f. v. 5: Σπαρτῶν στάχυς ἔβλαστεν, ὧν γένους Ἄρης, et in Electr. v. 1214: βοᾶν δ' ἔλασκε τάνδε πρὸς γένυν ἐμὰν τιθεῖσα χεῖρας, et in Meleagri fr. apud Macrob. V, 18: γέννν ἔπαλλ' Ἀγκαῖος, οἱ δὲ Θεστίου. G. DINDORF. De fabula, quam spectat poeta, confer Eustath. ad Hom. Od. τ. 518.

V. 146. Schol.: ἀτυζομένα· ἐκπληττομένη τοῖς συμβεβηκόσι καὶ ὀδυρομένη. τὸ δὲ Διὸς ἄγγελος, ὅτι τὸ ἔαρ σημαίνει. Ὅμηρος (Od. τ, 518.)· ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη, χλωρηΐς ἀηδών, καλὸν ἀεί-

ἰὼ παντλάμων Νιόβα, σὲ δ' ἔγωγε νέμω θεόν, 150
ἅτ' ἐν τάφῳ πετραίῳ
ἀεὶ δακρύεις.

(στροφὴ β'.)

ΧΟΡΟΣ.

οὗτοι σοὶ μούνᾳ, τέκνον,
ἄχος ἐφάνη βροτῶν,
πρὸς ὅ τι σὺ τῶν ἔνδον εἶ περισσά, 155
οἷς ὁμόθεν εἶ καὶ γονᾷ ξύναιμος,
οἷα Χρυσόθεμις ζώει καὶ Ἰφιάνασσα,
κρυπτᾷ τ' ἀχέων ἐν ἥβᾳ,
ὄλβιος, ὃν ἀ κλεινὰ 160

δησιν ἔαγος νέον ἱσταμένοιο. καὶ Σαπφώ· ἦρος ἄγγελ', ἱμερόφων' ἀηδών. At illud non liquet, cur, quae nuntia veris sit, luscinia Iovis nuntia dici potuerit. — Fr. Iacobsius, De verbis, inquit, Διὸς ἄγγελος vid. Barker. in Diario class. XXVII. p. 92. Luscinia a Iove missa, ut veris adventum nuntiet. Probat hoc Boissonadius.

V. 147. σὲ δ' — θεόν] te vero deam iudico, i. e. te beatissimam praedico. De δὲ particulae positu vide ad Ai. 1381. De Nioba ad Antigon. v. 815 seqq. expositum est.

V. 148. Schol.: ἐν τάφῳ πετραίῳ· τουτέστιν, ἀπολιθωθεῖσα. καὶ Ὅμηρος (Il. ω, 615.)· ἐν Σιπύλῳ, ὅθι φασὶ Νυμφάων ἐρατεινὰς εὐνὰς. Vide ad Ant. 815 seqq. Tum ἅτε δακρύεις significat: quae lacrimes, quum ἃ δακρύεις significaret: quae lacrimas. Recordare adverbii ἅτε cum participiis coniungi soliti.

V. 152. Schol.: περισσά· ἀντὶ τοῦ ἄμετρος ἐν τῷ θρηνεῖν. περισσῶς, φησίν, ὀδύρῃ παρὰ τούτους, οἷς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους τυγχάνεις. ὥστε καὶ ἕτερόν τι διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι καὶ ἀδελφαὶ αὐτῇ εἰσι δύο μετριώτερον τὴν συμφορὰν φέρουσαι.

V. 154. Χρυσόθεμις — Ἰφιάνασσα] Ab Homero, cui fabula de Iphigeniae sacrificio ignota fuit, tres nominantur filiae Agamemnonis Iliad. ι, 144.: Chrysothemis, Laodice, Iphianassa, ubi in scholiis minoribus annotatum Laodicen esse quam Electram tragici vocaverint, Iphianassam vero eandem cum Iphigenia. Quod confirmatur Euripid. Orest. v. 22: Ἀγαμέμνων ἄναξ, ᾧ παρθένοι μὲν τρεῖς ἔφυμεν ἐκ μιᾶς, Χρυσόθεμις Ἰφιγένειά τ' Ἠλέκτρα τ' ἐγώ. Et Iphianassam Aulide mactatam commemorat Lucretius I, 86. Apud Sophoclem, cuius in fabula Agamemnoni caedes filiae exprobratur v. 530., de quatuor filiabus esse cogitandum patet, quarum memoriam a Cypriorum carminum poeta acceptam esse Scholiastae annotatione docemur: ἢ Ὁμήρῳ ἀκολουθεῖ εἰρηκότι τὰς τρεῖς θυγατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονος (hoc qui posuit, immemor fuit v. 530 seqq.), ἢ ὡς τὰ Κύπρια δ̄ φησὶν Ἰφιγένειαν καὶ Ἰφιάνασσαν, ubi aut postrema verba Ἰφιγ. καὶ Ἰφιάν. delenda sunt, aut δ̄ in διαφόρους mutandum cum Elmsleio. Tragici quantopere in hac re variaverint, Euripidis exemplo cognoscitur, qui secum ipse dissentiens tres in Oreste, duas

γᾶ ποτε Μυκηναίων
δέξεται εὐπατρίδαν Διὸς εὔφρονι
βήματι μολόντα τάνδε γᾶν Ὀρέσταν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὃν γ' ἐγὼ ἀκάματα προσμένουσ', ἄτεκνος, τάλαιν', ἀνύμφευτος αἰὲν οἰχνῶ, δάκρυσι μυδαλέα, τὸν ἀνήνυτον οἶτον ἔχουσα κακῶν· ὁ δὲ λάθεται ὧν τ' ἔπαθ', ὧν τ' ἐδάη. τί γὰρ οὐκ ἐμοὶ ἔρχεται ἀγγελίας ἀπατώμενον; ἀεὶ μὲν γὰρ ποθεῖ, ποθῶν δ' οὐκ ἀξιοῖ φανῆναι.

(Iphigeniam et Electram) Agamemnonis filias finxit in Iphigenia Taurica. G. DINDORF.

V. 155. Schol.: κρυπτᾷ τ' ἀχέων· ἀχέων μετοχή ἐστιν, ἀντὶ τοῦ ὀνυφορῶν ἐπὶ τῷ κεκρύφθαι ἢ ὁ ἐν ἤβῃ κρυπτῇ λυπούμενος. Falso Hermannus ἀχέων nomen esse putat et verba κρυπτᾷ — ὄλβιος ita interpretatur: semota a doloribus in iuventa felix. Negat enim id ipsum Chorus, ut abstinendum Electrae nimio questu doceat, sorores fratremque eius malis carere, et tamen ea placide ferre, praedicanturque plane contraria de Oreste v. 601: ὁ δ' ἄλλος ἔξω, χεῖρα σὴν μόλις φυγών, τλήμων Ὀρέστης δυστυχῆ τρίβει βίον. Accedit, quod κρυπτός τινος, vacuus ab aliqua re, inaudita locutio est. — Ceterum quod nomen Orestis non hic, ubi ponendum fuisse videatur, sed in membro relativo collocatum est, de ea re dictum ad Philoct. 1299. et ad Ant. 402. est. Adde Lobeck. ad Aiac. ed. sec. p. 354.

V. 156 seqq. ὄλβιος, ὃν κτλ.] Hoc sensu haec dicta sunt: felix aliquando futurus, quum eum clarae Mycenae reversum excipient. Apte Nenius adscripsit Hom. Od. λ, 449: παῖς δέ οἱ ἦν ἐπὶ μαζῷ νήπιος, ὅς που νῦν γε μετ' ἀνδρῶν ἶζει ἀριθμῷ ὄλβιος· ἦ γὰρ τόν γε πατὴρ φίλος ὄψεται ἐλθὼν καὶ κεῖνος πατέρα προσπτύξεται, ᾗ θέμις ἐστίν.

V. 159. Schol.: βήματι· ἀντὶ τοῦ ὁδῷ, πομπῇ.

V. 160 seq. ἄτεκνος — ἀνύμφευτος] Confert Nenius 961 seqq. 1183. O. R. 1502. Ant. 876. 917. De verbi οἰχνῶ significatu vide ad Ai. 557.

V. 162 seq. τὸν ἀν. — κακῶν] Articulus facit, ut hic sit sensus: hanc perpetuam malorum sortem habens. Sic Ai. 1187: τὰν ἄπαυστον αἰὲν ἐμοὶ — μόχθων ἄταν ἐπάγων.

V. 164. Schol.: ὧν τ' ἔπαθεν, ὧν τ' ἐδάη· ὧν ἔπαθεν παρ' ἐμοῦ εὐεργεσιῶν· διέσωσε γὰρ αὐτόν· ὧν δὲ ἐδάη, ὅτι συνεχεῖς ἔπεμπεν ἀγγέλους, δηλοῦσα τὰ κατ' Αἴγισθον.

V. 164 seqq. τί γὰρ — φανῆναι] Post verba ὁ δὲ — ἐδάη exspectaveris eiusmodi quid: non enim advenit. Atqui eam ipsam sententiam in his verbis, τί γὰρ — φανῆναι, inesse lector attentus facile intelliget. Hoc enim dicit: nam omnes qui ad me perferuntur nuntii falsi sunt; quamvis enim desiderio veniendi teneri se nuntiet, tamen non advenit. Quod idem significat atque hoc: non enim advenit, quamvis saepe se ven-

(ἀντίστρ. β'.)

ΧΟΡΟΣ.

θάρσει μοι, θάρσει, τέκνον.
ἔτι μέγας οὐρανῷ
Ζεύς, ὃς ἐφορᾷ πάντα καὶ κρατύνει·
ᾧ τὸν ὑπεραλγῆ χόλον νέμουσα,
μήθ' οἷς ἐχθαίρεις ὑπεράχθεο μήτ' ἐπιλάθου.
χρόνος γὰρ εὐμαρὴς θεός.
οὔτε γὰρ ὁ τὰν Κρῖσαν
βουνόμον ἔχων ἀκτὰν
παῖς Ἀγαμεμνονίδας ἀπερίτροπος,
οὔθ' ὁ παρὰ τὸν Ἀχέροντα θεὸς ἀνάσσων.

turum nuntiet; sed nuntii mei decipiendi causa ficti sunt. Ceterum notanda insolens locutio ἀπατᾶν ἀγγελίαν, hoc, ut videtur, significans: fingere nuntium, quem mittas alicui, sive fictum nuntium mittere. Non dissimilia sunt κλέπτειν μύθους (Ai. 188. ed. meae) et δολοῦν μορφήν (Philoct. 129.). De dativo ἐμοὶ vide Matth. §. 401., de re huius fab. 305. 319. 1155.

V. 169. οὐρανῷ] De dativo loci vide ad O. C. 309 seq. not. extr.

V. 173. εὐμαρὴς θεός] deus, qui sensim et nullo molimine quicquid vult effectum reddit. Cf. Virg. Aen. IX, 6: quod optanti divum promittere nemo auderet, volvenda dies en attulit ultro. MUSGR.

V. 174. Schol.: Κρῖσαν· Φωκικήν. Κρῖσα γὰρ πόλις Φωκίδος. Nomen urbs habuit a conditore Criso, patre Strophii et avo Pyladis, fratre Panopei. Cf. Pausan. II, 29, 4. Vide ad huius fab. v. 45. Praeterea Dindorfius, Significatur, inquit, his verbis Orestes, qui Crisae commoratur apud Strophium. Antiquiorem, ut videtur, famam secutus Homerus Orestem Athenis venisse narrat Odyss. γ, 305: ἑπτάετες δ' ἤνασσε (Αἴγισθος) πολυχρύσοιο Μυκήνης· τῷ δέ οἱ ὀγδοάτῳ κακὸν ἦλυθε δῖος Ὀρέστης ἄψ ἀπ' Ἀθηνάων, κτανὲ δ' ἔκτανε πατροφονῆα. Quem dissensum grammatici alii emendando, alii interpretando, sed parum probabiliter, tollere conati sunt. De quo Eustathius: τὸ δὲ ἄψ ἀπ' Ἀθηνάων τινὲς (Zenodotus) γράφουσιν ἄψ ἀπὸ Φωκήων, ὡς ἐκεῖ ὄντος παρὰ τῷ θείῳ Στροφίῳ τοῦ Ὀρέστου. Θεραπεύουσι μέντοι καὶ τὸ ἀπ' Ἀθηνῶν οἱ παλαιοί, λέγοντες, ὡς ἀπὸ Φωκίδος εἰς Ἀθήνας κατὰ ζήτησιν σταλεὶς Ὀρέστης μαθήσεώς τε καὶ παιδεύσεως, ἐκεῖθεν κατελθὼν οἴκοι ἐποίησεν ἅπερ ἐποίησεν.

V. 175. Schol.: βουνόμον· βοῶν θρεπτικήν. Addita autem per appositionem verba βουνόμον ἀκτάν esse facile apparet.

V. 176. Schol.: ἀπερίτροπος· ἀνεπίστροφος, ἀνεπέλευστος· ἔνθεν καὶ τὸ περιτροπὲων ἐνιαυτός (Il. β, 295.). ἀπὸ κοινοῦ δὲ ληπτέον τὸ ἀπερίτροπος· οὔτε Ὀρέστης ἀπερίτροπος, ὃς ἐν τῇ Φωκίδι τρέφεται, οὔτε ὁ κάτω θεός· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ὀρέστου τιμωρηθήσονται, καὶ ἀπὸ τῶν χθονίων θεῶν ἔσεσθαι τὴν τιμωρίαν τοῦ ἀδίκως ἀνῃρημένου προσδόκα. τι-

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ' ἐμὲ μὲν ὁ πολὺς ἀπολέλοιπεν ἤδη
βίοτος ἀνέλπιστος, οὐδ' ἔτ' ἀρκῶ·
ἄτις ἄνευ τοκέων κατατάκομαι,
ἆς φίλος οὔτις ἀνὴρ ὑπερίσταται,
ἀλλ', ἅπερεί τις ἔποικος ἀναξία,
οἰκονομῶ θαλάμους πατρὸς ὧδε μὲν
ἀεικεῖ σὺν στολᾷ,
κεναῖς δ' ἀμφίσταμαι τραπέζαις.

(στροφὴ γ'.)

ΧΟΡΟΣ.

οἰκτρὰ μὲν νόστοις αὐδά,

νὲς δὲ τὸ ἀπερίτροπος ἐπὶ μὲν Ὀρέστου ἀνεπέλευστος, ἐπὶ δὲ τοῦ Πλούτωνος ἀνεπίστροφος τοῦ τοὺς ἐχθροὺς μετελθεῖν· πολλάκις γὰρ τὸ κατὰ κοινοῦ λαμβανόμενον διαφόρως νοεῖται· καὶ Ὅμηρος (Il. λ, 328.)· *ἔνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε δήμου ἀρίστω. τὸ ἐλέτην κατὰ κοινοῦ ἐστιν, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ δίφρου ἀντὶ τοῦ ἔλαβον, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν ἀντὶ τοῦ ἐφόνευσαν.* Hoc alterum probat Hermannus; in verbo *περιτρέπεσθαι* et quae ab eo derivantur prope succurrit vulgaris significatus v. *ἐντρέπεσθαι*, ut v. 519. Ai. 90. O. C. 299. vel Homerici *μετατρέπεσθαι*. Redux est *ὑπότροπος*. Conf. v. 168 seqq. 481. NEUIUS.

V. 179. *οὐδ' ἔτ' ἀρκῶ*] Suidas: *ἀρκῶ· ἰσχύω, ὑπομεῖναι δύναμαι.* Cf. Philoct. 1076. ed. secundae.

V. 182. Schol.: *ἔποικος· ἀντὶ τοῦ μέτοικος. ἀναξία δὲ ἀξίαν οὐκ ἔχουσα, ἀλλ' ἄτιμος.* Apte confert Neuius Homericum (Il. ι, 648. π, 59.): *ὡς εἰ τιν' ἀτίμητον μετανάστην.* Addo v. 437. ed. meae.

V. 183. Schol.: *οἰκονομῶ· ἀντὶ τοῦ διαιτῶμαι τοὺς πατρῴους οἴκους.* Notum est Homericum *οἰνοχοεῖν νέκταρ* et alia eiusdem generis plurima. Addit Neuius: *οἰκονόμον* est ministerium servile. Vide Sturz. Lexic. Xenophonteum. Conf. v. 262 seqq.

V. 183 seqq. Schol.: *ὧδε — στολᾷ· δεικτικῶς τὸ ὧδε. ἐλεεινὸν δὲ τὸ τοιοῦτον· καὶ λελῃθότως ἐμφαῖνον τὸ σχῆμα τῶν ὑποκριτῶν.* Advertendum autem anacoluthon est; nam positis verbis *ὧδε μὲν — στολᾷ*, sic debebat pergi: *ὧδε δ' ἀμφισταμένη κεναῖς τραπέζαις.* Sed quoniam secundo loco non aptum fuit *ὧδε* adverbium, maluit ab inchoata structura deflectere. Vide huius fab. 761. et quae ad O. R. 430. 447. et ad Ant. 805. et 1277 seq. annotavimus.

V. 186 seqq. *οἰκτρὰ μὲν — πλαγά*] Recte, puto, Hermannus *ἐν* praepositionem, ante *κοίταις* positam, referendam etiam ad dativum *νόστοις* esse monuit. Cf. Matth. §. 595, 4. Itaque sensus hic est: lamenta edita in reditu sunt, lamenta edita, quum in lecto convivali ferreae securis plaga adversus patrem tuum irruit, i. e. lamenta edita sunt, et quum rediit pater tuus et quum occisus est. Non satis recte Scholiasta: *οἰκτρὰ πέπονθας, καὶ ὅτε ἦκουσας παρεῖναι Ἀγαμέμνονα, προσδοκῶσα, ὅτι ἐπιβουλευθήσεται,*

Google

οἰκτρὰ δ' ἐν κοίταις πατρῴαις
ὅτε οἱ παγχάλκων ἀνταία
γενύων ὥρμάθη πλαγά.
δόλος ἦν ὁ φράσας, ἔρος ὁ πτείνας,
δεινὰν δεινῶς προφυτεύσαντες
μορφάν, εἴτ' οὖν θεὸς εἴτε βροτῶν
ἦν ὁ ταῦτα πράσσων.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ πασᾶν κείνα πλέον ἁμέρα
ἐλθοῦσ' ἐχθίστα δή μοι·
ὦ νύξ, ὦ δείπνων ἀῤῥήτων
ἔκπαγλ' ἄχθη·
τοὺς ἐμοὺς ἴδε πατὴρ
θανάτους αἰκεῖς διδύμαιν χειροῖν,
αἳ τὸν ἐμὸν εἷλον βίον

οἰκτρά, ὅτε καὶ ἡ πρᾶξις γέγονε καὶ ἀνῃρέθη. Verius Hermannus αὐδὰν dicit esse populi lamenta, qui, quod non occultum esset Aegisthi et Clytaemnestrae adulterium, iam in reditu Agamemnonis sortem, quam ei paratam praesagierit, lamentatus sit, mox autem, perpetrato facinore, etiam magis doluerit.

V. 187. κοίταις] Intellige lectum convivalem, coll. v. 196: δείπνων ἀῤῥήτων κτλ. Neuius adscripsit Eur. Hippol. 743: κρῆναί τ' ἀμβρόσιαι χέονται Ζηνὸς μελάθρων παρὰ κοίταις.

V. 188. ὅτε οἱ] I. e. αὐτῷ, scilicet τῷ πατρί, quod nomen continetur adiectivo πατρῴαις. Vide ad Ant. 1118. Hiatum, qui est in ὅτε οἱ, accepisse poetam ab epicis monuit iam Hermannus, coll. Trach. 650: ἃ δέ οἱ φίλα δάμαρ, cui loco G. Dindorfius addidit Aesch. Ag. 1147: περιβάλοντό οἱ πτεροφόρον δέμας.

V. 189. Schol.: γενύων· τουτέστι πελέκεων· γένυς γὰρ εἶδος πελέκεως. Cf. v. 485. et Phil. 1205. Adverte etiam locutionem γενύων πληγὴν ὁρμᾶν, quae quomodo explicanda sit, in Censura Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 39 seqq. et p. 86 seqq. exposui.

V. 190 seqq. δόλος ἦν — πράσσων] Bene Hermannus interpretatur: dolus fuit, qui suasit, amor, qui occidit, horrificam horrifice procreantes sceleris formam, sive deus sive ex mortalibus fuit, qui ista patravit. De locutione ὁ πράσσων vide ad Ant. 239. ed. meae.

V. 192. Schol.: εἴτ' οὖν θεός· πάνυ αἰδημόνως ὁ Χορὸς τὸ μὲν πρᾶγμα λέγει· τοὺς δὲ πράξαντας οὐκ ἐλέγχει. Vide ad v. 125 seq.

V. 196. Schol.: ὦ δείπνων ἀῤῥήτων· τῶν ὑπὸ Αἰγίσθου, φησί, τῷ Ἀγαμέμνονι παρασκευασθέντων ἐπ' ὀλέθρῳ, ἃ οὐδὲ ὀνομάσαι καλόν. Secutus Sophocles est Homerum Od. δ, 529. λ, 409., a quo discedunt Aeschyl. Ag. 1382., Eurip. Or. 25. et Lycophr. 1099.

V. 198. τούς] I. e. ἃ δεῖπνα. Vide Matth. §. 440.

V. 199. Schol.: διδύμαιν χειροῖν· τῆς Κλυταιμνήστρας καὶ τοῦ Αἰγίσθου. Ceterum vide ad v. 37. notata.

πρόδοτον, αἳ μ' ἀπώλεσαν·
οἷς θεὸς ὁ μέγας Ὀλύμπιος
ποίνιμα πάθεα παθεῖν πόροι·
μηδέ ποτ' ἀγλαΐας ἀπονάιατο
τοιάδ' ἀνύσαντες ἔργα.

(ἀντιστρ. γ'.)

ΧΟΡΟΣ.

φράζου μὴ πόρσω φωνεῖν.
οὐ γνώμαν ἴσχεις, ἐξ οἵων
τὰ παρόντ' οἰκείας εἰς ἄτας
ἐμπίπτεις οὕτως αἰκῶς;
πολὺ γάρ τι κακῶν ὑπερεκτήσω,
σᾷ δυσθύμῳ τίκτουσ' ἀεὶ
ψυχᾷ πολέμους· τὰ δὲ τοῖς δυνατοῖς
οὐκ ἐριστὰ πλάθειν.

V. 200. Schol.: *αἳ τὸν ἐμὸν εἶλον βίον· πάνυ περιπαθῶς· αἵτινες χεῖρες, αἳ ἀνελοῦσαι τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν ἐμὸν βίον ἀνεῖλον καὶ προέδωκαν τοῖς ἐχθροῖς.*

V. 204. Schol.: *ἀγλαΐας· ἡδονῆς, δόξης.*

V. 206 seqq. Schol.: *φράζου μὴ πόρσω φωνεῖν· ὁ Χορὸς ἐπιτιμᾷ τῇ Ἠλέκτρᾳ μὴ ἄντικρυς ταῖς βλασφημίαις κατὰ Κλυταιμνήστρας καὶ Αἰγίσθου χωρεῖν. οἰκείας δέ, ἤτοι τὰς συγγενικὰς ἢ ἀπὸ σοῦ ἐσομένας, καὶ οὐκ ἀλλαχόθεν.* Vera posterior explicatio.

V. 207. Schol.: *οὐ γινώσκεις, φησίν, ἐξ οἵων ἀγαθῶν εἰς τί ἀνιαρὸν ἐλήλυθας;* Vide v. 392. et de accusativo *τὰ παρόντα* Matth. §. 425. *Οἰκεῖαι ἄται* sunt propriae calamitates, quas sibi sua ipsius culpa parasse Electra dicitur, oppositae illis malis, quae ei cum sororibus fratrique communia erant.

V. 211 seq. *σᾷ δυσθύμῳ — πολέμους*] *Πολέμους* dicit rixas, quas Electra cum Clytaemnestra et Aegistho habeat propter perpetuam suam tristitiam. *Δύσθυμος* plane respondet Germanico *mifsmuthig*. HERM.

V. 212 seq. Schol.: *τὰ δὲ τοῖς δυνατοῖς οὐκ ἐριστά· τοῖς κρατοῦσιν οὐ δι' ἔριδος δεῖ εἰς ταῦτα προκαλίζειν, ἀντὶ τοῦ οὐχ οἷόν τέ σε ἐρίζειν τοῖς δυνατοῖς. Καὶ ἄλλως. ταῦτα δέ, ἃ πράττεις, οὐκ ἐριστὰ τοῖς κρατοῦσίν ἐστι· τουτέστι, τὴν περὶ τούτων φιλονεικίαν πρὸς τοὺς κρατοῦντας ποιεῖσθαι ἀσύμφορον.* Articulum sive pronomen *τὰ* facile apparet referendum esse ad notionem nominis *πολέμους*, quod quum idem hic atque *ἔριδας* significet, intelligitur hoc dicere poetam: *αὗται δὲ αἱ ἔριδες τοῖς δυνατοῖς οὐκ ἐρισταί εἰσιν, ὥστε πελάζειν αὐτοῖς*, i. e. non est autem rixandum cum potentioribus, ut eos adeas sive lacessas. De addito infinitivo cf. Matth. §. 532. d. Videtur Sophocles idem his verbis dicere voluisse, quod Pindarus Nem. X, 135. sic extulit: *χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων*, quod Scholiasta ita interpretatur: *ἡ πρὸς τοὺς κρείττονας ἔρις χαλεπή ἐστιν, ὥστε ὁμιλεῖν αὐτοῖς καὶ προσφέρεσθαι.*

δεινοῖς ἠναγκάσθην, δεινοῖς·
ἔξοιδ', οὐ λάθει μ' ὀργά.
ἀλλ' ἐν γὰρ δεινοῖς οὐ σχήσω
ταύτας ἄτας,
ὅφρα με βίος ἔχῃ.
τίνι γάρ ποτ' ἄν, ὦ φιλία γενέθλα,
πρόσφορον ἀκούσαιμ' ἔπος,
τίνι φρονοῦντι καίρια;
ἄνετέ μ', ἄνετε, παράγοροι.
τάδε γὰρ ἄλυτα κεκλήσεται,
οὐδέ ποτ' ἐκ καμάτων ἀποπαύσομαι
ἀνάριθμος ὧδε θρήνων.

(ἐπῳδός.)

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' οὖν εὐνοίᾳ γ' αὐδῶ,

V. 214. *δεινοῖς ἠν.*, *δεινοῖς*] Malorum atrocitate coactam se dicit, ut tristis esset et lamentaretur, eaque re maiora mala sibi pararet.

V. 215. *ὀργά*] Non iram significat, sed animi impetum, id est hoc loco tristem animi affectum, ex malorum atrocitate ortum.

V. 216 seq. *ἀλλ' ἐν γὰρ — ἄτας*] Verba *ἐν δεινοῖς* quum integri membri vice fungi possent, ita ut significarent: quae malorum atrocitate teneor (coll. v. 335. *ἐν κακοῖς*), recte hic *ἀλλὰ γὰρ* particulas, de quarum usu optime exposuit Matth. ad Eur. Phoen. 371., positas apparet. Sensus hic est: at quum verser in atrocibus malis, non cohibebo haec quae perniciosa mihi sunt lamenta, quamdiu vivam. De locutione *ἴσχειν ἄτας* vide v. 242. *ἴσχειν πτέρυγας γόων*.

V. 219 seqq. Schol.: *τίνι γάρ ποτ' ἄν, ὦ φιλία· παρὰ τίνος γὰρ ἀκούσομαι τὰ συμφέροντα ἢ παρ' ὑμῶν τῶν συνοίκων, ὥστε μοι συγχωρῆσαι ἐν δεινοῖς οὖσῃ παρηγορίαν τινὰ ἴσχειν ἐκ τῶν ὀδυρμῶν καὶ θρήνων.* Hoc dicit: quis est enim, qui quidem recte sentiat, a quo opportunum verbum audiam? Negat quenquam eorum, quibuscum vivat, sese de miseriis suis consolari posse. Insolentius *ἀκούειν* cum dativo hic iunctum, id ut vernaculo sermone reddi possit: *einem etwas abhören*. Vide ad Ant. 1149 seq. ed. meae.

V. 223. *τάδε — κεκλήσεται*] Versu antecedenti quum *ἄνετέ με* hoc sensu dictum esset: sinite me querelas effundere, recte perrexit dicere *τάδε γὰρ κτλ.*, id ut sit: hae enim querelae indissolubiles erunt.

V. 224 seq. *οὐδέ ποτ' — θρήνων*] De addita *ἐκ* praepositione vide v. 291. 987. Matth. §. 353, 2. not., de *ἀνάριθμος* ad O. R. 176.

V. 228. *μὴ τίκτειν σ' ἄταν ἄταις*] Similia attulit Matth. Gr. Gr. §. 403. not.

V. 229. Schol.: *καὶ τί μέτρον*

μάτηρ ὡς εί τις πιστά,
μὴ τίκτειν σ' ἄταν ἄταις.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

καὶ τί μέτρον κακότητος ἔφυ; φέρε,
πῶς ἐπὶ τοῖς φθιμένοις ἀμελεῖν καλόν;
ἐν τίνι τοῦτ' ἔβλαστ' ἀνθρώπων;
μήτ' εἴην ἔντιμος τούτοις,
μήτ', εἴ τῳ πρόσκειμαι χρηστῷ,
ξυνναίοιμ' εὔκηλος, γονέων
ἐκτίμους ἴσχουσα πτέρυγας
ὀξυτόνων γόων.
εἰ γὰρ ὁ μὲν θανὼν γᾶ τε καὶ οὐδὲν ὢν
κείσεται τάλας,
οἱ δὲ μὴ πάλιν
δώσουσ' ἀντιφόνους δίκας,
ἔρροι τ' ἂν αἰδὼς
ἀπάντων τ' εὐσέβεια θνατῶν.

ἔχει τόδε το κακόν, ὥστε μετρίως θρηνεῖν; πρὸς γὰρ ἄμετρον κακὸν καὶ ἀμέτρων δεῖται θρήνων.

V. 230. ἐπὶ — ἀμελεῖν] Similiter dictum 846 seq.: ἐφάνη γὰρ μελέτωρ ἀμφὶ τὸν ἐν πένθει, et Trachin. 727: ἀλλ' ἀμφὶ τοῖς σφαλεῖσι μὴ 'ξ ἑκουσίας ὀργὴ πέπειρα. De sententia vide v. 145 seq. Verborum autem istiusmodi, quale est ἀμελεῖν, cum praepositionibus coniunctorum exempla multa attulit Matth. §. 348. not. 2.

V. 232. Schol.: μήτ' — τούτοις· τουτέστι, μὴ θέλοιμι ἔχειν τιμὴν ὑπὸ τούτων. — τούτοις· τοῖς ἀμελοῦσι τῶν γονέων.

V. 233 seqq. μήτ', εἴ τῳ κτλ.] Recte monet Hermannus sensum hunc esse: nec, si quid mihi boni est, secura fruar, si luctus honorem parenti non impertiam. De usu verbi πρόσκειμαι confer v. 1040. Ut enim et ξύνεστί μοι κακόν et ξύνειμι κακῷ dicitur, ita non solum πρόσκειταί τί μοι κακόν (cf. Ant. 1243.), sed etiam πρόσκειμαι κακῷ a poetis dicitur. Priore significatu quum ponitur, nihil paene a verbo εἶναι sive προεῖναι, quod a tragicis pro simplici εἶναι usurpatur (coll. Ant. 1252. O. C. 1198.), differre intelligitur. Et sic usurpatum Ant. 94., Eurip. Troad. 185: τῷ πρόσκειμαι δούλα; et alibi. Tum ξυνναίειν, ut ξυνοικεῖν et alia, notissimum est saepe significare participem esse rei.

V. 234 seqq. γονέων — γόων] Sensus est: si cohibeam alas sive cursum lamentorum, ita ut non honorent parentes, i. e. ita ut expertes honoris parentes sint. Vide ad v. 18.

V. 237 seqq. εἰ γὰρ ὁ κτλ.] Hoc dicit: parentis enim occisi si memoria obruitur, caedisque auctores impune feruntfacinus, et pudorem penitus interiturum puto et pietatem.

V. 238 seq. γᾶ τε καὶ οὐδὲν ὢν κτλ.] Si ille, qui mortuus est, contemtus iacebit et neglectus, quasi mera sit terra nec quicquam eius supersit. Οὐ-

ΧΟΡΟΣ

[illegible] καὶ τὸ σὸν σπεύδουσ[illegible] [illegible] εἰ δὲ μὴ [illegible] [illegible] γὰρ ἑψόμεσθ' ἅμ[illegible]

ΗΛΕΚΤΡΑ

[illegible] ὦ γυναῖκες, εἰ δοκῶ [illegible] ἐδυσφορεῖν ὑμῖν ἄγ[illegible] [illegible] ἀναγκάζει με δ[illegible] [illegible] εὐγενὴς γυ[illegible] [illegible], εἰ ἐρώη τάδ[illegible] [illegible] εὐφρόνην ἀ[illegible] [illegible] κατοφθίνουσθ' ὁρ[illegible] [illegible] ἥ μ' ἐγείνα[illegible] [illegible] δόμοισιν [illegible] φονεῦσι τοῦ π[illegible] [illegible] ἄρχομαι, κἀκ τῶ[illegible] [illegible] καὶ τὸ τητᾶσθαι π[illegible]

[illegible] F. B. [illegible]

V. [illegible] [illegible]

De ἀλλὰ γὰρ πα[illegible] v. 216.

V. 253. θά[illegible] Phil. 259: ἡ δ' [illegible] [illegible] καὶ μεί[illegible]

V. 254 seq. [illegible] συμβέβηκεν] [illegible] ἐρθίστη ἐστίν. [illegible] 265. De additam[illegible] verso vide ad v.[illegible]

V. 256. Sch[illegible] ἐμαυτῆς· ἀν[illegible] τοῖς ἐμαυτῆς, ὅτ[illegible] σι ἐν τοῖς ἐμαυ[illegible]

V. 257. Scho[illegible] ἄρχομαι· καὶ [illegible] αὐτῶν· ἔτι δὲ [illegible] τερεν, τὸ καὶ τ[illegible] ρθαι.

V. 258. λα[illegible] τητᾶσθαι] [illegible] Trach. 136. χ[illegible] ρεσθαι. De sig[illegible] τητᾶσθαι ad [illegible] est.

V. 260. Sch[illegible] τοῖς Αἰγισθ[illegible] τὰ τὸ φονεῦσα[illegible] γισθος ἐβασι[illegible]

V. 262. ἀλλ' ἡ — γὰρ κτλ.]

Digitized by Google

ἔπειτα ποίας ἡμέρας δοκεῖς μ' ἄγειν,
ὅταν θρόνοις Αἴγισθον ἐνθακοῦντ' ἴδω
τοῖσιν πατρῴοις; εἰςίδω δ' ἐσθήματα
φοροῦντ' ἐκείνῳ ταὐτὰ καὶ παρεστίους
σπένδοντα λοιβάς, ἔνθ' ἐκεῖνον ὤλεσεν; 270
ἴδω δὲ τούτων τὴν τελευταίαν ὕβριν,
τὸν αὐτοέντην ἡμὶν ἐν κοίτῃ πατρὸς
ξὺν τῇ ταλαίνῃ μητρί, μητέρ' εἰ χρεὼν
ταύτην προσαυδᾶν τῷδε συγκοιμωμένην;
ἡ δ' ὧδε τλήμων, ὥστε τῷ μιάστορι 275
ξύνεστ' Ἐρινὺν οὔτιν' ἐκφοβουμένη·
ἀλλ', ὥσπερ ἐγγελῶσα τοῖς ποιουμένοις,
εὑροῦσ' ἐκείνην ἡμέραν, ἐν ᾗ τότε
πατέρα τὸν ἀμὸν ἐκ δόλου κατέκτανεν,
ταύτῃ χορούς ἵστῃσι καὶ μηλοσφαγεῖ 280
θεοῖσιν ἔμμην' ἱερὰ τοῖς σωτηρίοις.
ἐγὼ δ' ὁρῶσ' ἡ δύσμορος κατὰ στέγας
κλαίω, τέτηκα κἀπικωκύω πατρὸς

(Od. γ, 303)· *Αἴγισθος ἥνασσε πολυχρύσοιο Μυκήνης κτείνας Ἀτρείδην· δέδμητο δὲ λαὸς ὑπ' αὐτῷ.*

V. 262. Schol.: *φοροῦντ' ἐκείνῳ ταὐτά· οὐχ ὅμοια καὶ βασιλικά, ἀλλὰ τὰ ἐκείνου· πάνυ γὰρ τοῦτο περιπαθῶς καὶ εἰς ὑπόμνησιν ἄγον τὴν μείρακα τοῦ πατρός.* Recte Musgravius: vestimenta regibus sollemniter gestata.

V. 263. Schol.: *σπένδοντα λοιβάς· τὸ τῆς ἀσεβείας Αἰγίσθου κατηγόρημα, εἰ σπένδει θεοῖς, ὅπου ἄδικος φόνος εἴργασται.*

V. 264. *τούτων*] Aegisthi et Clytaemnestrae. Tum *τὴν τελευταίαν ὕβριν* idem significat atque *τὴν μεγίστην ὕβριν*. Sic ἔσχατος saepius usurpatur.

V. 265. *ἡμὶν — πατρός*] De dativo *ἡμίν* vide Matth. §. 389. et Rost. §. 105. not. 2.

V. 268. Schol.: *τλήμων· τολμηρά, ἀναιδής.* Eodem sensu v. 266. *ταλαίνῃ* dictum. Vide ad v. 120.

V. 271. *εὑροῦσ'*] computando. De *τότε* particulae usu vide ad Ai. 631. Apparet autem e verbis v. 274. *ἔμμην' ἱερά* cuiusque mensis diem certum intelligendum esse.

V. 274. *ἔμμην'*] M. Tullius de Fin. B. et M. II, 31, 101: Epicurus sancit, ut Amynomachus et Timocrates, heredes sui, de Hermarchi sententia dent quod satis sit ad diem agendum natalem suum quotannis Gamelione; itemque omnibus mensibus vicesimo die lunae dent ad eorum epulas, qui una secum philosophati sint, ut et sui et Metrodori memoria colatur. Lucian. de Parasito 15: *αἱ πόλεις τὰς μὲν δι' ἔτους, τὰς δὲ ἐμμήνους ἑορτὰς διατελοῦσι.* Scholiasta: *ἔμμηνα· κατὰ μῆνα.* Sed glossa apud Bruncknium: *ἐτήσια θύματα*, et Eustathius ad Odyss. δ. p. 1507. extr.: *Σοφοκλῆς Ἀγαμεμνόνειον δαῖτα λέγει*

ΧΟΡΟΣ.

ἐγὼ μέν, ὦ παῖ, καὶ τὸ σὸν ἀπεύδουσ' ἅμα
καὶ τοὐμὸν αὐτῆς ἦλθον. εἰ δὲ μὴ καλῶς
λέγω, σὺ νίκα· σοὶ γὰρ ἐφόμεσθ' ἅμα.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

αἰσχύνομαι μέν, ὦ γυναῖκες, εἰ δοκῶ
πολλοῖσι θρήνοις δυσφορεῖν ὑμῖν ἄγαν.
ἀλλ' ἡ βία γὰρ ταῦτ' ἀναγκάζει με δρᾶν,
σύγγνωτε. πῶς γὰρ ἥτις εὐγενὴς γυνή,
πατρῷ' ὁρῶσα πήματ', οὐ θρῴη τάδ' ἄν,
ἀγὼ κατ' ἦμαρ καὶ κατ' εὐφρόνην ἀεὶ
θάλλοντα μᾶλλον ἢ καταφθίνονθ' ὁρῶ;
ἥ πρῶτα μὲν τὰ μητρός, ἣ μ' ἐγείνατο,
ἔχθιστα συμβέβηκεν· εἶτα δώμασιν
ἐν τοῖς ἐμαυτῆς τοῖς φονεῦσι τοῦ πατρὸς
ξύνειμι, κἀκ τῶνδ' ἄρχομαι, κἀκ τῶνδέ μοι
λαβεῖν θ' ὁμοίως καὶ τὸ τητᾶσθαι πέλει.

δὲν ὤν, pro nihilo habitus. FR. IACOBS.

V. 244 seqq. τὸ σὸν — αὐτῆς] Triclinius: τὸ σόν· ἵνα μὴ κατὰ σοῦ τοὺς ἐχθροὺς κινήσῃς τῷ συνεχεῖ θρήνῳ καὶ ταῖς πρὸς αὐτοὺς λοιδορίαις. καὶ τοὐμόν· ἵνα μὴ ἄφιλος δόξω ἐν τοιούτῳ καιρῷ, μὴ πρὸς παραμυθίαν σοῦ χωρήσασα.

V. 246. Schol.: σὺ νίκα· τὸ σὺ νίκα πάνυ ἀναγκαίως, ἵν' ἀφορμὴ γένηται μακρὰν ἐκτεῖναι ῥῆσιν τὴν Ἠλέκτραν, ἐν ᾗ πάντα τὰ καθ' ἑαυτὴν παραλήψεται. De locutione ἕπεσθαι ἅμα τινί vide Passov. Lexic. v. ἕπω B. 2.

V. 247 seq. εἰ δοκῶ — ἄγαν] Facile apparet δυσφορεῖν hic sensu intransitivo positum esse, ita ut ἄγαν δυσφορεῖν πολλοῖς θρήνοις sit: nimis afflictam iacere propter assiduos fletus, sive, ut Bruncius interpretatus est, ob assiduos fletus nimis impotenti animo esse.

V. 249. ἀλλ' ἡ — γὰρ κτλ.] De ἀλλὰ γὰρ particulis vide ad v. 216.

V. 253. θάλλοντα] Sic Phil. 259: ἡ δ' ἐμὴ νόσος ἀεὶ τέθηλε κἀπὶ μεῖζον ἔρχεται.

V. 254 seq. τὰ μητρὸς — συμβέβηκεν] l. e. ἡ μήτηρ ἐχθίστη ἐστίν. Cf. Matth. §. 285. De additamento ἥ μ' ἐγείνατο vide ad v. 334 seq.

V. 256. Schol.: ἐν τοῖς ἐμαυτῆς· ἀνιαρὸν λίαν τὸ ἐν τοῖς ἐμαυτῆς, ὅτι ἀδικοῦμαι οὖσα ἐν τοῖς ἐμαυτῆς.

V. 257. Schol.: κἀκ τῶνδ' ἄρχομαι· καὶ βασιλεύομαι ὑπ' αὐτῶν· ἔτι δὲ τοῦτο χαλεπώτερον, τὸ καὶ τούτοις ὑποτετάχθαι.

V. 258. λαβεῖν θ' — τὸ τητᾶσθαι] Similiter dictum Trach. 136. χαίρειν τε καὶ στέρεσθαι. De significatu vocabuli τητᾶσθαι ad v. 1307. dictum est.

V. 260. Schol.: ὅταν θρόνοις Αἴγισθον· καὶ γὰρ μετὰ τὸ φονεῦσαι Ἀγαμέμνονα Αἴγισθος ἐβασίλευσεν. Ὅμηρος

ἔπειτα ποίας ἡμέρας δοκεῖς μ' ἄγειν,
ὅταν θρόνοις Αἴγισθον ἐνθακοῦντ' ἴδω
τοῖσιν πατρῴοις; εἰσίδω δ' ἐσθήματα
φοροῦντ' ἐκείνῳ ταὐτὰ καὶ παρεστίους
σπένδοντα λοιβάς, ἔνθ' ἐκεῖνον ὤλεσεν;
ἴδω δὲ τούτων τὴν τελευταίαν ὕβριν,
τὸν αὐτοέντην ἡμὶν ἐν κοίτῃ πατρὸς
ξὺν τῇ ταλαίνῃ μητρί, μητέρ' εἰ χρεὼν
ταύτην προσαυδᾶν τῷδε συγκοιμωμένην;
ἡ δ' ὧδε τλήμων, ὥστε τῷ μιάστορι
ξύνεστ' Ἐρινὺν οὔτιν' ἐκφοβουμένη·
ἀλλ', ὥσπερ ἐγγελῶσα τοῖς ποιουμένοις,
εὑροῦσ' ἐκείνην ἡμέραν, ἐν ᾗ τότε
πατέρα τὸν ἀμὸν ἐκ δόλου κατέκτανεν,
ταύτῃ χορεύσ ἵστησι καὶ μηλοσφαγεῖ
θεοῖσιν ἔμμην' ἱερὰ τοῖς σωτηρίοις.
ἐγὼ δ' ὁρῶσ' ἡ δύσμορος κατὰ στέγας
κλαίω, τέτηκα κἀπικωκύω πατρὸς

(Od. γ, 303)· *Αἴγισθος ἥνασσε πολυχρύσοιο Μυκήνης κτείνας Ἀτρείδην· δέδμητο δὲ λαὸς ὑπ' αὐτῷ.*

V. 262. Schol.: *φοροῦντ' ἐκείνῳ ταὐτά· οὐχ ὅμοια καὶ βασιλικά, ἀλλὰ τὰ ἐκείνου· πάνυ γὰρ τοῦτο περιπαθῶς καὶ εἰς ὑπόμνησιν ἄγον τὴν μείρακα τοῦ πατρός.* Recte Musgravius: vestimenta regibus sollemniter gestata.

V. 263. Schol.: *σπένδοντα λοιβάς· τὸ τῆς ἀσεβείας Αἰγίσθου κατηγόρημα, εἰ σπένδει θεοῖς, ὅπου ἄθικος φόνος εἴργασται.*

V. 264. *τούτων*] Aegisthi et Clytaemnestrae. Tum *τὴν τελευταίαν ὕβριν* idem significat atque *τὴν μεγίστην ὕβριν*. Sic ἔσχατος saepius usurpatur.

V. 265. *ἡμὶν — πατρός*] De dativo *ἡμίν* vide Matth. §. 389. et Rost. §. 105. not. 2.

V. 268. Schol.: *τλήμων· τολμηρά, ἀναιδής.* Eodem sensu v. 266. *ταλαίνῃ* dictum. Vide ad v. 120.

V. 271. *εὑροῦσ'*] computando. De *τότε* particulae usu vide ad Ai. 631. Apparet autem e verbis v. 274. *ἔμμην' ἱερά* cuiusque mensis diem certum intelligendum esse.

V. 274. *ἔμμην'*] M. Tullius de Fin. B. et M. II, 31, 101: Epicurus sancit, ut Amynomachus et Timocrates, heredes sui, de Hermarchi sententia dent quod satis sit ad diem agendum natalem suum quotannis Gamelione; itemque omnibus mensibus vicesimo die lunae dent ad eorum epulas, qui una secum philosophati sint, ut et sui et Metrodori memoria colatur. Lucian. de Parasito 15: *αἱ πόλεις τὰς μὲν δι' ἔτους, τὰς δὲ ἐμμήνους ἑορτὰς διατελοῦσι.* Scholiasta: *ἔμμηνα· κατὰ μῆνα.* Sed glossa apud Bruncknium: *ἐτήσια θύματα*, et Eustathius ad Odyss. δ. p. 1507. extr.: *Σοφοκλῆς Ἀγαμεμνόνειον δαῖτα λέγει*

τὴν δυστάλαιναν δαΐτ' ἐπωνομασμένην
αὐτὴ πρὸς αὑτήν· οὐδὲ γὰρ κλαῦσαι πάρα
τοσόνδ', ὅσον μοι θυμὸς ἡδονὴν φέρει.
αὕτη γὰρ ἡ λόγοισι γενναία γυνὴ
φωνοῦσα τοιάδ' ἐξονειδίζει κακά·
ὦ δύσθεον μίσημα, σοὶ μόνῃ πατὴρ
τέθνηκεν, ἄλλος δ' οὔτις ἐν πένθει βροτῶν;
κακῶς ὄλοιο, μηδέ σ' ἐκ γόων ποτὲ
τῶν νῦν ἀπαλλάξειαν οἱ κάτω θεοί.
τάδ' ἐξυβρίζει· πλὴν ὅταν κλύῃ τινὸς
ἥξοντ' Ὀρέστην· τηνικαῦτα δ' ἐμμανὴς
βοᾷ παραστᾶσ'· οὐ σύ μοι τῶνδ' αἰτία;
οὐ σὸν τόδ' ἐστὶ τοὔργον, ἥτις ἐκ χερῶν
κλέψασ' Ὀρέστην τῶν ἐμῶν ὑπεξέθου;
ἀλλ' ἴσθι τοι τίσουσά γ' ἀξίαν δίκην.

V. 296 seq. In scholiis quum proditum sit legi in aliis codd. ἀεί ποτε pro ἀεί, in ea sum sententia, quam pluribus iam defendi in Comment. de Schol. in Soph. tragg. auctoritate p. 30 seq., ut

τὴν κατ' ἔτος γινομένην, ὅτε τὸν Ἀγαμέμνονα ἔῤῥιψαν οἱ ἀνελόντες αὐτόν. Scholiasta: οἱ Ἀργολικοὶ συγγραφεῖς ιγ' εἶναί φασι μηνὸς Γαμηλιῶνος, ὡς Δεινίας ἐν ζ' Ἀργολικῶν. NEUIUS.

V. 277. Schol. rec.: δαΐτ' ἔπων· ἐπωνυμίαν τοῦ πατρὸς ἔχουσαν δαῖτα, τὴν δηλαδὴ Ἀγαμεμνόνειον λεγομένην. Neuius adscripsit Eur. Or. 999: τά τ' ἐπώνυμα δείπνα Θυέστου.

V. 278. πρὸς αὑτήν] I. e. πρὸς ἑμαυτήν. Vide Buttmann. ad Platon. Menon. Ind. sub voc. ἑαυτοῦ.

V. 279. Schol.: ὅσον — ἡδονήν· ἐπικουφίζεται γὰρ τοῖς δακρύοις ἡ συμφορά. Αἰσχύλος· οἵ τε στεναγμοὶ τῶν πόνων ἐρείσματα.

V. 281. φωνοῦσα — κακά] Nomen κακά de conviciis dici notum est. Sensus est: τοιάδε κακὰ ὀνείδη ἐκφωνεῖ. Cf. Philoct. 382: ἐξονειδισθεὶς κακά.

V. 282. Schol.: καὶ ταῦτα Ἀριστοφάνης παρῴδηκεν ἐν Γηρυτάδῃ.

V. 282 seq. σοὶ — τέθνηκεν· οὐκ ἀνῃρέθη, φησίν, ἀλλὰ τέθνηκεν, τῷ προσχήματι τῆς λέξεως παραλογιζομένη τὴν παρανομίαν.

V. 292. Schol.: ὑλακτεῖ· ἐμμανῶς καὶ ἀναιδῶς βοᾷ, ὡς κύων. Confert Fr. Iacobsius Anthol. Pal. V, 106: γραῖα, φίλη θρέπτειρα, τί μου προσιόντος ὑλακτεῖς; ibid. VII, 479: θεῖος ὑλακτητὴς δήμου, qualis Heraclitus dicitur. De σὺν δέ vide huius fab. 746. Ai. 959. 1288.

V. 293. Schol.: ὁ κλεινός· κατὰ εἰρωνείαν. Tum αὐτῇ dativus ex ταὐτά aptus est.

V. 294. ὁ πάντ' ἄναλκις] Vide ad Ai. 1387.; de locutione ἡ πᾶσα βλάβη confer quae ad Philoct. 614 seq. annotata sunt.

V. 295. Schol.: ὁ σὺν — μάχας· συνεργούσης γὰρ Κλυταιμνήστρας ἀνεῖλε τὸν Ἀγαμέμνονα. Αἰγίσθου ὑπὸ χερσὶ

τοιαῦθ' ὑλακτεῖ· σὺν δ' ἐποτρύνει πέλας
ὁ κλεινὸς αὐτῇ ταὐτὰ νυμφίος παρών,
ὁ πάντ' ἄναλκις οὗτος, ἡ πᾶσα βλάβη,
ὁ σὺν γυναιξὶ τὰς μάχας ποιούμενος.
ἐγὼ δ' Ὀρέστην τῶνδε προσμένουσ' ἀεὶ
παυστῆρ' ἐφήξειν ἡ τάλαιν' ἀπόλλυμαι.
μέλλων γὰρ ἀεὶ δρᾶν τι τὰς οὔσας τέ μου
καὶ τὰς ἀπούσας ἐλπίδας διέφθορεν.
ἐν οὖν τοιούτοις οὔτε σωφρονεῖν, φίλαι,
οὔτ' εὐσεβεῖν πάρεστιν, ἀλλ' ἔν τοι κακοῖς
πολλή 'στ' ἀνάγκη κἀπιτηδεύειν κακά.

ΧΟΡΟΣ.

φέρ' εἰπέ, πότερον ὄντος Αἰγίσθου πέλας
λέγεις τάδ' ἡμῖν, ἢ βεβῶτος ἐκ δόμων;

scriptum a Sophocle putem: *ἐγὼ δ' Ὀρέστην προσμένουσ' ἀεί ποτε παυστῆρα τούτων ἡ τάλαιν' ἀπόλλυμαι.*

καὶ οὐλομένης ἀλόχοιο (Hom. Od. ω, 97.). Ceterum *τὰς μάχας* quum dixit poeta, hoc significavit: quas facit pugnas.

V. 298 seq. *μέλλων — διέφθορεν*] Verba *τὰ ὄντα καὶ τὰ ἀπόντα* significant praesentia et absentia. Sic Antig. 1090. ed. meae *οἵ τ' ὄντες οἵ τ' ἀπόντες* famuli dicuntur et praesentes et absentes, i. e., ut recte monet Lobeckius ad Phryn. p. 754., quotquot sunt. Sed absentia sive non praesentia quae dicuntur, facile apparet etiam ea esse posse, quae quis habuerit sive quae praeterita sint. Ita dictum ab Euripide est El. 564., ubi Electra, a sene admonita, ut dis supplicet (*εὔχου θεοῖς*), quaerit: *τί; τῶν ἀπόντων ἢ τι τῶν ὄντων πέρι;* i. e. utrum precari me deos iubes, ut reddant mihi quod habui, an gratias iis agere pro eo, quod habeo? Similiter hic *τὰς οὔσας τε — ἐλπίδας* dictum puto, ita ut sensus totius loci hic sit: volens enim semper aliquid facere nec tamen faciens ut praeteritas ita praesentes etiam spes meas abolevit.

V. 300 seqq. *ἐν οὖν — κακά*] Convenit finis cum exordio. Etsi enim probatam esse confidit magnitudinem mali, tamen hoc ipso non excusari peccatum suum nimii luctus et moeroris, sed veniam mereri se sentit. Et est egregia expressio doloris vehementis, ex quo saepenumero plane insaniunt homines, neque solum violant humanam coniunctionem, sed etiam pietatem adversus deos. Ita nunc Electra non factum probari, sed ignosci peccato suo vult, quod committi in maximis malis necesse esse dicit. Et significat priore loco *κακοῖς* calamitates, posteriore *κακά* peccata. Grammatici hanc figuram *πλοκὴν* nominant. CAMER.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἦ κάρτα. μὴ δόκει μ' ἄν, εἴπερ ἦν πέλας,
θυραῖον οἰχνεῖν· νῦν δ' ἀγροῖσι τυγχάνει.

ΧΟΡΟΣ.

ἦ κἂν ἐγὼ θαρσοῦσα μᾶλλον ἐς λόγους
τοὺς σοὺς ἱκοίμην, εἴπερ ὧδε ταῦτ' ἔχει.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὡς νῦν ἀπόντος, ἱστόρει, τί σοι φίλον.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ δή σ' ἐρωτῶ. τοῦ κασιγνήτου τί φῄς,
ἥξοντος, ἢ μέλλοντος, εἰδέναι θέλω.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

φησίν γε· φάσκων δ' οὐδὲν ὧν λέγει ποιεῖ.

ΧΟΡΟΣ.

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

καὶ μὴν ἔγωγ' ἔσωσ' ἐκεῖνον οὐκ ὄκνῳ.

V. 324. *ψυχῇ ματαίᾳ* pro varia lectione in scholiis allatum est, quam recepi. Libri *θυμῷ ματαίῳ*. At non dubium, quin coniuncta vocabula *ψυχῇ ματαίᾳ* unius substantivi *θυμῷ* signifi-

V. 305. *ἦ κάρτα*] Sc. *βεβῶτος ἐκ δόμων Αἰγίσθου τάδε λέγω*.

V. 306. *θυραῖον οἰχνεῖν*] Cf. Phil. 157 seq. cum annotatione nostra. — De dativo *ἀγροῖσι* vide ad v. 169., de *τυγχάνει* v. 46.

V. 309. *ὡς νῦν ἀπόντος*] Id est persuasum habens eum nunc abesse. Cf. Trach. 391: *δίδαξον, ὡς ἔρποντος, ὡς ὁρᾷς, ἐμοῦ*, quaeque ad eum locum annotavimus.

Ibidem. *ἱστόρει, τί σοι φίλον*] Similiter dictum atque O. R. 634: *φράζε δή, τί φῄς*, et Ai. 775: *ὥστε μ' ὠδίνειν, τί φῄς*. Itaque *τί σοι φίλον*, si sensum spectamus, idem fere est atque *τό σοι φίλον*.

V. 310. *καὶ δή σ' ἐρωτῶ*] Particulae *καὶ δή* ubi iunguntur, non iam copulandi vim habet *καὶ* particula, sed in unam cum *δή* particula notionem coalescit, ita ut *καὶ δή* sit iam, iamiam, commodum. Cf. O. C. 173., ubi imperanti Oedipodi: *πρόσθιγέ νύν μου*, respondet Antigone: *ψαύω καὶ δή*. Adde huius fab. 558. 1436. 1464. Ai. 49. Ant. 245. Xen. Cyr. VI, 3, 14: *ἅπαντᾷ δ' αὐτοῖς καὶ δὴ ἐντὸς τῶν σκοπῶν Ἀράσπας*. Cf. Schaefer. ad Demosth. Aristocr. p. 646, 4. De genitivo *τοῦ κασιγνήτου* vide ad Phil. 434. Cf. Rost. §. 108. annot. 11.

V. 311. Schol.: *μέλλοντος· βραδύνοντος*.

V. 312. *φησίν γε· φάσκων*] Vide quae Elmsleius ad Eur. Heracl. 903. annotavit.

V. 313. Schol.: *πράσσων· ἐπιχειρῶν πράττειν*.

V. 316. Schol.: *ἐπεί τἄν· ἐπεί τοι ἄν. εἰ μὴ ἐθάῤῥουν*.

ΧΟΡΟΣ.

θάρσει· πέφυκεν ἐσθλὸς, ὥςτ' ἀρκεῖν φίλοις.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πέποιθ', ἐπεί τἂν οὐ μακρὰν ἔζων ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ.

μὴ νῦν ἔτ' εἴπῃς μηδέν· ὡς δόμων ὁρῶ
τὴν σὴν ὅμαιμον ἐκ πατρὸς ταὐτοῦ φύσιν
Χρυσόθεμιν ἔκ τε μητρὸς ἐντάφια χεροῖν
φέρουσαν, οἷα τοῖς κάτω νομίζεται.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

Τίν' αὖ σὺ τήνδε πρὸς θυρῶνος ἐξόδοις
ἐλθοῦσα φωνεῖς, ὦ κασιγνήτη, φάτιν;
κοὐδ' ἐν χρόνῳ μακρῷ διδαχθῆναι θέλεις
ψυχῇ ματαίᾳ μὴ χαρίζεσθαι κενά;
καίτοι τοσοῦτόν γ' οἶδα κἀμαυτήν, ὅτι
ἀλγῶ 'πὶ τοῖς παροῦσιν, ὥςτ' ἄν, εἰ σθένος
λάβοιμι, δηλώσαιμ' ἂν οἵ' αὐτοῖς φρονῶ.
νῦν δ' ἐν κακοῖς μοι πλεῖν ὑφειμένῃ δοκεῖ,

cationem habeant. Vide Comment. nostram de Schol. in Soph. tragg. auctoritate p. 37.

Vide ad Ai. 1302. ἔξων significat viverem, non vixissem.

V. 317 seqq. Schol.: ὡς δόμων — ὅμαιμον· οὐχ ὡς τῆς Χρυσοθέμιδος τἀναντία φρονούσης τῇ Ἠλέκτρᾳ, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁρῶσιν ἐναγίσματα βαστάζουσαν, τοῦτο πρῶτον πυθέσθαι βουλόμεναι, κωλύουσιν αὐτὴν τῶν ἐξῆς λόγων. De genitivo δόμων vide ad Philoct. 605.

V. 318. φύσιν] Dictum de hoc accusativo ad Ai. 1231.

V. 319. ἐντάφια] Infra v. 405. ἔμπυρα, v. 634. κτερίσματα dicuntur.

V. 321. Schol.: τίν' αὖ σὺ τήνδε· ἐπίτηδες τοῖς ἀγρίοις ἤθεσιν ἀντιπαρατάττουσι πρᾶα, καθάπερ νῦν τῇ Ἠλέκτρᾳ Χρυσόθεμιν συνέζευξε, καὶ τῇ Ἀντιγόνῃ τὴν Ἰσμήνην, ἕνεκα τοῦ διαποικίλλειν ταῖς ἀντιῤῥήσεσι τὰ δράματα.

V. 324. ψυχῇ ματαίᾳ] Duobus vocabulis poeta significavit quod scriptor prosaicus uno substantivo θυμῷ indicasset. Tum κενὰ χαρίζεσθαι est κενὴν χάριν χαρίζεσθαι, i. e. inutiliter, temere gratificari, sive morem gerere.

V. 327. αὐτοῖς] Aegistho et Clytaemnestrae.

V. 328. Schol.: ὑφειμένη δοκεῖ· μὴ ὅλον τὸ ἱστίον ἀναπετασάσῃ· ἀπὸ τῶν πλεόντων, οἳ πρὸς τὴν βίαν τῶν ἀνέμων οὐκ ἀντίσχοντες ὑφιᾶσι τῶν ἱστίων. (Εἰς τὸ αὐτό.) ὑφήσειν τὸ ἱστίον, οἷον συστέλλειν τὸ φρόνημα, καὶ μὴ ἀντικρὺς μάχεσθαι, οἱονεὶ τῇ προαιρέσει χρῶμαι. De νῦν δὲ particulis ad O. C. 269. dictum est; de ἐν κακοῖς ad huius fabulae v. 216. monui.

καὶ μὴ δοκεῖν μὲν δρᾶν τι, πημαίνειν δὲ μή.
τοιαῦτα δ' ἀλλὰ καὶ σὲ βούλομαι ποιεῖν.
καίτοι τὸ μὲν δίκαιον, οὐχ ᾗ γ' ἐγὼ λέγω,
ἀλλ' ᾗ σὺ κρίνεις. εἰ δ' ἐλευθέραν με δεῖ
ζῆν, τῶν κρατούντων ἐστὶ πάντ' ἀκουστέα.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

δεινόν γέ σ' οὖσαν πατρός, οὗ σὺ παῖς ἔφυς,
κείνου λελῆσθαι, τῆς δὲ τικτούσης μέλειν.
ἅπαντα γάρ σοι τἀμὰ νουθετήματα
κείνης διδακτά, κοὐδὲν ἐκ σαυτῆς λέγεις.

V. 330. Aliena mihi ἀλλὰ particula ab hoc loco videtur. Neque vero pronomen ἄλλα, quod Dindorfius posuit, satis

V. 329. καὶ μὴ — μή] I. e. et (sc. δοκεῖ μοι) cavere, ne videar quidem aliquid facere, sed nihil damni afferam. Electram enim putabat Chrysothemis videri quidem aliquid facere, sed tamen nihil detrimenti Aegistho et Clytaemnestrae afferre. Id se committere velle Chrysothemis negat. De locutione δρᾶν τι vide quae ad Philoct. 674. annotata sunt.

V. 332. εἰ — με δεῖ] si me vis. Alibi εἰ μέλλω. Sapph. fr. 33. Platon. Conv. p. 173. C: εἰ δεῖ καὶ ὑμῖν διηγήσασθαι, ταῦτα χρὴ ποιεῖν. Lucian. Hermot. 8: εἶγε με δεῖ λέγειν τἀληθές. NEUIUS. Eodem sensu δεῖ με positum v. 1037.

V. 332 seq. εἰ δ' ἐλευθέραν — ἀκουστέα] Ad haec verba, non ad v. 331. spectat haec Scholiastae annotatio: ὁ νοῦς· τί ὄφελος τῆς δικαιοσύνης, εἴ τις διὰ ταύτην τοῖς δεινοῖς περιπέσῃ;

V. 333. πάντ' ἀκουστέα] Vide ad Ant. 64: καὶ ταῦτ' ἀκούειν κἄτι τῶνδ' ἀλγίονα.

V. 334 seq. δεινόν γε — λελῆσθαι] indignum profecto est te, eo natam viro, cuius filia es, illius oblitam esse. Itaque pro πατρός exspectaveris ἀνδρός· sed vide ad Philoct. 3 seq. notam extremam et cf. huius fab. 261: μητρός, ἥ μ' ἐγείνατο. 1412: ὁ γεννήσας πατήρ. Ai. 1174: πατρός, ὅς σ' ἐγείνατο. 1298: ὁ φιτύσας πατήρ. Alia exempla attulit Lobeck. ad Aiac. ed. sec. v. 1296. p. 468. Adde Demosth. Mid. p. 563, 3. ibique Schaefer.

V. 335. Schol.: μέλειν· φροντίζειν. Pariter Hermannus personale esse μέλειν hic putat, coll. Aesch. Ag. 378: οὐκ ἔφα τις θεοὺς βροτῶν ἀξιοῦσθαι μέλειν, et Eur. Herc. f. 772: θεοί, θεοὶ τῶν ἀδίκων μέλουσι καὶ τῶν ὁσίων ἐπᾴειν. Alii σοὶ supplent. Tum ἡ τίκτουσα non est: quae peperit, sed quae parit, i. e. parens, ita ut praesens non absolutum sit, sed relativum. Sic rursus v. 533. Vide ad Ant. 239. Aliena comparavit Neuius.

V. 336. Schol.: ἅπαντα — νουθετήματα· ταῦτα ὁποῖά ἐστι τὰ ἐπὶ τῇ Ἀντιγόνῃ, ὅπου τῇ Ἰσμήνῃ λοιδορεῖ, καὶ φησιν αὐτὴν τὰ Κρέοντος φρονεῖν (Ant. 549.). — τἀμὰ νουθ., οἷον ἃ εἶπες ἐμὲ νουθετοῦσα. Cf. Matth. §. 466, 2. Rost. §. 99. annot. 5.

V. 337. κείνης διδακτά] De genitivo cf. Trachin. 934: ὅψ' ἐκδιδαχθεὶς τῶν κατ' οἶκον.

Digitized by Google

ἔπειθ' ἑλοῦ γε θάτερ', ἢ φρονεῖν κακῶς, 345
ἢ τῶν φίλων φρονοῦσα μὴ μνήμην ἔχειν·
ἥτις λέγεις μὲν ἀρτίως, ὡς, εἰ λάβοις
σθένος, τὸ τούτων μῖσος ἐκδείξειας ἄν,
ἐμοῦ δὲ πατρὶ πάντα τιμωρουμένης,
οὔτε ξυνέρδεις τήν τε δρῶσαν ἐκτρέπεις. 350
οὐ ταῦτα πρὸς κακοῖσι δειλίαν ἔχει;
ἐπεὶ δίδαξον, ἢ μάθ' ἐξ ἐμοῦ, τί μοι
κέρδος γένοιτ' ἂν τῶνδε ληξάσῃ γόων;
οὐ ζῶ; κακῶς μέν, οἶδ', ἐπαρκούντως δ' ἐμοί·

aptum puto.

quaeque ad Philoct. 3 seq. ed. sec. exposui.

V. 338 seq. Schol.: ἔπειθ' ἑλοῦ γε· ὁμολόγησον σφυτὴν ἢ φρονεῖν κακῶς προστιθεμένην τοῖς ἐχθροῖς, ἢ φρονοῦσαν τῶν φιλτάτων ἀμνημονεῖν· οἷον θάτερά σε δεῖ ὁμολογῆσαι, ἢ ὅτι κακῶς φρονεῖς, ἢ ὅτι ἐκοῦσα ἁμαρτάνεις καὶ παροράς. — τὸ θάτερα ἀντὶ τοῦ θάτερον Ἀττικῶς. Vide ad Philoct. 488. Illud autem vix opus est ut moneatur, κακῶς φρονεῖν non esse male sentire, sed male sapere, i. e. desipere, et τῶν φίλων de uno Agamemnone dici. De ἔπειτα itaque significante dixit Matth. §. 603.

V. 340 — 343. ἥτις — ἐκτρέπεις] Nexus hic est: quae quum modo dixeris, si satis tibi virium esset, declaraturam te esse, quo illos odio persequerere, tamen non solum non adiuves me patris caedem ulciscentem, sed etiam, ne ulciscar, deterreas. Cf. Matth. §. 622, 4.

V. 342. ἐμοῦ δὲ κτλ.] I. e. ἐμοῦ δὲ πᾶσαν τιμωρίαν τιμωρουμένης. Vide ad O. R. 259 seq. Quid autem sit illud, quo se ulcisci patrem dicit, explicat ipsa v. 348 seq.: λυπῶ δὲ τούτους κτλ.

V. 343. Schol.: τήν τε δρῶσαν ἐκτρέπεις· ἀντὶ τοῦ ἐμέ. ἡ δὲ ἐκ ἀντὶ τῆς ἀπό· ἀποτρέπεις. Verba τὴν δρῶσαν per se non ἐμέ sive ἐμὲ τὴν δρῶσαν significant, sed eam, quae aliquid conatur, i. e. quae ulcisci studet Agamemnonis interfectores. Atqui ea sola est Electra. Ergo consequens quidem est, ut illa intelligatur, sed generatim fortiusque dictum est ***τὴν δρῶσαν, die Handelnde***, ut reddidit Solgerus, quam ἐμέ vel ἐμὲ τὴν δρῶσαν. BOTH.

V. 344. οὐ ταῦτα — ἔχει;] Nonne haec praeter male facta timiditatem arguunt? Id est: nonne, praeterquam quod male facis (in patrem peccas), ignaviam quoque prodis? De locutione δειλίαν ἔχει confer huius fab. 466: οὐκ ἔχει λόγον. Antig. 68: τὸ γὰρ περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα. Demosth. pro Coron. p. 319, 7: τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς ἐμαυτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα νῦν ἐπὶ τόνδ' ἥκειν καὶ πᾶσαν ἔχειν κακίαν; contra Onet. p. 868, 9: ἀποδοῦναι δ' οὐκ ἔχει πίστιν; pro Phorm. p. 961, 2: πῶς ἔχει λόγον σὲ — δίκην ἀξιοῦν λαμβάνειν;

V. 347. Schol.: ἐπαρκούντως δ' ἐμοί· οὐ γὰρ ἐφίεμαι τρυφερώτερον ζῆν.

λυπῶ δὲ τούτους, ὥστε τῷ τεθνηκότι
τιμὰς προσάπτειν, εἴ τις ἔστ' ἐκεῖ χάρις.
σὺ δ' ἡμὶν ἡ μισοῦσα μισεῖς μὲν λόγῳ,
ἔργῳ δὲ τοῖς φονεῦσι τοῦ πατρὸς ξύνει.
ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἄν ποτ', οὐδ' εἴ μοι τὰ σὰ
μέλλοι τις οἴσειν δῶρ', ἐφ' οἷσι νῦν χλιδᾷς,
τούτοις ὑπεικάθοιμι, σοὶ δὲ πλουσία
τράπεζα κείσθω καὶ περιῤῥείτω βίος.
ἐμοὶ γὰρ ἔστω τοὐμὲ μὴ λήγειν γόων
βόσκημα· τῆς σῆς δ' οὐκ ἐρῶ τιμῆς τυχεῖν.
οὐδ' ἂν σύ, σώφρων γ' οὖσα. νῦν δ' ἐξὸν πατρὸς
πάντων ἀρίστου παῖδα κεκλῆσθαι, καλοῦ
τῆς μητρός· οὕτω γὰρ φανεῖ πλείστοις κακή,
θανόντα πατέρα καὶ φίλους προδοῦσα σούς.

ΧΟΡΟΣ.

μηδὲν πρὸς ὀργήν, πρὸς θεῶν· ὡς τοῖς λόγοις
ἔνεστιν ἀμφοῖν κέρδος, εἰ σὺ μὲν μάθοις
τοῖς τῆσδε χρῆσθαι, τοῖς δὲ σοῖς αὖτη πάλιν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἐγὼ μέν, ὦ γυναῖκες, ἠθάς εἰμί πως
τῶν τῆσδε μύθων· οὐδ' ἂν ἐμνήσθην ποτέ,
εἰ μὴ κακὸν μέγιστον εἰς αὐτὴν ἰὸν
ἤκουσ', ὃ ταύτην τῶν μακρῶν σχήσει γόων.

V. 356. Recepi quod Schneidewinus praeeunte Henne-

V. 348 seq. *λυπῶ — χάρις*] Recte Hermannus interpretatur: istis molesta sum, ita ut ea re honorem habeam patri, si quid gratum fieri mortuis potest.

V. 350. *ἡμίν*] Vide ad v. 17.

V. 353. *δῶρα*] I. e. commoda. Vide ad Philoct. 117. Idem fere significat hoc verbo Electra atque v. 357. verbis *τῆς σῆς τιμῆς*. Explicat autem, illa *δῶρα* quae sint, verbis sequentibus, *σοὶ δὲ πλουσία — βίος*, quae cum praecedentibus ita cohaerent: actibi ista contingere, mensam lautam et vitam omnibus rebus affluentem, facillime patior.

V. 356 seq. *ἐμοὶ — βόσκημα*] Cf. v. 353. 379. coll. v. 285.

V. 358 seqq. *νῦν δ' ἐξὸν — τῆς μητρός*] Primum quod *πατρός*, non *ἀνδρός*, quod quis exspectaverit, positum est, de eo vide ad v. 334 seq. De sententia comparavit Neuius Eur. El. 937 seq.: *κἀκείνους στυγῶ τοὺς παῖδας, ὅστις τοῦ μὲν ἄρσενος πατρὸς οὐκ ὠνόμασται, τῆς δὲ μητρὸς ἐν πόλει*. Locutione autem *τῆς μητρὸς καλεῖσθαι παῖδα*, de qua confer Trachin. 736. 1158., hic quidem hoc fere significari patet: matri favere sive cum matre facere. Deinde notandum est quum totam Electrae orationem

ΗΛΕΚΤΡΑ.

φέρ' εἰπὲ δὴ τὸ δεινόν. εἰ γὰρ τῶνδέ μοι
μεῖζόν τι λέξεις, οὐκ ἂν ἀντείποιμ' ἔτι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀλλ' ἐξερῶ τοι πᾶν, ὅσον κάτοιδ' ἐγώ.
μέλλουσι γάρ σ', εἰ τῶνδε μὴ λήξεις γόων,
ἐνταῦθα πέμψειν, ἔνθα μήποθ' ἡλίου
φέγγος προσόψει, ζῶσα δ' ἐν κατηρεφεῖ
στέγῃ χθονὸς τῆσδ' ἐκτὸς ὑμνήσεις κακά.
πρὸς ταῦτα φράζου, καί με μή ποθ' ὕστερον
παθοῦσα μέμψῃ. νῦν γὰρ ἐν καλῷ φρονεῖν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἦ ταῦτα δή με καὶ βεβούλευνται ποιεῖν;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

μάλισθ', ὅταν περ οἴκαδ' Αἴγισθος μόλῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ' ἐξίκοιτο τοῦδέ γ' οὕνεκ' ἐν τάχει.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

τίν', ὦ τάλαινα, τόνδ' ἐπηράσω λόγον;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἐλθεῖν ἐκεῖνον, εἴ τι τῶνδε δρᾶν νοεῖ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ὅπως πάθῃς τί χρῆμα; ποῦ ποτ' εἶ φρενῶν;

bergero coniecit. Libri λυπεῖν μόνον.

paulo asperiorem esse, id quod ipse Chorus v. 362. fatetur, tum imprimis acerbe ac paene maligne hoc dictum esse: καλοῦ τῆς μητρός· οὕτω γὰρ — σούς. Quibus verbis quasi id agere Chrysothemis dicitur, ut in impietatis crimen apud bonos homines incurrat.

V. 362 seq. ὡς τοῖς λόγοις — κέρδος] Idem praecipit Chorus Ant. 724 seq.

V. 368. Schol.: σχήσει· ἐφέξει, κωλύσει.

V. 369. τῶνδε] I. e. his malis, quibus oppressa teneor.

V. 374. Schol.: κατηρεφεῖ· κατεσκεπασμένῃ, σκοτεινῇ. Cf. Ant. 774. 885. 1100.

V. 376. πρὸς ταῦτα] Cf. Matth. §. 591. β.

V. 377. Schol.: νῦν γὰρ ἐν καλῷ φρονεῖν· νῦν, φησίν, εὔκαιρόν ἐστι καλῶς φρονῆσαι. Vide ad Philoct. 1132.

V. 378. καὶ βεβούλευνται] De καὶ particula vide ad Ant. 720. Ceterum vere Scholiasta de ingenio Electrae, quod toto hoc colloquio ostendit, monuit: ἁρμόζει λίαν τὸ πρόσωπον Ἠλέκτρας τῇ Ἀντιγόνῃ.

V. 380. τοῦδέ γ' οὕνεκ'] Vide Passov. v. ἕνεκα et confer, quos locos Neuius adscripsit, v. 605. 787., O. C. 22. 443.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὅπως ἀφ' ὑμῶν ὡς προσώτατ' ἐκφύγω.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

βίου δὲ τοῦ παρόντος οὐ μνείαν ἔχεις;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

καλὸς γὰρ οὑμὸς βίοτος, ὥστε θαυμάσαι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀλλ' ἦν ἄν, εἰ σύ γ' εὖ φρονεῖν ἠπίστασο.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

μή μ' ἐκδίδασκε τοῖς φίλοις εἶναι κακήν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀλλ' οὐ διδάσκω· τοῖς κρατοῦσι δ' εἰκάθειν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

σὺ ταῦτα θώπευ', οὐκ ἐμοὺς τρόπους λέγεις.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

καλόν γε μέντοι μὴ 'ξ ἀβουλίας πεσεῖν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πεσούμεθ', εἰ χρή, πατρὶ τιμωρούμενοι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

πατὴρ δὲ τούτων, οἶδα, συγγνώμην ἔχει.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ταῦτ' ἐστὶ τἄπη πρὸς κακῶν ἐπαινέσαι.

et Phil. 774. Tum de composito ἐξεκνεῖσθαι vide quae ad Oed. Col. 349. annotavimus.

V. 384. Schol.: πάνυ θυμικῶς καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῖς συγκαταλέγει, ὡς τὰ αὐτῶν αἱρουμένης.

V. 386. ὥστε θαυμάσαι] De infinitivo activi vide Matth. §. 535. not.

V. 389. ἀλλ' οὐ διδάσκω] Recte Neuius, non opus est, inquit, pronomine τοῦτο in membro priori, quia insequentis additamenti cogitatio demum inter loquendum exorta est.

V. 390. σὺ ταῦτα θώπευ'] Vide quae ad O. R. 259 seq. annotata sunt.

V. 392. τιμωρούμενοι] De genere masculino vide Rost. §. 100. annot. 12. Matth. §. 436, 4.

V. 393. πατὴρ δὲ — ἔχει] Eadem ratione utitur Ismene in Antig. v. 65 seq.: ἐγὼ μὲν οὖν αἰτοῦσα τοὺς ὑπὸ χθονὸς ξύγγνοιαν ἕξειν, ὡς βιάζομαι τάδε, τοῖς ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι.

V. 394. Schol.: κακῶν ἐστιν ἐπαινέσαι ταῦτα τὰ ἔπη. De locutione πρὸς κακῶν vide ad Ai. 311.

V. 396. Schol.: νοῦ κενή· ἀντὶ τοῦ συνέσεως κούφη. De μήπω vide Porsonum ad Eur. Hec. 1268. et Doederlin. ad Oed. Col. p. XXXI.

V. 397. οἷπερ — ὁδοῦ] Vide Matth. §. 324. Rost. §. 108, 2. h.

V. 398. τάδ' ἔμπυρα] Bruncknius Suidam secutus, qui ἔμπυρα explicat τὰ καιόμενα ἱερεῖα, de victimis cogitat, quale

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

σὺ δ' οὐχὶ πείσει καὶ συναινέσεις ἐμοί;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὐ δῆτα· μήπω νοῦν τοσόνδ' εἴην κενή.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

χωρήσομαί τἄρ', οἷπερ ἐστάλην ὁδοῦ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ποῖ δ' ἐμπορεύει; τῷ φέρεις τάδ' ἔμπυρα;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

μήτηρ με πέμπει πατρὶ τυμβεῦσαι χοάς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πῶς εἶπας; ἦ τῷ δυσμενεστάτῳ βροτῶν;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ὃν ἔκταν' αὐτή. τοῦτο γὰρ λέξαι θέλεις.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἐκ τοῦ φίλων πεισθεῖσα; τῷ τοῦτ' ἤρεσεν;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἐκ δείματός του νυκτέρου, δοκεῖν ἐμοί.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ θεοὶ πατρῷοι, συγγένεσθέ γ' ἀλλὰ νῦν.

defunctorum manibus mactari et ad tumulum cremari solitae sint, ita ut famulos multos, qui res illas ad sacrificium necessarias tulerint, Chrysothemin secutos esse statuat. Contra quem recte Erfurdtius: Sanguine et victimis interdum carebant inferiae. Cf. Ant. 430 seqq. Orestis quoque libatio v. 894. incruenta videtur fuisse; unde enim victimas adduceret? Pari modo in Eur. Or. 115. partes inferiarum mel tantum et lac et vinum commemorantur. Repugnat etiam v. 326., ubi Chrysothemis ἐντάφια χεροῖν φέρουσα dicitur, de famulis nil additur, imprimis autem v. 435 seqq. Denique per ipsum loci argumentum non licet existimare alios praeter Chorum praesentes adstitisse. Intelligitur ergo incruentum libamen; cf. Spanhem. ad Callim. h. in lavacr. Palladis v. 107.

V. 399. τυμβεῦσαι χοάς] Verbum τυμβεύειν, sepelire, ita etiam usurpatum est, ut nihil paene nisi κρύπτειν vel καλύπτειν nonnunquam esset. Ita, quod vulgo dicitur, τάφῳ τινὰ κρύπτειν sive καλύπτειν (conf. Ant. 28. 196. 1039.), pro eo in Ai. 1063. positum σῶμα τυμβεῦσαι τάφῳ. Hic igitur πατρὶ τυμβ. χοάς commode interpreteris: πατρὶ χοὰς κρύψαι ἐν τύμβῳ. Idem his verbis Sophocles dixit Ant. 901 seq.: κἀπιτυμβίους χοὰς ἔδωκα.

V. 403. δοκεῖν ἐμοί] Cf. Matth. §. 545. Rost. §. 122. animadv. 3.

V. 404. Schol.: συγγένεσθε· συμμαχήσατε, συνεργήσατε, συμπράξατε ἡμῖν. De ἀλλὰ

Digitized by Google

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

405 ἔχεις τι θάρσος τοῦδε τοῦ τάρβους πέρι;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

εἴ μοι λέγοις τὴν ὄψιν, εἴποιμ' ἂν τότε.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀλλ' οὐ κάτοιδα, πλὴν ἐπὶ σμικρῷ φράσαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

λέγ' ἀλλὰ τοῦτο. πολλά τοι σμικροὶ λόγοι 415
ἔσφηλαν ἤδη καὶ κατώρθωσαν βροτούς.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

410 λόγος τις αὐτήν ἐστιν εἰσιδεῖν πατρὸς
τοῦ σοῦ τε κἀμοῦ δευτέραν ὁμιλίαν
ἐλθόντος ἐς φῶς· εἶτα τόνδ' ἐφέστιον
πῆξαι λαβόντα σκῆπτρον, οὗφόρει ποτὲ 420
αὐτός, τανῦν δ' Αἴγισθος· ἔκ τε τοῦδ' ἄνω
415 βλαστεῖν βρύοντα θαλλόν, ᾧ κατάσκιον
πᾶσαν γενέσθαι τὴν Μυκηναίων χθόνα.

particula vide ad Phil. 1023. Sic infra 1013.

V. 411. Schol.: δευτέραν ὁμιλίαν· ὡς ἀνδρὸς αὐτοῦ ἀναζήσαντος καὶ προσομιλήσαντος.

V. 412. Schol.: ἐφέστιον· ἐπὶ τὴν οἰκίαν γενόμενον, τουτέστιν ἐπ' οἶκον. Immo sic explica: λαβεῖν σκῆπτρον καὶ ἐπὶ τῇ ἑστίᾳ πῆξαι.

V. 414 seqq. ἔκ τε τοῦδ' κτλ.] Adscripsit Neuius Herodot. I, 108: ἐδόκεε Ἀστυάγει ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον, τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. — ἐκ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον, ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου.

V. 415 seq. ᾧ κατάσκιον — γενέσθαι] De infinitivo cum accusativo in membro relativo posito vide Matth. §. 538. et Rost. §. 123, 2. not. 4.

V. 417 seq. Schol.: ἡνίχ' ἡλίῳ· τοῖς γὰρ παλαιοῖς ἔθος ἦν ἀποτροπιαζομένους τῷ ἡλίῳ διηγεῖσθαι τὰ ὀνείρατα. Brunckius inter alia contulit Eurip. Iph. Taur. 42: ἃ καινὰ δ' ἥκει νυξὶ φέρουσα φάσματα, λέξω πρὸς αἰθέρ', εἴ τι δὴ τόδ' ἔστ' ἄκος.

V. 421 seqq. πρός νυν κτλ.] Quaeri possit, cur Chrysothemis non, quod factura videbatur, sententiam Electrae de somnio isto exquirat, sed, quamvis dudum ei succensens, tam enixe oret, ut suis monitis pareat. Scilicet stupens illa Electrae exclamatione: ὦ θεοὶ π., συγγένεσθέ γ' ἀλλὰ νῦν, suspicabatur illam aliquid novi accepisse; statim autem agnito errore, ubi eam nihilo plus quam se scire videt, facit quidem, quod rogatur, ut narret somnium, sed quoniam intelligit nihil ex eo somnio capi posse quam aliquam spei umbram, quae denuo sit Electram irritatura, statim ad repetitionem monitorum suorum convertitur. Apte autem annectit has preces mentioni metus, quem somnium illud iniece-

τοιαῦτά του παρόντος, ἠνίχ' ἡλίῳ
δείκνυσι τοὖναρ, ἔκλυον ἐξηγουμένου.
πλείω δὲ τούτων οὐ κάτοιδα, πλὴν ὅτι
πέμπει μ' ἐκείνη τοῦδε τοῦ φόβου χάριν.
πρός νυν θεῶν σε λίσσομαι τῶν ἐγγενῶν
ἐμοὶ πιθέσθαι, μηδ' ἀβουλίᾳ πεσεῖν.
εἰ γάρ μ' ἀπώσει, σὺν κακῷ μέτει πάλιν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ', ὦ φίλη, τούτων μέν, ὧν ἔχεις χεροῖν,
τύμβῳ προσάψῃς μηδέν· οὐ γάρ σοι θέμις,
οὐδ' ὅσιον ἐχθρᾶς ἀπὸ γυναικὸς ἱστάναι
κτερίσματ', οὐδὲ λουτρὰ προσφέρειν πατρί·
ἀλλ' ἢ πνοαῖσιν ἢ βαθυσκαφεῖ κόνει
κρύψον νιν, ἔνθα μήποτ' εἰς εὐνὴν πατρὸς
τούτων πρόσεισι μηδέν· ἀλλ', ὅταν θάνῃ,
κειμήλι' αὐτῇ ταῦτα σωζέσθω κάτω.
ἀρχὴν δ' ἄν, εἰ μὴ τλημονεστάτη γυνὴ
πασῶν ἔβλαστε, τάσδε δυσμενεῖς χοὰς

rat Clytaemnestrae. Nam quo magis illa timebat, ne eveniret quod sibi visa esset cernere, eo certius praevidere poterat non vana fore quae minata esset Electrae. Ita igitur Chrysothemis 'iterum', dum abitura est, etiam atque etiam rogat Electram, ut sibi a malo impendente cavere velit. HERM.

V. 421. *θεῶν — τῶν ἐγγενῶν*] Vide ad Ant. 199.

V. 422. *ἀβουλίᾳ πεσεῖν*] Idem est atque quod supra v. 398. dictum, *ἐξ ἀβουλίας πεσεῖν*.

V. 423. Schol.: *εἰ γάρ μ' ἀπώσει· εἰ γὰρ νῦν, φησί, δεομένην σου ἀπώσῃ με, κακοῦ σοί τινος γενομένου, μετὰ ταῦτα αὐτὴ μετελεύσῃ με καὶ ἀξιώσεις μετὰ σοῦ γενέσθαι.*

V. 424 seqq. *τούτων μὲν κτλ.*] Vide quae ad Ai. 1365 seqq. annotata sunt.

V. 427. *λουτρά*] libamina, ut supra v. 84., ubi perspicuum est eadem significatione usurpari, qua *λοιβαί* in v. 52. Hesychius: *χθόνια λουτρά· τὰ τοῖς νεκροῖς ἐπιφερόμενα. ἐκόμιζον γὰρ ἐπὶ τοὺς τάφους λουτρά.* Proprie significantur hac appellatione aquae libationes. Dioscorides epigr. 36: *ἀλλὰ περιστείλας με δίδου χθονί· μηδ' ἐπὶ νεκρῷ λουτρὰ χέῃς· σέβομαι, δέσποτα, καὶ ποταμούς.* Cf. Meursii libellum de funere c. 14. BRUNCK.

V. 428 seq. *πνοαῖσιν — κρύψον*] Verbum aptum posteriori potissimum substantivo; vide ad v. 72. Cf. Lobeck. ad Aiac. p. 431. ed. sec.

V. 429. Schol.: *εὐνήν· νῦν τὸν τάφον.* De *νιν* pronomine vide Buttm. §. 72. not. 15. et Matth. §. 146.

V. 432. *τλημονεστάτη*] I. e. *τολμηροτάτη*. Vide ad Phil. 361. et ad O. R. 1144.

V. 433. *ἔβλαστε*] De prima syllaba correpta vide Buttm. §. 7, 10. c. not. et Elmsleium ad Med. 288.

οὐκ ἄν ποθ', ὅν γ' ἔκτεινε, τῷδ' ἐπέστεφε.
σκέψαι γάρ, εἴ σοι προσφιλῶς αὐτῇ δοκεῖ
γέρα τάδ' οὖν τάφοισι δέξασθαι νέκυς,
ὑφ' ἧς θανών, ἄτιμος ὥστε δυσμενής,
ἐμασχαλίσθη, κἀπὶ λουτροῖσιν κάρᾳ
κηλῖδας ἐξέμαξεν. ἆρα μὴ δοκεῖς
λυτήρι' αὐτῇ ταῦτα τοῦ φόνου φέρειν;
οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μέθες· σὺ δὲ
τεμοῦσα κρατὸς βοστρύχων ἄκρας φόβας
κἀμοῦ ταλαίνης, σμικρὰ μὲν τάδ', ἀλλ' ὅμως
ἄχω, δὸς αὐτῷ, τήνδε λιπαρῆ τρίχα
καὶ ζῶμα τοὐμὸν οὐ χλιδαῖς ἠσκημένον.

V. 444. Recepi cum Brunckio *λιπαρῆ*, quod pro varia scriptura a Scholiasta allatum est. Libri *ἀλιπαρῆ*, quod et bar-

V. 434. *ἐπέστεφε*] De usu huius verbi in Commentatione de Scholiorum in Soph. tragg. auctoritate p. 8 seqq. exposui.

V. 435 seq. *αὐτῇ — δέξασθαι*] De locutione *δέχεσθαί τί τινι* vide ad v. 219 seq. De infinitivo aoristi, pro quo futurum quispiam exspectaverit, vide Lobeck. ad Phryn. p. 133.

V. 438 seq. *ἐμασχαλίσθη κτλ.*] Scholiastae, Hesychius in v. *ἐμασχαλίσθη*, Photius et Suidas in v. *μασχαλίσματα*, hic etiam in *ἐμασχαλίσθη* et *μασχαλισθῆναι*, Etym. M. in v. *ἀπάργματα* p. 118, 29., ubi citat hunc locum Sophoclis, referunt, qui aliquem per insidias vel in bello civili necassent, extremas manuum pedumque partes amputasse et mortuo sub alis alligasse, mucrone in capite eius absterso, quo et debilitari vindicta interfecti, et interfectoris labes purgari credita sit. Verisimile est Sophoclem omnino illam extremas corporis partes amputandi crudelitatem eo verbo comprehendisse, ut in eadem re Aeschylum Choeph. 437., ubi vid. Stanleius. HERM.

Ibidem. *κἀπὶ λουτροῖσιν*] Recte glossa apud Brunckium: *ἐπὶ καθάρσει*. Tum *κάρᾳ* dativus loci est; vide ad v. 169. Eustathius p. 1857, 5. (Od. 684, 39.): *καὶ ἔστιν εὑρεῖν τοιαύτην ἔννοιαν καὶ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ, ἔνθα φαίνεται ταῖς πεφονευμένων κεφαλαῖς ἐναπομάττεσθαι τὸ ἐν τοῖς ξίφεσιν αἷμα.* Denique adverte in v. *ἐξέμαξεν* subiecti mutationem.

V. 439 seq. *ἆρα μὴ — φέρειν;*] Num credis haec, quae fers, libamina eam a culpa caedis illius liberare posse? i. e. num credis libaminibus his caedem illam Clytaemnestrae expiari posse? De *λυτήριος* cum genitivo iuncto vide v. 635 seq. et 1490. et similia exempla a Matth. §. 344. congesta, de locutione *λυτήριος τοῦ φόνου*, significante liberans a culpa caedis, Eur. Hipp. 1449: *ἐπεί σε τοῦδ' ἐλευθερῶ φόνου* et v. 1450: *ἀφίης αἵματός μ' ἐλεύθερον;* Denique de *ἆρα μή* cf. Ant. 626.

V. 441 seqq. *ἀλλὰ ταῦτα μὲν κτλ.*] Quum utriusque membri, *ἀλλὰ — μέθες* et *σὺ δὲ — δὸς αὐτῷ*, unum idemque subiectum sit, haerere quis possit in *σὺ* pronomine, in membri posterioris initio posito. Sed nihil

αἰτοῦ δὲ προςπιτνοῦσα γῆθεν εὐμενῆ
ἡμῖν ἀρωγὸν αὐτὸν εἰς ἐχθροὺς μολεῖν·
καὶ παῖδ' Ὀρέστην ἐξ ὑπερτέρας χερὸς
ἐχθροῖσιν αὐτοῦ ζῶντ' ἐπεμβῆναι ποδί,
ὅπως τὸ λοιπὸν αὐτὸν ἀφνεωτέραις
χερσὶ στέφωμεν, ἢ τανῦν δωρούμεθα.
οἶμαι μὲν οὖν, οἶμαί τι κἀκείνῳ μέλον
πέμψαι τάδ' αὐτῇ δυςπρόςοπτ' ὀνείρατα·
ὅμως δ', ἀδελφή, σοί θ' ὑπούργησον τάδε
ἐμοί τ' ἀρωγὰ τῷ τε φιλτάτῳ βροτῶν
πάντων, ἐν Ἅιδου κειμένῳ κοινῷ πατρί.

barum esse et a sensu loci alienissimum in Comment. de Schol. in Soph. tragg. auctoritate p. 33 seqq. probasse mihi videor.

offensionis in ea re esse facile intelliget qui perpenderit verborum praecedentium sensum hunc esse: quae a matre data sunt non decet afferri tumulo patris, id est: matrem nefas est inferias mittere patri. Non perspecta haec huius loci ratio a Neuio videtur esse, qui comparaverit Hom. Il. α, 184. 191. et Eur. Or. 34: ἐντεῦθεν ἀγρίᾳ ξυντακεὶς νόσῳ νοσεῖ τλήμων Ὀρέστης· ὁ δὲ πεσὼν ἐν δεμνίοις κεῖται. Nam in Euripidis loco non potest de ulla oppositione cogitari; quam ob causam aut negligenter scriptus aut corruptus esse iudicandus est. Vide Matthiaeum. In Il. α, 191. necessario ὁ δέ positum est propter verba, quae praecedunt, τοὺς μὲν ἀναστήσειεν, in quibus activum cum accus. τοὺς μέν positum est pro verbo passivo sive neutro, quo posito οἱ μέν debebat poni rectissimeque deinde ὁ δέ addi. Denique Il. α, 184: ὡς ἔμ' ἀφαιρεῖται Χρυσηΐδα Φοῖβος Ἀπόλλων, τὴν μὲν ἐγὼ σὺν νηΐ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἑτάροισιν πέμψω, ἐγὼ δέ κ' ἄγω Βρισηΐδα καλλιπάρῃον, αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε, τὸ σὸν γέρας, facile apparet sensum hunc esse: ut me Apollo Chryseide privat, quam ei mittam, ita ego te Briseide privabo. Ceterum bene Scholiasta: προοικονομικῶς ἀποστέλλει αὐτὴν εἰς τὸν τάφον ἐπὶ τὸ εὑρεῖν τὸν βόστρυχον Ὀρέστου.

V. 442. τεμοῦσα — φόβας] Bene monet Brunckius ad Eur. Or. 128. in recenti luctu morem fuisse caput ad cutem radi (Eur. Hel. 1207.), in veteri tantum aliquot cincinnos abscissos esse. ERF. Vide tamen Aiac. 1179.

V. 444. λιπαρῆ τρίχα] Recte Scholiasta: ἐξ ἧς αὐτὸν λιπαρήσομεν, ὡς εἰ ἔλεγεν ἱκέτιν τρίχα. Cf. v. 1378: λιπαρεῖ προὔστην χερί.

V. 445. Schol.: καὶ ζῶμα τοὐμόν· σύμφωνον τοῦτο τῷ ὧδε μὲν ἀεικεῖ σὺν στολᾷ (v. 190.). ζῶμα δὲ νῦν τὴν ζώνην δηλοῖ, οὐ τὸ ἔνδυμα, ἵνα τούτῳ στέφῃ τὸν τάφον ἀντὶ μίτρας· δίδωσι γὰρ τὸ ζῶμα ἀντὶ ταινίας. De verbi ἀσκεῖν usu vide Blomf. gloss. ad Aesch. Pers. 187.

V. 448. ἐξ ὑπερτέρας χερός] Bene interpretatur Hermannus: victrici manu. De ἐκ praepositione vide ad Philoct. 91.

ΧΟΡΟΣ.

πρὸς εὐσέβειάν ἡ κόρη λέγει· σὺ δέ,
εἰ σωφρονήσεις, ὦ φίλη, δράσεις τάδε. 465

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

δράσω. τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον
δυοῖν ἐρίζειν, ἀλλ' ἐπισπεύδειν τὸ δρᾶν.
πειρωμένη δὲ τῶνδε τῶν ἔργων ἐμοὶ
σιγὴ παρ' ὑμῶν, πρὸς θεῶν, ἔστω, φίλαι·
ὡς εἰ τάδ' ἡ τεκοῦσα πεύσεται, πικρὰν 470
δοκῶ με πεῖραν τήνδε τολμήσειν ἔτι.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφή.)

Εἰ μὴ 'γὼ παράφρων μάντις ἔφυν
καὶ γνώμας λειπομένα σοφᾶς,

V. 457. Schol. rec.: πρὸς εὐσέβειαν· εὐσεβῶς. Cf. v. 369.

V. 459 seq. Schol.: τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον· οὐκ ἔχει λόγον τὸ φιλονεικεῖν περὶ τοῦ δικαίου, ὥστε περὶ αὐτοῦ δύο ὄντας ἐρίζειν· δεῖ γὰρ τὸν ἕτερον τῷ ἑτέρῳ πείθεσθαι. Quem recte secutus Nenius pro δυοῖν monet potuisse δύο scribi, quod cum infinitivo construeretur; illum dativum attractum esse a dictione οὐκ ἔχει λόγον, coll. Matth. §. 387. Addo illud, τὸ δίκαιον non nominativum, quae quorundam interpretum opinio est, sed accusativum esse, aptum ex verbo δρᾶν, collatis quae ad Antig. 1258 seq. annotavi. Verba enim οὐκ ἔχει λόγον pro praedicato sunt, significantia ἄλογόν ἐστι, de qua forma loquendi ad v. 344. monuimus, ita ut hoc dicat poeta: iustum enim quod est, id certatim exsequi duo, non rixari de eo convenit. Accusativus autem τὸ δίκαιον quod seiunctus est ab eo verbo, ad quod pertinet, τὸ δρᾶν, interposito verbo, quod aliam structuram postulabat, ἐρίζειν, scilicet περὶ τοῦ δικαίου, de eo confer. v. 696 seq. ed. meae.

V. 462. Schol.: σιγὴ παρ' ὑμῶν· εὐλαβὴς οὖσα ἡ Χρυσόθεμις κρύπτειν ἀξιοῖ τὸν Χορόν.

V. 463 seq. πικρὰν — ἔτι] Hoc dicit: ἀλγεινὴν δοκῶ μοι ἔσεσθαι τὴν τόλμησιν ταύτης τῆς πείρας. His dictis abit Chrysothemis ad patris sepulcrum, remanente Electra.

V. 464. δοκῶ με — τολμήσειν] De addito pronomine ad Trachin. 697. admonuimus.

V. 465 seqq. Schol.: εἰ μὴ ἐγὼ παράφρων· ὁ Χορὸς ἐκ τοῦ ὀνείρου προμαντευόμενος θαῤῥεῖν παραινεῖ τὴν Ἠλέκτραν. Cf. Philoct. 910: εἰ μὴ 'γὼ κακὸς γνώμην ἔφυν.

V. 467. Schol.: εἰσὶν ἃ προμαντεύεται· ἡ προμαντευομένη τὰ μέλλοντα ἢ τοῖς συνετοῖς προγινωσκομένη.

V. 468. Δίκα] De Iustitia mortuorum iura servante vide ad Ai. 1361 seq.

V. 469. Schol.: μέτεισιν· μέτεισι, φησί, παρέχουσα τούτοις δύναμιν, ὡς χειρώσασθαι

εἶσιν ἃ πρόμαντις
Λίκα δίκαια φερομένα χεροῖν κράτη·
μέτεισιν, ὦ τέκνον, οὐ μακροῦ χρόνου.
ὕπεστί μοι θράσος,
ἀδυπνόων κλύουσαν ἀρτίως ὀνειράτων.
οὐ γὰρ ποτ' ἀμναστεῖ γ' ἃ φύσας Ἑλλάνων ἄναξ,
οὐδ' ἃ παλαιὰ χαλκόπλακτος ἀμφάκης γένυς,
ἃ νιν κατέπεφνεν αἰσχίσταις ἐν αἰκίαις.

(ἀντιστροφή.)

ἦξει καὶ πολύπους καὶ πολύχειρ
ἃ δεινοῖς κρυπτομένα λόχοις
χαλκόπους Ἐρινύς.
ἄλεκτρ' ἄνυμφα γὰρ ἐπέβα μιαιφόνων
γάμων ἀμιλλήμαθ' οἷσιν οὐ θέμις.

τοὺς ἐχθρούς. De genitivo χρόνου vide ad O. C. 393.

V. 471. κλύουσαν] Exspectaveris dativum; sed vide ad Ai. 980. Adiectivum ἀδυπνόων recte explicat Triclinius: εὐφραντῶν ἡμῖν. Non dissimiliter somnus dicitur εὐαὴς Phil. 828., quod recte explicatum a Scholiasta εὔπνους.

V. 473. Schol.: οὐ γάρ ποτ' ἀμνησταῖ· οὐ γὰρ ἀμνημονεῖ, φησί, τῶν τολμηθέντων καθ' ἑαυτοῦ ὁ βασιλεύς, ἀλλ' ἐπιξελεύσεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

V. 475. Schol.: χαλκόπληκτος· ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀμνησταῖ. οὐδ' ἀμνημονεῖ, φησίν, ἡ χαλκόπληκτος γένυς, ἡ ἐλοῦσα αὐτόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τιμωρὸς ἥξει κατὰ τῶν δρασάντων.

V. 478. Schol. rec.: πολύπους· πολλὰ διερχομένη. πολύχειρ· πολλὰ ἐργαζομένη. Neuius adscripsit Herodot. VI, 86: ἀλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες, οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰςόκε πᾶσαν συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα. Aristot. Polit. III, 11, 9: ἄτοπον ἴσως ἂν εἶναι δόξειεν, εἰ βέλτιον ἴδοι τις ἀνοῖν ὄμμασι καὶ ἀνοίαις κρίνων, καὶ πράττων ἀνοῖ ποσὶ καὶ χερσίν, ἢ πολλοὶ πολλοῖς. ἐπεὶ καὶ νῦν ὀφθαλμοὺς πολλοὺς οἱ μόναρχοι ποιοῦσιν αὐτῶν καὶ ὦτα καὶ χεῖρας καὶ πόδας.

V. 480. Schol.: χαλκόπους· ἡ στερεὰ καὶ ἀκοπίαστος ἐν τῷ ἐπιέναι κατὰ τῶν φονέων. Cf. quae ad Aiac. 818. annotavimus.

V. 481 seq. Schol.: ἄλεκτρ' ἄνυμφα· ἀντὶ τοῦ μὴ νενομισμένα, ἀλλὰ παράνομα διὰ τὴν μοιχείαν. [Εἰς τὸ αὐτό.] ἀνύμφευτα καὶ ἀκόνυμφα. Sensus hic est: incesta enim nuptiarum caede pollutarum cupiditas eos incessit, quos nefas fuit. Adiectiva ἄλεκτρα ἄνυμφα poetarum more satis usitato (vide ad Phil. 1101 seq. ed. meae) non cum nomine γάμων, quod exspectaveris, sed cum subst. ἀμιλλήματα iuncta sunt. De tota locutione cf. Eurip. Hippol. 1139: νυμφιδία δ' ἀπόλωλε φυγᾷ σᾷ λέκτρων ἄμιλλα κούραις. Denique de ἐπέβα vide Trach. 298: ἐμοὶ γὰρ οἴκτος δεινὸς εἰςέβη.

πρὸ τῶνδέ τοι θράσος,
μήποτε, μήποθ' ἡμὶν ἀψεγὲς πελᾶν τέρας
τοῖς δρῶσι καὶ συνδρῶσιν. ἦ τοι
μαντεῖαι βροτῶν
οὐκ εἰδὶν ἐν δεινοῖς ὀνείροις,
οὐδ' ἐν θεσφάτοις,
εἰ μὴ τόδε φάσμα νυκτὸς εὖ κατασχήσει.

(ἐπῳδός.)

ὦ Πέλοπος ἀ πρόσθεν
πολύπονος ἱππεία,

V. 483. *τῶνδέ τοι θράσος* ipse scripsi. Libri *τῶνδέ τοί μ' ἔχει*, nisi quod Aug. C. *τῶνδέ τοί μ' ἔχει Θάρσος*. Quo in codice *Θάρσος* ex interpretatione adiectum esse editores putarunt. At mihi non dubium videtur, quin potius verba *μ' ἔχει* ab interprete profecta sint. Nam quis unquam Graecorum *ἔχει με* sequente infinitivo ita dixit, ut esset: confido vel spero fore, ut etc.? Aliena autem exempla sunt, quae Hermannus ad Vig. p. 873.

V. 483 seqq. *πρὸ τῶνδε — συνδρῶσιν*] Nomen *θράσος*, ad quod *ἐστί μοι* vel *ἔχει με* intelligendum est, significat fiduciam sive spem certissimam. Sic modo v. 470. positum est. Cf. Phil. 597: *οὗτος γὰρ πλέον τὸ Θάρσος εἶχε θατέρου δράσειν τάδε*. De omisso *ἐστὶ* unum affero exemplum Hom. Od. β, 280: *ἀλλ' ἐπεὶ οὐδ' ὄπιθεν κακὸς ἔσσεαι, οὐδ' ἀνοήμων, ἐλπωρὴ τοι ἔπειτα τελευτῆσαι τάδε ἔργα*. Pronomen *τάδε* spectat ad flagitia Aegisthi et Clytaemnestrae modo commemorata, iungendumque *πρὸ τῶνδε* cum verbis *μήποτε* et ceteris. De *πελᾶν*, qui est infinitivus futuri verbi *πελάζω*, cf. O. C. 1060. et Matth. §. 181, 2. Ex eo autem verbo aptus est dativus *ἡμίν*, altero dativo *τοῖς δρῶσι, κ. σ.* ab adiectivo *ἀψεγές* pendente. Denique ut *οὐ χαίρειν* saepe dicitur is, qui maximo dolore poenave affectus esse significatur, ita *ἀψεγὲς τοῖς δρῶσι* non tam significat, quod non reprehendant scelerum auctores, quam potius id, quod detestentur, sive quod iis gravissimum sit. Itaque sensus totius loci hic est: confido autem pro istis flagitiis nunquam, nunquam portentum illud, quin gravissimum sit eorum auctoribus et sociis, ad nos accessurum esse, id est: pro istis flagitiis confido iam adventurum ad nos esse qui gravissimas poenas ab Aegistho et Clytaemnestra exigat. Quod autem alias mire dictum videri posset, *τέρας πελάζει τινί*, eo quo monui sensu positum, id aptissime hic positum esse facile intelliget qui perpenderit Chorum de re, quae Clytaemnestrae somnio portendebatur (v. 417—422.), eventura ita loqui, ut de numine quodam ad vindicanda Aegisthi et Clytaemnestrae scelera accessuro. Cuiusmodi numen quum poeta ad amicos Agamemnonis accessurum dicit, quis est, quin intelligat eum ad ipsum Orestem iamiam rediturum caedemque patris ulturum respici velle? Cuius futurum reditum ultionemque Chorus ipse, quamvis inscius, iam indicavit illis verbis, quibus Iustitiam et Furias mox adventuras dixit. Quid, quod simillima metaphora rursus usus

ὡς ἕμολες αἰανὴς
τᾷδε γᾷ.
εὖτε γὰρ ὁ ποντισθεὶς
Μυρτίλος ἐκοιμάθη,
παγχρυσέων δίφρων
δυστάνοις αἰκίαις
πρόῤῥιζος ἐκριφθείς,
οὔτι πω
ἔλιπεν ἐκ τοῦδ' οἴκου
πολύπονος αἰκία.

et Reisigius ad O. C. 357. p. 242. attulerunt. Neque ἔχει με explicassent Scholiastae θαῤῥῶ, ut factum in Scholiis ad hunc locum est. Accedit, quae res maximi momenti est, quod vocabulo θράσος iam idem vocabulum in stropha positum respondet. Denique etiam v. 21. et 1377. genuinum vocabulum glossa Grammatici expulsum vidimus.

est v. 490., ubi ipsum illud quod positum est εὖ κατέχειν vulgo de fausto et felici nautarum in portum appulsu dici constat?

V. 488. Schol.: δεινοῖς· τοῖς ἐκφοβοῦσι τοὺς ὁρῶντας, ὅταν ὡσὶ δεινοί.

V. 490. Schol.: εὖ κατασχήσει· οὐ τοῖς ἐωρακόσιν, ἀλλὰ τῇ Ἠλέκτρᾳ. Recte Musgravius monuit metaphoram locutionis εὖ κατέχει ductam a navibus esse, quae κατασχεῖν dicantur, quum terrae appellant. Quo sensu autem portentum, quod oblatum in somniis Clytaemnestrae fuit, εὖ κατέχειν dicatur, apparet ex iis, quae ad v. 483 seqq. annotavimus. Similiter Soph. Trachin. 817 seq. locutus est.

V. 491 seqq. ὦ Πέλοπος κτλ.] Musgravius, quod Chorus ad boni eventus spem animum erigere coeperit, alienam putat hanc alteram carminis partem. At is ipse bonus eventus quum non possit sine caede contingere, aptissime Chorus etiam ad atrocitatem animum advertit, quae inde a Myrtili caede in gente Pelopidarum saevierat. HERM.

Ibid. Schol.: ὦ Πέλοπος· οἷον ἦν καὶ τὸ πρῶτον· πολύφθορόν τε δῶμα Πελοπιδῶν τόδε. Φερεκύδης φησί· Πέλοψ νικήσας τὸν ἀγῶνα καὶ λαβὼν τὴν Ἱπποδάμειαν ὑπέστρεφεν ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῶν ὑποπτέρων ἵππων καὶ τοῦ Μυρτίλου· καθ' ὁδὸν δὲ καταλαβὼν αὐτὸν προϊόντα πρὸς τὸ φιλῆσαι αὐτὴν ἔῤῥιψεν εἰς θάλασσαν. Cf. Sturz. fragm. Pherec. ed. sec. p. 94 seq. Rem ipsam pluribus expositam vide a Diodor. Sic. IV, 73., Pausania VIII, 14, 7., Schol. Pindari Olymp. I, 114. et Schol. ad Eurip. Or. v. 981. ed. Matth. p. 451. De nominativo ὦ πρόσθεν vide ad Ant. 1090.

V. 492. Schol.: πολύπονος ἱππεία· πολύπονος γενομένη πᾶσιν Ἀργείοις· καὶ ἐμμενεύει αὐτὸ λέγων ὡς ἕμολες αἰανὴ τᾷδε γᾷ. Αἰανὴ δὲ θρηνητική, παρὰ τὸ αἰαῖ, ἐξ οὗ γίνεται. Vide quae de hac voce ad Ai. 653. annotata sunt.

V. 495 seq. Schol.: εὖτε γὰρ ὁ ποντισθείς· ὁ νοῦς τοιοῦτός ἐστιν· ἀφ' οὗ ὁ Μυρτίλος ἀπέθανεν, οὐ διέλιπεν αἰκία τοὺς πολυκτήμονας δόμους· ὁ γὰρ Ἑρμῆς, πατὴρ Μυρτίλου,

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἀνειμένη μέν, ὡς ἔοικας, αὖ στρέφει·
οὐ γὰρ πάρεστ' Αἴγισθος, ὅς σ' ἐπεῖχ' ἀεὶ
μήτοι θυραίαν γ' οὖσαν αἰσχύνειν φίλους·
νῦν δ', ὡς ἄπεστ' ἐκεῖνος, οὐδὲν ἐντρέπει
ἐμοῦ γε· καίτοι πολλὰ πρὸς πολλούς με δὴ
ἐξεῖπας, ὡς θρασεῖα καὶ πέρα δίκης
ἄρχω, καθυβρίζουσα καὶ σὲ καὶ τὰ σά.
ἐγὼ δ' ὕβριν μὲν οὐκ ἔχω, κακῶς δέ σε
λέγω κακῶς κλύουσα πρὸς σέθεν θαμά.
πατὴρ γάρ, οὐδὲν ἄλλο, σοὶ πρόσχημ' ἀεί,
ὡς ἐξ ἐμοῦ τέθνηκεν. ἐξ ἐμοῦ· καλῶς
ἔξοιδα· τῶνδ' ἄρνησις οὐκ ἔνεστί μοι.
ἡ γὰρ Δίκη νιν εἷλεν, οὐκ ἐγὼ μόνη,
ἣ χρῆν σ' ἀρήγειν, εἰ φρονοῦσ' ἐτύγχανες·

ἐμήνισε τοῖς Πελοπίδαις. Cf. Eur. Or. 989 seqq. Myrtili caedem causam totius calamitatis, quae incidit in Pelopidas, Plato etiam putat esse Cratyl. p. 395.

V. 503. Schol.: *ἀνειμένη· ἄνεσιν ἔχουσα· πανταχόθεν δὲ διαφόροις ἐξαλλαγαῖς τὸν ἔλεον Ἠλέκτρας διαγράφει ὁ ποιητής.* Vide ad Ant. 577.

V. 505. Schol.: *αἰσχύνειν φίλους· ἀντὶ τοῦ καθ' ἡμῶν λέγειν.* Ceterum noli putare nomen *φίλους* insolentius hic positum esse. Nam hic quoque dicuntur *οἱ φίλοι* ii, quos non amare impium est. Cf. Hermannus in censura Aeschyl. Eumen. ab O. Müllero edit. Opusc. T. VI, 2. p. 33.

V. 507 seqq. *καίτοι πολλὰ — ἄρχω*] Sensus nexusque hic est: quanquam saepe iam, i. e. neque nunc demum, sed saepe iam multis dixisti insolentem me esse et praeter fas et aequum imperium in te exercere. Cf. v. 264: *ἐκ τῶνδ' ἄρχομαι*, et v. 597: *καί σ' ἔγωγε δεσπότιν ἢ μητέρ' οὐκ ἔλασσον εἰς ἡμᾶς νέμω.* De *πολλὰ — δή* confer v. 603 seq.: *ὃν πολλὰ δὴ μεκτλ.*, 1387: *ἦ σε πολλά δή*, et nos ad Philoct. 1430.

V. 510 seq. *ἐγὼ δ' ὕβριν — σέθεν θαμά*] Negat Clytaemnestra in se esse, id est a se proficisci contumeliam, sed ab Electra; se enim regerere tantum quibus ab Electra lacessatur maledicta. De locutione *ὕβριν ἔχειν* vide ad Ai. 532.

V. 513. Schol.: *ἐξ ἐμοῦ· καλῶς· ἴδιον ῥητορικῆς τόλμης τὸ μὴ ἀρνεῖσθαι μέν, πιθανὴν δὲ τῶν δεδραμένων ἐπεισφέρειν αἰτίαν· οὐχ ὡς δίκαια δὲ πραττούσης συνηγορεῖ ὁ ποιητής, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀργὸν εἴη τὸ πρόσωπον.*

V. 516. *εἰ φρονοῦσ' ἐτύγχανες*] De imperfecto, pro quo quispiam aoristum exspectaverit, ad O. C. 267. monuimus.

V. 518. *ἔτλη*] Vide de usu huius verbi quae notata sunt ad O. C. 180.

V. 519 seq. *οὐκ ἴσον — ἐγώ*] Inauditam adverte abundantiam in verbis *οὐκ ἴσον καμὼν ἐμοὶ λύπης, ὥσπερ ἡ τίκτουσ' ἐγώ.* Nam *οὐκ ἴσον ἐμοί* prorsus idem est atque *οὐκ ἴσον, ὥσπερ ἐγώ.* Itaque non intelligitur, qui et *ἐμοί* et *ὥσπερ ἐγώ* dici potuerit. Neque ego ita Sophoclem scri-

ἐπεὶ πατὴρ οὗτος σός, ὃν θρηνεῖς ἀεί,
τὴν σὴν ὅμαιμον μοῦνος Ἑλλήνων ἔτλη
θῦσαι θεοῖσιν, οὐκ ἴσον καμὼν ἐμοὶ
λύπης, ὅτ' ἔσπειρ', ὥσπερ ἡ τίκτουσ' ἐγώ.
εἶεν· δίδαξον δή με, τοῦ χάριν τίνων
ἔθυσεν αὐτήν; πότερον Ἀργείων ἐρεῖς;
ἀλλ' οὐ μετῆν αὐτοῖσι τήν γ' ἐμὴν κτανεῖν.
ἀλλ' ἀντ' ἀδελφοῦ δῆτα Μενέλεω κτανὼν
τᾶμ' οὐκ ἔμελλε τῶνδέ μοι δώσειν δίκην;
πότερον ἐκείνῳ παῖδες οὐκ ἦσαν διπλοῖ,
οὓς τῆσδε μᾶλλον εἰκὸς ἦν θνήσκειν, πατρὸς
καὶ μητρὸς ὄντας, ἧς ὁ πλοῦς ὃδ' ἦν χάριν;
ἢ τῶν ἐμῶν Ἅιδης τίν' ἵμερον τέκνων
ἢ τῶν ἐκείνης ἔσχε δαίσασθαι πλέον;
ἢ τῷ πανώλει πατρὶ τῶν μὲν ἐξ ἐμοῦ

psisse credam, a quo non dubito quin οὐκ ἴσον καμών ποτε vel τότε positum fuerit. Deinde non sine causa moneo sensum hunc esse: quanquam non eundem sustinuit dolorem, quum gigneret, quem ego sustinui, quae parens sum. Variavit enim poeta structuram dixitque: quae parens sum, pro eo, quod quis exspectaverit, quum parerem.

V. 521. εἶεν] Vide quae de usu huius vocis ad O. C. 1303. annotavimus. Tum ad verba τοῦ χάριν τίνων κτλ. recte Scholiasta cod. Bar. annotavit: ἤγουν τίνος χάριν ἀποδιδοὺς ἐθυσίασεν; τοῦτο δηλοῖ τὸ τίνων, ἤγουν ἀποδιδούς. ἔστι δὲ μετοχὴ καὶ οὐ γενικὴ πληθυντική.

V. 523. ἀλλ' οὐ μετῆν αὐτοῖσι κτλ.] Nullum iis ius erat in filiam meam, ut eam occiderent. De verbi μέτεστιν usu vide quae ad Ant. v. 48. notata sunt.

V. 524 seq. ἀλλ' ἀντ' — δώσειν δίκην;] Atfac, ut pro fratre Menelao filiam meam interfecerit, nonne debebat huius occisae poenas mihi dare? Vide Ant. 456 seq. cum nota nostra. De ἀλλὰ δῆτα particulis ad Philoct. 1324. monitum est.

V. 526. Schol.: πότερον ἐκείνῳ παῖδες· λαμβάνονταί τινες τοῦ ποιητοῦ ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν, ἐπεὶ ἐκεῖνος μίαν γεγονέναι τῷ Μενελάῳ τὴν Ἑρμιόνην φησίν (Odyss. δ, 12.), οὗτος δὲ διπλοῦς ὁμομητρίους φησὶν αὐτῷ γεγονέναι. ὅμως συμφωνεῖ αὐτῷ Ἡσίοδος· ἢ τέκεθ' Ἑρμιόνην δουριλειτῷ Μενελάῳ· ὀπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον, ὄζον Ἄρηος. οὐ περὶ μεγάλων δὲ αἱ τοιαῦται διαφωνίαι τοῖς ποιήμασιν, ὥστε οὐ πάνυ δεῖ αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐνοχλεῖν, ἀφεμένους τῶν ἀναγκαιοτέρων, ἅπερ παρατηρεῖν ἐχρῆν· ταῦτα δέ ἐστι τὰ ἠθικὰ καὶ χρήσιμα ἡμῖν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ὅρα οὖν, πῶς ἐκείνῳ τῷ μέρει τῆς ἱστορίας κατεχρήσατο, ὅτι συνέφερε τῷ λόγῳ τῆς Κλυταιμνήστρας.

V. 529. Schol.: ἢ τῶν ἐμῶν Ἅιδης· τὸ ἐξῆς· ἢ τῶν ἐμῶν τέκνων δαίσασθαι πλέον ἵμερόν τινα Ἅιδης ἔσχεν, ἢ τῶν ἐκείνης; Immo hic quidem vix dubium, quin δαίσασθαι infinitivus epexegeticus sit. Vide Porson. et Schaefer. ad Eur. Med. 1396.

παίδων πόθος παρεῖτο, Μενέλεω δ' ἐνῆν;
οὐ ταῦτ' ἀβούλου καὶ κακοῦ γνώμην πατρός;
δοκῶ μέν, εἰ καὶ σῆς δίχα γνώμης λέγω.
φαίη δ' ἂν ἡ θανοῦσά γ', εἰ φωνὴν λάβοι.
ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ εἰμὶ τοῖς πεπραγμένοις
δύσθυμος· εἰ δὲ σοὶ δοκῶ φρονεῖν κακῶς,
γνώμην δικαίαν σχοῦσα τοὺς πέλας ψέγε.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἐρεῖς μὲν οὐχὶ νῦν γέ μ', ὡς ἔρξασά τι
λυπηρόν, εἶτα σοῦ τάδ' ἐξήκουσ' ὕπο·
ἀλλ' ἦν ἐφῇς μοι, τοῦ τεθνηκότος θ' ὕπερ
λέξαιμ' ἂν, ὀρθῶς τῆς κασιγνήτης θ' ὁμοῦ.

V. 532. *Μενέλεω δ' ἐνῆν*] Recte Schol. cod. Lips.: *τῶν τοῦ Μενέλεω παίδων*. Male Schol. Barocc.: *ἆρα ὁ πόθος τῶν ἐξ ἐμοῦ παίδων ἠμελεῖτο τῷ πανώλει πατρὶ Ἀγαμέμνονι, τῷ δὲ Μενελάῳ ἐννεπῆρχε πόθος τῶν αὐτοῦ παίδων*; Arguit *μὲν* particula, quae, si *Μενέλεῳ* scriberetur, non isto loco, sed sic deberet posita esse: *τῷ μὲν πανώλει πατρί*. HERM.

V. 533. Schol. rec.: *κακοῦ γνώμην· ἤγουν κακοτρόπου*.

V. 534. *σῆς δίχα γνώμης*] licet quae ego dico a tua sententia diversa sint. Vide Schaefer. ad Theogn. 91. FR. IACOBS.

V. 536 seq. *ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ εἰμὶ — δύσθυμος*] Me igitur non poenitet haec fecisse. De vocabulo *δύσθυμος* cf. v. 211.

V. 537 seq. Schol.: *γνώμην δικαίαν· οἷον λογισμῷ χρησαμένη δικαίῳ, μὴ τὸ πᾶν ὀργῇ καταχαριζομένη. τοὺς πέλας ψέγε· ἀντὶ τοῦ ἡμᾶς. τινὲς τοὺς πέλας τοὺς περὶ Ἀγαμέμνονα*. Hanc extremam interpretationem olim ipse secutus sum, ita ut sensum nexumque totius loci hunc esse putarem: itaque me quidem non poenitet occisi a me Agamemnonis; quae mens mea si tibi displicet egoque non recte fecisse tibi videor, quae recto usa sim iudicio, eius facti culpam in alios confer et eum accusa, qui me ut istud facerem coegit, id est Agamemnonem. Nunc re diligentissime considerata aliter sentio veramque iudicio priorem Scholiastae interpretationem. Hoc igitur dicere Clytaemnestram puto: si vero tibi videor male iudicare, iustis vel idoneis causis allatis me reprehende; id est: ita tantum alios (me) reprehende, ut iustas causas reprehendendi afferas. De locutione *τοὺς πέλας* cf. Aiac. 1151. Ant. 479.

V. 539 seq. Schol.: *ἐρεῖς μὲν οὐχὶ νῦν· οὐκ ἂν εἴποις, ὡς λυπήσασά σε τοιαῦτα ἀνταικήκοά σου· ἐμοῦ γὰρ εἰπούσης οὐδέν, σὺ προκατήρξω τῆς εἰς ἐμὲ λοιδορίας*. De collocatione verborum *ἐρεῖς μὲν οὐχί* vide ad Ant. 223. Ceterum *ἀκούειν τι ὑπό τινος* facile apparet tum tantum dici posse, quum significet verbis excipi ab aliquo, veluti maledictis ab aliquo lacessi. Sic Ai. v. 1235: *ταῦτ' οὐκ ἀκούειν μεγάλα πρὸς δούλων κακά*; et ibid. 1320 seq.: *οὐ γὰρ κλύοντές ἐσμεν αἰσχί-*

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

καὶ μὴν ἐφίημ'· εἰ δέ μ' ὧδ' ἀεὶ λόγους
ἐξῆρχες, οὐκ ἂν ἦσθα λυπηρὰ κλύειν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

καὶ δὴ λέγω σοι. πατέρα φῂς κτεῖναι. τίς ἂν
τούτου λόγος γένοιτ' ἂν αἰσχίων ἔτι,
εἴτ' οὖν δικαίως, εἴτε μή; λέξω δέ σοι, 560
ὡς οὐ δίκῃ γ' ἔκτεινας, ἀλλά σ' ἔσπασεν
πειθὼ κακοῦ πρὸς ἀνδρός, ᾧ τανῦν ξύνει.
ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος
ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχ' ἐν Αὐλίδι·
ἢ 'γὼ φράσω· κείνης γὰρ οὐ θέμις μαθεῖν. 565
πατήρ ποθ' οὑμός, ὡς ἐγὼ κλύω, θεᾶς

στους λόγους — τοῦδ' ὑπ' ἀνδρὸς ἀρτίως;

V. 541 seq. τοῦ τεθν. — τῆς κασιγνήτης δ'] Verba τῆς κασιγνήτης τε ita opposuit praecedentibus, τοῦ τεθνηκότος τε, quasi pro illis scripsisset τοῦ πατρός. Nam et Agamemno et Iphigenia inter mortuos erant.

V. 543 seq. Schol.: εἰ δέ μ' ὧδ' ἀεὶ λόγους· εἰ πρὸ τῶν λόγων ἐκινοῦθάνου, εἰ τὸ λέγειν σοι ἐφίημι, οὐκ ἂν ἦς λυπηρά. Paulo liberius ita verba Sophoclis interpretatus est. Locutio λόγους ἐξάρχειν τινὰ significat appellare aliquem sive verba ad aliquem facere incipere. Simile est quod Euripides posuit Troad. 149 seq.: μολπὰν — ἐξῆρχον θεούς; significans: μέλπειν θεοὺς ἤρχοντο, et quod a Sophocle dictum O. C. 1115., λόγον μηκύνειν τινά, de aliquo diutius dicere, ad quem locum vide quae notata sunt. Deinde verba οὐκ ἂν ἦσθα λυπηρὰ κλύειν idem fere significare atque οὐκ ἂν ἦν λυπηρὸν κλύειν σου, iam ad O. C. 37. monitum est.

V. 545. καὶ δὴ λέγω σοι] De καὶ δὴ particulis supra ad v. 310. dictum est.

Ibid. Schol.: πατέρα φῂς κτεῖναι· ὡς ῥήτωρ διεῖλεν εἰς κεφάλαια τὸν λόγον· καὶ πρῶτον κεφάλαιον, ὅτι οὐδὲν χαλεπώτερον τούτου, εἴ γε δικαίως· δεύτερον, ὅτι οὐ δικαίως, ἀλλὰ πεισθεῖσα Αἰγίσθῳ· δείκνυσι δὲ, ὅτι ἀκουσίως ὁ Ἀγαμέμνων ἔθυσε τὴν Ἰφιγένειαν ἐν τῇ Αὐλίδι.

V. 548. Schol.: ὡς οὐ δίκῃ γ' ἔκτεινας· ἐναντίον τῷ ἢ γὰρ δίκη νιν εἷλε.

V. 549. πειθὼ κακοῦ πρὸς ἀνδρός] De addita praepositione vide quae ad Ant. 193. collecta sunt exempla similia.

V. 550 seq. τίνος ποινάς] I. e. τί ἐκδικήσουσα. De appositione autem, cuius loco ποινάς positum, vide Matth. §. 432, 5. Tum τὰ πνεύματ' ἔσχε idem est atque τοὺς ἀνέμους κατέσχε, ut dixit Schol. ad Eur. Or. 647. ed. Matth., de Iphigenia exponens. Cf. O. C. 429. 888. Denique τὰ πολλὰ πνεύματα recte videtur Hermann. explicasse: multos illos ventos, qui flare ibi solent. Congruit hoc cum natura Euripi, qui locus, si quis alius, ventosus est et procellosus. Confer Liv. XXVIII, 6.

V. 555. ὡς ἐγὼ κλύω] Vide ad O. C. 33. et ad Phil. 259. Ceterum causas illius sacrificii alias tradunt, Aeschylus Agam.

παίζων κατ' ἄλσος ἐξεκίνησεν ποδοῖν
στικτὸν κεράστην ἔλαφον, οὗ κατὰ σφαγὰς
ἐκκομπάσας ἔπος τι τυγχάνει βαλών.
κἀκ τοῦδε μηνίσασα Λητῴα κόρη
κατεῖχ' Ἀχαιούς, ὡς πατὴρ ἀντίσταθμον
τοῦ θηρὸς ἐκθύσειε τὴν αὐτοῦ κόρην.
ὧδ' ἦν τὰ κείνης θύματ'· οὐ γὰρ ἦν λύσις
ἄλλη στρατῷ πρὸς οἶκον, οὐδ' εἰς Ἴλιον.
ἀνθ' ὧν, βιασθεὶς πολλὰ κἀντιβάς, μόλις
ἔθυσεν αὐτήν, οὐχὶ Μενέλεω χάριν.
εἰ δ' οὖν, ἐρῶ γὰρ καὶ τὸ σόν, κεῖνον θέλων
ἐπωφελῆσαι ταῦτ' ἔδρα, τούτου θανεῖν

V. 575. Hunc versum non a Sophocle additum esse, id quod iam in Emendat. in Soph. Trachin. p. 16. contendi, alio loco pla-

104—159., Euripides Iph. T. 15—24. et Callimachus in Dian. 262.

V. 554. *παίζων κατ' ἄλσος*] Recte Scheffler us interpretatus est: animi causa ambulans. Neque enim eo consilio lucum illum, Dianae sacrum, Agamemno intrasse statuendus est, ut feras venaretur.

V. 555. *στικτὸν — ἔλαφον*] Vide quae ad Phil. 183. annotata sunt.

V. 555 seq. *οὗ κατὰ σφαγὰς — βαλών*] cuius de caede quum gloriabatur, forte impium verbum (in Dianam) iecit. Scholiasta ad Eur. Or. 647. ed. Matth.: *καυχησάμενος δὲ ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ καὶ εἰπών, ὡς οὐδ' ἂν αὐτὴ ἡ Ἄρτεμις οὕτως ἔβαλεν, ἐπεισράθη τῆς θεοῦ ὀργιζομένης καὶ κατεχούσης τοὺς ἀνέμους, ὡς μὴ δύνασθαι αὐτοὺς εἰς Ἴλιον σελλεσθαι.*

V. 557. *Λητῴα κόρη*] Vide ad Ai. 134.

V. 558 seq. *κατεῖχ' Ἀχ., ὡς — ἐκθύσειε*] Bene de hac dicendi forma exposuit Porsonus ad Eur. Phoen. 89.

V. 560. *ὧδ' ἦν — θύματ'*] Adverte brevitatem dictionis. Hoc enim dicit: hanc ob causam illa sacrificata est.

V. 560 seq. *οὐ γὰρ ἦν λύσις κτλ.*] neque enim alia expediundi exercitus domum aut Ilium facultas erat. De substantivorum, quale *λύσις* est, significatu ad Phil. 61. monui. Vehementer tamen dubitandum est, scriptumne hoc loco id vocabulum a poeta sit. Nam quod olim suspicatus sum, *λύειν* simili sensu hic positum esse, quo saepe *σώζειν* usurpetur, id ab usu Graecorum alienum esse nunc statuo. Itaque corruptam scripturam codicum esse restituendumque id puto, quod scriptum a poeta esse contendi in Emendat. in Soph. Trachin. p. 14 seq.: *οὐ γὰρ ἦλυσις ἄλλη στρατῷ πρὸς οἶκον ἦν, οὐδ' Ἴλιον.*

V. 562 seq. *ἀνθ' ὧν — ἔθυσεν αὐτήν*] Male vulgo *ἀνθ' ὧν* cum *βιασθείς* cohaerere at significare quam ob rem putatur. Iungendum potius cum *ἔθυσεν*, ita ut quae vulgaris *ἀντὶ* praepositionis potestas est, ea hic quoque posita sit atque *ἀνθ' ὧν* significet: pro eo, ut posset exercitus Ilium proficisci.

V. 567 seq. *ὅρα — μὴ πῆ-*

Digitized by Google

χρῆν αὐτὸν οὕνεκ' ἐκ σέθεν; ποίῳ νόμῳ;
ὅρα, τιθεῖσα τόνδε τὸν νόμον βροτοῖς, 580
μὴ πῆμα σαυτῇ καὶ μετάγνοιαν τίθης.
εἰ γὰρ κτενοῦμεν ἄλλον ἀντ' ἄλλου, σύ τοι
πρώτη θάνοις ἄν, εἰ δίκης γε τυγχάνοις.
ἀλλ' εἰσόρα, μὴ σκῆψιν οἰκ οὖσαν τίθης.
εἰ γὰρ θέλεις, δίδαξον, ἀνθ' ὅτου τανῦν 585
αἴσχιστα πάντων ἔργα δρῶσα τυγχάνεις,
ἥτις ξυνεύδεις τῷ παλαμναίῳ, μεθ' οὗ
πατέρα τὸν ἀμὸν πρόσθεν ἐξαπώλεσας,
καὶ παιδοποιεῖς, τοὺς δὲ πρόσθεν εὐσεβεῖς
κἀξ εὐσεβῶν βλαστόντας ἐκβαλοῦσ' ἔχεις. 590

num faciam.

μα — τίθης] Schaeferus Melett. critt. p. 115. statuit ὅρα μή sequente coniunctivo significare cave ne, sequente indicativo vide num, idque probavit Herm. ad Elmsleii Med. Eur. v. 310., pluribus ea de re exponens. At certum est hoc potius discrimen esse, ut ὅρα μή sequente coniunctivo sit vide vel cave ne, sequente indicativo vide an non. Plato Lach. p. 196. C.: ὁρῶμεν, μὴ Νικίας οἴεταί τι λέγειν, καὶ οὐ λόγου ἕνεκα ταῦτα λέγει, i. e. videamus, an non aliquid se dicere Nicias putet, et non dicis causa ista dicat. Idem Alcib. sec. p. 139. D.: ἀλλ' ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει, i. e. sed vide, an non aliter haec se habeant. Eodemque modo accipiendum est quod nuntius dicit in Soph. Ant. 1253 seq.: ἀλλ' εἰσόμεσθα, μή τι καὶ κατάσχετον κρυφῇ καλύπτει καρδίᾳ θυμούμενη, itaque videamus, an non occlusum aliquid irato animo servet. Fortasse aliquid moliri animo irato Iocasten nuntius concedit. Recte contra coniunctivus positus est et huius fab. 1004. et Philoct. 30.

V. 570. εἰ δίκης γε τυγχάνοις] si ius in te exerceatur, si iusta poena afficiare. Cf. huius fab. v. 1505: χρῆν δ' εὐθὺς εἶναι τήνδε τοῖς πᾶσιν δίκην κτλ. Dindorfius adscripsit Aristoph. Av. 1221: ἀδικεῖ δὲ καὶ νῦν· ἀρά γ' οἶσθα τοῦθ', ὅτι δικαιότατ' ἂν ληφθεῖσα πασῶν Ἰριδῶν ἀπέθανες, εἰ τῆς ἀξίας ἐτύγχανες;

V. 571. Schol.: ἀλλ' εἰσόρα· ὅρα, φησί, μὴ παρακάλυμμα τῶν σαυτῆς ἀδικημάτων ταύτην νομίζῃ τὴν πρόφασιν. Verba οὐκ οὖσαν recte interpretatur Neuius inanem.

V. 572. ἀνθ' ὅτου] Non tam significat: cuius rei causa, quem in modum vulgo interpretantur, sed pro qua re, id est quam iniuriam ultura.

V. 574. Schol. rec.: παλαμναίῳ· φονεῖ. παλαμναῖος ὁ ταῖς οἰκείαις χερσὶ φόνον ἐργασάμενος.

V. 576. καὶ παιδοποιεῖς] Erigonen Aegisthi filiam memorat Pausanias II, 18, 5. matremque eius diserte indicat Clytaemnestram Tzetzes ad Lycophr. 1374. HERM.

V. 576 seq. Schol. rec.: εὐσεβεῖς· ἐννόμους, ἤγουν ἐξ ἐν-

πῶς ταῦτ' ἐπαινέσωμεν; ἢ καὶ ταῦτ' ἐρεῖς
ὡς τῆς θυγατρὸς ἀντίποινα λαμβάνεις;
580 αἰσχρῶς δ', ἐάν περ καὶ λέγῃς. οὐ γὰρ καλὸν
ἐχθροῖς γαμεῖσθαι τῆς θυγατρὸς οἵνεκα.
ἀλλ' οὐ γὰρ οὐδὲ νουθετεῖν ἔξεστί σε, 595
ἢ πᾶσαν ἧς γλῶσσαν, ὡς τὴν μητέρα
κακοστομοῦμεν. καί σ' ἔγωγε δεσπότιν
585 ἢ μητέρ' οὐκ ἔλασσον εἰς ἡμᾶς νέμω,
ἢ ζῶ βίον μοχθηρόν, ἔκ τε σοῦ κακοῖς
πολλοῖς ἀεὶ ξυνοῦσα τοῦ' τε συννόμου. 600
ὁ δ' ἄλλος ἔξω, χεῖρα σὴν μόλις φυγών,
τλήμων Ὀρέστης δυστυχῆ τρίβει βίον·

V. 578. ἐπαινέσωμεν ex scholiis recepi. Libri ἐπαινέσαιμ' ἄν. Vide quae in Comment. de Schol. in Soph. tragg. auctoritate p. 37. disputavi. Tum ταῦτα ex coniectura mea scripsi.

νόμου γάμου. καὶ ξυσεβῶν· τουτέστιν ἐννόμῳ γάμῳ ἡρμοσμένων, ἤγουν ἐννόμων. Verba ἐκβαλοῦσ' ἔχεις hoc fere significant: fecisti, ut exularint.

V. 578. πῶς ταῦτ' ἐπαινέσωμεν;] Quomodo haec vis ut laudemus, sive haec cine vis nos laudare? Coniunctivi deliberativi post πῶς positi exempla multa attuli in Comment. de Schol. in Soph. tragg. auctoritate p. 37.

V. 578 seq. ἢ καὶ ταῦτ' ἐρεῖς ὡς — λαμβάνεις;] Id est: ἢ ἐρεῖς, ὡς καὶ ταῦτα τῆς θυγατρὸς ἀντίποινά ἐστιν, ἃ λαμβάνεις; an hoc quoque, quod turpissime cum Aegistho rem habes, facere te, ut filiae caedem ulciscare, dices? Duo iam insimulatur Clytaemnestra flagitia commisisse, ut caedem filiae vindicaret, primum, quod suum ipsius maritum occiderit, de quo ante dictum ab Electra v. 545 seqq., alterum, quod eidem viro, quocum occiderit maritum, nupserit.

V. 582. ἀλλ' οὐ γὰρ κτλ.] De ἀλλὰ — γὰρ particulis, quae paulo aliter atque vulgo hic usurpatae sunt, monitum iam supra ad v. 216 seq. Eodem modo infra positae sunt v. 606 seq. et Ant. 155. Ceterum recte Schol.: τὸν ἔλεγχον νουθεσίαν ὠνόμασεν.

V. 583. πᾶσαν ἧς γλῶσσαν] Vide quae ad O. C. 130 seq. annotata sunt. Schol. Ien.: πᾶσαν — γλῶσσαν· τουτέστι λέγεις πάντα λόγον. Demosth. pro corona p. 293, 12: ὑπὲρ οὗ τότ' ἐκεῖνος πάσας ἀφῆκε φωνάς. Locutionem proverbialem fuisse πᾶσαν φωνὴν ἰέναι apparet ex Platon. de Legg. X. p. 890: ἀλλὰ πᾶσαν, τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἰέντα κτλ. Contrarium legitur Trachin. 323: οὐδὲν διήσει γλῶσσαν.

V. 588. ὁ δ' ἄλλος] Id est ὁ δ' αὖ. Sic τοῦτο μὲν — τοῦτ' ἄλλο in Oed. R. 605., quod usitatius τοῦτο μὲν — τοῦτ' αὖ dicitur. DINDORF.

V. 590. μιάστορα] I. e. ἀλάστορα. Aeschyl. Eumen. 176: οὔποτ' ἐλευθεροῦται· ποτιτρόπαιος ὢν δ', ἕτερον ἐν κάρᾳ μιάστορ' ἐκείνου πάσεται. Eurip. Med. 1361: οἵδ' εἰσίν, οἱ μοι, σῷ κάρᾳ μιάστορες. Intelligendi οἱ παῖδες. Aliter p. 275. NEUIUS.

ὃν πολλὰ δή μέ σοι τρέφειν μιάστορα
ἐπητιάσω· καὶ τόδ', εἴπερ ἔσθενον,
ἔδρων ἄν, εὖ τοῦτ' ἴσθι. τοῦδέ γ' οὕνεκα
κήρυσσέ μ' εἰς ἅπαντας εἴτε χρῄς κακήν,
εἴτε στόμαργον, εἴτ' ἀναιδείας πλέαν.
εἰ γὰρ πέφυκα τῶνδε τῶν ἔργων ἴδρις,
σχεδόν τι τὴν σὴν οὐ καταισχύνω φύσιν.

ΧΟΡΟΣ.

ὁρῶ μένος πνέουσαν· εἰ δὲ σὺν δίκῃ
ξύνεστι, τοῦδε φροντίδ' οὐκέτ' εἰσορῶ.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ποίας δέ μοι δεῖ πρός γε τήνδε φροντίδος,
ἥτις τοιαῦτα τὴν τεκοῦσαν ὕβρισεν,

Libri τοῦτο, quod alienum a loci sensu esse in Emendat. in Soph. Trach. p. 15 seq. demonstravi.

V. 593. χρῄς ipse scripsi. Libri inepte χρή.

V. 592. τοῦδέ γ' οὕνεκα] Vide supra ad v. 380.

V. 593. χρῄς] Id est χρήζεις. De quo verbo vide quae ad Antig. 874 seq. annotavimus.

V. 595 seq. εἰ γὰρ πέφυκα κτλ.] Scholiasta: εἰ γέγονα τούτοις τοῖς κακοῖς ἔνοχος, στόμαργος καὶ ἀναιδής, ὡς φῄς, οὐ καταισχύνω σου τὴν φύσιν, ἐλάττων σου οὖσα, ἀλλ' ὁμοία σου φανήσομαι. Eustathius p. 1969. 18. (ad Od. ω, 508: μή τι καταισχύνειν πατέρων γένος): ὅτι καταισχύνει τις γένος, ὅτε κατ' ἀρετὴν ἀνόμοιος τοῖς προγόνοις ἐκβαίνει. ἐντεῦθεν τὸ τραγικὸν ἐξῄρῆθη ἀντιστρόφως κατά τι σκῶμμα, εἰ γὰρ πέφυκα τῶνδε τῶν ἔργων ἴδρις, σχεδόν τι τὴν σὴν οὐ καταισχύνω φύσιν. ὡς γὰρ παῖς ἐκβὰς ἀγαθὸς σὺ καταισχύνει ἀγαθοὺς γονεῖς, οὕτως οὐδὲ τοὺς φαύλους παῖς κακῶν ἴδρις κατ' ἐκείνους γενόμενος.

V. 596. τὴν σὴν — φύσιν] naturam tuam i. e. indolem animi haereditate a te acceptam. Verba σχεδόν τι eadem cum acerbitate dicta hic sunt, qua posita ab Antigona in fab. cogn. v. 470: σχεδόν τι μώρῳ μωρίαν ὀφλισκάνω.

V. 597 seq. Schol.: ὁρῶ μένος πνέουσαν· ὁ Χορὸς τεθαυμακὼς ἐπὶ τοῖς λόγοις φησίν· ὁρῶ μένος πνέουσαν τὴν παῖδα· εἰ δὲ σὺν δίκῃ αὐτῇ τοῦτο τὸ μένος σύνεστι, τούτου τοῦ μένους φροντίδα οὐκέτι ὁρῶ γινομένην ὑπό τινος. εὐσχημόνως δὲ ἐς τὴν Κλυταιμνήστραν τὸν λόγον ἀποτείνουσιν· ἀντιλαμβανομένη οὖν ἐκείνη τοῦ λόγου φησίν· ποίας δέ μοι δεῖ πρός γε τήνδε φροντίδος; Addit Hermannus: erudite haec, sed illa, εἰ δὲ σὺν δίκῃ ξύνεστι, sic potius videntur explicanda: εἰ δὲ ἡ Ἠλέκτρα σὺν δίκῃ ξύνεστι τῷ μένει. Τοῦδε autem non ad μένος, sed ad totam rem refertur: video eam furorem spirare; sed an iure se ei dederit, hoc non iam curari video.

V. 599. ποίας δέ μοι δεῖ] De structura verbi δεῖ vide Matth. §. 391, 2.

V. 600. τοιαῦτα τὴν τ. ὕβρισεν] De locutione ὑβρίζειν τοιαῦτά τινα vide ad O. R. 259 seq.

καὶ ταῦτα τηλικοῦτος; ἆρά σοι δοκεῖ
χωρεῖν ἂν εἰς πᾶν ἔργον αἰσχύνης ἄτερ;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

εὖ νῦν ἐπίστω τῶνδέ μ' αἰσχύνην ἔχειν,
κεἰ μὴ δοκῶ σοι· μανθάνω δ', ὀθούνεκα
ἔξωρα πράσσω κοὐκ ἐμοὶ προσεικότα.
ἀλλ' ἡ γὰρ ἐκ σοῦ δυσμένεια καὶ τὰ σὰ
ἔργ' ἐξαναγκάζει με ταῦτα δρᾶν βίᾳ.
αἰσχροῖς γὰρ αἰσχρὰ πράγματ' ἐκδιδάσκεται.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ θρέμμ' ἀναιδές, ἦ σ' ἐγὼ καὶ τἄμ' ἔπη
καὶ τἄργα τἀμὰ πόλλ' ἄγαν λέγειν ποιεῖ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

σὺ τοι λέγεις νιν, οὐκ ἐγώ. σὺ γὰρ ποιεῖς
τοὔργον· τὰ δ' ἔργα τοὺς λόγους εὑρίσκεται.

V. 601. Schol.: καὶ ταῦτα τηλικοῦτος· ὑπὲρ ἐπιτάσεως, ὅτι, εἰ καὶ δοίη τις ἐξουσίαν ἀντιλέγειν τοῖς γονεῦσιν, ἀλλ' οὐ γανύῃ παρθένῳ οὕσῃ ἔπρεπε τηλικαύτῃ. De forma τηλικοῦτος vide Buttm. §. 60. not. 4. Matth. §. 118. not. 1.

V. 601 seq. ἆρά σοι — ἄτερ;] Non sine causa moneo sensum hunc esse: nonne videtur tibi quodvis facinus ausura esse sine ullo pudore? De ἆρα vide ad Ai. 269.

V. 607. Schol.: ἐμφατικώτερον τὸ ἐξαναγκάζει με διὰ τῆς προθέσεως.

V. 609. ὦ θρέμμ'] Adscripsit Neuius Trach. 574. 1093. 1099. Aesch. Sept. c. Th. 182: ὑμᾶς ἐρωτῶ, θρέμματ' οὐκ ἀνάσχετα. Eur. Androm. 261: ὦ βάρβαρον σὺ θρέμμα καὶ σκληρὸν θράσος. Recte totum locum interpretatur Hermannus: profecto nimis multa loquendi tibi occasionem et ego et mea dicta et facta praebent.

V. 610. λέγειν ποιεῖ] faciunt ut loquaris. Sic Philoct. 925 seq.: τῶν γὰρ ἐν τέλει κλύειν τό τ' ἔνδικόν με καὶ τὸ συμφέρον ποιεῖ. Herodot. VIII, 5: ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιέει.

V. 611. σύ τοι λέγεις νιν] I. e. αὐτά. Vide supra ad v. 429. De tota locutione vide Valcken. ad Eur. Hipp. 352.

V. 613. δέσποιναν] Vide ad Ai. 38. Verba θράσους τοῦδ' οὐκ ἀλύξεις recte, puto, Matthiaeus explicat: poenam huius audaciae non effugies. Cf. Gramm. Gr. §. 353, 2. coll. §. 369. 370.

V. 615. ὁρᾷς;] Admonentis est atque reprehendentis formula. Cf. Valcken. ad Eur. Phoen. 726. et Porson. ad Eur. Or. 581. Nos similiter: *siehst du?* Scholiasta: οὐκ ἐμμενεῖς οἷς πρότερον εἶπας; ἔφη γάρ· καὶ μὴν ἐφίημι. πιθανῶς δέ· οὐ γὰρ χρὴ ἐν ταῖς ἀντιλογίαις θυμοῦσθαι τὸν ἡττώμενον. Ceterum ἐκφέρεσθαι hic significat abripi se pati, efferri. Similis ἐκ praepositionis potestas est in verbo ἐκτρέπειν, veluti Ai. 53.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀλλ' οὐ μὰ τὴν δέσποιναν Ἄρτεμιν θράσους
τοῦδ' οὐκ ἀλύξεις, εὖτ' ἂν Αἴγισθος μόλῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὁρᾷς; πρὸς ὀργὴν ἐκφέρει, μεθεῖσά μοι
λέγειν ἃ χρήζοιμ', οὐδ' ἐπίστασαι κλύειν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὔκουν ἐάσεις οὐδ' ὑπ' εὐφήμου βοῆς θῦσαί μ', ἐπειδὴ σοί γ' ἐφῆκα πᾶν λέγειν;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἐῶ, κελεύω, θῦε, μηδ' ἐπαιτιῶ
τοὐμὸν στόμ', ὡς οὐκ ἂν πέρα λέξαιμ' ἔτι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἔπαιρε δὴ σὺ θύμαθ' ἡ παροῦσά μοι
πάγκαρπ', ἄνακτι τῷδ' ὅπως λυτηρίους
εὐχὰς ἀνάσχω δειμάτων, ἃ νῦν ἔχω.
κλύοις ἂν ἤδη, Φοῖβε προστατήριε,

V. 617. ὑπ' εὐφήμου βοῆς] Bene Brunckius vertit: male ominatis clamoribus (sive verbis) partens, i. e. cum silentio. Vide tamen quae ad Trach. 175. annotata sunt. De ὑπὸ praepositione cf. Matth. §. 592. β.

V. 621. Schol.: ἔπαιρε δὴ σύ· πρὸς θεράπαιναν φησί. θύματα δὲ, θυμιάματα. Verbum ἔπαιρε eodem hic sensu positum, quo in Ai. 537. αἶρε. De nominativo ἡ παρ., pro quo vocativum qūis expectaverit, vide ad Ant. 1090.

V. 622. Schol.: πάγκαρπα· ἐπίπαν ὄσπρια ἔθνον τοῖς θεοῖς.

V. 622 seq. λυτηρίους — δειμάτων] De genitivo vide ad v. 439 seq.

V. 624. Schol.: προστατήριε· ὅτι πρὸ τῶν θυρῶν ἵδρυται. Similiter Hesychius: προστατήριος· τὸν Ἀπόλλωνα οὕτω λέγουσι, παρόσον πρὸ τῶν θυρῶν αὐτὸν ἀφιδρύοντο. Photius: προστατήριος Ἀπόλλων, ἐπεὶ πρὸ τῶν θυρῶν αὐτὸν ἱδρύοντο. Σοφοκλῆς. Contra quos recte Hermannus ad Trach. 208. (209. ed. Br.): „Falsa est", inquit, „haec explicatio. Nam in Electrae v. 637., quem respexerunt, Apollo non quod ante fores statuam habeat, sed ut defensor vocatur προστατήριος. Quin eo cognomine templum habebat Megaris, teste Pausania I, 44, 2., in quo simulacra et ipsius et Dianae et Latonae erant. Eadem ratione etiam Diana dicta προστατηρία apud Aesch. Sept. c. Th. 455, minime illa eadem cum προπυλαία, προθυραία, προθυριδία, ut putabat Spanhem. ad Callim. h. Dian. 38. p. 196. ed. Ern." Cf. ad O. R. 16. notata. Ita Chorus ait O. R. 881: θεὸν οὐ λήξω ποτὲ προστάταν ἴσχων, ubi nomine θεόν Apollinem significari docuimus. De verbis κλύοις ἄν Scholiasta rec.: ἐπὶ τῶν μεγάλων προσώπων, ἐφ' ὧν ἐδόκει βαρὺ τὸ φανερῶς προστάττειν, ἐχρῶντο οἱ Ἀττικοὶ εὐκτικῷ μετὰ τοῦ ἄν, ὡς ἐνταῦθα ἔχει τὸ κλύοις ἄν ἀντὶ τοῦ ἐπάκουε. Confer Matthiae. §. 515. γ. Rost. §. 118, 3. b.

κεκρυμμένην μου βάξιν. οὐ γὰρ ἐν φίλοις
ὁ μῦθος, οὐδὲ πᾶν ἀναπτύξαι πρέπει
πρὸς φῶς, παρούσης τῆσδε πλησίας ἐμοί,
μὴ σὺν φθόνῳ τε καὶ πολυγλώσσῳ βοῇ
σπείρῃ ματαίαν βάξιν ἐς πᾶσαν πόλιν.
ἀλλ' ὦδ' ἄκουε· τῆδε γὰρ κἀγὼ φράσω.
ἃ γὰρ προςεῖδον νυκτὶ τῇδε φάσματα
διττῶν ὀνείρων, ταῦτά μοι, Λύκει' ἄναξ,
εἰ μὲν πέφηνεν ἐσθλά, δὸς τελεσφόρα,
εἰ δ' ἐχθρά, τοῖς ἐχθροῖσιν ἔμπαλιν μέθες.
καὶ μή με πλούτου τοῦ παρόντος εἴ τινες
δόλοισι βουλεύουσιν ἐκβαλεῖν, ἐφῇς.
ἀλλ' ὧδέ μ' ἀεὶ ζῶσαν ἀβλαβεῖ βίῳ

V. 625. κεκρυμμένην μου βάξιν] Apertum est recteque monitum a Musgravio κεκρ. βάξιν non de submissa voce, sed de ambiguitate et obscuritate verborum intelligi debere. Mox enim dicit non expedire sibi πᾶν ἀναπτύξαι, i. e. totam rem, ut accidit, enarrare. Cf. etiam v. 644 seq.

Ibid. Schol.: οὐ γὰρ ἐν φίλοις· οὐκ εἰς τὸν Χορὸν ἀποτείνεται, ἀλλ' εἰς τὴν Ἠλέκτραν.

V. 628. πολυγλώσσῳ βοῇ] Sic v. 798.

V. 629. ματαίαν βάξιν] Adiectivo μάταιος idem fere significari hic videtur atque Aeschyl. Eum. 336. αὐτουργίαι μάταιαι. Soph. Trach. 565: ψαύει ματαίαις χερσίν. Apud Herodotum dicuntur λόγοι μάταιοι sermones improbi et temerarii. Vide Ind. Herodot. FR. IACOBS. Praestabit, opinor, βάξιν ματαίαν interpretari falsum rumorem. Cf. v. 63: λόγῳ μάτην θνήσκοντας. 1298: ἐπ' ἄτῃ τῇ μάτην λελεγμένῃ. Phil. 345: λέγοντες εἴτ' ἀληθές, εἴτ' ἄρ' οὖν μάτην. Trach. 341.

V. 630. Schol.: ἀλλ' ὦδ' ἄκουε· οὕτως ἐμοῦ λεγούσης· τῆδε γὰρ ἀντὶ τοῦ τούτῳ τῷ τρόπῳ.

Ibid. τῆδε γὰρ κἀγὼ φράσω] nam etiam hac ratione dicam; i. e. nam proferam preces meas, quamvis obscure tantum praesente Electra proferendas putem. De καὶ particula, quae non inugenda cum ἐγώ pronomine, sed cum τῆδε est, vide quae ad Ant. 280. annotavimus.

V. 631. ἃ γὰρ προςεῖδον] De γὰρ particula eodem quo hic modo rursus usurpata v. 668. 677. vide ad Ant. 238 seq. Easdem preces ad deos mittere Atossa visis nocturnis perterrefacta iubetur a Choro apud Aeschylum Pers. 215 seqq.: οὔ σε βουλόμεσθα, μῆτερ, οὔτ' ἄγαν φοβεῖν λόγοις οὔτε θαρσύνειν, θεοὺς δὲ προςτροπαῖς ἱκνουμένη, εἴ τι φλαῦρον εἶδες, αἰτοῦ τῶνδ' ἀποτροπὴν λαβεῖν, τὰ δ' ἀγάθ' ἐκτελῆ γενέσθαι σοί τε καὶ τέκνοις σέθεν καὶ πόλει φίλοις τε πᾶσιν.

V. 632. Schol.: διττῶν ὀνείρων· ἢ διπλῆν ἐχόντων φύσιν, ὡς καὶ Ὅμηρος (Od. τ, 562.)· δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσιν ὀνείρων· δύναται δὲ τὸ διττῶν καὶ ἀριθμὸν ἐμφαίνειν, ὡς δύο αὐτῆς ὀνείρους θεασαμένης, καὶ τὸ μὲν ἓν φάσμα ἡγησαμένης εἶναι, ὑπὲρ οὗ καὶ πέπομφεν ἀποτροπιασθησομένην τὴν Χρυσόθεμιν· τάχα δὲ καὶ ἕτερον αὐτὴν κεκίνηκεν, ὑπὲρ οὗ καὶ εὔχεται

δόμους Ἀτρειδῶν σκῆπτρά τ' ἀμφέπειν τάδε,
φίλοισί τε ξυνοῦσαν, οἷς ξύνειμι νῦν,
εὐημεροῦσαν καὶ τέκνων ὅσων ἐμοὶ
δύςνοια μὴ πρόςεστιν ἢ λύπη πικρά.
ταῦτ', ὦ Λύκει' Ἄπολλον, ἵλεως κλύων, 655
δὸς πᾶσιν ἡμῖν, ὥςπερ ἐξαιτούμεθα·
τὰ δ' ἄλλα πάντα, καὶ σιωπώσης ἐμοῦ,
ἐπαξιῶ σε δαίμον' ὄντ' ἐξειδέναι.
τοὺς ἐκ Διὸς γὰρ εἰκός ἐστι πάνθ' ὁρᾶν.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

Ξέναι γυναῖκες, πῶς ἂν εἰδείην σαφῶς, 660
εἰ τοῦ τυράννου δώματ' Αἰγίσθου τάδε;

τῷ Ἀπόλλωνι, ὅπερ οὐδὲ ἐξεῖπε πρός τινα, οὐδὲ πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα. ἢ δισσῶν, τῶν ἀμφιβόλων καὶ διττοποιῶν· ἔλυσε δὲ αὐτὸ εἰποῦσα· εἰ μὲν πέφυκεν — μέθες. Hermannus etiam *δισσῶν ὀνείρων* de ambiguitate somnii intelligendum putat coll. Ruhnkenio ad Timaeum p. 86., qui vocabulum *διπλοῦς* similiter usurpatum illustravit. Contra Fr. Iacobsius, Dubito, inquit, de huius interpretationis veritate. Non dubitarem, si legeretur *διπλῶν ὀνείρων*. Sed *δισσός* aliud est. Nonne igitur Clytaemnestra significare voluit binas somnii, quod viderat, partes, quarum prior Agamemnonis reditum habebat, altera sceptri revirescentis imaginem?

Ibid. *Λύκει' ἄναξ*] Ut deum averruncum hoc nomine invocari Apollinem constat. Vide ad O. R. 198.

V. 637. *ἀλλ' ὧδέ μ' κτλ.*] De supplendo imperativo vide ad v. 72., de locutione *ζῆν βίῳ* ad O. R. 65. Eodem modo dictum Trach. 168: *ζῆν ἀλυπήτῳ βίῳ*.

V. 638. *δόμους — τάδε*] Verbum *ἀμφέπειν*, idem fere significans atque *ἔχειν*, referendum non minus ad nomen *δόμους* quam ad *σκῆπτρα* est, coll. Ant. 1118. et Dissen. Explic. Pind. p. 418. Sceptra autem Atridarum ut teneat in posterum quum optat Clytaemnestra, facile intelligitur id precari, ut regina sit perpetua. Vide quae ad Ai. 988 seqq. annotavimus.

V. 639. Schol.: *φίλοισί τε ξυνοῦσαν· τὸ ὅλον ὑπὲρ τοῦ Αἰγίσθου εὔχεται· διὰ δὲ τοῦ πληθυντικοῦ, τοῦ φίλοισι, τὸ τολμηρὸν τοῦ λόγου ἐπεκάλυψεν.*

V. 640. Schol.: *εὐημερουμένην· ἑκάστην ἡμέραν εὖ διάγουσαν.* Particula *καί* respondet *τέ* particulae antecedente versu positae. Cohaerent verba hoc modo: *εὐημερουμένην ξυνοῦσαν φίλοις τε, οἷς ξύνειμι νῦν, καὶ τέκνοις, ὅσων κτλ.* Per attractionem enim *τέκνων* positum pro *τέκνοις*.

V. 644. Schol.: *τὰ δ' ἄλλα πάντα· τὰ περὶ τῆς τελευτῆς Ὀρέστου ἔοικεν εὔχεσθαι. ζητοῦσι δὲ, διὰ τί ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐμφαίνει περὶ τοῦ Ὀρέστου, ὕστερον δέ, τοῦ ἀγγέλου ἐλθόντος, φαίνεται ἐφηδομένη· ῥητέον οὖν, ὅτι νῦν μὲν προσδοκῶσα αὐτὸν ἥξοντα ζῶντα, τότε δὲ ὡς κατὰ ἀποθανόντος παῤῥησιάζεται, ἄφοβος γενομένη.*

V. 647 seqq. Schol.: *ὁ παιδαγωγὸς ἥκει πλασάμενος τὰ περὶ*

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

τάδ' ἐστίν, ὦ ξέν'. αὐτὸς ἤκουσας καλῶς.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

ἦ καὶ δάμαρτα τήνδ' ἐπεικάζων κυρῶ
κείνου; πρέπει γὰρ ὡς τύραννος εἰσορᾶν.

ΧΟΡΟΣ.

μάλιστα πάντων. ἥδε σοι κείνη πάρα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

ὦ χαῖρ' ἄνασσα. σοὶ φέρων ἥκω λόγους
ἡδεῖς φίλου παρ' ἀνδρὸς Αἰγίσθῳ θ' ὁμοῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἐδεξάμην τὸ ῥηθέν· εἰδέναι δέ σου
πρώτιστα χρῄζω, τίς σ' ἀπέστειλεν βροτῶν.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

Φανοτεὺς ὁ Φωκεύς, πρᾶγμα πορσύνων μέγα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τὸ ποῖον, ὦ ξέν'; εἰπέ. παρὰ φίλου γὰρ ὢν
ἀνδρός, σάφ' οἶδα, προσφιλεῖς λέξεις λόγους.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

τέθνηκ' Ὀρέστης. ἐν βραχεῖ ξυνθεὶς λέγω.

τοῦ θανάτου τοῦ Ὀρέστου. τὸ δὲ ἦθος αὐτοῦ μέσον ἐστίν, οὔτε ἀποικτιζομένου παντάπασιν, οὔτε ἡδομένου, ἀλλ' ὡς ξένου. εὐκαίρως δὲ ἥκει, ἕξω οὐσῶν ἀμφοτέρων· πρῶτον ἵνα μὴ διισσολογοίη, πρὸς ἀμφοτέρας ἀπαγγέλλων· δεύτερον πρὸς τὸ δηλωθῆναι τὴν γνώμην ἀμφοτέρων· πιθανῶς δὲ ἐρωτᾷ ὡς ἀγνοῶν. De πῶς ἄν particulis vide ad Philoct. 777.

V. 650. ἦ καὶ — κείνου;] Etiamne uxorem hanc recte coniicio illius esse? De ἐπεικάζων κυρῶ vide quae ad Philoct. 220 seq. annotavimus.

V. 651. πρέπει] conspicua sive insignis est. Verbi πρέπειν ita usurpati exempla plura ad hunc locum attulit Bruncius. Adde Blomf. gloss. ad Aesch. Pers. 244. et Monk. ad Eur. Alc. 528. De infinitivo εἰσορᾶν vide Matth. §. 535.

V. 655. ἐδεξάμην τὸ ῥηθέν] Accipio omen. Omen est, quod paedagogus iucunda se nuntiaturum dixit. Sic Herodot. VIII, 114. extr.: ὁ μὲν δὴ δεξάμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλλάσσετο. — De aoristo vide Herm. ad Vig. p. 746. Matth. §. 506. et Rost. §. 116, 8. not. 4.

V. 662. Schol.: τί φῄς, τί φῄς· οἱ ἡδέως ἀκούοντες λόγου, κἂν πάνυ σαφῶς ἀκούσωσι, δὶς καὶ τρὶς τὰ αὐτὰ ἀκούειν βούλονται. Immo qui sibi persuadere vix possunt aut nolunt vera esse quae quis nuntiet, sive iucunda sive tristia, iterum iterumque ea sibi nuntiari volunt. Hic quidem gavisa nuntio Clytaemnestra ita quaerit. Sic O. R. 943. 957. Sed in re tristissima ita quaerit Creon Antig. 1265 seqq. Adde O. C. 1583. Philoct. 333. 414. 1237.

Ibidem. Schol.: μὴ ταύτης κλύε· οἷον μὴ διὰ ταύτην φυλάξῃ εἰπεῖν τὰ ἐξῆς.

V. 663. νῦν τε καὶ πάλαι λέγω] Vide Ant. 181: κάκιστος

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οἵ 'γὼ τάλαιν', ὅλωλα τῆδ' ἐν ἡμέρᾳ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τί φῄς, τί φῄς, ὦ ξεῖνε; μὴ ταύτης κλύε.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

θανόντ' Ὀρέστην νῦν τε καὶ πάλαι λέγω.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀπωλόμην δύστηνος, οὐδέν εἰμ' ἔτι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

σὺ μὲν τὰ σαυτῆς πρᾶσσ'· ἐμοὶ δὲ σύ, ξένε,
τἀληθὲς εἰπέ, τῷ τρόπῳ διόλλυται;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

κἀπεμπόμην πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πᾶν φράσω.
κεῖνος γὰρ ἐλθὼν εἰς τὸ κλεινὸν Ἑλλάδος
πρόσχημ' ἀγῶνος Δελφικῶν ἆθλων χάριν,
ὅτ' ἦσθετ' ἀνδρὸς ὀρθίων κηρυγμάτων
δρόμον προκηρύξαντος, οὗ πρώτη κρίσις,
εἰσῆλθε λαμπρός, πᾶσι τοῖς ἐκεῖ σέβας·

εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ, huius fab. 907. — De πάλαι particula ad O. R. 1443. monitum est.

V. 666. Schol.: τῷ τρόπῳ διόλλυται; ἴδιον καὶ τοῦτο τῶν ἡδομένων· μαθόντες γὰρ τὸ πᾶν, καὶ τὸ κατὰ μέρος ἡδόμενοι πυνθάνονται· ἔπειτα ὁ ποιητὴς βούλεται εὐδοκιμεῖν περὶ ἀγῶνος λέγων Ἑλληνικοῦ. Immo ut nullus dubitandi locus relinqueretur, quin perisset Orestes, qua ratione perierit, Clytaemnestra pluribus exponi sibi postulat.

V. 667. κἀπεμπόμην — καὶ — φράσω] De καὶ — καὶ particularum usu vide Matth. §. 620, 2.

V. 668 seq. Ἑλλάδος πρόσχημ' ἀγῶνος] Recte Hermannus Brunckium errare monet, qui Ἑλλάδος adiectivum esse existimavit. Immo πρόσχημα cum duplici genitivo iunctum (vide ad Ai. 54.), ita ut ἀγῶνος genitivus sit explicativus, id, in quo splendor sive decus (πρόσχημα) illud cernatur, significans. Addit Hermannus: ἆθλων χάριν dicit, quia non spectatum, sed certatum venerat Orestes.

V. 669. Δελφικῶν ἆθλων] Scholiasta: οὔπω ἦν ἐπὶ Ὀρέστου ὁ Πυθικὸς ἀγών. Vide ad v. 47.

V. 670. ὀρθίων κηρυγμάτων] Sic Eurip. Iph. A. 93: ὀρθίῳ κηρύγματι Ταλθύβιον εἶπον πάντ' ἀφιέναι στρατόν.

V. 671. οὗ πρώτη κρίσις] Nondum notatam a lexicographis repperi significationem substantivi κρίσις, qua et hic et Trach. 266: τῶν ὧν τέκνων λείποιτο πρὸς τόξου κρίσιν, usurpatum est. Utroque enim loco certamen significat. Nec mirum ita dictum esse substantivum illud, quum κρίνεσθαι contendendi sive certandi potestatem habuisse notum sit. Cf. Passov. Lex. Gr. v. κρίνειν 3. b.

Digitized by Google

δρόμου δ' ἰσώσας τῇ φύσει τὰ τέρματα,
νίκης ἔχων ἐξῆλθε πάντιμον γέρας.
χὤπως μὲν ἐν πολλοῖσι παῦρά σοι λέγω,
οὐκ οἶδα τοιοῦδ' ἀνδρὸς ἔργα καὶ κράτη.
Ἓν δ' ἴσθ'· ὅσων γὰρ εἰςεκήρυξαν βραβῆς
δρόμων διαύλων πεντάεθλ', ἃ νομίζεται,
τούτων ἐνεγκὼν πάντα τἀπινίκια
ὠλβίζετ', Ἀργεῖος μὲν ἀναπαλούμενος,
ὄνομα δ' Ὀρέστης, τοῦ τὸ κλεινὸν Ἑλλάδος
Ἀγαμέμνονος στράτευμ' ἀγείραντός ποτε.
καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦθ'· ὅταν δέ τις θεῶν

V. 678. Intactam reliqui codicum scripturam, quamvis manifesto vitiosam. Neque enim quae alii adhuc coniecerunt probari ullo modo possunt, neque mihi in mentem venit quod scripsisse Sophoclem crediderim. Porsonus coniecit Miscell. p. 221. *δρόμων διαύλων· ἅθλ' ἅπερ νομίζεται.* Hermannus in censura — Fr. Iacobsius malit, ut ipse olim accepi, sic interpretari: de quo primo loco iudicari solet. — Deinde recte Hermannus: cursum fuisse primum certaminum recte annotavit Triclinius. Sic etiam in Olympiis, et quidem stadii decursio. Olympica autem instituta pleraque recepta esse in Pythiis ex Pausania X, 7, 3. constat.

V. 673. *δρόμου — τὰ τέρματα*] Sensus hic est: quum cursus convenienter egregiae staturae suae peregisset, i. e. quum in peragendis cursibus tanta eius fuisset velocitas, quanta staturae eius fuit praestantia. Atque sic haec iam interpretatus est unus ex Scholiastis, qui annotavit: *τῇ φύσει ἴσα τὰ τέρματα τοῦ δρόμου ἐποιήσατο.* Eodem modo explicavit Scholiasta apud Iohnsonum: *τὰ τέρματα τοῦ δρόμου ἰσώσας τῇ φύσει, ἤγουν ἁρμοδίως τῇ ἑαυτοῦ φύσει δραμών.* Contra quem Matthiaeus: „At nonne hoc", inquit, „quivis facit, ut cursum ita peragat, prout eius natura, vires, aurigandi scientia ferunt? Itaque hoc non proprium est Orestis et inane additamentum." Recte hoc obiectum esset, si non praecederent verba haec: *εἰςῆλθε λαμπρός, πᾶσι τοῖς ἐκεῖ σέβας.* Ex quibus quum appareat nomine *τῇ φύσει* admirabilem eius staturae praestantiam significari, in promptu est videre egregie cursus peregisse Orestem dici, quum accommodate staturae suae peregisse dicatur. Nomen autem *φύσις* eodem significatu positum quum alibi, tum O. R. 740: *τὸν δὲ Λάϊον φύσιν τίν' εἶχε, φράζε, τίνα δ' ἀκμὴν ἥβης ἔχων*; quae interroganti Oedipo respondet Iocaste: *μέγας, γνοάζων ἄρτι λευκανθὲς κάρα, μορφῆς δὲ τῆς σῆς οὐκ ἀπεσπάτει πολύ.* Compara etiam Pindar. Ol. VIII, 25: *ἦν δ' ἐρατὰν καλός, ἔργῳ τ' οὐ κατὰ εἶδος ἐλέγχων*, eiusd. Nem. III, 31: *εἰ δ' ἐὼν καλὸς ἔρδων τ' ἐοικότα μορφᾷ ἀνορέαις ὑπερτάταις ἐπέβα παῖς Ἀριστοφάνευς.* Isthm. VI, 29 seq.: *σθένει τ' ἔκπαγλος ἰδεῖν τε μορφάεις· ἄγει τ' ἀρετὰν οὐκ αἴσχιον φῶτας.*

V. 675. *ἐν πολλοῖσι*] inter multa, quae dici possint, quod idem profecto significat atque id, quod Musgra-

βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν.
κεῖνος γὰρ ἄλλης ἡμέρας, ὅθ' ἱππικῶν
ἦν, ἡλίου τέλλοντος, ὠκύπους ἀγών,
εἰσῆλθε πολλῶν ἁρματηλατῶν μέτα.
εἷς ἦν Ἀχαιός, εἷς ἀπὸ Σπάρτης, δύο
Λίβυες ζυγωτῶν ἁρμάτων ἐπιστάται·
κἀκεῖνος ἐν τούτοισι, Θεσσαλὰς ἔχων
ἵππους, ὁ πέμπτος· ἕκτος ἐξ Αἰτωλίας
ξανθαῖσι πώλοις· ἕβδομος Μάγνης ἀνήρ·
ὁ δ' ὄγδοος λεύκιππος, Αἰνιὰν γένος·
ἔνατος Ἀθηνῶν τῶν θεοδμήτων ἄπο·

Pindar. a Dissen. edit. p. 51. (in Iahnii Annal. paedag. Vol. I. fasc. I. ann. 1831.) scribi potuisse suspicatur δρόμων, διαύλων, πέντε θ' ὧν νομίζεται ἄθλων. Adiicit tamen fortasse totum versum spurium esse, quae mea quoque olim opinio fuit.

vius posuit, ex multis, quae dici possint. Boissonadius comparat Pindar. Pyth. IX, 134: βαιὰ δ' ἐν μακροῖσι ποικίλλειν ἀκοὰ σοφοῖς.

V. 683 seq. Schol.: ὅταν δέ τις θεῶν· ὅμοιον αὐτῷ τὸ Πινδαρικόν (Pyth. II, 50.)· θεὸς ὃ καὶ πτερόεντ' ἀετὸν κίχε, καὶ θαλασσαῖον παραμείβεται δελφῖνα. Vide quae ad O. C. 248. annotavimus.

V. 685 seq. ἱππικῶν — ὠκύπους ἀγών] Nomen ἱππικῶν generis neutrius esse iam Schaeferus admonuit. Videtur autem ἱππικῶν ἀγὼν dici certamen curruum sive curule, coll. quae ad Ai. 1003. attulimus. De locutione ὠκύπους ἀγών vide ad Ai. 909.

V. 686. τέλλοντος] I. e. ἀνατέλλοντος. Vide quae ad Ai. v. 745. annotata sunt.

V. 688 seqq. εἷς ἦν Ἀχαιὸς κτλ.] Schol.: φιλοτίμως διὰ πιθανότητα ταῦτα ἐπεξεργάζεται.

V. 689. Λίβυες] Notum est etiam exteras nationes ad solemnes Graecorum ludos convenisse; vide Bos. Antiquit. Gr. I, 22, 17. BOTH. Ex qua civitate Libyae fuerint, monet poeta infra v. 714.

V. 690. Schol.: κἀκεῖνος· ὁ Ὀρέστης.

Ibid. Θεσσαλὰς — ἵππους] Equi Thessali propter velocitatem et alacritatem omnium nobilissimi apud veteres habebantur. Cf. Varro de R. R. II, 7. Lucan. VI, 396. De genere feminino vide v. 705. 734. 737.; contra masculinum positum 721. 722. 744.

V. 693. λεύκιππος] In codd. Lips. lineola notatum ut nomen proprium. Sed recte monuit Eustathius p. 524, 31. (397, 14.) epitheton esse. In eadem sententia Scholiasta est, qui haec annotavit: ἐμοὶ δοκεῖ ὄνομα εἶναι· οὐδὲν γὰρ ἄτοπον ἐπίθετον εἶναι· ὄνομα γὰρ κύριον οὐ προτέθεικε πρὸς τὸ τοῦ πράγματος ἀνεξέλεγκτον· ὅλη γὰρ ἡ διήγησις τοῦ ἀγῶνος πέπλασται.

Ibid. Αἰνιάν] Schol.: οἱ Αἰνιᾶνες τῶν Θεσπρωτῶν ἢ Θρᾳκῶν. Ὅμηρος (Il. β, 749.)· τῷ δ' Ἐνιῆνες ἕποντο μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί. Cf. Valcken. ad Herod. VII, 132.

V. 694. Ἀθηνῶν τῶν θεοδμήτων] Schol.: προσχαρίζεται Ἀθηναίοις, ἐν Ἀθήναις λέγων. Cf. v. 731. Ai. 202.

Βοιωτὸς ἄλλος, δέκατον ἐκπληρῶν ὄχον.
στάντες δ', ὅθ' αὐτοὺς οἱ τεταγμένοι βραβῆς
κλήρους ἔπηλαν καὶ κατέστησαν δίφρους,
χαλκῆς ὑπαὶ σάλπιγγος ᾠξαν· οἱ δ' ἅμα
ἵπποις ὁμοκλήσαντες ἡνίας χεροῖν
ἔσεισαν· ἐν δὲ πᾶς ἐμεστώθη δρόμος
κτύπου κροτητῶν ἁρμάτων· κόνις δ' ἄνω
φορεῖθ'· ὁμοῦ δὲ πάντες ἀναμεμιγμένοι

V. 697. κλήρους ego ex coniectura mea scripsi. Vulgo κλήροις legebatur. At κλήροις πάλλειν qui dici potuerit, non possum equidem intelligere. Contra κλῆρος ἐνθάδ' οὐκ ἐπάλλετο di-

V. 695. δέκατον ἐκπληρῶν ὄχον] Praegnanter locutus est, hoc significans: decimum currum tenens, sic ut expleret decem currus, i. e. numerum decem curruum suo curru implens. Addit Hermannus: Notabilis hic locus est propter numerum curruum, qui una commissione decertarunt.

V. 696 seq. ὅθ' αὐτοὺς — δίφρους] Verba ὅθ' αὐτούς e verbo κατέστησαν apta sunt, ita ut κλήρους ἔπηλαν καί idem sit atque κλήρους πήλαντες. Vide quae ad Ant. 535. et 1258 seq. annotata sunt. Cf. huius fabulae v. 459 seq. et 992 seq. Similiter dixit Eurip. Hec. 102: τὰς δεσποσύνους σκηνὰς προλιποῦσ', ἵν' ἐκληρώθην καὶ προσετάχθην δούλη, i. e. ἵνα κληρωθεῖσα προσετάχθην. In coniunctis autem nominibus αὐτούς et δίφρους nemo haerebit, qui vel Ai. 1035 seq. meminerit: ὧν οὔτις' αὐτὸν οὔτις ἔσθ' ἁνὴρ σθένων τοσοῦτον, ὥστε σῶμα τυμβεῦσαι τάφῳ. Ceterum haec de certamine curuli narratio comparanda cum Iliad. ψ, 356 seqq., unde plurima hausit Virg. Ge. III, 103 seqq.

V. 700. ἐν δὲ πᾶς ἐμεστώθη] Ἐν adverbialiter a Sophocle positum sequente δὲ particula his locis reperitur: Ai. 675. O. R. 182. Ant. 420. O. C. 55. Trach. 207., aut simul aut inter haec sive etiam significans. Ita certum est de tempore dictum esse, significans simul sive eodem tempore, et hic et Ant. 420., qui locus huic simillimus est, et Trach. 207. Contra simul cum significat O. C. 55.

V. 701. κροτητῶν] Quo sensu positum sit, apparet ex locutione Homerica ὄχεα κροτεῖν, veluti Il. o, 453: ὑπερώησαν δέ οἱ ἵπποι, κεῖν' ὄχεα κροτέοντες. Schweighaeuserus ad Athen. Vol. VII. p. 499: κροτητὰ ἅρματα sunt, inquit, crepitantes currus; recte enim ἠχητικά habet scholion interlineare in cod. Parisino et Augustano, quos olim excussimus.

V. 702. φορεῖθ'] De omisso augmento vide ad O. C. 1588.

V. 703 seq. Schol.: ὡς ὑπερβάλοι τινός τις αὐτῶν· οἷον πρώτος τοῦ δρόμου γενέσθαι· τινός δὲ τὰς τοῦ ἄξονος σύριγγας, ἀπὸ δὲ μέρους τὸ ὅλον ἅρμα. σύριγξ δέ ἐστι τὸ εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ τροχοῦ ἐμβαλλόμενον μέρος τοῦ ἄξονος· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ὀπὴ τοῦ τροχοῦ οὕτως καλεῖται. ὑπερβάλοι· ὑπεκδράμοι. φρυάγματα· φυσήματα, πνεύματα. Non dubium videtur, quin genitivus αὐτῶν pendeat a τις pronomine, sensusque hic sit: ut aliquis eorum currus frementesque equos praeverteret. Recte autem hoc dictum esse, neque, quod quis ex-

φείδοντο κέντρων οὐδέν, ὡς ὑπερβάλοι
χνόας τις αὐτῶν καὶ φρυάγμαθ' ἱππικά.
ὁμοῦ γὰρ ἀμφὶ νῶτα καὶ τροχῶν βάσεις
ἤφριζον, εἰσέβαλλον ἱππικαὶ πνοαί.
κεῖνος δ' ὑπ' αὐτὴν ἐσχάτην στήλην ἔχων
ἔχριπτ' ἀεὶ σύριγγα, δεξιόν τ' ἀνεὶς
σειραῖον ἵππον εἶργε τὸν προσκείμενον.
καὶ πρὶν μὲν ὀρθοὶ πάντες ἑστασαν δίφροι,

ctum Antig. 396. — Simillime autem supra v. 543. librarii accusativum λόγους, quod non intelligerent, in dativum mutarunt.

spectaverit, πᾶς τις vel ἕκαστος pro αὐτῶν τις poni apte potuisse, ex eo intelligitur, quod non omnes se poterant, sed tantum aliquis eorum ceteros superare.

V. 705 seq. ὁμοῦ — ἱππικαὶ πνοαί] Non male, quamvis paulo liberius, vertit Brunckius: namque conferti equi alii aliorum aurigarum in terga rotarumque orbitas spumam fervidosque fundebant flatus. Similiter Virg. Ge. III, 111: humescunt spumis flatuque sequentum. Ceterum etsi asyndetum, quo hic usus poeta videtur, idem reperitur nunc Ai. v. 60., tamen neque hic neque illic a Sophocle id admissum credo. Vide ad Ai. l. l.

V. 707 seqq. κεῖνος δ' ὑπ' αὐτὴν κτλ.] Ἐσχάτη στήλη de pluribus, quae in hippodromo sunt, columnis extrema est, eademque est etiam meta, circa quam flectunt equos. Τὴν αὐτὴν ἐσχάτην στήλην ἔχων dicitur qui paene perrexit illuc et ibi equos agit. Ἔχειν enim satis usitatum de cursu, quem auriga tenet [vide ad Ant. 138. ed. meae]. Ad eam columnam χρίπτειν ἀεὶ σύριγγα dicitur qui, quoties illuc venit, tam brevi gyro flectit, ut axis paene contingat columnam. Id enim praecipue curabant, ut iam Homer. docuit Il. ψ, 334 seqq. Nam quo brevior gyrus, eo certior et tutior aurigatio: quo autem impetu, eo vehementius in transversum avertitur currus. Quoniam autem sinistrorsum gyros illos equestres fieri mos erat, dextris equis remittenda frena erant, iidemque acrius instigabantur, quum sinistri interea cohiberentur. Itaque his versibus nihil aliud nisi peritia describitur, qua equos rexerit Orestes. Vide dissertationem nostram de verbis, quibus Graeci incessum equorum indicant, in Beckii Comment. Soc. philol. Vol. I. part. I. p. 49. et Bulengerum de Circo Rom. C. 29. in Graevii Thes. ant. Rom. T. IX. HERM. In his nihil nisi interpretationem pronominis αὐτήν improbo. Nam ὑπ' αὐτὴν στήλην est potius sub ipsam metam, nobis unmittelbar um die Säule, ita ut semper proximus a meta fuisse et intimum gyrum obtinuisse Orestes dicatur. Ceterum κεῖνος de Oreste dictum, ut supra v. 685. et 690. ed. meae. Schol.: στήλην· τὸν λίθον τὸν καμπτῆρα.

V. 708 seq. Schol.: σειραῖον ἵππον· τὸν ἔξω τοῦ ζυγοῦ, τὸν δεξιόν· προσκείμενον δὲ, τῷ καμπτῆρι, ἀριστερόν. Noli dubitare, quin δεξιὸς σειραῖος ἵππος intelligendus sit equus dexter funalis, προσκείμενος autem equus sinister funalis. Equorum au-

ἔπειτα δ' Αἰνιᾶνος ἀνδρὸς ἄστομοι
πῶλοι βίᾳ φέρουσιν, ἐκ δ' ὑποστροφῆς, 725
τελοῦντες ἕκτον ἕβδομόν τ' ἤδη δρόμον,
μέτωπα συμπαίουσι Βαρκαίοις ὄχοις.
κἀντεῦθεν ἄλλος ἄλλον ἐξ ἑνὸς κακοῦ
ἔθραυε κἀνέπιπτε, πᾶν δ' ἐπίμπλατο

tem iugalium mentio ut praeterea fieret, minime opus erat.

V. 711. Schol.: ἄστομοι] σκληρόστομοι. Significantur qui frenis non parent, quod faciunt qui aurigam auferunt.

V. 712. βίᾳ φέρουσιν] Βίᾳ φέρειν vel uno verbo ἐκφέρειν dicitur equus, qui frenis non parens effuso cursu rectorem aufert, quod nos *durchgehen* vocamus. — Eadem verba βίᾳ φέρουσιν in eadem re posuit Euripid. Hippol. 1224. HERM.

V. 712 seqq. ἐκ δ' ὑποστροφῆς — ὄχοις] Non uno modo explicarunt haec interpretes, quorum nullus est, cuius sententiae prorsus accedendum putem. Nec tamen vacat, curfalsa existimem quae adhuc annotata ad hunc locum sunt, exponere, sed satis habeo, quid mihi videatur, brevi declarare. Sensum hunc esse iudico: et in contrariam partem aversi, dum sextum septimumve cursum conficiunt, adversas frontes impingunt in Barcaeas quadrigas. Res haec videtur narrari: equi Aenianis postquam effreni aurigam abripuerunt, eo tempore, quo ceteri equos ad metam flectebant, septimum cursum conficientes, ipsi, qui interiores erant, non sinistrorsum, ut fieri debebat, quum ad metam essent, gyrum faciunt, sed, quum proni et praecipites ferrentur et id, quo cursum effusum impediri videbant, evitare vellent, ceteris, ut dixi, sinistrorsum ad metam equos flectentibus, in contrariam, i. e. dextram partem declinarunt et ex adverso in currum hominis Barcaei, equos sinistrorsum flectentis, veluti caeci et praecipites incurrerunt. Sponte autem intelligitur equos hominis Barcaei exteriores fuisse. Non minus certum puto recte me et explicasse ἐξ ὑποστροφῆς et coniunxisse cum verbis μέτωπα συμπαίουσι κτλ. Male enim nonnulli editores ad verba τελοῦντες ἕκτον κτλ. retulerunt. De ἐκ praepositionis usu vide quae ad Philoct. 60. annotavi. Tum masculinum τελοῦντες posuit poeta sic, ut nomen ἵπποι, non πῶλοι in mente haberet. Denique verba ἕκτον ἕβδομόν τε recte iam Musgravius explicavit sextum septimumve. Neuius adscripsit Tacit. Agr. 12: rarus duabus tribusque civitatibus conventus, ubi conferatur Walchius. Graecum autem τε similiter atque Latinorum que in istiusmodi, qualis haec est, locutionibus usurpatum esse, quanquam aliis exemplis nunc quidem confirmare nequeo, tamen ex hoc loco manifesto videtur apparere, in quo quum eo temporis momento equi Aenianis irruisse in quadrigas Barcaeas dicantur, quo factum sit id, quod versu 713. narratur (ut patet ex participio praesentis τελοῦντες, quod ad verbum finitum συμπαίουσι referendum est), neque ullo pacto fieri potuerit, ut bis equi illi in currum Barcaeum frontes impingerent, profecto certissimum videtur ἕκτον ἕβδομόν τ' ἤδη eo quo monui sensu dictum esse. Postremo haec vere ad hunc locum scripsit Hermannus: sextus et septimus cursus non ita commemorantur, ut septimus, ut apud Romanos, ultimus esse

ναναγίων Κρισαῖον ἱππικῶν πέδον. 730
γνοὺς δ' οὐξ Ἀθηνῶν δεινὸς ἡνιοστρόφος
ἔξω παρασπᾷ κἀνακωχεύει παρεὶς
κλύδων' ἔφιππον ἐν μέσῳ κυκώμενον.
ἤλαυνε δ' ἔσχατος μέν, ὑστέρας δ' ἔχων
πώλους Ὀρέστης τῷ τέλει πίστιν φέρων. 735

putandus sit, quae videtur unius e Scholiastis opinio fuisse. Duodecim enim cursus apud Graecos peragebantur, adultis quidem equis; de quo numero hic quoque cogitasse Sophoclem comparatio huius loci cum v. 741 (728 ed. meae) docet; nondum adultis autem, *πώλοις*, octo, ut ait Scholiasta recentior Pindari ad Ol. III, 55. At horum quadrigae in Olympiis demum Olymp. XCIX. et posterius etiam bigae introductae; vide Pausan. V, 8 extr.; in Pythiis autem Pythiade LXIX. i. e. Ol. CXVI., ut idem dicit X, 7, 3. Itaque nihil nisi medium totius curriculi tempus indicare voluit poeta, similiter ut Statius Theb. VI, 459. quartum pulverem memorat.

V. 714. Schol.: *Βαρκαίοις ὄχοις· τοῖς Λιβυκοῖς. Βάρκη γὰρ πόλις Λιβύης, ἡ νῦν Πτολεμαΐς καλουμένη.* Anachronismum, quum multo post haec tempora condita sit Barce, notavit Passovius ex Herodoto VI, 160. eiusque interpretibus.

V. 717. *ναναγίων — ἱππικῶν*] Sic v. 1444. De adiectivo *ἱππικός* dictum ad Ai. 1003. est. Scholiasta: *ναναγίων· πτωμάτων.* Vox solemnis in hac re *ναυάγιον* videtur fuisse. Conferri iubet Fr. Iacobsius Demosth. Or. Amat. T. II. p. 1410. g: *ὡς ἐν τοῖς ἱππικοῖς ἀγῶσιν ἡδίστην θέαν παρέχεται τὰ ναναγοῦντα.* Aeschyl. apud Athen. I. p. 17. C. de *οὐράνῃ* fracta: *περὶ δ' ἐμῷ κάρᾳ πληγεῖσ' ἐναυάγησεν ὀσρακουμένη.* Cf. Naek. ad Choer. p. 166.

V. 718. Schol.: *γνοὺς δ' οὐξ Ἀθηνῶν δεινός· δεινὸς ἀντὶ τοῦ ἔμπειρος· πρὸς εὔνοιαν δὲ τῶν ἀκροωμένων ἐπαινεῖ αὐτὸν ὡς Ἀθηναῖον.* Respectando, quod facere saepissime solebant aurigae (cf. Bulenger. de circo Roman. c. 29.), videtur calamitatem illam animadvertisse. Nam ante ceteros omnes Atheniensem tum vectum esse e verbis *παρεὶς κλύδων' ἔφιππον κτλ.* apparet.

V. 719. *ἔξω παρασπᾷ*] Ex medio curriculo sive ex orbita, in qua perturbatos illos versari videt, deflectit equos ad foros versus.

Ibid. Schol.: *κἀνακωχεύει· ἀνασειράζει, κατέχει· ἀνακωχεύειν γὰρ κυρίως λέγεται, ὅταν, χειμῶνος ὄντος ἐν τῷ πελάγει, στείλαντες τὰ ἄρμενα σαλεύωσιν αὐτόθι, μὴ διαμαχόμενοι τῷ πνεύματι. μεταφορικῶς οὖν ἐπὶ τοῦ ἅρματος εἴρηκεν· οὐ διημιλλήσατο, ἀλλ' ἀφῆκε τὸν τῶν ἵππων κλύδωνα, καὶ ὕστερος ἠρέμα ἤλαυνεν.*

Ibid. *παρείς*] I. e. praetervehi passus. Male et contra linguae leges Brunckius interpretatus est: dum praetervehitur.

V. 721 seq. *ἤλαυνε δ' ἔσχατος — πίστιν φέρων*] Postremus quidem omnium vehebatur Orestes, sed posteriores esse voluit equos, quod in fine spem repositam habebat. In locutione *ὑστέρας ἔχειν πώλους*, eo quo dixi sensu usurpata, nemo haerebit, qui meminerit *ὑστερεῖν* saepe esse sero venire vel post alios venire. Fecit igitur Orestes, quod bonos agitatores facere solitos esse quum aliunde constat, tum M. Tullius

ὅπως δ' ὁρᾷ μόνον νιν ἐλλελειμμένον,
ὀξὺν δι' ὤτων κέλαδον ἐνσείσας θοαῖς
πώλοις διώκει· κἀξισώσαντε ζυγὰ
ἡλαυνέτην, τότ' ἄλλος, ἄλλοθ' ἅτερος
κάρα προβάλλων ἱππικῶν ὀχημάτων·
καὶ τοὺς μὲν ἄλλους πάντας ἀσφαλεῖς δρόμους
ὠρθοῖθ' ὁ τλήμων ὀρθὸς ἐξ ὀρθῶν δίφρων·
ἔπειτα λύων ἡνίαν ἀριστερὰν
κάμπτοντος ἵππου λανθάνει στήλην ἄκραν
παίσας, ἔθρανσε δ' ἄξονος μέσας χνόας,
κἀξ ἀντύγων ὤλισθε, σὺν δ' ἐλίσσεται
τιμητοῖς ἱμᾶσι· τοῦ δὲ πίπτοντος πέδῳ,
πῶλοι διεσπάρησαν ἐς μέσον δρόμον.
στρατὸς δ' ὅπως ὁρᾷ νιν ἐκπεπτωκότα

admonuit Academ. Prior. Lib. II. c. 29. §. 94: ego enim, ut agitator callidus, prius-quam ad finem veniam, equos sustinebo. Cf. Bulenger. de circo Rom. c. 29.

V. 723 seqq. *ὅπως δ' ὁρᾷ — διώκει*] Scholiastae non indicant, quem per *ὁρᾷ* et quem per *νιν* significari putent. Recentiores interpretes *ὁρᾷ* de Oreste, *νιν* de Atheniense intelligunt. At sic nemo non *ἐκεῖνον* potius quam *νιν* positum vellet. *Νιν* enim de eo dici necesse est, de quo potissimum sermo est. Atqui is est Orestes. Praeterea tota rei descriptio flagitare videtur, ut per *νιν* Orestem designari existimemus. Sic enim res omnis acta est. Turbatis per Aenianis equos curribus Atheniensis ad exteriora deflectit et inhibens equos praetervehi sinit turbam istam. Quumque Orestes postremus illorum veheretur eaque re expers maneret ruinae, videns eum solum relictum esse Atheniensis, quicum certaret, iam equos, quos cohibuerat, instigare incipit, et persequitur atque aequat Orestem. Nam quum antea hic omnium postremus fuisset, nunc postremus erat Atheniensis, ut quem retinentem equos suos Orestes cum omni illa turba praetervectus esset. *Ἐλλελειμμένον* apertum est hic non eum significare, quem alii anteverterint, sed eum, qui solus in hippodromo certator relictus sit. Scholiasta cod. Lips. a. *ἀντὶ τοῦ ἀπολελειμμένον*. Schol. cod. Lips. b. *ἀντὶ τοῦ ἐναπολελειμμένον*. Similiter Eur. El. 608: *σὺ δ' ἐκ βάθρων γὰρ πᾶς ἀνήρησαι φίλους, οὐδ' ἐλέλοιπας ἐλπίδα*, i. e. *λέλοιπας ἐν αὐτοῖς*. HERM.

V. 725. Schol.: *κἀξισώσαντε· ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Ἀθηναῖος.*

V. 729. *ἐξ ὀρθῶν δίφρων*] Locutio *ὀρθοῦσθαι ἐκ δίφρου* apte comparabitur cum *κρεμάννυσθαι ἔκ τινος* et quae similes sunt locutiones. Neuius confert Ant. 411: *καθήμεθ' ἄκρων ἐκ πάγων.*

V. 730. Schol.: *λύων· χαυνῶν, διὰ τὸ συμπεπλέχθαι.*

V. 732. Schol.: *χνόας· τὸ λεπτὸν μέρος τοῦ ἄξονος, τὸ τριβόμενον ὑπὸ τῆς χοινικίδος· εἴρηται δὲ ὁμοίως τὸ παρ' Ἀπολλωνίῳ* (Argon. I, 757.)· *ἄξονος ἐν πλήμνῃσι παρακλιδὸν ἀγνυμένοιο.*

V. 733. *σὺν δέ*] Vide quae ad v. 292. notata sunt.

V. 734. *τιμητοῖς ἱμᾶσι*] Neuius adscripsit Hom. Il.

δίφρων, ἀνωλόλυξε τὸν νεανίαν,
οἵ' ἔργα δράσας οἷα λαγχάνει κακά,
φορούμενος πρὸς οὐδας, ἄλλοτ' οὐρανῷ
σκέλη προφαίνων· ἕστε νιν διφρηλάται,
μόλις κατασχεθόντες ἱππικὸν δρόμον,
ἔλυσαν αἱματηρόν, ὥστε μηδένα
γνῶναι φίλων ἰδόντ' ἂν ἄθλιον δέμας.
καί νιν πυρᾷ κέαντες εὐθὺς ἐν βραχεῖ
χαλκῷ μέγιστον σῶμα δειλαίας σποδοῦ
φέρουσιν ἄνδρες Φωκέων τεταγμένοι,
ὅπως πατρῴας τύμβον ἐκλάχῃ χθονός.
τοιαῦτά σοι ταῦτ' ἐστίν, ὡς μὲν ἐν λόγῳ
ἀλγεινά, τοῖς δ' ἰδοῦσιν, οἵπερ εἴδομεν,
μέγιστα πάντων ὧν ὅπωπ' ἐγὼ κακῶν.

κ, 567. φ, 30. ψ, 684. Eur. Hippol. 1234: χὠ μὲν ἐκ δεσμῶν λυθεὶς τμητῶν ἱμάντων· ibid. 1226 seqq.: αὐτὸς δ' ὁ τλήμων ἡνίαισιν ἐμπλακεὶς δεσμὸν δυσεξήνυστον ἕλκεται δεθείς, σποδούμενος μὲν πρὸς πέτρας φίλον κάρα, θραύων δὲ σάρκας.

Ibid. πίπτοντος πέδῳ] I. e. εἰς πέδον. Agath. Anthol. Pal. IX, 204. de saxo: πῶς τὸν Πριαμίδην ἐξεκύλισα πέδῳ. Cf. Abresch. ad Aesch. T. II. p. 73. FR. JACOBS.

V. 736. στρατός] Sic Trach. 795. Vide etiam quae ad Ant. 8. annotata sunt. De verbo ἀνολολύζειν ad Trach. 202 seq. monitum est.

V. 738. οἵ' — λαγχάνει κακά] I. e. μέγιστα κακὰ λαγχάνει. Vide Ant. v. 3. cum nota mea.

V. 739. φορούμενος κτλ.] Adverbium ἄλλοτε in membro priore omissum etiam Trach. 11. Cf. Porson. ad Eur. Hec. 28.

V. 744. καί νιν πυρᾷ κέαντες κτλ.] Schol.: καὶ ἵνα ἀξιόπιστος εἴη ὁ ἄγγελος, καὶ ἵνα πάλιν τὸ περιπαθὲς εἴη τῇ Ἠλέκτρᾳ.

V. 745. μέγιστον σῶμα δειλαίας σποδοῦ] Genitivum σποδοῦ aptum ex nomine σῶμα esse recte monuit Hermannus. Dictum autem σῶμα σποδοῦ (*ein Körper aus Asche bestehend*) simili ratione, qua στέφανος ποίας et eiusdem generis alia, de quibus vide Matth. §. 374. b. et Rost. §. 108. II, 6.

V. 748. τοιαῦτα — ἐστίν] Sic O. C. 62. Tum verba ὡς μὲν ἐν λόγῳ ἀλγεινά hoc significant: quantum quidem narratione effici potest, misera. De locutione ὡς μὲν ἐν λόγῳ vide Matth. §. 628, 3. e. et ad Eur. Androm. 1161., de ἐν praepositione quae ad Phil. 60. annotavi.

V. 749. τοῖς δ' ἰδοῦσιν, οἵπερ εἴδομεν] Inchoatam structuram si persequi voluisset, debebat scribere: ὡς δὲ ἐν τῇ ὄψει κτλ. Sed, quod amant facere poetae, ita perrexit, ut membrum posterius non tam formam exaequaret prioris, quam potius sensui eius accommodatum esset. Cf. v. 183. cum nota nostra. Sensus autem ille membri prioris est: τοῖς μὲν ἀκούουσιν ἀλγεινά. His, quae in mente habuit, verbis apte iam haec opposuit: τοῖς δ' ἰδοῦσιν, οἵπερ εἴδομεν, i. e. iis autem, qui viderunt, quales nos fuimus, qui vidimus. Quod

ΧΟΡΟΣ.

φεῦ, φεῦ· τὸ πᾶν δὴ δεσπόταισι τοῖς πάλαι
πρόῤῥιζον, ὡς ἔοικεν, ἔφθαρται γένος.
ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.
ὦ Ζεῦ, τί ταῦτα πότερον εὐτυχῆ λέγω,
ἢ δεινὰ μέν, κέρδη δέ; λυπηρῶς δ' ἔχει,
εἰ τοῖς ἐμαυτῆς τὸν βίον σώζω κακοῖς.
ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.
τί δ' ὧδ' ἀθυμεῖς, ὦ γύναι, τῷ νῦν λόγῳ;
ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.
δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν· οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὢν τέκῃ προσγίγνεται.
ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.
μάτην ἄρ' ἡμεῖς, ὡς ἔοικεν, ἥκομεν.
ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.
οὔτοι μάτην γε. πῶς γὰρ ἂν μάτην λέγοις,
εἴ μοι θανόντος πίστ' ἔχων τεκμήρια

ipsum tamen ex sequentibus, *μέγιστα πάντων ὧν ὅπωπ' ἐγὼ κακῶν*, sic accipi voluisse poetam apparet, ut nil aliud esset quam: qui vero vidimus nobis.

V. 751. *δεσπόταισι*] De dativo vide Matth. §. 389. g. et Rost. §. 105. annot. 2. Advertat autem lector genitivum multo minus venustum hic futurum fuisse.

V. 753. *τί ταῦτα κτλ.*; I. e. *τί ταῦτα λέγω, πότερον εὐτυχῆ, ἢ δεινά*; Cf. Heindorf. ad Platon. Phaed. p. 123. Matth. §. 420. not. 2. a. Schol.: *ὡς μὲν γυνὴ κεκίνηται ἐπὶ τῷ πάθει· πρὸς δὲ τὸν κίνδυνον ἀποβλέπουσα ἥδεται· διὰ δὲ τὸν Χορὸν ἀλγεῖν ὑποκρίνεται.*

V. 755. *τοῖς ἐμαυτῆς — κακοῖς*] Filii mortem dicit.

V. 757. *δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν*] Cf. Eur. Phoen. v. 358: *δεινὸν γυναιξὶν αἱ δι' ὠδίνων γοναί, καὶ φιλότεκνόν πως πᾶν γυναικεῖον γένος.* Iphig. Aul. 917: *δεινὸν τὸ τίκτειν, καὶ φέρει φίλτρον μέγα πᾶσίν τε κοινόν, ὥσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων.*

V. 758. *πάσχοντι*] Universe loquitur; quamobrem in genere masculino non haerendum est. Cf. Trach. 151. et Hermannus ad Vig. p. 715. no. 50. De coniunctivo *τέκῃ* v. Matth. §. 527. not. 2. et Rost. §. 123. not. 1.

V. 759. *μάτην ἄρα*] Coniunctorum horum nominum exempla plura attulit Elmaleius ad Eur. Med. 1229.

V. 761 seq. *εἴ μοι θανόντος — ὅστις*] Adverte locutionem *τεκμήρια θανόντος, ὅστις*, qua hoc significatur: *τεκμήρια, ὅτι ἔθανεν αὐτός, ὅστις*, sive *τεκμήρια τοῦ θανεῖν αὐτόν, ὅστις*. De omisso pronomine ad Phil. 137 seqq. monitum est. Brevius etiam quam hic locutus est poeta infra v. 904., ubi *τεκμήριον Ὀρέστου* hoc significat: *τεκμήριον, ὅτι πάρεστιν Ὀρέστης*. Adde 1109: *ἧς ἠκούσαμεν φήμης ἐμφανῆ τεκμήρια*, i. e. *τεκμήρια ἐμφανῆ, ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ φήμη, ἧς ἠκούσαμεν.*

V. 762. *τῆς ἐμῆς ψυχῆς*] Moschopulus Dictt. Att. in v. *ψυχή*: *ψυχὴ καὶ ἡ φύσις, ὡς*

προσῆλθες, ὅστις τῆς ἐμῆς ψυχῆς γεγώς, 775
μαστῶν ἀποστὰς καὶ τροφῆς ἐμῆς, φυγὰς
ἀπεξενοῦτο καί μ', ἐπεὶ τῆσδε χθονὸς
ἐξῆλθεν, οὐκέτ' εἶδεν· ἐγκαλῶν δέ μοι
φόνους πατρῴους δεῖν' ἐπηπείλει τελεῖν,
ὥστ' οὔτε νυκτὸς ὕπνον οὔτ' ἐξ ἡμέρας 780
ἐμὲ στεγάζειν ἡδύν, ἀλλ' ὁ προστατῶν·
χρόνος διῆγέ μ' αἰὲν ὡς θανουμένην.
νῦν δ' (ἡμέρᾳ γὰρ τῇδ' ἀπηλλάγην φόβου
πρὸς τῆσδ' ἐκείνου θ'· ἦδε γὰρ μείζων βλάβη
ξύνοικος ἦν μοι τοὐμὸν ἐκπίνουσ' ἀεὶ 785
ψυχῆς ἄκρατον αἷμα), νῦν δ' ἕκηλά που
τῶν τῆσδ' ἀπειλῶν οὔνεχ' ἡμερεύσομεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οἴμοι τάλαινα· νῦν γὰρ οἰμῶξαι πάρα,
Ὀρέστα, τὴν σὴν ξυμφοράν, ὅθ' ὧδ' ἔχων
πρὸς τῆσδ' ὑβρίζει μητρός. ἆρ' ἔχει καλῶς; 790

παρὰ Σοφοκλεῖ· ὅστις τῆς ἐμῆς ψυχῆς γεγώς, ἤγουν τῆς ἐμῆς φύσεως. Eadem fere Schol. Eur. Hec. 175. (173. ed. Matth.) et Schol. Aristoph. Plut. 524. Dicitur hoc, ut apud nos, tum, quum id, quod intimum et cum vita coniunctissimum habemus, significatur. Sic etiam v. 786. et 1127. HERM.

V. 766. φόνους πατρῴους] Apte adscripsit Neuius v. 955. Trach. 1125. Hom. Od. α, 299: ἦ οὐκ ἀΐεις, οἷον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα, Αἴγισθον δολόμητιν, ὃς οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα; γ, 197. 307. Eurip. Or. 186: πατροφόνου ματρός, quae nostrum, non quae suum patrem interemit.

V. 767. ἐξ ἡμέρας] inde a solis ortu, i.e. interdiu. Cf. Matth. §. 574. p. 1133.

V. 768. Schol.: ὁ προστατῶν χρόνος· ὁ ἐπιγενόμενος. Scholiasta codd. Lips.: ἀντὶ τοῦ ἐνιστάμενος. Vide ad Trach. 29 seq.

V. 772 seq. τοὐμὸν — ἄκρατον αἷμα] Idem Creon de Ismena dixit Ant. 531: σὺ δ', ἣ κατ' οἴκους ὡς ἔχιδν' ὑφειμένη λήθουσά μ' ἐξέπινες.

V. 773. νῦν δέ] Δὲ particulam post parenthesin repeti notavit Hermannus ad Vig. p. 847. Idem adscripsit Aesch. Choeph. 621 — 629. Cf. Rost. §. 134. annot. 3. c.

V. 774. τῶν τῆσδ' ἀπειλῶν οὔνεχ'] De hoc ἕνεκα adverbii usu monitum ad v. 380.

V. 777. ἆρ' ἔχει καλῶς;] Nonne egregie mecum actum est? Quod est cum acerba ironia dictum hoc sensu: nonne miserrima sum? Sic rursus 803 ed. meae. Clytaemnestra tamen maligne, quasi proprio sensu dicta haec accipienda sint, ita respondet: οὕτοι σὺ καλῶς ἔχεις, recte se habere illam sive bene actum esse cum illa negans, quod nondum oppressa aut sublata e medio sit. De ἄρα particula dictum ad Ai. 269. est. Ceterum impersonaliter dictum ἔχει ab Electra esse, personaliter a Clytaemnestra facile intelligitur.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὗτοι σύ, κεῖνος δ', ὡς ἔχει, καλῶς ἔχει.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἄκουε, Νέμεσι τοῦ θανόντος ἀρτίως.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἤκουσεν ὧν δεῖ κἀπεκύρωσεν καλῶς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὕβριζε. νῦν γὰρ εὐτυχοῦσα τυγχάνεις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οὔκουν Ὀρέστης καὶ σὺ παύσετον τάδε.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πεπαύμεθ' ἡμεῖς, οὐχ ὅπως σὲ παύσομεν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

πολλῶν ἂν ἥκοις, ὦ ξέν', ἄξιος τυχεῖν,
εἰ τήνδ' ἔπαυσας τῆς πολυγλώσσου βοῆς.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

οὐκοῦν ἀποστείχοιμ' ἄν, εἰ τάδ' εὖ κυρεῖ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἥκιστ'· ἐπείπερ οὔτ' ἐμοῦ κατάξι' ἂν

V. 805. ἔσσομ' non potest a Sophocle scriptum esse. Neque enim aut hiatus aut forma epica huic loco apta. La. a prim. manu, Lb. Lc. Γ. habent ἔσομ', codd. Monac. Ven., Δ. ἔσομαι. Dawes. Misc. crit. p. 276. coniecit ἔσομαι ξύνοικος. Hermannus in ed. pr. putavit tale quid poetam scripsisse: ξύνοικος αὐτοῖς vel ἔτι ξύνοικος. Quod multo mihi probabilius videtur, quam quod in edit. sec. suspicatus est, ξύνοικος εἶσειμ' veram fuisse

V. 779. ἄκουε, Νέμεσι κτλ.] Schaeferus comma post Νέμεσι posuit, ut ἄκουε τοῦ θανόντος coniungerentur, conferri iubens versum sequentem. Contra quem recte monuit Neuius ab Electra Orestis Νέμεσιν invocari, ut contumeliose habiti, a Clytaemnestra autem Νέμεσιν omnino cogitari. Accedit, quod inepte dea ultrix hic eum, a quo nihil dictum proferatur, audire iuberetur. Aptissime contra iubetur audire quae mater Clytaemnestra modo de filio Oreste dixit: ὡς ἔχει, καλῶς ἔχει, eamque contumeliam ulcisci. De forma vocativi Νέμεσι vide Porson. ad Eur. Phoen. 187.

V. 780. ἤκουσεν κτλ.] Deam, quae iniurias ulciscitur, quum dicit Clytaemnestra audisse quae conveniat audire et rata fecisse, significat suas preces audisse et poenas sumsisse ab Oreste, sibi necem inferre iniuria meditato.

V. 782. οὔκουν — τάδε] Non ergo Orestes et tu haec (hanc felicitatem meam) delebitis. Particulam οὖν addidit Clytaemnestra, non ad Electrae verba respiciens, sed ad sua ipsius, quae dixit v. 780.

V. 783. οὐχ ὅπως] Vide de his particulis Vig. p. 432. 465. et Hermannum ad Vig. p. 790. Rost. §. 139, 8. b. extr.

πράξειας οὔτε τοῦ πορεύσαντος ξένου.
ἀλλ' εἶζιθ' εἴσω, τήνδε δ' ἔκποθεν βοᾶν
ἃ τἀ θ' αὑτῆς καὶ τὰ τῶν φίλων κακά.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἆρ' ὑμῖν ὡς ἀλγοῦσα κωδυνωμένη
δεινῶς δακρῦσαι κἀπικωκῦσαι δοκεῖ
τὸν υἱὸν ἡ δύστηνος ὧδ' ὀλωλότα;
ἀλλ' ἐγγελῶσα φροῦδος. ὦ τάλαιν' ἐγώ·
Ὀρέστα φίλταθ', ὡς μ' ἀπώλεσας θανών.
ἀποσπάσας γὰρ τῆς ἐμῆς οἴχει φρενὸς
αἵ μοι μόναι παρῆσαν ἐλπίδων ἔτι,
σὲ πατρὸς ἥξειν ζῶντα τιμωρόν ποτε
κἀμοῦ ταλαίνης. νῦν δὲ ποῖ με χρὴ μολεῖν;
μόνη γάρ εἰμι σοῦ τ' ἀπεστερημένη
καὶ πατρός. ἤδη δεῖ με δουλεύειν πάλιν
ἐν τοῖσιν ἐχθίστοισιν ἀνθρώπων ἐμοί,
φονεῦσι πατρός. ἆρά μοι καλῶς ἔχει;
ἀλλ' οὔτι μὴν ἔγωγε τοῦ λοιποῦ χρόνου
ξύνοικος ἔσσομ', ἀλλὰ τῇδε πρὸς πύλῃ
παρεῖσ' ἐμαυτὴν ἄφιλος αὐανῶ βίον.

scripturam. Neque enim dubito, quin huius totius membri, quod vss. 804—806. continetur, unum fuerit verbum finitum, *αὐανῶ βίον*, participioque *παρεῖσα* bppositum fuerit *ξύνοικος*. Librarii contra structura loci non intellecta quum verbis illis, *ἀλλ' οὔτι — ξύνοικος*, integrum membrum effici debere putarent, id quod saepe facere ausi sunt, adscripserunt, quo lacunam, quam repperisse sibi visi erant, explerent.

V. 784. *πολλῶν — τυχεῖν*] De addito infinitivo vide quae ad v. 999. annotata sunt.

V. 790. *τῶν φίλων*] De uno saepe dici notissimum est. Vide quae ad O. R. 361. annotavimus.

V. 793. *ἡ δύστηνος*] Eodem sensu positum, quo v. 120.

V. 799. *ποῖ με χρὴ μολεῖν;*] quo me convertam? unde auxilium sperem? Sic Ai. 1006: *ποῖ γὰρ μολεῖν μοι δυνατὸν εἰς ποίους βροτούς;*

V. 803. *ἆρά μοι καλῶς ἔχει;*] Vide quae ad v. 777. annotata sunt.

V. 806. *παρεῖσ' ἐμαυτήν*] Neque Brunckio assentior, qui interpretatur prostrata, neque Hermanno, qui olim explicavit: me ipsam remittens, animum despondens, nunc autem coniunctum cum verbis *τῇδε πρὸς πύλῃ*: me ipsa permittens, i. e. mei copiam faciens ad quodvis malum mihi inferendum. Immo equidem non dubito, quin hic sensus sit: me ipsam negligens, i. e. nullam mei curam gerens. Sic *παρείς*, negligens, positum O. C. 1212.

Ibid. Schol. rec.: *αὐανῶ βίον· ξηρανῶ, ἤτοι μετὰ σκλη-*

πρὸς ταῦτα καινέτω τις, εἰ βαρύνεται, 820
τῶν ἔνδον ὄντων· ὡς χάρις μέν, ἢν χτάνῃ,
λύπη δ', ἐὰν ζῶ, τοῦ βίου δ' οὐδεὶς πόθος.

(στροφὴ α'.)

ΧΟΡΟΣ.

πού ποτε κεραυνοὶ Διός, ἢ πού φαέθων
Ἅλιος, εἰ ταῦτ' ἐφορῶντες 825
κρύπτουσιν ἔκηλοι;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἔ ἔ, αἰαῖ.

ρότητος διαβιβάσω. Verbis αὐανῶ βίον idem hic Electra dicit atque uno verbo αὐαγοῦμαι Philoctetes in fab. cogn. v. 954.

V. 807. πρὸς ταῦτα] Quapropter, i. e. quod ita ante fores prostrata iaceo. Sensum bene expressit Brunckius ita: quod si quis eorum, qui intus sunt, aegre feret, occidat licet.

V. 810 seq. Schol.: ποῦ ποτε κεραυνοὶ Διός· ἐν τοῖς ἔμπροσθεν παραμυθούμενος ὁ Χορὸς τὴν Ἠλέκτραν ἔλεγεν (173 seq.)· θάρσει μοι, τέκνον, θάρσει· ἔτι μέγας οὐρανῷ Ζεύς, καὶ τὰ ἐξῆς. νῦν οὖν πανταχόθεν ἀπεγνωσμένης τῆς σωτηρίας καὶ προστεθείσης τῆς κατὰ τὸν Ὀρέστην συμφορᾶς, εἰκότως παρακεκινδυνευμένῳ τῷ λόγῳ ἐχρήσατο, ὥστε καὶ περὶ θεῶν τι εἰπεῖν, καὶ ὅλως ἀμφιβάλλειν, εἰ ὅλως ἐν οὐρανῷ εἰσιν, εἴ γε περιορῶσι τοιαῦτα γινόμενα. καὶ τὸν μὲν Ἥλιον ὡς πάντα ἐφορῶντα παρέλαβε, τὸν δὲ Δία ὡς πάντων δεσπότην ὄντα. Minime existimandus Chorus est hoc tantum dicere, dubitare se, an non sint di, si maleficia illa inulta velint esse; quod neque personae eius accommodatum est, neque sensui totius loci aptum, in quo quaecunque affert ad consolandam Electram pertineant; sed quum quaerit, ubi tandem sint di, qui videant et ulciscantur hominum scelera, si ista maleficia non ulciscantur, non dubium est, quin hoc dicat: ut credo esse Iovem ac Solem, qui cernant et ulciscantur hominum scelera, ita persuasum habeo non facturos esse, ut inulta flagitia illa relinquantur.

Ibid. κεραυνοὶ — Ἅλιος] Κεραυνοὶ Διὸς commemorantur, quod fulmine utitur Iupiter ad castigandos perdendosque homines insolentes ac scelestos. Vide quae infra ad v. 1046 seq. annotavi. Tum Solis facta mentio est, ut omnia, quae in terra agantur, melius ceteris dis cernentis. Cf. Trach. 101. cum nota nostra. Utraque tamen potestas alibi uni Iovi tribuitur, ut huius fab. 175: Ζεύς, ὃς ἐφορᾷ πάντα καὶ κρατύνει.

V. 812. Schol.: κρύπτουσιν ἔκηλοι· οἷον οὐκ ἄγουσιν εἰς φῶς τὴν τούτων παρανομίαν. Verborum illorum, εἰ — ἔκηλοι, sensus hic est: si haec quieti aspiciunt et inulta esse volunt. Rectissime enim scelus κρύπτειν, occultare, dici eum apparet, qui puniri scelus nolit. Pronomen ταῦτα spectat ad ea omnia, quae Clytaemnestra impie ac sceleste

ΧΟΡΟΣ.

ὦ παῖ, τί δακρύεις;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

φεῦ

ΧΟΡΟΣ.

μηδὲν μέγ' ἀΰσῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀπολεῖς.

ΧΟΡΟΣ.

πῶς;

fecit dixitque. Fr. Iacobsius, ἕκηλοι, inquit, significat lenti, lento animo, neque ira commoti, neque poenas ab improbis sumentes.

V. 813. ἔ ἔ, *αἰαῖ*] Lacrimas effundere Electram puta in eam adductam cogitationem, nefaria ista scelera deos nolle puniri. Non recte, puto, Scholiasta: *θρηνεῖ ἡ Ἠλέκτρα τὸν ἀδελφόν· ἐλεεινὸν δὲ λίαν τὸ τοιοῦτο μέρος.*

V. 814. *ὦ παῖ, τί δακρύεις;*] Non ita accipienda haec verba sunt, ut Chorum quaerere ex Electra putemus, quam ob causam lacrimet, quod ridiculum foret, sed sic, ut verecunda illa interrogatione Chorus hoc rogare Electram existimandus sit: noli lacrimare, Electra. Lacrimis autem quoniam ab iis, qui magno et forti sunt animo, quo erat Electra, extremus declaratur dolor ac summa desperatio, hoc simul in verecunda illa et amica adhortatione inest: noli omnem abiicere spem fore, ut scelera ista non inulta maneant. Similiter nos nonnunquam interrogantes: *Kind, was weinst du?* hoc precamur: *Kind, weine nicht!* Quo sensu prae ceteris vocabulis sono distinguendum verbum lacrimandi est.

V. 815. *φεῦ*] Paene ubique *φεῦ* exclamatio eius est, qui aliquid indignissime fert, ita ut fere idem sit, ac si quis dicat: indignum est, aut horrendum est, aut detestabile est. Cf. v. 764. Ai. 958. 1266. O. R. 316. 964. Ant. 1048. 1276. Trach. 987. Phil. 428. 1018. 1302. Deinde certum est de hac exclamatione scripta esse a Scholiasta quae vulgo iis, quae ad v. 810 seq. ed. meae annotavit, continuo adiiciuntur: *δεῖ δὲ τὸν ὑποκριτὴν ἅμα τῇ βοῇ ἀναβλέψαι τε εἰς οὐρανὸν καὶ τὰς χεῖρας ἀνατεῖναι· ὃ δὴ κωλύει ὁ Χορός, μηδὲν μέγ' ἀΰσῃς.* Ac verissima haec annotatio est. Verebatur enim Chorus, ne Electra, in summam desperationem adducta, impie dicta in deos coniiceret. Quod prohibiturus interpellavit eam his verbis, *μηδὲν μέγ' ἀΰσῃς.*

V. 817. Schol.: *ἀπολεῖς· δαιμονίως τοῦτο ἐπήγαγεν· οὐ γὰρ ἀμελήσασα τῶν ἀπὸ τοῦ Χοροῦ ἐπιτιμήσεων ἐρεῖ τι ἀπρεπὲς εἰς θεούς, ἐπεὶ καὶ τελέως ἀμηχανεῖ ὁ Σοφοκλῆς εἰς τοὺς θεοὺς βλασφημῶν· καὶ γὰρ εἰς ἦν τῶν θεοσεβεστάτων· ἀλλ' ὥςπερ δυσχεραίνουσα ταῖς ἐπιτιμήσεσιν ὡς ψυχραῖς, τοῦτο φησίν.* Explicat ipsa Electra quod dixit *ἀπολεῖς* sequentibus v. 818 seqq.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

εἰ τῶν φανερῶς οἰχομένων
εἰς Ἅιδαν ἐλπίδ' ὑποίσεις, κατ' ἐμοῦ τακομένας
μᾶλλον ἐπεμβάσει.

(ἀντιστρ. α'.)

ΧΟΡΟΣ.

οἶδα γὰρ ἄνακτ' Ἀμφιάρεων χρυσοδέτοις
ἕρκεσι κρυφθέντα γυναικῶν·

V. 818 seq. *εἰ τῶν — ὑποίσεις*] Si mihi spem facies eorum, quos ad inferos descendisse manifestum est. Unum fratrem, Orestem, qui perisse modo traditus erat, quum Electra ulcisci posse scelera Clytaemnestrae credidisset, his ipsis verbis nihil nisi hoc dicit: si quam ultionis spem superesse dices. Negat enim superesse, mortuo Oreste. Ceterum notanda est locutio: *τοῦ οἰχομένου ἐλπίδα ὑποφέρειν*, spem facere mortui, hoc significans: sperare aliquid a mortuo iubere. Eodem tamen sensu *ἐλπὶς ἀνδρός* dictum est v. 1460 seq.

V. 820 seq. *κατ' ἐμοῦ — ἐπεμβάσει*] Vide quae ad Ai. 1320. annotata sunt.

V. 822 seqq. *οἶδα γὰρ κτλ.*] Nexus sensusque hic est: non desinam te consolari; scio enim Amphiaraum quoque, quanquam per uxorem suam misere periit, tamen summo nunc apud inferos honore perfrui. Commemorando autem honore illo, quo ornatus Amphiaraus apud inferos degat, hanc videtur Chorus spem iniicere Electrae voluisse, fore, ut similiter Agamemno post miserum illum interitum immortalitatis gloriam consequeretur. Fabula Amphiarai, quam respicit poeta, haec fuit: Amphiaraus, vates, qui futura praevideret, quum bello Thebano, quod Polynices parabat, ne periret, interesse nollet, ab Eriphyla uxore, quae torque aureo a Polynice corrupta fuit, coactus est, ut eius expeditionis socius esset. In qua quum occidisset, postmodo scelus illud Eriphylae filius eius Alcmaeon ultus est matremque interfecit. Cf. Hom. Od. λ, 327. ibique Scholiasta, Apollod. III, 6, 1. 2. Diodor. Sic. IV, 65. Baehr. ad Herodot. I, 46.

V. 823 seq. *χρυσοδέτοις — γυναικῶν*] Participium *κρυφθέντα* significat terra sepultum, conditum. Vide ad Ant. 25. Videtur autem poeta illuc respicere, quod Amphiaraus una cum curru, quo vehebatur, terra devoratus dicitur esse. Cf. Pindar. Nem. IX, 24: *ὁ δ' Ἀμφιάρῃ σχίσσεν κεραυνῷ παμβίᾳ Ζεὺς τὰν βαθύστερνον χθόνα, κρύψεν δ' ἅμ' ἵπποις.* Tum verba, *χρυσοδέτοις ἕρκεσι* satis recte Scholiasta interpretatus est: *τῷ ὅρμῳ, ὃς ἦν ἐκ χρυσοῦ πεποιημένος, τὸ δὲ ἕρκεσιν οἷον τοῖς δεσμοῖς καὶ φράγμασι καὶ τῇ ἀνάγκῃ τῇ ἀπὸ τοῦ ὅρμου γενομένῃ.* Manifesto enim poeta duplici sensu voc. ἕρκη intelligi voluit, ita ut et monile significaret et cassem, quo cui pernicies paratur, insidias. Priore significatu positum esse ἕρκη ex adiectivo *χρυσοδέτοις*, de quo vide quae ad Ant. 931. monita sunt, posteriore, de quo significatu alibi dictum est, ex participio *κρυφθέντα* pariter atque ex nomine *γυναικῶν* apparet. Monile autem illud, quod Eriphyle a Polynice accepit, in causa erat,

καὶ νῦν ὑπὸ γαίας

ΗΛΕΚΤΡΑ.

825 ἔ ἔ, ἰώ. 840

ΧΟΡΟΣ.

πάμψυχος ἀνάσσει.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

φεῦ.

ut Amphiarao in bellum proficiscendum ideoque pereundum esse decerneret Eriphyle, cuius decreto in rebus controversis se obediturum esse ipse Amphiaraus receperat. Vide quae scriptores, quos ad v. 823 seqq. commemoravi, l. l. memoriae prodiderunt. Denique etsi universe dictum γυναικῶν, similiter atque nos dicimus *durch Weiber Zwang*, de una muliere cogitantes, tamen una intelligenda est Eriphyle. Cf. O. C. 970.

V. 826. Schol.: πάμψυχος ἀνάσσει· ἀντὶ τοῦ πασῶν ψυχων ἀνάσσει, αἳ δὴ ἐν χρείᾳ καθεσταῖσι τῆς ἐκείνου μαντικῆς. ἢ πάμψυχος, ὁ διασώσας πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἢ ὁ διαπαντὸς τὴν ψυχὴν σώζων, ὃ ἔστιν ἀθάνατος. Ineptissima prima interpretatio est, quamvis probata viris doctissimis. Neque enim animae mortuorum unquam existimatae sunt vatem consulere, neque πάμψυχος ἀνάσσει Graece sic dici potest, ut sit πασῶν ψυχῶν ἀνάσσει. Immo, quod res ipsa docet, πάμψυχος dicitur Amphiaraus, quod ei mortuo integra mens relicta esse putabatur. Vulgo enim umbrae mortuorum existimabantur ἀφραδέες, quo nomine ab Achille appellantur apud Hom. Od. λ, 474: πῶς ἔτλης Ἀϊδόσδε κατελθέμεν, ἔνθα τε νεκροὶ ἀφραδέες ναίουσι, βροτῶν εἴδωλα καμόντων; Contra qui summa apud superos sapientia floruerant, iis nonnunquam tributum hoc est, ut etiam ad inferos delati saperent. Datum hoc animae Tiresiae, μάντιος ἀλαοῦ, τοῦτε φρένες ἔμπεδοί εἰσιν· τῷ καὶ τεθνηῶτι νόον πόρε Περσεφόνεια, οἷῳ πεπνύσθαι· τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσιν, narrante Homero Od. κ, 492 seqq. Similiter ergo Amphiaraus post mortem etiam integra mente praeditus mortalibus futura praedicere putabatur. Cf. M. Tullius de Divin. I, 40: Amphiaraum autem sic honoravit fama Graeciae, deus ut haberetur, atque ut ab eius solo, in quo est humatus, oracula peterentur. Idem ὑπὸ γαίας ἀνάσσειν dicitur a Sophocle, quod, qua dignitate vivus erat ornatus, eadem frui apud mortuos putabatur. Erat enim veterum opinio, inquit Brunckius ad Aesch. Pers. 688., reges, qui virtute et factis excellnissent, apud inferos magna in dignitate esse imperiumque in mortuorum simulacra sive animos exercere. Ita Ulixes apud inferos (Hom. Od. λ, 481 seqq.) sic alloquitur Achillem: σεῖο δ', Ἀχιλλεῦ, οὔτις ἀνὴρ προπάροιθε μακάρτατος οὔτ' ἄρ' ὀπίσσω. πρὶν μὲν γάρ σε ζωὸν ἐτίομεν ἶσα θεοῖσιν, Ἀργεῖοι, νῦν αὖτε μέγα κρατέεις νεκύεσσιν, ἐνθάδ' ἐών. — Contra haec Fr. Iacobsius „In πάμψυχος", inquit, „respicitur fortasse fabula de Amphiarao terra hausto, ita ut integro animo et corpore illaeso ad inferos perveniret."

V. 827. Schol.: φεῦ· μνησθεῖσα τῆς Ἐριφύλης ἡ Ἠλέκτρα ἀναβοᾷ ἐπὶ τῷ ἤθει αὐτῆς δυσχεραίνουσα.

ΧΟΡΟΣ.

φεῦ δῆτ' ὀλοὰ γὰρ

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἐδάμη.

ΧΟΡΟΣ.

ναί. 845

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οἰδ', οἰδ' ἐφάνη γὰρ μελέτωρ
ἀμφὶ τὸν ἐν πένθει· ἐμοὶ δ' οὔτις ἔτ' ἔσθ'· ὃς γὰρ ἔτ' ἦν
φροῦδος ἀναρπασθείς.

(στροφὴ β'.)

ΧΟΡΟΣ.

δειλαία δειλαίων κυρεῖς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

κἀγὼ τοῦδ' ἵστωρ, ὑπερίστωρ 850

V. 828. Schol.: φεῦ δῆτ'· ὀλοὰ γάρ· ὁ Χορὸς συγκατατιθέμενός φησιν, ὅτι δικαίως ἀνεβόησας· οἵα γὰρ ἦν ἡ Ἠριφύλη· ὥρα δὴ οὖν, εἴ ἔπραξέ τι ὁ Χορός· ἀπέσπασε γὰρ αὐτὴν τοῦ θρηνεῖν ἐμβαλὼν τὸ κατ' αὐτὴν μύθευμα. Quo significatu ubique ὀλοός positum reperitur, activo dico, eo hic quoque usurpatum esse, quamvis fuerint qui negarent, tamen e loci nexu luculenter apparet. Chorus enim, cur iure indignandum sit scelus Eriphylae, explicaturus, non illam causam, quod ipsa occisa sit, sed hanc debet afferre, quod aliis perniciem machinata sit. Deinde nunquam credam integrum membrum his verbis, ὀλοὰ γάρ, contineri, quae vulgaris interpretum opinio est. Immo quum Chorus in eo esset, ut huiusmodi quid diceret: ὀλοὰ γὰρ ἐφάνη, oratio eius interpellata ab Electra est, ἐδάμη dicente. — De δῆτα particula ad v. 1144. monitum est. — Fr. Iacobsius de hoc loco haec ad me scripsit: „Quum Chorus fabulam Amphiarai propter similitudinem fati Agamemnonis et quod Eriphylae scelus vindicatum esset commemoret, mihi quidem Electrae exclamatione φεῦ dolor quidam ac stupor exprimi videtur. Id confirmans Chorus, φεῦ δῆτα inquit; misera enim mulier ista punita est exorto occisi Amphiarai ultore; itaque tibi quoque aliquid spei relinquitur. Haec, quae Chorus in mente habet dicere, occupat Electra, sed ita, ut, quum fratrem suum obisse crederet, quicquam sibi spei relictum esse neget."

V. 829. Schol.: ἐδάμη· ἡ Ἠριφύλη δηλονότι· ὁ δὲ λόγος ἀποφαντικός· ὁ Χορὸς δὲ ὡς πυνθανομένης ἐπάγει τὸ ναί. Hoc sibi vult Electra: occisam dicis, nobis: *du meinst, sie sei mit dem Tode bestraft worden.*

V. 830 seqq. Schol.: οἰδ', οἰδ'· ἐφάνη. οἶδα, ὅτι ἐδάμη. ἐφάνη γὰρ ὁ ἐπιμελούμενος τοῦ ἐν τῷ φόνῳ, τουτέστι τιμωρὸς τοῦ πατρός· ἐμοὶ δὲ οὐδεὶς πάρεστιν, ἀποθανόντος Ὀρέστου. ὁ μὲν οὖν Χορὸς παρέβαλε τὸν Ἀγαμέμνονα τῷ Ἀμ-

πανσύρτῳ παμμήνῳ δεινῶν
στυγνῶν τ' ἀχέων αἰῶνι.

ΧΟΡΟΣ.

εἴδομεν ἃ θρηνεῖς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

μή μέ νυν μηκέτι
παραγάγῃς, ἵν' οὐ 855

ΧΟΡΟΣ.

τί φῄς;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πάρεισιν ἐλπίδων ἔτι κοινοτόκων
εὐπατρίδων τ' ἀρωγαί.

(ἀντιστρ. β'.)

ΧΟΡΟΣ.

πᾶσι θνατοῖς ἕφυ μόρος. 860

φιαράφ, ἵνα ἡ Ἠλέκτρα εὐσεβήσῃ εἰς τὴν περὶ τοῦ πατρός, ὅτι τεύξεται τιμῆς τινος· ἡ δέ φησιν, ὅτι Ἀμφιάραος ὑπὸ τοῦ Ἀλκμαίωνος ἔτυχε τοιαύτης· πάνυ δὲ περιπαθῶς τὸ πάθος τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς ἑαυτὴν μεταφέρει διὰ τοῦ ἐμοὶ δ' οὕτως. Ut hic μελέτωρ ἀμφί τινα dicitur qui ultor alicuius existit, ita supra v. 237. ἀμελεῖν ἐπί τινι dictum de iis, qui omittunt aliquem ulcisci.

V. 831. Schol.: ἀμφὶ τὸν ἐν πένθει· τὸν Ἀμφιάραον. Lugere enim putabatur mortuus, quamdiu inultus erat.

V. 834. Schol.: δειλαία δειλαίων· καὶ τοῦτο εἶδος παραμυθίας, τὸ εἴς τι παραχωρεῖν τοῖς λυπουμένοις καὶ συγχωρεῖν αὐτοῖς κλαίειν, ὡς ἐπὶ ἀπαρηγορήτοις κακοῖς. De locutione δειλαία δειλαίων vide ad Phil. 65. notata, de κυρεῖς v. 46. Iohnsonus, quem quidam editores probant, interpretatur: misera miserius sustines.

V. 835 seqq. κἀγὼ — αἰῶνι] Dativus αἰῶνι pro ablativo instrumenti est, aptus ex verbis ἴστωρ, ὑπερίστωρ. Genitivus autem ἀχέων non a substantivo αἰῶνι, sed ab adiectivo παντύρτῳ pendet; quod adiectivum quum nihil nisi repletum significet, recte cum genitivo iunctum est. Alterum adiectivum παμμήνῳ recte explicat Scholiasta: πολυχρονίῳ, διηνεκεῖ.

V. 838. εἴδομεν ἃ θρηνεῖς] Vidimus quae deploras, i. e. vidimus ipsae mala tua.

V. 839 seq. μή μὲ — παρῃ.] Itaque noli me amplius illuc abducere, ubi etc., i. e. noli me amplius consolari, quum etc.

V. 840 seqq. ἵν' οὐ — πάρεισιν — ἀρωγαί] Insolentius dictum ἀρωγαὶ ἐλπίδων κοινοτόκων εὐπατρίδων τε, hoc sensu: ubi iam non est auxilium sperati fratris generosi. Nam κοινότοκος est qui eodem parente natus est. Insolenter autem dictum ἐλπίδες κοινότοκοι, spes fraterna pro spe fratris, i. e. sperato fratre. Similia tamen attulit Matth. §. 446. not. 3. c.

V. 841. Schol.: διὰ μέσου τὸ τί φῄς;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἦ καὶ χαλαργοῖς ἐν ἁμίλλαις
οὕτως, ὡς κείνῳ δυστάνῳ,
τιμητοῖς ὁλκοῖς ἐγκῦρσαι;

ΧΟΡΟΣ.

ἄσκοπος ἀ λώβα.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πῶς γὰρ οὔκ; εἰ ξένος
ἄτερ ἐμᾶν χερῶν

ΧΟΡΟΣ.

παπαῖ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

κέκευθεν, οὔτε του τάφου ἀντιάσας,
οὔτε γόων παρ' ἡμῶν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

Ὑφ' ἡδονῆς τοι, φιλτάτη, διώκομαι
τὸ κόσμιον μεθεῖσα σὺν τάχει μολεῖν.
φέρω γὰρ ἡδονάς τε κἀνάπαυλαν ὧν
πάροιθεν εἶχες καὶ κατέστενες κακῶν.

V. 862. καὶ σὺ ex mea coniectura scripsi. Libri κἀμέ, quod scribi a Sophocle hic non potuisse planum feci in Miscell. Soph.

V. 845 seqq. Schol.: εἰπόντος τοῦ Χοροῦ· πᾶσι θνητοῖς ξφν μόρος, ἀντιτίθησιν ἡ Ἠλέκτρα· ἆρα οὖν οὕτω πέπρωται τοῖς θνητοῖς τελευτᾶν ἐν ταῖς ἁμίλλαις ταῖς ἱππικαῖς; τιμητοῖς δὲ ὁλκοῖς, τοῖς ἱμᾶσιν· ὁλκοὺς οὖν ἀντὶ τῶν ἱμάντων, ἐν οἷς εἱλκύσθη. Cf. v. 746 seq. De locutione χαλαργοὶ ἅμιλλαι, quam bene Scholiasta explicat ἱππικαὶ ἅμιλλαι, i. e. ἵππων sive δίφρων ἅμιλλαι, vide Matth. §. 446. not. 3. c. — Fr. Iacobsius: „An etiam tam miserabili fato perire? Respondet chorus: Improvisa certe noxa, quam nemo expectasset"

V. 848. ἄσκοπος ἀ λώβα] Dicitur ἄσκοπος et locus, qui non conspicitur (O. C. 1680.), et tempus, quod infinitum est (Trach. 246.), et res, quae improvisa, incredibilis est (Ai. 21. Phil. 1111., ubi vide Scholiastam huius fab. 1315.). Postremo significatu hic positum videtur.

V. 849 seq. εἰ ξένος κτλ.] Cf. 1136 seqq. De ξένος, quod est in terra peregrina, vide O. C. 562. Trach. 65.

V. 852. Schol.: κέκευθεν· ἀντὶ τοῦ κρύπτεται.

V. 854 seqq. Schol.: ὑφ' ἡδονῆς τοι· ἡ Χρυσόθεμις παραγέγονε τὰ ὑπὸ τοῦ Ὀρέστου ἐγκείμενα τῷ τάφῳ εὐροῦσα.

V. 855. τὸ κόσμιον μεθεῖσα] neglecto decore. Nam etiam motus corporis de-

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πόθεν δ' ἂν εὕροις τῶν ἐμῶν σὺ πημάτων
ἄρηξιν, οἷς ἔασιν οὐκ ἔνεστ' ἰδεῖν;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

πάρεστ' Ὀρέστης ἡμίν, ἴσθι τοῦτ' ἐμοῦ
κλύουσ', ἐναργῶς, ὥσπερ εἰσορᾷς ἐμέ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ' ἦ μέμηνας, ὦ τάλαινα, καὶ σὺ τοῖς
σαυτῆς κακοῖσι κἀπὶ τοῖς ἐμοῖς γελᾷς;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

μὰ τὴν πατρῴαν ἑστίαν, ἀλλ' οὐχ ὕβρει
λέγω τάδ', ἀλλ' ἐκεῖνον ὡς παρόντα νῷ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οἴμοι τάλαινα, καὶ τίνος βροτῶν λόγον
τόνδ' εἰσακούσασ' ὧδε πιστεύεις ἄγαν;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἐγὼ μὲν ἐξ ἐμοῦ τε κοὐκ ἄλλης, σαφῆ
σημεῖ' ἰδοῦσα, τῷδε πιστεύω λόγῳ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τίν', ὦ τάλαιν', ἰδοῦσα πίστιν; ἐς τί μοι
βλέψασα θάλπει τῷδ' ἀνημέστῳ πυρί;

p. 19 seq. Ibidem snb unum aspectum posui glossas omnes, quibus haec fabula librariorum negligentia onerata est.

cori quidam sunt, neque celeres neque lenti nimium, etsi in mulieribus cunctabunda omnia magis probantur. CAM.

V. 856. *φέρω*] Nuntio. Vide ad O. O. 416.

V. 859. *οἷς — ἰδεῖν*] Poetice dativus *οἷς* positus, qui est dativus commodi, ex nomine *ἔασιν* aptus. Hoc dicit: quae qui sanari possint, non licet intelligere.

V. 862 seq. *τοῖς — κακοῖσι κἀπί*] De postposita praepositione cf. Ant. 366. Oed. R. 734. 761. et Matth. Gr. Gr. §. 595, 4.

V. 865. *νῷ*] I. e. *νόει*. Sic *νένωται* crasi Dorica pro *νενόηται* dictum fragm. 191. ed. Dindorf. Similiter apud Aeschyl. Pers. 1054. *κἀπιβῶ* pro vulgari *κἀπιβάω* probabiliter Dindorfius restituendum putavit. De loquendi ratione confer Philoct. 410.

V. 868. *ἐμοῦ τε κοὐκ ἄλλης*] Comparavit Doederlinus O. R. 1275: *πολλάκις τε κοὐχ ἅπαξ*. O. C. 932: *βίᾳ τε κοὐχ ἑκών*. Rhes. 964: *ὡς θανών τε κοὐ λεύσσων φάος*.

V. 870. *πίστιν*] Usurpatur hoc nomen ut saepe apud scriptores Latinos nomen fides, significans rem, cui fidere possimus, veluti apud Virg. Aen. II, 309: Tum vero manifesta fides, Danaumque patescunt insidiae.

V. 871. Schol.: *θάλπη· ἀντὶ τοῦ παρακόπτῃ τὰς φρένας ὡς ἐν πυρετῷ. ἀνημέστῳ δὲ πυρί, ὡς εἰ ἔλεγεν ἀνιάτῳ ἐλπίδι· ἀνέλπιστον γὰρ τὸ πα-*

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

πρός νυν θεῶν, ἄκουσον, ὡς μαθοῦσά μου
τὸ λοιπὸν ἢ φρονοῦσαν ἢ μωρὰν λέγῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

σὺ δ' οὖν λέγ', εἴ σοι τῷ λόγῳ τις ἡδονή.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

καὶ δὴ λέγω σοι πᾶν, ὅσον κατειδόμην.
ἐπεὶ γὰρ ἦλθον πατρὸς ἀρχαῖον τάφον,
ὁρῶ κολώνης ἐξ ἄκρας νεορρύτους
πηγὰς γάλακτος καὶ περιστεφῆ κύκλῳ
πάντων ὅσ' ἐστὶν ἀνθέων θήκην πατρός.
ἰδοῦσα δ' ἔσχον θαῦμα καὶ περισκοπῶ,
μή πού τις ἡμῖν ἐγγὺς ἐγχρίπτῃ βροτῶν.

V. 881. Vulgo *ἐγχρίμπτῃ*, quod correxit primus Gaisfordius ex Ald. et La. Etiam *Γ.* et *Δ. ἐγχρίπτει.* Vide notam criticam.

ραγενέσθαι 'Ορέστην ἤδη ἀπολωλότα. Εἰς τὸ αὐτό.] *Θερμαίνεις τῇ χαρᾷ.* Non satis accurata haec interpretatio est. Neque enim *πῦρ* hic aut spem aut laetitiam, sed ardorem animi vel dixeris furorem significat, cuius insimulat Electra Chysothemidem propterea, quod pro viso renuntiet quod videre eam potuisse post ea, quae paedagogus dixerat, credere nullo pacto potuit. Eodem fere modo supra v. 862. ab Electra *μέμηνας* dictum. Ardorem autem illum animi quum dicit *ἀνήκεστον*, non tam insanabilem, quam potius insanum significat. Similiter dictum Ai. 52. *ἀνηκέστου χαρᾶς.*

V. 876. *γάρ*] De hoc *γὰρ* particulae usu ad Antig. v. 238. monitum est.

Ibid. Schol. rec.: *ἀρχαῖον· ἤτοι τὸν ἐκ παλαιοῦ ὄντα προγονικὸν ἡμῶν. δηλοῖ δὲ τὸν περιέχοντα τόπον τοὺς τάφους, ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον λέγων. οὐ γὰρ ὁ Πέλοπος μέχρι Ἀγαμέμνονος τῶν ἀποθνησκόντων ἦν τάφος· οὐδὲ γὰρ ἔθος τοῖς Ἕλλησι δύο καὶ τρεῖς εἰς τὸν αὐτὸν θάπτειν τάφον.* Addit Bothius: sonat igitur hoc loco *τάφος* id, quod nos dicimus *Familiengruft;* nam proprium Agamemnonis sepulcrum, haud ita diu interempti, appellari non potuit *ἀρχαῖον.*

V. 878. Schol.: *πηγὰς γάλακτος· πολὺ γάλα, ὡς τὸ δακρύων πηγὰς ἀντὶ τοῦ πολλὰ δάκρυα.* Immo vide quae ad O. C. 475. annotata sunt.

V. 878 seq. *περιστεφῆ — ἀνθέων*] Multa eiusdem generis adiectiva cum genitivo iuncta attulit Matth. §. 345.

V. 879. Schol.: *θήκην πατρός· τὴν σορὸν λέγει, ἔνθα τὸ λείψανον ἐτέθη.*

V. 882. *ἐν γαλήνῃ — τόπον*] Notanda locutio *ἐν γαλήνῃ τόπον δέρκομαι*, nullo strepitu perturbatum locum video, i. e. nullius hominis incessum strepitumve audio.

V. 883 seq. *ἐσχάτης δ' ὁρῶ πυρᾶς*] Schaeferus coniiciebat *ἐσχάτῃ δ' ὁρῶ πυρᾷ.* Nihil mutandum. Coniungendi sunt genitivi cum *ὁρῶ*, a summo

ὡς δ' ἐν γαλήνῃ πάντ' ἐδερκόμην τόπον,
τύμβον προσεῖρπον ἆσσον, ἐσχάτης δ' ὀρῶ
πυρᾶς νεωρῆ βόστρυχον τετμημένον·
κεὐθὺς τάλαιν' ὡς εἶδον, ἐμπαίει τί μοι
ψυχῇ σύνηθες ὄμμα, φιλτάτου βροτῶν
πάντων Ὀρέστου τοῦθ' ὁρᾶν τεκμήριον·
καὶ χερσὶ βαστάσασα δυσφημῶ μὲν οὔ,
χαρᾷ δὲ πίμπλημ' εὐθὺς ὄμμα δακρύων.
καὶ νῦν θ' ὁμοίως καὶ τότ' ἐξεπίσταμαι
μή τον τόδ' ἀγλαΐσμα πλὴν κείνου μολεῖν.
τῷ γὰρ προσῄκει πλήν γ' ἐμοῦ καὶ σοῦ τόδε;
κἀγὼ μὲν οὐκ ἔδρασα, τοῦτ' ἐπίσταμαι,
οὐδ' αὖ σύ. πῶς γάρ; ἥ γε μηδὲ πρὸς θεοὺς
ἔξεστ' ἀκλαύστῳ τῆσδ' ἀποστῆναι στέγης,

ticam ad v. 708.

tumulo conspicio cincinnum, ut solent Graeci spatia non a vidente et audiente ad id, quod ille videt vel audit, sed ab isto ad hunc metiri. Sic etiam v. 877: *ὁρῶ κολώνης ἐξ ἄκρας*. HERM. Paulo aliter haec explicat Matth. §. 377. Adiectivum *νεωρῆ* recte interpretatur Fr. Iacobsius *νέον*, recens positum, ut idem in O. C. 730. recens exortum significat. Scholiasta: *τὸν νεωστὶ ἠρτημένον*.

V. 885 seqq. *ἐμπαίει τί μοι — τεκμήριον*] Subito obversatur animo meo facies familiaris, esse hunc quem video cincinnum dilectissimi Orestis indicium. Notandum est ex una locutione *ἐμπαίει μοι ψυχῇ* et nominativum aptum esse *σύνηθές τι ὄμμα* et infinitivum *ὁρᾶν τοῦτο τεκμήριον* ita, ut, si pluribus explicare hunc locum volueris, sensus hic sit: subito animo meo facies hominis cognati obversatur mihique persuadeo hunc quem video cincinnum dilectissimi Orestis indicium esse. In nomine *ὄμμα* mirum est quenquam haesisse. Cf. Ai. 977: *ὦ ξύναιμον ὄμμ' ἐμοί*, et quae exempla attulit Matth. §. 430. p. 798. Ceterum cincinnum ita dici *τεκμήριον Ὀρέστου*, ut sit *τεκμήριον, ὅτι Ὀρέστης πάρεστι*, iam supra ad v. 761 seq. monitum est.

V. 888. *δυσφημῶ μὲν οὔ*] male ominatis verbis parco. De postposita *οὐ* particula vide ad Ant. 223.

V. 890. *νῦν θ' — καὶ τότε*] Vide quae ad v. 663. annotata sunt.

V. 892. Schol.: *τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ὄψεως τοῦ βοστρύχου κινεῖσθαι ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν γελοῖον· πιθανῶς οὖν ἐπάγει, ὅτι οὐδενὶ ἄλλῳ ἢ τῷ πάνυ συνημμένῳ κατὰ γένος τὰ τοιαῦτα προσήκει.* Apte comparavit Neuius Aeschyl. Choeph. 168—204. Eurip. El. 509—527.

V. 895. *ἀκλαύστῳ*] Active dictum (vide ad v. 1463.), significans hic impuni. Cf. quae ad Ant. 230. annotavimus.

ἀλλ' οὐδὲ μὲν δὴ μητρὸς οὔθ' ὁ νοῦς φιλεῖ
τοιαῦτα πράσσειν, οὔτε δρῶσ' ἐλάνθανεν·
ἀλλ' ἔστ' Ὀρέστου ταῦτα τἀπιτύμβια.
ἀλλ', ὦ φίλη, θάρσυνε. τοῖς αὐτοῖσί τοι
οὐχ αὐτὸς ἀεὶ δαιμόνων παραστατεῖ.
νῷν δ' ἦν τὰ πρόσθεν στυγνός, ἡ δὲ νῦν ἴσως
πολλῶν ὑπάρξει κῦρος ἡμέρα καλῶν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

φεῦ, τῆς ἀνοίας ὡς σ' ἐποικτείρω πάλαι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

τί δ' ἔστιν; οὐ πρὸς ἡδονὴν λέγω τάδε;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὐκ οἶσθ', ὅποι γῆς, οὐδ' ὅποι γνώμης φέρει.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

πῶς δ' οὐκ ἐγὼ κάτοιδ' ἃ γ' εἶδον ἐμφανῶς;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τέθνηκεν, ὦ τάλαινα, τἀκείνου τέ σοι
σωτῆρι' ἔρρει· μηδὲν ἐς κεῖνόν γ' ὅρα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

οἴμοι τάλαινα, τοῦ τάδ' ἤκουσας βροτῶν;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τοῦ πλησίον παρόντος, ἠνίκ' ὤλλυτο.

V. 905. Schol.: φέρῃ· γρ. ἔφυς.

V. 907. τἀκείνου τέ ex mea coniectura scripsi. Libri τἀκείνου δέ.

V. 896. ἀλλ' οὐδὲ μὲν δή] Monitum de his particulis ad Ai. 858. De conformatione membrorum μητρὸς οὔτε — οὔτε vide quae ad Ant. 756. annotata sunt. Adde huius fab. 995 seq. Tum οὐ δρῶσα ἐλάνθανεν significat nec in opere, sive si fecit, latuit.

V. 899. θάρσυνε] Intransitive dictum, ut πραΰνειν Philoct. 642. et βραδύνειν eiusdem fab. 1400.

V. 899 seq. τοῖς αὐτοῖσί τοι — παραστατεῖ] De sententia adscripsit Neuius Herod. I, 207: ἐκεῖνο πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ἐστὶ πρηγμάτων· περιφερόμενος δὲ οὐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. Trach. 440.

V. 902. Schol.: κῦρος· ἐπιτευκτικὴ καὶ κυρία. Recte Fr. Iacobsius: ἥδε ἡ ἡμέρα κυρώσει πολλὰ ἀγαθά.

V. 903. τῆς ἀνοίας — ἐποικτείρω] De genitivo vide Matth. §. 368. et Rost. §. 109, 4.

V. 904. πρὸς ἡδονήν] ita ut voluptatem afferat. Vide Trach. 176. et Blomf. gloss. ad Aesch. Ag. 278.

V. 905. οὐκ οἶσθ' — φέρει] Scholiasta ab Iohnsono editus: ἤγουν οὐ γινώσκεις, εἰς

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

καὶ ποῦ 'στιν οὗτος; θαῦμά τοί μ' ὑπέρχεται.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

κατ' οἶκον ἡδύς, οὐδὲ μητρὶ δυσχερής.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

οἴμοι τάλαινα, τοῦ γὰρ ἀνθρώπων πότ' ἦν 930
τὰ πολλὰ πατρὸς πρὸς τάφον κτερίσματα;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

915 οἶμαι μάλιστ' ἔγωγε τοῦ τεθνηκότος
μνημεῖ' Ὀρέστου ταῦτα προσθεῖναί τινα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ὦ δυστυχής· ἐγὼ δὲ σὺν χαρᾷ λόγους
τοιούσδ' ἔχουσ' ἔσπευδον, οὐκ εἰδυῖ' ἄρα, 935
ἵν' ἦμεν ἄτης· ἀλλὰ νῦν, ὅθ' ἱκόμην,
920 τά τ' ὄντα πρόσθεν ἄλλα θ' εὑρίσκω κακά.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὕτως ἔχει σοι ταῦτ'· ἐὰν δέ μοι πίθῃ,
τῆς νῦν παρούσης πημονῆς λύσεις βάρος.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἦ τοὺς θανόντας ἐξαναστήσω ποτέ; 940

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὐκ ἔσθ' ὅ γ' εἶπον· οὐ γὰρ ὧδ' ἄφρων ἔφυν.

V. 912. Schol.: δυσχερής· γρ. δυσμενής.

ποῖον μέρος τῆς γῆς φέρει, οὐδὲ εἰς ποῖον μέρος τοῦ νοῦ. Proprie dici debebat ὅπου γῆς et ὅποι γνώμης, sed per attractionem bis dixit ὅποι. Sensus est: nescis, quo locorum et quo sententiae abripiare, quae scilicet eo vanitatis progrediare, ut fratris in longinqua regione mortui hic te putes cincinnum repperisse. HERM. Hoc dicere videtur: nescis, ubi sis, nec quid cogites. Cf. Philoct. 805: ποῦ ποτ' ὤν, τέκνον, κυρεῖς;

V. 906. πῶς δ' οὐκ κτλ.] Sic Phil. 250: πῶς γὰρ κάτοιδ', ὅν γ' εἶδον οὐδεπώποτε; Explicat rationem dicendi v. 1448: ἔξοιδα. πῶς γὰρ· οὐχί;

V. 907 seq. τἀκείνου — σωτήρια] illius salus, i.e. quam allaturum tu illum sperasti. Alii explicant ἱερὰ σωτήρια, sacrificia pro Oreste servato faciunda.

V. 912. ἡδύς] Intellige μητρί. Scholiasta: οὐδὲ μητρὶ δυσχερής· ὃ ἔστιν· οὐ κατὰ τοῦτο τῇ μητρὶ δυσχερὴς ὀφθείς, καὶ διὰ τῆς ἀγγελίας λυπήσας αὐτήν.

V. 916. Schol.: μνημεῖ' Ὀρέστου· τοῦ Ὀρέστου μνημόσυνα.

Digitized by Google

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

τί γὰρ κελεύεις, ὧν ἐγὼ φερέγγυος;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τλῆναί σε δρῶσαν ἂν ἐγὼ παραινέσω.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀλλ' εἴ τις ὠφέλειά γ', οὐκ ἀπώσομαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὅρα, πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν ἔυτυχεῖ. 945

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ὁρῶ. ξυνοίσω πᾶν, ὅσονπερ ἂν σθένω.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἄκουε δή νυν, ἧ βεβούλευμαι τελεῖν.
παρουσίαν μὲν οἶσθα καὶ σύ που φίλων
ὡς οὔτις ἡμῖν ἐστιν, ἀλλ' Ἅιδης λαβὼν
ἀπεστέρηκε, καὶ μόνα λελείμμεθον. 950
ἐγὼ δ' ἕως μὲν τὸν κασίγνητον βίῳ
θάλλοντ' ἔτ' εἰσήκουον, εἶχον ἐλπίδας
φόνου ποτ' αὐτὸν πράκτορ' ἵξεσθαι πατρός·
νῦν δ' ἡνίκ' οὐκέτ' ἔστιν, εἰς σὲ δὴ βλέπω,

V. 925. Schol.: ὧν ἐγὼ φερέγγυος· ὧν ἐγὼ εἰς τὸ πράττειν ἀσφαλής εἰμι. [Εἰς τὸ αὐτό.] φερέγγυος λέγεται ὁ ἐκδεξάμενός τι καὶ δυνάμενος ἀποτῖσαι, οἷον ἀξιόχρεως, δυναμένη ἀναδέξασθαι. Videatur Blomf. gloss. ad Aesch. Sept. c. Th. 392.

V. 926. τλῆναί σε δρῶσαν] De participio ex verbo τλῆναι apto vide Matth. §. 550. b. Addit Nenius Aesch. Sept. c. Th. 753: ὥστε μὴ πρὸς ἀγνὰν σπείρας ἄρουραν, ἵν' ἐτράφη, ῥίζαν αἱματόεσσαν ἔτλα.

V. 928. Schol.: εὐτυχεῖ· ἀντὶ τοῦ ἐπιτυγχάνεται. De εὐτυχεῖ impersonaliter posito ad Trach. 189. monitum est.

V. 929. Schol.: ξυνοίσω· συμπονήσω.

V. 931 seq. παρουσίαν — ἐστιν] Vide Matth. §. 296. et Rost. §. 122. I, 8.

V. 934 seq. βίῳ θάλλοντ'] Sic Critias apud Empir. p. 562: δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ. Simile est quod supra positum 650: ζῶσαν ἀβλαβεῖ βίῳ, nisi quod verbo θάλλειν notio vigendi praeterea inest. Vide ad Q. R. 65.

V. 936. Schol.: πράκτορα· ἔκδικον.

V. 937 seq. εἰς σὲ δὴ βλέπω, ὅπως κτλ.] Apparet ex ὅπως coniunctione verba εἴς τινα βλέπειν hic fere significare exspectare ab aliquo. Cfr. v. 946. et 870 seq.

V. 938. πατρῴου] Nihil in hac voce offensionis esse apparet ex locis similibus, quos ad v. 766. adscripsimus.

V. 939. ξὺν τῇδ' ἀδελφῇ] Dictum, ut ὅδε ὁ ἀνήρ pro ἐγώ. Cf. Rost. §. 99, 6. d.

V. 940. Αἴγισθον] Observa Aegistho, non etiam matri necem parare Electram; quam etsi mortuam esse cupiat, veretur tamen ipsa occidere. Praeterea minus illam metuendam videt, occiso quo freta est Aegistho. Chorus ambigue de eius consilio loquitur v. 1080., quum dicit: διδύμαν ἐλοῦσ' ἐρινύν. HERM. Mihi quidem Electra propterea potissimum videtur

ὅπως τὸν αὐτόχειρα πατρῴου φόνου
ξὺν τῇδ' ἀδελφῇ μὴ κατοκνήσεις κτανεῖν
Αἴγισθον. οὐδὲν γάρ σε δεῖ κρύπτειν μ' ἔτι.
ποῖ γὰρ μενεῖς ῥᾴθυμος εἰς τίν' ἐλπίδων
βλέψασ' ἔτ' ὀρθήν; ἣ πάρεστι μὲν στένειν
πλούτου πατρῴου κτῆσιν ἐστερημένῃ,
πάρεστι δ' ἀλγεῖν ἐς τοσόνδε τοῦ χρόνου
ἄλεκτρα γηράσκουσαν ἀνυμέναιά τε.
καὶ τῶνδε μέντοι μηκέτ' ἐλπίσῃς ὅπως
τεύξει ποτ'. οὐ γὰρ ὧδ' ἄβουλός ἐστ' ἀνὴρ
Αἴγισθος, ὥστε σόν ποτ' ἢ κἀμὸν γένος
βλαστεῖν ἐᾶσαι, πημονὴν αὑτῷ σαφῆ.
ἀλλ' ἦν ἐπίσπῃ τοῖς ἐμοῖς βουλεύμασιν,
πρῶτον μὲν εὐσέβειαν ἐκ πατρὸς κάτω
θανόντος οἴσει τοῦ κασιγνήτου θ' ἅμα·
ἔπειτα δ', ὥσπερ ἐξέφυς, ἐλευθέρα
καλεῖ τὸ λοιπὸν καὶ γάμων ἐπαξίων
τεύξει. φιλεῖ γὰρ πρὸς τὰ χρηστὰ πᾶς ὁρᾶν.
λόγων γε μὴν εὔκλειαν οὐχ ὁρᾷς ὅσην

V. 940. Non dubito, quin ab histrione hic versus additus sit.

solum Aegisthum hic occidendum esse dicere, quod Chrysothemidem ad matris caedem incitari nullo modo posse intelligebat. Fr. Iacobsius Hermanno assentiri malit, poetam id, quod minus atrox esset, praetulisse ratus.

V. 941. *ποῖ γὰρ κτλ.*] Scholiasta et Suidas v. *ποῖ ποτε*, quos sequebatur Seidlerus ad Eurip. Iph. T. 346., *ποῖ* explicant *ἐς τίνα χρόνον*. Recte vero monet Monkius, probante Elmsleio, *ποῖ* ad *βλέψασα* pertinere, ut v. 995: *ποῖ γάρ ποτ' ἐμβλέψασα*, constructionemque ita faciendam esse: *ποῖ γάρ, ἐς τίν' ἐλπίδων βλέψασα μενεῖς ῥᾴθυμος;* HERM. At neque disiungi apte *ποῖ* a verbo *μενεῖς*, neque coniungi recte cum verbis *εἰς τίνα ἐλπίδων βλέψασα* posse statuo. Neutrum horum ullo exemplo probari poterit. Itaque malim Scholiastae assentiri.

V. 945. *γηράσκουσαν*] Recte accusativus positus est, quamvis praecedat *ἐστερημένῃ*. Vide ad v. 470 seq. Cf. Ant. 916 seq.: *καὶ νῦν ἄγει με διὰ χερῶν οὕτω λαβών, ἄλεκτρον, ἀνυμέναιον*, et huius fab. 165 seq.

V. 946. Schol. rec.: *τῶνδε· τῶν λέκτρων καὶ τῶν ὑμεναίων*. De particula *ὅπως* cum futuro post huius generis verba, quale est *ἐλπίζειν*, coniuncta vide Elmsleium ad Eur. Heracl. 250., quem conferri Hermannus iussit.

V. 949. *πημονὴν — σαφῆ*] Vide de hac appositione quae ad Ai. 551 seq. annotavimus.

V. 951 seq. Schol. rec.: *εὐσέβειαν· δόξαν εὐσεβείας ἀποίσῃ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐκ τοῦ πατρὸς θανόντος.* Vide ad Philoct. 1415.

V. 954. *καλεῖ*] Futurum est; vide Monk. ad Eur. Hipp. 1458., Buttmann. Gr. Gr. §. 113, 6. not. 10. et Rost. §. 48.

V. 956. *λόγων — εὔκλειαν*]

σαυτῇ τε κἀμοὶ προσβαλεῖς πεισθεῖσ' ἐμοί;
τίς γάρ ποτ' ἀστῶν ἢ ξένων ἡμᾶς ἰδὼν
τοιοῖσδ' ἐπαίνοις οὐχὶ δεξιώσεται;
ἴδεσθε τώδε τὼ κασιγνήτω, φίλοι,
ὦ τὸν πατρῷον οἶκον ἐξεσωσάτην,
ὦ τοῖσιν ἐχθροῖς εὖ βεβηκόσιν ποτὲ
ψυχῆς ἀφειδήσαντε προὐστήτην φόνου.
τούτω φιλεῖν χρή, τώδε χρὴ πάντας σέβειν,
τὼδ' ἔν θ' ἑορταῖς ἔν τε πανδήμῳ πόλει
τιμᾶν ἅπαντας οὕνεκ' ἀνδρείας χρεών.
τοιαῦτά τοι νὼ πᾶς τις ἐξερεῖ βροτῶν,
ζώσαιν θανούσαιν θ' ὥστε μὴ 'κλιπεῖν κλέος.
ἀλλ', ὦ φίλη, πείσθητι, συμπόνει πατρί,
σύγκαμν' ἀδελφῷ, παῦσον ἐκ κακῶν ἐμέ,

Apte comparavit Bothius Eur. Iph. Aul. 317: *λόγων ἀκοσμία*, ibid. 608: *λόγων εὐφημίαν*, Cycl. 316: *λόγων εὐμορφίαι*.

V. 958. Schol.: *τίς γάρ ποτ' ἀστῶν· ὅρα ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς Ἠλέκτρας, ὅτι πάντα τέθεικε τὰ ἀγαθά, ἅπερ αὐταῖς παρέσται ἀνελούσαις τὸν Αἴγισθον· τὰ δὲ ἕτερα ὑπεξῄρηκεν, ὁποῖα πείσονται ἁλοῦσαι· κάλτοι ἦν κατὰ τὸ πάθος τῆς Ἠλέκτρας κἀκεῖνα προσθεῖναι, ὅτι καλόν μοι ἀποθανεῖν οὕτω δυστυχούσῃ, ὁποῖα καὶ πρόσθεν ἔλεγεν* (v. 821.)· *ὡς χάρις μέν, ἂν θάνω, λύπη δ', ἐὰν ζῶ. ἀλλ' ἤδει τὸ περίφοβον τῆς Χρυσοθέμιδος, ὥστε ἐκοῦσα τοὺς δειλοτέρους τῶν λόγων ὑπεξεῖλεν, ὥστε μηδὲ εἰς ἔννοιαν τῶν κινδύνων ἐκείνην καταστῆσαι.*

Ibid. *ἀστῶν ἢ ξένων*] Adscripsit Neuius O. R. 817. Trach. 187. Plat. Apol. Socr. p. 30. A: *ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ*. Addit Fr. Iacobsius Platon. in Anth. Pal. VII, 45: *ἅρμενος ἦν ξείνοισιν ἀνὴρ ὅδε καὶ φίλος ἀστοῖς*. Theocr. ib. IX, 435: *ἀστοῖς ἢ ξείνοισιν ἴσον νέμει*. Anacr. ib. VI, 143: *τὸν δ' ἐθέλοντα ἀστῶν ἢ ξείνων γυμνασίῳ δέχομαι*.

V. 960. Schol.: *ἴδεσθε τώδε· ἐπὶ τῶν θηλυκῶν τοῖς ἀρσενικοῖς ἄρθροις κέχρηται, ὅπερ σύνηθες Ἀττικοῖς· τὼ χεῖρε γὰρ φασίν.* καὶ *Ὅμηρος* (Il. ε, 778.)· *τὼ δὲ βάτην, τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι*. Confer quae ad O. C. 1658. annotata sunt.

V. 962. *εὖ βεβηκόσιν*] Hesychius: *εὖ βεβηκότι· εὐσταθεῖ*. De perfecto *βέβηκα*, quod hic nihil nisi *εἰμί* sive *ἔχω* significat, vide ad O. C. 5.

V. 963. *προὐστήτην φόνου*] Recte Musgravius *προὐστήτην φόνου* interpretatur administrarunt caedem, quem vide ad Eur. Androm. 221. Dubitari tamen potest, an hic quidem simul congrediendi notio in illo verbo insit, ut in Ai. 1133: *ἦ σοὶ Αἴας πολέμιος προὔστη ποτέ;* HERM. Solo hoc loco, quod sciam, *προστῆναι* cum dativo personae simul et cum genitivo rei coniunctum est. Iam quum *φόνου προστῆναι* significet caedem administrare sive patrare, simplicissimum mihi videtur dativum *τοῖς ἐχθροῖς* pro dativo incommodi accipere, ita ut tota locutione hoc significe-

παῦσον δὲ σαυτήν, τοῦτο γιγνώσκουσ', ὅτι
ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσιν.

ΧΟΡΟΣ.

ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶν ἡ προμηθία
καὶ τῷ λέγοντι καὶ κλύοντι σύμμαχος.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

καὶ πρίν γε φωνεῖν, ὦ γυναῖκες, εἰ φρενῶν
ἐτύγχαν' αὕτη μὴ κακῶν, ἐσώζετ' ἂν
τὴν εὐλάβειαν, ὥσπερ οὐχὶ σώζεται.
ποῖ γάρ ποτ' ἐμβλέψασα τοιοῦτον θράσος
αὐτή θ' ὁπλίζει κἄμ' ὑπηρετεῖν καλεῖς;
οὐκ εἰσορᾷς; γυνὴ μέν, οὐδ' ἀνὴρ ἔφυς·
σθένεις δ' ἔλασσον τῶν ἐναντίων χερί.
δαίμων δὲ τοῖς μὲν εὐτυχὴς καθ' ἡμέραν,

tur: hostibus caedem inferre.

V. 965. ἔν θ' ἑορταῖς ἔν τε πανδήμῳ πόλει] Idem his verbis Sophocles dixit atque Lucianus Toxar. c. 1: οὐμόνον, ἀλλὰ καὶ ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι τιμῶμεν αὐτούς.

V. 967. Schol.: τοιαῦτα πᾶς τις ἐρεῖ· ἤτοι οὕτως ἐπαινέσεται ἡμᾶς, ὥστε μὴ λιπεῖν ἡμῖν τὸ κλέος καὶ ζώσαις καὶ θανούσαις. De verbo composito ἐξειπεῖν cum duplici accusativo iuncto cf. Eurip. Belleroph. fr. XIII: τί γὰρ λέγων μεῖζόν σε τοῦδ' ὄνειδος ἐξείποι τις ἄν; et Demosth. Midian. p. 540, 8. ibique Schaeferus.

V. 969. συμπόνει πατρί] Recte monet Musgravius iniuste occisos existimatos esse assidue de ulciscenda iniuria cogitare.

V. 970. παῦσον ἐκ κακῶν] Monitum de hac loquendi forma iam ad v. 224. est.

V. 973 seq. Schol.: ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστίν· ὁ Χορὸς ὑπερτεθαυμακὼς τὸ τολμηρὸν τῆς Ἠλέκτρας φησίν, ὅτι μετὰ προγνώσεως καὶ ἀσφαλείας τὰ τοιαῦτα δεῖ καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν. De omisso ante κλύοντι articulo vide Matth. §. 268. not. 1.

V. 975 seq. εἰ φρ. ἐτύγχαν' — μή] De postposita μὴ particula vide quae ad O. C. 1360. annotata sunt.

V. 976 seq. ἐσώζετ' ἄν — σώζεται] Eustath. p. 479, 26. (p. 365, 37.): ἐσώζετο τὴν εὐλάβειαν, ὥσπερ οὐχὶ σώζεται, ἀντὶ τοῦ ἔσωζε καὶ ἀντὶ τοῦ σώζει.

V. 978 seq. Schol.: τοιοῦτον θράσος αὐτή θ' ὁπλίζει· λίαν ἐμφατικῶς τῷ θράσει φησὶν αὐτὴν ὁπλίζεσθαι, ὡς μηδὲν ἀμυντήριον αὐτὴν ἔχουσαν ἢ μόνον θράσος. Verbum ὁπλίζεσθαι cum accusativo constructum est, quod idem significat atque ἐνδύεσθαι.

V. 979. κἄμ' ὑπηρετεῖν] Facile apparet non esse nomen θράσος ad verbum ὑπηρετεῖν repetendum. Vide quae ad v. 896 sq. annotata sunt.

V. 980. Schol.: γυνὴ μέν, οὐδ' ἀνήρ· ταῦτα πάντα ὅμοιά ἐστι τοῖς ἐν Ἀντιγόνῃ. εἴ τις παραβάλοι, εὕροι τοῖς αὐτοῖς διανοήμασι χρησάμενον Σοφοκλέα. Vide Ant. 61 seqq.

V. 981. Schol.: σθένεις δ' ἔλασσον· τοῦτο δεύτερον κεφάλαιον.

V. 982. Schol.: δαίμων δέ· τοῦτο τρίτον κεφάλαιον καὶ ἀναγκαιότερον, ὡς οὐδὲ ἐκ πα-

ἡμῖν δ' ἀπορρεῖ κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.
τίς οὖν τοιοῦτον ἄνδρα βουλεύων ἐλεῖν
ἄλυπος ἄτης ἐξαπαλλαχθήσεται;
ὅρα, κακῶς πράσσοντε μὴ μείζω κακὰ
κτησώμεθ', εἴ τις τούσδ' ἀκούσεται λόγους.
λύει γὰρ ἡμᾶς οὐδέν, οὐδ' ἐπωφελεῖ
βάξιν καλὴν λαβόντε δυσκλεῶς θανεῖν.
οὐ γὰρ θανεῖν ἔχθιστον, ἀλλ' ὅταν θανεῖν
χρήζων τις εἶτα μηδὲ τοῦτ' ἔχῃ λαβεῖν.
ἀλλ' ἀντιάζω, πρὶν πανωλέθρους τὸ πᾶν
ἡμᾶς τ' ὀλέσθαι κἀξερημῶσαι γένος,
κατάσχες ὀργήν. καὶ τὰ μὲν λελεγμένα
ἄρρητ' ἐγώ σοι κἀτελῆ φυλάξομαι·
αὐτὴ δὲ νοῦν σχὲς ἀλλὰ τῷ χρόνῳ ποτέ,
σθένουσα μηδὲν τοῖς κρατοῦσιν εἰκαθεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

πείθου. προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, οὐδὲ νοῦ σοφοῦ.

ραδόξου κατορθῶσαι ἡμᾶς τὴν ἐπιχείρησιν εἰκός, τῆς τύχης μὴ συλλαμβανομένης.

V. 985. ἄλυπος ἄτης] Monitum iam de hac loquendi forma ad v. 36. De abundantia locutionis ἄλυπος ἄτης ἐξαπ. ad O. C. 783 seq. dictum est.

V. 986 seq. ὅρα, μὴ κτησώμεθ'] Vide quae ad v. 567 sq. exposita sunt.

V. 988. Schol.: λύει γὰρ ἡμᾶς οὐδέν· οὐλυσιτελεῖ γὰρ ἡμῖν, φησίν· οὐκ ἀπαλλάσσει τῶν κακῶν. Hoc dicit: nihil enim expedit aut iuvat nos. Nude sic positum λύει Eurip. Med. 566. 1112. 1362. Alc. 631., sed Med. 566. et Alc. 631., ut alibi cum dativo coniunctum. In reliquis locis non appositus casus est, ita ut dativum intelligere liceat. Hinc multis viris doctis offensioni hoc loco fuit ἡμᾶς accusativus, quem Hermannus positum propterea putat, quia quod sequitur verbum eum casum regat. At quid impedit, quominus ἡμᾶς cum infinitivo iungendum esse censeamus?

V. 989. Schol.: δυσκλεῶς θανεῖν· ἐνταῦθα δηλοῖ τὸ μετ' αἰσχρᾶς τιμωρίας ἀποθανεῖν. Καὶ Ὅμηρος (Od. χ, 462.)· μὴ μὲν δὴ καθαρῷ θανάτῳ ἀπὸ θυμὸν ἕλοίμην.

V. 990 seq. οὐ γὰρ θανεῖν — λαβεῖν] Recte Erfurdtius secundum Vitum Winshemium sensum hunc esse monuit: non mori tristissimum est, sed si quis cupiens mori ne id ipsum quidem, ut moriatur, consequi potest. Carcerem enim et lentos cruciatus timet. Neque aliter Scholiasta: οὐ τὸ τοῦ θανάτου δεινόν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν ἐπιθυμῶν τις ἀποθανεῖν, ὥστε τὰς παρούσας κολάσεις ἐκφυγεῖν, τότε μηδὲ τούτου τύχῃ· τοιαῦτα οὖν πεισόμεθα, ὧν ὁ θάνατος αἱρετώτερος. De εἶτα particula post participium posita vide v. 53. cum nota.

V. 992 sq. πανωλέθρους — γένος] Iungendum τὸ πᾶν cum

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀπροσδόκητον οὐδὲν εἴρηκας· καλῶς δ'
ἥδη σ' ἀποῤῥίψουσαν ἀπηγγελλόμην.
ἀλλ' αὐτόχειρί μοι μόνῃ τε δραστέον
τοὔργον τόδ'· οὐ γὰρ δὴ κενόν γ' ἀφήσομεν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

φεῦ·
εἶθ' ὤφελες τοιάδε τὴν γνώμην πατρὸς
θνήσκοντος εἶναι· πᾶν γὰρ ἂν κατειργάσω.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ' ἦν φύσιν γε, τὸν δὲ νοῦν ἥσσων τότε.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἄσκει τοιαύτη νοῦν δι' αἰῶνος μένειν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὡς οὐχὶ συνδράσουσα νουθετεῖς τάδε.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

εἰκὸς γὰρ ἐγχειροῦντα καὶ πράσσειν κακῶς.

substantivo *γένος*, quamvis interpositis verbis *ἡμᾶς ὀλέσθαι*. Vide ad v. 696 seq.

V. 996. *ἀλλὰ τῷ χρόνῳ*] Particula *ἀλλά* eodem sensu posita hic est, quo supra v. 404. De verbis *νοῦν ἔχές* cum infinitivo coniunctis compara v. 1439 seq. ibique notam.

V. 999. *λαβεῖν*] Videtur omittendum fuisse; sed vide quae ad Ant. 437 seq. monui.

V. 1001. Schol.: *ἀπηγγελλόμην· ἀντὶ τοῦ ᾐξίουν. τὸ δὲ παρακαλεῖν ἀπαγγέλλειν* (Brunck. *ἐπαγγέλλειν*) *φησίν*.

V. 1002. Schol.: *ἀλλ' αὐτόχειρί μοι· παρατήρει κἀνθάδε τὴν εὐτολμίαν, ὡς ἐν Ἀντιγόνῃ*. Vide eius fabulae v. 45 sq. 69 seqq.

V. 1003. Schol. rec.: *κενόν γ' ἀφήσομεν· ἄπρακτον καταλείψομεν*. De *οὐ γὰρ δὴ* particulis comparat Neuius Ant. 659. O. C. 110. 255. Phil. 246.

V. 1006. *ἀλλ' ἦν — τότε*] Bene Hermannus: at eram indole quidem, sed consilio minus valebam. Fr. Iacobsius, Similis, inquit, antithesis ap. Heliodor. II, 18. p. 75. Cor.: *σὺ δέ, ἔφη, τὴν μὲν γνώμην ἐῤῥωμένος τις ἂρ' ἦσθα, τὸ λῆμα δὲ ἀσθενέστερος*, ubi *τὸ λῆμα* respondet *τῇ φύσει, γνώμη* autem *τῷ νῷ*.

V. 1007. Schol. rec.: *ἐπιτήδευε τοιαύτην κατὰ τὴν φρόνησιν διὰ βίου μένειν, οἷα ὑπῆρχες τότε*. Verba *δι' αἰῶνος* significant *διὰ τοῦ τῆς ζωῆς χρόνου*. Nam *αἰὼν* est, interprete Hesychio, *ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων, ὁ χρόνος τῆς ζωῆς*. Quanquam notum est alio etiam sensu illud vocabulum usurpatum esse.

V. 1009. Schol.: *εἰκὸς γὰρ τὸν κακῶς ποιεῖν ἐπιχειροῦντα καὶ πάσχειν κακῶς. τοῦτο δὲ Πινδαρικόν* (Nem. IV, 32.)· *ἐπηρεάζοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικεν*. Sic Eur. Or. 413: *οὐ δεινὰ πάσχειν δεινὰ τοὺς εἰργασμένους*. De verbo semel posito, quod bis poni debebat, ad Phil. 512. monitum est.

Digitized by Google

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ζηλῶ σε τοῦ νοῦ, τῆς δὲ δειλίας στυγῶ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀνέξομαι κλύουσα χ᾽ὅταν εὖ λέγῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ᾽ οὔποτ᾽ ἐξ ἐμοῦ γε μὴ πάθῃς τόδε.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

μακρὸς τὸ κρῖναι ταῦτα χὠ λοιπὸς χρόνος.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἄπελθε. σοὶ γὰρ ὠφέλησις οὐκ ἔνι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἔνεστιν· ἀλλὰ σοὶ μάθησις οὐ πάρα.

V. 1019. Vulgo προμηθείας, quod correxi cum Neuio, qui haec annotavit: προμηθίας suadente Monkio recepit Gaisfordius ex La., Lips. a. b., Aug. c., Ven. Θ, cod. Livineii v. In Aug. ι minio mutatum est in ει. Cf. v. 1350. Phil. 557. Euripides quoque constanter habet προμηθία, non tantum in extremis

V. 1011. ἀνέξομαι — λέγῃς] Sensum recte iam perspexit Scholiasta, qui haec annotavit: ἔσται καιρός, ὅτε με εὐφημήσεις. Nam quod obiter haec legenti mirum videatur dicere Chrysothemidem, toleraturam se id quoque aliquando esse, ut laudetur ab Electra, quum profecto laudari se quemvis facile ferre sciamus, id nihil offensionis hic habere intelliget qui perpenderit breviter loqui Chrysothemidem hoc significantem: fero maledictum tuum, quoniam quod nunc mihi exprobras, aliquando te mihi laudi ducturam esse praevideo. Similia dicit Chrysothemis 1027. 1039 seq. — Hanc qui nuper improbavit, nec tamen refutavit interpretationem, Thudichum, Matthiaeo accessit, ita haec explicanti: aequo animo feram dicta tua, sive me reprehendis sive laudas, id ut sit: perinde est, utrum me reprehendas, an laudes. Quam explicationem probari nullo pacto posse satis iam demonstravit Fr. Luebkerus in Diar. Darmstad. ann. 1842. fasc. III. p. 310 seq.

V. 1013. μακρὸς τὸ κρῖναι] De infinitivo, ex μακρός apto, praeposito articulo vide Matth. §. 543. eundemque ad Eur. Hippol. 49. Sic huius fab. 1079. Tum χώ ita dictum videtur, ut καί ad ταῦτα, quod praecedit, referendum sit. Vide quae supra ad v. 630. annotata sunt.

V. 1015. ἔνεστιν — πάρα] Inest animo meo parata te iuvandi voluntas; non sic vero, ut tu iubes, vi manuque, sed mente et consilio. Sed hoc ut admittas, docilitas tibi deest. FR. IACOBS.

V. 1016. μητρὶ — σῇ] Non sine acerbitate quadam σῇ pronomen addidit, matris loco haberi et coli a Chrysothemide Clytaemnestram significans, mulierem turpissimam, cui ipsa nullum deberi amorem putet.

V. 1017. ἔχθος ἐχθαίρω σ᾽ ἐγώ] De accusativo σὲ pro-

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἐλθοῦσα μητρὶ ταῦτα πάντ' ἔξειπε σῇ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

οὐδ' αὖ τοσοῦτον ἔχθος ἐχθαίρω σ' ἐγώ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ' οὖν ἐπίστω γ', οἵ μ' ἀτιμίας ἄγεις. 1035

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀτιμίας μὲν οὔ, προμηθίας δέ σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τῷ σῷ δικαίῳ δῆτ' ἐπισπέσθαι με δεῖ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ὅταν γὰρ εὖ φρονῇς, τόθ' ἡγήσει σὺ νῷν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἦ δεινὸν εὖ λέγουσαν ἐξαμαρτάνειν.

versibus, ut supra vs. 990. O. C. 332., sed in eadem, qua nunc est, metri sede, Alc. 1064. Ion. 451. Hermanno minus venusta videtur vocabuli longioris, cuius penultima brevis sit, in quinto ictu terminatio, quare etiam in Ione e solo Iustino M. scripsit προμηθείας. Adde Oed. R. 48. ed. nostrae secundae.

nominis vide Matth. §. 421. not. 3. et Rost. §. 104, 3. not. 5. Hoc dicit: non tantum te odi, ut ad matrem illa deferam ac te perire velim.

V. 1018. *ἀλλ' οὖν ἐπίστω γ' κτλ.*] Plena oratio haec foret: *ἀλλ' οὖν ἐπ. γε μέγιστον ἔχθος με ἐχθαίρουσα, ὅτι με εἰς μεγίστην ἀτιμίαν ἄγεις.* Similia vide apud Matth. Gr. Gr. §. 480. not. 3. — Summa autem se ignominia affici Electra a Chrysothemide dicit, quod ea facere prohibeatur, quae sine ignominia praetermittere non possit. De *ἀλλ' οὖν — γε* particulis cfr. Ant. 84: *ἀλλ' οὖν προμηνύσῃς γε τοῦτο μηδενὶ τοὐργον.* Phil. 1305: *ἀλλ' οὖν τοσοῦτόν γ' ἴσθι.* Ai. 535: *ἀλλ' οὖν ἐγὼ 'φύλαξα τοῦτό γ' ἀρκέσαι,* huius fab. 233.

V. 1019. Schol.: *οὐκ ἀτιμάζω σε, ἀλλὰ προνοοῦμαί σου.* Quod per se dici non potuit, *ἄγω σε εἰς προμηθίαν σου*, ita ut significaret, quod poeta dicere voluit, *προνοοῦμαί σου*, hic tamen poeta dixit, quod, quae praecedunt, *ἀτιμίας μὲν οὔ*, i. e. *οὐκ ἄγω σε εἰς ἀτιμίαν*, in hunc sensum redeunt, *ἀτιμάζω σε.*

V. 1020. *τῷ σῷ σῷ — δεῖ;*] I. e. ergo, quod tibi iustum videtur, me facere vis? De *δεῖ* ad v. 332. monitum est.

V. 1021. *ὅταν γὰρ — νῷν*] Sensus hic est: profecto; nam quando ego, quid iustum sit, video, mihi obtemperandum est; quando tu sapies, tu nobis praeibis.

V. 1022. *ἦ δεινὸν — ἐξαμαρτάνειν*] Hoc dicit Electra: profecto miserum est, quae recte dicat non recte facere, i. e. profecto miserum est eam, quae dicat id esse faciundum, quod iustum sit, non facere quod iustum sit. Ostenderat autem modo Chrysothemis, quod iustum esset faciundum esse. Atque ipsam Chrysothemidem haec Electrae verba de se dicta putasse quum ex tota eius responsione apparet, tum imprimis e *σὺ* pronomine. Hoc enim dicit: non ego, sed tu

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

εἴρηκας ὀρθῶς, ᾧ σὶ πρόσκεισαι κακῷ. 1040

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τί δ'; οὐ δοκῶ σοι ταῦτα σὺν δίκῃ λέγειν;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀλλ' ἔστιν ἔνθα χἡ δίκη βλάβην φέρει.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τούτοις ἐγὼ ζῆν τοῖς νόμοις οὐ βούλομαι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀλλ' εἰ ποιήσεις ταῦτ', ἐπαινέσεις ἐμέ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

καὶ μὴν ποιήσω γ' οὐδὲν ἐκπλαγεῖσά σε. 1045

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

καὶ τοῦτ' ἀληθές, οὐδὲ βουλεύσει πάλιν;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

βουλῆς γὰρ οὐδέν ἐστιν ἔχθιον κακῆς.

illo malo laboras, i. e. in te cadit quod de me dicis.

V. 1023. Schol.: ᾧ σὺ πρόσκεισαι κακῷ· τὸ ἁμαρτάνειν· λέγουσα γὰρ δίκαια καὶ εὐπρεπῆ, ἐν αὐτοῖς ἁμαρτάνεις· ἀλυσιτελῆ γὰρ ἐπιχειρεῖς ποιεῖν. Non eodem plane sensu ab Electra positum verbum ἐξαμαρτάνειν, quo acceptum a Chrysothemide est. Electra enim hoc voluit significare: facere quod non iustum honestumve esset, Chrysothemis autem sic usurpavit, ut esset: facere quod non utile perniciosumque esset. De verbo πρόσκειμαι ad v. 233 seqq. dictum est.

V. 1024. τί δ' — λέγειν;] Hoc dicit: Nonne quae ego dico faciunda esse, tibi iusta videntur esse? Cui sic respondet Chrysothemis, ut, quamvis non neget iusta esse, tamen, quod aliquid detrimenti afferant, non esse faciunda contendat.

V. 1027. Schol.: ἐπαινέσεις ἐμέ· οἷον τοῖς δεινοῖς περικεσοῦσα ἐπαινέσεις με, σύμφορά σοι βουλεύσασαν.

V. 1029. Schol.: πάλιν· εἰς τοὐπίσω, εἰς τὸ ἐναντίον.

V. 1031. φρονεῖν — λέγω] Non satis recte Brunckius: intelligere videris nihil eorum, quae loquor. Melius Fr. Iacobsius: nihil eorum, quae dico, curare videris. Iam apte respondet Electra: non opus est me ista curare, quum iam dudum quid faciam certum sit.

V. 1034. τολμᾷς] Vide quae de usu huius verbi ad O. C. 180. monita sunt.

V. 1036 seq. ἐπεὶ πολλῆς — κενά] Hoc videtur dicere: nam hoc etiam magnae dementiae est, venari ea, quae inania sint, i. e. eos sectari sive cum iis facere velle, qui inanes, id est stulti sint.

V. 1039 seq. ἐν κακοῖς — βεβήκῃς] Sic v. 1093. Cf. quae ad v. 962. dicta sunt.

V. 1041—1076. Chrysothemis

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

φρονεῖν ἔοικας οὐδὲν ὧν ἐγὼ λέγω.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πάλαι δέδοκται ταῦτα κοὐ νεωστί μοι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἄπειμι τοίνυν. οὔτε γὰρ σὺ τἄμ' ἔπῃ
τολμᾷς ἐπαινεῖν, οὔτ' ἐγὼ τοὺς σοὺς τρόπους.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ' εἶσιθ'. οὔ σοι μὴ μεθέψομαί ποτε,
οὐδ' ἢν σφόδρ' ἱμείρουσα τυγχάνῃς· ἐπεὶ
πολλῆς ἀνοίας καὶ τὸ θηρᾶσθαι κενά.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

ἀλλ' εἰ σεαυτῇ τυγχάνεις δοκοῦσά τι
φρονεῖν, φρόνει τοιαῦθ'. ὅταν γὰρ ἐν κακοῖς
ἤδη βεβήκῃς, τἄμ' ἐπαινέσεις ἔπη.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφὴ α'.)

Τί τοὺς ἄνωθεν φρονιμωτάτους οἰω-

ubi discessit, Chorus liberorum in parentes impietatem unquam diu impunem fore negat, manesque Agamemnonis certiores reddi cupit summa cum pietate Electram, quamvis ab omnibus derelictam, perpetuis querelis patrem deplorare eiusque caedem cum vitae periculo ulcisci paratam esse. Tum ipsam allocutus Electram primum quidem praedicat, quod praeclaram obire mortem quam ignominiosam degere vitam malit, tum vero optat, ut, qua hostes adhuc, quibus subiecta fuerit, fortuna et potentia usi sint, eam ipsa consequatur, quae in misera vitae conditione tamen summae adversus Iovem pietatis laude floreat.

V. 1041—1045. *Τί τοὺς ἄνωθεν — εὖρωσι*] De cura avium quum aliarum tum imprimis ciconiarum in alendis parentibus vide Aristoph. Av. 1353 seqq. Aristot. Hist. An. IX, 13. Aelian. Nat. An. III, 23., idem ibid. X, 16. De cygnis vide Eurip. Bacch. 1364. Electr. 151. Adde Ciceron. de Fin. II, 33: videmus in quodam volucrium genere nonnulla indicia pietatis, cognitionem, memoriam. Triclinius ad hunc locum: *οἰωνούς· ἤτοι τοὺς πελαργούς. φασὶ τοὺς πελαργούς, ἐπειδὰν οἱ τεκόντες αὐτοὺς γηράσωσιν, ὑπέχειν τὰ νῶτα αὐτοῖς, καὶ ἀναλαμβάνειν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοὺς καὶ ἵπτασθαι, καὶ τρέφειν καὶ γηροκομεῖν αὐτούς, μέχρις ἂν θάνωσιν, ἀποδιδόντας ἀμοιβὰς τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς γεννήσεως αὐτοῖς· ὅθεν λέγεται καὶ ἀντιπελάργωσις ἡ ἀντέκτισις τῆς ἀνατροφῆς.*

V. 1041. *τοὺς ἄνωθεν — οἰωνούς*] Ex pluribus Scholiastae interpretationibus una haec vera est: *τοὺς ἐν τῷ ἀέρι.* Cf. Eur. El. 897: *ὄν, εἴτε χρήζεις, θηρσὶν ἁρπαγὴν πρόθες, ἢ σκύλον οἰωνοῖσιν, αἰθέρος τέκνοις, πήξας ἔρεισον σκόλοπι.* De *ἄνωθεν*, pro quo *ἄνω* quispiam exspectaverit, vide ad Ant. 519. Deinde non debebat quenquam offendere additum ad-

νοὺς ἐξορώμενοι τροφᾶς
κηδομένους ἀφ' ὧν τε βλά-
στωσιν ἀφ' ὧν τ' ὄνησιν εὖ-
ρωσι, τάδ' οὐκ ἐπ' ἴσας τελοῦμεν;
ἀλλ' οὐ τὰν Διὸς ἀστραπὰν
καὶ τὰν οὐρανίαν Θέμιν
δαρὸν οὐκ ἀπόνητοι.

V. 1053. *νοσεῖται* scripsi ductus glossa, quae est in Par. C.: *νοσεῖ· τὰ δέ. νοσεῖται, τὰ δέ.* Libri *νοσεῖ*. Hermannus cum Tricl. *νοσεῖ δὴ* posuit. — Nunc tamen nescio, an praestet cum iectivum *φρονιμωτάτους*. Non enim omnes omnino aves piae grataeque in parentes esse dici potuerunt, sed quoddam tantum genus earum, quod eam ipsam ob causam prudentissimum vocavit.

V. 1042. *ἐξορώμενοι*] I. q. *ὁρῶντες*. Tum ad verba *τροφᾶς κηδομένους* intelligendum *ἐκείνων*. Vide quae ad Philoct. 137 seqq. annotata sunt.

V. 1043 seq. *ἀφ' ὧν τε βλάστωσιν — εὕρωσι*] a quibus procreatae et nutritae fuerint. De usu verbi *εὑρεῖν* ad Trach. 25. diximus.

V. 1045. *ἐπ' ἴσας*] pari modo. Vide de hac ellipsi Hoogev. ad Vig. p. 96.

V. 1046 seqq. *ἀλλ' οὐ — οὐκ ἀπόνητοι*] Manifestissimum est concessumque mihi nunc ab ipso Hermanno, qui in nota ad hunc locum aliter iudicavit, adiectivum *ἀπόνητοι* ad verbum *τελοῦμεν* referendum esse, ita ut totius loci, *τί τοὺς ἄνωθεν — δαρὸν οὐκ ἀπόνητοι*, sensus hic sit: cur prudentiores aves aerias videntes nutrire et curare parentes suos non idem nos facimus? Atqui per Iovis fulmen et coelestem Iustitiam non diu erimus sine malis. Id est: si, quam aves prudentiores adversus parentes pietatem colere videmus, eam nos homines negligimus, gravissimas profecto eius culpae poenas Iuppiter et Iustitia mox de nobis exigent. Facile autem apparet in Chrysothemidem potissimum, nihil de ulciscenda patris caede cogitantem, a Choro haec dicta esse. Graviter in explicando hoc loco Scholiasta lapsus est, nisi quod recte ad verba *τάδ' — τελοῦμεν* haec videtur annotasse: *καλῶς ὁ Χορὸς καὶ ἑαυτὸν συγκαταλέγει, ἵνα μὴ δοκῇ φορτικὸς εἶναι τούτοις, καθ' ὧν τὸν λόγον πεποίηται*. Idem *ἀπόνητοι* interpretatus est *ἀθῷοι*.

V. 1046 seq. *τὰν Διὸς ἀστραπάν*] Fulmine suo Iuppiter poenas ab insolentibus scelestisque hominibus exigere putabatur. Cf. v. 810. Trach. 436 seq.: *μή, πρός σε τοῦ κατ' ἄκρον Οἰταῖον πάπος Διὸς κατασταθέντος, ἐκπλέπῃς λόγον*. Eurip. Phoen. 183: *ἰώ, Νέμεσι, καὶ Διὸς βαρύβρομοι βρονταί, κεραύνιόν τε πῦρ αἰθαλόεν, σύ τοι μεγαληγορίαν ὑπερόνορα κοιμίζοις*. Adde Soph. Oed. R. 469 seq. Philoct. 1198.

V. 1049. Schol.: *ὦ χθονία βροτοῖσιν· οὐ τὴν ἐπίγειον φησίν, ἀλλὰ τὴν κατὰ γῆς χωρῆσαι δυναμένην*. Notum est adiectivum *χθόνιος* etiam infernum significare. De dativo *βροτοῖσι* vide quae ad Ant. 847 seqq. annotata sunt.

Ibid. *φάμα*] Cf. Pindar. Ol. XIV, 29., ubi *Ἀχὼ* similiter ad inferos mittitur. Chorus optat, ut fama de malis domus ad inferos perveniat, ut manes Atridarum ad vindictam excitentur. FR. IACOBS.

ὦ χθονία βροτοῖσι φά-
μα, κατά μοι βόασον οἰ-
κτρὰν ὅπα τοῖς ἔνερθ' Ἀτρεί-
δαις, ἀχόρευτα φέρουσ' ὀνείδη·
(ἀντιστροφὴ α'.)
ὅτι σφὶν ἤδη τὰ μὲν ἐκ δόμων νοσεῖ-
ται, τὰ δὲ πρὸς τέκνων διπλῆ

G. Dindorfio statuere *νοσεῖ* glossam esse verbi rarioris, eodem tamen quo *νοσεῖν* sensu hic usurpati.

V. 1050. *κατά μοι βόασον*] De tmesi vide Matth. §. 594, 2. Rost. de dial. p. 387 sq.

V. 1051. Schol.: *τοῖς ἔνερθ' Ἀτρείδαις· ἢ Ἀγαμέμνονα ἢ Ὀρέστην. δοκοῦσι γὰρ αὐτὸν τεθνηκέναι.* Orestem a poeta nullo pacto dici hic potuisse quum e sensu v. 1053: *ὅτι σφὶν ἤδη — νοσεῖται*, tum imprimis e verbis v. 1054: *τὰ δὲ πρὸς τέκνων*, apparet. Immo cogitandum de Agamemnone est. Vide infra v. 1214. et quae ad O. R. 361. et 1369. monuimus.

V. 1052. Schol.: *ἀχόρευτα φέρουσ' ὀνείδη· ἐφ' οἷς οὐκ ἂν τις χορεύσειεν, τὰ πένθιμα ὀνείδη.* Hoc dicit: nuntians rem tristem et ignominiosam. Ignominia autem inferebatur Agamemnoni ea calamitate, qua vexari domum eius deinceps Chorus explicat.

V. 1053. *ὅτι σφὶν ἤδη — νοσεῖται*] Verba *τὰ μὲν ἐκ δόμων* et *τὰ δὲ πρὸς τέκνων* si, quid proprie significent, explicare volueris, melius nostro quam Latino sermone dici potest, hoc modo: *was aus dem Hause hervorgeht*, et *was von Seiten der Kinder geschieht*. Latine dixeris utrumque quod attinet ad. Deinde vero tenendum usurpari istiusmodi locutiones ita, ut nunc pro subiecto tantum sint, significetque v. c. *τὰ ἐκ δόμων* idem atque *τὰ τῶν δόμων* (vide ad Ant. 193. ed. meae) sive *οἱ δόμοι*, nunc autem pro integro membro ponantur neque referendae ad verbum finitum sint. Ita hoc loco verba *τὰ δὲ πρὸς τέκνων* pro integro membro sunt significantque quod attinet ad liberos. Similia ad O. C. 1610. allata sunt. Poterat ergo poeta idem, quod dixit, brevius dicere ita: *ὅτι σφίσιν ἤδη ὁ μὲν δόμος νοσεῖ, τῶν δὲ τέκνων διπλῆ κτλ.* Sed illa qua usus est forma dicendi hoc perfecit, ut distinguendas prae ceteris verbis notiones illas auditores intelligerent, *ὁ δόμος* et *τὰ τέκνα*. — Denique sciendum est locutione *ὁ δόμος νοσεῖ*, domus afflicta est, Chorum ad obitum Orestis respicere idemque fere declarare, quod supra cognita eius morte conquestus est v. 764 seq.: *φεῦ, φεῦ· τὸ πᾶν δὴ δεσπόταισι τοῖς πάλαι πρόῤῥιζον, ὡς ἔοικεν, ἔφθαρται γένος.* Ita vulgo *νοσεῖν δόμος* dicitur domus sive familia, quae interitu liberorum aut parentum affligitur aut exstingui videtur. Cf. Eur. Andr. 549: *κἀκ τίνος λόγου νοσεῖ δόμος*; Iph. T. 860: *ἐπὶ νοσοῦσι δώμασιν*, 930: *ἢ νου νοσοῦντας θεῖος ὕβρισεν δόμους*; Soph. Oed. R. 1061: *ἄλις νοσοῦσ' ἐγώ*. Postremo de medio *νοσεῖται* vide similia exempla ad Ai. 628. allata.

V. 1054 seq. *διπλῆ φύλοπις*] Intellige *αὐτῶν*. Est autem *διπλῆ φύλοπις τέκνων* duorum liberorum inter se controversia. Cf. Matth. §. 446. not. 1.

φύλοπις οὐκ ἔτ'. ἐξισοῦ-
ται φιλοτασίῳ διαί-
τᾳ. πρόδοτος δὲ μόνα σαλεύει
Ἠλέκτρα, τὸν ἀεὶ πατρὸς
δειλαία στενάχουσ', ὅπως
ἃ πάνδυρτος ἀηδών,
οὔτε τι τοῦ θανεῖν προμη-
θής, τό τε μὴ βλέπειν ἑτοί-
μα, διδύμαν ἑλοῦσ' ἐρι-
νύν. τίς ἂν εὐπατρις ὧδε βλάστοι;

V. 1055. Schol.: *οὐκέτ' ἐξισοῦται· οὐκέτι ἴσα φρονοῦσιν, ὡς ἐν φιλίᾳ διαιτώμενοι, ἀλλὰ στασιάζουσι πρὸς ἀλλήλας.*

V. 1057. Schol.: *πρόδοτος δὲ μόνα σαλεύει· κινδυνεύει· ἐκ μεταφορᾶς τῶν νηῶν· μόνη δέ, αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς χωρὶς ἀγκύρας.*

V. 1058. Schol.: *τὸν ἀεὶ πατρός· λείπει ἡ περί· περὶ τοῦ πατρὸς στενάχουσα, ὡς τὸ Ὁμηρικόν* (Il. χ, 424.)· *τῶν πάντων οὐ τόσσον ὀδύρομαι, ἀχνύμενός περ, ὡς ἑνός.* τὸ δὲ ἑξῆς· *ἀεὶ τὸν τοῦ πατρὸς μόρον στενάχουσα· ἢ τὸν ἀεί, εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον.* De genitivo *πατρός* e verbo *στενάχουσα* apto vide quae ad huius fab. v. 1096. et ad O. R. 181. annotata sunt. De *τὸν ἀεί* intellecto substantivo *χρόνον* vulgo comparant O. C. 1584. At vide quae ea de re in Emendat. in Soph. Trachin. p. 171 seq. disputavi.

V. 1061 seq. *οὔτε τι — ἑτοίμα*] non tantum non timens mortem, sed adeo mori parata. De *βλέπειν* vivere significante vide ad Ai. 935.; de adiectivo *ἑτοίμα* cum infinitivo praeposito articulo iuncto ad huius fab. v. 1013. dictum est. Scholiasta: *πρόνοιαν οὐκ ἔχουσα τοῦ μὴ ἀποθανεῖν, ὃ ἔστιν ἀφειδοῦσα τῆς ἰδίας ψυχῆς καὶ ῥιψοκινδυνοῦσα.*

V. 1065. Schol.: *διδύμαν Ἐρινύν· Αἴγισθον καὶ Κλυταιμνήστραν.* Similiter Helena dicitur furia ab Aeschylo Ag. 749. et Eurip. Or. 1390. Participio *ἑλοῦσα* hoc significatur: ubi sustulerit sive interfecerit. Ceterum notum est *αἱρεῖν* quum ab aliis tum a Sophocle saepe interficiendi sensu usurpatum esse. Sic modo v. 1001. usurpatum.

V. 1064. *τίς ἂν εὔπατρις κτλ.*] Locutione *εὐπάτριδα βλαστεῖν*, quae initio significavit optimo parente natum esse, nihil aliud hic significatur quam optimam filiam esse. Similiter dicitur *καλῶς πεφυκέναι* (v. 989.) et *εὐγενῆ πεφυκέναι* (Ant. 38.).

V. 1065 seqq. *οὐδεὶς τῶν — νώνυμος*] Pessime vulgo verba *ζῶν κακῶς* et explanata sunt et interpunctione a ceteris verbis separata. Hoc enim dicit poeta: *οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν ζῆν κακῶς καὶ τῷ κακῶς ζῆν εὔκλειαν αἰσχῦναι θέλει νώνυμος*, i. e. nemo hominum praeclarorum misera vitae conditione uti eaque splendorem commaculare suum vult, ita ut nomen eius exstinguatur, sed istius modi vitae mortem anteponit. Hoc extremum (sed — anteponit) omisit poeta disertis verbis enuntiare, quod ex iis, quae sequuntur, *ὡς καὶ σὺ κτλ.*, facillime cogitando intelligi potuit. Itaque idem hic posuit Chorus, quod Aiax praecepit fab. cogn. 479 seq.: *ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ*

(στροφὴ β'.)

οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν
ζῶν κακῶς εὔκλειαν αἰσχῦναι θέλει
νώνυμος, ὦ παῖ, παῖ,
ὡς καὶ σὺ πάγκλαυτον αἰῶνα κοινὸν εἵλου,
τὸ μὴ καλὸν καθοπλίσασα δύο φέρειν ἐν ἑνὶ λόγῳ,
σοφά τ' ἀρίστα τε παῖς κεκλῆσθαι.

(ἀντιστροφὴ β'.)

ζώης μοι καθύπερθεν

χρή. Simillime supra Electra dixit v. 989: ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσιν, et infra 1320: ἦ γὰρ ἂν καλῶς ἔσωσ' ἐμαυτήν, ἦ καλῶς ἀπωλόμην. — Addit Fr. Iacobsius: „οἱ ἀγαθοὶ esse videntur nobiliores, generosa stirpe exorti. κακῶς ζῆν est vita uti miserabili, id est, nobili origine indigna."

V. 1067. ὦ παῖ, παῖ] Eodem modo iteratum hoc nomen est Antig. 949.

V. 1068. ὡς καὶ σὺ — εἵλου] ita tu quoque illae tabile fatum commune praetulisti. Respicit Chorus ad ea, quae dixit v. 1061—1063: οὔτε τι — ἐρινύν. Non opus esse puto, ut post ea, quae ad v. 1065 seqq. modo annotavi, pluribus exponam verba πάγκλαυτ. αἰῶνα κοινόν nullo pacto, quae vulgaris editorum opinio est, de misera vitae conditione dicta esse posse. Item ex sequentibus apparet mortem iis significari, ut recte monuit Erfurdt., cui solus accessit Hermannus. Unum hoc adiicio, si αἰών vitam hic significaret, ineptissimum fore additum κοινόν. Id sic tantum commode positum apparet, si πάγκλ. αἰών fatum ab omnibus defletum interpretamur. Sollemne enim epitheton mortis et Orci est κοινός. Vide ad O. C. 1547. notata, de nomine αἰών autem cf. Pind. Isthm. VI, 41: ἔκαλος ἔπειμι γῆρας ἐς τε τὸν μόρσιμον αἰῶνα. Eur. Ph. 1492: κοινῷ θανάτῳ σκοτίαν αἰῶνα λαχόντων.

V. 1069 seq. Schol.: τὸ μὴ καλὸν καθοπλίσασα· καταπολεμήσασα τὸ αἰσχρὸν καὶ νικήσασα· οἷον τοὺς ἐχθροὺς καταγωνισαμένη. Etsi fateor me ignorare, quomodo καθοπλίζειν isto sensu usurpari potuerit, tamen illud video, eiusmodi quid, quale Scholiasta posuit, dici a Choro hic debuisse. Nam si nexum totius loci consideramus, sensum verborum τὸ μὴ — κεκλῆσθαι non posse alium quam hunc esse intelligimus: ut, si id, quod turpe est, oppugnasses, duplicem laudem una re consequerere, eademque sapiens et pia filia diceretur. Sumit Chorus, quod ipsa Chrysothemis diserte supra dixit 1003—1010., non sine vitae periculo Electram oppugnare scelus illud posse, unde praeoptasse eam mortem dicit. De φέρειν, pro quo φέρεσθαι exspectes, dictum ad O. C. 6., de ἐν praepositione ad Philoct. 60. Tum ἑνὶ λόγῳ est, si Electra καθοπλίσαι τὸ μὴ καλὸν dicebatur. Denique fore, ut sapiens diceretur, sperare Electra potuit propterea, quod in misera et ignominiosa vita, quam Clytaemnestra et Aegistho viventibus degebat, versari diutius noluit, pia, quod, si finem fecit istius vitae atque Clytaemnestram et Aegisthum tollebat, caedem patris ulciscebatur. Alia in re composita sunt adiectiva σοφός et ἀγαθός Philoct. 119.

V. 1071 seq. καθύπερθεν—

χειρὶ καὶ πλούτῳ τεῶν ἐχθρῶν, ὅσον
νῦν ὑπόχειρ ναίεις·
ἐπεί σ' ἐφεύρηκα μοίρᾳ μὲν οὐκ ἐν ἐσθλᾷ
βεβῶσαν, ἃ δὲ μέγιστ' ἔβλαστε νόμιμα, τῶνδε φερομέναν
ἄριστα τᾷ Ζηνὸς εὐσεβείᾳ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

Ἆρ', ὦ γυναῖκες, ὀρθά τ' εἰσηκούσαμεν,
ὀρθῶς θ' ὁδοιποροῦμεν ἔνθα χρήζομεν;

ΧΟΡΟΣ.

τί δ' ἐξερευνᾷς, καὶ τί βουληθεὶς πάρει;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

Αἴγισθον, ἔνθ' ᾤκησεν, ἱστορῶ πάλαι.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' εὖ θ' ἱκάνεις χὠ φράσας ἀζήμιος.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τίς οὖν ἂν ὑμῶν τοῖς ἔσω φράσειεν ἂν
ἡμῶν ποθεινὴν κοινόπουν παρουσίαν;

ἐχθρῶν] Sic Herod. VIII, 60 extr.: ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι.

V. 1073. ὑπόχειρ] Formatum ad analogiam vocabuli ἐπίχειρ est.

V. 1074 seqq. ἐπεί σ' ἐφεύρηκα — εὐσεβείᾳ] Sensus hic est: quum videam te, quamvis misera vitae sorte utare, tamen in colendis quae summae sunt legibus primas ferre propter tuam adversus Iovem pietatem. De locutione ἐν μοίρᾳ βεβηκέναι confer supra 1039 seq.

V. 1077 seqq. Schol.: θαυμαστὴ ἡ οἰκονομία τοῦ ποιητοῦ, μὴ ἅμα τῇ ἀπαγγελίᾳ τοῦ θανάτου κομίσαι τὰ λείψανα, ἵνα εὔλογος πρόφασις τῆς παρόδου γένηται τῷ Ὀρέστῃ, καὶ παραυτὰ ὁ ἀναγνωρισμὸς πρὸς αὔξησιν τοῦ πάθους. [Εἰς τὸ αὐτό.] Ὀρέστης πάρεστι σὺν τῷ Πυλάδῃ κομίζων τὰ λείψανα τῶν λογοποιουμένων ὀστῶν ἑαυτοῦ.

V. 1080. ᾤκησεν] Non dubium est, quin οἰκῶ non tantum habito, sed etiam sedem pono in aliquo loco vel habitatum aliquo concedo significaverit. Hinc erit ᾠκηκέναι habitatum concessisse vel sedem posuisse, i. e. habitare. Cf. Eurip. Med. 1359: καὶ Σκύλλαν, ἣ Τυρσηνὸν ᾤκησεν πέδον. Rhes. 972: Βακχοῦ προφήτης, ὅστε Παγγαίου πέτραν ᾤκησε σεμνὸς τοῖσιν εἰδόσιν θεός. De verbo ἱστορῶ confer O. R. 1113.

V. 1081. Schol.: ἀζήμιος· ἀληθὴς καὶ οὐχ ὑπέχων ζημίαν τοῦ ψεύδους. [Εἰς τὸ αὐτό.] ἄμεμπτος. Dicitur ὁ φράσας is, qui ei indicarat habitare ibi, ubi iam versatur, Aegisthum.

V. 1082. τοῖς ἔσω] Exspectaveris τοῖς ἔνδον. Sed vide ad Ant. 489.

V. 1083. Schol. rec.: ἡμῶν — παρουσίαν· τὴν ἐπιθυ-

ΧΟΡΟΣ.

ἦδ', εἰ τὸν ἄγχιστόν γε κηρύσσειν χρεών.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ἴθ', ὦ γύναι, δήλωσον εἰσελθοῦσ', ὅτι
Φωκῆς ματεύουσ' ἄνδρες Αἴγισθόν τινες.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οἴμοι τάλαιν', οὐ δή ποθ' ἧς ἠκούσαμεν
φήμης φέροντες ἐμφανῆ τεκμήρια;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὐκ οἶδα τὴν σὴν κληδόν' · ἀλλά μοι γέρων
ἐφεῖτ' Ὀρέστου Στρόφιος ἀγγεῖλαι πέρι.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τί δ' ἔστιν, ὦ ξέν'; ὡς μ' ὑπέρχεται φόβος.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

φέροντες αὐτοῦ σμικρὰ λείψαν' ἐν βραχεῖ
τεύχει θανόντος, ὡς ὁρᾷς, κομίζομεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οἰ 'γὼ τάλαινα, τοῦτ' ἐκεῖν' ἤδη σαφὲς
πρόχειρον ἄχθος, ὡς ἔοικε, δέρκομαι.

μητὴν παρουσίαν ἡμῶν, τῶν ὁμοῦ ὁδοιπορησάντων. Similime dictum v. 1392. δολιόπους ἀρωγός, Trach. 58. ἀρτίπους θρώσκει. Adde Ai. 872: ἡμῶν γε ναὸς κοινόπλουν ὁμιλίαν.

V. 1084. Schol.: αὕτη ἡ Ἠλέκτρα, εἰ τὸν ἄγχιστέα, τὸν συγγενῆ, εἰσαγγέλλειν πρέπον ἐστίν.

V. 1089. τὴν σὴν κληδόνα] Vide Matth. §. 466, 3.

V. 1090. Στρόφιος] Notum est ad hunc, quum Agamemno occideretur, missum Orestem per Electram esse ibique educatum cum filio illius, Pylade, unde summa inter eum et Orestem amicitia orta est. Ceterum vide quae ad v. 45. annotata sunt.

V. 1092 seq. φέροντες — κομίζομεν] Etsi brevius poetae dicere licuit, tamen non idem utroque hoc verbo significatum est. Nam φέρειν λείψανα dicitur is, qui manu tenet urnam, κομίζειν autem, qui affert, traditurus ei, ad quem accesserit. Ceterum nota βραχὺ τεῦχος de vasculo parvo dictum. Sic etiam v. 757.

V. 1094 seq. τοῦτ' ἐκεῖν' ἤδη — δέρκομαι] Id est: hoc ergo, quod meis oculis manu te gestare video, iam est illud onus, i. e. urna illa, quam allatum iri supra v. 757 seqq. paedagogus nuntiarat. Schol. rec.: πρόχειρον· ἀντὶ τοῦ ἐπὶ χειρῶν. Ita etiam πρὸ χειρῶν dictum esse constat sic, ut idem fere esset atque ἐν χερσί. Cf. Matth. §. 575 extr. Deinde σαφές iunge cum δέρκομαι, quod similiter dictum atque infra 1366: ταῦτα δείξουσιν σαφῆ. Adde v. 18 seq. Porro perapte ἄχθος hic praegnanter dictum, ita ut et animi onus, sive molestiam, sollicitudinem, et urnam illam significet, quam Orestes afferebat. Denique in eo nihil offensionis, quod in unum membrum contrasta ea sunt, quae nos duobus efferre solemus.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

εἴπερ τι κλαίεις τῶν Ὀρεστείων κακῶν,
τόδ' ἄγγος ἴσθι σῶμα τοὐκείνου στέγον.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ ξεῖνε, δός νυν, πρὸς θεῶν, εἴπερ τόδε
κέκευθεν αὐτὸν τεῦχος, ἐς χεῖρας λαβεῖν,
ὅπως ἐμαυτὴν καὶ γένος τὸ πᾶν ὁμοῦ
ξὺν τῇδε κλαύσω κἀποδύρωμαι σποδῷ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

δόθ', ἥτις ἐστί, προσφέροντες. οὐ γὰρ ὡς
ἐν δυσμενείᾳ γ' οὖσ' ἐπαιτεῖται τόδε,
ἀλλ' ἢ φίλων τις ἢ πρὸς αἵματος φύσιν.

V. 1096. *εἴπερ τι — κακῶν*] Genitivum vulgo videntur ex *τι* pronomine aptum iudicasse, quod statui nequit. Regitur potius verbo *κλαίεις*, quod dolendi significatum habens rectissime cum casu genitivo iunctum est. Sic *δακρύειν τινός* dixit Eurip. Herc. F. 528. Alia attulit Matth. §. 368. a. Adde Rost. §. 109, 4.

V. 1098. *δός νυν*] Facile apparet *νὺν* particula Electram hoc significare: quum commovear malis Orestis.

V. 1099. *κέκευθεν*] Transitive dictum, ut apud Euripidem. Nam Aeschylo Sept. adv. Th. 588. et Soph. Electr. 868., Ant. 911. et O. C. 1523. intransitivum est. NEUIUS.

V. 1102. *δόθ' — προσφέροντες*] Recte Scholiasta: *εἰκὸς αὐτοῖς ἕπεσθαί τινας*. Tum *ἥτις* idem est atque quod vulgo dicitur *ἠτιοῦν*. De omisso pronomine *αὐτῇ* dictum ad Phil. 137 seqq.

V. 1103. *ἐν δυσμενείᾳ γ' οὖσ'*] I. e. *δυσμενής γ' οὖσα*. Vide quae ad O. R. 987. annotata sunt. Tum *τόδε* est: *ἐς χεῖρας λαβεῖν τὸ τεῦχος*.

V. 1104. *πρὸς αἵματος*] Intellige quod praecessit *τις*. Est autem *πρὸς αἵματός τις* idem atque *συγγενής τις*. Cf. Ai. 1277. Tum *φύσιν* per abundantiam quandam additum similiter ut v. 325. De accusativo ad Ai. 1231. dictum est.

V. 1105 seqq. Aul. Gellius N. A. VII, 5. haec memoriae prodidit: Histrio in terra Graecia fuit fama celebri, qui gestibus et vocis claritudine et venustate ceteris antestabat. Nomen fuisse aiunt Polum. Tragoedias poetarum nobilium scite atque asseverate actitavit. Is Polus unice amatum filium morte amisit. Eum luctum quum satis visus est eluxisse, rediit ad quaestum artis. In eo tempore Athenis Electram Sophoclis acturus gestare urnam quasi cum Oresti ossibus debebat. Ita compositum fabulae argumentum est, ut veluti fratris reliquias ferens Electra comploret commisereturque interitum eius, qui per vim exstinctus existimatur. Igitur Polus lugubri habitu, Electrae indutus ossa atque urnam a sepulchro tulit filii, et quasi

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ φιλτάτου μνημεῖον ἀνθρώπων ἐμοὶ
ψυχῆς Ὀρέστου λοιπόν, ὡς σ' ἀπ' ἐλπίδων,
οὐχ ὥνπερ ἐξέπεμπον, εἰσεδεξάμην.
νῦν μὲν γὰρ οὐδὲν ὄντα βαστάζω χεροῖν·
δόμων δέ σ', ὦ παῖ, λαμπρὸν ἐξέπεμψ' ἐγώ.
ὡς ὤφελον πάροιθεν ἐκλιπεῖν βίον,
πρὶν ἐς ξένην σε γαῖαν ἐκπέμψαι, χεροῖν
κλέψασα ταῖνδε, κἀνασώσασθαι φόνου,
ὅπως θανὼν ἔκεισο τῇ τόθ' ἡμέρᾳ,
τύμβου πατρῴου κοινὸν εἰληχὼς μέρος.
νῦν δ' ἐκτὸς οἴκων κἀπὶ γῆς ἄλλης φυγὰς
κακῶς ἀπώλου σῆς κασιγνήτης δίχα·

Oresti amplexus applevit omnia non simulacris neque imitamentis, sed luctu atque lamentis veris et spirantibus. Itaque quum agi fabula videretur, dolor accitus est. Adde quae Plutarchus vit. Demosth. c. 28. de Polo illo narravit.

V. 1106. Schol.: *ψυχῆς Ὀρέστου λοιπόν· λαβοῦσα τοῦ τεύχους φησίν. ὑπερφυῶς δὲ ἔχει τῇ διαθέσει, λαβοῦσαν καὶ βαστάζουσαν τὰ ὀστᾶ ὀδύρεσθαι.* Idem affert Hom. Il. τ, 288: *ζωὸν μέν σε ἔλειπον ἐγὼ κλισίηθεν ἰοῦσα· νῦν δέ σε τεθνηῶτα κιχάνομαι, ὄρχαμε λαῶν.* De vocabulo *ψυχῆς* dictum ad v. 762. est. De locutione *ἀπ' ἐλπίδων*, praeter spem, vide Matth. §. 572.

V. 1107. *οὐχ ὥνπερ*] Triclinius: *δέον εἰπεῖν, αἷςπερ ἐξέπεμπον, πρὸς τὸ ἐλπίδων ἔτρεψεν.* Similia attractionis exempla attulit Bernhardy Synt. p. 299 seqq. Non recte Mehlhornius meus in dissertatione, quam de schematis *ἀπὸ κοινοῦ* ratione et usu quodam in Graeca lingua scripsit, p. 6. hunc locum sic explicat: *ὡς σε οὐκ ἀπὸ τούτων ἐλπίδων εἰσεδεξάμην, ἀφ' ὧν ἐξέπεμπον.* Neque enim, ut cetera mittam, dici potest *ἀπό τινος ἐλπίδος εἰσδέχεσθαί τινα*, ita, ut sit cum aliqua spe aliquem recipere. — Addit Neuius: similis abundantia est voc. negat. in formula *μᾶλλον* vel *οὐ μᾶλλον ἤ οὐ*, de qua Matth. §. 455. not. 3. d. et Buttmannus Excurs. XI. in Demosthenis or. Midianam.

V. 1109. *λαμπρόν*] Oppositum est verbis *οὐδὲν ὄντα*, in versu praecedente positis. Quibus quum significetur exstinctus, hoc verbo apparet significari florentem, vigentem. Fr. Iacobsius confert Theodorid. in Anth. Pal. VI, 156: *πάϊς δ' ἴσος ἀστέρι λάμπει*, et Il. ζ, 401. de Astyanacte: *ἀλίγκιον ἀστέρι καλῷ*.

V. 1113. *ὅπως — ἔκεισο*] ut iacuisses. Cfr. syntaxin nostram §. 142.

V. 1116. Schol.: *σῆς κασιγνήτης δίχα· οἷον, τῆς μόνης σου. κηδομένης. ὅλα δὲ ἐπιτέτραται τῷ πάθει διὰ τὸ παρεῖναι τὸν Ὀρέστην, ὡς καὶ Πηνελόπῃ παρόντα Ὀδυσσέα θρηνεῖ παρ' Ὁμήρῳ* (Od. τ, 209.), *ἐν οἷς φησιν ἐὸν ἄνδρα παρήμενον. ἐνθάδε δὲ δίκαιον δηλοῦσθαι, ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ ἐστιν ἡ ἐν τῷ λόγῳ· ἀγνοῶν γὰρ αὐτήν, ἀπολοφυρομένην γνώσεται,*

κοὔτ' ἐν φίλαισι χερσὶν ἢ τάλαιν' ἐγὼ
λουτροῖς σ' ἐκόσμησ', οὔτε παμφλέκτου πυρὸς
ἀνειλόμην, ὡς εἰκός, ἄθλιον βάρος.
ἀλλ' ἐν ξέναισι χερσὶ κηδευθείς, τάλας,
σμικροὺς προσήκεις ὄγκος ἐν σμικρῷ κύτει.
οἴμοι τάλαινα τῆς ἐμῆς πάλαι τροφῆς
ἀνωφελήτου, τὴν ἐγὼ θάμ' ἀμφὶ σοὶ
πόνῳ γλυκεῖ παρέσχον. οὔτε γάρ ποτε
μητρὸς σύ γ' ἦσθα μᾶλλον ἢ κἀμοῦ φίλος,
οὔθ' οἱ κατ' οἶκον ἦσαν, ἀλλ' ἐγὼ τροφός·
ἐγὼ δ' ἀδελφή σοι προσηυδώμην ἀεί.
νῦν δ' ἐκλέλοιπε ταῦτ' ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ
θανόντι σὺν σοί. πάντα γὰρ συνηρπάσας,
θύελλ' ὅπως, βέβηκας. οἴχεται πατήρ·
τέθνηκ' ἐγώ· σὺ φροῦδος αὐτὸς εἶ θανών.
γελῶσι δ' ἐχθροί· μαίνεται δ' ὑφ' ἡδονῆς
μήτηρ ἀμήτωρ, ἧς ἐμοὶ σὺ πολλάκις
φήμας λάθρα προὔπεμπες ὡς φανούμενος

V. 1118. παμφλέκτου πυρός] Simillime Ant. 1006: βωμοῖσι παμφλέκτοισιν. De genitivo vide Matth. §. 354. ζ. et Rost. §. 108. II, 5. c.

V. 1119. ἀνειλόμην] Confert Neuius Eurip. Suppl. 471: ἀπανδῶ ἐξελαύνειν, μηδ' ἀναιρεῖσθαι νεκροὺς βίᾳ, ibid. 1166: ὁρᾶτε παῖδας τουσδ' ἔχοντας ἐν χεροῖν πατέρων ἀρίστων σώματ', ὧν ἀνειλόμην. Wesseling. ad Herodot. IX, 27, 4. et Sturz. Lex. Xenophonteum.

V. 1122. τῆς ἐμῆς κτλ.] De genitivo vide Matth. §. 371. et Rost. §. 109, 1.

V. 1123. τήν] Cf. Matth. §. 292. et O. C. 34 seq. cum annotatione mea.

V. 1124 seqq. οὔτε γάρ ποτε — προσηυδώμην ἀεί] Paucis si comprehendere sensum volueris, hoc dicit Electra: ego et mater et nutrix et soror tibi fui. Cf. Hom. Il. ζ, 429 seq.: Ἕκτορ, ἀτὰρ σύ μοί ἐσσι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ, ἠδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης.

V. 1125. μητρὸς — κἀμοῦ φίλος] De genitivo cf. Matth. §. 438., de καὶ particula §. 620, 2.

V. 1128 seqq. νῦν δ' ἐκλέλοιπε — βέβηκας] Omnem laborem et operam, quam in educando Oreste posuerit, eo mortuo iam perisse dicit, eiusque sententiae hanc causam affert, quod illo perempto tota sit exstincta domus (πάντα γὰρ — βέβηκας), cuius ipsius gloriam splendoremque pristinum ut aliquando ulciscenda caede Agamemnonis restitueret, tanta cum cura Orestem foverat.

V. 1130. βέβηκας] obiisti. Cf. Phil. 489. cum nota mea.

V. 1130 seq. οἴχεται πατήρ· — θανών] Explicat his verbis, cur, quod ante dixit, tota domus iam interisse existimanda sit. In quibus verbis quo sensu se mortuam esse dicat, non opus est ut explanem. Neque illud

τιμωρὸς αὐτός. ἀλλὰ ταῦθ' ὁ δυστυχὴς
δαίμων ὁ σός τε κἀμὸς ἐξαφείλετο,
ὅς σ' ὧδέ μοι προὔπεμψεν ἀντὶ φιλτάτης
μορφῆς σποδόν τε καὶ σκιὰν ἀνωφελῆ.
οἴμοι μοι. 1160
ὦ δέμας οἰκτρόν.
φεῦ, φεῦ.
ὦ δεινοτάτας,
οἴμοι μοι,
πεμφθεὶς κελεύθους, φίλταθ', ὥς μ' ἀπώλεσας·
ἀπώλεσας δῆτ', ὦ κασίγνητον κάρα.
τοιγὰρ σὺ δέξαι μ' ἐς τὸ σὸν τόδε στέγος, 1165
τὴν μηδὲν εἰς τὸ μηδέν, ὡς ξὺν σοὶ κάτω
ναίω τὸ λοιπόν. καὶ γὰρ ἡνίκ' ἦσθ' ἄνω,
ξὺν σοὶ μετεῖχον τῶν ἴσων, καὶ νῦν ποθῶ
τοῦ σοῦ θανοῦσα μὴ 'πολείπεσθαι τάφου.
τοὺς γὰρ θανόντας οὐχ ὁρῶ λυπουμένους. 1170

mirum est, quod Chrysothemidem non numerat. Vide ad 101.

V. 1131. *αὐτός*] I. e. is ipse, a quo vindictam sumi et redintegrari gloriam familiae convenit. De locutione *φροῦδος θανών* ad O. R. 930. monitum est.

V. 1133. *μήτηρ ἀμήτωρ*] Sic Ai. 665. *ἄδωρα δῶρα*, O. R. 1214. *γάμον ἄγαμον*, Phil. 534. *ἄοικον εἰσοίκησιν*, ibid. 848. *ὕπνος ἄϋπνος*. Similia sunt quae ad Ant. 500 seq. annotata sunt.

Ibid. *ἧς*] Triclinius: *τὸ ἧς πρὸς τὸ τιμωρὸς συναπτέον, καὶ μὴ τὴν περὶ λάβῃς ἐξωθεν, ὥς τινες τῶν ἀμαθῶν.*

V. 1135. *αὐτός*] te ipsum ulturum esse flagitium matris, non alios missurum, qui id facerent.

V. 1140. *ὦ δέμας*] Cf. v. 57.

V. 1144 seq. *ὥς μ' — δῆτ'*] Sic Phil. 761: *ἰὼ ἰὼ δύστηνε σύ· δύστηνε δῆτα διὰ πόνων πάντων φανείς.* Simillimus *δῆτα* particulae usus est, quum in colloquio alter alterius dicta confirmans ei vocabulo, quod pro affirmatione est, particulam illam addit, ut supra v. 843. et infra v. 1455.

V. 1147. *τὴν μηδέν*] Sic Ai. 1231. *ὁ μηδέν* et Eurip. Phoen. 601. *ὁ οὐδέν* dictum.

V. 1150. *τοῦ σοῦ — μὴ 'πολείπεσθαι τάφου*] Recte monet Elmsleius ad Eur. Med. 35. *ἀπολείπεσθαί τινος* non deserere rem, sed privari re significare. Non privari autem sepulchro alicuius dicitur qui particeps fit sepulchri alicuius, id est, qui in eodem cum aliquo tumulo conditur. Eodem sensu accipienda sunt Electrae verba v. 1210. posita, *τῆς σῆς — ταφῆς*. Duo autem hic optat Electra, et ut nunc moriatur et ut in eodem cum fratre sepulchro condatur.

V. 1151. *τοὺς γὰρ κτλ.*] Similiter Trach. 1173: *τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίγνεται.*

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

θνητοῦ πέφυκας πατρός, Ἠλέκτρα, φρόνει·
θνητὸς δ' Ὀρέστης· ὥστε μὴ λίαν στένε.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

φεῦ, φεῦ, τί λέξω; ποῖ λόγων ἀμηχανῶν
ἔλθω; κρατεῖν γὰρ οὐκέτι γλώσσης σθένω.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τί δ' ἔσχες ἄλγος; πρὸς τί τοῦτ' εἰπὼν κυρεῖς;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ἦ σὸν τὸ κλεινὸν εἶδος Ἠλέκτρας τόδε;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τόδ' ἔστ' ἐκεῖνο, καὶ μάλ' ἀθλίως ἔχον.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οἴμοι ταλαίνης ἆρα τῆσδε συμφορᾶς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὐ δή ποτ', ὦ ξέν', ἀμφ' ἐμοὶ στένεις τάδε;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ὦ σῶμ' ἀτίμως κἀθέως ἐφθαρμένον.

V. 1153. Vulgo duobus his Chori versibus tertius additus reperitur hic: *πᾶσιν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ὀφείλεται παθεῖν*. Quem versum Euripidis esse, male ab interprete huc adscriptum, vidit Theo-

V. 1152. Schol.: *πιθανῶς πρόσκειται τὸ ὄνομα τῆς Ἠλέκτρας, ἵνα μάθῃ Ὀρέστης· οὐ γὰρ μόνη ἦν αὐτῷ ἀδελφή. τοῖς δὲ κοινοῖς βοηθήμασι χρῆται ὁ Χορὸς ἐν τῇ παρηγορίᾳ.* Ceterum recte monet Hermannus hoc dici a Choro: *θνητὸς μὲν ὁ πατήρ, θνητὸς δ' Ὀρέστης ἦν.*

V. 1155 seq. Schol.: *ἀναγκαῖον ἐμφανισθῆναι τὸν Ὀρέστην· διεφθάρη γὰρ τὸ συνεκτικὸν τῆς ὑποθέσεως, σιωπῶντος αὐτοῦ.*

Ibid. *ποῖ λόγων — ἔλθω;*] Recte videtur Hermannus monuisse genitivum *λόγων* et ad *ποῖ* et ad *ἀμηχανῶν* referendum esse. De locutione *κρατεῖν γλώσσης* confer Eurip. Helen. 1404: *κρατεῖν στόματος.*

V. 1159. Schol.: *τοῦτο δύναται μὲν καὶ ἡ Ἠλέκτρα λέγειν. εὐπρεπέστερον δὲ τῷ Χορῷ περίκειται, ἵνα μὴ περὶ τοῦ ἑαυτῆς εἴδους εἴπῃ. θαυμαστῶς δὲ τὴν μὲν Κλυταιμνήστραν ἀπὸ τοῦ λαμπροῦ σχήματος ὁ ἄγγελος ἐγνώρισεν· οὗτος δὲ οὐ γινώσκει τὴν Ἠλέκτραν διὰ τὸ κεκακῶσθαι τὸ σῶμα.* — De *καὶ μάλα* vide ad v. 1430.

V. 1160—1166. *οἴμοι — οὐδὲν κακῶν*] Egregie poeta Orestem, ubi Electram esse, quacum loquatur, audivit, miserrimo eius habitu tanto perculsum obstupefactumque dolore esse facit, ut, quamvis quater ab ea rogatus, quid gemat, tamen ne verbo quidem respondens quatuor continuis versibus nonnisi deformem eius speciem deploret. — Simillima ratio est Aiac. 359 seqq., ad quem locum vide quae annotata sunt.

V. 1161. *οὐ δή ποτ' κτλ.*] *Οὐ δῆ* particulis in interrogatione utitur is, qui de eo, quod esse suspicatur, ita quaerit ex altero, ut id esse vix videatur credere posse. Itaque nostro sermone *οὐ δῆ* reddere liceat *dock*

ΗΛΕΚΤΡΑ.
οὗτοι ποτ' ἄλλην ἢ 'μὲ δυσφημεῖς, ξένε.
ΟΡΕΣΤΗΣ.
φεῦ τῆς ἀνύμφου δυσμόρου τε σῆς τροφῆς.
ΗΛΕΚΤΡΑ.
τί μοί ποτ', ὦ ξέν', ὦδ' ἐπισκοπῶν στένεις;
ΟΡΕΣΤΗΣ.
ὡς οὐκ ἄρ' ἤδη τῶν ἐμῶν οὐδὲν κακῶν. 1185
ΗΛΕΚΤΡΑ.
ἐν τῷ διέγνως τοῦτο τῶν εἰρημένων;
ΟΡΕΣΤΗΣ.
ὁρῶν σε πολλοῖς ἐμπρέπουσαν ἄλγεσιν.
ΗΛΕΚΤΡΑ.
καὶ μὴν ὁρᾷς γε παῦρα τῶν ἐμῶν κακῶν.
ΟΡΕΣΤΗΣ.
καὶ πῶς γένοιτ' ἂν τῶνδ' ἔτ' ἐχθίω βλέπειν;
ΗΛΕΚΤΡΑ.
ὀθούνεκ' εἰμὶ τοῖς φονεῦσι σύντροφος. 1190

dor. Bergk. in Zimmerm. Museo Stud. Antiq. No. 120. ann. 1835. p. 961 seq.

nicht, et *οὐ δή ποτε doch nicht gar*. Cf. huius fab. 1108. 1202. Trach. 668. 876. Phil. 900. *Οὐ δή που* dictum Antig. 381. Vide etiam Matth. §. 610, 6.

V. 1162. *ἀτίμως κἀθέως*] Cf. O. R. 254: *γῆς ὦδ' ἀκάρπως κἀθέως ἐφθαρμένης*.

V. 1164. *τῆς ἀνύμφου — τροφῆς*] Cf. v. 165 seq. De vocabulo *τροφή* confer Ai. 499: *δουλίαν ἕξειν τροφήν*.

V. 1166. *τῶν ἐμῶν — κακῶν*] Suis malis facile apparet Orestem miseram in qua Electra erat conditionem significare. Cf. v. 1201. De *ὡς ἄρα* ad Ant. 1157. monitum est.

V. 1168. *ἐμπρέπουσαν ἄλγεσιν*] Falso quidam interpretum hoc dici putat: generosam indolem Electrae in ipsis malis ferendis effulsisse. Neque dissimilis Passovii explicatio huius loci est, sub v. *ἐμπρέπω* proposita. „At qui illustrat his verbis Orestes, cur, quod modo posuit, mala sua se prorsus ignorasse dicat. Eius sententiae profecto non potest eam rationem reddere, quod interim Electrae generosa in malis perferendis indoles effulserit, sed hanc et reddit et reddere debet, quod pluribus insignem doloribus Electram esse videat. Tenendum tamen participio *ἐμπρέπουσαν*, id quod non inest in Latino adiectivo insignem, hoc assignificari, pro venustate ac vigore iisque ornamentis, qualia virginum esse soleant, Electram summos sustinere dolores, quibus premi eam ex misero eius habitu appareat. Itaque mala, quibus laborabat, veluti ornamenta eius dicuntur esse. — Addit Fr. Iacobsius: non virginali, ut par erat, ornatu, sed plurimis malis cinctam et instructam. Compara Aesch. Choeph. 10:

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τοῖς τοῦ; πόθεν τοῦτ' ἐξεσήμηνας κακόν;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τοῖς πατρός. εἶτα τοῖσδε δουλεύω βίᾳ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τίς γάρ σ' ἀνάγκη τῇδε προτρέπει βροτῶν;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

μήτηρ καλεῖται, μητρὶ δ' οὐδὲν ἐξισοῖ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τί δρῶσα; πότερα χερσίν, ἢ λύμῃ βίου;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

καὶ χερσὶ καὶ λύμαισι καὶ πᾶσιν κακοῖς.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὐδ' οὐπαρήξων, οὐδ' ὁ κωλύσων πάρα;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὐ δῆθ'· ὃς ἦν γάρ μοι, σὺ προὔθηκας σποδόν.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ὦ δύσποτμ', ὡς ὁρῶν σ' ἐποικτείρω πάλαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

μόνος βροτῶν νυν ἴσθ' ἐποικτείρας ποτέ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

μόνος γὰρ ἦκω τοῖσι σοῖς ἀλγῶν κακοῖς.

V. 1182. Pro *τοῖσι σοῖς* non male Brunckius scribendum *τοῖς ἴσοις* putavit.

ὁμήγυρις — φάρεσι μελαγχίμοις πρέπουσα, et de Electra ib. 15: *πένθει λυγρῷ πρέπουσαν.*

V. 1172. *πόθεν — κακόν;*] Neque Brunckius haec intellexit, qui verterit: quid istud significas mali? neque Neuius, qui conferri Matth. §. 661, 1. iusserit. Imo hoc dicit: unde ortum est hoc quod significasti malum? i. e. a quibus caedes, quam dicis, perpetrata est? Respondet autem Electra primum v. 1173. tantum ad priorem Orestis interrogationem, *τοῖς τοῦ;* deinde v. 1175. ad hanc posteriorem, qui sint patris occisores.

V. 1174. *τίς γάρ σ' — βροτῶν;*] Sensum hunc esse certum est: quisnam tibi mortalium hanc necessitatem imposuit? De locutione *ἀνάγκη προτρέπειν τινά*, aliquem in servitutem coniicere, licet comparare Homericum *ἄχεϊ προτρέπεσθαι.* Neque illud dubium est, quin *ἀνάγκη τῇδε* Orestes significet *τῷ δουλεύειν*, quo verbo modo usa Electra fuit. Conferenda quae ad Aiac. 477. annotavimus. Nota autem locutio est *εἰς ἀνάγκην κείμεθα*, in servitutem incidimus. Ceterum his verbis hoc maxime ex Electra quaerit Orestes, qui sint interfectores patris. De producta prima syllaba verbi *προτρέπει* vid. Elmsl. Cens. Eurip. Suppl. Hermann. v. 296.

V. 1175. Schol.: *μητρὶ δ' οὐδὲν ἐξισοῖ· οὐκ ἴσα πράσ-*

ΗΛΕΚΤΡΑ.
οὐ δή ποθ' ἡμῖν ξυγγενὴς ἥκεις ποθέν;
ΟΡΕΣΤΗΣ.
ἐγὼ φράσαιμ' ἄν, εἰ τὸ τῶνδ' εὔνουν πάρα.
ΗΛΕΚΤΡΑ.
ἀλλ' ἔστιν εὔνουν, ὥστε πρὸς πιστὰς ἐρεῖς.
ΟΡΕΣΤΗΣ.
μέθες τόδ' ἄγγος νῦν, ὅπως τὸ πᾶν μάθῃς. 1205
ΗΛΕΚΤΡΑ.
μὴ δῆτα, πρὸς θεῶν, τοῦτό μ' ἐργάσῃ, ξένε.
ΟΡΕΣΤΗΣ.
πείθου λέγοντι, κοὐχ ἁμαρτήσει ποτέ.
ΗΛΕΚΤΡΑ.
μή, πρὸς γενείου, μὴ 'ξέλῃ τὰ φίλτατα.
ΟΡΕΣΤΗΣ.
οὔ φημ' ἐάσειν.
ΗΛΕΚΤΡΑ.
ὦ τάλαιν' ἐγὼ σέθεν,
Ὀρέστα, τῆς σῆς εἰ στερήσομαι ταφῆς. 1210
ΟΡΕΣΤΗΣ.
εὔφημα φώνει. πρὸς δίκης γὰρ οὐ στένεις.

V. 1189. Elmsleius ad O. R. 1522. et ad Eurip. Heracl. 977. postulat μ' ἐξέλῃ legi.

σει τῷ τῆς μητρὸς ὀνόματι. Bruncknius neutrali significatu dictum putavit. Comparant Thucyd. VI, 87: ἐξεσώσαντες τοῖς ἄλλοις μεθ' ἡμῶν τοῖς Συρακοσίοις ἀντὶ τοῦ ἀεὶ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀντεπιβουλεῦσαι ποτε ἐκ τοῦ ὁμοίου μεταλάβετε, ubi Scholiasta: ἐξεσωθέντες καὶ ὁμοιωθέντες.

V. 1176. ἦ λύμη βίου] Ea fere dicit, quae supra v. 190 seqq. exposuit.

V. 1182. μόνος γὰρ — κακοῖς] Simile est ei, quod supra dixit v. 1185.

V. 1183. οὐ δή ποθ'] Vide quae de harum particularum significatu ad v. 1161. monita sunt. Ceterum recte, puto, Scholiasta rec.: ποθέν· ἀπό τινος μέρους, οὐ τόπου, ἀλλὰ γένους. Vide ad O. C. 210.

V. 1184. τὸ τῶνδε] I. e. αἷδε. Cf. Matth. §. 285, 2.

V. 1188. κοὐχ ἁμαρτήσει ποτέ] Non recte Bruncknius: nec peccabis unquam. Imo hoc dicit: neque non consequere quod volueris. Cf. O. R. 621. et Phil. 95.

V. 1190 seq. ὦ τάλαιν' — ταφῆς] Genitivus σέθεν, qui aptus est a verbis ὦ τάλαινα (vide ad v. 1122.), quid significet, explicatur verbis: τῆς σῆς — ταφῆς, quorum sensus hic videtur esse: si prohibebor, quominus ossa tua sepeliam, i.e. in sepulchro gentis nostrae condam.

V. 1192. εὔφημα φώνει] Digitized by Google

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πῶς τὸν θανόντ' ἀδελφὸν οὐ δίκῃ στένω;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὔ σοι προσήκει τήνδε προσφωνεῖν φάτιν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὕτως ἄτιμός εἰμι τοῦ τεθνηκότος;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ἄτιμος οὐδενὸς σύ· τοῦτο δ' οὐχὶ σόν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

εἴπερ γ' Ὀρέστου σῶμα βαστάζω τόδε.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ἀλλ' οὐκ Ὀρέστου, πλὴν λόγῳ γ' ἠσκημένον.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ποῦ δ' ἔστ' ἐκείνου τοῦ ταλαιπώρου τάφος;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὐκ ἔστι. τοῦ γὰρ ζῶντος οὐκ ἔστιν τάφος.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πῶς εἶπας, ὦ παῖ;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ψευδὸς οὐδὲν ὧν λέγω.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἦ ζῇ γὰρ ἀνήρ;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

εἴπερ ἔμψυχός γ' ἐγώ.

Ominis infausti deprecatio est. Vide quae ad Trach. 175. exposuimus. Tum *πρὸς δίκης* sensu non differt ab eo, quod in responsione posuit Electra *δίκῃ*, sed aliter cogitatum est, ita ut *πρὸς δίκης* fere nobis sit *von Rechtswegen*, *δίκῃ* autem *mit Recht*. Cf. Ant. 15. cum annotatione nostra.

V. 1194 seq. *οὔ σοι προσήκει κτλ.*] Hoc dicit Orestes: non convenit te haec verba ad cineres dicere, sive his verbis cineres alloqui, id est: non convenit te cineres istos fratris nomine appellare. Quod Electra, quae non dubitaret, quin ossa Orestis manu teneret, non potuit aliter accipere, quam ut putaret se adeo contemni a mortuo, ut is indigne ferret fratrem se ab ipsa appellari. De locutione *φάτιν φωνεῖν* cf. v. 329., de *ἄτιμον εἶναί τινος* Matth. §. 339.

V. 1196. *τοῦτο δ' οὐχὶ σόν*] Recte Brunckius: sed hoc, quod manu tenes, nihil ad te pertinet.

V. 1198. Schol.: *ἠσκημένον· κατεσκευασμένον· ἀσκήματα γὰρ τὰ κατασκευάσματα.* Cf. v. 452.

V. 1204. Schol.: *σφραγῖδα· τὸν δακτύλιον.* De duplici genitivo vide Matth. §. 380. not. 1.

V. 1205. *ὦ φίλτατον φῶς*] Schaefero et hic et v. 1354. *φῶς* non lucis sive diei, sed viri significationem videtur ha-

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἦ γὰρ σὺ κεῖνος;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τήνδε προσβλέψασά μου
σφραγῖδα πατρός, ἔκμαθ', εἰ σαφῆ λέγω.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ φίλτατον φῶς.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

φίλτατον, συμμαρτυρῶ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ φθέγμ', ἀφίκου; 1225

ΟΡΕΣΤΗΣ.

μηκέτ' ἄλλοθεν πύθῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἔχω σε χερσίν;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ὡς τὰ λοιπ' ἔχοις ἀεί.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ φίλταται γυναῖκες, ὦ πολῖτιδες,
ὁρᾶτ' Ὀρέστην τόνδε, μηχαναῖσι μὲν
θανόντα, νῦν δὲ μηχαναῖς σεσωσμένον.

bere, collatis aliquot locis Homericis, qualis est: *ἦλθές, Τηλέμαχε, γλυκερὸν φάος.* At non intelligitur, quomodo Orestes, si Electra, quod Schaeferus putat, dixisset, respondere potuerit: *φίλτατον, συμμαρτυρῶ.* Ex quibus verbis satis apparere iudico *φῶς* lucem significare. Simillime dictum Philoct. 530 seq.: *ὦ φίλτατον μὲν ἦμαρ, ἥδιστος δ' ἀνήρ, φίλοι δὲ ναῦται, πῶς ἂν ὑμιν ἐμφανὴς ἔργῳ γενοίμην, ὥς μ' ἔθεσθε προσφιλῆ.*

V. 1206. *ὦ φθέγμ', ἀφίκου;*] Vix opus est, ut moneam Electram pro tanto in quo est animi affectu nulla fere interposita pausa pronuntiasse verba haec: *ὦ φίλτ. φῶς, ὦ φθ., ἀφίκου; ἔχω σε χερσίν;* Ex quo apparet recte facere qui cum Scholiasta ad verba *ὦ φθέγμα* ex antecedentibus verbis assumant adiectivum *φίλτατον.* De ipsa autem allocutione *ὦ φθέγμα* cf. Ai. 14. et O. C. 863.

Ibidem. *μηκέτ' ἄλλοθεν πύθῃ*] Hoc videtur dicere Orestes: non iam ex nuntiis tibi sciscitandum est me adventurum esse, sed ipse tibi hoc nuntio, me advenisse.

V. 1209 seq. *μηχαναῖσι μὲν — σεσωσμένον*] Dicitur Orestes *μηχαναῖς θανών*, quod perisse simulatus erat, *μηχαναῖς σεσωσμένος*, quod illa ipsa fraude factum est, ut salvus et incolumis in domum paternam redire posset.

ΧΟΡΟΣ.

ὁρῶμεν, ὦ παῖ, κἀπὶ συμφοραῖσί μοι γεγηθὸς ἕρπει δάκρυον ὀμμάτων ἄπο.

(στροφή.)

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἰὼ γοναί,
γοναὶ σωμάτων ἐμοὶ φιλτάτων,
ἐμόλετ' ἀρτίως,
ἐφεύρετ', ἤλθετ', εἴδεθ' οὓς ἐχρῄζετε.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

πάρεσμεν· ἀλλὰ σῖγ' ἔχουσα πρόσμενε.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τί δ' ἔστιν;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

σιγᾶν ἄμεινον, μή τις ἔνδοθεν κλύῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ' οὐ τὰν Ἄρτεμιν τὰν αἰὲν ἀδμήταν
τόδε μὲν οὔποτ' ἀξιώσω τρέσαι

V. 1220. Plerique codd. οὐ μὰ τάν; sed saepe a librariis μά additum, veluti v. 1063. Brunckius scripsit: ἀλλ' οὐ μὰ τάν γ' ἀδμήταν αἰὲν Ἄρτεμιν. Certum est et hunc versum et anti-

V. 1211. κἀπὶ συμφοραῖσί μοι] Eustathius p. 647, 38. (509, 23.): συμφορὰ οὐ μόνον ἀποτρόπαιος, ἀλλὰ καὶ ἀγαθή, ὡς δηλοῖ σὺν ἄλλοις καὶ ὁ εἰπὼν ἐπ' ἀγαθῷ τὸ ἐπὶ συμφοραῖς γεγηθὸς ἕρπει δάκρυον ὀμμάτων ἄπο.

V. 1214. Schol.: γοναὶ σωμάτων· ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ, γονὴ σώματος ἐμοὶ φιλτάτου, Ἀγαμέμνονος. De numero plurali ad v. 1051. dictum est. Γονή de filio usurpatum etiam Ant. 641. et O. C. 1192. De nomine σώματος vide ad O. R. 624. annotata.

V. 1215. ἀρτίως] Vix dubium, quin significet opportuno tempore.

V. 1216. Schol.: εἴδεθ' οὓς ἐχρῄζετε· ἀντὶ τοῦ ἐμέ.

V. 1217. Schol.: ἀλλὰ σῖγ' ἔχουσα πρόσμενε· ἀντὶ τοῦ σίγα, ἕως αν κατὰ νοῦν ἀποβῇ τὸ πᾶν.

V. 1219 seq. Schol.: παράκειται ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον. ἡ μὲν γάρ, γυνή τε οὖσα καὶ παρὰ προσδοκίαν εὐτυχοῦσα, θρασυτέρα ἐστίν, ὁ δὲ ἀσφαλὴς διὰ τὸ νῦν πρῶτον ἐπιχειρεῖν τοιούτῳ κινδύνῳ.

V. 1221 seq. τόδε μὲν — ὄν ἀεί] Optime Brunckius mihi haec sic interpretatus videtur esse: nunquam metuendum existimabo inutile illud domi semper desidens mulierum pondus, nisi quod περισσὸν ἄχθος malim explicare: intolerabile onus. Nemo facile accesserit Hermanno, sic haec interpretanti: nimia m severitatem. Minus etiam probo Neuii explicationem, qui ἄχθος de uno Aegistho dictum arbitratus post ἔνδον comma posuit genitivumque γυναικῶν ab ὄν par-

περισσὸν ἄχθος ἔνδον γυναικῶν ὂν ἀεί.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ὅρα γε μέντοι, κἂν γυναῖξιν ὡς Ἄρης
ἔνεστιν· εὖ δ' ἔξοισθα πειραθεῖσά που.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὀτοτοτοῖ, τοτοῖ,
ἀνέφελον ἐπέβαλες οὔποτε καταλύσιμον,
οὐδέποτε λησόμενον ἀμέτερον
οἷον ἔφυ κακόν. 1250

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ἔξοιδα, ναί, ταῦτ'· ἀλλ' ὅταν παρουσία
φράζῃ, τότ' ἔργων τῶνδε μεμνῆσθαι χρεών.

(ἀντιστρ.)

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὁ πᾶς ἐμοὶ
ὁ πᾶς ἂν πρέποι παρὼν ἐννέπειν
τάδε δίκᾳ χρόνος. 1255
μόλις γὰρ ἔσχον νῦν ἐλεύθερον στόμα.

strophicum aliquid vitii contraxisse. Neque tamen mihi, quid scriptum a poeta fuerit, adhuc investigando reperire licuit.

ticipio aptum iudicavit, coll. Eurip. El. 934: *πᾶσιν δ' ἐν Ἀργείοισιν ἤκουες τάδε· ὁ τῆς γυναικός, οὐχὶ τἀνδρὸς ἡ γυνή.* Aegisthum enim non esse domi sciebat Electra. Cf. v. 1308 seq. Itaque certum est Clytaemnestram hic significari. Sic etiam Scholiasta: *ἡ ἀπότασις πρὸς Κλυταιμνήστραν· ὅρα δὲ, εἰ οἰκεῖα ταῦτα τῇ Ἠλέκτρᾳ, παρόντος Ὀρέστου, ὁπότε καὶ μόνη οὖσα τοσοῦτον ἐθρασύνετο.*

V. 1224. Schol.: *ὅρα γε μὲν δή· ἐπὶ τὴν Κλυταιμνήστραν τείνων φησίν, ὅτι τὸν Ἀγαμέμνονα ἀνεῖλεν.*

V. 1226 seqq. Schol.: *ὀτοτοῖ· ἐπείπερ ὑπέμνησεν αὐτὴν τῆς τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως διὰ τῶν προειρημένων δύο στίχων, φησίν, ὅτι ἐνέβαλές μοι κακὸν ἀνέφελον, καλυφθῆναι μὴ δυνάμενον, ἀσπίαστον, ὡς εἰ ἔφη διάδηλον κακόν.*

V. 1229. *οὐδέποτε λησόμενον*] Iam Triclinius passive dictum esse monuit *λησόμενον* pro *ἐπιλησθησόμενον*. Scholiasta interpretatur: *λήθης τυχεῖν μὴ δυνάμενον.*

V. 1232 seq. Schol.: *ἀλλ' ὅταν παρουσία· ὅταν ἐπιτρέπῃ ὁ καιρὸς καὶ καλῇ· ἢ ὁπόταν ἡ παρουσία τούτων ᾖ καὶ ὁ καιρὸς ἐπιτήδειος. τὸ γὰρ διεξιέναι τὰ κατὰ τὸν Ἀγαμέμνονα δι' ὄχλου ἦν τοῖς θεαταῖς ἐπισταμένοις τὰ πᾶν καὶ περιμένουσιν ἰδεῖν τὰ ἐξ Ὀρέστου γενόμενα.* Hermannus: „Sensus est", inquit: „ubi res praesens admonebit, tum haec recordari oportebit." De locutione *παρουσία φράζει* comparare licet v. 39: *καιρὸς εἰσάγει.*

V. 1235. *πρέποι — ἐννέπειν*] De verbo *πρέποι* personaliter posito vide similia apud Matth. §. 297.

Digitized by Google

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ξύμφημι κἀγώ. τοιγαροῦν σώζου τόδε.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τί δρῶσα;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὗ μή 'στι καιρός, μὴ μακρὰν βούλου λέγειν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τίς οὖν ἂν ἀξίαν γε, σοῦ πεφηνότος, 1260
μεταβάλοιτ' ἂν ὧδε σιγὰν λόγων;
ἐπεί σε νῦν ἀφράστως ἀέλπτως τ' ἐσεῖδον.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τότ' εἶδες, ὅτε θεοί μ' ἐπώτρυναν μολεῖν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἔφρασας ὑπερτέραν 1265
τᾶς πάρος ἔτι χάριτος, εἴ σε θεὸς ἐπόρισεν
ἀμέτερα πρὸς μέλαθρα· δαιμόνιον
αὐτὸ τίθημ' ἐγώ. 1270

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τὰ μέν σ' ὀκνῶ χαίρουσαν εἰργάθειν, τὰ δὲ

V. 1241. Omittenda ἂν particula videtur, quam non habent La. a pr. manu, Γ. et Par. C. Sed ne sic quidem omnino emendatus hic versus dici potest.

V. 1245. ἐπώτρυναν primus Brunckius restituit. Libri ὤτρυναν. Triclinius θεοί γέ μ' ὤτρυναν. Post hunc versum Brunckius et Hermannus aliique unum quem addiderit Ore-

V. 1238. Schol.: σώζου τόδε· ποῖον; τὸ ἐλευθεροστομεῖν. τοιγαροῦν ἀντέχου τῆς ἐλευθεροστομίας. Contra haec Hermannus: „Pessima haec interpretatio. Ubi Orestes monuerat non esse tempus memorandae patris caedi, Electra nullum esse tempus ait, quo id sibi non dicendum putet, hoc significans, ne nunc quidem id importunum esse. Orestes, aliter eius verba interpretans, recte, inquit, ais, quodvis tempus huic rei convenire; itaque mane in hac sententia et differ in aliud tempus quae nunc non opportuna sunt. De verbo σώζεσθαι hac significatione usurpato v. Elmsl. ad Eur. Bacch. 791." At Hermannum potius errare verissimamque Scholiastae interpretationem esse facile potest probari. Sed sufficiet iussisse lectorem ad sequentia τί δρῶσα; animum advertere. Itaque sensus hic est: noli igitur committere, ut libertatem vix concessam amittas.

V. 1240. μὴ μακρὰν — λέγειν] Similiter dictum Ai. 1040: μὴ τεῖνε μακράν, et O. R. 220: οὐ γὰρ ἂν μακρὰν ἔχνευον, Trachin. 317: οὐδ' ἀνιστόρουν μακράν. Cf. Lobeck. ad Aiac. v. 1040. ed. sec.

V. 1241 seq. τίς οὖν — λόγων;] Scholiasta: τίς ἄν, φησί, σοῦ φανέντος, δικαίως ἔλοιτο ἀντὶ λόγων σιωπήν.

V. 1245. τότ' εἶδες — μολεῖν] Orestes respiciens ad ea, quae modo dixit Electra, ἐπεί σε νῦν ἀφράστως ἀέλπτως τ'

δέδοικα λίαν ἡδονῇ νικωμένην.

(ἐπῳδός.)

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἰὼ χρόνῳ μακρῷ φιλτάταν ὁδὸν
ἐπαξιώσας ὧδέ μοι φανῆναι,
μή τί με, πολύπονον ὧδ' ἰδών, 1275

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τί μὴ ποιήσω;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

μή μ' ἀποστερήσῃς
τῶν σῶν προσώπων ἡδονὰν μεθέσθαι.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ἦ κάρτα κἂν ἄλλοισι θυμοίμην ἰδών.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ξυναινεῖς;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τί μὴν οὔ; 1480

stes versum excidisse putant. Hermannus eius versus hanc fere sententiam fuisse suspicatur: *αὐτοὶ γεγῶτες τῆσδε τῆς ὁδοῦ βραβῆς*. Vide tamen quae ad Ant. 1280. in nota critica monuimus.

V. 1258. Porsonus ad Eur. Med. 734. *ἀδονᾶν* scribi iussit, cui Erfurdtius et Schaeferus obsecuti sunt.

ἐξεῖδον, hoc dicit, se accessisse, simulatque a dis iussus in patriam redire sit et caedem patris ulcisci.

V. 1247. Schol.: *τᾶς πάρος χάριτος· τῆς σῆς παρουσίας*. Tum de verbi *ἐπόρισεν* usu confer O. C. 1458: *Θησέα πόροι*.

V. 1252. *τὰ μὲν — τὰ δέ*] Vide Matth. §. 288. not. 2.

V. 1254 seq. *φιλτάταν ὁδὸν — φανῆναι*] Sic Ai. 877: *τὴν ἀφ' ἡλίου βολῶν κέλευθον — φανείς*.

V. 1257 seq. Schol.: *μὴ ἀποστερήσῃς με, φησί, τοῦ μεθέσθαι τῶν προσώπων καὶ ἀπαλλαγῆναι μετὰ ἡδονῆς, ὅπερ μοι παρέσται ἐπιπλέον μετεχούσῃ σου καὶ ἀπολαυούσῃ· οὕτω γὰρ ἀπαλλαγήσομαι μετὰ ἡδονῆς· ἐὰν δὲ ἤδη ἀποστερήσῃς σαυτοῦ, μετὰ λύπης ἀπαλλαγήσομαι*. Vix dubium videtur, quin in eo codice, quem Scholiasta usurparit, *ἡδονᾷ* scriptum fuerit. Vulgatum recte, opinor, Hermannus sic explicat, ut accusativus *ἡδονὰν* aptus sit ex verbo *ἀποστερήσῃς*, infinitivus autem *μεθέσθαι* explicativus ille sit, de quo Porsonus ad Eur. Med. 1396. et Matth. §. 532. d. exposuerunt.

V. 1259. Schol.: *ἄλλοισι· τοῖς μὴ χαίρουσι τῇ ἐμῇ παρουσίᾳ*. Hoc dicit: immo etiam aliis irascerer, si viderem eos velle te meo aspectu privare.

V. 1261. *τί μὴν οὔ;*] Apte Seidlerus comparavit Rhes. 706: *δοκεῖς γάρ; — τί μὴν οὔ;*

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ φίλαι, ἔκλυον ἂν
ἐγὼ οὐδ' ἂν ἤλπισ' αὐδάν,
ἔσχον ὀργὰν ἄνανδον,
οὐδὲ σὺν βοᾷ κλύουσα τάλαινα.
νῦν δ' ἔχω σε· προὐφάνης δὲ
φιλτάταν ἔχων πρόσοψιν,
ἅς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐν κακοῖς λαθοίμαν.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τὰ μὲν περισσεύοντα τῶν λόγων ἄφες,
καὶ μήτε μήτηρ ὡς κακὴ δίδασκέ με,
μήθ' ὡς πατρῴαν κτῆσιν Αἴγισθος δόμων
ἀντλεῖ, τὰ δ' ἐκχεῖ, τὰ δὲ διασπείρει μάτην.
χρόνου γὰρ ἄν σοι καιρὸν ἐξείργοι λόγος.

V. 1262 seqq. *ὦ φίλαι — τάλαινα*] Foede corrupta haec esse et sensu et numeris docemur. Emendatio tamen difficilis est. Hinc vitiosam retinui codicum scripturam. Unum hoc video, male vulgo punctum post *αὐδάν* esse positum. Lege notam exegeticam. Hermannus post *ἔκλυον* addidit *ἄρ'*, post *ὀργὰν* comma posuit et ante *τάλαινα* articulum *ἁ* adiecit, versus ita distribuens: *ἄνανδον οὐδὲ σὺν βοᾷ κλύουσα, ἁ τάλαινα· νῦν δ' ἔχω σε.* — Idem in literis ad me datis ante *ἔσχον* aliquot verba excidisse putat, ita ut Electra, postquam vocem Orestis audierit, a se impetrare non

V. 1262 seqq. *ὦ φίλαι — τάλαινα*] Adeo corrupta haec sunt, ut ne qui sensus quidem eorum esse videatur, dicere ausim. Hoc tamen certum puto, ita coniuncta haec verba fuisse, ut duobus membris constarent, quorum alterum protasin, alterum, *ἔσχον — τάλαινα*, apodosin constitueret, veluti si scriptum fuisset: *ὦ φίλ', ὅτ' ἔκλυον ἂν — αὐδάν, ἔσχον κτλ.* Neque enim video, cur Chorum Electra hic allocuta esse statuenda sit. Deinde non videtur dubitandum esse, quin *αὐδάν* accipiendum sit de fama mortui Orestis.

V. 1273. Schol.: *ἀφαιρεῖται γάρ, φησίν, τὴν εὐκαιρίαν τῶν μελλόντων πραχθῆναι τῶν λόγων ἡ ἀδολεσχία.* Ex qua interpretatione recte, opinor, Bruncius collegit legisse scholiastam *ἔργον γὰρ κτλ.*, quod ipsum ante Reiskius reponi voluerat. Hermanno recte se habere scriptura vulgata videtur, si *χρόνου καιρόν* dici putemus *τὸ καίριον τοῦ χρόνου*. Quae mihi subtilius quam verius disputata videntur.

V. 1274. *ἃ δ' ἀρμόσει*] De intransitiva huius verbi significatione ad Ant. 1295 seq. dictum est.

V. 1276. *γελῶντας ἐχθροὺς παύσομεν*] Facile apparet facere, ut hostes ridere desinant, nihil fere aliud esse quam occidere interfectores Agamemnonis. Cf. v. 1153.

V. 1277 seq. *οὕτως δ', ὅπως κτλ.*] Hoc dicere videtur: ita autem age, ut ne, sive cave autem, ne mater te laeto vultu agnoscat (i. e. ne, quid mente agites, ex laeto tuo vultu mater intelligat), nobis domum ingressis. Nam ad *οὕτως* non

Digitized by Google

ἃ δ' ἁρμόσει μοι τῷ παρόντι νῦν χρόνῳ
σήμαιν', ὅπου φανέντες ἢ κεκρυμμένοι
γελῶντας ἐχθροὺς παύσομεν τῇ νῦν ὁδῷ.
οὕτως δ', ὅπως μήτηρ σε μὴ πιγνώσεται
φαιδρῷ προσώπῳ, νῷν ἐπελθόντοιν δόμους,
ἀλλ' ὡς ἐπ' ἄτῃ τῇ μάτην λελεγμένῃ
στένασ'· ὅταν γὰρ εὐτυχήσωμεν, τότε
χαίρειν παρέσται καὶ γελᾶν ἐλευθέρως.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ', ὦ κασίγνητ', ὧδ', ὅπως καὶ σοὶ φίλον,
καὶ τοὐμὸν ἔσται τῇδ'· ἐπεὶ τὰς ἡδονὰς
πρὸς σοῦ λαβοῦσα κοὐκ ἐμὰς ἐκτησάμην.
κοὐδ' ἄν σε λυπήσασα δεξαίμην βραχὺ
αὐτὴ μέγ' εὑρεῖν κέρδος. οὐ γὰρ ἂν καλῶς

potuisse dixerit, quin summa laetitia exsultans exclamaret. Itaque eiusmodi quid scriptum fuisse suspicatur:

γλώσσας δὲ πῶς ἂν εὔφρον' ἔσχον ὁρμὰν
ἄναυδον οὐδὲ σὺν βοᾷ, κλύουσα;

V. 1273. Reiskius pro χρόνου malebat legi ἔργου. Nescio an recte.

V. 1285. Vulgo βουλοίμην scribitur, quam glossam esse verbi δεξαίμην apparet. Exstat autem δεξαίμην in Palat. et λεξαίμην cum gl. βουλοίμην in La.

tam σήμαινε ex antecedentibus assumendum, quam quod interpres Graecus, cuius glossam Brunckius attulit, supplet, σκόπει, ποίει. Vide Matth. §. 623, 2. Ceterum, quanquam νῷν ἐπελθόντοιν de Oreste et Pylade dictum esse Hermanno concedo, qui conferri v. 1372 seqq. iussit, tamen illud manifestum est, sic loqui Orestem, ut secum et Pylade ingredi domum Electram velit. Qui enim laeto vultu Electra conspici a Clytaemnestra potuit, quam domi versantem Orestes cum Pylade aggredi parat, nisi si ipsa simul cum illis introibat? Introisse autem eam scimus. Cf. 1398 — 1403.

V. 1279. τῇ μάτην λελεγμένῃ] Sic supra 63: λόγῳ μάτην θνήσκοντας. Vide ad v. 629.

V. 1282 seq. ὦ δ', ὅπως καὶ — ἔσται τῇδ'] De καὶ particula in priore membro posita ad O. C. 53. monitum est. Praeterea facile intelliges abundantia locutionis, ὧδε — τῇδε, quam Schaeferus notavit, maiorem orationi vim conciliatam esse. Similiter nos dicimus: *so wie du willst, ganz so will auch ich.*

V. 1283 seq. ἐπεὶ τὰς ἡδονὰς — ἐκτησάμην] I. e. ἐπεὶ τὰς ἡδονάς, ἃς ἐκτησάμην, πρὸς σοῦ ἔλαβον κτλ.

V. 1285 seq. δεξαίμην — εὑρεῖν] Δέχομαι sequente infinitivo sic, ut sit βούλομαι, a prosaicis potissimum scriptoribus frequentatur. Neque praeter hunc locum ita eo verbo Sophocles usus est.

V. 1286. εὑρεῖν κέρδος] Similiter supra ὄνησιν εὑρεῖν v. 1061. dictum.

Digitized by Google

ὑπηρετοιμην τῷ παρόντι δαίμονι.
ἀλλ' οἶσθα μὲν τἀνθένδε, πῶς γὰρ οὔ; κλύων,
ὀθούνεκ' Ἀΐγισθος μὲν οὐ κατὰ στέγας,
μήτηρ δ' ἐν οἴκοις· ἦν σὺ μὴ δείσῃς ποθ', ὡς
γέλατι φαιδρὸν τοὐμὸν ὄψεται κάρα.
μῖσός τε γὰρ παλαιὸν ἐντέτηκέ μοι,
κἀπεί σ' ἐσεῖδον, οὔ ποτ' ἐκλήξω χαρᾷ
δακρυρροοῦσα. πῶς γὰρ ἂν λήξαιμ' ἐγώ,
ἥτις μιᾷ σε τῇδ' ὁδῷ θανόντα τε
καὶ ζῶντ' ἐσεῖδον; εἰργασαι δέ μ' ἄσκοπα·
ὥστ', εἰ πατήρ μοι ζῶν ἵκοιτο, μηκέτ' ἂν
τέρας νομίζειν αὐτό, πιστεύειν δ' ὁρᾶν.
ὅτ' οὖν τοιαύτην ἡμὶν ἐξήκεις ὁδόν,

V. 1287. Hermannus *ὑπηρετοίην* scripsit, obsecutus Elmsleio ad Eur. Heracl. 1017. et Soph. O. C. 491.

V. 1293. *χαρᾷ* ex Schaeferi coniectura Melet. cr. p. 113. proposita scripsi. Libri *χαρᾶς*. Tuetur id Hermannus, locum

V. 1287. Schol. rec.: *ὑπηρετοίμην· ὑπουργοίην· ὑπηρετῶ καὶ ὑπηρετοῦμαι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ· ὧν τὸ μὲν λέγεται κοινῶς, τὸ δὲ ὑπηρετοῦμαι παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς.* Quanquam ignoramus medium huius verbi alibi usurpatum esse, tamen nolui activum restituere, siquidem, quae medii significatio est, ea huic loco accommodatissima videtur. Nam deo illi, qui favebat liberis Agamemnonis, quum serviebat Electra, simul suo ipsius commodo prospiciebat. Similis ratio est verbi *προορᾶσθαι* a Xenophonte Cyrop. IV, 3, 21. usurpati. Ibi exponens Xenophon, cur equites praestare sibi hippocentauris videantur, inter alia haec scribit: *ὁ μὲν γὰρ (ἱππο-κένταυρος) δυοῖν ὀφθαλμοῖν προεωρᾶτο καὶ δυοῖν ὦτοιν ἤκουεν· ἐγὼ δὲ τέτταρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμαροῦμαι, τέτταρσι δὲ ὠσὶν αἰσθήσομαι· πολλὰ γάρ φασι καὶ ἵππον ἀνθρώποις τοῖς ὀφθαλμοῖς προορῶντα δηλοῦν κτλ.* Ceterum vide quae ad Ai. 628. allata sunt.

V. 1288. *ἀλλ' οἶσθα μὲν κτλ.*] Scholiasta: *εἰκὸς γὰρ καὶ ἐξωθεν ταῦτα πεπύσθαι τὸν Ὀρέστην.* Cf. v. 310 seqq. De *τἀνθένδε* comparat Neuius v. 1339. O. R. 1267. O. C. 476. Phil. 895.

V. 1290. *ἦν σὺ μὴ δείσῃς — ὡς κτλ.*] De constructione vide Schaeferi Melet. cr. p. 113., Elmsl. ad Eur. Heracl. 250., Matth. §. 520. not. 1. et Rost. §. 122. not. 5.

V. 1292. *ἐντέτηκέ μοι*] Elegans metaphora, qua odium aut cupido, tanquam infusa cera, animo adhaerere dicitur. Lucianus in morte Peregrini p. 346: *τοσοῦτος ἔρως τῆς δόξης ἐντέτηκεν αὐτῷ.* [Aelian. H. A. I, 32: *ἡ δεινὸν κακὸν — ἔχθρα καὶ μῖσος συμφυές, εἴπερ οὖν καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐντέτηκεν.* Iulian. p. 130. C: *ἐντέτηκέ μοι δεινὸς τοῦ θεοῦ πόθος.* F. I.] Est haec forma passim usitata; rarior vero inversa, qua animus rei infundi, id est intabescere dicitur, ut Trach. 463: *εἰ κάρτ' ἐντακείη τῷ φιλεῖν.* BR.

V. 1296. *ἄσκοπα*] Vide ad v. 848.

V. 1298. *τέρας νομίζειν*] De nomine *τέρας* confer Ant. 374.

Digitized by Google

ἄρχ' αὐτός, ὥς σοι θυμός. ὡς ἐγὼ μόνη
οὐκ ἂν δυοῖν ἥμαρτον· ἦ γὰρ ἂν καλῶς 1320
ἔσωσ' ἐμαυτήν, ἢ καλῶς ἀπωλόμην.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

σιγᾶν ἐπῄνεσ'· ὡς ἐπ' ἐξόδῳ κλύω
τῶν ἔνδοθεν χωροῦντος.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

εἶχιτ', ὦ ξένοι,
ἄλλως τε καὶ φέροντες οἷ' ἂν οὔτε τις
δόμων ἀπώσαιτ' οὔτ' ἂν ἡσθείη λαβών. 1325

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

Ὦ πλεῖστα μῶροι καὶ φρενῶν τητώμενοι,

hunc sic explicans: *συνεχῶς χαιρήσω δακρύουσα.* Dissimile est autem quod Euripides Med. 454., quem locum Neuius attulit, dixit: *σὺ δ' οὐκ ἀνίης μωρίας, λέγουσ' ἀεὶ κακῶς τυράννους.*

V. 1300 seq. *ὡς ἐγὼ μόνη. — ἦ μαρτον*] Breviter videtur dixisse, hoc significans: nam me quidem ad omnia paratissimam habebis, quae, si sola fuissem, alterutrum horum consecuta essem. De locutione *δυοῖν ἁμαρτεῖν* adscripsit Hermannus Thucyd. I, 33: *μὴ δυοῖν φθάσαι ἁμάρτωσιν, ἢ κακῶσαι ἡμᾶς, ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι*, et Andoc. de myst. 20: *ἐν ᾧ δυοῖν τοῖν μεγίστοιν κακοῖν οὐκ ἦν αὐτῷ ἁμαρτεῖν· ἢ γάρ, ἐμοῦ δόξαντος τὰ ὄντα μηνῦσαι κατ' ἐκείνου, ὑπ' ἐμοῦ ἀποθανεῖν, ἢ αὐτῷ σωθέντι ἐμὲ ἀποκτεῖναι.* Addo, quem locum nemodum interpretum recte videtur intellexisse, Trach. 100: *δισσαῖσιν ἀπείροις κλιθείς.*

V. 1303 seq. *σιγᾶν ἐπῄνεσ' κτλ.*] Scholiasta: *τοῦ παιδαγωγοῦ μέλλοντος ἐξιέναι, ὁ Ὀρέστης αἰσθόμενος τοῦ ψόφου, ἀγνοῶν κελεύει αὐτὴν σιγᾶν· διὸ καὶ ἡ Ἠλέκτρα ὡς ξένοις διαλέγεται.— Τινὲς τὸν Χορὸν φασὶ λέγειν ταῦτα.* Ab Oreste haec dicta esse videtur etiam ex v. 1235. apparere. De verbis *ὡς ἐπ' ἐξόδῳ* confer Trach. 532. Tum in participio *χωροῦντος* latet pronomen *τινός*. Cf. Matth. §. 295.

V. 1304. *εἶχιτ', ὦ ξένοι*] Recte Camerarius: artificiose hoc factum. Quum enim nesciret, quisnam adventaret, simulat Electra se ignorare adesse Orestem, et tanquam hospites externos iubet ingredi.

V. 1305 seq. *ἄλλως τε καὶ — λαβών*] Hermannus: „Ea respondet Electra, quae sine periculo audire possint domestici. In quibus notanda usitata tragicis ambiguitas. Nam domesticos haec de cinere mortui Orestis intelligere necesse est; ipsa de vivo intelligit, qui acceptus amicis, metuendus hostibus redierit." Immo in eo posita est ambiguitas, quod Electra, quum dicit cineres Orestis, qui afferebantur, neque reiecturos esse suos neque laetos accepturos, hoc assignificat, mortem, quae videbatur afferri, neque depulsurum facile a se quenquam esse, neque laetum accepturum. — Alia istiusmodi ambiguitatis exempla ad Ai. 973. attuli.

V. 1307. *Ὦ πλεῖστα μῶροι*] De locutione *πλεῖστα μῶροι* ad Philoct. 252. ed. sec. diximus.

πότερα παρ' οὐδὲν τοῦ βίου κήδεσθ' ἔτι,
ἢ νοῦς ἔνεστιν οὔτις ὑμιν ἐγγενής,
ὅτ' οὐ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν αὐτοῖσιν κακοῖς
τοῖσιν μεγίστοις ὄντες οὐ γιγνώσκετε;
ἀλλ' εἰ σταθμοῖσι τοῖσδε μὴ 'κύρουν ἐγὼ
πάλαι φυλάσσων, ἦν ἂν ὑμιν ἐν δόμοις
τὰ δρώμεν' ὑμῶν πρόσθεν ἢ τὰ σώματα·
νῦν δ' εὐλάβειαν τῶνδε προὐθέμην ἐγώ.
καὶ νῦν ἀπαλλαχθέντε τῶν μακρῶν λόγων
καὶ τῆς ἁπλήστου τῆσδε σὺν χαρᾷ βοῆς,
εἴσω παρέλθεθ', ὡς τὸ μὲν μέλλειν κακὸν
ἐν τοῖς τοιούτοις ἔστ', ἁπαλλάχθαι δ' ἀκμή.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

πῶς οὖν ἔχει τάντεῦθεν εἰσιόντι μοι;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

καλῶς. ὑπάρχει γάρ σε μὴ γνῶναί τινα.

Ibidem. τητώμενοι] Non recte vulgo praesens τητᾶσθαι explicant privari. Significat potius orbum esse, carere, non tantum apud Sophoclem, qui usurpavit id verbum hac fab. 265. O. C. 1200. 1618. Phil. 383., sed etiam apud ceteros poetas. Hinc recte τητώμενος a Scholiastis explicatur ἐστερημένος.

V. 1308. παρ' οὐδέν] nihil. Vide ad O. R. 954.

V. 1309. Schol.: ἐγγενής· ἐγγεγενημένος, ἢ ἄξιος τοῦ γένους. Prior vera interpretatio est. Similiter Scholiasta recentior explicat ξμφυτος. Neque dubium videtur, quin quae scriptura in Lb. a prima manu posita est, ἐκ γενετής, nonnisi interpretatio sit vulgatae scripturae, falso ἐκ γενετῆς scripta pro ἐκ γενετῆς. Nam hoc dicit duobus his versibus, πότερα — ἐγγενής, paedagogus: utrum nunc tantum imprudentes estis, ut nihil saluti vestrae prospiciatis, an nulla vobis mens innata est?

V. 1310. Schol. rec.: ὅτ' οὐ παρ' αὐτοῖς· ὅτε οὐ πλησίον αὐτῶν, ἀλλ' ἐντὸς αὐτῶν τῶν κινδύνων τῶν μεγίστων ὄντες.

V. 1312. Schol. rec.: ἀλλ' εἰ σταθμοῖσι· ἀλλ' εἰ μὴ ἐκ μακροῦ ἐφύλασσον ἐγὼ ἐν ταῖς παραστάσιν. Vocabulo σταθμοῖς significantur postes, qui, ut pars pro toto, pro ianua commemorati sunt. Intus enim in domo ad ianuam custodis partes agebat paedagogus. De dativo loci ad O. C. 309 seq. monitum est.

V. 1313 seq. Schol.: ἦν ἂν ὑμιν ἐν δόμοις· οἷον πρὶν ἰδεῖν τὰ σώματα ὑμῶν οἱ ἐχθροὶ ἔγνωσαν ἂν τὰ βουλεύματα τῆς ψυχῆς. Apte Scholiasta τὰ δρώμενα explicat τὰ βουλεύματα. Nam significat τὰ δρώμενα ea, quae suscipiuntur, geruntur, fiunt, i. p. consilia, conatus, res. Participium enim substantivi loco usurpari iam ad O. C. 1214 seq. monuimus. De τὰ δρώμενα ita usurpato vide huius fab. 85. O. C. 1144: οὐ γὰρ λόγοισι — μᾶλλον ἢ τοῖς δρωμένοις. Ibid. 1644: μανθάνων τὰ δρώμενα. Trach. 588. Eur. Phoen. 1344: ὃς πᾶν ἀγγελεῖ τὸ δρώμενον. 1367: εἰδέναι τὰ δρώμενα. Iph. T. 1295: εἰδέναι τὰ δρώμενα. Rhes. 76: πρὶν μαθεῖν τὸ δρώμενον. De genitivo ὑμῶν et τὰ δρώμενα apto ad Phil. 3 seq. diximus; denique

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ἤγγειλας, ὡς ἔοικέ, μ' ὡς τεθνηκότα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

εἷς τῶν ἐν Ἅιδου μάνθαν' ἐνθάδ' ὢν ἀνήρ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

χαίρουσιν οὖν τούτοισιν; ἢ τίνες λόγοι;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

τελουμένων, εἴποιμ' ἄν· ὡς δὲ νῦν ἔχει,
καλῶς τὰ κείνων πάντα, καὶ τὰ μὴ καλῶς.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τίς οὗτος ἔστ', ἀδελφέ; πρὸς θεῶν, φράσον.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὐχὶ ξυνίης;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὐδέ γ' ἐς θυμὸν φέρω.

de τὰ σώματα supra ad v. 1214. monitum est.

V. 1315. νῦν δ' εὐλάβειαν — ἐγώ] l. e. νῦν δὲ ηὐλαβήθην τάδε sive τόδε. Vide quae ad O. C. 462. notata sunt. De toto versu, quo idem fere dicitur atque praecedentibus verbis, σταθμοῖσι τοῖσδε ἐκύρουν φυλάσσων, confer O. R. 258. cum annotatione nostra.

V. 1318 seq. ὡς τὸ μὲν μέλλειν — ἀκμή] Hoc dicit: nam istiusmodi res quum aguntur, non cunctandum est, sed opus aggrediendum, ut quam primum transactum sit. Cf. v. 22.

V. 1321. ὑπάρχει — γνῶναί τινα] Coniunctum cum infinitivo ὑπάρχει eodem modo, quo saepe συμβαίνει vel συνέβη iungitur. Sic γίγνεσθαι cum infinitivo iungitur quum alibi tum apud Xen. Cyr. V, 2, 12: εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ ἐπιδείξασθαι, ὡς πιστοὶ μέν εἰσιν οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ τοῖς φίλοις.

V. 1322. ἤγγειλας — ὡς τεθνηκότα] Sic O. R. 955 seq. Cf. Matth. §. 569, 5. Deinde, quanquam ad aures asperius accidit ὡς particula iterata, tamen in ea re minime haerendum. Sic Antig. 735: ὁρᾷς τόδ' ὡς εἴρηκας ὡς ἄγαν νέος; Trach. 394: δίδαξον, ὡς ἔρροντος, ὡς ὁρᾷς, ἐμοῦ. Ibid. 1241: οἴμοι, τάχ', ὡς ἔοικας, ὡς νοσεῖς φράσεις.

V. 1325. τελουμένων] Cf. Matth. §. 563. Rost. §. 131. not. 5. Schol.: θαυμαστῶς ὑπὲρ τοῦ μὴ ἐπιπλέον διατρίβειν, ὡς καὶ Ὀρέστης ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰ μὲν περισσεύοντα τῶν λόγων ἄφες. Ὁ δὲ νοῦς· καὶ τὰ μὴ καλῶς, ἀλλὰ κακῶς αὐτοῖς ἔχοντα, καὶ αὐτὰ νῦν καλῶς ἔχει, ἕως οὐδέπω τιμωρίας τυγχάνουσιν· ἅπερ λεγόμενα πρὸς ἄκρον ἐστὶ παροξυντικά. Rectius Hermannus haec sic explicat: ut nunc res se habet, bene omnia quod ad illos attinet, etiam quae non bene, i. e. opportuna vobis omnia sunt, etiam scelestum Clytaemnestrae de morte Orestis gaudium ex eoque maxima securitas.

V. 1327. Schol.: τίς οὗτος ἔστ', ἀδελφέ· οὐκ ἠρώτησε τοῦτο Ὀρέστην πρότερον ἡ Ἠλέκτρα ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ἀλλ' ἐφύλαξε νῦν ὁ ποιητὴς εἰς ἕτερον ἀναγνωρισμόν.

V. 1328. οὐδέ γ' — φέρω]

Digitized by Google

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὐκ οἶσθ', ὅτῳ μ' ἔδωκας ἐς χεῖράς ποτε;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

1330 ποίῳ; τί φωνεῖς;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὗ τὸ Φωκέων πέδον
ὑπεξεπέμφθην σῇ προμηθίᾳ χεροῖν. 1350

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἦ κεῖνος οὗτος, ὃν ποτ' ἐκ πολλῶν ἐγὼ
μόνον προσεῦρον πιστὸν ἐν πατρὸς φόνῳ;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ὅδ' ἐστί. μή μ' ἔλεγχε πλείοσιν λόγοις.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

1335 ὦ φίλτατον φῶς, ὦ μόνος σωτὴρ δόμων
Ἀγαμέμνονος, πῶς ἦλθες; ἦ σὺ κεῖνος εἶ, 1355
ὃς τόνδε κἄμ' ἔσωσας ἐκ πολλῶν πόνων;
ὦ φίλταται μὲν χεῖρες, ἥδιστον δ' ἔχων
ποδῶν ὑπηρέτημα, πῶς οὕτω πάλαι

Proprie: ne in mentem quidem venit, i. e. ne divinare quidem possum. Cf. O. R. 975: *μὴ νῦν ἔτ' αὐτῶν μηδὲν ἐς θυμὸν βάλῃς*. De γὲ particula cf. O. C. 1743: *μηδέ γε μάτευε*.

V. 1330 seq. Schol.: *οὗ τὸ Φωκέων πέδον· οὗ χεροῖν εἰς τὸ Φωκέων πέδον ὑπεξεπέμφθην σῇ προμηθίᾳ*. De accusativo *τὸ πέδον* vide Matth. §. 409. a. et Rost. §. 104. not. 4.

V. 1335. *ὦ φίλτατον φῶς*] Cf. 1205.

V. 1338 seq. *ὦ φίλταται — ὑπηρέτημα*] Manus senis dicit dilectissimas, quod iis e caede patris Orestem servaverit (v. 1348. 1350.), pedum autem ministerium dulcissimum, quod in Phocidem Orestem detulerit, dulcissimum officium eo itinere Electrae praestans. Ne quis autem cum Bothio miretur, quod poeta *ὦ φίλταται μ. χεῖρες κτλ.* scribere maluerit, quam quod ille ponendum putavit, *ὦ φιλτάτας μ. χεῖρας κτλ.*, tenendum est rectissime manus hominis dilectissimi, quum apprehendere soleamus, appellari et posse et solere, pedes autem hominum vel exoptatissime advenientium, quum apprehendi non soleant amoris testificandi causa, ne appellare quidem unquam sanis hominibus visum esse. Ceterum non improbabile est Electram haec dicentem ipsas senis manus apprehendisse. Dicit autem hoc: o tu, qui mihi propter officium, quod mihi praestitisti, carissimus es.

V. 1340. Schol. rec.: *οὐδ' ἔφαινες· οὐδ' ἐδείκνυς, σαυτὸν δηλονότι*.

V. 1341. *ἔργ' ἔχων*] Cf. 60. O. C. 782: *λόγῳ μὲν ἐσθλά, τοῖσι δ' ἔργοισιν κακά*.

V. 1345. *τοὺς γὰρ ἐν μέσῳ λόγους*] Proprie: quae dici possint de iis, quae acciderunt inter discessum et reditum meum, i. e. quae interea acciderunt.

V. 1345 seqq. *τοὺς γὰρ —*

ξυνών μ' ἔληθες, οὐδ' ἔφαινες, ἀλλά με
λόγοις ἀπώλλυς, ἔργ' ἔχων ἥδιστ' ἐμοί;
χαῖρ', ὦ πάτερ· πατέρα γὰρ εἰσορᾶν δοκῶ·
χαῖρ'. ἴσθι δ', ὡς μάλιστά σ' ἀνθρώπων ἐγὼ
ἦχθηρα κἀφίλησ' ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

ἀρκεῖν δοκεῖ μοι. τοὺς γὰρ ἐν μέσῳ λόγους
πολλαὶ κυκλοῦνται νύκτες ἡμέραι τ' ἴσαι,
αἳ ταῦτά σοι δείξουσιν, Ἠλέκτρα, σαφῆ.
σφῶν δ' ἐννέπω 'γὼ τοῖν παρεστώτοιν, ὅτι
νῦν καιρὸς ἔρδειν· νῦν Κλυταιμνήστρα μόνη·
νῦν οὔτις ἀνδρῶν ἔνδον· εἰ δ' ἐφέξετον,
φροντίζεθ', ὡς τούτοις τε καὶ σοφωτέροις
ἄλλοισι τούτων πλείοσιν μαχούμενοι.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὐκ ἂν μακρῶν ἔθ' ἡμὶν οὐδὲν ἂν λόγων,
Πυλάδη, τόδ' εἴη τοὔργον, ἀλλ' ὅσον τάχος
χωρεῖν ἔσω, πατρῷα προσκύσανθ' ἕδη
θεῶν, ὅσοιπερ πρόπυλα ναίουσιν τάδε.

σαφῆ] Accusativus τοὺς λόγους aptus est ex verbo δείξουσιν, ita ut πολλαὶ κυκλοῦνται νύκτες — αἳ hoc sensu dictum sit: πολλαὶ νύκτες κυκλούμεναι. De tota locutione confer Oed. Col. 619 seq. et Ant. 1064 seq.

V. 1347. αἳ ταῦτα — σαφῆ] Pronomen ταῦτα ex abundanti positum; nam accusativus a verbo δείξουσιν pendens iam v. 1345. praecessit, qui quum sit masculini generis, ex regula syntactica debebat hic sequi τούτους — σαφεῖς. Sed ita Graeci saepius neutris utuntur. In Xenoph. Anab. I, 5, 10. extr. τοῦτο referendum videtur ad μελίσης. Cf. Heindorf. ad Plat. Phaedr. p. 221. et quae nuper ad Theocr. p. 219. notavi. SCHAEF. Adde Matth. §. 439. not. 1. coll. §. 472, 1. a. Scholiasta: ταῦτα· τὰ κατ' ἐμέ, φησίν.

V. 1349. Schol.: ἐνταῦθα ἀνεκάλυψε τὸ χρήσιμον τῆς ἀποδημίας Αἰγίσθου. Cf. v. 312 seq.

V. 1350. εἰ δ' ἐφέξετον] Sic Phil. 539: ἐπίσχετον, μάθωμεν. O. C. 856: ἐπίσχες αὐτοῦ, ξεῖνε.

V. 1353 seqq. οὐκ ἂν — χωρεῖν ἔσω] Verba τόδ' εἴη τοὔργον tenendum est et cum genitivo coniuncta esse μακρῶν λόγων et cum infinitivo χωρεῖν ἔσω. Locutionem autem οὐδὲν ἔργον ἐστὶ μακρῶν λόγων comparare licet cum Phil. 12: ἀκμὴ γὰρ οὐ μακρῶν ἡμῖν λόγων. De locutione ἔργον ἐστὶ χωρεῖν ἔσω confer Ai. 11. cum annotatione mea.

V. 1355 seq. πατρῷα προ. ἕδη θεῶν κτλ.] Recte Musgravius interpretatur ἕδη simulacra, statuas, afferens Hesychium: ἕδος· — ἄγαλμα. Clem. Alexandrin. Strom. Lib. V. p. 662: τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἕδος ὕπαιθρον ἀφώρισαν. Callim. fragm. 105. Addo O. R. 885: δαιμόνων ἕδη σέβων. Isocrat. de Permutat. §. 2: τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἕδος ἐργασάμενον. Plutarch. Pericl. c. 13: ὁ δὲ Φειδίας εἰργάζετο μὲν τῆς

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἄναξ Ἄπολλον, ἵλεως αὐτοῖν κλύε,
ἐμοῦ τε πρὸς τοὐτοισιν, ἥ σε πολλὰ δὴ
ἀφ' ὧν ἔχομι λιπαρεῖ προὔστην χερί.
νῦν δ', ὦ Λύκει' Ἄπολλον, ἐξ οἵων ἔχω
αἰτῶ, προπιτνῶ, λίσσομαι, γενοῦ πρόφρων
ἡμῖν ἀρωγὸς τῶνδε τῶν βουλευμάτων,
καὶ δεῖξον ἀνθρώποισι τἀπιτίμια
τῆς δυσσεβείας οἷα δωροῦνται θεοί.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφή.)

Ἴδεθ', ὅπη προνέμεται

θεοῦ τὸ χρυσοῦν ἕδος, ad quem locum cf. Xylander. Poll. Onom. I, 7. p. 5. ed. Dind.: αὐτὰ δὲ ἃ θεραπεύομεν ἀγάλματα, ξόανα, ἕδη θεῶν, εἰκάσματα θεῶν, εἰκόνες, μιμητὰ τυπώματα, εἴδη, ἰδέαι. O. Mueller. ad Aesch. Eum. p. 155. not. 9. Non dubium autem, quin Apollinis potissimum statua intelligenda sit, cuius dei auxilium implorasse Orestem et Pyladem ex sequentibus Electrae verbis intelligitur. Cf. quae ad Ant. 1163 seq. annotata sunt. Postremo πατρῷα ἕδη θεῶν eodem modo dictum, quo v. 1371: τούμὸν φρενῶν ὄνειρον. Vide ad v. 1054.

V. 1357 seqq. ἄναξ Ἄπολλον κτλ.] Dicit haec Electra, dum supplices Orestes et Pylades ad Apollinem taciti preces faciunt.

V. 1358 seq. ἥ σε — προὔστην χερί] De usu verbi προστῆναι monitum iam ad O. C. 1166. De πολλὰ δή vide supra v. 507.

V. 1359. ἀφ' ὧν ἔχομι] iis rebus, quas habebam, veluti quas commemorat v. 450 seqq.

V. 1360. ἐξ οἵων ἔχω] Solis verbis. Non enim sacra tum in promptu erant.

V. 1363. Schol.: τἀπιτίμια· τοὺς μισθούς. Cf. Eur. Hec. 1086: θράσαντι δ' αἰσχρὰ δεινὰ τἀπιτίμια δαίμων ἔδωκεν. Herod. IV, 80: τοῖσι δὲ παραπεμπομένοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

V. 1365 — 1378. Quum Orestes et Pylades, quos secuta Electra est, in domum intrassent, Chorus, id quod omnes spectatores apud animum suum cogitare convenit, violentam caedem iam perpetratum iri canit; iam enim nefariorum scelerum vindices Furias intus versari paratumque Orestem esse, Mercurii tutela adiutum, Agamemnonis caedem per insidias ulcisci.

V. 1365. Ἴδεθ'] Recte Scholiasta: τὸ ἴδεστε πρὸς ἀλλήλας φασὶν αἱ ἀπὸ τοῦ Χοροῦ. Vide quae ad Trach. 207 seq. annotata sunt.

V. 1365 seq. ὅπη — Ἄρης] Nondum ego haec satis intelligo, quamvis illud videam, hanc fere sententiam in his verbis inesse debere: iam caedes perpetrabitur. Quae cur futura iamiam esse putanda sit, sequentibus Chorus explicat. Notum autem est Martis nomine saepe eum significari deum, qui auctor caedis cuiusvis pestisque sit. Cf. v. 1423. Deinde illud vix opus est ut moneatur, verba αἷμα φυσᾶν similiter atque φόνον πνέων significare: caedem spirans sive caedis cupidissimus.

τὸ δυσέριστον αἷμα φυσῶν Ἄρης. 1385
βεβᾶσιν ἄρτι δωμάτων ὑπόστεγοι
μετάδρομοι κακῶν πανουργημάτων
ἄφυκτοι κύνες·
ὥςτ' οὐ μακρὰν ἔτ' ἀμμενεῖ
τοὐμὸν φρενῶν ὄνειρον αἰωρούμενον. 1390

(ἀντιστρ.)

παράγεται γὰρ ἐνέρων
δολιόποις ἀρωγὸς εἴσω στέγας,
ἀρχαιόπλουτα πατρὸς εἰς ἑδώλια,

Contra fateor obscurum mihi etiam nunc esse, quid ὅπῃ προνέμεται et quid τὸ δυσέριστον significet. Musgravius προνέμεται explicat: praeit, praecurrit, more canis venatici primarii, et τὸ δυσέριστον adverbialiter accipi posse ait, quod equidem fieri posse non putaverim. Fr. Iacobsius haec ad me scripsit: „προνέμεται est progreditur, ducta imagine a pecoribus inter pascendum progredientibus. Non multum abludit imago Homerica, qua pugnantes hostemque caedentes comparantur cum messoribus, Il. λ, 67 seqq., cui imagini similis est locus in Antig. 601. Quum αἷμα sit caedes, epitheton δυσέριστον explicandam videtur per δύσμαχον, nisi est infestum, inimicum, aucta vocis vi addito δυς. Videte, quomodo Mars infestissimam sive ineluctabilem caedem spirans, i. e. caedi intentus, progrediatur."

V. 1367. δωμάτων ὑπόστεγοι] De abundantia locutionis confer Matth. §. 339. Prosaicus scriptor dixisset εἰς τὸ δῶμα.

V. 1368. μετάδρομοι κακῶν πάν.] De genitivo vide quae Matth. §. 344. exposuit.

V. 1369. Schol.: ἄφυκτοι κύνες· ἤτοι εἰς τὸν Ὀρέστην ἀποτείνεται ἐν τῷ ἄφυκτοι κύνες, ἢ ἐπὶ τῶν Ἐρινύων· εἰςῆλθον εἰς τὸν οἶκον αἱ Ἐρινύες, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν. Manifestum est Furias significatas esse. Nam de Oreste antistropha demum agitur. Furias autem canes dici notum est. Cf. Blomf. gloss. ad Aesch. Choeph. 911. et ad O. R. 386.

V. 1370 seq. Schol.: ὥςτ' οὐ μακρὰν ἔτ' ἀμμενεῖ· οὐ περὶ τοῦ ὀνείρου τῆς Κλυταιμνήστρας φησί, τοῦτο γὰρ βίαιον, ἀλλὰ τοῦτό φησιν· ἃ κατ' ἐμαυτὴν ὠνειροπόλουν, οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται μετέωρα, ἀλλ' εὐθέως τελεσθήσεται. Scholiasta rec.: ὥςτε οὐκέτι ἐπὶ πολὺ ἀναμένει προσδοκώμενον τὸ ὄνειρον τῶν ἐμῶν φρενῶν, τουτέστιν ἡ φαντασία, ἣν ἐφαντάζοντο αἱ ἐμαὶ φρένες. De forma loquendi τοὐμὸν φρενῶν ὄνειρον vide Matth. §. 446. not. 1.

V. 1372 seq. παράγεται — στέγας] Rursus falso Scholiasta ambigit, utrum Furia an Orestes intelligendus sit. Qui sequentia consideraverit, non posse nisi de Oreste haec dicta accipi perspiciet. Is dicitur ἐνέρων ἀρωγός, i. e. ultor Agamemnonis. Cf. O. R. 126: Λαΐου δ' ὁλωλότος οὐδεὶς ἀρωγὸς ἐν κακοῖς ἐγίγνετο. De adiectivo δολιόπους vide ad 1083.

V. 1374. Schol.: ἑδώλια· ἑδράσματα.

Digitized by Google

νεακόνητον αἷμα χειροῖν ἔχων·
ὁ Μαίας δὲ παῖς
Ἑρμῆς σφ' ἄγει, δόλον σκότῳ
κρύψας, πρὸς αὐτὸ τέρμα, κοὐκέτ' ἀμμένει.

(στροφή.)

ΗΛΕΚΤΡΑ.

Ὦ φίλταται γυναῖκες, ἄνδρες αὐτίκα
τελοῦσι τοὔργον· ἀλλὰ σῖγα πρόσμενε.

ΧΟΡΟΣ.

πῶς δή; τί νῦν πράσσουσιν;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἡ μὲν ἐς τάφον
λέβητα κοσμεῖ, τὼ δ' ἐφέστατον πέλας.

V. 1375. Hermannus metri causa ex coniectura scripsit *νεοκόνητον*, quod a sensu loci alienum esse in nota exegetica iam monui. Vocabuli autem *νεακόνητον* syllabam secundam ancipitem esse recte mihi videtur Neuius statuisse collatis quae Lobeckius ad Phryn. p. 701 seqq. exposuit.

V. 1375. *νεακόνητον αἷμα — ἔχων*] Hermannus, *νεοκόνητον* scribendum esse arbitratus, haec sic interpretatur: recens profuso sanguine manus conspersas habens, et non levem accedere auctoritatem ait ab imitatione Euripidis in El. 1172: *ἀλλ' οἶδα, μητρὸς νεοφόνοις ἐν αἵμασιν πεφυγμένοι, βαίνουσιν ἐξ οἴκων πόδα*. At, ut cetera mittam, ex quibus appareat neque *νεοκόνητον* scribi a Sophocle hic potuisse, neque sensum huius loci eum esse posse, quem Hermannus esse putat, illud profecto manifestissimum est, sanguine conspersas manus habere non posse ullo pacto Orestem hic dici, qui nondum perpetraverit caedem, sed tantum intrasse domum dicatur eo consilio, ut caedem perpetret. Longe alia ratio loci Euripidei est. Itaque hoc iam certum est, *αἷμα χειροῖν ἔχειν* non posse proprio sensu dictum esse. Qua de causa aut corrupta haec verba esse necesse est, quod nego equidem, aut sic explicanda, ut *αἷμα*, qua significatione saepe usurpari a poetis notum est, caedem significet. Caedem autem manu tenere quis est quin videat egregie Chorum pro eo in quo est animi affectu eum dicere, qui manu id teneat, quo caedem aliis inferat? Quod quid potest aliud hic esse aut cogitari quam gladius? Quam ob rem nullam esse offensioqem apparet in adiectivo *νεακόνητον*, aptissime cum vocabulo *αἷμα* composito, gladii significationem quodammodo habente. Confirmatur autem haec interpretatio non solum a Scholiasta, qui ad haec verba hoc annotavit: *τὸ ξίφος τὸ ἠκονημένον εἰς αἷμα καὶ φόνον*, sed etiam ab Hesychio, Suida et grammatico in Bekk. Anecd. T. I. p. 356, 20, *αἷμα* a Sophocle pro *μάχαιρα* dictum esse monentibus. Non plane dissimile est, quod gladius ab eodem Sophocle aliisque Grae-

ΧΟΡΟΣ.

σὺ δ' ἐκτὸς ἦξας πρὸς τί;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

φρουρήσουσ', ὅπως

Αἴγισθος ἡμᾶς μὴ λάθῃ μολὼν ἔσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

αἰαῖ. ἰὼ στέγαι

φίλων ἔρημοι, τῶν δ' ἀπολλύντων πλέαι. 1405

ΗΛΕΚΤΡΑ.

βοᾷ τις ἔνδον. οὐκ ἀκούετ', ὦ φίλαι;

ΧΟΡΟΣ.

ἤκουσ' ἀνήκουστα δύστανος, ὥστε φρῖξαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

οἴμοι τάλαιν', Αἴγισθε, ποῦ ποτ' ὢν κυρεῖς;

V. 1377. Scripsi cum Brunckio et Hermanno ex libris Tricl. et lunt. 2. Ἑρμῆς σφ' ἄγει, quanquam et e scholio et e codd. scripturis certo intelligi potest nomen Ἑρμῆς non fuisse a Sophocle positum. Est autem in Ald. et plurimis codd. Ἑρμῆς ἐπάγει. In La. a prima manu Elmsleius suspicatur fuisse ἐξάγει vel εἰσάγει. Neuius poetam scripsisse coniicit ἐπί σφ' ἄγει.

cis σφαγεὺς dictus est. Vide ad Ai. 796.

V. 1376 seqq. Schol.: ὁ Μαίας δὲ παῖς· ὁ Ἑρμῆς αὐτὸν ἄγει πρὸς αὐτὸ τὸ τέρμα, κατακρύψας ἀκότῳ τὸν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον δόλον. [Εἰς τὸ αὐτό.] Ἑρμῆς. De hoc Mercurii munere confer quos Neuius adscripsit locos, Phil. 133. Iliad. ω, 336. 680. Aeschyl. Choeph. 812: ξυλλάβοι δ' ἐνδίκως παῖς ὁ Μαίας ἐπιφορώτατος πρᾶξιν οὐρίαν θέλων. Eur. Med. 754: ἀλλά σ' ὁ Μαίας πομπαῖος ἄναξ πελάσειε δόμοις. Rhes. 216: ἀλλ' εὖ σ' ὁ Μαίας παῖς ἐκεῖσε καὶ πάλιν πέμψειεν Ἑρμῆς, ὅς γε φηλητῶν ἄναξ.

V. 1379 seq. Ὦ φίλτατ' αι γυναῖκες κτλ.] Scholiasta: ἐξερχομένη ταῦτά φησιν.

V. 1381. Schol.: ἐς τάφον· εἰς τὸ περίδειπνον τὸ ἐπὶ τῷ Ὀρέστῃ δοκοῦντι ἀπολωλέναι.

V. 1382. λέβητα] urnam, in qua esse cineres Orestis putabantur. Cf. Blomf. gloss. ad Aesch. Choeph. 674.

V. 1383. σὺ δ' ἐκτὸς ἦξας πρὸς τί;] Scholiasta: ἐν τούτοις δῆλον, ὅτι εἰσῆλθεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἡ Ἠλέκτρα.

V. 1385. Schol.: αἰαῖ· ἰὼ στέγαι· ἔθος ἔχουσι τὰ γεγονότα ἔνδον ἀπαγγέλλειν τοῖς ἔξω οἱ ἄγγελοι· νῦν δὲ διὰ τὸ μὴ διατρίβειν ἐν τῷ δράματι οὐκ ἐποίησε. τοῦτο γὰρ προκείμενον τὸ κατὰ τὴν Ἠλέκτραν ἐστὶ πάθος· νῦν τοίνυν βοώσης ἐν τῇ ἀναιρέσει τῆς Κλυταιμνήστρας ἀκούει ὁ θεατής, καὶ ἐνεργέστερον τὸ πρᾶγμα γίνεται ἢ δι' ἀγγέλων σημαινόμενον· καὶ τὸ μὲν φορτικὸν τῆς ὄψεως ἄπεστι, τὸ δὲ ἐναργὲς οὐδὲν ἧσσον καὶ διὰ τῆς βοῆς ἐπραγματεύσατο.

V. 1386. Schol.: φίλων ἔρημοι· ὁ λόγος ἀποτείνεται πρὸς Αἴγισθον.

V. 1387. Schol.: βοᾷ τις ἔνδον· οἰκεῖον τὸ διανόημα γυναικῶν. τὸ δὲ ἀνήκουστα οὐχ ὡς καταγινώσκουσαι τοῦ Ὀρέστου

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἰδοὺ μάλ' αὖ θροεῖ τις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὦ τέκνον, τέκνον,
οἴκτειρε τὴν τεκοῦσαν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἀλλ' οὐκ ἐκ σέθεν
ὠκτείρεθ' οὗτος, οὐθ' ὁ γεννήσας πατήρ.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ πόλις, ὦ γενεὰ τάλαινα· νῦν σε
μοῖρα καθαμερία φθίνειν, φθίνειν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὤμοι πέπληγμαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

παῖσον, εἰ σθένεις, διπλῆν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ὤμοι μάλ' αὖθις.

φασίν, ἀλλὰ πᾶν τὸ πρᾶγμα ἐκτρεπόμενοι. Triclinius: ἤτοι ἃ οὐ δύναταί τις ἀκούειν. πᾶσι γὰρ αἱ τῶν φονευομένων βοαί, κἂν ἐγθροί ὦσι, δέος καὶ ὑποστολὴν ἀκουόμεναι φέρουσιν.

V. 1390. ἰδοὺ μάλ' αὖ] Vide quae ad O. C. 1466. annotata sunt.

V. 1391 seq. ἀλλ' οὐκ — οὐθ' ὁ γεννήσας πατήρ] Libri οὔθ', quod videri potest in οὐδ' esse mutandum, praesertim hac in collocatione verborum. Sed quae de consociatione negationum οὐ — οὔτε in censura Medeae ab Elmsleio editae ad v. 4. et 1321. et hic illic ad Sophoclem, ut ad Ai. 282. 1178., dixi, etiam in hunc locum quadrare, et quidem ita, ut etiam fortior reddatur oratio, sic intelligas, si in recitando paulum subsistas post ὠκτείρετο, hoc modo: ἀλλ' οὐκ ἐκ σέθεν ὠκτείρεθ', οὗτος, οὐθ' ὁ γεννήσας πατήρ. Quo fit, ut sensus sit: ἀλλ' οὐκ ἐκ σέθεν ὠκτείρετο οὐθ' οὗτος οὐθ' ὁ γεννήσας πατήρ. Sic enim verbum unum ὠκτείρετο utrumque, et Orestem et Agamemnonem, complectitur, sed si in unam sententiam recitando coniunges ἀλλ' οὐκ ἐκ σέθεν ὠκτείρεθ' οὗτος, necessario οὐδ' erit scribendum, quia tum duae sunt sententiae, quarum alteri opus est iterato ὠκτείρετο. HERM. De locutione ὁ γεννήσας πατήρ ad v. 334 seq. monitum est.

V. 1393. Schol.: ὦ πόλις, ὦ γενεά· ὦ γενεὰ τοῦ οἴκου τούτου, κατὰ ταύτην σε τὴν ἡμέραν ἡ Μοῖρα εἰς φθορὰν καὶ ἐλάττωσιν τοῦ γένους ἄγει.

V. 1395. παῖσον — διπλῆν] I. e. πληγήν. Vide quae ad Ant. 1286 seq. annotata sunt.

V. 1397. τελοῦσ' ἀρᾶί] Intransitive dictum τελεῖν, ut Aesch. Sept. adv. Th. 659: τούτῳ τάχ' εἰσόμεσθα τἀπίσημ' ὅπῃ τελεῖ. Choeph. 1021: τοῦτ' ἄρ' οἰδ' ὅπῃ τελεῖ.

V. 1398 seq. Schol.: ὑπεξαιροῦσι· ἐκχέουσι τὸ αἷμα τῶν φονευσάντων οἱ φονευθέντες. Non accurata haec explicatio est. Neque enim ὑπεξαιρεῖν significare effundere, neque genitivus τῶν κτανόντων e sub-

ΗΛΕΚΤΡΑ.

εἰ γὰρ Αἰγίσθῳ γ' ὁμοῦ.

ΧΟΡΟΣ.

τελοῦσ' ἀραί· ζῶσιν οἱ γᾶς ὕπαι κείμενοι.
παλίῤῥυτον γὰρ αἷμ' ὑπεξαιροῦσι τῶν πανόντων
οἱ πάλαι θανόντες. 1420

(ἀντιστρ.)

ΧΟΡΟΣ.

καὶ μὴν πάρεισιν οἵδε· φοινία δὲ χεὶρ
στάζει θυηλῆς Ἄρεος. οὐδ' ἔχω λέγειν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

Ὀρέστα, πῶς κυρεῖ;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τἀν δόμοισι μὲν
καλῶς, Ἀπόλλων εἰ καλῶς ἐθέσπισεν. 1425

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τέθνηκεν ἡ τάλαινα;

V. 1398. παλίῤῥυτον ex Bothii coniectura scripsi. Inepte libri πολύῤῥυτον.

V. 1400 seqq. Vulgo et haec, καὶ μὴν — λέγειν, et sequentia verba, Ὀρέστα, πῶς κυρεῖ; Electrae tribuuntur. Nostram rationem praeivit Hermannus. Idem tamen ex Erfurdtii coniectura pro λέγειν scripsit ψέγειν et post κυρεῖ de suo addidit δὲ particulam. Contra Reisigius Coni. p. 238. et Elmsleius suaserunt πῶς κυρεῖτε; coll. Phil. 440. Brunckius ita versum explevit, ut τά γ' ἐν δόμοισι μὲν scriberet.

stantivo αἷμα mea sententia aptus esse potest. Immo mihi quidem αἷμα ὑπεξαιρεῖν τινος similiter dictum videtur atque Homericum ψυχὴν ἐξαιρεῖσθαί τινος (Il. ω, 754.) vel θυμὸν ἐξαιρεῖσθαι μελέων (Od. λ, 200.), ita ut αἷμα non tantum sanguinis, sed etiam animae significationem habeat, cui posteriori potissimum significationi accommodatum sit verbum ὑπεξαιρεῖν. De adiectivo παλίῤῥυτον, quod significat: sic ut vicissim fluat, i. e. vindictae sumendae causa, adscripsit Bothius Eur. Herc. F. 739: ἰώ, ἰώ, δίκα καὶ θεῶν παλίῤῥους πότμος, et El. 1155: παλίῤῥους δὲ τάνδ' ὑπάγεται δίκα διαδρόμου λέχους. — Neuius comparat Aesch. Choeph. 886: τὸν ζῶντα καίνειν τοὺς τεθνηκότας λέγω.

V. 1041. στάζει θυηλῆς Ἄρεος] Scholiasta ab Johnsono editus: στάζει αἵματος, Ἀττικῶς, ὡς ἐπὶ τοῦ ὕδατος. σταλάζει σταλαγμοὺς φόνου αἵματος, ἤγουν ὃ εἰργάσατο ὁ φόνος. Verba sequentia, οὐδ' ἔχω λέγειν, non puto aliter accipi posse quam sic: neque habeo, quid dicam, i. e. tantopere horret animus (cfr. 1407.), ut quid dicam nesciam.

V. 1403. Schol.: Ἀπόλλων εἰ καλῶς ἐθέσπισεν· οἷον οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐπιβαλλόμενος ἔπραξα, ἀλλὰ πειθόμενος τῷ θεῷ.

Digitized by Google

ΟΡΕΣΤΗΣ.

μηκέτ' ἐκφοβοῦ,
μητρῷον ὡς σε λῆμ' ἀτιμάσει ποτέ.

ΧΟΡΟΣ.

παύσασθε. λεύσσω γὰρ Αἴγισθον ἐκ προδήλου.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ὦ παῖδες, οὐκ ἄψοῤῥον; 1430

ΟΡΕΣΤΗΣ.

εἰςορᾶτε ποῦ
τὸν ἄνδρ';

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἐφ' ἡμῖν οὗτος ἐκ προαστίου

V. 1405. Post hunc versum excidisse duos versus Electrae et unum Orestis, item post v. 1406. unum versum Orestis excidisse Hermannus suspicatur, qui ad v. 1398. ed. Br. haec annotavit: „Responsionem versuum, quae hinc est, animadvertit quidem Erfurdtius personarumque descriptionem meliorem dedit, sed falsus est in eo, quod, quum quattuor versus deesse animadvertisset, eorum quartum post v. 1432. ed. Br. excidisse statuit. Etenim id ei re iterum iterumque perpensa assentior planeque persuasum habeo, conturbari carminis antistrophici rationem, nisi intercidisse illos quattuor versus credamus. Nam ut non commemorem lacunosum hoc carmen esse aperte e v. 1432. ed. Br. cognosci, ipsi illi loci, in quibus aliquid perisse putamus, eiusmodi sunt, ut res ipsa ratioque colloquii aliquid deesse arguat. Horum locorum primus est post v. 1427. ed. Br., ubi quis non exspectet exclamare Electram: ἰὼ ἰὼ Δίκα, et addere aliquid, quo matrem merito poenas dedisse occisi mariti dicat, id autem confirmari deinde ab Oreste? Alter hiatus est post v. 1429. ed. Br., ubi, aliter quam consueverunt tragici colloquia adornare, statim id, quod Chorus dixerat, iteratur ab Electra, non interposito Orestis aliquo dicto. Atque hunc tacere tanto magis mirum foret, quod, quamvis sedulo monitus, ut abeat, tamen, priusquam id facit, multa etiam loquitur alia. Quare mihi vix videtur dubitari posse, quin ille, ubi a

V. 1405. μητρῷον — λῆμ'] I. e. τὸ τῆς μητρὸς λῆμα. Vide quae ad Ai. 134. annotata sunt. De locutione μὴ ἐκφοβοῦ, ὡς σε ἀτιμάσει, iam ad v. 1290. monitum est.

V. 1406. ἐκ προδήλου] Cf. Matth. §. 574. Ceterum in promptu est videre Chorum hoc versu tantum, ut colloqui desinant, Oresti et Electrae suadere, quum contra Electra verbis sequentibus, ὦ — ἄψοῤῥον, secedere Orestem et Pyladem iubeat.

V. 1407. οὐκ ἄψοῤῥον] Vide quae ad O. R. 1115. notata sunt. Plene dictum Ai. 369: οὐκ ἄψοῤῥον ἐκνεμεῖ πόδα;

V. 1407 seq. εἰςορᾶτε ποῦ τὸν ἄνδρ';] Non dubium videtur, quin eo consilio, ubi conspiciatur Aegisthus, quaerat Orestes, ut, quo abeundum sibi sit, ut Aegisthum lateat, intelligat. — In sequentibus οὗτος dictum ut v. 6. et 1474. αὗτη.

V. 1410. κατ' ἀντιθύρων] Scholiastae: πορεύθητε κατὰ τῶν ὄπισθεν τῆς θύρας μερῶν. ἀντίθυρα, τὰ ὄπισθεν τῆς θύρας,

χωρεῖ γεγηθὼς * * * * * *

ΧΟΡΟΣ.

βᾶτε κατ' ἀντιθύρων ὅσον τάχιστα,
νῦν, τὰ πρὶν εἶ θέμενοι, τάδ' ὡς πάλιν.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

θάρσει· τελοῦμεν, ἢ νοεῖς. 1435

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἔπειγέ νυν.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

καὶ δὴ βέβηκα.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

τἀνθάδ' ἂν μέλοιτ' ἐμοί.

Choro conspectum audivit Aegisthum, tale quid dixerit: *ἀλλ' ἐξίκοιτό γ', ὡς παρεσκευάσμεθα.* Ita vero apte iam monet Electra: *ὦ παῖδες, οὐκ ἄψοῤῥον;* Constat autem carmen ex duabus deinceps strophis earumque antistrophis, ita ut quae in prima stropha Chori vel Clytaemnestrae verba sunt, in antistropha sint Electrae, praeter primos duos antistrophae versus, qui, ut haec ipsa responsionis lex observari posset, necessario Chori esse debebant, quae autem Electra habet in stropha, in antistropha data sunt Oresti. In secunda stropha et antistropha Chorus sibi ipsi pariterque Electra respondent, sed in antistropha Orestis verba sunt quae in stropha fuerant Clytaemnestrae, cuius ille in mortuae locum successit." Nemo negabit pleraque horum valde probabiliter disputata esse. Neque tamen in omnibus assentior. Ita non crediderim istiusmodi quid, quale Hermannus putat, ab Oreste post v. 1429. ed. Br. dici potuisse. Nam abire se paratum esse statim post ostendit. Deinde vel sponte apparet minime id ipsum, quod Chorus v. 1429. ed. Br. dixit, continuo ab Electra iterari verbis *ὦ παῖδες, οὐκ ἄψοῤῥον;*

V. 1409. Post *γεγηθὼς* Bruncknius versum sesquialterum excidisse statuit. Hermannus huiusmodi quid a poeta additum fuisse putat: *κάρτα σὺν σπουδῇ ποδός.*

V. 1412. Verba *ἢ νοεῖς* Hermannus Electrae tribuit.

ὥςπερ ἀντικνήμια, τὰ ὄπισθεν τῶν κνημῶν. Est *ἀντίθυρον* locus in aedibus interior oppositus foribus; vide Lucian. Alexandro 16. T. II. p. 224. et Hemsterh. Append. Animadv. p. 15. HERM.

V. 1411. Schol.: *νῦν τὰ πρὶν εὖ θέμενοι· τὰ μὲν πρὶν εὖ θέμενοι, τὰ κατὰ τὴν Κλυταιμνήστραν, ὡς καὶ νῦν εὖ εἴη τὰ κατὰ Αἴγισθον.* Hermannus potius ex verbo *θέμενοι* cogitatione assumendum *θῆσθε* monet, ut sensus hic sit: in troite quam celerrime, ut, qui priora recte gesseritis, nunc haec iterum bene geratis. — De imperfecta oratione cf. Porson. ad Eur. Or. 1035. ibique Schaefer. et L. Doederlinus de brachylog. p. 11., de *εὖ θέσθαι* O. R. 633. et Thucyd. I, 25: *ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο θέσθαι τὸ παρόν.*

V. 1412. *ἔπειγε*] De *ἐπείγειν* intransitive usurpato monuit Porson. ad Eur. Or. 288.

V. 1413. *μέλοιτα*] Sic v. 74.

ΧΟΡΟΣ.

δι' ὠτὸς ἂν παῦρά γ' ὡς ἡπίως ἐννέπειν
πρὸς ἄνδρα τόνδε συμφέροι, λαθραῖον ὡς ὀρούσῃ
πρὸς δίκας ἀγῶνα. 1441

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Τίς οἶδεν ὑμῶν, ποῦ ποθ' οἱ Φωκῆς ξένοι,
οὓς φασ' Ὀρέστην ἡμὶν ἀγγεῖλαι βίον
λελοιπόθ' ἱππικοῖσιν ἐν ναυαγίοις;
σέ τοι, σὲ κρίνω, ναὶ σέ, τὴν ἐν τῷ πάρος 1445
χρόνῳ θρασεῖαν· ὡς μάλιστά σοι μέλειν
οἶμαι, μάλιστα δ' ἂν κατειδυῖαν φράσαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἔξοιδα. πῶς γὰρ οὐχί; συμφορᾶς γὰρ ἂν
ἔξωθεν εἴην τῶν ἐμῶν τῆς φιλτάτης.

V. 1414. Pro *ἡπίως* ex Scholiis intelligitur scriptum fuisse in codicibus etiam *νηπίων* et *νηπίῳ*. Prius horum explicavit is Scholiastarum, qui haec annotavit: *ὡς ἂν μικρῶν παίδων ῥήματα, οὕτως αὐτῷ ἀφελῶς διαλέγεσθαι δεῖ, μὴ ἀνακαλύπτοντας εὐθέως τὸ γεγονὸς κατὰ τὸν οἶκον.* Alterum legit qui haec scripsit: *καθ' ὑπέρβατον· συμφέροι ἂν πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα ὀλίγα δι' ὠτὸς αὐτοῦ ἐνιέπειν, ὡς ἂν ἀνοήτῳ διαλεγόμενον· λείπει δὲ καὶ τῷ λόγῳ, διαλεγόμενον τῷ νηπίῳ.*

V. 1426. *πρὸς ξένου* ex mea coniectura restitui. Libri *προξένου*, quod ferri hic non posse in Miscell. Soph. p. 21 seqq. probavi. Intelligitur autem ex *γὰρ* particula verbis his, *φίλης — κατήννσαν*, explicari id debere, quod modo positum est, *ἔνδον*, id est demonstrari ab Electra debere, quam ob causam hospites illi, qui ubi sint Aegisthus quaerit, intus in domo ipsa versentur. Mi-

V. 1414. Schol.: *δι' ὠτὸς ἂν παῦρά γε· μὴ ἀνατεταμένως φθέγγεσθαι, ἀλλ' ἐλαφρῶς· ἐν τῷ λαλεῖν δεῖ μηδὲ μηκύνειν τὸν λόγον.* Verba *ὡς ἡπίως* recte puto a glossatoribus explicata esse: *λίαν πράως*. Vulgo enim ferocem se Electra in parentes gerebat, *θρασεῖαν*, quod ipsi obiicit statim post Aegisthus. Nunc autem ut miti animo pauca leviter Aegistho dicat, Chorus Electrae praecipit. De locutione *ὡς ἡπίως* confer Viger. p. 563. et Passov. Lex. Gr. sub voce *ὡς* A. II, 3. a. Sic statim post v. 1452: *ὡς ἐτητύμως*.

V. 1415 seq. *λαθραῖον ὡς — ἀγῶνα*] Scholiasta: *ὅπως ἂν ἀπατηθεὶς ἐμπέσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς δίκης τὸν λάθρᾳ κατ' αὐτοῦ γινόμενον.*

V. 1419. *ἱππικοῖσιν ἐν ναυαγίοις*] Vide quae ad v. 717. ed. meae annotata sunt.

V. 1420. *κρίνω*] interrogo. Exempla plura huius usus ad Ant. 397. ed. meae allata sunt.

V. 1423 seq. *συμφορᾶς — τῆς φιλτάτης*] Iam a Iohnsono monitum est in omnibus, quae dicat Electra usque ad v. 1440., quaesitam ambiguitatem esse. Ita hoc loco quum dicit: sortis enim meorum mihi carissimae expers essem, verbis *συμφορᾶς τῆς φιλτάτης* ipsa significat exoptatissimam sortem fratris et vivi et reducis et

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

πού δῆτ' ἂν εἶεν οἱ ξένοι; δίδασκέ με.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἔνδον. φίλης γὰρ πρὸς ξένου κατήνυσαν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ἦ καὶ θανόντ' ἤγγειλαν ὡς ἐτητύμως;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

οὔκ· ἀλλὰ κἀπέδειξαν, οὐ λόγῳ μόνον.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

πάρεστ' ἄρ' ἡμῖν, ὥστε κἀμφανῆ μαθεῖν;

ΗΛΕΚΤΡΑ.

πάρεστι δῆτα, καὶ μάλ' ἄζηλος θέα.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ἦ πολλὰ χαίρειν μ' εἶπας οὐκ εἰωθότως.

rari enim hoc Aegisthus iure poterat, quid esset, quod hospites illi, homines ignoti, intus apud Clytaemnestram versarentur. Ex quo sequitur continuo eiusmodi quid Sophoclem scribere debuisse, cuius sensus hic esset: amicitia enim et hospitio iuncti sunt cum ea, ad quam accesserunt. Ei autem sensui, quem totius loci ratio flagitat, in vulgata scriptura non sōlum structura verbi κατανύειν refragatur, sed etiam vocabuli πρόξενος usus, quo quum constanter hospes publicus significetur, Clytaemnestrae, mulieri adeo, id nomen nullo pacto tribui potuit. Contra nihil non recte dictum, si scripseris, quod de meo posui, πρὸς ξένου.

V. 1429. Post μαθεῖν vulgo punctum ponitur. Ego interrogandi signum posui.

vindicis scelerum, ab Aegistho autem intelligi vult conditionem sive casum suorum, qui sibi maximae curae sit, i. e. mortem fratris. — De locutione ἔξω εἶναί τινος monitum ad Philoct. 886. est. Quod autem pro ἔξω positum ἔξωθεν est, de eo supra ad v. 1041. dictum est.

V. 1426. φίλης — ξένου] De forma generis cf. Eurip. Suppl. v. 94: ξένους δ' ὁμοῦ γυναῖκας. Sensus est: intus sunt; ad amicae enim hospitae domum pervenerunt.

V. 1427. ὡς ἐτητύμως] Vide quae modo ad v. 1414. dicta sunt.

V. 1428. ἀλλὰ κἀπέδειξαν — μόνον] Advertē locutionem insolentiorem. Nam pro substantivo λόγῳ exspectaveris verbum, veluti ἤγγειλαν. Attamen inest in verbo ἐπέδειξαν simul haec significatio: re probarunt, sc. eum mortuum esse.

V. 1429. πάρεστ' ἄρ' ἡμῖν κτλ.] Licetne nobis. Cfr. de addito ὥστε Phil. 656: ἄρ' ἔστιν, ὥστε κἀγγύθεν θέαν λαβεῖν;

V. 1430. πάρεστι δῆτα] De δῆτα particula ad v. 1144 seq. monitum est; de καὶ μάλα cfr. v. 1178. et Schaefer. ad Dionys. Hal. de Comp. p. 332 seq.

V. 1431. ἦ πολλὰ χαίρειν μ' εἶπας] Recte monet Neuius proprie significare: multum me laetari iussisti.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

χαίροις ἄν, εἴ σοι χαρτὰ τυγχάνοι τάδε.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

σιγᾶν ἄνωγα, κἀναδεικνύναι πύλας
πᾶσιν Μυκηναίοισιν Ἀργείοις θ' ὁρᾶν,
ὡς, εἴ τις αὐτῶν ἐλπίσιν κεναῖς πάρος 1460
ἐξῆρετ' ἀνδρὸς τοῦδε, νῦν ὁρῶν νεκρόν,
στόμια δέχηται τἀμά, μηδὲ πρὸς βίαν,

V. 1432. χαίροις ἄν] Dictum similiter atque infra v. 1491. χωροῖς ἄν. Vide Matth. §. 515. γ. et Rost. §. 119, 3. B. b.

V. 1433 seq. Schol.: κελεύει ὁ Αἴγισθος ἐμφανῶς δείκνυσθαι τὸ σῶμα τοῦ Ὀρέστου, οἱ δὲ ἐπιδεικνύουσι τὸ τῆς Κλυταιμνήστρας.

Ibid. κἀναδεικνύναι πύλας ὁρᾶν] Notanda locutio est ἀναδεικνύναι πύλας, significans ἀνεῳγμένων τῶν πυλῶν δεικνύναι τὰ ἐντός, quum vulgo potius δόμον ἀναδεικνύναι dicatur, veluti apud Aristoph. Nub. 304: ἵνα μυστοδόκος δόμος ἐν τελεταῖς ἁγίαις ἀναδείκνυται. Nam significat proprie ἀναδεικνύναι tollendo sive patefaciundo aliquid monstrare. De addito infinitivo ὁρᾶν confer O. R. 765: γένος δ' ἄτιμον ἀνθρώποισι δηλώσομ' ὁρᾶν, cum nota nostra.

V. 1435 seq. ἐλπίσιν — ἀνδρὸς τοῦδε] De locutione ἐλπὶς ἀνδρός ad v. 818 seq. monitum est.

V. 1437 seq. μηδὲ πρὸς βίαν — φύσῃ φρένας] Recte Scholiasta rec.: μηδὲ βιαίως καὶ μετὰ ἀνάγκης φύσῃ φρένας, τουτέστι σωφρονήσῃ, ἐμοῦ τυχὼν κολαστοῦ. De locutione φύειν φρένας ad O. C. 149. et 801 seq. dictum est, de participio aoristi ad huius fab. 1063. Verbum προστυγχεῖν eodem sensu hic posuit poeta, quo alibi τυγχεῖν usurpatur. Vide Advers. in Phil. p. 83 seqq.

V. 1439. καὶ δὴ τελεῖται τἀπ' ἐμοῦ] De καὶ δὴ particulis ad v. 310., de τἀπ' ἐμοῦ ad O. C. 1610. expositum est. Hoc ergo dicit: iam iam perficitur quod meum est, sive quod a me proficisci potest. Ceterum recte Hermannus, Ambiguitas, inquit, in his verbis est. Ipsa enim fores aperire putanda est, idque Aegistho videri debet his verbis dicere; sed Chorus et spectatores hoc eam velle sciunt effici, quod in sua potestate sit, ut insidiis circumveniat Aegisthum.

V. 1439 seq. τῷ γὰρ χρόνῳ — κρείσσοσιν] Hic quoque ambigue dictum τοῖς κρείσσοσιν, quo vocabulo Aegisthus se significari putat, Electra autem Orestem significavit. — Deinde notandum συμφέρειν τινὶ a poetis dramaticis pro συμφέρεσθαί τινι usurpari, sic ut applicare se alicui, consentire cum aliquo significet. Scholiasta rec. ad hunc locum: ἐνταῦθα τὸ συμφέρειν οὐ τὸ λυσιτελεῖν, ἀλλὰ τὸ συμφέρεσθαι φησι καὶ συμφωνεῖν. Ita Ai. 430: τίς ἂν ποτ' ὤφελ' ὧδ' ἐπώνυμον τοὐμὸν ξυνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς κακοῖς; Aristoph. Lysistr. 165: οὐ γὰρ οὐδέποτ' εὐφρανθήσεται ἀνήρ, ἐὰν μὴ τῇ γυναικὶ συμφέρῃ. Eurip. Med. 13: αὐτή τε πάντα συμφέρουσ' Ἰάσονι. — Denique adverte supra νοῦν ἔχειν cum simplici infinitivo iunctum esse v. 1013: αὐτὴ δὲ νοῦν σχὲς ἀλλὰ τῷ χρόνῳ ποτέ, — τοῖς κρατοῦσιν εἰκάθειν, coll. Aiac. 1264. Illud significat: discere obedire potentioribus, hoc

ἐμοῦ κολαστοῦ προστυχών, φύσῃ φρένας.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

καὶ δὴ τελεῖται τἀπ' ἐμοῦ. τῷ γὰρ χρόνῳ
νοῦν ἔσχον, ὥστε συμφέρειν τοῖς κρείσσοσιν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ὦ Ζεῦ, δέδορκα φάσμ', ἄνευ φθόνου μέν, εὖ
πεπτωκός, εἰ δ' ἔπεστι νέμεσις, οὐ λέγω.
χαλᾶτε πᾶν κάλυμμ' ἀπ' ὀφθαλμῶν, ὅπως

tantum didici, ut me applicem potentioribus. Simillimum est discrimen locutionum: *ἐμέλησέ μοι, ὅπως τοῦτο εἰδείην*, et *ἐμέλησέ μοι, ὥστε τοῦτο εἰδέναι*, quarum prior significat: curae mihi fuit, ut hoc scirem, i. e. studui huius rei scientiam mihi parare, posterior autem: curae mihi hoc fuit, ita ut sciam. Cf. Xen. Cyr. VI, 3, 19.

V. 1441 seq. *δέδορκα φάσμ' — οὐ λέγω*] video ostentum, quod, ita dictum volo, ut absit Invidia, bene cecidit; sin instat Nemesis, indictum volo. Quibus verbis hoc dicit: feliciter accidisse dico, ut hoc corpus prostratum videam, si mihi di hanc fortunam non invident; sin nefas est neque impune licet hoc dicere, indictum volo. Ex qua interpretatione vel sola satis intelligitur nihil causae esse, quod cum Brunckio idem *Φθόνον* et *Νέμεσιν* significare existimemus. Nam ut nonnunquam nihil intersit, utrum quis Invidiam an Nemesin deprecetur, tamen quum ex ceteris locis, in quibus a poetis tragicis numina ista commemorantur, tum ex hoc loco apparet ita differre poetas certe tragicos ea iudicasse, ut *Φθόνος* diceretur is deus, qui invideret, bona hominibus eosque coniiceret in calamitates hanc unam ob causam, ne nimis fortunati essent, contra *Νέμεσις* id numen putaretur, quod hominum insolenter dicta et facta ulcisceretur atque ea propter rebus secundis eos uti nollet. Hinc qui magnum aliquod bonum nacti verebantur, ne ea malorum causa esset, *Φθόνον* vulgo deprecari solebant. Cf. Monk. ad Eur. Alc. 1140. locisque ab eo allatis adde Aesch. Ag. 903 seq.: *τοιοῖσδέ τοί νιν ἀξιῶ προσφθέγμασιν· φθόνος δ' ἀπέστω.* Contra Nemesis ita tantum commemoratur a poetis illis, ut intelligamus eam quum aliorum scelerum, tum imprimis insolentiae poenas ab hominibus exigere existimatam esse. Cf. Philoct. 509 seq.: *τὰν θεῶν νέμεσιν ἐκφυγών.* 593: *τίς ὁ πόθος αὐτοὺς ἵκει' ἢ θεῶν βία καὶ νέμεσις, οἵπερ ἔργ' ἀμύνουσιν κακά.* Eurip. Or. 1362: *διὰ δίκας ἔβα θεῶν νέμεσις ἐς Ἑλέναν.* Phoen. 183 seq.: *ἰώ, νέμεσι καὶ Διὸς βαρύβρομοι βρονταί, κεραυνίων τε πῦρ αἰθαλόεν, σύ τοι μεγαληγορίαν ὑπερόρνυσι κομίζοις.* Fragm. inc. CLXXXI. ed. Dind.: *ὅταν ἴδῃς πρὸς ὕψος ἡρμένον τινὰ λαμπρῷ τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον, ὀφρύν τε μείζω τῆς τύχης ἐπηκότα, τούτου ταχείαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα· ἐπαίρεται γὰρ μεῖζον, ἵνα μεῖζον πέσῃ.* Imprimis adde huius fab. 792., qui locus huic loco propterea simillimus est, quod ibi quoque, quum Clytaemnestra iure cecidisse Orestem dixisset, Electra Nemesin Orestis mortui invocat, ut illius impie dicti poenas a Clytaemnestra exigat. — Denique adverte, quam egregie poeta Aegisthum

τὸ συγγενές τοι κἀπ' ἐμοῦ θρήνων τύχῃ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

αὐτὸς σὺ βάσταζ' · οὐκ ἐμὸν τόδ', ἀλλὰ σόν, 1470
τὸ ταῦθ' ὁρᾶν τε καὶ προσηγορεῖν φίλως.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ἀλλ' εὖ παραινεῖς, κἀπιπείσομαι · σὺ δέ,
εἴ που κατ' οἶκόν μοι Κλυταμνήστρα, κάλει.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

αὕτη πέλας σοῦ. μηκέτ' ἄλλοσε σκόπει.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

οἴμοι, τί λεύσσω; 1475

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τίνα φοβεῖ; τίν' ἀγνοεῖς;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

τίνων ποτ' ἀνδρῶν ἐν μέσοις ἀρκυστάτοις
πέπτωχ' ὁ τλήμων;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

οὐ γὰρ αἰσθάνει πάλαι,
ζῶντας θανοῦσιν οὖνεκ' ἀντανδᾷς ἴσα;

in haec potissimum verba erumpere fecerit, quum Orestis se corpus videre putaret, sed Clytaemnestrae corpus videret. — Postremo de locutione *οὐ λέγω* cf. Hermann. ad Vig. p. 756.

V. 1445. Schol. rec.: *βάσταζ'· αἶρε τὸ κάλυμμα.* Ne hic quidem *βαστάζειν* significat tollere, sed manibus attrectare, nobis *angreifen.* Nam quod eo consilio attrectabat velamentum Aegisthus, ut tolleret aut removeret, ex eo non sequitur tollendi significatu *βαστάξειν* hic usurpatum esse. Vide ad Phil. 684 seq.

V. 1449. *αὕτη*] Dictum ut supra v. 1408. *οὗτος.*

V. 1451. *ἐν μέσοις ἀρκυστάτοις*] Notum est *ἄρκυν* de insidiis dici.

V. 1452 seq. *οὐ γὰρ — ἴσα;*] Non ergo dudum sensisti te vivos aeque ut si mortui essent alloqui? i. e. quae quasi mortuo Oresti dixisti, dixisse vivo. HERM.

V. 1456. *καὶ μάντις — πάλαι;*] Et quum vates optimus sis, tam diu fallebare? Quod cum ironia dictum hoc sensu: quod nunc demum acute vides, dudum debebas praevidere, te sceleris tui poenas mihi soluturum esse, i. e. sero tu vates factus es. Vide quae ad v. 1474. annotata sunt. De *καὶ* particula confer Ant. 1102. Philoct. 921. et Xen. Cyr. VI, 3, 22: *καί τις εἶπε τῶν μυριάρχων, καὶ δοκοῦμέν σοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανῶς ἔξειν εἰς τοσούτους τεταγμένοι πρὸς οὕτω βαθεῖαν φάλαγγα;* De simili Latinae et copulae usu exposuit Handius Tursell. T. II. p. 492 seqq.

V. 1458. *κἂν σμικρόν*] Conferri Neuius Buttmann. ad Demosth. Mid. 15. iubet.

Ibid. *μὴ πέρα λέγειν ἔα*]

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

οἴμοι, ξυνῆκα τοὔπος. οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως
ὃδ' οὐκ Ὀρέστης ἔσθ' ὁ προσφωνῶν ἐμέ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

καὶ μάντις ὢν ἄριστος ἐσφάλλου πάλαι;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ὅλωλα δὴ δείλαιος. ἀλλά μοι πάρες
κἂν σμικρὸν εἰπεῖν.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

μὴ πέρα λέγειν ἔα,
πρὸς θεῶν, ἀδελφέ, μηδὲ μηκύνειν λόγους.
τί γὰρ βροτῶν ἂν σὺν κακοῖς μεμιγμένων
θνήσκειν ὁ μέλλων τοῦ χρόνου κέρδος φέροι;
ἀλλ' ὡς τάχιστα κτεῖνε, καὶ κτανὼν πρόθες.
ταφεῦσιν, ὧν τόνδ' εἰκός ἐστι τυγχάνειν,
ἄποπτον ἡμῶν. ὡς ἐμοὶ τόδ' ἂν κακῶν
μόνον γένοιτο τῶν πάλαι λυτήριον.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

χωροῖς ἂν εἴσω σὺν τάχει. λόγων γὰρ οὐ

Scholiasta: περισσὴ γὰρ καὶ ἀπίθανος διατριβὴ πρὸς τῷ τέλει ἐκτείνειν λόγους. Confer Antig. 577 seqq.

V. 1460 seq. τί γὰρ βροτῶν — φέροι;] Genitivi sunt absoluti, βροτῶν — μεμιγμένων, quum homines malis afflicti iacent, dictumque σὺν κακοῖς μεμιγμένων pro eo quod vulgo dicitur κακοῖς συμμεμιγμένων, de qua locutione ad Ant. 1289. dictum est. Deinde notanda locutio est τοῦ χρόνου κέρδος τι φέρειν, significans proprie: aliquid lucri facere, quod tempus afferat, i. e. hoc loco: differenda morte aliquid lucrari. Denique de usu verbi activi φέρειν monitum iam ad v. 1069.

V. 1462 seq. πρόθες — τυγχάνειν] Scholiasta: οἰωνοῖς καὶ κυσὶ πρόθες αὐτόν. Vide quae ad Ant. 1062. annotata sunt. Cf. Eur. El. 894 seqq., ubi Orestes Electrae dicit: ἦκω γὰρ οὐ λόγοισιν, ἀλλ' ἔργοις κτανὼν Αἴγισθον· ὡς δέ τῳ σάφ' εἰδέναι τάδε προθῶμεν, αὐτὸν τὸν θανόντα σοι φέρω, ὅν, εἴτε χρῄζεις, θηρσὶν ἁρπαγὴν πρόθες, ἢ σκύλον οἰωνοῖσιν, αἰθέρος τέκνοις, πήξασ' ἔρεισον σκόλοπι, et Hom. Od. γ, 256 seqq.

V. 1464. ἄποπτον ἡμῶν] Dicitur ἄποπτος et passive et active: non conspectus et non conspiciens. Passive positum, ut hic, Ai. 15., active O. R. 762: ὡς πλεῖστον εἴη τοῦδ' ἄποπτος ἄστεως. Sic ἄκλαυτος significat et non lacrimatus (Ant. 29. et alibi) et non lacrimans (huius fab. 912.). Alia vide a Mehlhornio meo ad Anacreont. p. 242. collecta.

V. 1465. λυτήριον] Vide v. 622. cum annotatione nostra.

V. 1466. χωροῖς ἄν] Imperativi instar esse iam ad v. 1432. monitum est.

Digitized by Google

νῦν ἔστιν ἀγών, ἀλλὰ σῆς ψυχῆς πέρι.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

τί δ' ἐς δόμους ἄγεις με; πῶς, τόδ' εἰ καλὸν
τοὐργον, σκότου δεῖ, κοὐ πρόχειρος εἶ κτανεῖν;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

μὴ τάσσε· χώρει δ' ἔνθαπερ κατέκτανες 1495
πατέρα τὸν ἀμόν, ὡς ἂν ἐν ταὐτῷ θάνῃς.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ἦ πᾶσ' ἀνάγκη τήνδε τὴν στέγην ἰδεῖν
τά τ' ὄντα καὶ μέλλοντα Πελοπιδῶν κακά;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

τὰ γοῦν σ' ἐγώ σοι μάντις εἰμὶ τῶνδ' ἄκρος.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ἀλλ' οὐ πατρῴαν τὴν τέχνην ἐκόμπασας. 1500

ΟΡΕΣΤΗΣ.

πόλλ' ἀντιφωνεῖς, ἡ δ' ὁδὸς βραδύνεται.

V. 1469. *κοὐ πρόχειρος εἶ κτανεῖν*] Eodem modo *πρόχειρος*, nisi quod cum dativo iunctum est, ab Euripide usurpatum Herc. F. 161: *τῇ φυγῇ πρόχειρος ἦν*.

V. 1470. Schol.: *μὴ τάσσε· μὴ ἐπίτασσε. πρόφασιν ἱκανὴν εὗρε τοῦ μὴ ἐν τῷ ἔμφανεῖ φονεῦσαι αὐτόν.*

V. 1472. *ἦ πᾶσ' ἀνάγκη*] Vide quae de usu pronominis *πᾶς* ad Ant. 770. notata sunt.

V. 1473. Triclinius: *καὶ μέλλοντα· τοῦτο λέγει, ὥςπερ προμαντευόμενος, ἵν' ἀπολυθῇ, ἐκφοβῶν αὐτοὺς διὰ τούτου.*

V. 1474. *τὰ γοῦν — ἄκρος*] Quum dicit: tu certe in his aedibus moriere; hoc ego tibi vaticinor, vates optimus, hoc significat: me autem hic ab aliquo, tuam caedem ulturo, interfectum iri tu noli praedicere velle, qui pessimus vates fueris, respiciens ad ea, quae v. 1456. dixerat. — De elisione *α* literae in *σὰ* pronomine ad Phil. 337. monitum est.

V. 1475. *ἀλλ' οὐ — ἐκόμπασας*] Acerbe et breviter dixit, hoc significans: non video, qui artem vaticinandi iactare possis, qua, si patri tuo similis es, te praeditum esse non credibile est. Ille enim, si praesagisset caedem se filiae suae caede luiturum esse, ab isto scelere abstinuisset.

V. 1480. *δίκην*] poenam. Vide quae ad v. 570. annotata sunt.

V. 1481. *ὅστις — θέλοι*] quicumque vellet sive quoties quis vellet. Deinde de numero singulari *ὅστις* ad pluralem *τοῖς πᾶσιν* referendo dictum ad Ai. 741. est. — De locutione *πράσσειν τι πέρα τῶν*

ἀλλ' ἔρφ'.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ὑφηγοῦ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

σοὶ βαδιστέον πάρος.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ἦ μὴ φύγω σε;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

μὴ μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν
θάνῃς· φυλάξαι δεῖ με τοῦτό σοι πικρόν.
χρῆν δ' εὐθὺς εἶναι τήνδε τοῖς πᾶσιν δίκην, 1505
ὅστις πέρα πράσσειν τι τῶν νόμων θέλοι,
κτείνειν. τὸ γὰρ πανοῦργον οὐκ ἂν ἦν πολύ.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ σπέρμ' Ἀτρέως, ὡς πολλὰ παθὸν

V. 1481. πράσσειν τι ipse scripsi. Libri et editiones omnes πράσσειν γε. Mirum est autem tam diu toleratam γὲ particulam esse, ab hoc loco alienissimam.

νόμων confer Demosth. Arist. II, 802, 22: ὥστε παρὰ τοὺς νόμους τι τοὺς κειμένους ὑμῖν πρᾶξαι.

V. 1482. κτείνειν] Gl. λέγω τὸ κτείνειν. Apponitur enim ad praecedens τήνδε δίκην. BR.

Ibid. Schol. rec.: τὸ γὰρ πανοῦργον· ἤγουν ἡ πανουργία. Vide ad Phil. 83. Probabilius tamen mihi videtur homines potius scelestos quam scelus hic significari. Sic Phil. 443: καί πως τὰ μὲν πανοῦργα καὶ παλιντριβῆ χαίρουσ' (οἱ θεοὶ) ἀναστρέφοντες ἐξ Ἅιδου, τὰ δὲ δίκαια καὶ τὰ χρήσθ' ἀποστέλλουσ' ἀεί. Tum πολύ significat multum, nobis zahlreich. Ita στράτευμα πολὺ dicitur exercitus, qui multorum militum est, ἔθνος πολὺ (Xen. Cyr. V, 2, 25.) natio, quae multis hominibus constat, et alia eiusdem generis plurima. — Ceterum his dictis consentaneum est Orestem cum Pylade et Electra, caedem Aegistho illaturum, praeeunte illo aedes regias intrasse. Qui quum scena discessissent, Chorus extremos tres versus recitavit.

V. 1483 seq. ὡς πολλὰ — ἐξῆλθες] Scholiasta: ἀντὶ τοῦ μετὰ πολλῶν καμάτων μόλις ἠλευθερώθης. Verba δι' ἑλ. ἐξῆλθες accurate translata significant: libera evasisti. Cf. Matth. §. 580. c. Rost. §. 110, 2. et de verbo ἐξελθεῖν, evadere significante, ad O. R. 982. notata.

Digitized by Google

δι' ἐλευθερίας μόλις ἐξῆλθες,
τῇ νῦν ὁρμῇ τελεσθέν. 1510

V. 1485. τῇ νῦν ὁρμῇ τελεσθέν] lidem, qui liberi dicti sunt evasisse, Orestes et Electra, quum dicuntur τῇ νῦν ὁρμῇ τελεσθέν, hoc nunc impetu consummati, non dubium videtur, quin libertas potissimum eorum illo in Aegisthum facto impetu consummata sive penitus restituta esse significetur. Non recte Brunckius τῇ νῦν ὁρμῇ hoc itinere interpretatus est.

Digitized by Google

METRA,

QUIBUS

SOPHOCLES IN HAC FABULA USUS VIDETUR.

Vss. 1 — 85. trimetri iambici, excepto v. 77., qui antispastus est.

Vss. 86 — 102. systema anapaesticum, cuius primus versus monometer, tertius et quartus dimetri catalectici sunt.

Vss. 120 — 134.

120 ⏑ – ⏑ –, ⏑ ∪ ∪ – glyconeus polyschem. (Herm. El. p. 525.).

⏑ – ⏑ –, ⏑ ∪ ∪ –, ⏑ –, ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑ ⏑ – duo glyconei, quorum in altero pro extremo iambo positus est antispastus.

⏑ ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ tetram. dactyl.

idem.

125 ∪ ⏑ ∪ –, ∪ ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑ ∪ ∪ – trim. iamb.

∪ ⏑ ⏑ –, ∪ ⏑ ∪ – ⏑ – antispast. et penth. iamb.

⏑ ∪ ∪ – – – – trim. dact.

⏑ ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ tetram. dact.

idem.

130 idem.

idem.

– ⏑ ⏑ –, ⏑ ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ antisp. et tetr. dact.

∪ ⏑ ∪ –, ∪ ⏑ ∪ dim. iamb. cat.

∪ ⏑ ∪ – – – penth. iamb.

Digitized by Google

Vss. 150—167.

150 – ⏑ – –, – ⏑ ⏒ dim. anap. cat.

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – dim. iamb. brachyc.

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – –, ⏑ ⏑ ⏑ – ⏒ duo penthem. iamb.

idem.

⏑ – – ⏑ ⏑ – –, ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ hexam. dact.

155 ⏒ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏒ dim. iamb. cat.

– ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ ⏑ – iamb. et antisp.

idem.

⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ tetram. dact.

– ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ – trim. iamb. cat.

---

160 – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏒ ⏑ – idem.

⏑ ⏑ ⏑ – –, ⏑ ⏑ ⏑ – ⏒ qualis v. 152.

⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ tetram. dact.

idem.

idem.

165 idem.

⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ antisp. et iamb.

⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ – – qualis v. 126.

Vss. 186—189. systema liberiorum anapaestorum, qui spondiaci appellari solent. Eorum primus et ultimus dimetri sunt catalectici, medii acatalecti. Vide de hoc numerorum genere Seidler. ad Eurip. Troad. 122. et Herm. El. p. 384. Epit. p. 147., qui recte negavit ubique antistrophicos hos anapaestos esse, quae fuit Seidleri sententia. Ita non sunt antistrophici, qui infra positi sunt v. 226—228. et 232—235.

Vss. 190—193. dimetri anapaestici legitimi et dimeter troch. brachycatalectus sive versus ithyphallicus, de quo vide Hermann. El. p. 94 seq.

Vss. 194—205.

– ⏑ – –, – ⏑ ⏑ – ⏒ dim. anap.

195 – ⏑ – –, – ⏑ ⏒ dim. anap. cat.

– ⏑ – –, – ⏑ – – dim. anap.

– ⏑ – – monom. anap.

Digitized by Google

– ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ – dochm.

⏑ ⏑ ⏓ – –, ⏑ ⏑ ⏓ – – dim. anap.

– ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏓ ⏑ – diiamb. et cret.

⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏒ dim. troch. cat.

– ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑, ⏑ ⏓ ⏑ – dim. iamb. idem.

⏓ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ tetram. dact.

⏒ ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏒ dim. iamb. cat.

Vss. 226—228. dimetri anapaestici catalectici.

Vss. 229. et sequens tetrametri dactylici.

Vss. 231—235. dimetri anapaestici liberiores.

Vss. 236—243.

⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ – dact. et cret.

⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ –, ⏓ ⏑ ⏑ – ⏑ – iidem.

⏓ ⏑ – ⏑ – monom. troch. hyperc.

idem.

⏓ –, ⏓ ⏑ ⏑ –, ⏑ – glyconeus.

– ⏓ ⏑ – – penthem. iamb.

⏑ ⏓ ⏓ –, ⏑ ⏓ ⏑ – – antisp. et penth. iamb.

Vss. 244—464. trimetri iambici.

Vss. 465—477.

⏓ –, ⏓ ⏑ ⏑ –, ⏓ ⏑ ⏑ – dim. chori. cum basi.

– ⏓ – –, ⏓ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏓ moloss., chori., iamb.

⏓ ⏑ – ⏑ – – – ithyphallicus.

⏑ ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏑ – trim. iamb.

⏑ ⏓ ⏑ – –, ⏑ ⏓ ⏑ – ⏑ ⏑ penth. iamb. et dim. iamb. brachyc.

⏑ ⏓ ⏑ – ⏑ ⏒ dim. iamb. brachyc.

⏓ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑, ⏓ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏒ logaoed. (dactylo et troch. constans).

– ⏓ ⏑ –, – ⏓ ⏑ – – dim. iamb. hyperc.

– ⏓ ⏓ ⏑ ⏓ dochm.

– ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏑ – ⏒ dim. iamb. hyperc.

– ⏓ ⏓ ⏑ ⏑ dochm.

– ⏓ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏒, ⏓ ⏑ – ⏓ ⏒.

Digitized by Google

Vs. 477. pariter atque O. R. 1066. ed. meae ante Sophoclem a me Lipsiae anno 1825. editum vulgo in duos divisi versus legebantur hoc modo:

ἅ νιν κατέπεφνεν αἰ-
σχίσταις ἐν αἰκίαις.
ἰήϊε Φοῖβε, σοὶ
δὲ ταῦτ' ἀρέστ' εἴη.

Neque, cur ita discerpti fuerint, latebit eum, qui versus antistrophicos compararit. Ego vero iam olim in edit. Lips. monui coniungendos eos versus in unum esse, ita ut unus ille duobus ordinibus constet, quorum prior sit logaoedicus, praeposita anacrusi, posterior ex cretico et trochaeo compositus. Iam nihil habet offensionis, quod ultima logaoedici ordinis nunc longa, nunc brevis est longaeque brevis respondet, ut et hoc loco et O. R. 1066. factum est. Ceterum plures reperiuntur in Sophoclis tragoediis versus simili metro compositi. Ita non infrequens est haec forma:

⏓, –́ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏓, –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓,

coll. O. R. 858 seq. et 860 seq. Trachin. 624 seq. et 943 seq., vel omissa anacrusi:

–́ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏓, –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓,

quo metro constat huius fab. v. 471. Simillimum est metrum, quo usus Cratinus est, constans ex logaoedico ordine cum anacrusi et ithyphallico:

⏓, –́ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏓, –́ ⏑ – ⏑ – ⏓,

de quo exposuit Herm. El. p. 594. Epit. p. 211.

Vss. 491—502., exceptis v. 494. et 500., qui sunt cretici, constant singuli ex antispasto et iambo, nunc in tribrachum, nunc in dactylum, nunc in spondeum mutato. Idem numeri usurpati sunt a Sophocle huius fab. 156. 157. O. C. 1418. Trach. 818. 819. 1065. 1066. Phil. 815. 818. 819.

Vss. 503—809. trimetri iambici.

Vss. 810—821.

810 –́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ –
–́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ – – } unus versus est, constans ex dipod. iamb. et tetram. chori. hyperc.

–, –́ ⏑ ⏑ – ⏓ chori. hyperc. cum anacr.

⏑ ⏑ –́ – ionicus a min.

–, –́ ⏑ ⏑ – ⏓ qualis v. 812.

815 –́ arsis nuda.

–, –́ ⏑ ⏑ – ⏓ qualis v. 812.

Digitized by Google

⏑⏑⏓– ion. a minore.

–, ⏓⏑⏑–, ⏓⏑⏑– dim. chori. cum anacrusi.

820 ⏓⏑⏑–, ⏓⏑⏑–, ⏓⏑⏑–, ⏓⏑⏑– tetram. chori.

⏓⏑⏑–, ⏓⏒ chori. cum trochaeo.

Vss. 834—843.

⏓⏑–, ⏓⏑–⏑– cret. et trochaei.

835 –⏓––, –⏓⏑–– dim. anap.

–⏓––, –⏓–– idem.

–⏓⏒⏒–, –⏓⏒ dim. anap. cat.

⏓⏑⏑–, ⏓– qualis 821.

⏓⏑–, ⏓⏑⏒ dim. creticus.

840 ⏑⏓⏑⏓⏑– dochm.

⏑⏓ iamb.

⏑⏓⏑–⏑, ⏓⏑⏑–⏑⏑– iambelegus.

⏓⏑⏑–⏑––– logaoedicus.

Vss. 854—1040. trimetri iambici.

Vss. 1041—1052.

⏑⏓⏑–, ⏓⏑⏑–, ⏑⏓⏑– } Unus versus est sive periodus, constans ex diiambis et choriambis et desinens in ordinem logaoedicum, qui ex duobus dactylis totidemque troch. compositus est.
⏓⏑⏑–, ⏑⏓⏑–
⏓⏑⏑–, ⏑⏓⏑–
⏓⏑⏑–, ⏑⏓⏑–
1045 ⏓⏑⏑–⏑⏑, ⏓⏑–⏒

⏓–, ⏓⏑⏑–, ⏑– glyconeus.

⏓–, ⏓⏑⏑–, ⏑– idem.

⏓⏒, ⏓⏑⏑–⏒ pherecr. (glyc. cat.).

⏓⏑⏑–, ⏑⏓⏑– } Unus est versus, constans ex choriambis et diiambis et desinéns in ordinem logaoedicum, qui ex duobus dact. totidemque troch. compositus est.
1050 ⏓⏑⏑–, ⏑⏓⏑–
⏓⏑⏑–, ⏑⏓⏑–
⏓⏑⏑–⏑⏑, ⏓⏑–⏒

Vss. 1065—1070.

1065 ⏓––⏑⏑– penthem. dactyl.

Digitized by Google

⏑–⏑–, ⏑–⏑–, ⏑–– duo epitr. et cret.

⏑–⏑⏑––⏒ penthem. dactyl.

⏒, ⏑–, ⏑–, ⏑––⏑––– dim. cret. cum anacr. et ithyph.

⏑ ⏑–, ⏑⏑–, ⏑⏑⏑–, ⏑⏑⏑– tetram. iamb.

1070 ⏑⏑––, ⏑⏑––⏒ duo penthem. iamb.

Vss. 1077—1138. trimetri iambici.

Vss. 1139—1143.

–⏑– molossus.

1140 –⏑⏑––– monom. anap.

–⏑ anapaestus.

–⏑⏑– qualis v. 1140.

–⏑– qualis v. 1139.

Vss. 1144—1212. trimetri iambici.

Vss. 1213—1233.

⏑⏑⏑⏒ dipod. iamb.

⏑⏑⏑–, ⏑⏑⏑– dim. dochm.

1215 ⏑⏑⏑⏑– dochm.

⏑⏑–, ⏑⏑–, ⏑⏑⏒ trim. iamb.

idem.

⏑⏑⏒ bacchius.

–⏑–, –⏑–, ⏑⏑⏒ trim. iamb.

1220 metrum dubium.

⏑⏑⏑⏑–, ⏑⏑⏑– dim. dochm.

⏑⏑–⏑–, ⏑–, ⏑––– } dim. iamb. brachyc., cret., duo troch.

1224 trimeter iamb.

1225 idem.

⏑⏑⏑–⏑– dim. iamb. brachyc.

⏒⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑, –⏑⏑⏑⏑⏑⏑ dim. dochm.

1230 ⏑⏑⏑⏑, ⏑⏑⏑⏑, ⏑⏑⏑⏑ trim. cret.

–⏑⏑⏑⏒ dochmius.

trim. iamb.

idem.

Digitized by Google

Vss. 1254—1268.

⏑ ⏓ ⏑ – ⏑ –, ⏓ ⏑ – ⏑ – iambi et trochaei.

1255 ⏑ ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ – trim. iamb. cat.

– ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑, ⏑ ⏓ ⏑ – dim. iamb.

⏑ ⏓ ⏑ –, – ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ – qualis v. 1255.

idem.

trim. iambicus.

1260 ⏑ ⏓ – bacchius.

idem.

Vss. 1262—1265. quum corrupti sint, metra certo nequeunt indicari. Servavi igitur veterem, quae in antiquis editionibus est, versuum descriptionem. Videntur autem trochaici numeri restituendi esse, quibus constant qui sequuntur vss. 1266—1268.

Vss. 1269—1364. trimetri iambici.

Vss. 1365—1371.

1365 ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ – dim. cret.

⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏓ ⏑ – dim. dochm.

trim. iamb.

⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏓ ⏑ – dim. dochm.

⏑ ⏓ ⏓ ⏑ ⏒ dochm.

1370 ⏒ ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏑ – dim. iamb.

– ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏑ –, – ⏓ ⏑ ⏒ trim. iamb.

V. 1379—1384. trimetri iambici.

Vss. 1385—1399.

1385 ⏑ ⏓ ⏑ – ⏑ – dim. iamb. brachyc.

trim. iambicus.

idem.

⏒ ⏓ ⏑ –, ⏓ ⏑ –, ⏓ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏒ dip. iamb., cret., troch.

trim. iamb.

1390 idem.

idem.

idem.

⏓ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑, ⏓ ⏑ – ⏑ – ⏑ logaoedicus.

⏓ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑, ⏓ ⏑ – ⏑ – logaoedicus.

1395 trim. iamb.

idem.

Digitized by Google

⏑ ⏓ ⏑ –, ⏓ ⏑ –, ⏓ ⏑ –, ⏓ ⏑ – dip. iamb. et trim. cret.

⏑ ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ ⏑ –, – ⏓ ⏑ –, ⏑ ⏓ – tetram. iamb. cat.

⏓ ⏑ – ⏑ – ⏑ ithyphall.

Vss. 1417 — 1482. trimetri iambici.

Vss. 1483 — 1485. systema anapaesticum, quod constat dimetris.

Gothae, litteris officinae Engelhardo-Reyherianae.

Digitized by Google

Digitized by Google

SOPHOCLIS

TRAGOEDIAE.

RECENSUIT ET EXPLANAVIT

EDUARDUS WUNDERUS.

VOL. II. SECT. II.

CONTINENS

AIACEM.

EDITIO SECUNDA.

GOTHAE, MDCCCXLV.
SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.

Digitized by Google

SOPHOCLIS

A I A X.

RECENSUIT ET EXPLANAVIT

EDUARDUS WUNDERUS.

EDITIO SECUNDA.

GOTHAE, MDCCCXLV.
SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.

Digitized by Google

Digitized by Google

MONITUM EDITORIS.

Visum est titulum integrum hic adscribere eius libri, ad quem in commentario saepissime lectores ablegavi, brevitatis causa nomine Cens. significatum: Ueber Christ. Aug. Lobecks neue Ausgabe des Sophokleischen Aias. Eine Recension von Eduard Wunder. Leipzig, bei Carl Heinrich Reclam. 1837. — Contra compendio Add. Cens. significavi libellum illum, qui paullo post eodem anno prodiit apud eundem bibliopolam, ita inscriptum: Anhang zu E. Wunders Recension der neuen Lobeckschen Ausgabe des Soph. Aias. Eine Erwiederung auf Hrn. Lobecks Antwort im zweiten Bande der Paralipomena.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Α Ι Α Σ.

Digitized by Google

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΑΘΗΝΑ.
ΟΔΥΣΣΕΥΣ.
ΑΙΑΣ.
ΧΟΡΟΣ ΣΑΛΑΜΙΝΙΩΝ ΝΑΥΤΩΝ *).
ΤΕΚΜΗΣΣΑ.
ΑΓΓΕΛΟΣ.
ΤΕΥΚΡΟΣ.
ΜΕΝΕΛΑΟΣ.
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ΚΩΦΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΥΡΥΣΑΚΗΣ.
ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.
ΣΤΡΑΤΟΚΗΡΥΞ.

*) Scholiasta ad v. 134. haec annotavit: *Πιθανῶς ὁ χορὸς ἐσκεύασται ἀπὸ Σαλαμινίων ἀνδρῶν, τοῦτο μὲν παῤῥησιαζομένων ὡς ἐλευθέρων, τοῦτο δὲ συμπαθῶς ἐχόντων ὡς πολιτῶν, καὶ αἰδημόνως λαλούντων ὡς ὑπηκόων· οὐ γὰρ πιθανὸν ἐξ Ἀχαιῶν εἰσάγειν καὶ διὰ τὸ μὴ συνάχθεσθαι καὶ διὰ τὸ μὴ προσκρούειν τῷ βασιλεῖ· τὸ δὲ τῶν αἰχμαλώτων κηδεμονικὸν μέν, ὡς Αἰσχύλος ἐν Θρῄσσαις, οὐ μὴν εὐπρόσωπον· ὅρα γὰρ οἷον αἰχμαλώτους ἐπιτιμᾶν τῷ Μενελάῳ.*

Digitized by Google

FABULA AIACIS,

QUALIS

AB SOPHOCLE AD SCENAM COMPOSITA EST *).

Aiax, filius Telamonis, ex ipso Iove originem duxit. Eo enim parente natus erat Aeacus, rex Aeginae, pater Telamonis [1]).

*) Duabus nuper commentationibus, programmatum loco editis Suevofurti a. 1833. et 1834., de Aiace, Telamonis filio, exposuit Franc. Oelschläger. In iis multa invenies allata, quae ego sciens praetermisi. Neque enim ad Sophoclis tragoediam recte intelligendam ea faciunt, quae seriores quidam scriptores, saepe satis inficete et inepte, rei exornandae causa finxerunt. Addo longe alio consilio illas scriptas esse commentationes atque a me exposita fabula Aiacis est.

1) Notum est Iovem Aeginam nympham creditum esse ex Phliunte rapuisse et in Oenonam insulam detulisse, postea Aeginam appellatam. Ex ea et Iove natus esse Aeacus perhibetur. Cf. Pindari Isthm. VIII, 45 sqq. Nem. VIII, 10 sqq., ad quem locum cf. Dissen. apud Boeckh. p. 441. Apollodorus III, 12, 6: *Αἴγιναν δέ*, inquit, *εἰςκομίσας ὁ Ζεὺς εἰς τὴν τότε Οἰνώνην λεγομένην νῆσον, νῦν δὲ Αἴγιναν ἀπ' ἐκείνης κληθεῖσαν, μίγνυται καὶ τεκνοῖ παῖδα ἐξ αὐτῆς Αἰακόν. — γαμεῖ δὲ Αἰακὸς Ἐνδηΐδα, τὴν Χείρωνος, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγένοντο Πηλεύς τε καὶ Τελαμών.* Adde Diodorum Sic. IV, 72. et Philostephanum apud Schol. Hom. Il. π, 14.

Hinc apud Sophoclem Aiax v. 337. *ὦ Ζεῦ*, inquit, *προγόνων' προκάτωρ*, et v. 824: *ἐκ δὲ τῶνδέ μοι σὺ πρῶτος, καὶ γὰρ εἰκός, ἔρχεσον.* Aeacides dicitur Aiax v. 645.

Digitized by Google

Telamon autem, rex Salaminis [2]), in matrimonium duxit Eriboeam, ex qua Aiacem suscepit [3]). Idem quum alias res prae-

---

[2]) Telamon cur aufugere ex Aegina coactus et quomodo rex Salaminis factus sit, narrant Apollodorus III, 2, 6., Diodorus IV, 72., Pausanias. II, 29, 7. Adde Philostephanum apud Schol. Hom. Il. π, 14. et Schol. Pind. Olymp. VIII, 39. p. 194. ed. Boeckh.

[3]) Sic Sophocles v. 569: *Τελαμῶνι δείξει μητρί τ', Ἐριβοιαν λέγω.* Idem nomen ei tribuitur a Pindaro Isthm. VI, 65. (V, 45. ed. Dissen.), Diodoro IV, 62. extr., Philostephano apud Schol. Hom. Il. π, 14. et Hygino fab. 97.

Contra Periboeam dicunt Xenophon Cyn. I, 9., Apollodorus III, 12, 6. extr., Pausanias I, 42, 4.

Pherecydes videtur Phereboeam dixisse; conf. Huschk. Anal. litt. p. 325. et Lehrs. de Aristarchi stud. Hom. p. 249. Meliboeam, si vera scriptura est, appellavit Ister apud Athenaeum XIII. p. 557. A.

Filiam eam Alcathoi fuisse addunt Xenophon, Apollodorus, Philostephanus, Diodorus, Pausanias locis laudatis. Sophocles ea de re tacet.

[4]) Vide hac de re Pindar. Nem. III, 61 sq. IV, 40. Isthm. VI, 37—45. (V, 27—31. ed. Diss.). Olymp. VIII, 60., ad quem locum conferatur Scholiasta p. 196. ed. Boeckh. Apollodorus II, 6, 4. et Diodorus IV, 32.

Addo hic quae Pindarus narrat Isthm. VI, 51—80. (V, 35—54. ed. Diss.). Hercules quum Telamonem ad expeditionem illam adversus Troiam suscipiendam invitaret, hoc Iovem precatus dicitur, ut filius ei ex Eriboea nasceretur, qui et corpore firmitatem aequaret pellis leoninae, qua cinctus erat, et animo esset fortissimo. Haec precanti Herculi Iuppiter magnam misit aquilam. Quo ostento erectus Hercules Telamoni filium fore quem vellet respondit; cui Telamon ab aquila illa nomen Aiacis imposuit. — Ad illam Pindari locum Scholiasta p. 547. ed. Boeckh.: *εἴληπται δέ*, inquit, *ἐκ τῶν μεγάλων Ἡοιῶν ἡ ἱστορία· ἐκεῖ γὰρ εὑρίσκεται ἐπιξενούμενος ὁ Ἡρακλῆς τῷ Τελαμῶνι καὶ ἐμβαίνων ἐν τῇ δορᾷ καὶ εὐχόμενος, καὶ ὁ διόπομπος αἰετός, ἀφ' οὗ τὴν προσωνυμίαν ἔλαβεν Αἴας.* Minime igitur Scholiasta ea narrat, quae narrata ab eo esse Osannus p. 65. et Oelschlaegerus Comm. I. p. 7. referunt.

Apollodorus III, 12. extr. haec pauca habet: *καὶ ποιησαμένου εὐχὰς Ἡρακλέους, ἵνα αὐτῷ* (Telamoni) *παῖς ἄρρην γένηται, φανέντος δὲ μετὰ τὰς εὐχὰς ἀετοῦ, τὸν γεννηθέντα ἐκάλεσεν* (Telamon) *Αἴαντα.*

Nihil horum Sophocles in fabula Aiace commemoravit, immo nomen Αἴας ab *αἰαῖ* derivavit. Cf. v. 430 sqq.

Pindari narrationem manifestum est respicere auctorem argumenti fabulae Aiacis, in cuius fine haec leguntur:

Περὶ δὲ τῆς πλευρᾶς, ὅτι μόνην αὐτὴν τρωτὴν εἶχεν (ὁ Αἴας), ἱστορεῖ καὶ Πίνδαρος, ὅτι τὸ μὲν σῶμα, ὅπερ ἐκάλυπτεν ἡ τοῦ Ἡρακλέους λεοντῆ, ἄτρωτον ἦν, τὸ δὲ μὴ καλυφθέν, ὅπερ ἦν ἡ πλευρά, τρωτὸν ἔμεινεν.

Digitized by Google

clarissimae genuit, tum Herculem, Laomedontis, regis Troiae, perfidiam ulturum, in occupando Ilio egregie adiuvit [4]). Itaque

---

[4]) At pessime ille Pindari verba interpretatus est, quae adscripsisse a v. 61. non inutile puto: *εἴ ποτ' ἐμάν, ὦ Ζεῦ πάτερ, θυμῷ ἐθέλων ἀρὰν ἄκουσας, νῦν σε, νῦν εὐχαῖς ὑπὸ θεσπεσίαις λίσσομαι παῖδα θρασὺν ἐξ Ἐριβοίας ἀνδρὶ τῷδε, ξεῖνον ἀμὸν μοιρίδιον τελέσαι· τὸν μὲν ἄῤῥηκτον φυάν, ὥσπερ τόδε δέρμα με περιπλανᾶται θηρός, ὃν πάμπρωτον ἄθλων κτείνᾳ ποτ' ἐν Νεμέᾳ· θυμὸς δ' ἐπέσθω.*

Neque dubium mihi videtur, quin quae Scholiasta Hom. Il. ψ, 821. nasrat, ex male intellecto Pindari loco profecta sint. Narrat autem haec: *ἱστόρηται, ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, καθ' ὃν ἔπλευσεν Ἡρακλῆς τῇ νήσῳ Σαλαμῖνι κατά τινα χρείαν προσπλεύσας, Τελαμῶνι ἄρτι γενέσθαι τὸν παῖδα Αἴαντα. ἐπιστὰς οὖν ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἀναλαβὼν τὸν παῖδα περιέβαλλε τῇ λεοντῇ. ἐφ' ᾧ ηὔξατο αὐτὸν γενέσθαι ἄτρωτον. ὁ δὲ ηὐξήθη, καὶ τὸ πᾶν τοῦ σώματος ἐγένετο ἄτρωτον πλὴν τοῦ ἀνχένος· τοῦτο γὰρ ἐδόκει τότε κατὰ τύχην τὸ μέρος μὴ περιβεβλῆσθαι τῇ λεοντῇ.*

Satis autem inepta tota haec narratio videtur; nam si recens natum puerum Hercules pelle illa, qua cinctus erat, leonis Nemaei involvisset, profecto totum corpus infantis tectum esset. Similia tamen profert Scholiasta Sophoclis ad Ai. v. 833: *κατὰ τὸ ἄλλο σῶμα ἄτρωτος ἦν ὁ Αἴας, κατὰ δὲ τὴν μασχάλην τρωτὸς διὰ τὸ τὸν Ἡρακλέα τῇ λεοντῇ αὐτὸν σκεπάσαντα κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἀσκέπαστον ἐᾶσαι διὰ τὸν γωνιτόν, ὃν περιέκειτο. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ Αἰσχύλος, ὅτι καὶ τὸ ξίφος ἐκάμπτετο, οὐδαμῇ ἐνδιδόντος τοῦ χρωτὸς τῇ σφαγῇ· τόξον ὥς τις ἐντείνων, πρὶν δή τις, φησί, παροῦσα δαίμων* (Lobeckio p. 365. ed. sec. scribendum videtur: *τόξον ὥς τις ἐντείνων χεροῖν, πρὶν δή τις αὐτῷ συμπαροῦσα δαιμόνων*) *ἔδειξεν αὐτῷ, κατὰ ποῖον μέρος δεῖ χρήσασθαι τῇ σφαγῇ. ὁ δὲ Σοφοκλῆς, ἐριθεῦσαι μέν τι ὡς πρεσβυτέρῳ μὴ βουληθείς, οὐ μὴν παραλιπεῖν αὐτὸ δοκιμάζων, ψιλῶς φησί· πλευρὰν ἀναῤῥήξαντα τῷδε φασγάνῳ, κατὰ τί τὴν πλευρὰν μὴ εἰπών.*

Facile apparet loqui Scholiastam de Aeschyli tragoedia illa, quae inscripta fuit *Θρῄσσαι*. In ea enim tragoedia caedem Aiacis a nuntio relatam tantum esse idem ille Scholiasta ad v. 815. annotavit: *φθάνει Αἰσχύλος ἐν Θρῄσσαις τὴν ἀναίρεσιν Αἴαντος δι' ἀγγέλου ἀπαγγελίας.* Ex illa nuntii oratione deprompta puta verba illa, quae Scholiasta ad v. 833. attulit. Cum eo consentiunt Eustathius p. 995. et Schol. Ven. ad Il. ξ, 402. monentes: *τρωτὸς ἦν ὅλον σῶμα καὶ οὐ μόνον τὰ περὶ μασχάλην κατὰ Αἰσχύλον.*

Ex quo coniicere licet Aeschylum famam illam secutum esse, ex qua plurima pars corporis Aiacis invulnerabilis esse putabatur. Eandem respicere videtur Plato Symp. p. 219. E: *εὖ γὰρ ᾔδη, ὅτι χρήμασί τε πολὺ μᾶλλον ἄτρωτος ἦν παντοίῃ ἢ σιδήρῳ ὁ Αἴας, ᾧ τε φήμην αὐτὸν μόνῳ ἀλώσεσθαι, διεπεφεύγει με.*

Contra neque Homerus neque Pindarus neque Sophocles quicquam de invulnerabili parte quadam corporis Aiacis mo-

virtutis praemium accepit Hesionen, filiam Laomedontis, ex qua Teucrum suscepit [5]).

Aiax, filius Telamonis, quum fuisset inter eos, qui Helenam, filiam Tyndarei, in coniugium sibi dari postularent, sacramento obligatus ad repetendam Helenam, a Paride abductam, adversus Troiam proficisci coactus est [6]). Profecturus autem quum admonitus a Telamone patre, ne quicquam absque dis susciperet, ita respondisset, ut, quam laudem deorum adiutus ope etiam in-

---

nuerunt. Apud Sophoclem Aiax ipse narrat dirupturum se latera sua esse irruentem in gladium v. 833 sq. Cf. etiam v. 899. et 908. Eodem modo necem sibi intulisse Aiax a Pindaro dictus erat Nem. VII, 38 sq.: *ὁ καρτερὸς Αἴας ἔπαξε διὰ φρενῶν λευρὸν ξίφος.* Isthm. III, 58 sqq.: *ἔστε μὰν Αἴαντος ἀλκὰν φοίνιον, τὰν ὀφίᾳ ἐν νυκτὶ ταμὼν περὶ ᾧ φασγάνῳ κτλ.* Adde Nem. VIII, 38 sqq.

Videtur autem fama illa, quam secutum esse Aeschylum vidimus, inde orta esse, quod primum Aiax nunquam vulneratus dicebatur ab Homero, deinde quod Hercules in magnis Eois narratus erat petisse a Iove, ut non minus quam pellis leonis Nemaei, quam gestabat, Aiacis corpus aliquando invulnerabile esset. Eae preces quum exauditae a Iove esse crederentur, fieri facile potuit, ut, quam partem corporis Herculis texerat pellis illa leonina, preces illas facientis, eadem pars corporis Aiacis invulnerabilis fuisse putaretur.

Ex Homeri Il. *ψ*, 821: *αἰὲν ἐπ' αὐχένι κῦρε φαεινοῦ δουρὸς ἀκωκῇ*, ut hoc addam, colligit Eustathius p. 1331, 31: *ὅτι καθ' Ὅμηρον οὐ τὴν πλευρὰν μόνην τρωτὸς ὁ Αἴας, ὡς οἱ μεθ' Ὅμηρον εἶπον, εἴπερ Διομήδης καταθαῤῥεῖ τοῦ αὐχένος.*

[5]) Narrat rem Sophocles v. 434—436. et 1299—1303. Adde Apollodorum II, 6, 4. et III, 12, 7. extr. Diodorum IV, 32. et Schol. Hom. Il. *Θ*, 284. Primus irrupisse in moenia Troiae narratur Telamon ab Apollodoro et Diodoro, quorum posterior haec tradit: *ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐστεφάνωσε Τελαμῶνα ἀριστείοις, δοὺς αὐτῷ τὴν Λαομέδοντος θυγατέρα Ἡσιόνην. οὗτος γὰρ κατὰ τὴν πολιορκίαν πρῶτος βιασάμενος εἰςέπεσεν εἰς τὴν πόλιν, Ἡρακλέους προσβαλόντος κατὰ τὸ καρτερώτατον μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως.*

[6]) Respicit hoc sacramentum Sophocles v. 1113., ad quem locum Scholiasta: *ἀλλ' οὔκεχ' ὅρκων· τῶν γὰρ ἀριστέων συνελθόντων ἐπὶ τὴν τῆς Ἑλένης μνηστείαν, ὁ Τυνδάρεως πάντας ὅρκους ἀπῄτησε συναγωνίσεσθαι τῷ γαμοῦντι αὐτὴν καὶ συστρατεύσειν, εἴ τις ἁρπαγὴ γένοιτο περὶ τὴν Ἑλένην, τῷ γήμαντι.* Vide etiam Philoct. 72. ibique Scholiastam. Pluribus rem exposuit Euripides Iph. A. 49 sqq. Adde Apollodorum III, 10, 8. 9.

Idem ille Euripides Iph. A. 289 sqq. consentit cum Homero Il. *β*, 557. duodecim naves Aiacem adversus Troiam duxisse.

Digitized by Google

firmissimus quisque parere sibi posset, eam sese vel sine dis consecaturum esse affirmaret, insolentia ista quum ceterorum deorum iram sibi concitavit, tum imprimis Minervae, quam eandem in ipso bello Troiano vehementer offendit, quum repudiato, quod ipsi in proelio quodam obtulit, auxilio ceteris eam Achivis opitulari iussit [7]).

Nihilominus per totum bellum Troianum tanta ille virtute eminuit, ut secundum Achillem praestantissimus omnium ducum esse iudicaretur [8]). Hinc factum etiam, ut in castris Graecorum,

---

[7]) Narrat haec solus Sophocles v. 756—777. coll. v. 127—130., nisi quod similia prodidit Scholiasta ad v. 127: *φασὶ τὸν Αἴαντα τρίτον ἠσεβηκέναι περὶ τοὺς θεούς· πρῶτον μὲν ἐκβαλεῖν τοῦ δίφρου τὴν Ἀθηνᾶν, βουλομένην αὐτῷ συμμαχεῖν· δεύτερον ἀπαλεῖψαι τὴν γλαῦκα τὴν ἐγγεγραμμένην τῷ ὅπλῳ αὐτοῦ ἐξ ἔθους πατρῴου· τρίτον ὅτι οὐκ ἐπείσθη τῷ πατρὶ συμβουλεύοντι πείθεσθαι τοῖς θεοῖς.*

Ab Sophocle narrata quae retuli, ea minime pugnare iudicanda sunt cum iis, quae idem in prologo fabulae Minervam finito, quod cum Aiace habuit, colloquio ad Ulixem dicere facit v. 118 sqq.:

ὁρᾷς, Ὀδυσσεῦ, τὴν θεῶν ἰσχὺν, ὅση;
τούτου τίς ἄν σοι τἀνδρὸς ἢ προνοέστερος,
ἢ δρᾶν ἀμείνων εὑρέθη τὰ καίρια;

Hic enim duae illae summae imperatorum virtutes tribuuntur Aiaci, consilium et fortitudo, quibus optimo iure instructus etiam is dici potest, qui neglectae adversus deos pietatis arguitur. Vide quae not. 8. notabimus.

Addo hic unum illud impietatis crimen intendi Aiaci v. 763. vocabulo *ἄνους*. Quod quanquam per se non significat impium, sed dementem vel amentem, tamen is quoque optimo iure et dictus est a Graecis *ἄνους* et dici potuit, qui prae nimia virium suarum fiducia impius adversus deos erat. Itaque facile apparet v. 758. legendum esse *ἀνάητα*, id ut idem significet atque v. 763. *ἄνους*. Ineptum enim est quod vulgo scribitur *ἀνόνητα*. Idem vocabulum male ante me positum erat v. 1272. De confusione utriusque vocabuli cf. Schaefer. ad Demosth. p. 275, 5.

Ceterum nunquam ab Homero Aiax impietatis accusatus est. Immo apud eundem Iovis ille auxilium implorat Il. ϱ, 626—650. et Graecos preces facere ad Iovem iubet Il. η, 193 sqq.

Contra Aiax Locrius et infensus Minervae et insolens fuisse narratur Od. δ, 499—510.

[8]) Apud Sophoclem monui iam not. 7. Minervam ipsam summi et consilii et fortitudinis laudem Aiaci tribuere. Atque ipse Aiax v. 421 sqq. de se dicit: *οὐκέτ' ἄνδρα μὴ τόνδ' ἴδητ', ἔπος ἑξῆς ἐρῶ μέγα, οἷον οὔτινα Τρωΐα στρατοῦ δέρχθη χθονὸς μολόντ' ἀπὸ Ἑλλανίδος.* Adde v. 1339 sqq. Neque contra auctoritatem Homeri id factum est, a quo saepius Aiax secundum Achillem fortissimus esse praedicatur. Cf. Il. β,

Digitized by Google

quae inter Rhoeteum et Sigeum promontoria posita erant, extremas stationes Aiacis et Achillis naves tenerent [9]). Ac saepe quidem Aiax solus a Graecis perniciem avertit [10]).

Idem quum aliis interfuit expeditionibus, quas Graeci, dum Troiam obsidebant, adversus civitates finitimas praedandi causa

---

768 sq. ϱ, 279 sq. Od. λ, 469 sq. 550 sq. ω, 17 sq. et Il. η, 288., ubi Hector his verbis alloquitur Aiacem:

Αἶαν, ἐπεί τοι δῶκε θεὸς μέγεθός τε βίην τε,
καὶ πινυτήν, περὶ δ' ἔγχει Ἀχαιῶν φέρτατός ἐσσι.

Atque manu quidem non minus quam Achilles fortis fuisse dicitur etiam Il. ν, 321 sqq.:

ἀνδρὶ δέ κ' οὐκ εἴξειε μέγας Τελαμώνιος Αἴας,
ὃς θνητός τ' εἴη καὶ ἔδοι δημήτερος ἀκτήν,
χαλκῷ τε ῥηκτὸς μεγάλοισί τε χερμαδίοισιν·
οὐδ' ἂν Ἀχιλλῆϊ ῥηξήνορι χωρήσειεν
ἔν γ' αὐτοσταδίῃ· ποσὶ δ' οὔπως ἔστιν ἐρίζειν.

Eandem laudem qui insecuti sunt poetae omnes tribuerunt Aiaci, veluti Pindarus, qui quum saepe admirabilem eius virtutem celebrat, tum Nem. VII, 40. dicit eum κράτιστον Ἀχιλέος ἄτερ μάχᾳ. Pari modo ab Horatio Sat. II, 3, 193. appellatur heros ab Achille secundus.

Illud autem non sine causa quam maxime animadverti volo, a prudentia etiam, quae a Minerva Sophoclea laudatur, Aiacem commendari ab Homero. Diserte eam laudatam legimus ab Hectore Il. η, 289., quem locum modo attuli. Non minus huc pertinent ii loci, in quibus inter eos principes commemoratur, quos in consilium adhibendos Agamemno putavit, ut Il. α, 144 sqq. β, 404 sqq. κ, 53 sqq. 108 sqq.

Omnino apud Homerum nullum aut dictum aut factum Aiacis temeritatis arguitur. Quo magis mirum est, quod Alexander dicit Aphr. Probl. I, 16: Ὅμηρος Ὀδυσσέα μὲν φρόνιμον λέγει, Αἴαντα δὲ μωρότερον.

Ne Menelaus quidem aut Agamemno apud Sophoclem, ubi in invidiam vocant Aiacem, ullo verbo stultitiae eum arguunt; quod non omisissent facere, si quisquam Sophoclis aetate eius criminis reum fuisse Aiacem credidisset. Immo nihil in eo reprehendit Menelaus, nisi quod dictis suis obediendum nunquam putarit.

Denique illud monendum hoc loco arbitror, vehementer errare qui Aiacem antiquiore aetate (inde ab Homero usque ad Sophoclem dico) imperitum dicendi vulgo existimatum esse opinantur. Primum enim nihil, ex quo colligi id queat, ab Homero scriptum reperitur, apud quem loquens introducitur Aiax quum alibi, tum imprimis Il. ι, 624—642. ο, 502—513. 561—564. 733—741.

Neque recte intellexerunt Pindari verba qui ab eo Aiacem dici rudem dicendi fuisse putarunt. Is Nem. VIII, 39 sqq. haec posuit: κεῖνος καὶ Τελαμῶνος θάψεν υἱὸν φασγάνῳ ἀμφικυλίσαις. ἦ τιν' ἄγλωσσον μέν, ἦτορ δ' ἄλκιμον, λάθα κατέχει ἐν λυγρῷ νείκει, μέγιστον δ' ἀέλιῳ ψεύδεα γέρας ἀντέταται. Quorum verborum sensum hanc esse ma-

Digitized by Google

susceperunt, tum eam Phrygiae civitatem depopulatus est, in qua floruit Teleutas, vir opulentissimus, cuius filiam, Tecmessam, bello captam postmodo pro uxore habuit [11]). Ex ea natus est Eurysaces [12]).

Occiso Achille [13]), quum arma eius, orta inter Aiacem et

---

nifestissimum est: invidia Aiacem quoque absumpsit fecitque, ut in gladium ille irrueret. Qui quamvis egregia esset virtute, tamen, quod minus facundus erat, in luctuosissima lite causa cecidit, concessaque arma Achillea Ulixi sunt, homini mendaci versutoque. Hic quum *ἄγλωσσον* oppositum sit verbis *αἰόλῳ ψεύδει*, quis non videat Ulixi loquacitatem plenam mendaciorum, Aiaci concisam quandam brevitatem tribui, qualis esse eorum solet, qui causae suae iustissimae confisi verbia eam exornandam non putant? Est igitur *ἄγλωσσον* idem fere atque *οὐ πολύγλωσσον*, qualem se fuisse ipse Ulixes confitetur apud Sophoclem Phil. 96 sqq.:

ἐσθλοῦ πατρὸς παῖ, κανὸς ὢν νέος ποτὲ
γλῶσσαν μὲν ἀργόν, χεῖρα δ' εἶχον ἐργάτιν·
νῦν δ' εἰς ἔλεγχον ἐξιὼν ὁρῶ βροτοῖς
τὴν γλῶσσαν, οὐχὶ τἄργα, πάνθ' ἡγουμένην.

Neque Sophocles postremo talem introduxit Aiacem, qui dicendi rudis fuisset. Addo ne verbo quidem monitum ab eo esse, in armorum iudicio propterea ab Ulixe Aiacem esse superatum, quod facundia minus quam ille valuisset. Immo alia eius rei causa redditur v. 1135.; in quo cum Sophocle consentit Pindarus Nem. VIII, 44 sqq.

Itaque valde dubium est, quo sensu accipienda verba Nestoris sint, quae ex deperdita fabula Sophoclis Plutarchus affert Moral. p. 504. C. (et p. 810. C.): *ὁ μὲν γὰρ Σοφοκλέους Νέστωρ τὸν Αἴαντα τραχυνόμενον τῷ λόγῳ πραΰνων ἠθικῶς τοῦτο εἴρηκεν· οὐ μέμφομαί σε· δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.*

9) Respicit huc Sophocles v. 3. Cf. Homer. Il. Θ, 224 sqq. et λ, 6 sqq. Eurip. Iph. A. 288—295.

10) Inutile videtur praeclare facta Aiacis, ab Homero praedicata, singula hic commemorare. Summam autem salutem putabatur Graecis attulisse, quum Hectori restitit Graecorum navibus faces iamiam iniecturo. Quae res ab Homero narrata est Il. ο, 415 sqq. et a Teucro apud Sophoclem ad probandam singularem Aiacis virtutem prolata v. 1273 sqq.

11) Non novimus, quis ante Sophoclem de expeditione illa adversus Teleutantem facta captaque Tecmessa, filia eius, exposuerit. Devastatam ab Aiace patriam suam conqueritur Tecmessa v. 488 sqq. et 515. Pater fuerat vir opulentissimus, coll. v. 488.; Teleutas idem dicitur v. 210. 331. Praedae loco datam eam Aiaci esse commemorat Scholiasta Hom. Il. α, 138.

12) Eurysacis, Aiacis et Tecmessae filii, mentio iniicitur v. 340. 510 sqq. 530 sqq. 545 sqq. 574 sq. 983 sqq. 1171 sqq.

13) In Aiace fabula nihil a Sophocle proditum de ratione occisi Achillis. Sed idem Philoct. 334 sqq.:

τέθνηκεν, inquit, *ἀνδρὸς οὐδενός, θεοῦ δ' ὕπο,*
τοξευτός, ὡς λέγουσιν, ἐκ Φοίβου δαμείς,

Digitized by Google

Ulixem contentione [14]), ab Atridis Ulixi essent adiudicata [15]), adeo exacerbatus animus Aiacis est, ut contumeliam illam ulturus me-

---

secutus dictum Achillis ipsius, qui apud Homerum Il. φ, 277. matrem sibi vaticinatam esse refert, se Apollinis telis ante moenia Troiae periturum esse:

ἥ μ' ἔφατο Τρώων ὑπὸ τείχεϊ θωρηκτάων
λαιψηροῖς ὀλέεσθαι Ἀπόλλωνος βελέεσσιν.

Contra Xanthus, equus, Il. τ, 416 sq. hoc praedicit Achilli:

ἀλλὰ σοὶ αὐτῷ
μόρσιμόν ἐστι θεῷ τε καὶ ἀνέρι ἶφι δαμῆναι.

Idem canit Hector, addito nomine mortalis illius, a quo occidi Achillem fatale esset, Il. χ, 358 sqq.:

φράζεο νῦν, μή τοί τι θεῶν μήνιμα γένωμαι
ἤματι τῷ, ὅτε κέν σε Πάρις καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων
ἐσθλὸν ἐόντ' ὀλέσωσιν ἐνὶ Σκαιῇσι πύλῃσιν.

Atque hanc quidem famam, qua Achilles a Paride et Apolline perisse dictus erat, secutus est Arctinus, ut cognitum habemus ex Procli Chrestom. p. 479. ed. Gaisf., quem locum not. 14. apponam.

14) Ut Aiax potissimum et Ulixes de armis Achilleis contenderent, eius rei haec fuit causa, quod ambo maximam operam dederant, ne corpus Achillis in manus hostium perveniret. Qua in re uter maiorem praestitisset operam, nullo verbo in Aiace fabula Sophocles indicavit, ne illud quidem monens, in defendendo corpore illius studium posuisse Aiacem et Ulixem. In Philoct. 372 sq. tamen facit Ulixem in ficta, id quod bene notandum, oratione Neoptolemi haec dicere:

ναί, παῖ, δεδώκασ' ἐνδίκως οὗτοι τάδε·
ἐγὼ γὰρ αὔτ' ἔσωσα κἀκεῖνον παρών.

Quo ex loco qui colligat Sophoclem aliam esse famam secutum, atque illam, cuius auctor est Arctinus in Aethiopide, valde erraverit. Arctinum autem Proclus Chrestom. p. 479. ed. Gaisf. haec memoriae prodidisse refert:

τρεψάμενος δ' Ἀχιλλεὺς τοὺς Τρῶας καὶ εἰς τὴν ** εἰσπεσὼν ὑπὸ Πάριδος ἀναιρεῖται καὶ Ἀπόλλωνος. καὶ περὶ τοῦ πτώματος γενομένης ἰσχυρᾶς μάχης Αἴας ἀνελόμενος ἐπὶ τὰς ναῦς κομίζει, Ὀδυσσέως ἀπομαχομένου τοῖς Τρωσίν. Cf. Schol. Aristoph. Eqq. 1065., quem locum not. 15. adscripsi.

Atque hanc quidem iam Homeri aetate famam vulgarem fuisse satis intelligitur ex Od. ε, 308 sqq., ubi haec loquitur Ulixes:

ὡς δὴ ἔγωγ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
ἤματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
Τρῶες ἐπέῤῥιψαν περὶ Πηλείωνι θανόντι.

Pindarus non id agens, ut, quid Aiax, quid Ulixes in tuendo corpore Achillis fecisset, diligenter explicaret, tantum haec scripsit Nem. VIII, 49 sqq.: ἦ μὰν ἀνόμοιά γε δάοισιν ἐν θερμῷ χροΐ ἕλκεα ῥῆξαν πολεμιζόμενοι ὑπ' ἀλεξιμβρότῳ λόγχᾳ, τὰ μὲν ἀμφ' Ἀχιλεῖ νεοκτόνῳ, ἄλλων τε μόχθων ἐν πολυφθόροις ἀμέραις.

Digitized by Google

dia nocte et Atridas et Ulixem occidere pararet. Verum quum in eo esset, ut in tabernacula eorum irrueret, immissa a Minerva

---

Apud Ovidium, seriores scriptores secutum, Metam. XIII, 284. Ulixes, his, inquit, humeris, his, inquam, humeris ego corpus Achillis et simul arma tuli.

15) Servato corpore Achillis profligatisque hostibus, qui eripere id conabantur, primum inter sese Aiacem et Ulixem nullo adhibito arbitro de armis illius disceptasse videri potest Arctinus narrasse, ex quo affert Proclus Chrestom. p. 479. ed. Gaisf.: *καὶ περὶ τῶν Ἀχιλλέως ὅπλων Ὀδυσσεῖ καὶ Αἴαντι στάσις ἐμπίπτει.* Non novi tamen, qui hoc diserte memoriae prodiderit. Immo vulgo statim constituti esse iudices dicuntur, qui decernerent, utri arma essent adiudicanda. Qui fuerint autem iudices illi, in ea re veteres scriptores a se dissentiunt.

Homerus Ulixem haec facit dicere Od. λ, 543 sqq.:

οἳη δ' Αἴαντος ψυχὴ Τελαμωνιάδαο
νόσφιν ἀφεστήκει, κεχολωμένη εἵνεκα νίκης,
τὴν μιν ἐγὼ νίκησα, δικαζόμενος παρὰ νηυσί,
τεύχεσιν ἀμφ' Ἀχιλῆος· ἔθηκε δὲ πότνια μήτηρ·
παῖδες δὲ Τρώων δίκασαν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη.
ὡς δὴ μὴ ὄφελον νικᾶν τοιῶδ' ἐπ' ἀέθλῳ·
τοίην γὰρ κεφαλὴν ἕνεκ' αὐτῶν γαῖα κατέσχεν,
Αἴανθ', ὃς πέρι μὲν εἶδος, πέρι δ' ἔργα τέτυκτο
τῶν ἄλλων Δαναῶν μετ' ἀμύμονα Πηλείωνα.

Verum iam Aristarchus v. 547. *παῖδες — Ἀθήνη* ab Homero profectum esse negavit, uncisque inclusit nostra aetate Wolfius. Videtur tamen etiam Sophocles famam illam, ex qua Minervae certe opera arma Achillea Ulixi adiudicata putabantur, respicere v. 926 sq. ed. meae.

Proclus Chrestom. p. 481. ed. Gaisf. in Leschis Iliade parva haec esse narrata refert: *ἡ τῶν ὅπλων κρίσις γίνεται, καὶ Ὀδυσσεὺς κατὰ βούλησιν Ἀθηνᾶς λαμβάνει.*

Pluribus refert, quid a Lesche narratum sit, Scholiasta Aristoph. Eqq. 1065: *ἡ ἱστορία τοῦτον τὸν τρόπον ἔχει, ὅτι διεφέροντο περὶ τῶν ἀριστείων ὅ τε Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς φησιν ὁ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα πεποιηκώς. τὸν Νέστορα δὲ συμβουλεῦσαι τοῖς Ἕλλησι πέμψαι τινὰς ἐξ αὐτῶν ὑπὸ τὰ τείχη τῶν Τρώων, ὡς ἂν κουστήσοντας περὶ τῆς ἀνδρείας τῶν προειρημένων ἡρώων. τοὺς δὲ πεμφθέντας ἀκοῦσαι παρθένων διαφερομένων πρὸς ἀλλήλας. ὧν τὴν μὲν λέγειν, ὁ Αἴας πολὺ κρείττων ἐστὶ τοῦ Ὀδυσσέως, διερχομένην οὕτως·*

Αἴας μὲν γὰρ ἄειρε καὶ ἤνεγκε δηϊοτῆτος
ἥρῳ Πηλείδην, οὐδ' ἤθελε δῖος Ὀδυσσεύς.
τὴν δ' ἑτέραν ἀντιπεῖν Ἀθηνᾶς προνοίᾳ·
πῶς ἐπεφωνήσω; πῶς οὐ κατὰ κόσμον ἔειπες
ψαῦδος;

Pindarus Nem. VIII, 45. Danaos ait iudices fuisse, scribens: *κρυφίαισι γὰρ ἐν ψάφοις Ὀδυσσῆ Δαναοὶ θεράπευσαν, χρυσέων δ' Αἴας στερηθεὶς ὅπλων φόνῳ πάλαισεν.*

Digitized by Google

insania [16]), greges publicos Graecorum ferro petivit, petitosque, tanquam duces Graecorum, omnes partim una cum pastoribus iugulavit, partim vinctos in tabernaculum abduxit, longis ibi cruciatibus perempturus [17]).

Mox tamen vindicta ista sumpta ad sanam mentem rediit. Quo facto quum vidisset non hominum, quos ulturus erat, sed

---

Sophocles, qui iudices fuissent, narrare omisit, quamvis sint qui existiment Atridas ab eo dictos esse iudices fuisse. Atqui Atridas tantum exercuisse iudicium dicit, ut apparere ex iis locis videtur, in quibus iudicii illius mentio iniicitur. Facta autem mentio est tantum tribus his locis, v. 449. 1135 sqq. 1243.

Neque de ea re Sophocles aut Aiacem aut Ulixem exponere fecit, cur sibi quisque arma adiudicanda esse putaret, nisi quod Aiax iniquissimum fuisse iudicium illud conqueritur v. 441 sqq. Qua in re consentit cum Sophocle Pindarus Nem. VII, 31 sqq. VIII, 39 sqq. Isthm. III, 56 sq. aliique plurimi scriptores.

[16]) Narrat haec Sophocles v. 40 — 65. 447 — 453. 1055 — 1061. Praeiverat autem Lesches, ex cuius Iliade parva Proclus Chrest. p. 481. ed. Gaisf. haec attulit: *ἡ τῶν ὅπλων κρίσις γίνεται, καὶ Ὀδυσσεὺς κατὰ βούλησιν Ἀθηνᾶς λαμβάνει. Αἴας δὲ ἐμμανὴς γενόμενος τήν τε λείαν τῶν Ἀχαιῶν λυμαίνεται καὶ ἑαυτὸν ἀναιρεῖ.*

A Minerva tamen immissam esse Aiaci insaniam num Lesche auctore Sophocles narraverit, ignoramus. Verum accommodatissime narratum hoc a Sophocle esse nemo non intelliget. Perpetua enim adiutrix Ulixis quum Minerva esse putaretur, summa cum probabilitate ea dea Aiacem, quum exitium moliretur Ulixi, insania affectum in greges immittere fingebatur. Accedit, quod ipsa Aiacis insolentiam experta erat. Vide quae not. 7. exposuimus.

A Pindaro tamen neque de insania neque de gregum occisione quicquam proditum iis in locis, in quibus de armorum iudicio et de interitu Aiacis loquitur.

Dubitari etiam potest, num Arctinus de pecudum occisione narraverit, siquidem ex iis, quae secundum Eustathium p. 859, 44. de Machaone scripsit:

ὅς ῥα καὶ Αἴαντος πρῶτος μάθε χωομένοιο
ὄρματά τ' ἀστράπτοντα βαρυνόμενόν τε κόπῃ,

cum Lobeckio p. 208. ed. sec. coniecturam facere licet, Machaonem primum furoris indicium in medio Graecorum consessu deprehendisse, quum arma Aiaci abiudicata essent.

Alii contra memoriae prodiderunt Aiacem insania correptum in Troianos impetum fecisse, veluti M. Tullius Tuscul. IV, 23. haec scribens: Semper Aiax fortis, fortissimus tamen in furore: *nam facinus fecit maximum, quum Danais inclinantibus summam rem perfecit, manu restituit praelium insaniens.* Quam famam respicere Lobeckio Sophocles videtur, Aiacem v. 466 sqq. haec dicere faciens:

Digitized by Google

pecudum imbellium caedem se fecisse, susceptae ignominiae pudore fractus neque Tecmessae neque sociorum, quos ex Salamine adversus Troiam duxerat, obtestationibus deterreri potuit, quin necem sibi ipse inferret [18]). Itaque procul ab iis in gladium irruit, ab Hectore olim dono acceptum [19]).

Cadaver eius quanquam Menelaus et Agamemno, ut de mor-

ἀλλὰ δῆτ' ἰὼν
πρὸς ἔχυμα Τρώων, ξυμπεσὼν μόνος μόνοις,
καὶ δρῶν τι χρηστόν, εἶτα λοίσθιον θάνω;

17) Cf. Sophocles v. 51—65. 94—115. 296—300.

18) Cf. Sophocles v. 305—330. 360 sq. 390 sq. 421 sq. 457 sq. 470 sqq. 550—577.

19) Cf. Sophocles v. 815—865. Fuit autem communis totius antiquitatis opinio Aiacem post armorum Achilleorum iudicium mortem properasse. Neque enim dubium, quin hoc ipsum significaverit Homerus Od. λ, 549. scribens: τοίην γὰρ κεφαλὴν ἔσχε' αὐτῶν (armorum Achillis) γαῖα κατέσχεν, Αἴαντα κτλ. Idem narratum a Cyclicis poetis et Lyricis (cf. Pind. Nem. VII, 35 sqq. VIII, 39 sqq. Isthm. III, 56 sqq.) est, quos secuti sunt poetae tragici.

Addo hic quae auctor argumenti fabulae Sophocleae sub finem prodidit:

περὶ δὲ τοῦ θανάτου τοῦ Αἴαντος διαφόρως ἱστορήκασιν. οἱ μὲν γάρ φασιν, ὅτι ὑπὸ Πάριδος τρωθεὶς ἦλθεν εἰς τὰς ναῦς αἱμορροῶν, οἱ δέ, ὅτι χρησμὸς ἐδόθη Τρωσὶ πηλὸν κατ' αὐτοῦ βαλεῖν· σιδήρῳ γὰρ οὐκ ἦν τρωτός (cf. not. 4.)· καὶ οὕτω τελευτᾷ· οἱ δέ, ὅτι αὐτόχειρ αὐτοῦ γέγονεν, ὡς ἐστι καὶ Σοφοκλῆς.

Ad quae verba Lobeckius p. 377. ed. sec. haec annotavit: „Aliter haec tradit Eustathius p. 995, 6., quum dicit eum ἀποσεισάμενον τὸν πηλὸν δύο πριῆσαι κολωνούς. Hinc intelligitur in Sophronis testimonio apud Demetrium Phal. c. 147: Θᾶσαι ὅσα φύλλα καὶ κάρφεα τοὶ παῖδες τοὺς ἄνδρας βαλλίζοντι, οἱόνπερ φαντὶ φιλάτας Τρῶας τὸν Αἴαντα τῷ παλῷ, multum errasse qui pro τῷ παλῷ substituerunt ὁπαλῷ (quos secutus est Blomfieldius in fragm. 27.) [τῷ παλτῷ edidit ex coniectura Goellerus, quem vide p. 127.]. Paridis sagitta Aiacem perisse tradidit Anticlides ad Lyc. 464., quocum consentit Dares p. 189.; ac fuisse etiam, qui Ulixem huius facinoris reum agerent, apparet ex Ciceronis verbis de Invent. I, 8: quid factum sit, potest quaeri hoc modo, occideritne Aiacem Ulixes; quod e Tragicorum fabulis deprompsum esse testatum facit Quinctilianus IV, 2, 13: ut in tragoediis quum Teucer Ulixem reum facit Aiacis occisi, dicens inventum eum in solitudine iuxta exanime corpus inimici cum gladio cruento. Suidas s. Παλλάδιον auctor est orta inter utrumque de Palladio lite Aiacem noctu interemptum, Ulixem in suspicionem caedis vocatum esse."

Denique ea quoque fama percrebuit, in Teucrum culpam interempti Aiacis a Telamone coniectam esse. Ita Scho-

Digitized by Google

tuo Aiace poenas meditatae caedis exigerent, canibus vulturibusque obiici iusserant, tamen a Teucro, vehementer pro sepultura adversus duces illos pugnante, quum causam eius Ulixes etiam suscepisset, extremi honores mortuo solvuntur [20]).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΙΑΝΤΟΣ.

Τὸ δρᾶμα τῆς Τρωϊκῆς ἐστι πραγματείας, ὥςπερ οἱ ΑΝΤΗΝΟΡΙΔΑΙ, καὶ ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΔΕΣ, καὶ ΕΛΕΝΗΣ ΑΡΠΑΓΗ, καὶ ΜΕΜΝΩΝ[1]). πεπτωκότος γὰρ ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Ἀχιλλέως, ἐδόκουν Αἴας τε καὶ Ὀδυσσεὺς ἐπ' αὐτῷ πλέον τι ἀριστεύειν περὶ τὴν τοῦ σώμα-

---

liasta Pindari ad Nem. IV, 76: *ὁ γὰρ Τεῦκρος ἐλθὼν μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἰλίου ἐς Σαλαμῖνα, καὶ ὑπονοηθεὶς ὑπὸ τοῦ Τελαμῶνος, ὡς αἴτιος γεγονὼς τοῦ φόνου τῷ Αἴαντι, φυγὼν ὤκισε τὴν Κύπρον καὶ ἔσχεν αὐτῆς τὴν ἀρχήν.* Eodem pertinent quae Pausanias I, 28, 12. narrat: *Τεῦκρον πρῶτον λόγος ἔχει Τελαμῶνι οὕτως ἀπολογήσασθαι, μηδὲν ἐς τὸν Αἴαντος θάνατον εἰργάσθαι.*

Itaque apud Sophoclem Teucer post caedem Aiacis praedicit fore, ut reversus in patriam a Telamone patre et in suspicionem fratris occisi vocetur et ex patria eiiciatur, v. 1008 — 1021.

[20]) Cf. Sophocles inde a v. 1049. usque ad finem fabulae. In his quoque veterem aliquam famam Sophocles secutus videtur. Narraverat enim Lesches secundum Eustathium p. 285, 38. *μηδὲ ταφῆναι συγήθως τὸν Αἴαντα, τεθῆναι δὲ οὕτως ἐν σορῷ διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως.*

Sepultus autem Aiax narratur esse — Lobeckii verba sunt p. 377. ed. sec. — in litore Rhoeteo a Quinto Cal. V, 654. apposita posthac statua; quam quum abstulisset Antonius, Rhoeteensibus ultro reddidit Caesar Augustus secundum Strabonem XIII, 890. C. et Eustathium p. 666, 52., ubi pessime Ἄρατος scribitur pro *Αὔγουστος* vel *Σεβαστός*. Idemque Eustathius p. 313, 30. Aiacis *μνῆμα καὶ ἱερόν* in Rhoeteo memorat. Sed iam prius inferias ei attulit Alexander secundum Diodorum XVII, 7., virtutem viri admiratus ab ipsis dis testatam, quorum voluntate factum est, ut Achillis arma Ulixi naufrago erepta tempestate ad Aiacis tumulum deferrentur (cf. Phot. Bibl. C. CXC. 249. et Epigr. *Ἀδέσποτ.* 304.) et ex ipsius sanguine flos pullularet lugubris, quem Euphorio apud Eustathium l. l. et Scholiasta Theocr. XX, 28. (vide Meinek. p. 89.) multique praeterea alii celebrarunt; sed de genere plantae discrepant; vide Linnaei Specc. Plant. p. 718.

[1]) In codice Regio E Brunckius monet non *Μέμνων*, sed *Ἀγαμέμνων* scriptum exstare.

Digitized by Google

τος κομιδήν· καὶ κρινομένων περὶ τῶν ὅπλων, κρατεῖ Ὀδυσσεύς. ὅθεν ὁ Αἴας, τῆς κρίσεως μὴ τυχών, παρακεκίνηται[2]) καὶ διέφθαρται τὴν γνώμην, ὥστε ἐφαπτόμενος τῶν ποιμνίων δοκεῖν τοὺς Ἕλληνας διαχρήσασθαι[3]). καὶ τὰ μὲν ἀνεῖλε τῶν τετραπόδων, τὰ δὲ δήσας ἀπάγει ἐπὶ τὴν σκηνήν· ἐν οἷς ἐστὶ καὶ κριός τις ἔξοχος, ὃν ᾤετο εἶναι Ὀδυσσέα, ὃν δήσας ἐμαστίγωσεν, ὅθεν καὶ τῇ ἐπιγραφῇ πρόσκειται ὁ ΜΑΣΤΙΓΟΦΟΡΟΣ, ἢ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ ΛΟΚΡΟΥ. Δικαίαρχος δὲ ΑΙΑΝΤΟΣ ΘΑΝΑΤΟΝ ἐπιγράφει· ἐν δὲ ταῖς διδασκαλίαις ψιλῶς ΑΙΑΣ ἀναγέγραπται.

Ταῦτα μὲν οὖν πράττει ὁ Αἴας· καταλαμβάνει δὲ Ἀθηνᾶ Ὀδυσσέα ἐπὶ τῆς σκηνῆς διοπτεύοντα, τί ποτε ἄρα πράττει ὁ Αἴας, καὶ δηλοῖ αὐτῷ τὰ πραχθέντα, καὶ προκαλεῖται εἰς τὸ ἐμφανὲς τὸν Αἴαντα ἔτι ἐμμανῆ ὄντα καὶ ἐπικομπάζοντα, ὡς τῶν ἐχθρῶν ἀνηρημένων. καὶ ὁ μὲν εἰσέρχεται ἐπὶ τῷ μαστιγοῦν τὸν Ὀδυσσέα. παραγίνεται δὲ Χορὸς Σαλαμινίων ναυτῶν, εἰδὼς μὲν τὸ γεγονός, ὅτι ποίμνια ἐσφάγησαν Ἑλληνικά, ἀγνοῶν δὲ τὸν δράσαντα. ἔξεισι δὲ καὶ Τέκμησσα, τοῦ Αἴαντος αἰχμάλωτος παλλακίς, εἰδυῖα μὲν τὸν σφαγέα τῶν ποιμνίων, ὅτι Αἴας ἐστίν, ἀγνοοῦσα δὲ, τίνος εἶεν τὰ ποίμνια. ἑκάτερος οὖν παρ' ἑκατέρου μαθόντες τὸ ἀγνοούμενον, ὁ Χορὸς μὲν παρὰ Τεκμήσσης, ὅτι ὁ Αἴας ταῦτα ἔδρασε, Τέκμησσα δὲ παρὰ τοῦ Χοροῦ, ὅτι Ἑλληνικὰ τὰ σφαγέντα ποίμνια, ἀπολοφύρονται· καὶ μάλιστα ὁ Χορός. ὅθεν δὴ ὁ Αἴας προελθών, ἔμφρων γενόμενος, ἑαυτὸν ἀπολοφύρεται. καὶ τούτου ἡ Τέκμησσα δεῖται παύσασθαι τῆς ὀργῆς· ὁ δὲ ὑποκρινόμενος πεπαῦσθαι, ἔξεισι καθαρσίων ἕνεκεν, καὶ ἑαυτὸν διαχρῆται. εἰσὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ δράματος λόγοι τινὲς Τεύκρου πρὸς Μενέλεων καὶ πρὸς Ἀγαμέμνονα[4]), οὐκ ἐῶντας θάπτειν τὸ σῶμα. τὸ δὲ πέρας, θάψας αὐτὸν Τεῦκρος ἀπολοφύρεται. παρίστησι δὲ ὁ λόγος τῆς τραγῳδίας, ὅτι ἐξ ὀργῆς καὶ φιλονεικίας οἱ ἄνθρωποι ἥκοιεν[5]) ἐπὶ τὰ τοιαῦτα νοσήματα,

---

[2]) παρακεκίνηται idem esse atque διέφθαρται τὴν γνώμην docuit Schaeferus, coll. Suida T. III. p. 32., ubi eadem iunguntur, Excerptis ex Diodoro Sic. T. II. p. 565, 20. et Luciano T. III. p. 131.

[3]) Pro διαχρήσασθαι codd. aliquot Brunckiani, item Ien., Dresd. a. διαχειρίζεσθαι. Sic infra Dresd. a. διαχειρίζεται pro διαχρῆται.

[4]) Μενέλεων καὶ πρὸς Ἀγαμέμνονα, οὐ ἐῶντας rescripsi ex Dresd. a. Et ita iam Turn., Steph. et Canterus. Vulgo Μενέλαον, οὐκ ἐῶντα.

[5]) Recte monet Hermannus displicere optativum. Ienensis habet ἐμίπτουσιν οἱ ἄνθρωποι. Dresd. a. (et ita Turn. Steph.

Digitized by Google

ὥσπερ ὁ Αἴας προσδοκήσας ἐγκρατὴς εἶναι τῶν ὅπλων, καὶ ἀποτυχών, ἔγνω ἑαυτὸν ἀνελεῖν. αἱ δὲ τοιαῦται φιλονεικίαι [6]) οὐκ εἰσὶν ἐπωφελεῖς οὐδὲ τοῖς δοκοῦσι νενικηκέναι. ὅρα γὰρ καὶ παρ' Ὁμήρῳ τὰ περὶ τῆς ἥττης τοῦ Αἴαντος πάνυ διὰ βραχέων καὶ περιπαθῶς (Ὀδυσσ. λ, 542.)·

οἴη δ' Αἴαντος ψυχὴ Τελαμωνιάδαο
νόσφιν ἀφεστήκει κεχολωμένη εἵνεκα νευχέων.

εἶτα αὐτοῦ ἄκουε τοῦ κεκρατηκότος (547.)·

ὡς δὴ μὴ ὄφελον νικᾶν τοιῷδ' ἐπ' ἀέθλῳ.

οὐκ ἐλυσιτέλησεν ἄρα αὐτῷ ἡ νίκη, τοιούτου ἀνδρὸς διὰ τὴν ἧτταν ἀποθανόντος.

Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ἐν τῷ ναυστάθμῳ πρὸς τῇ σκηνῇ τοῦ Αἴαντος. δαιμονίως δὲ εἰσφέρει προλογίζουσαν τὴν Ἀθηνᾶν. ἀπίθανον γὰρ τὸν Αἴαντα προϊόντα εἰπεῖν περὶ τῶν αὐτῷ πεπραγμένων, ὥσπερ ἐξελέγχοντα ἑαυτόν· οὐδὲ μὴν ἕτερός τις ἠπίστατο τὰ τοιαῦτα, ἐν ἀποῤῥήτῳ καὶ νυκτὸς τοῦ Αἴαντος δράσαντος. θεοῦ οὖν ἦν τὸ ταῦτα διασαφῆσαι, καὶ Ἀθηνᾶς προκηδομένης τοῦ Ὀδυσσέως, διό φησι·

καὶ πάλαι φύλαξ ἔβην
τῇ σῇ πρόθυμος εἰς ὁδὸν κυνηγίᾳ.

Περὶ δὲ τοῦ θανάτου τοῦ Αἴαντος διαφόρως ἱστορήκασιν [7]). οἱ μὲν γάρ φασιν, ὅτι ὑπὸ Πάριδος τρωθεὶς ἦλθεν εἰς τὰς ναῦς αἱμοῤῥοῶν· οἱ δέ, ὅτι χρησμὸς ἐδόθη Τρωσὶ πηλὸν κατ' αὐτοῦ βαλεῖν· σιδήρῳ γὰρ οὐκ ἦν τρωτός [8])· καὶ οὕτω τελευτᾷ· οἱ δέ, ὅτι αὐτόχειρ αὐτοῦ γέγονεν, ὧν ἐστι καὶ Σοφοκλῆς. περὶ δὲ τῆς πλευρᾶς, ὅτι μόνην αὐτὴν τρωτὴν εἶχεν, ἱστορεῖ καὶ Πίνδαρος, ὅτι τὸ μὲν σῶμα, ὅπερ ἐκάλυπτεν ἡ τοῦ Ἡρακλέους λεοντῆ, ἄτρωτον ἦν, τὸ δὲ μὴ καλυφθὲν, ὅπερ ἦν ἡ πλευρά, τρωτὸν ἔμεινε [9]).

Cant.) ὅτι ἐξ ὀργῆς καὶ λύπης ἄκρας οἱ ἄνθρωποι εἰς μανίαν περιτρέπονται, ὃ δὴ καὶ Αἴας πέπονθε, τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων ἀποτυχών. Neque aliter Mosq. a., nisi quod δ δὴ καὶ ὁ Αἴας πεπονθώς, τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων ἀποτυχών, ἑαυτὸν ἀνεῖλεν habet.

6) φιλονεικίαι ex Mosq. a. cum Hermanno recepi pro νῖκαι.

7) Vide quae in fabula Aiacis not. 19. exposuimus.

8) Cf. fabulam Aiacis not. 4.

9) ὅπερ ἐκάλυψεν — ἔμεινε] Sic ego ex Dresd. a. et Mosq. a. rescripsi. Neque aliter Turn. Steph. et Canterus. Ceteri ita hunc locum scriptum exhibent: ὅπερ ἐκάλυψεν ἡ λεοντῆ, ἄτρωτον ἦν· τὸ δὲ μὴ καλυφθὲν τρωτὸν ἔμεινε. De re ipsa vide quae in fab. Aiacis not. 4. exposui.

Digitized by Google

AIAΣ.

ΑΘΗΝΑ.

Ἀεὶ μέν, ὦ παῖ Λαρτίου, δέδορκά σε
πεῖράν τιν' ἐχθρῶν ἁρπάσαι θηρώμενον·

V. 1 — 133. Aguntur haec postridie eius diei, quo arma Achillea Atridae Ulixi adiudicarunt, primoque mane post eam noctem, in qua greges publici Graecorum una cum pastoribus occisi sunt. Cuius caedis auctor quum Aiax esse argueretur, Ulixes sua sponte, ut rei veritatem aperiret, vestigia eius inde ab eo loco, in quo a speculatore cum gladio cruento conspectus erat, usque ad tentorium eius persecutus ab ipsa Minerva cetera, quae explorātum ivit, edocetur, Aiacem et in tentorio esse et caedem, cuius insimuletur, perpetrasse. Quod facinus quo tandem consilio commiserit, ab Ulixe interrogata, Aiacem, quum propter denegata sibi arma Achillea summa ira percitus noctu et aemulum suum, Ulixem, et iudices iam in eo esset ut interficeret, insania immissa a sese in greges illos publicos compulsum esse refert, ita ut eos, ratus duces se istos Graecorum occidere, partim iugularit, partim vinctos ad acerbiorem vindictam in tentorium suum abduxerit. Quo morbo affectus ut ab ipso Ulixe, quamvis renuente ac trepidante, cernatur Aiax, e tentorio a Minerva evocatur, Ulixis conspiciendi facultate privatus. Egressus ille et insania etiamtum plenus ubi Minervae, tanquam deae adiutrici, pro praestito auxilio gratias egit, magna cum iactatione quum alios multos Graecorum tum imprimis Atridas se occidisse, ab Ulixe autem etiam gravius supplicium sumpturum esse ait. Ad quem cruciandum, frustra deprecante dea, quum in tentorium revertisset, Minerva illius exemplo, quanta deorum vel in fortissimos prudentissimosque homines potentia sit, monet Ulixemque, de mortalium fragilitate et infirmitate confitentem, ab irreverentia deorum et insolentia dehortatur. — His expositis nolo, id quod lectores ipsi facile perspicient, quam admirabili arte compositus hic prologus sit, declarare.

V. 1 sq. *ἀεὶ μὲν κτλ.*] Adverte Ulixem, quum Minerva, ex machina spectata, loqui orditur, ante tentorium Aiacis versari, introspicere iamiam, intusne sit, paratum. — De forma nominis *Λαερτίου* sive *Λαρτίου* ad Phil. 87. ed. meae monitum est.

Ibid. *δέδορκά σε — θη-*

Digitized by Google

καὶ νῦν ἐπὶ σκηναῖς σε ναυτικαῖς ὁρῶ
Αἴαντος, ἔνθα τάξιν ἐσχάτην ἔχει,
πάλαι κυνηγετοῦντα καὶ μετρούμενον
ἴχνη τὰ κείνου νεοχάραχθ', ὅπως ἴδῃς,
εἴτ' ἔνδον, εἴτ' οὐκ ἔνδον. εὖ δέ σ' ἐκφέρει
κυνὸς Λακαίνης ὥς τις εὔρινος βάσις.
ἔνδον γὰρ ἀνὴρ ἄρτι τυγχάνει, κάρα

V. 9. Libri ἀνήρ.

ρώμενον] Structura haec est: δέδορκά σε θηρώμενον ἁρπάσαι πεῖράν τινα ἐχθρῶν, ita ut accusativus πεῖραν non ex verbo θηρώμενον, sed ex ἁρπάσαι aptus sit. Iungitur autem θηρᾶν et θηρᾶσθαι non solum cum accusativo substantivi, sed etiam cum infinitivo, veluti Eur. Hel. 62: παῖς ὁ τοῦ τεθνηκότος θηρᾷ γαμεῖν με. ibid. 553: ὅς με θηρᾶται λαβεῖν. Deinde certum est πεῖράν τινος λαμβάνειν pariter atque πειρᾶν τινος ita dici, ut periculum facere alicuius, aut explorare aliquem, aut struere et moliri ea, quae ad capiendum aliquem faciant, sive capere aliquem conari significet. Extrema hac significatione dictum est ab Herodoto VI, 82. πειρᾶν τῆς πόλιος et a Thucyd. I, 61. πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου. Simillimo sensu hic πεῖράν τινα ἐχθρῶν ἁρπάσαι positum est, ita ut sit: struere et moliri ea, quae ad capiendos hostes faciant. Quo sensu ne quis πεῖράν τινα ἐχθρῶν λαβεῖν dici debuisse obiiciat, tenendum est Ulixem hic non tam cum venatore quam cum cane venatico comparari, quem aptissime id, quod homines λαμβάνειν dicantur, ἁρπάζειν dici nemo non intelliget. Confer de ista quam dixi comparatione v. 6: μετρούμενον ἴχνη τὰ κείνου νεοχ., et 7 sq.: εὖ δέ σ' ἐκφέρει κυνὸς Λακαίνης ὥς τις εὔρινος βάσις. — De aliorum explicationibus vide quae in Cens. p. 2—7. et in Add. Cens. p. 6—10. exposui.

V. 3. καὶ νῦν] Respondent hae particulae illis ἀεὶ μέν, hoc sensu: ut semper — ita nunc quoque. Exempla similia attulit Zeunius ad Vig. p. 537. — Tum verba ἐπὶ σκηναῖς — ἔχει ita videntur explicanda esse: ἐπὶ σκηναῖς ναυτικαῖς, ἔνθα sive ἐν αἷς Αἴας οἰκεῖ, τάξιν ἐσχάτην ἔχων. De re vide fab. Aiac. not. 9.

V. 5. κυνηγετοῦντα] Quid sit hoc, ἐπὶ σκηναῖς ναυτικαῖς Αἴαντος κυνηγετεῖν, explicat ipse poeta v. 18 sqq.

V. 7 sq. εὖ δέ — βάσις] Ordo est: εὖ δέ σε ἐκφέρει βάσις ὡς εὔρινός τις βάσις κυνὸς Λακαίνης, opportune autem te huc perducit gressus tuus ceu sagax gressus canis Lacaenae. De ἐκφέρει confer O. C. 98: ἐξήγαγ' εἰς τόδ' ἄλσος. Platon. Phaed. p. 66. B: κινδυνεύει ὥσπερ ἀτραπός τις ἡμᾶς ἐκφέρειν μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει. De nomine βάσις semel posito, quod bis debebat poni, vide ad Phil. 512. ed. meae; de τὶς pronomine cum adiectivo εὔρινος iuncto Passov. L. Gr. v. τὶς n. 4., de locutione εὔρινος βάσις κυνός Lobeck. ad h. l. et nos ad Phil. 1101. Matth. §. 446. not. 1. Imitatus est Libanius Ecphr. T. IV. p. 1065: εὐρίνῳ βάσει τὸ

Digitized by Google

στάζων ἱδρῶτι καὶ χέρας ξιφοκτόνους.
καί σ' οὐδὲν εἴσω τῆσδε παπταίνειν πύλης
ἔτ' ἔργον ἐστίν, ἐννέπειν δ', ὅτου χάριν
σπουδὴν ἔθου τήνδ', ὡς παρ' εἰδυίας μάθῃς.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ὦ φθέγμ' Ἀθάνας, φιλτάτης ἐμοὶ θεῶν,

λανθάνον ἀνιχνεύοντας. Etym. M. εὔρινος βάσις· ἡ εὐόσφρητος πορεία.

V. 8. κυνὸς Λακαίνης] De canibus Laconicis, qui proprie venatici erant, sed etiam a pastoribus adhibebantur, conferri iubet Bothius Aristotelem Hist. An. VIII, 28., ubi ex vulpe et cane generari dicuntur, et IX, 1. (coll. VI, 20.), Oppian. Cyneg. I, 371. ibique Rittershus., Plin. H. N. non uno loco, et interpp. ad Virg. Ge. III, 405., Horat. Epod. VI, 5. Ceterum illud vix opus est moneri, Graecos nihil in eo offensionis esse iudicasse, si quem hominem sagacem cum cane comparabant. Cf. Aeschyl. Ag. 1093: ἔοικεν εὑρὼν ἡ ξένη κυνὸς δίκην εἶναι. ibid. 1184 sq.: καὶ μαρτυρεῖτε συνδρόμως ἴχνος κακῶν ῥισηλατοῦσῃ τῶν πάλαι πεπραγμένων. Platon. de legg. II. p. 654. D: ταῦτ' ἄρα μετὰ τοῦθ' ἡμῖν αὖ καθάπερ κυσὶν ἰχνευούσαις διερευνητέον.

V. 9. ἔνδον — τυγχάνει] In brevius contraxit orationem, hoc dicens: intus enim homo est, modo ingressus. De τυγχάνειν sine participio posito cf. El. 46. 313. et Lobeck. ad Phryn. p. 277.

V. 9 sq. κάρα στάζων ἱδρῶτι κτλ.] De locutione κάρα στάζω ἱδρῶτι monitum ad Phil. 7. — Ad verba seqq., καὶ χέρας ξιφ., solum verbum στάζων omisso nomine ἱδρῶτι referendum, ita ut, quod res ipsa docet, στάζων χέρας ξιφ. sit: cuius manus sanguine stillant. De nomine ξιφοκτόνους addit Musgravius: Exstat Eur. Hel. 361. Suidas: ξιφοκτονεῖ· ξίφεσιν ἀναιρεῖ. Eadem analogia formantur λιμοκτονία, λιμοκτονεῖν, λιθοκτονία.

V. 11 sqq. Schol.: καὶ σ' οὐδὲν εἴσω· οὐκ ἀναγκαῖον τὸ πολυπραγμονεῖν ἔτι, εἰ ἔνδον ἐστὶν Αἴας. ἔνδον γάρ· ἀλλὰ λέγειν διὰ τί τὴν σπουδὴν ταύτην ἔθου, ἵνα παρ' ἐμοῦ μάθῃς τὰ ἀγνοούμενά σοι. De locutione οὐδὲν ἔργον ἐστί vide huius fab. 852. Aristoph. Lysistr. 424: ἀλλ' οὐδὲν ἔργον ἐστάναι. El. 1353 sq. ed. meae cum annotatione mea. De locutione σπουδὴν τίθεσθαι dixi ad O. C. 462.

V. 14. ὦ φθέγμ' Ἀθάνας] Vide ad O. C. 860. ed. meae; de forma Ἀθάνας confer quos iam Neuius adscripsit Valck. ad Phoen. 11., Pors. ad Or. 26., Lobeck. ad Phryn. p. 428.

V. 14 sqq. Schol.: ὦ φθέγμ' Ἀθάνας· καὶ τοῦτο ἄριστα πεποίηται· φθέγμα γὰρ εἶπεν, ὡς μὴ θεασάμενος αὐτήν· δῆλον γὰρ, ὡς οὐκ εἶδεν αὐτήν, ἐκ τοῦ κἂν ἄποπτος ἧς ὁμῶς, τοντέστιν ἀόρατος. Τῆς δὲ φωνῆς μόνης αἰσθάνεται, ὡς ἐθάδος αὐτῷ οὔσης· ἔστι μέντοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡ Ἀθηνᾶ· δεῖ γὰρ τοῦτο χαρίζεσθαι τῷ θεατῇ· προθεραπεύει δὲ τὸν θεὸν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οὕτω λέγει τὰ Αἴαντος. Quam ego interpretationem olim cum Brunckio probavi et contra eos, qui ἄποπτος interpretantur πόῤῥωθεν ὁρω-

Digitized by Google

ὡς εὐμαθές σου, κἂν ἄπονος ᾖς, ὅμως
φώνημ' ἀκούω καὶ ξυναρπάζω φρενί,
χαλκοστόμου κώδωνος ὡς Τυρσηνικῆς.
καὶ νῦν ἐπέγνως εὖ μ' ἐπ' ἀνδρὶ δυσμενεῖ
βάσιν κυκλοῦντ', Αἴαντι τῷ σακεσφόρῳ.
κεῖνον γάρ, οὐδέν' ἄλλον, ἰχνεύω πάλαι.
νυκτὸς γὰρ ἡμᾶς τῇσδε πρᾶγος ἄσκοπον
ἔχει περάνας, εἴπερ εἴργασται τάδε·
ἴσμεν γὰρ οὐδὲν τρανές, ἀλλ' ἀλώμεθα.
κἀγὼ 'θελοντὴς τῷδ' ὑπεζύγην πόνῳ·
ἐφθαρμένας γὰρ ἀρτίως εὑρίσκομεν
λείας ἁπάσας καὶ κατηναρισμένας
ἐκ χειρὸς αὐτοῖς ποιμνίων ἐπιστάταις.
τήνδ' οὖν ἐκείνῳ πᾶς τις αἰτίαν νέμει.

V. 33. Quattuor codd. Suidae sub v. *σημαίνομαι* et Lb. habent *ὅπου*. Sed in Lb. suprascriptum *τ* est.

μένη, in Cens. p. 7 sqq. et in Add. Cens. p. 10 sqq. defendere studui. Nunc dubius haereo, utra praeferenda sit explicatio.

V. 16. Schol.: *ξυναρπάζω· ὀξέως συνίημι καὶ ἀντιλαμβάνομαι.*

V. 17. *κώδωνος*] Tintinnabulo, *κώδων* dicto, nullus hic quidem locus. Verum ita tubae quoque partem latiorem vocatam esse testis est praeter Scholiastam Pollux L. IV. c. 4. §. 203. et Athenaeus L. IV. extremo. Hinc tuba ipsa per synecdochen *κώδων* audit. MUSG. Adde Lobeck. ad h. locum. De Tyrrhenica tuba vide Valck. ad Schol. Eur. Phoen. 1386. p. 766. et Porson. ad Phoen. 1392., de forma *Τυρσηνικῆς* Pors. ad Hec. 8. — Adiectivum *χαλκοστόμου* recte iam Scholiasta explicavit *ὀξυφωνοτάτης*. Vide ad O. C. 1043.

V. 19. *βάσιν κυκλοῦντ'*] Pluribus poeta hic explicat id quod v. 5. posuit *κυνηγετοῦντα*. Utrumque autem quo sensu accipiendum sit, optime apparet ex Platon. de Rep. p. 432. B sq.: *οὐκοῦν νῦν δὴ ἡμᾶς δεῖ ὥςπερ κυνηγέτας τινὰς θάμνον κύκλῳ περιίστασθαι προσέχοντας τὸν νοῦν, μή πῃ διαφύγῃ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀφανισθεῖσα ἄδηλος γένηται.* Sed legenda cetera etiam a Platone ibi scripta, ad intelligendam huius loci rationem maxime accommodata.

Ibid. Schol.: *σακεσφόρῳ· οὐχ ἁπλῶς ὁπλοφόρῳ, ἀλλὰ κατ' ἐξοχήν. Ὅμηρος* (Il. η, 219.)· *Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος, ἠΰτε πύργον.* Ovid. Metam. XIII, 2: surgit ad hos clipei dominus septemplicis Aiax, ad quem locum vide interpretes.

V. 21. *ἄσκοπον*] Vide Schol. ad v. 40. et quae ad El. 848. annotata sunt. Illud facile apparet, *εἴργασται* active dictum esse.

V. 23. Schol.: *ἁλώμεθα· τῷ νῷ πλανώμεθα.* Photius:

Digitized by Google

καί μοί τις ὀπτὴρ αὐτὸν εἰςιδὼν μόνον
πηδῶντα πεδία σὺν νεοῤῥάντῳ ξίφει
φράζει τε κἀδήλωσεν· εὐθέως δ' ἐγὼ
κατ' ἴχνος ᾄσσω, καὶ τὰ μὲν σημαίνομαι,
τὰ δ' ἐκπέπληγμαι κοὐκ ἔχω μαθεῖν ὅτου.
καιρὸν δ' ἐφήκεις· πάντα γὰρ τά τ' οὖν πάρος
τά τ' εἰςέπειτα σῇ κυβερνῶμαι χερί.

ΑΘΗΝΑ.

ἔγνων, Ὀδυσσεῦ, καὶ πάλαι φύλαξ ἔβην
τῇ σῇ πρόθυμος εἰς ὁδὸν κυνηγίᾳ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἦ καί, φίλη δέσποινα, πρὸς καιρὸν πονῶ;

ΑΘΗΝΑ.

ὡς ἔστιν ἀνδρὸς τοῦδε τἄργα ταῦτά σοι.

τρανὲς τὸ σαφὲς οἱ τραγικοὶ λέγουσιν.

V. 27. ἐκ χειρός] Recte Neuius interpretatur non casu aliquo prostratas, i. e. violenter. Sic explica v. 409. χειρὶ φονεύοι et 1069. χερσὶν παρευθύνοντες. Vulgo explicant cominus. De dativo αὐτοῖς ἐπιστάταις vide Matth. §. 405. not. 3. Scholiasta: ἐπιστάταις· τοῖς ποιμέσι· καλῶς δὲ τοῦτο, ἵνα μὴ παραγένοιτό τις ἀπαγγέλλων τὸ σαφές. πόθεν οὖν αὕτη ἡ ὑπόνοια; ὅτι εἶδέν τις αὐτὸν ἐν τῷ πεδίῳ πηδῶντα μετὰ τοῦ ξίφους νεαροῦ ἀπὸ τοῦ αἵματος. Adscripsit Lobeck. Plat. Legg. X, 906. A. ποιμνίων ἐπιστάταις.

V. 30. πηδῶντα πεδία] De accusativo, quocum πηδᾶν coniunctum, vide ad Philoct. 144 sq.

V. 31. φράζει τε κἀδήλωσεν] Diversa tempora, Porsonus inquit ad Eur. Hec. 21., toties permiscent tragici, ut hanc varietatem data opera quaesisse videantur.

V. 32. Schol.: σημαίνομαι· σηματίζομαι, διὰ σημείων γινώσκω.

V. 33. τὰ δ' ἐκπέπλ. κτλ.] Notum est ἐκπλήττεσθαί τι ita dici, ut sit Latine perhorrescere aliquid sive perturbari aliqua re. Perturbatum autem se iis vestigiis esse Ulixes dicit, quae pecudum erant, quas in tentorium suum Aiax compulerat.

V. 34. καιρόν] Sic 1316. Vide Matth. §. 425. 5. — Locutio κυβερνᾶν τινα πάντα vel κυβερνᾶσθαι ὑπό τινος πάντα, similis est locutioni ὑπηρετεῖν τινι πάντα, de qua ad Philoct. 15. dictum, ita explicandae: πᾶν ὑπηρέτημα ὑπηρετεῖν τινι. Vide ad O. R. 259.

V. 36 sq. καὶ πάλαι κτλ.] Constructio est: καὶ πάλαι εἰς ὁδὸν ἔβην, φύλαξ πρόθυμος τῇ σῇ κυνηγίᾳ. Neuius de forma κυνηγίᾳ conferri iubet Elmsl. et Herm. ad Eur. Bacch. 339. (336. Herm.)

V. 38. δέσποινα] Neuius confert v. 105. El. 626. et Valck. ad Eur. Hipp. 88.

V. 39. ὡς] Referenda haec particula, nam significans, ad suppressam sententiam: πρὸς καιρὸν πονεῖς. Vide Matth. §. 628,5.

Digitized by Google

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

καὶ πρὸς τί δυσλόγιστον ὧδ' ἦξεν χερί;

ΑΘΗΝΑ.

χόλῳ βαρυνθεὶς τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

τί δῆτα ποίμνας τήνδ' ἐπεμπίπτει βάσιν;

ΑΘΗΝΑ.

δοκῶν ἐν ὑμῖν χεῖρα χραίνεσθαι φόνῳ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἦ καὶ τὸ βούλευμ' ὡς ἐπ' Ἀργείοις τόδ' ἦν;

ΑΘΗΝΑ.

κἂν ἐξέπραξεν, εἰ κατημέλησ' ἐγώ.

V. 40. *χερί* scripsi ex coniectura Ruhnkenii, Ep. Crit. I, 33. proposita. Libri *χέρα*, quod cur scribi a Sophocle non potuisse iudicem, in Cens. p. 12 sqq. exposui.

V. 40. Schol.: *καὶ πρός τι δυσλόγιστον· ἐπύθετο πρῶτον, εἰ αὐτός ἐστιν ὁ δράσας· εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν συνθάνεται· τὸ δὲ δυσλόγιστον ὅμοιον τῷ πρᾶγος ἄσκοπον. ἀγνοεῖ γὰρ ἔτι τὴν μανίαν.* De verbis *πρὸς τί* vide Matth. §. 591. *β.* Adiectivum *δυσλόγιστον* iungendum cum verbo *ἦξεν*, significatumque locutione *χερὶ ἄἶσσειν* idem atque Homericis verbis *ἔγχει ἄἶσσειν* Il. λ, 484: *αὐτὰρ ὅγ' ἥρως ἄἶσσων φ' ἔγχει ἀμύνετο νηλεὲς ἦμαρ.*

V. 41. *τῶν Ἀχ. ὅπλων*] Id est propter denegata sibi arma Achillea. Sic Pindarus Nem. VII, 36: *οὔ κεν ὅπλων χολωθεὶς ὁ καρτερὸς Αἴας ἔπαξε διὰ φρενῶν λιγρὸν ξίφος.* Adde Hom. Il. α, 93: *οὔτ' ἄρ' ὅγ' εὐχωλῆς ἐπιμέμφεται οὔθ' ἑκατόμβης.* Eur. Hippol. 1402. *τιμῆς ἐμέμφθη.* Phoen. 1668: *καὶ τῷ τάφῳ νῦν τὴν δίκην παρασχέτω*, ubi recte Schol. *τῷ τάφῳ* explicat: *τῷ τάφου μὴ τυχεῖν.* Med. 963. ed. Pors.: *τῶν δ' ἐμῶν παίδων φυγὰς ψυχῆς ἂν ἀλλαξαίμεθ', οὐ χρυσοῦ μόνον*, ad quem locum recte Schaeferus: exspectes, inquit, contrarium fugae, veniam manendi. Xenoph. Anab. V, 8, 1: *Φιλήσιος μὲν ὤφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν ναυλικῶν χρημάτων τὸ μείωμα εἴκοσι μνᾶς*, i. e. Philesius et Xanthicles propter neglectam custodiam mercium navalium viginti minis mulctati sunt ad compensandas quae deminutae erant merces navales. Eodem modo Latini scriptores. Sic M. Tullius pro Cn. Plancio c. 25: omnes enim istius modi artes in iis reprehenduntur, i. e. absentia artium. Florus IV, 10, 8: non minor ex aqua clades, i. e. defectu aquae.

V. 42. *τί δῆτα ποίμνας — βάσιν*] Neque Matth. §. 408. neque Rost. §. 104, 3. not. 4, 2. locutionem hanc aut recte explicarunt aut cum similibus locutionibus compararunt. Ut dicitur *πήδημα πηδᾶν, πτώματα πεσεῖν, ἀνάστασιν στῆναι*, et quae sunt similia, ita recte licuit dicere *βάσιν βαίνειν*. At quum de hostili in aliquem gressu

Digitized by Google

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ποίαισι τόλμαις ταῖσδε καὶ φρενῶν θράσει;

ΑΘΗΝΑ.

νύκτωρ ἐφ' ὑμᾶς δόλιος ὁρμᾶται μόνος.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἦ καὶ παρέστη κἀπὶ τέρμ' ἀφίκετο;

ΑΘΗΝΑ.

καὶ δὴ 'πὶ δισσαῖς ἦν στρατηγίσιν πύλαις.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

καὶ πῶς ἐπέσχε χεῖρα μαιμῶσαν φόνου;

V. 45. La. ἐξεπράξατ'. Hesychius: ἐξεπράξατο· ἐφόνευσεν.

ageret, malnit poeta significantius verbum ponere, quod praeter intransitivam illam eundi notionem etiam impetus istiusmodi significatum haberet. Cui rei accommodatissimum fuit verbum ἐπεμπίπτειν, ita ut τί — βάσιν hoc significet: cur vero in pecudes hunc quem fecit gressum hostilem (uno verbo impetum) fecit? Similiter dictum βάσιν ἐφίεσθαι Trachin. 336. et γοννατεῖς ἕδρας προσπίτνω Eur. Phoen. 300. Pluribus de hac tota forma dicendi in Cens. p. 36 sqq. et 55 sqq. exposui.

V. 43. ἐν ὑμῖν — φόνῳ] Confer. v. 453: ὥστ' ἐν τοιοῖσδε χεῖρας αἱμάξαι βοτοῖς.

V. 44. ὡς ἐπ'] De coniunctis his vocibus vide Matth. §. 628.

V. 46. ποίαισι τόλμαις] Interpretantur vulgo qua audacia. At nunquam, quod sciam, ad significandam unius hominis audaciam Graeci numero plurali illius vocabuli utuntur. Accedit, quod ea significatio ne satis quidem apta huic loco videtur, sequentibus verbis καὶ φρενῶν θράσει. Itaque explico machinationes. Nunc apte respondet Minerva, νύκτωρ — μόνος, insidiis nocturnis usum esse Ajacem dicens. De significatione ista voc. τόλμα satis est adscripsisse Trach. 582: κακὰς δὲ τόλμας μήτ' ἐπισταίμην ἐγὼ μήτ' ἐκμάθοιμι, τάς τε τολμώσας στυγῶ. Eur. Hipp. 414: μισῶ δὲ καὶ τὰς σώφρονας μὲν ἐν λόγοις, λάθρα δὲ τόλμας οὐ καλὰς κεκτημένας. Ion. 1216: καὶ κατεῖχ' ἀναγκασθεὶς μόγις τόλμας Κρεούσης.

V. 48. Schol.: παρέστη· ἐπληρώσατο ἡμῖν. κἀπὶ τέρματῆς ὁδοῦ.

V. 49. καὶ δὴ κτλ.] De καὶ δὴ particulis ad El. 310. monitum est. Schol.: στρατηγίσιν πύλαις· ταῖς τῶν σκηνῶν πύλαις. Adverte locutionem δισσαῖς στρατ. πύλαις, hoc significantem: geminorum imperatorum portis. Simillime v. 71. dictum τὰς ἀλχμαλωτίδας χέρας, v. 55. πολύκερων φόνον, quocum comparandum Aesch. Sept. c. Th. 44. ταύρειος φόνος. Eur. Iph. T. 72. Ἕλλην φόνος. Bacch. 795. φόνον

Digitized by Google

ΑΘΗΝΑ.

ἐγώ σφ' ἀπείργω δυσφόρους ἐπ' ὄμμασι
γνώμας βαλοῦσα τῆς ἀνηκέστου χαρᾶς,
καὶ πρός τε ποίμνας ἐκτρέπω σύμμικτά τε
λείας ἄδαστα βουκόλων φρουρήματα·
ἔνθ' εἰσπεσὼν ἔκειρε πολύκερων φόνον,
κύκλῳ ζαχίζων, κἀφόκει μὲν ἔσθ' ὅτε
δισσοὺς Ἀτρείδας αὐτόχειρ κτείνειν ἔχων,
ὅτ' ἄλλος ἄλλον ἐμπίτνων στρατηλατῶν.

V. 58. ἄλλοσ' ex mea coniectura scripsi. Libri ἄλλοτ'. Tum ἐμπίτνων restitui cum Dindorfio. Vulgo ἐμπιτνῶν.

V. 60. Retinui codicum scripturam quamvis vitiosam, quum quid scripserit poeta nondum liqueat. Neque enim iam probo quod olim cum Lobeckio posui εἰς ἕριν πακήν. Scholiasta: θῆλυν, caedem mulierum. Hel. 1598. ταυρείου φόνου, ib. 1607. ταυρείῳ σφαγῇ, porro huius fab. v. 64. εὔκερων ἄγραν, v. 309. ἀρνείου φόνου. El. 1428. μητρῷον λῆμα. Ant. 1272. ed. m. γυναικεῖον μόρον. Alia multa attulit Matth. §. 446. not. 3. c.

V. 51. Schol.: τὸ ἐξῆς· ἐγώ σφ' ἀπείργω τῆς ἀνηκέστου χαρᾶς. Nomine χαρά significatur voluptas sive desiderium occidendorum Atridarum. De adi. ἀνήκεστος vide El. 871. De verbis δυσφόρους — βαλοῦσα recte monuit Scholiasta: καλῶς εἶπε γνώμας· οὐ γὰρ κλέψαι φησὶ τὴν ὄψιν ὥστε μὴ ὁρᾶν, ἀλλ' ἐπ' αὐτῇ γνώμην δύσφορον ἐπιβαλεῖν, ὡς οἰεσθαι ἰδεῖν τὰ μὴ ὄντα· τοῦτο δὲ οὐ τῶν ὀφθαλμῶν ἁμάρτημα, ἀλλὰ πολὺ πρότερον τῆς διανοίας. Lobeckius: γνῶμαι sunt, inquit, lndibria oculorum, quibus dea Aiacem a proposito itinere deflectebat. Celsus L. IV. c. 8: quidam imaginibus falluntur, qualem insanientem Aiacem vel Orestem poetarum fabulae ferunt. Δόξας vocat Aeschyl. Choeph. 1044., quas a mentis alienatione seiunctas esse posse vel ex Eur. Hel. 583: ἦ γὰρ φρονῶ μὲν εὖ, τὸ δ' ὄμμα μου νοσεῖ, intelligitur. — Cf. 439 sq. et 687. Adiectivum δυσφόρους idem hic atque καραφόρους significare videtur.

V. 53. πρός τε π. ἐκτρέπω] De τὲ particulae collocatione ad O. C. 33. monitum est; de ἐκτρέπω vide El. 615. ed. meae.

V. 53 sq. σύμμικτά τε — φρουρήματα] Apud scriptorem prosaicum verba haec: λείας βουκόλων φρουρήματα, significarent bubulcorum in custodienda praeda curam (de duplici ex uno nomine apto genitivo cf. Matth. §. 380. not. et Bernhardy Synt. p. 162.); contra Sophocles hoc sensu ea accipi voluit: praedam a bubulcis custoditam sive armenta a pastoribus custodita. Quod quo iure facere ei licuerit, pluribus in Cens. p. 87 sqq. explanavi. — De adiectivis σύμμικτα et ἄδαστα cum nomine φρουρήματα iunctis, quum deberent cum substantivo λείας coniungi, vide ad v. 7. notata. Dicuntur autem armenta illa, quae praedati erant Graeci, σύμμικτα, quod in eodem cum gregibus (ποίμνας) loco versa-

Digitized by Google

ἐγὼ δὲ φοιτῶντ' ἄνδρα μανιάσιν νόσοις
ὤτρυνον, εἰςέβαλλον εἰς ἕρκη κακά.
κἄπειτ', ἐπειδὴ τοῦδ' ἐλώφησεν πόνου,
τοὺς ζῶντας αὖ δεσμοῖσι συνδήσας βοῶν,
ποίμνας τε πάσας ἐς δόμους κομίζεται,
ὡς ἄνδρας, οὐχ ὡς εὔκερων ἄγραν ἔχων.
καὶ νῦν κατ' οἴκους ξυνδέτους αἰκίζεται.
δείξω δὲ καὶ σοὶ τήνδε περιφανῆ νόσον,
ὡς πᾶσιν Ἀργείοισιν εἰςιδὼν θροῇς.

γρ. ἐρινὺν κακήν. Praeterea magna offensio in asyndeto ὤτρυνον, εἰςέβαλλον, quod noli defendi putare El. 719: ἤφριζον, εἰςέβαλλον ἱππικαὶ πνοαί; nam ab illo quoque loco alienum est asyndeton.

bantur, ἄδαστα autem, quod nondum divisa ducibus exercitus erant. Schol.: σύμμικτά τε βουκόλων φρουρήματα· περιφραστικῶς σύμμικτα βουκόλια.

V. 55. Schol.: ἔκειρε· ἤτοι ἀντὶ τοῦ κείρων ἐποίει. Schol. rec.: ἀντὶ τοῦ κείρων ἐποίησε φόνον πολλῶν κερασφόρων ζώων. De locutione κείρειν φόνον in Cens. p. 71 sq., de adiectivo πολύκερων, pro quo genitivum substantivi exspectaveris, ad v. 49. dictum est. Neque vero πολύκερων φόνον hoc tantum significat: caedem pecorum cornigerum, sed, ut recte Schol. rec. interpretatus est, φόνον πολλῶν κερασφόρων ζώων. Vide quae ad O. C. 17. Ant. 146 sq. Trach. 747. et in Cens. p. 89 sqq. annotavimus.

V. 56. Schol.: κύκλῳ ῥαχίζων· κατὰ πάντα τόπον τῆς ἐπαύλεως σφάζων καὶ διακόπτων, διὰ τὸ τὴν πρώτην καὶ μεγάλην διακοπὴν κατὰ ῥάχιν γίνεσθαι.

V. 57. ἔχων] Potuit hoc salvo sensu omitti; sed vide Matth. §. 557. not. 2.

V. 58. ὅτ' — στρατηλατῶν] Verba sic iungenda: ὅτ' ἄλλοσε ἐμπίτνων ἄλλον στρατηλατῶν, scil. ἐδόκει κτείνειν. De verborum ordine vide v. 685 sq. 723 sq. et quae ad O. C. 1223. exempla similia allata sunt, de particulis ἔσθ' ὅτε — ὁτὲ Hermann. ad Vig. p. 792.

V. 59 sq. Schol.: ἐγὼ δὲ φοιτῶντα· ἤτοι μαινόμενον. φοῖτος γὰρ ἡ μανία· ἢ περιερχόμενον ἐν τοῖς ποιμνίοις διὰ τὴν μανίαν· λέγει γὰρ μανιάσι νόσοις. ἢ ἀναστρεφόμενον ἐν τῇ μανίᾳ. [Εἰς τὸ αὐτό.] μεθ' ὁρμῆς μεμηνότα. Iungenda videntur verba φοιτῶντα μαν. νόσοις. Similiter dixit Euripides Bacch. 997: μανείσᾳ πραπίδι παρακόπῳ τε λήματι στέλλεται, significans ruere, furere. Cf. O. R. 1255.

V. 63. κομίζεται] Sic Eur. Hel. 579: ἣν ἄντρα κεύθει κἀκ Φρυγῶν κομίζομαι.

V. 66. Schol.: δείξω δὲ καὶ σοί· πιθανὴ ἡ παρείσοδος τοῦ Αἴαντος· οὕτω γὰρ μεῖζον γίνεται τὸ πάθος τῆς τραγῳδίας, τῶν θεατῶν νῦν μὲν παραφρονοῦντα, ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἔμφρονα θεωμένων· καὶ ἵνα ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξείπῃ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν· οὕτω δὲ καὶ ἡ εὔνοια

Digitized by Google

θαρσῶν δὲ μίμνε μηδὲ συμφορὰν δέχου
τὸν ἄνδρ'. ἐγὼ γὰρ ὀμμάτων ἀποστρόφους
αὐγὰς ἀπείρξω σὴν πρόσοψιν εἰσιδεῖν.
οὗτος, σὲ τὸν τὰς αἰχμαλώτιδας χέρας
δεσμοῖς ἀπευθύνοντα, προσμολεῖν καλῶ·
Αἴαντα φωνῶ· στεῖχε δωμάτων πάρος.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

τί δρᾷς, Ἀθάνα; μηδαμῶς σφ' ἔξω κάλει.

ΑΘΗΝΑ.

οὐ σῖγ' ἀνέξει, μηδὲ δειλίαν ἀρεῖς;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

μὴ πρὸς θεῶν, ἀλλ' ἔνδον ἀρκείτω μένων.

ΑΘΗΝΑ.

τί μὴ γένηται; πρόσθεν οὐκ ἀνὴρ ὅδ' ἦν;

τῆς Ἀθηνᾶς ἐνδείκνυται εἰς Ὀδυσσέα.

V. 68 sq. *μηδὲ — τὸν ἄνδρ'*] Hermannus cum Brunckio: neque infortunium tibi puta hunc virum fore. Rectius alii iungunt *μίμνε τὸν ἄνδρα*. Sic 844: *γενέσθε, μὴ φείδεσθε, πανδήμου στρατοῦ*, et v. 1379: *καὶ ξυμπονεῖν καὶ μηδὲν ἐλλείπειν, ὅσον κτλ.* Vide quae in Cens: ad v. 475 sq. exposuimus. Musgravius adscripsit Aristoph. Eccles. 512: *μὴ ξυμφορὰ γενήσεται τὸ πρᾶγμα*. Eur. Or. 139: *ἀλλ' ἐμοὶ τόνδ' ἐξεγείραι ξυμφορὰ γενήσεται.*

V. 69 sq. *ἀποστρόφους — ἀπείρξω*] Pro *ἀπείρξω* exspectaverit quis *ποιήσω*; sed ita solent tragici. Vide Advers. mea in Philoct. p. 51 sq. Sic huius fab. 1019.

V. 71. *οὗτος*] Vide Matth. §. 312, 1.

V. 72. Schol.: *ἀπευθύνοντα· τιμωρίαν ἀπαιτοῦντα. ἐπιβαλόντα μετὰ εὐθύνης.* Immo *χέρας δεσμοῖς ἀπευθύνειν* nihil videtur nisi regere, i. e. adstringere manus vinculis significare. Neuius interpretatur retorquere coll. O. R. 1154. Cf. v. 542.

V. 73. *Αἴαντα φωνῶ*] Solent ita Graeci non raro dicere, sic ut idem sit atque *καλῶ σέ, ὦ Αἶαν*. Sic infra v. 831: *καλῶ δ' ἅμα πομπαῖον Ἑρμῆν κτλ.*, quod est: te invoco, Mercuri. Ibid. 835 sqq.: *καλῶ δ' — σεμνὰς Ἐρινῦς κτλ.*, ubi v. 843. pergit: *ἴτ', ὦ ταχεῖαι — Ἐρινύες*. v. 857: *καὶ τὸν διφρευτὴν Ἅλιον προσεννέπω*. 862: *καὶ τὰ Τρωϊκὰ πεδία προσανδῶ*. Trach. 227 sq.: *χαίρειν δὲ τὸν κήρυκα προύννέπω, χρόνῳ πολλῷ φανέντα, χαρτὸν εἴ τι καὶ φέρεις*, ubi fuerunt qui ignorantes hanc loquendi consuetudinem adeo *φέρει* pro *φέρεις* legendum putarent, id quod statui non posse ex sequentibus apparet. Hinc non mirum est in appellatione saepe vocativum et nominativum consociari, ut huius fab. 861: *ὦ κλεινὰ Ἀθῆναι καὶ τὸ σύντροφον γένος*, quod est *χαίρετε, ὦ Ἀθῆναι, καὶ χαιρέτω τὸ σύντροφον γένος*. Adde Phil. 530. 867. 986.

V. 75. *οὐ σῖγ' κτλ.*] Neuius: „*οὐ* vocula communis est

Digitized by Google

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἐχθρός γε τῷδε τἀνδρὶ καὶ τανῦν ἔτι.

ΑΘΗΝΑ.

οὔκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ τοῦτον ἐν δόμοις μένειν.

ΑΘΗΝΑ.

μεμηνότ' ἄνδρα περιφανῶς ὀκνεῖς ἰδεῖν;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

φρονοῦντα γάρ νιν οὐκ ἂν ἐξέστην ὅκνῳ.

ΑΘΗΝΑ.

ἀλλ' οὐδὲ νῦν σε μὴ παρόντ' ἴδῃ πέλας.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

πῶς, εἴπερ ὀφθαλμοῖς γε τοῖς αὐτοῖς ὁρᾷ;

membris ambobus, unde in altero cogitatur καὶ οὐ μή. Vide Matth. §. 498. c. §. 517. not. 2." Ego de hac locutione dixi ad O. R. 618 sq. — Sensus est: non silebis ac cavebis, ne timiditatem animo concipias? De locutione δειλίαν αἴρειν ad v. 129. dictum est.

V. 76. Schol.: μὴ πρὸς θεῶν· παραιτεῖται Ὀδυσσεύς, οὐχ ὡς κωμῳδοῦντος τοῦ ποιητοῦ δειλίαν τοῦ ἤθους, οὕτω γὰρ ἀφαιρεθείη τῆς τραγῳδίας τὸ ἀξίωμα· ἀλλὰ τὸ εὐλαβὲς ἐνδείκνυται. ἔμφρονος γὰρ ἦν τὸ τῷ μεμηνότι παραχωρεῖν· ὅρα γάρ, οἷον ἦν προσελθόντα ἐκεῖνον θεάσασθαι τὸν ἐχθρόν. Vel sponte intelligitur ad μὴ πρὸς θεῶν supplendum esse ἔξω κάλει αὐτόν. De locutione ἀρκείτω μένων vide Matth. §. 297.

V. 77. Schol.: τί μὴ γένηται· μὴ τί γένηται φοβῇ; οὐχ ὁ αὐτὸς ἦν καὶ πρότερον ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐδὲν ὑμᾶς εἰργάσατο κακόν, ἡμῶν ἐπιμελουμένων. Hoc dicit Minerva: num antea non fuit vir fortissimus? i. e. antea quoque fuit vir fortissimus. Quibus verbis hoc significat: quem antea non formidasti, quamvis esset vir fortissimus, ne nunc quidem formidare te convenit. De voc. ἀνήρ usu vide ad O. C. 389. De ordine verborum τί μὴ γένηται cf. El. 1276: τί μὴ ποιήσω; Similia attulit Matth. §. 488, 12.

V. 78. Schol.: τῷδε τἀνδρὶ· δεικτικῶς ἀντὶ τοῦ ἐμοί, τῷ Ὀδυσσεῖ. Cf. Matth. §. 470, 9. Rost. §. 99, 6. d. Sensus hic est: et infensus quidem mihi etiamnunc, i. e. a quo antea mihi cavi, ut, ab adversario fortissimo, ab eo nunc quoque mihi cavendum puto, ut ab adversario fortissimo. De γε particula cf. O. C. 475.

V. 79. γέλως — γελᾶν] I. e. ἥδιστόν ἐστιν εἰς ἐχθροὺς γελᾶν; Simillima exempla attulit Matth. §. 309.

V. 80. Schol.: ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ· μέτριον διεφυλάχθη τὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἦθος, διὰ τὸ μὴ ἐντρυφᾶν τοῖς κακοῖς.

V. 82. φρονοῦντα κτλ.] De locutione ἑκστῆναί τινα, vitare aliquem, vide Matth. §. 393.

Digitized by Google

ΑΘΗΝΑ.

ἐγὼ σκοτώσω βλέφαρα καὶ δεδορκότα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

γένοιτο μεντἂν πᾶν, θεοῦ τεχνωμένου.

ΑΘΗΝΑ.

σίγα νυν ἑστὼς καὶ μέν' ὡς κυρεῖς ἔχων.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

μένοιμ' ἄν· ἤθελον δ' ἂν ἐκτὸς ὢν τυχεῖν.

ΑΘΗΝΑ.

ὦ οὗτος, Αἴας, δεύτερόν σε προσκαλῶ.

τί βαιὸν οὕτως ἐντρέπει τῆς συμμάχου;

ΑΙΑΣ.

ὦ χαῖρ', Ἀθάνα, χαῖρε, Διογενὲς τέκνον,
ὡς εὖ παρέστης· καί σε παγχρύσοις ἐγὼ
στέψω λαφύροις τῆσδε τῆς ἄγρας χάριν.

ΑΘΗΝΑ.

καλῶς ἔλεξας. ἀλλ' ἐκεῖνό μοι φράσον,
ἔβαψας ἔγχος εὖ πρὸς Ἀργείων στρατῷ;

V. 97. ἤμαξας ex coniectura Musgravi scripsi. Libri ἤχμασας. Vide quae in Cens. p. 34 sqq. exposui. Permirum est autem potuisse a viris doctis ad defendendam scripturam vulgatam, αἰχμάζειν χέρα, illud afferri, quod legitur in Trachin. 355: αἰχμάσαι τάδε, quum illud sit notissimum, accusativum pronomi-

Rost. §. 104. b. Adde Schaefer. ad Demosth. p. 331, 8.

V. 85. ἐγὼ σκοτώσω — δεδορκότα] Simillime O. R. 408: σὺ καὶ δέδορκας κοὐ βλέπεις, ubi vide notam. Cf. v. 69 sq.

V. 88. μένοιμ' ἄν· ἤθελον δ' ἄν] Manebo; vellem autem etc. Cf. Matth. §. 515. β. et §. 509.

V. 89. ὦ οὗτος, Αἴας] Cf. 482. 525. 1269. et O. C. 1627: ὦ οὗτος, οὗτος, Οἰδίπους. Matth. §. 312, 1.

V. 90. τί βαιὸν κτλ.] Eustathius p. 610, 9: ἐντεῦθεν λαβὼν Σοφοκλῆς βαιὸν ἐντρέπεσθαι λέγει τὸ οὐδ' ὅλως ἐπιστρέφεσθαι.

V. 91. Schol.: ὦ χαῖρ', Ἀθάνα· ἐπέγνω μὲν τὴν Ἀθηνᾶν· τὰ δὲ ἑξῆς τοῦ παραπαίοντος· οὕτω γὰρ ἂν προσκόψειεν ἡ ὑπόθεσις· οὐ παντελῶς δὲ ἀπώλετο αὐτοῦ τὸ ἡγεμονικόν· ἀλλ' ἡ μανία γέγονε περὶ τὸ λογιστικόν· ἐμέμνητο μὲν γὰρ ὡς ἐχθρούς ἀνελών, περὶ τὸ πρόσωπον δὲ ἐσφάλλετο, ὅτι ποίμνια ἀνεῖλε, καὶ διελογίζετο ἄνδρας ἀνηρηκέναι.

V. 94. καλῶς ἔλεξας] Similiter dictum atque Philoct. 871. αἰνῶ τόδε, ubi vide notam.

V. 95. ἔγχος] Gladium. Vide ad Ant. 215. et Eustathii verba ad v. 639. allata.

V. 96. κοὐκ — τὸ μή] Sic Ant. 441: καὶ φημὶ δρᾶσαι κοὐκ ἀπαρνοῦμαι τὸ μή, ubi vide notam.

V. 97. ἤμαξας χέρα] Simillime dictum atque ante v. 95. ἔβαψας ἔγχος.

Digitized by Google

ΑΙΑΣ.

κόμπος πάρεστι, κοὐκ ἀπαρνοῦμαι τὸ μή.

ΑΘΗΝΑ.

ἦ καὶ πρὸς Ἀτρείδαισιν ὕμαξας χέρα;

ΑΙΑΣ.

ὥστ' οὔποτ' Αἴανθ' οὗτος ἀτιμάσουσ' ἔτι.

ΑΘΗΝΑ.

τεθνᾶσιν ἄνδρες, ὡς τὸ σὸν ξυνῆκ' ἐγώ.

ΑΙΑΣ.

Θανόντες ἤδη τἄμ' ἀφαιρείσθων ὅπλα.

ΑΘΗΝΑ.

εἶεν· τί γὰρ δὴ παῖς ὁ τοῦ Λαερτίου,
ποῦ σοι τύχης ἔστηκεν; ἦ πέφευγέ σε;

ΑΙΑΣ.

ἦ τοὐπίτριπτον κίναδος ἐξήρου μ', ὅπου;

ΑΘΗΝΑ.

ἔγωγ'· Ὀδυσσέα, τὸν σὸν ἐνστάτην, λέγω.

num vel adiectivorum generis neutrius cuiusvis generis verbis apponi posse. Neque vero quod Oppian. Hal. II, 499. scripsit, *αἰχμάζειν δηΐοις ἄλιον μόρον*, et Lycophr. v. 441: *αἰχμάσουσι λοισθίαν βοήν*, ad tuendam scripturam vulgatam adhibendum est.

V. 98. *ὥστ' οὔποτ' κτλ.*] I. e. *τοσοῦτον ὕμαξα χέρας ὥστε κτλ.*

V. 99. *τὸ σὸν*] Sermonem tuum. Sic 1401. *ἐπαινέσας τὸ σόν.*

V. 100. Schol.: *τἀμά· καλῶς τὰ ἐμὰ ἔφη, οὐχ ἃ δεῖ με λαβεῖν, ὡς ἰδίων ἀπεστερημένος.* — [*Εἰς τὸ αὐτό.*] *τὰ ἀνήκοντα ἐμοί.* De acerbitate dicti, *θανόντες ἀφαιρείσθων*, vide ad Ant. 310.

V. 101 sq. *τί γὰρ — ἔστηκεν*] Eadem orationis forma v. 983 sq. Philoct. 421 sq.: *τί δ' ὃς παλαιὸς κἀγαθὸς φίλος τ' ἐμός, Νέστωρ ὁ Πύλιος, ἔστιν;* Trach. 336. ed. meae: *τί δ', ἀντὶ τοῦ με τήνδ' ἐφίστασαι βάσιν;* Demosth. pro coron. p. 242, 2: *τί δ' Ἀρίστρατος ἐν Σικυῶνι; καὶ τί Περίλαος ἐν Μεγάροις; οὐκ ἀπεῤῥιμμένοι;* De locutione *παῖς ὁ τοῦ Λαερτίου* confert Neuius Reiz. de incl. acc. p. 77. Ant. 1181. *δάμαρτα τὴν Κρέοντος.* Trach. 1048. *ἄκοιτις ἡ Διός.* — De *εἶεν* ad O. C. 1303. dictum est, de usu verbi *στῆναι* ad huius fab. v. 198.

V. 103. Schol.: *τοὐπίτριπτον κίναδος· τὸ ἐξῶλες θηρίον. κίναδος γὰρ ἡ ἀλώπηξ· πάνυ δὲ κατατρέχει τοῦ Ὀδυσσέως, ὡς ἐχθίστου.* Rectius alii *ἐπίτριπτον* explicant versutum, collatis vocabulis *τρίμμα, περίτριμμα, ἐπίτριμμα*, et appositis verbis Andoc. de myst. p. 49: *ὃ συνοφάντα καὶ ἐπίτριπτον κίναδος.* Cf. Osann. diss. de Ai. p. 100 sqq.

V. 104. *ἔγωγ'*] Profecto.

Digitized by Google

ΑΙΑΣ.

ἥδιστος, ὦ δέσποινα, δεσμώτης ἔσω
θακεῖ· θανεῖν γὰρ αὐτὸν οὔτι πω θέλω.

ΑΘΗΝΑ.

πρὶν ἄν τί δράσῃς, ἢ τί κερδάνῃς πλέον;

ΑΙΑΣ.

πρὶν ἄν δεθεὶς πρὸς κίον' ἐρκείου στέγης

ΑΘΗΝΑ.

τί δῆτα τὸν δύστηνον ἐργάσει κακόν;

ΑΙΑΣ.

μάστιγι πρῶτον νῶτα φοινιχθεὶς θάνῃ.

ΑΘΗΝΑ.

μὴ δῆτα τὸν δύστηνον ὧδέ γ' αἰκίσῃ.

ΑΙΑΣ.

χαίρειν, Ἀθάνα, τἄλλ' ἐγώ σ' ἐφίεμαι·
κεῖνος δὲ τίσει τήνδε κοὐκ ἄλλην δίκην.

Sic 1347. Trach. 1248. et alibi saepissime. Similiter in negatione *οὐ δῆτ' ἔγωγε* dicitur, ut O. R. 1161. Trach. 1208. Phil. 735. Tum Scholiasta: *τὸν σὸν ἐνστάτην· ἤτοι κατὰ πάντα ἐνιστάμενόν σοι, ἢ ἰδικῶς ἐπὶ τῆς κρίσεως μόνον, οἷον τὸν ἀντίδικον. κυρίως δὲ ἐνστάτης, ὁ ἐν τῇ ὁδῷ ἀντιστήκων τινί, ὡς εἰ λέγοι τις τὸν Οἰδίποδα τοῦ Λαΐου ἐνστάτην γεγενημένον.* [*Εἰς τὸ αὐτό.*] *ἐχθρόν, ἀντίπαλον.* Etymol. M. p. 625, 24: *παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Αἴαντι μαστιγοφόρῳ, τὸν σὸν ἐνστάτην λέγω ἀντὶ τοῦ ἀντιστάτην.* Nomen *Ὀδυσσέα* trisyllabum est; vide Matth. §. 83. not. 3.

V. 105. Schol.: *ἥδιστος· καθ' ἡδονήν μοι.*

V. 107. *κερδάνῃς*] Vide Matth. §. 185. Lobeck. ad Phryn. p. 24 sqq. De postposito pronomine interrogativo vide Matth. §. 488, 12.

V. 108—110. *πρὶν ἄν — φοινιχθεὶς θάνῃ*] Haerere quis possit in dictione *θανεῖν οὔτι πω θέλω, πρὶν ἄν — θάνῃ*. At sunt ea verba hoc sensu dicta: nolo eum ante mori, quam flagello terga eius ita cruentavero, ut ea ipsa re mortem consequatur. Sic Philoct. 1329 sqq.: *καὶ παῦλαν ἴσθι τῇσδε μήποτ' ἐντυχεῖν νόσου βαρείας, — πρὶν ἄν — τῶν παρ' ἡμῖν ἐντυχὼν Ἀσκληπιδῶν νόσου μαλάξθῇς τῇσδε.*

V. 108. *δεθεὶς — στέγης*] *κίον ἐρκείου στέγης*, ut Schol. ait, vel tibicinem significat, qui tecti trabem fulcit, *τὸν τὴν ὀροφὴν ὑπερείδοντα κίονα*, Plut. Rom. c. 28. Pausan. VI, 9, 3., quem Aeschylus Ag. 897. *ὑψηλῆς στέγης στῦλον ποδήρη* vocat, vel quamlibet aliam columnam in aula tentorii positam. Is consuetus alligandis noxiis locus; *προσδεθεὶς κίονι ἔλαβε πληγὰς πολλάς*, Artemid. I, 68. p. 114. *δήσαντες πρὸς τὸν κίονα αὐτὸν ἐμαστίγουν*, Aeschin.

ΑΘΗΝΑ.

σὺ δ' οὖν, ἐπειδὴ τέρψις ἥδε σοι τὸ δρᾶν,
χρῶ χειρί, φείδου μηδὲν ὧνπερ ἐννοεῖς.

ΑΙΑΣ.

χωρῶ πρὸς ἔργον· τοῦτό σοι δ' ἐφίεμαι,
τοιάνδ' ἀεί μοι σύμμαχον παρεστάναι.

ΑΘΗΝΑ.

ὁρᾷς, Ὀδυσσεῦ, τὴν θεῶν ἰσχὺν, ὅση;
τούτου τίς ἄν σοι τἀνδρὸς ἢ προνούστερος,
ἢ δρᾶν ἀμείνων εὑρέθη τὰ καίρια;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἐγὼ μὲν οὐδέν' οἶδ'· ἐποικτείρω δέ νιν,
δύστηνον ἔμπας, καίπερ ὄντα δυσμενῆ,
ὀθούνεκ' ἄτῃ συγκατέζευκται κακῇ,
οὐδὲν τὸ τούτου μᾶλλον ἢ τοὐμὸν σκοπῶν.

c. Tim. p. 83. eodemque modo Lysias Fr. XLV, 407, 4. Hyperides ap. Poll. III, 80. LOB. Idem de forma adiect. ἐρκεῖος optime ad h. l. exposuit.

V. 110. Schol.: μάστιγι πρῶτον· ἐντεῦθεν ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ δράματος· οὐ πρότερον φονεύω αὐτόν, πρὶν ἂν μαστίξω.

V. 112. χαίρειν — ἐφίεμαι] De ceteris, omnia, quae vis, fieri cupio; quod cum usitata amandandi formula χαίρειν σὲ κελεύω verbis congruit, sententia discrepat, quippe seiunctum ab aspernationis significatione, quae illi non nativa quidem, sed usus quodam arbitrio adiuncta est. LOB.

V. 114. τὸ δρᾶν] De articulo infinitivo praeposito bene exposuit Matth. §. 543. et ad Eur. Hipp. 49.

V. 115. χρῶ χειρί, φείδου] Asyndeton in exhortatione. Adscripsit Neuius v. 811. 844. 988. Ant. 1037. Trach. 1255.

V. 116 sq. χωρῶ — παρεστάναι] His dictis in tentorium redit Aiax.

V. 119 sq. τίς ἄν — εὑρέθη] Quis repertus esset? Supple: si quaesitus esset. Cf. Matth. §. 599. b. c. Rost. §. 121, 8. A. b. Adscripsit Neuius Ai. 411. 430. O. R. 117. Ant. 390. 502. Trach. 709. Phil. 443. 869.

V. 121 sq. ἐποικτείρω κτλ.] Recte Hermannus monuit hoc dici: miseret me Aiacis, qui, ut sit inimicus, at miser tamen, ideoque miserationе dignus est. Scholiasta: Ἴωνες ἔμπης φασίν, Ἀττικοὶ δὲ ἔμπας καὶ ἔμπα.

V. 123. ἄτῃ συγκατέζευκται] Similis locutionis exempla attuli ad Ant. 1289.

V. 124. Schol.: ἢ τοὐμὸν σκοπῶν· οἷον, ἀφορῶν εἰς τὰ ἀνθρώπινα· τὰ πάντων κοινά.

Digitized by Google

ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἴδωλ', ὅσοιπερ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.

ΑΘΗΝΑ.

τοιαῦτα τοίνυν εἰσορῶν ὑπέρκοπον
μηδέν ποτ' εἴπῃς αὐτὸς εἰς θεοὺς ἔπος,
μηδ' ὄγκον ἆρῃ μηδέν', εἴ τινος πλέον
ἢ χειρὶ βρίθεις, ἢ μακροῦ πλούτου βάθει·
ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια· τοὺς δὲ σώφρονας
θεοὶ φιλοῦσι καὶ στυγοῦσι τοὺς κακούς.

V. 130. Pauci codd. *βάρει* pro *βάθει*.

V. 125. *ἄλλο πλὴν*] I. e. *ἄλλο ἤ*, coll. Schaefero ad Demosth. Mid. p. 572, 20.

V. 127. Schol.: *ὑπέρκοπον· ἀντὶ τοῦ ὑπέρκομπον.* Quae praeterea ad hunc locum annotavit Scholiasta, ea transscripsi in fab. Ai. not. 7.

V. 129. *μηδ' ὄγκον ἆρῃ μηδέν'*] Significationem sibi sumendi sive animo concipiendi habet utraque forma, et *αἴρειν* et *αἴρεσθαι*: activa v. 75. *δεινὰν αἴρειν*, Eur. Iph. A. 1598. *θάρσος αἴρειν*, Musaeus v. 243. *ἄλγος ἀείρων*, media Diodor. XXXI. p. 127. *πένθος ἤρατο*, Theocr. V, 20. *ἄλγος ἀροίμην*, Oppian. Cyn. II, 63. *δῆριν ἀείρασθαι*. LOB. Addo Trach. 80. *τοῦτον ἆρας ἄθλον*. Ibid. 491. *κοὔτοι νόσον γ' ἐπακτὸν ἐξαρούμεθα*. Notentur hic simul duo alia verba, quorum activum pro usitatiore forma medii Sophocles usurpavit, *φέρειν* O. C. 6. O. R. 590. El. 1088., et *ἐπισπᾶν* huius fabulae v. 769.

V. 130. *χειρὶ βρίθεις*] Eustathius Il. A. p. 54: *χειρὶ βρίθεις ἀντὶ τοῦ δυνατὸς εἶ.*

V. 134—171. Minerva ubi evanuit Ulixesque e scena discessit, advenit Chorus, ex nautis Salaminiis constans. Qui quum sibi persuadere non potuisset verum esse, quod Ulixes dissipasset, greges Graecorum, qui nocte praeterita occisi erant, Aiacem interfecisse, precatur eam, ut egressus e tentorio istius rumoris invidiam ipse opprimat.

V. 134. *Τελαμώνιος παῖ*] Eodem modo Hom. Il. V, 67. *Τελαμώνιον υἱόν*. Soph. O. R. 267. *τῷ Λαβδακείῳ παιδὶ Πολυδώρου τε κτλ.* Trach. 51. *τὴν Ἡρακλειον ἔξοδον*. 170. *τῶν Ἡρακλείων πόνων*. 576. *φρενὸς τῆς Ἡρακλείας*. El. 570. *Ληταία κόρη*. Cf. Matth. §. 446, 10. Similiter Latini, veluti Ovid. Met. I, 473. Apollineas medullas. Virg. Aen. VII, 1. Aeneia nutrix. Vide etiam ad v. 49. notata.

V. 135. *Σαλαμῖνός ἔχων βάθρον*] Brunckius: qui tenes Salaminis sedem. Rectius, opinor, *ἔχων* interpretabimur qui possides, et *Σαλαμῖνος βάθρον* Salamina eminentem sc. e mari. Cf. 860. *πατρῴων ἑστίας βάθρων*. Philoct. 1000: *ἕως ἂν ἡ μοι γῆς τόδ' αἰπεινὸν βάθρον*. Ant. 854. *ὑψηλὸν ἐς Δίκας βάθρον*, pro quo Aesch. Ag. 383. dixit: *λακτίσαντι μέγαν Δίκας βωμόν*. Eur. Iph. Aul. 1283. *Τροίας πλευρὸν βάθρον*.

Ibid. *ἀγχιάλου*] Lobeckius Salamina ita dici putat,

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

Τελαμώνιε παῖ, τῆς ἀμφιρύτου
Σαλαμῖνος ἔχων βάθρον ἀγχιάλου,
σὲ μὲν εὖ πράσσοντ' ἐπιχαίρω·
σὲ δ' ὅταν πληγὴ Διὸς ἢ ζαμενὴς
λόγος ἐκ Δαναῶν κακόθρους ἐπιβῇ,
μέγαν ὄκνον ἔχω καὶ πεφόβημαι,
πτηνῆς ὡς ὄμμα πελείας.
ὡς καὶ τῆς νῦν φθιμένης νυκτὸς

quod quasi *πρόσγειος* sit et tam prope a continente distet, ut ab altera tantum parte mare attingere videatur. Hermannus autem, quum eodem vocabulo ornentur Peparethus apud Hom. h. in Apoll. 32., Lemnus, Icaria, aliae insulae ap. Aeschyl. Pers. 861., non recusat, quin de urbe in hoc nomine cogitetur. Ego neutram rationem probo, sed, quod exemplis illis satis declarari mihi videtur, usu factum esse puto, ut adiectivum *ἀγχίαλος* significaret in mari situs. Similiter Ant. 953. *ἀγχίπολις* dicitur Mars, ita ut sit *ἔμπολις* vel *ἐγχώριος*. Neque offensio est in coniunctis adiectivis *ἀμφιρύτου* et *ἀγχιάλου*, quibus ambobus hoc significatur, Salamina circum circa mari adlui.

V. 136. *σὲ — ἐπιχαίρω*] Diversus hic locus a ceteris omnibus est, in quibus *χαίρειν* cum accusativo participii coniunctum reperitur, cuiusmodi exempla attulit Matth. §. 414, 12. et §. 555. i. Neque enim illud potest Chorus dicere, quod alias *χαίρω σε εὖ πράσσοντα* significat, gaudeo, quod vales, sed hoc dicere debet: si vales, gaudeo, sive, quae Latinorum in hac re formula sollemnis est, si vales, bene est. Itaque genitivus potius participii requiritur: *σοῦ μὲν εὖ πράσσοντος, ἐπιχαίρω*. Sed, ut vere monet Lobeckius, quia quae sequuntur, *σὲ δ' ὅταν ζαμενὴς κτλ.*, sententiae summam continent, hic accusativus pronomen praecedens in sui similitudinem videtur traxisse.

V. 137. *πληγὴ Διὸς*] Confert Musgravius v. 278 sq. Sophoclis Oilei fragm. apud Stobaeum Serm. 114, 6. p. 584: *ὅταν δὲ δαίμων — μάστιγ' ἐρείσῃ*. Hom. Il. V, 812. *Διὸς μάστιγι*. Scholiasta explicat nomine *νόσος*.

V. 138. *ἐκ Δαναῶν*] Vide quae ad Ant. 193. annotata sunt. *Κακόθρους* explicat Scholiasta *διάβολος*. Cf. Ant. 500. cum nota nostra.

V. 140. Schol.: *πτηνῆς ὡς ὄμμα πελείας· ἐπεὶ περιδεὴς τὸ ζῶον. ὄμμα δὲ πελείας περιφραστικῶς ἡ πέλεια.* Immo recte Lobeckius monuit cogitate Sophoclem *ὄμμα πελείας* posuisse, quod oculorum nictatione animi motum significari intelligeret. Cf. O. C. 726 sq. et Trach. 527. Idem Lobeckius ad defendendam locutionem *πτηνῆς πελείας* apte contulit Philoct. 289. *ὑπόπτεροι πέλειαι*. Epigrammat. T. IV. p. 258. *πτηναὶ χῆνες*. Aesch. Sept. c. Th. 1022. *πετεινοὶ οἰωνοί*.

V. 141. Schol.: *ὡς καὶ — νυκτός· ὡς καὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς ἐν φόβῳ γεγόναμεν ἐπὶ τῇ σῇ δυσκλείᾳ. πιθα-*

Digitized by Google

μεγάλοι θόρυβοι κατέχουσ' ἡμᾶς
ἐπὶ δυσκλείᾳ,
σὲ τὸν ἱππομανῆ λειμῶν' ἐπιβάντ'
ὀλέσαι Δαναῶν βοτὰ καὶ λείαν,
ἥπερ δορίληπτος ἔτ' ἦν λοιπή,
πτείναντ' αἴθωνι σιδήρῳ.
τοιούσδε λόγους ψιθύρους πλάσσων

νῶς δὲ οὐκ ἐλέγχει τὸν βασιλέα ὡς ἡμαρτηκότα, ἀλλὰ τὴν δυσπραξίαν προσέλαβεν ὡς ἀπὸ τῆς εἱμαρμένης· πάνυ δὲ εὔνοι ὄντες ἀπιστοῦσι, καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ συκοφαντεῖσθαι· ἓν δέει οὖν καθέστηκα, ὅταν ᾖ τι τοιοῦτο περὶ σέ.

V. 142 sq. *μεγάλοι — δυσκλείᾳ*] Oratio obliqua, *σὲ τὸν ἱπποµανῆ — σιδήρῳ*, apta est ex notione dicendi sive vociferandi, quae inest in verbis *μεγάλοι — ἡμᾶς*, quorum sensus hic est: magnis tumultuantium clamoribus obruti sumus, quod idem est atque magna cum vociferatione nobis dictum est. Itaque *μεγάλοι θόρυβοι* ab eo quod v. 173. positum est, *μεγάλα φάτις*, eo tantum nomine differt, quod vociferationis vel tumultuationis notionem includit. Similis usus est verbi *ὀοθεῖν* Ant. 259. 290. et *ἐπιῤῥοθεῖν* Trach. 264. Denique *ἐπὶ δυσκλείᾳ* iungendum cum substantivo *θόρυβοι* est, ita ut *θόρυβοι ἐπὶ δυσκλείᾳ* paene idem sit atque *θόρυβοι δυσκλεεῖς*. Cf. Matth. §. 586. *γ*.

V. 144. *τὸν ἱπποµανῆ λειμῶν'*] Magna equorum armenta in vicinia Troiae fuisse multis veterum testimoniis probatur. Hom. Il. *ν*, 221. de Erichthonio, Troiae rege: *τοῦ τρισχίλιαι ἵπποι ἕλος κάτα βουκολέοντο θήλειαι.* Quintus Cal. II, 486: *πεδίον μέγα ἱπκόβοτόν τε, ὀπκόσον ἀμφὶ ῥοαῖς Σιμόεις καὶ Ξάνθος ἐέργει.* Virg. Ge. III, 269. MUSGR. De adiectivo *ἱπποµανῆ* Brunckius, Musgravius et Wakefieldius conferunt *πεδία ὑλοµανοῦντα, θαλλοµανοῦντα* et *καρποµανῆ*, quibus addi possunt verba *χορτοµανεῖν* et *χερσοµανεῖν*, vites triferae, quas ob id insanas vocant, Plin. XVI, 27. *μύχλος ἄρπελος* Aesch. fr. 405., eoque evincere student *λειμῶνα ἱπποµανῆ* esse campum vel equis vel gramine luxuriantem. Posterius vehementer abhorret, prius Hermannus probavit; quanquam metaphora paulo audacior videtur, quia e campo equi non pullulant et exuberant ut ex agro et arbore frondes foliaque; neque facile quis campum Asium *κυνοµανῆ* dixerit. Nos Scholiastae explicanti: *ἐφ' ᾧ οἱ ἵπποι µαίνονται*, accedimus, *λειμῶνα ἱπποµανῆ* pratum significare equis pervulgatum, sive quod equi persultant et perfurunt, ut Virg. Ge. II, 407: virginibus bacchata Lacaenis Taygeta, quod verbum de feris montivagis usurpat Lucretius V, 822: animal omne, quod in magnis bacchatur montibus passim; neque negabit quisquam montes feris bacchatos *ὄρη θηροµανῆ* dici potuisse. Passivam significationem habent etiam *θεοµανής* et *ἡλιοµανής*, sed aliter temperatam. Thrace bello furiosa apud Horatium *τὴν ἀρεϊµανῆ* vel *δοριµανῆ* significare videtur intellectu activo. LOB.

εἰς ὅτα φέρει πᾶσιν Ὀδυσσεύς,
καὶ σφόδρα πείθει.
περὶ γὰρ σοῦ νῦν εὖπιστα λέγει,
καὶ πᾶς ὁ κλύων τοῦ λέξαντος
χαίρει μᾶλλον τοῖς σοῖς ἄχεσιν καθυβρίζων.
τῶν γὰρ μεγάλων ψυχῶν ἰείς
οὐκ ἂν ἁμάρτοις, κατὰ δ' ἄν τις ἐμοῦ

V. 155. ἁμάρτοις cum G. Dindorfio ex La. et Suida s. v. κλύει restitui. Vulgo ἁμάρτοι.

V. 145. βοτὰ καὶ λείαν] Vocabulo βοτά idem significatur atque v. 42. nomine ποίμναις, i. e. omnes omnino pecudes, in quas Aiax irruit. Itaque quod appositionis loco a prosaico scriptore additum esset, λείαν, poeta maluit per καὶ copulam cum voc. βοτά coniungere. Similia exempla ad h. l. attulit Lobeckius.

V. 147. κτείνοντ' αἴθωνι σιδήρῳ] Vel sponte apparet αἴθωνα dici σίδηρον propter nigrum colorem sive splendorem. Eodem sensu eadem in re dictum est infra v. 230 sq. συγκατακτὰς κελαινοῖς ξίφεσιν βοτά. Neque aliter accipiendum est quod idem poeta dixit Trach. 845. ed. meae: ἰὼ κελαινὰ λόγχα πρὸμάχου δορός, quod male interpretatus Scholiasta est, cuius annotationem a me descriptam vide. Denique non dubito, quin, quo sensu hic σίδηρος αἴθων dictum est, eodem huius fab. 1025. κνάδων appellatus sit αἰόλος. Cf. Trach. 94. αἰόλα νύξ.

V. 151. Schol.: εὖπιστα λέγει· ὅτι ἐν ἀτυχίᾳ καθέστηκας τῆς ἥττης χάριν· ἢ ἐπεὶ μέγας εἶ, εἶχες τὸν φθόνον συμπράττοντα.

V. 152 sq. καὶ πᾶς — καθυβρίζων] Et quicunque audit, maiore cum voluptate quam is, qui dixit, tuis aerumnis insultat. De dativo vide Matth. §. 378. not. 3. §. 402. c. Rost. §. 106. annot. 2.

V. 154 sq. Schol.: ἰείς· ἀφιείς, τοξεύων. κατὰ μὲν τῶν μεγάλων ψυχῶν ἰείς τις οὐκ ἂν ἁμάρτοι, κατ' ἐμοῦ δὲ ἰείς τις οὐ πείθοι τὸν ἀκούοντα. Verbum ἵημι cum genitivo coniunctum est, quod, ut recte vidit Scholiasta, idem fere atque τοξεύω significat, cuiusmodi verba cum genitivo coniungi tironibus notum est. Ipsum autem illud τοξεύω sive ἵημι non proprio, sed metaphorico sensu accipiendum hic esse patet, ita ut maledictis petere aliquem significet. Tum verba οὐκ ἂν ἁμάρτοις, quae proprie significant a scopo non aberres, quo sensu hic posita sint, poeta ipse explicat sequentibus οὐκ ἂν τις πείθοι. Simillime dixit Demosth. c. Aristogit. p. 771, 17: δοκεῖ μοί τις οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν εἰπών, ὅτι νυνὶ κρίνεται μὲν Ἀριστογείτων, et Herodotus VII, 139: νῦν δὲ Ἀθηναίους ἄν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι. Quo in loco permirum est neminem editorum vidisse, quod vulgo post ἁμαρτάνοι additur, τὸ ἀληθές, interpretis additamentum esse. De simillimo verbi τυγχάνειν usu ad Phil. 220 sq. diximus.

V. 155 sq. κατὰ δ' ἄν κτλ.] De duplicata ἄν particula vide Rost. §. 120. not. 4.

Digitized by Google

τοιαῦτα λέγων οὐκ ἂν πείθοι·
πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει.
καίτοι σμικροὶ μεγάλων χωρὶς
σφαλερὸν πύργου ῥῦμα πέλονται·
μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς ἄριστ' ἄν,
καὶ μέγας ὀρθοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων.
ἀλλ' οὐ δυνατὸν τοὺς ἀνοήτους
τούτων γνώμας προδιδάσκειν.

V. 168. ἄπερ e lemmate Scholii restitui. Vulgo ἅτε.

V. 157. τὸν ἔχονθ'] *Οἱ ἔχοντες* dicuntur non solum divites, sed quicunque prae ceteris fortuna, arte, virtute, auctoritate eminent. Cf. Valck. ad Eur. Phoen. 408. De sententia attulit Scholiasta Pindari Nem. VIII, 21: *ὄψον δὲ λόγοι φθονεροῖσιν· ἅπτεται δ' ἐσλῶν ἀεί, χειρόγευσι δ' οὐκ ἐρίζει.* Magis huc pertinere Pindari Pyth. XI, 45. videtur: *ἴσχει τε γὰρ ὄλβος οὐ μείονα φθόνον.*

V. 158—161. καίτοι — μικροτέρων] Quod modo dixerat, plebem invidere principibus solere, id temere fieri iam probat eo, quod plebs sine principibus infirmum civitatis praesidium sit. Principum enim opera plebem optime conservari pariter atque principum salus in salute plebis consistat. Ceterum recte Musgravius: Vereor, inquit, ne poeta, qui optimatium partes secutus videtur, civium suorum levitatem et in principes civitatis procacitatem notare hic [v. 158—163.] voluerit. — Cf. huius fab. 1044 sqq. et vide quae ad O. R. 846. annotavi.

V. 159. Schol.: *σφαλερὸν ῥῦμα· ἀντὶ τοῦ ἀσθενὴς φυλακή. πύργου· πόλεως.* Nomen *πύργος* eodem significatu hic positum est atque O. R. 56 sq.: *ὡς οὐδέν ἐστιν οὔτε πύργος οὔτε ναῦς ἔρημος, ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων ἔσω.* Quo loco quemadmodum arcem, in qua solus rex esset, nihil valere dixit, ita vicissim hic, in qua arce plebes sine principe sit, eam se tuturam esse negat. Qua imagine non dubium est quin eo consilio poeta usus sit, ut eam infirmam ac miseram esse civitatem diceret, in qua penes plebem summa rerum esset. Praeterea vide quae in Cens. p. 94 sqq. exposui.

V. 163. Schol.: *τούτων· τῶν λεχθέντων.* De verbo *προδιδάσκειν* cf. Trach. 681. *προὐδιδάξατο.* Philoct. 1015. *εὖ προὐδίδαξεν.* et 538. *προὔμαθον.* Vide Stallbaum. ad Plat. Gorg. p. 154.

V. 164. ὑπὸ — θορυβεῖ] Non raro *θορυβοῦμαι* ita dicitur, ut non tam sit tumultus vel seditio in me excitatur, quam potius maledictis publice excipior, petor, veluti apud Plutarch. Nic. c. 28: *Ἑρμοκράτης μὲν εἶπὼν, ὅτι τοῦ νικᾶν κρεῖττόν ἐστι τὸ καλῶς χρῆσθαι τῇ νίκῃ, οὐ μετρίως ἐθορυβήθη.*

V. 166. Schol.: *ἀπαλέξασθαι· ἀντὶ τοῦ ἀντιτάξασθαι.*

V. 167—171. ἀλλ' ὅτε γὰρ δὴ — ἄφωνοι] Factum hic, quod saepe faciunt Graeci et poetae et prosaici scriptores, ut, quo gravior sit exitus periodi, membrum causale praeponant.

Digitized by Google

ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν θορυβεῖ,
ἡμεῖς αὐδὲν σθένομεν πρὸς ταῦτ'
ἀπαλέξασθαι σοῦ χωρίς, ἄναξ.
ἀλλ' ὅτε γὰρ δὴ τὸ σὸν ὅμμ' ἀπέδραν,
παταγοῦσιν ἅπερ πτηνῶν ἀγέλαι·
μέγαν αἰγυπιὸν δ' ὑποδείσαντες
τάχ' ἄν, ἐξαίφνης εἰ σὺ φανείης,
σιγῇ πτήξειαν ἄφωνοι.

V. 169. δὲ particulam in libris omissam cum Brunckio Hermannus aliique adiecerunt.

Nexus enim sensusque hic est: neque nos tantum valemus, ut sine te istorum voces coerceamus; sed tu si subito appareas, timidi isti obmutescant; nam (i. e. quum contra) ubi aspectum tuum effugerunt, petulanter vociferantur. Itaque ἀλλὰ particulam poeta referri voluit ad verba εἰ σὺ φανείης. Quam ob rem haerere quis possit in δὲ particula post αἰγυπιόν posita. Sed recte monuit Lobeckius eam, quod interpositum esset παταγοῦσιν, ad redordiendum ἀλλά a poeta additam esse. Idem factum Trach. 552 sq.: ἀλλ' οὐ γάρ, ὥσπερ εἶπον, ὀργαίνειν καλὸν γυναῖπα νοῦν ἔχουσαν· ἢ δ' ἔχω, φίλαι, λυτήριον λύπημα, τῆδ' ὑμῖν φράσω, ubi ἀλλά particula ad membrum posterius spectat, ἢ δ' ἔχω κτλ. Similiter dictum a Demosthene c. Timocr. p. 716, 9: ἀλλὰ γὰρ αὐτίπα ἐρῶ περὶ τούτων; νῦν δ' ἀναγίγνωσκε τὸν ἐξῆς νόμον. Deinde vere Hermannus magnam in ea re vim esse me admonuit, quod Aiax non comparetur per ὡς particulam cum magno vulture, sed ipse magnus vultur appelletur, μέγαν αἰγυπιὸν δ' ὑποδείσαντες. Denique illud facile intelligitur, non opus fuisse, ut ad verba ἅπερ πτηνῶν ἀγέλαι poeta hoc adiungeret: μέγαν αἰγυπιὸν ἀποδρᾶσαι Quod quum posset facere, tamen maiore cum vi vulturis mentionem in sequentibus iniecit.

V. 168. ἅπερ πτ. ἀγέλαι] Hesychius: ἅπερ· καθάπερ. Sic O. R. 176: ἄλλον δ' ἂν ἄλλῳ προςίδοις, ἅπερ εὔπτερον ὄρνιν. Aesch. Eum. 660: ἡ δ' ἅπερ ξένῳ ξένη ἔσωσεν ἔρπος.

V. 170 sq. τάχ' ἄν, ἐξαίφνης — ἄφωνοι] Apte comparavit Lobeckius Hippocratis Epist. ad Philop. T. I. p. 14: δμῶες — θορυβοῦντες καὶ στασιάζοντες, ὁκόταν ἐξαπιναίως ἢ δέσποινα αὐτοῖς ἐπιστῇ, πτοηθέντες ἀφησυχάζουσιν. De verbis extremis σιγῇ — ἄφωνοι adscripsit idem Pindar. Pyth. IV, 101: σιωπᾷ ἔπταξαν ἄφωνοι. Notum est Homericum ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ.

V. 172—198. Summa totius loci haec est: Num forte Diana te, quod ingratus in eam fueris, in greges Graecorum immisit, an Enyalius tibi succensuit, ut in nocturnum te scelus illud ageret? Numquam enim tua sponte eo amentiae progressus es, ut in greges irrueres; a dis autem insania tibi immissa esse possit; sed utinam ne verum sit, quod perpetrasse dicere. Quod

Digitized by Google

(στροφή.)

Ἦ ῥά σε Ταυροπόλα Διὸς Ἄρτεμις,
ὦ μεγάλα φάτις, ὦ μᾶτερ αἰσχύνας ἐμᾶς, ὧρ-
μασε πανδάμους ἐπὶ βοῦς ἀγελαίας,
ἢ που τινὸς νίκας ἀκάρπωτον χάριν, ἢ ῥα κλυ-
τῶν ἐνάρων
ψευσθεῖσ', ἀδώροις εἴτ' ἐλαφηβολίαις,
ἢ χαλκοθώραξ εἴ τιν' Ἐνυάλιος

V. 176. *ἢ που* scripsi cum Lobeckio. Vulgo *ἤ που*.
V. 178. *ψευσθεῖσ' ἀδώροις* cum Stephano Musgravius, Lobeckius aliique restituerunt. Libri vitiose *ψευσθεῖσα*

si est fictum, noli, orex, in tentorio delitescens committere, ut in tantam invidiam vocere, mihique summus inferatur dolor, sed egressus inimicorum protervam frange petulantiam.

V. 172. *ἦ ῥα*] Non affirmativo, sed interrogativo sensu positae hae particulae hic sunt. Sic Hom. Il. ε, 421. 762. η, 446. ι, 674.

Ibid. *Ταυροπόλα — Ἄρτεμις*] De Dianae sollemnibus fanaticis multis dixi in Aglaopham. p. 1089., imprimisque illam, quae Tauricae et Tauropolae cognomen habet, bacchantium ritu propitiatam esse demonstravi p. 290 sq.; unde apparet, cur ab ea potissimum hoc loco furoris causa repetatur. LOB. De terminatione *Ταυροπόλα* vide Lobeck. ad h. l. et Porson. praef. ad Eur. Hec. p. X. et ad Med. 822.; de genitivo *Διός* e nomine *Ἄρτεμις* apto ad O. C. 622. monitum est.

V. 173. Schol.: *ὦ μεγάλα φάτις· διὰ μέσου ἡ ἀναφώνησις· ὦ θαυμασὴ φήμη, ἥτις ἐγέννησάς μοι ταύτην τὴν αἰσχύνην· κακὴ γὰρ φήμη ὑπῆρξε περὶ τοῦ Αἴαντος.* Adiectivum *μέγας* apud tragicos saepe idem fere atque *δεινός* significare monet Erfurdtius coll. Aesch. Choeph. 479. *μέγας μόρος*. Ag. 1492. *μέγας δαίμων*. Pers. 903. *μεγάλως δμαθέντες*. De locutione *μᾶτερ αἰσχύνας ἐμᾶς* confer Philoct. 1360: *οἷς γὰρ ἡ γνώμη κακῶν μήτηρ γένηται*.

V. 175. Schol.: *πανδήμους· τὰς παντὸς τοῦ δήμου*.

V. 176. *ἢ που*] I. e. *ἴσως, εἰκότως*. Primum Chorus in Dianam suspicionem confert: *ἦ ῥά σε Ταυροπόλα—*, iraeque eius causam comminiscitur hanc: certe ob victoriam non remuneratam irata, sive ea victoria bellica fuit, sive venatoria. Itaque sequens *ἦ ῥα* suum et proprium locum obtinet in exordio enuntiati secundarii. LOB. Verba *τινὸς — χάριν* hic proprie significant ob non perceptum fructum alicuius victoriae. Recte Matthiaeus §. 576., quem vide, *διὰ τὸ μὴ κεκαρπῶσθαι νίκην τινά*. Qui *χάριν* accusativum esse putaruut aptum e verbo *ψευσθεῖσα*, ante omnia docere exemplis debebant fraudari aliqua re ita a Graecis dictum esse, ut *ψεύδεσθαι* cum accusativo substantivi rei coniungeretur. Ego quidem istiusmodi locutionis exemplum non novi. Nam quod Xen. An. II, 2, 13. dixit, *τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν*, nihil huc pertinet.

V. 178. *ἀδώροις εἴτ'*

Digitized by Google

μομφὰν ἔχων ξυνοῦ δορὸς ἐννυχίοις
μαχαναῖς ἐτίσατο λώβαν;

(ἀντιστροφή.)

οὔποτε γὰρ φρενόθεν γ' ἐπ' ἀριστερά,
παῖ Τελαμῶνος, ἔβας τόσσον ἐν πολίμοις πίτνων· ἦ-
οἱ γὰρ ἂν θεία νόσος· ἀλλ' ἀπερύκοι

δώροις.

V. 179. εἴ τιν' cum Elmsleio scripsi. Libri ἤ τιν'.
V. 183. πίτνων cum Dindorfio scripsi. Libri πιτνῶν.

ἔλαφ.] Recte Musgravius: ob cervos iaculo confixos nullo postea munere deae oblato. De dativo, qui referendus ad ὥρμασεν est, confer Matth. §. 397., de coniunctis ἤ et εἴτε particulis adscripsit Lobeckius Eur. Alc. 114: ἤ Λυκίας εἴτ' ἐπὶ τὰς Ἀμμωνιάδας ἕδρας. Iph. T. 273: εἴτε Διοσκόρων ἢ Νηρέως ἀγάλματα. Plat. Legg. IX, 862. D: εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, et alia. Vide Schaefer. Melett. critt. p. 5. Matth. §. 617.

V. 179 sqq. ἦ χαλκ. — λώβαν] An loricatus Enyalius tibi succensens propter sociam hastam (i. e. quod adiutus ab eo ingratus fueris) contumeliam hanc ultus est ita, ut in nocturnum illud scelus te ageret? De locutione μομφάν τινι ἔχειν confer Eur. Or. 1069: ἐν μὲν πρῶτά σοι μομφὴν ἔχω. Phoen. 780: ὥστ' ἐμοὶ μομφὰς ἔχειν. Tum ξυνὸν δόρυ idem fere est atque συμμαχία. Similiter Eur. Andr. 525. δόρυ σύμμαχον.

V. 179. Ἐνυάλιος] Ipsum Martem hoc nomine non posse significatum esse ex eo apparet, quod deum istum Troianis favisse notum erat. Quanquam autem antiquissimis temporibus utroque nomine unus idemque deus significabatur, tamen postmodo singularis illa potestas Martis, quae nomine Ἐνυαλίου indicabatur, pro deo singulari haberi colique coepta est. Ita Athenienses Enyalium ut deum a Marte diversum coluisse diserte tradit Schol. Ven. ad Il. XVII, 211., probaturque id testimonio Aristoph. Pac. v. 457: Ἄρει δὲ μή; — μή. — μηδ' Ἐνναλίῳ γε; — μή, et iure iurando Epheborum Atticorum: ἕστορες θεοί, Ἄγραυλος, Ἐνυάλιος, Ἄρης, Ζεύς, in quo quum singuli singulis nominibus nuncupentur di, recte Lobeckius monet Ἐνυάλιος non posse pro epitheto Martis haberi. Videtur autem nomine illo is deus significatus esse, qui proelium excitare tumultumque bellicum commovere putabatur. Hinc qui bello impetum facere incipiebant τῷ Ἐνναλίῳ ἀλαλάζειν vel ἐλελίζειν solebant.

V. 182 sq. Schol.: ἀριστερά· τὰ μωρὰ οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν· δεξιὰ δὲ τὰ συνετά. Quod antecedit φρενόθεν est tuae mentis impulsu, interpretante Schol. recentiore ἀπὸ ῥίκείας γνώσεως. Tum de forma τόσσον vide Lobeckium ad hunc locum.

V. 185. ἦκοι γὰρ κτλ.] Utroque membro, οὔποτε — πίτνων et ἦκοι — νόσος, redditur ratio

Digitized by Google

καὶ Ζεὺς κακὰν καὶ Φοῖβος Ἀργείων φάτιν. εἰ δ' ὑποβαλλόμενοι
κλέπτουσι μύθους οἱ μεγάλοι βασιλῆς,
ἢ τᾶς ἀσώτου Σισυφιδᾶν γενεᾶς,
μή, μή μ', ἄναξ, ἔθ' ὧδ' ἐφάλοις πλωίαις
ὄμμ' ἔχων κακὰν φάτιν ἄρῃ.

(ἐπῳδός.)

ἀλλ' ἄνα ἐξ ἑδράνων, ὅπου μακραίωνι

V. 192. Vix dubitem, quin Sophocles *μακραίων* scripserit.

V. 193. *ποτὶ* ex mea coni. scripsi. Libri *ποτέ*. Quae particula coniuncta cum *ὅπου*, ut factum in Oed. C. v. 12., tum tantum poni potuit, si chorus ignorasset, quod non ignoravit, quo in loco Aiax versaretur.

V. 195. Cum Hermanno scripsi *ἀτάρβητος*, quae scriptura sententiae in stropha positae; unde in utriusque initio collocata *γὰρ* particula est, quanquam nos in posteriore membro particulam potius adversativam posuissemus. Sed ita solent nonnunquam Graeci loqui, veluti Aesch. Ag. 558 sqq.: *τὰ δ' αὖτε χέρσῳ καὶ προῳῆν, πλέον στύγος· εὐναὶ γὰρ ἦσαν δηΐων πρὸς τείχεσιν· ἐξ οὐρανοῦ γὰρ κἀπὸ γῆς λειμώνιαι δρῶσοι κατεφέκαζον.*

Ibid. *θεία νόσος*] Idem fere haec verba significant atque 137. *πληγὴ Διός*. Vide etiam nos ad Philoct. 191.

V. 187. Schol.: *ὑποβαλλόμενοι· ὑποβλήτως λέγοντες, ἢ ἰδιοποιησάμενοι· εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀληθῆ ταῦτα, ἀλλὰ πεπλασμένα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἢ Ὀδυσσέως.* Cf. 481. O. C. 794.

V. 188. *κλέπτουσι μύθους*] Confert Neuius 1137. El. 37. Ant. 493. Trach. 437. Phil. 57., et de *κλέπτειν τινά* El. 56. Ant. 681. 1218. Trach. 243. Phil. 55. 968.

V. 189. *ἢ τᾶς — γενεᾶς*] Repete ex versu antecedente articulum *ὁ*, ita ut *ὁ τᾶς γενεᾶς* sit *ὁ τᾶς γενεᾶς ὤν*. Cf. v. 200. De Sisypho pluribus ad hunc locum exposuit Scholiasta. Saepe autem Ulixi, quod ortus ex eo esset, a tragicis obiectum est. Cf. Philoct. 417. 625. ibique Schol. Eur. Iph. A. 514.

V. 190 sq. Schol.: *μή, μή μ', ἄναξ· τὸ πλῆρες· μὴ μή μοι.* Atque ita dativus ille ethicus huic loco accommodatus est, ut, quamvis aliud diphthongi illius elisae exemplum, quod certum sit, apud tragicos non reppererim, tamen statuere malim Sophoclem hic epicam licentiam (cf. Hom. Il. ξ, 165.) sibi indulsisse, quam contortas probare Hermanni et Matthiaei (cf. Gr. Gr. §. 633, 7.) interpretationes, qui *μ'* accusativum esse putant.

Ibid. *ἐφάλοις κλ. ὄμμ' ἔχων*] Desidens in tenteriis nauticis. Apte Lobeckius inter alia comparavit Horat. Od. III, 29, 5 sqq.: eripe te morae, nec semper udum Tibur et Aesulae declive *contemperis* arvum et Telegoni iuga parricidae. *ἐφάλοις πλωίαις* idem significat atque quod v. 3. posuit *σκηναῖς ναυτικαῖς*.

V. 192. *ἄνα*] Ἄνα pro *ἀνάστηθι* in iis vocibus est, quae etiam sequente vocali integrae pronuntiandae sunt, ideoque ab-

Digitized by Google

στηρίζει ποτὶ τᾷδ' ἀγωνίῳ σχολᾷ, 195
ἅπαν οὐρανίαν φλέγων.
ἐχθρῶν δ' ὕβρις ὧδ' ἀτάρβητος
ὁρμᾶται ἐν εὐανέμοις βάσσαις,
πάντων καγχαζόντων γλώσσαις
βαρυάλγητ'· ἐμοὶ δ' ἄχος ἔστακεν. 200

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

Ναὸς ἀρωγοὶ τῆς Αἴαντος,

ptura in codd. nonnullis annotata est. Vulgo ἀτάρβητα.

V. 197. Recte, puto, Dindorfius in Adnot. Oxon. καγχαζόντων scribendum esse monuit. Nihilominus retinui scripturam vulgatam, quum ex metris v. 195 sqq. appareat ne sic quidem pristinam manum omnino restitui.

iectionem ultimae vocalis adspernantur. HERM.

V. 192 sq. ὅπου — σχολᾷ] Recte Hermannus ἀγώνιον σχολήν interpretatus est: a bellicis negotiis cessationem. Vide ad v. 49. Dicitur autem Aiax in cessatione illa, ut in studio alicuius rei, defixus esse. Id enim significat στηρίζεσθαι πρός τινι. Simillime dicitur γίγνεσθαι πρὸς τῷ σκοπεῖν, πρὸς τοῖς πράγμασιν. De forma epica ποτί cf. Tham. fr. 230. ed. Dind. ποτιμάστιον. et fragm. inc. 747. ed. Dind.

V. 194. ἅταν οὐρ. φλέγων] Calamitatem divinitus immissam augens. Quod ita Chorus dixit, ut de rumore illo ab Ulixe dissipato, tanquam de calamitate a dis orta, non de insania Aiaci immissa, de qua nihildum certi sciret, cogitaret. Adiectivum οὐράνιον idem fere significat atque θεία v. 185. positum. Cf. quae ad Ant. 416. monita sunt. Scholiasta: τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεμφθεῖσαν ἄτην αὔξων.

V. 196. ἐν εὐαν. βάσσαις] Quidam interpretes pascua significari putant, inter montes sita, ubi Aiax pecudes occiderit. Probabilius alii metaphorice dicta putant. Quam interpretationem post illam, de qua dixi, iam Schol. commemoravit: ἢ ἐν εὐανέμοις βήσσαις, οἷον ἐν εὐδίᾳ καιρὸν ἔχοντες διαβάλλουσιν. [Εἰς τὸ αὐτό.] λείπει ὡς πῦρ· ὡς πῦρ ἐν εὐανέμοις βήσσαις. Adscripsit Neuius II. ξ, 396. π, 765.

V. 198. ἔστακεν] Hesychius: ἔστακε· κεῖται. Cf. v. 102. 924. 1047. 1057. ed. meae. El. 50. et Dorvill. ad Charit. p. 505. ed. Lips.

V. 199 sqq. Schol.: ναὸς ἀρωγοί· ἔξεισι Τέκμησσα καὶ διδάσκει τὸν χορὸν, ὅτι Αἴας ἐστὶν ὁ σφάξας τὰ ποίμνια· πυνθάνεται δὲ παρὰ τοῦ χοροῦ, ὅτι Ἑλληνικὰ ἦν τὰ σφαγέντα· ἑκάτερος οὖν παρ' ἑκατέρου τὸ ἀγνοούμενον μανθάνει· ἡ δὲ Τέκμησσα αἰχμάλωτος γυνὴ τοῦ Αἴαντος· πιθανῶς δὲ ἔξεισιν· οὐ γὰρ ἐπὶ πολὺ δεῖ ἀπολογύρεσθαι τὸν χορόν, ἀλλὰ προκόπτειν τὰ τῆς ὑποθέσεως. Ἡ δὲ διάθεσις εὖ ἔχει τῷ ποιητῇ· ἐπεὶ γὰρ ἄπεστι Τεῦκρος, καὶ Εὐρυσάκης ἔτι νήπιος, Τέκμησσα κατολόφυρεται· οὐ γὰρ ἕτερον πρόσωπον γνήσιον τῷ Αἴαντι· αἱ δὲ τοιαῦται γυναῖκες ὑποτίθενται εὔνοιαν πρὸς τοὺς

Digitized by Google

γενεᾶς χθονίων ἀπ' Ἐρεχθειδᾶν,
ἔχομεν στοναχὰς οἱ κηδόμενοι
τοῦ Τελαμῶνος τηλόθεν οἴκου.
νῦν γὰρ ὁ δεινός, μέγας, ὠμοκρατὴς
Αἴας θολερῷ
κεῖται χειμῶνι νοσήσας.

ΧΟΡΟΣ.

τί δ' ἐνήλλακται τῆς ἀμερίας
νὺξ ἥδε βάρος;
παῖ τοῦ Φρυγίου Τελεύταντος,
λέγ', ἐπεί σε λέχος δουριάλωτον
στέρξας ἀνέχει θούριος Αἴας·
ὥςτ' οὐκ ἂν ἄϊδρις ὑπείποις.

V. 208. Brunckius ex paucis codicibus *Τελλεύταντος* scripsit, Hermannus ex Porsoni coniectura *σὺ Τελεύταντος*.

V. 220. *ἔδειξας* de meo dedi. Libri *ἐδήλωσας*, quod quin sit ab interprete profectum numeri dubitare non sinunt. Schol. Pindari Olymp. XIII, 100: *ἔδειξεν ἀντὶ τοῦ ἐδήλωσεν*. Cf. etiam *δεσπότας, ὡς Βρισηὶς πρὸς Ἀχιλλέα* (Il. α, 348. τ, 295 sqq.).

V. 200. *γενεᾶς κτλ.*] Notandum est hoc appositionis genus, *ἀπὸ γενεᾶς χθ. Ἐρεχθειδᾶν*. Scriptor enim prosaicus aut *ὄντες* participium aut *οἱ* articulum addidisset. Simillima ratio est v. 189. Tum adiectivum *χθονίων* significat *αὐτοχθόνων*. Vide ad O. C. 944 sq. Schol.: *γενεᾶς — Ἐρεχθειδᾶν· διὰ τὸ τὴν Σαλαμῖνα συνῆφθαι τῇ Ἀττικῇ, καὶ περισπούδαστον τοῖς Ἀθηναίοις αὐτὴν κτήσασθαι· πρὸς εὔνοιαν οὖν τῶν ἀκροωμένων τοῦτό φησιν*. Cf. 861. 1221. Strabo IX, 1. p. 394. de Salamine insula: *καὶ νῦν μὲν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι τὴν νῆσον· τὸ δὲ παλαιὸν πρὸς Μεγαρέας ὑπῆρξεν αὐτοῖς ἔρις περὶ αὐτῆς κτλ.* Recte Bothius addit talem anachronismum scenicis poetis facile condonari. *Ἐρεχθεῖδαι* autem quomodo Athenienses appellentur, dixi ad O. R. 1.

V. 202. *τοῦ — οἴκου*] I. e. *τοῦ Τελαμῶνος οἴκου τηλόθεν ὄντος*. De nomine *οἴκου* vide ad Philoct. 179.

V. 203. *ὠμοκρατὴς*] I. e. *ὁ ἐν τοῖς ὤμοις κράτος ἔχων*, quod idem est atque *ὁ τοὺς ὤμους ἔχων κρατερούς*, id est *εὐρέας*. Cf. huius fab. 1222. et Hom. Il. γ, 225: *ἔξοχος Ἀργείων κεφαλὴν ἠδ' εὐρέας ὤμους*.

V. 204 sq. Schol.: *θολερῷ κεῖται· ἐν ταραχώδει ζάλῃ κεῖται, ὃ ἔστι μανίᾳ*. De nomine *χειμών* vide ad Philoct. 1432.

V. 206 sq. *τί δ' ἐνήλλακται κτλ.*] Ad *τῆς ἀμερίας* supplendum esse *ὥρας* similiter atque *ἡ πρωΐα* et *ἡ ἑωθινή* dicatur, recte Musgravius monuit. Hermannus: „debebat dicere: *τί τῆς ἡμερίας ὥρας ἡ νυκτερινὴ ἐνήλλακται*, sed pro altero posuit *νύξ*. Perite monet Triclinius pro *τίνα ἐναλλαγὴν ἐνήλλακται* positum esse *τί βάρος*, i. e. *τίνα βαρεῖαν ἐναλλαγήν*: quam malam mutationem diurnus Aiacis

Digitized by Google

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

πῶς δῆτα λέγω λόγον ἄῤῥητον;
θανάτῳ γὰρ ἴσον πάθας ἐκπεύσει.
μανίᾳ γὰρ ἀλοὺς ἡμιν ὁ κλεινὸς
νύκτερος Αἴας ἀπελωβήθη.
τοιαῦτ' ἂν ἴδοις σκηνῆς ἔνδον
χειροδάϊκτα σφάγι' αἱμοβαφῆ,
κείνου χρηστήρια τάνδρός.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφή.)

οἵαν ἔδειξας ἀνέρος αἴθοπος ἀγγελίαν
ἄτλατον, οὐδὲ φευκτάν,
τῶν μεγάλων Δαναῶν ὕπο κληζομέναν,

Schol. Soph. ad Philoct. 616. Olim ἔφηνας pro ἐδήλωσας scripseram. — Tum metro flagitante αἴθοπος recepi, quamvis ex codicum vestigiis et ex Eustathio p. 862, 10. maiore iure coniici possit Sophoclem αἴθονος scripsisse.

status hac nocte subiit?"

V. 208. *Τελεύταντος*] Similiter in trimetris Aesch. Sept. c. Th. 488. 547. nominum *Ἱππομέδοντος* et *Παρθενοπαῖος*, Sophocles ap. Priscian. p. 1328. nominis *Ἀλφεσίβοια* secundam syllabam produxerunt. De re in fabula Aiacis not. 11. dixi.

V. 209 sq. *ἐπεί σε — ἀνέχει*] I. e. *ἐπεί σε ἀνέχει, λέχος δουριάλωτον στέρξας*. De nomine *λέχος*, uxorem significante, vide ad Trach. v. 17., de verbo *ἀνέχειν*, colere significante, ad O. C. 673. diximus.

V. 211. *ὑπείποις*] Hermannus dicendo suggeras interpretatur, Schaeferus ad Demosth. pro cor. p. 245, 12. praemittere.

V. 213. *Θανάτῳ κτλ.*] Similiter O. C. 529: *θάνατος μὲν τάδ' ἀκούειν.*

V. 215. *ἀπελωβήθη*] Recte Scholiasta: *λωβητὸς γέγονεν.* Praepositione autem addit Hermannus vim verbi intendi, penitus quid fieri significante, ut de apud Latinos.

V. 216 sqq. *τοιαῦτ' κτλ.*] Adverte brevitatem dictionis. Hoc enim dicit: istiusmodi facinora videas in tentorio, scil. occisas pecudes cruentas, illius funera viri. Simillime *τοιοῦτος* usurpatum v. 445. De *ἀπελωβήθη* cf. v. 357.

V. 218. Schol.: *κείνου χρηστήρια· τὰ διεφθαρμένα ποίμνια· παρὰ τὸ διαχρήσασθαι αὐτά. δηλοῖ δὲ ἡ λέξις καὶ τὸ μαντεῖον καὶ τὸν χρησμὸν καὶ τὸ ἱερεῖον.*

V. 220. *ἀνέρος — ἀγγελίαν*] De genitivo vide Matth. §. 342. Rost. §. 108. I. 1. not. 1.

Ibid. Schol.: *αἴθοπος· διαπύρου, θερμοῦ ἐν ταῖς μάχαις· ἢ τὸ θερμὸν νῦν ἐπὶ τοῦ παρακεκινηκότος κείσθω.* — Eustathius p. 862, 10: *φέρεται αἴθων βοῦς καὶ σίδηρος καὶ ἄνθρωπος καὶ λέων· αἴθοψ δὲ ὀν-*

Digitized by Google

τὰν ὁ μέγας μῦθος ἀέξει.
οἴμοι, φοβοῦμαι τὸ προσέρπον. περίφαντος ἀνὴρ θανεῖ-
ται, παραπλήκτῳ χερὶ συγκατακτὰς κελαι- 230
νοῖς ξίφεσιν βοτὰ καὶ βοτῆρας ἱπποναύμας.
ΤΕΚΜΗΣΣΑ.
ὤμοι κεῖθεν, κεῖθεν ἄρ' ἡμῖν
δεσμῶτιν ἄγαν ἤλυθε πολίμναν·

V. 226. Librî ἱπποπόμους. Correxit Porson. Adv. p. 186. ex Aristoph. Nub. 572. et Eurip. Hipp. 1389. Elmaleius in δεὶς αὐτῶν λέγοιτ' ἄν, ἀλλὰ τοῦνομα οἷον μέλανι ἐπιτίθεται, et p. 1072, 6: αἴθων ἀνὴρ παρὰ Σοφοκλεῖ. Is igitur hic αἴθωνος legit. — Ego vulgatam retinui. Nam si Indi ob colorem αἴθοπες vocantur Nonno XXVIII, 176., si per translationem αἴθοψ βασκανία Agath. Epigr. XIV, 10., quis neget hoc epitheton dici posse de homine ingenii fervidi et in iram praecipitis, qui vulgo θερμὸς et διάπυρος vocari solet? si praesertim respexerit alia adiectiva in οψ et ωπης exeuntia, quae a visu vultuque transferuntur ad animum. LOB.

V. 223. τὰν ὁ μέγας κτλ.] De articulo vide Matth. §. 292. Iacgerus: ὁ μέγας μῦθος, qui quo latius manat, eo magis crescit, accedentibus novis usque narrantium figmentis.

V. 224. τὸ προσέρπον] Recte Scholiasta: τὸ ἀποβησόμενον. Idem περίφαντος θανεῖται explicat φανερός ἐστιν, ὅτι θανεῖται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Cf. 246 sq. ed. meae. Similiter O. R. 491. ed. meae φανερὰ ἦλθε et Ant. 530. λήθουσά μ' ἐξέπινες. Videtur tamen περίφαντος θανεῖται hoc potius significare: videbimus eum mori sive ante omnium oculos morietur.

V. 225. Schol.: παραπλήκτῳ· τῇ μανικῇ. παραπλὴξ γὰρ ὁ μανικός. Neque quicquam offensionis est in coniunctis verbis παραπλήκτῳ χερί et κελαινοῖς ξίφεσιν, quorum priora nihil fere aliud sonant quam παραπλήξ. Compositum συγκατακτείνω posuit, quia simul greges et pastores ab Aiace interfecti sunt.

V. 226. κελαινοῖς ξίφεσιν] Eadem numeri enallage usi sunt Pindarus Pyth. IV, 431. Φρίξου μάχαιραι. Euripides Ion. 191. ὕδραν ἐναίρει χρυσαῖς ἅρπαις. Manetho I, 316. σφαγίοις ξίφεσιν δεδαϊγμένος. Item aliorum instrumentorum vocabula pluraliter usurpantur: βάκτρα Eur. Herc. f. 108., σκῆπτρα Aesch. Ag. 1266., ἀγκύλαι O. R. 1227. Haec sive fortuito sive ex occulta quadam ratione paucorum exemplorum finibus continentur, certe a plurali τὰ τόξα, qui iam vulgo pro singulari usurpatur, distingui oportet. LOB. De adiectivo κελαινοῖς vide quae ad v. 147. annotavimus.

V. 228. Schol.: ὤμοι — ἡμῖν· ὡς οἰκουροῦσα τὰ ἔξω ἡ Τέκμησσα ἀγνοεῖ· δεῖ οὖν τὸν χορὸν τὰ μὲν ἔνδον ἀπ' αὐτῆς γνῶναι, τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ χοροῦ τὰ ἔξω.

V. 230. ὧν τὴν μὲν] Pronomen relativum ὧν referendum

Digitized by Google

ὧν τὴν μὲν ἕσω σφάζ' ἐπὶ γαίας,
τὰ δὲ πλευροκοπῶν διχ' ἀνεῤῥήγνυ.
δύο δ' ἀργίποδας κριοὺς ἀνελὼν
τοῦ μὲν κεφαλὴν καὶ γλῶσσαν ἄκραν
ῥιπτεῖ θερίσας, τὸν δ' ὀρθὸν ἄνω
κίονι δήσας,
μέγαν ἱπποδέτην ὀυτῆρα λαβών,
παίει λιγυρᾷ μάστιγι διπλῇ,

La. a pr. m. esse suspicatur ἱππονώμας. Hermannus ἱπποναύμους scripsit.

ad id, quod latet in praegresso nomine **ποίμναν**, i. e. pecudes abactas. Eas pecudes veluti in plures greges sive partes divisas ab Aiace dicit; hinc addit **τὴν μέν**, scil. **ποίμνην**. De **ἕσω**, pro quo **ἔνδον** exspectaveris, vide ad Ant. 489. Denique **ἔσφαζε** non idem hic significat atque **ἔκτεινε**, sed iugulum feriebat. Sic Hom. Od. γ, 454.

V. 231. **τὰ δὲ — ἀνεῤῥήγνυ**] Alias medias dirumpebat, costas dissecans. Dirumpebat autem in duas partes (**δίχ' ἀνεῤῥήγνυ**), quum costas dissecabat.

V. 232. Schol.: **δύο δ' ἀργίποδας· ἴσως τὸν μὲν ἕνα ἐνόμιζεν Ὀδυσσέα, τὸν δὲ ἄλλον Νέστορα ἢ Μενέλαον. τοῦ — γλῶσσαν· ἴσως τοῦτον ἐνόμιζε Νέστορα, ὡς ψευδομαρτυρήσαντα κατ' αὐτοῦ.** Fugit editores veram loci interpretationem ab Zenobio esse propositam I, 43., ubi proverbium **Αἰάντειος γέλως** his verbis explicat: **ἐπὶ τῶν παραφρόνως γελώντων. ὁ Αἴας γὰρ παραφροσύνην νοσήσας καὶ μανεὶς διὰ τὸ προτιμηθῆναι τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὴν τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων κατοχὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ξιφήρης ὥρμησε, καὶ κατὰ τῶν βοσκημάτων προνοίᾳ θεῶν τραπεὶς ὡς Ἀχαιοὺς ταῦτα φονεύει. δύο δὲ μεγίστους κριοὺς κατασχὼν ὡς Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον. θεσμεύσας ἐμάστιξε καὶ κατεγέλα τούτων μαινόμενος, ὕστερον δὲ σωφρονήσας ἑαυτὸν κτείνει.** Est igitur apud Sophoclem **ὁ μὲν** Agamemno, **ὁ δὲ** vero non Ulixes, sed Menelaus, par autem arietum, **δύο ἀργίποδες κριοί**, significat par fratrum Atridarum, quos **διοσάρχας βασιλῆς** Aiax vocat v. 389., et ut iniustae sententiae auctores iterum coniunctos nominat v. 445. aliisque locis. G. DINDORF.

Ibid. **ἀνελὼν**] Significat tollere, ut apud Hom. Od. γ, 453. **Ἀργίποδας** idem est atque **ἀργεννούς**.

V. 235. **κίονι δήσας**] Cf. Aeschin. c. Timocr. §. 59.

V. 236 sq. Schol.: **μέγαν — παίει· διπλώσας τὸν χαλινὸν παίει τὸν κριόν, ὡς λιγυρᾷ καὶ ὀξυφώνῳ μάστιγι. ἱπποδέτην δὲ ὀυτῆρα, χαλινὸν μέγαν· μέγαν δὲ πρὸς τὸ πικρότερον καθάψασθαι τοῦ ἐχθροῦ.** Hermannus: flagellis fere utebantur duo lora habentibus. Unde lorum, quo equi reguntur, duplicasse eoque pro flagello usus esse Aiax intelligitur. — De **ἱπποδέτης**, activam habente significationem, comparat Lobeckius **ταυροδέτις βύρσα** Anthol. Pal. c. VI. n. 41.

Digitized by Google

κακὰ δεννάζων ῥήμαθ', ἃ δαίμων
κοὐδεὶς ἀνδρῶν ἐδίδαξεν.

ΧΟΡΟΣ.

(ἀντιστροφή.)

ὥρα τιν' ἤδη κρᾶτα καλύμμασι κρυφάμενον
ποδοῖν κλοπὰν ἀρέσθαι,
ἢ θοὸν εἰρεσίας ζυγὸν ἑξόμενον
ποντοπόρῳ ναΐ μεθεῖναι.

V. 240. κρᾶτα non solum codices omnes tuentur Eustathiusque habet p. 237, 14., sed etiam numeri tantum non flagitant. Quo magis mirum est ex Triclinii rec. Brunckium

V. 238. δεννάζων] Scholiasta: βλασφημῶν, Hesychius λοιδορῶν. Itaque κακὰ ῥήματα δεννάζειν est convicia conviciari; vide quae in censura ed. Lob. sec. ad v. 42. annotavi.

V. 238 sq. ἃ δαίμων κοὐδεὶς κτλ.] Hermannus hoc brevius dictum censet pro οὐδεὶς δαίμων καὶ οὐδεὶς ἀνδρῶν, cuius constructionis exempla afferri a Schaefero ad L. Bos. p. 777. Haec vero et quae Struvius Lectt. Lucian. p. 242, Elmsleius ad O. R. 817. et alii collegerunt, quaeque ipse repperi, unius modi sunt, vel ut Pindari Pyth. III, 54. ἔργοις οὔτε βουλαῖς, vel ut Lucian. Iup. Trag. §. 47: ἀλυσιτελὲς δὲ οὐδὲ ἄλογον οὐδὲν εἶχεν. Asin. §. 22: χρυσίον μὲν οὐδὲ ἀργύριον οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν κομίζων κτλ.; nullum illi simile, quod καὶ particulam interpositam habet. Huius generis exemplum donec quis protulerit, simpliciorem rationem praeferam. Quemadmodum Oedipo dolore furenti gladium δείκνυσι δαίμων τις, οὐδεὶς ἀνδρῶν, O. R. 1259., ita Tecmessa praesagio quodam veri illam immanem eandemque vanam Aiacis iactationem et exsultationem a dei cuiusdam instinctu atque ludibrio repetit. Δαίμων numen Aiaci infestum significat [vide v. 534.], non genium malum, ut Musgravius opinatur; nam hoc genus superstitionis Tragicorum aetate nondum apud Graecos percrebuerat, sed timebantur vel coelestium irae privatam injuriam vindicantium, vel, si quis nullius delicti sibi conscius erat, deorum manium furiosus instinctus, quo hominum piacularium posteri ad scelera et flagitia impelli credebantur. Platon. Legg. IX, 858. A: οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακόν, οὐδὲ θεῖον κινεῖ τὸ νῦν ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι, οἵστρος δέ τις ἀλιτηριώδης. LOB.

V. 240. ὥρα τιν' ἤδη] I. e. ὥρα ἤδη ἐμὲ κτλ. Cf. Matth. §. 487, 3. De tota locutione cf. O. R. 466 sq.: ὥρα νιν — φυγᾷ πόδα νωμᾶν.

Ibid. κρᾶτα — κρυψάμενον] Capite obvoluto. Quod facere solebant qui summae aut formidinis aut moestitiae aut desperationis pleni erant. Sic infra v. 1145. ὑφ' εἵματος κρυφείς. Cf. Plaut. Mostell. II, 2, 89: cave respexis, fuge, et operi caput. Sueton. Calig. c. 51: nam, qui deos tantopere contemneret, ad minima tonitrua et fulgura connivere, caput obvolvere, ad vero maiora proripere se e strato sub leotumque condere solebat.

Digitized by Google

τοίας ἐρέσσουσιν ἀπειλὰς δικραιτεῖς Ἀτρεΐδαι καθ' ἡμῶν· πεφόβημαι λιθόλευστον Ἄρη ξυναλγεῖν μετὰ τοῦδε τυπείς, τὸν αἰὲν ἄπλατος ἴσχει.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οὐκέτι. λαμπρᾶς γὰρ ἄτερ στεροπᾶς ἆξας ὀξὺς νότος ὡς λήγει. καὶ νῦν φρόνιμος νέον ἄλγος ἔχει. τὸ γὰρ ἐκλεύσσειν οἰκεῖα πάθη,

aliosque κάρα recepisse. Tum male in La. aliisque codicibus post ἤδη additum reperitur τοι.

Ibid. ποδοῖν — ἀρέσθαι] I. e. φυγὴν ἀρέσθαι, ut dicit Eur. Rhes. 54. 126. Similiter Orest. 1498: δραπέτην γὰρ ἐξέκλεπτον ἐκ δόμων πόδα.

V. 243 sq. ἢ θοὸν — μεθεῖναι] Iungenda sunt verba εἰρεσίας ζυγόν, ita ut tabulam remigationis, sive tabulas, super quas sedent remiges, uno verbo transtra significent. Neque in eo quicquam offensionis, quod adiectivum θοός, quod navi ipsi attribuere Homerus solet, Sophocles alicui eius parti apposuit. Dissentiendum enim ab Eustathio puto, qui p. 1041, 30. (1051, 39.): θοὸς ζυγός, inquit, παρὰ Σοφοκλεῖ, ὁ μὴ αὐτὸς ὢν ταχύς, ἀλλὰ αἴτιος τοῦ ἐπιταχύνεσθαι τῆς κωπηλάτας. Deinde de ἔζεσθαι cum accusativo iuncto ad Philoct. 144 sq. diximus. Denique ad μεθεῖναι intelligenda est, quae verbis praecedentibus ποδοῖν κλοπὰν ἀρέσθαι continetur, notio φυγήν, ita ut hoc dicat poeta: tempus iam est aut pedibus fugam capessere, aut navi eam committere. Conferenda praeterea quae in Cens. p. 111. et de hac et de ceterorum editorum interpretationibus dixi.

V. 245. ἐρέσσουσιν ἀπειλάς] Verbum ἐρέσσειν simili metaphora quum alibi tum Antig. 158. positum est. — De voc. δικραιτεῖς vide quae ad Ant. 146. annotata sunt.

V. 246. λιθόλευστον Ἄρη] I. e. mortem, quae lapidibus ingerendis infligitur. Similia haec sunt, quae Lobeckius attulit, Aut. 36. φόνος δημόλευστος, Oppian. Cyneg. II, 252. φόνος πολύτμητος. Anthol. Pal. c. IX. n. 84. ναυηγὸς μόρος. Milonis Eust. ad Dion. 369. σφιγκτὸς θάνατος. Maneth. IV, 614. θάνατος θηρόβορος. Ceterum idem ille Lobeckius copiose ad hunc locum de vocabulo λιθόλευστος exposuit.

V. 248. Schol.: αἰὲ ἄπλατος· ἀντὶ τοῦ μεγάλη μανία.

V. 249. Schol.: οὐκέτι αὐτὸν κατέχει ἡ μανία.

V. 249 sq. λαμπρᾶς — λήγει] Austrum sine tempestate ortum mox cessare monet Triclinius. Sunt haec aliis in locis aliter comparata. Sensus igitur est: cito (ὀξὺς) desiit furere, ut Auster sine fulmine ortus. HERM.

V. 251. Schol.: καὶ νῦν φρόνιμος· ἔμφρων γενόμενος ἤρξατο συμπαρακολουθεῖν τῇ συμφορᾷ καὶ ἀλγεῖν.

V. 252. οἰκεῖα πάθη] Propria mala. Sic 919. El. 215.

Digitized by Google

μηδενὸς ἄλλου παραπράξαντος,
μεγάλας ὀδύνας ὑπεστένει.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' εἰ πέπανται, κάρτ' ἂν εὐτυχεῖν δοκῶ.
φροῦδον γὰρ ἤδη τοῦ κακοῦ μείων λόγος.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

πότερα δ' ἄν, εἰ νέμοι τις αἵρεσιν, λάβοις,
φίλους ἀνιῶν αὐτὸς ἡδονὰς ἔχειν,
ἢ κοινὸς ἐν κοινοῖσι λυπεῖσθαι ξυνών;

ΧΟΡΟΣ.

τό τοι διπλάζον, ὦ γύναι, μεῖζον κακόν.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἡμεῖς ἄρ' οὐ νοσοῦντες ἀτώμεσθα νῦν.

ΧΟΡΟΣ.

πῶς τοῦτ' ἔλεξας; οὐ κάτοιδ', ὅπως λέγεις.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἀνὴρ ἐκεῖνος, ἡνίκ' ἦν ἐν τῇ νόσῳ,
αὐτὸς μὲν ἤδεθ' οἷσιν εἴχετ' ἐν κακοῖς,

V. 265. Schol.: φροῦδον γρ. βλέποντας.

V. 253. μηδενὸς — παραπράξαντος] Explicat his verbis accuratius praecedentia, οἰκεῖα πάθη, hoc sensu: sic ut nemo alius eorum auctor sit. Nihilominus erraverit qui hoc loco παραπράττειν pro simplici πράττειν positum putaverit. Nam quum male facta poeta intelligi velit, recte παραπράττειν usurpavit, quod hic quoque male sive turpiter facere significat. Compara παραβλέπειν, παραγιγνώσκειν, παραλογίζεσθαι, παραφρονεῖν, παραχορδίζειν, παραφθέγγεσθαι, alia.

V. 255 sq. ἀλλ' εἰ — λόγος] Hoc dicit: sed si liberatus est insania, optime se habere eum crediderim. Mali enim praeteriti nulla ratio habetur, i. e. facile quis oblivisci tur. Ad πέπανται ergo supplendum τοῦ κακοῦ, quod nomen e v. 256. adsumendum, i. e. insaniae. Sic v. 271. ad πεπαυμένος supple τῆς νόσου, quod latet in νοσῶν. Errare autem qui εὐτυχεῖν de Choro dictum putant, in Cens. p. 113 sqq, planum feci.

V. 257 sqq. πότερα δ' — ξυνών] Explicat haec Tecmessa ipsa pluribus infra v. 263 sqq. De locutione κοινὸς ἐν κοινοῖσι dixi ad Ant. 13., de addito ξυνών vide huius fab. 265. O. R. 457. O. C. 1149.

V. 260. τό τοι διπλάζον] l. e. τοὺς φίλους λυπῶν καὶ αὐτὸς λυπεῖσθαι. De neutrali verbi διπλάζειν usu ad hunc locum dixit Lobeckius.

V. 261. ἡμεῖς ἄρ' — νῦν] Aiacem secum confundit Tecmessa ob fortunarum et amoris coniunctionem. Neque enim de se ipsa proprie potuit dicere: nos duplici hoc malo nunc afficimur, quoniam quidem

Digitized by Google

ἡμᾶς δὲ τοὺς φρονοῦντας ἡνία ξυνάν·
νῦν δ', ὡς ἔληξε κἀνέπνευσε τῆς νόσου,
κεῖνός τε λύπῃ πᾶς ἐλήλαται κακῇ
ἡμεῖς θ' ὁμοίως οὐδὲν ἧσσον ἢ πάρος.
ἆρ' ἔστι ταῦτα δὶς τόσ' ἐξ ἁπλῶν κακά;

ΧΟΡΟΣ.

ξύμφημι δή σοι καὶ δέδοικα, μὴ 'κ θεοῦ
πληγή τις ἥκῃ. πῶς γάρ, εἰ πεπαυμένος
μηδὲν τι μᾶλλον ἢ νοσῶν εὐφραίνεται;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ὡς ὧδ' ἐχόντων τῶνδ' ἐπίστασθαί σε χρή.

ΧΟΡΟΣ.

τίς γάρ ποτ' ἀρχὴ τοῦ κακοῦ προσέπτατο;
δήλωσον ἡμῖν τοῖς ξυναλγοῦσιν τύχας.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἅπαν μαθήσει τοὔργον, ὡς κοινωνὸς ὤν.
κεῖνος γὰρ ἄκρας νυκτός, ἡνίχ' ἑσπέροι

nullam mentis depravationem perpessa erat, paremque doloris causam et nunc et antea habuerat. MUSGR. Et sic iam Schol.: ἡμεῖς ἀντὶ τοῦ ὁ Αἴας νῦν μὴ νοσῶν ὀδυνᾷ ἑαυτὸν διὰ τὰ πεπραγμένα.

V. 267 sq. κεῖνός τε — πάρος] Et ipse dolore summo premitur et nos afficit eodem, quo antea afficiebamur. De usu verbi ἐλαύνειν vide 737. et quae ad O. R. 28. diximus; de πᾶς ad Ant. 770.

V. 269. ἆρα] Idem hic significat atque ἆρα οὐκ, nonne. Sic huius fab. 1282. El. 614. 790. 816. O. R. 822. O. C. 753. 780. Cf. Herm. ad Vig. p. 823. et Matth. §. 614. extr.

V. 271 sq. πῶς γὰρ κτλ.] I. e. qui enim aliter existimare liceat, si etc. De μηδέν τι cf. Passov. Lex. Gr. v. τίς n. 5.

V. 273. ὡς ὧδ' ἐχόντων κτλ.] Haec ita se habere, scire te oportet. Alia huiusmodi exempla collegit Matth. §. 569, 5. Vide etiam Lobeck. ad h. locum. Opposuit autem Tecmessa, recte monente Iaegero, verba ἐπίστασθαί σε χρή verbis Chori, δέδοικα μὴ κτλ., hoc sensu: certa res est a dis immissam Aiaci insaniam esse, non dubia, ut tibi videtur. Similiter Terentius Andr. III, 2, 30: opinor, narras; non recte accipis: certa res est. Cf. v. 916.

V. 274. προσέπτατο] Cf. Porson. ad Eur. Med. 1. et Matth. §. 246. p. 481.

V. 277. ἄκρας νυκτός] Media nocte. Scholiasta: περὶ πρῶτον ὕπνον. De γὰρ particula vide ad Ant. 238.

V. 277 sq. ἡνίχ' ἑσπέροι λαμπτῆρες κτλ.] Scholiasta: ἢ ὅτε οὐκ ἔφαινον οἱ ἑσπεροὶ ἀστέρες, ἢ ὅτε ἐσβέσθησαν οἱ κατὰ τὴν

Digitized by Google

λαμπτῆρες οὐπέτ' ἦθον, ἄμφηκες λαβὼν
ἐμαίετ' ἔγχος ἐξόδους ἕρπειν κενάς.
κἀγὼ 'πιπλήσσω καὶ λέγω· τί χρῆμα δρᾷς,
Αἴας; τί τήνδ' ἄκλητος οὔθ' ὑπ' ἀγγέλων
κληθεὶς ἀφορμᾶς πεῖραν, οὔτε του κλύων
σάλπιγγος; ἀλλὰ νῦν γε πᾶς εὕδει στρατός.
ὁ δ' εἶπε πρός με βαΐ', ἀεὶ δ' ὑμνούμενα·
γύναι, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.
κἀγὼ μαθοῦσ' ἔληξ', ὁ δ' ἐσσύθη μόνος.
καὶ τὰς ἐκεῖ μὲν οὐκ ἔχω λέγειν πάθας·
ἔσω δ' ἐςῆλθε συνδέτους ἄγων ὁμοῦ·
ταύρους, κύνας βοτῆρας, εὐκερών τ' ἄγραν.

οἰκίαν φαίνοντες λύχνοι. Prius probavit Spanhemius ad Callim. h. in Del. 303., posterius Valcken. ad Herod. VII, 215., ac iure quidem. Quanquam enim stellae *λαμπτῆρες* vocantur Maneth. V, 426. et *ἕσπερα λύχνα* Nonn. II, 324., tamen hoc loco apertum est significari foculos, qui noctu ad illustranda cubicula accendebantur. Eustathius p. 1848, 32: *λαμπτῆρες ἐσχάραι μετέωροι ἢ χυτρόποδες, ἐφ' ὧν ἕκαιον.* Cf. Od. σ, 304. Theocr. XXV, 47. Sic autem Graeci diei incrementa et decrementa dispertire solebant, ut primordia noctis luminum accensione notarent, *ἀρχομένης ἡμέρας, μεσούσης, δείλης ὀψίας, περὶ λύχνων ἀφάς*, Liban. Decl. T. III, 127. Sic etiam Herod. l. l. Dionys. Antt. XI, 33. Diod. XIX, 43. et Nicephorus Breviar. p. 42. B. tempus crepusculi *περὶ λύχνων ἀφάς* vocant; *μέχρι λύχνων ἀφῶν* Athen. XII, 526. C. — Haec et alia ad illustranda verba *ἕσπεροι λαμπτῆρες* attulit Lobeckius, ex iis manifestum esse recte monens, Aiacem non prima, ut Schaeferus statuit, nocte egressum esse, sed adulta sive *περὶ πρῶτον ὕπνον*, ut Scholiasta dicit, additque hoc tempus insidiis struendis aptissimum esse, quippe tum omnibus alto somno sepultis. Idem tamen illud etiam multis docuit, verba *ἄκρας νυκτός* per se spectata ambigua significatione esse.

V. 279. *ἐξόδους ἕρπειν κενάς*] Notum est *ἐξόδους ἐξιέναι* vel *ἐξελθεῖν* a prosaicis scriptoribus milites dici solere, qui excursionem faciant adversus hostes. Idem hic *ἐξόδους ἕρπειν* et statim post *πεῖραν ἀφορμᾶν* significat. Vide quae in Cens. ad v. 42. exposui. Adiectivum *κενόν* additum, quod excursionem illam nulla ratio suadere videbatur. Cf. Ant. 747.

V. 282. *ἀφορμᾶς πεῖραν*] Exspectaveris *ἀφορμᾶς ὁρμήν*. Sed maluit poeta pro eo substantivo significantius ponere. Vide quae in Cens. ad v. 42. attuli similia.

V. 284. Schol.: *ἀεὶ δ' ὑμνούμενα· ἀεὶ θρυλούμενα ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων καὶ κοινά.*

V. 287. Schol.: *καὶ τὰς — λέγειν· τοῦτο μὲν ἀγνοεῖ ἡ Τέκμησσα λέγειν, τοῦτο δὲ προεῖπεν αὐτὰ ὁ ποιητής· ὡς ἐνοχλεῖν οὐ δεῖ τὸν θεατὴν ταυτολογοῦντα.* Ceterum Hermannus: *πάθας* non dicit pro *πράξεις*, sed quia stragem illic ediderat Aiax.

V. 289. Schol.: *κύνας βο-*

Digitized by Google

καὶ τοὺς μὲν ηὐχένιζε, τοὺς δ' ἄνω τρέπων
ἔσφαζε κἀῤῥάχιζε, τοὺς δὲ δεσμίους
ἠλίζεθ', ὥστε φῶτας, ἐν πολίμναις πίτνων.
τέλος δ' ὑπάξας διὰ θυρῶν σκιᾷ τινι
λόγους ἀνέσπα, τοὺς μὲν Ἀτρειδῶν κάτα,
τοὺς δ' ἀμφ' Ὀδυσσεῖ, ξυντιθεὶς γέλων πολύν,
ὅσην κατ' αὐτῶν ὕβριν ἐκτίσαιτ' ἰών·
κἄπειτ' ἀπάξας αὖθις ἐς δόμους πάλιν,
ἔμφρων μόλις πως ξὺν χρόνῳ καθίσταται,
καὶ πλῆρες ἄτης ὡς διοπτεύει στέγος,
παίσας κάρα θώϋξεν· ἐν δ' ἐρειπίοις
νεκρῶν ἐρειφθεὶς ἕζετ' ἀρνείου φόνου,

τῆρας· ὑφ' ἓν ἀναγνωστέον, τοὺς ποιμενικοὺς κύνας· οὐ γὰρ ἀναιρεῖ κατὰ τὴν σκηνὴν ἄνθρωπον.

V. 290 sqq. καὶ τοὺς μὲν κτλ.] Repetit quae 236 sqq. dixerat. Αὐχενίζειν est cervice caedenda caput amputare; ἄνω τρέποντα σφάζειν, capite resupinato guttur ferire, quod attigit Eustathius p. 134, 7. (101, 25.); ῥαχίζειν, spinam dorsi secare. HERM.

V. 293 sq. Schol.: τέλος δ' ὑπάξας· ἡμὲν Τέκμησσα ἠγνόει, τίνι διείλεκται· ἡμεῖς δὲ μεμαθήκαμεν ἐκ τοῦ προλόγου, ὅτι Ἀθηνᾶ ἦν ἡ λαλήσασα αὐτῷ· τὸ δὲ σκιᾷ τινι, ὅτι οὐ συνέβαλε τὰ περὶ τὴν θεόν. Verbum ὑπαΐσσειν hic de exitu dictum nota.

V. 294. λόγους ἀνέσπα] Recte Lobeckius λόγους ἀνασπᾶν esse verba cum iactatione proferre docuit.

V. 295. ξυντιθεὶς] Intelligendum τοῖς λόγοις esse recte Neuius monuit.

V. 296. ὅσην — ἰών] Pro ἐκτίσαιτο exspectaverit quis ὑβρίσειεν. Summis enim contumeliis affecisse se quum Atridas tum imprimis Ulixem Aiax et supra dixit (coll. 98—113.) et hic dicere referri debet. Neque vero aliud Sophocles dicit posito ἐκτίσαιτο verbo, nisi quod haec praeterea in eo verbo notio inest, vindictae ab iis sumendae causa. Vide quae de hac forma dicendi in Cens. ad v. 42. exposui. De addito participio ἰών vide Matth. §. 557. not. 2.

V. 297. ἀπάξας] Sic deredditu similiter dictum Trach. 693. εἶσω δ' ἀποστείχουσα κτλ.

V. 299. ἄτης] Non tantum caedes ab Aiace facta, quam solam poeta si significare voluisset, alio verbo usus esset, sed simul pernicies, quam sibi ea caede Aiax a dis impulsus paraverat, intelligenda est.

V. 300 sq. ἐν δ' ἐρειπίοις — φόνου] Prostratus autem sedebat in prostratis cadaveribus caesarum ovium. Ut hic ἐρείπια νεκρῶν est ἐρειφθέντες νεκροί, ita apud Eur. Phoen. 1490. πτώματα νεκρῶν dictum pro πεσόντες νεκροί. De verbis ἐρειφθεὶς ἕζετο vide 316 sq.: ἐν βοτοῖς θακεῖ πεσών. Non dissimiliter Virg. Aen. VII, 94: ovium effultus tergo stratisque iacebat velleribus. De locutione ἀρνείου φόνου vide ad v. 538. coll. v. 49. cum annotatione nostra.

Digitized by Google

κόμην ἀπρὶξ ὄνυξι συλλαβὼν χερί. 310
καὶ τὸν μὲν ἧστο πλεῖστον ἄφθογγος χρόνον·
ἔπειτ' ἐμοὶ τὰ δεῖν' ἐπηπείλησ' ἔπη,
εἰ μὴ φανοίην πᾶν τὸ συντυχὸν πάθος,
κἀνήρετ', ἐν τῷ πράγματος κυροῖ ποτε.
κἀγώ, φίλοι, δείσασα τοὐξειργασμένον 315
ἔλεξα πᾶν, ὅσονπερ ἐξηπιστάμην.
ὁ δ' εὐθὺς ἐξώμωξεν οἰμωγὰς λιγράς,
ἃς οὔποτ' αὐτοῦ πρόσθεν εἰςήκουσ' ἐγώ.
πρὸς γὰρ κακοῦ τε καὶ βαρυψύχου γόους
τοιούσδ' ἀεί ποτ' ἀνδρὸς ἐξηγεῖτ' ἔχειν· 320

V. 306. Optativi *κυροῖ*, quem restitui, a poeta positi indicia praebent et Schol. et La. a pr. m., in quo *κύροι*, et *Γ.*, in quo *κύροι*, et Parisinus Bekkeri, in quo *κυριοῖ* est, et Suidas voc. *κυρεῖ*. Vulgo *κυρεῖ*.

V. 302. *ἀπρὶξ ὄνυξι*] Hermannus veram explicationem huius locutionis eam esse monet, ut *ἀπρὶξ ὄνυξι* coniungantur, tanquam si id unum adverbium sit. Tum haerere quis possit in coniunctis nominibus *ὄνυξι χερί*. Non dissimile tamen videtur Homericum esse (Il. κ, 158.) *λὰξ ποδὶ κινήσας*, et quod Plutarch. Cat. Mai. c. 20. dixit, *τῇ χειρὶ πὺξ παίειν*.

V. 304. *τὰ δεῖν' — ἔπη*] Sine articulo *δεῖν' ἀπειλήσων ἔπη* Eur. Suppl. 542.; cum eo Dio Cass. XLV, 30: *τῆς φωνῆς τὰ δεινὰ ἐκεῖνα λεγούσης*, illa significans, quae nota erant auditoribus, ut Eur. Or. 376: *ὃς τὰ δεῖν' ἔτλη κακά*. Hoc vero loco significantur quae graviter comminantes conceptis verbis dicere solent, id est, mortem mihi comminabatur, *τὰ ξσχατα ἠπείλησε*, Aristid. Panath. p. 109. T. I. Sic Eur. Phoen. 185: *ὃς τὰ δεῖν' ἐφυβρίζει πόλει*, id est: excisionem. LOB.

V. 305. *φανοίην*] Optativus futuri est; vide Buttm. Gr. Gr. §. 93, 3. Apte confert Erfurdtius Ant. 414: *εἴ τις τοῦδ' ἀφειδήσοι πόνου*. Phil. 376: *εἰ τἀμὰ κεῖνος ὅπλ' ἀφαιρήσοιτό με*.

V. 306. *ἐν τῷ πράγματος*] I. e. *ἐν τίνι πράγματι*. Cf. Matth. §. 442, 3. *Ποτὲ* iungendum cum *ἐν τῷ*, significans tandem. Nomen *πρᾶγμα* eodem sensu positum Trach. 375: *ποῦ ποτ' εἰμὶ πράγματος;*

V. 307. *φίλοι*] Praeclare hic posita haec allocutio, qua Tecmessa, dolens, quod inconsiderata rei expositione Aiacem ita afflixerit, veniam videtur captare. HERM.

V. 311 sq. *πρὸς γὰρ — ἔχειν*] I. e. *ἐξηγεῖτο γὰρ κακοῦ τε καὶ βαρ. ἀνδρὸς εἶναι, γόους τοιούσδε ἔχειν*. Cf. v. 581. 1071. Matth. §. 316. d. not. §. 590. a. Hominem autem demissi animi dici *βαρύψυχον* Lobeckius ad h. locum docuit. Idem *ἐξηγεῖτο* monet vel pro simplici *ἡγεῖτο* positum esse, vel dictitare significare et declarare, ut Aesch. Prom. 214: *τοιαῦτ' ἐμοῦ λόγοισιν ἐξηγουμένου*. Cf. El. 425. Sed quod item Lobeckius addit, „*Ἔχειν* pro *εἶναι* valere Triclinio credimus vel sine aucto-

ἀλλ' ἀψόφητος ὀξέων κωκυμάτων
ὑπεστέναζε, ταῦρος ὣς, βρυχώμενος.
νῦν δ' ἐν τοιᾷδε κείμενος καιρῷ τύχῃ
ἄσιτος ἀνήρ, ἄποτος, ἐν μέσοις βοτοῖς
σιδηροκμῆσιν ἧσυχος θακεῖ πεσών.
καὶ δῆλός ἐστιν ὡς τι δρασείων κακόν.
τοιαῦτα γάρ πως καὶ λέγει κώδύρεται.
ἀλλ', ὦ φίλοι, τούτων γὰρ οὕνεκ' ἐστάλην,
ἀρήξατ' εἰσελθόντες, εἰ δύνασθέ τι.
φίλων γὰρ οἱ τοιοῖδε νικῶνται φίλοι.

V. 322. Pro *φίλοι*, quod libri omnes et Schol. tuentur, Brunckius, Lobeckius, Hermannus aliique e Stob. Serm. CXIII, 8. *λόγοις* receperunt. Vide quae in Cens. p. 118 sq. dixi.

re; nam *ἔχει πρὸς δίκης τι* O. C. 546. aliquantum differt," id cuiusmodi sit, intelligere non possum. In O. C. v. 546. *ἔχειν* nihil est nisi habere se; hoc autem loco vix dubium, quin *γόους ἔχειν* periphrasis sit satis usitata pro simplici *γοᾶσθαι*. Sic *μολπὰν ἔχειν* dictum Phil. 213. pro *μέλπεσθαι*. Alia exempla ad huius fab. v. 532. attuli.

V. 312. *ἀεί ποτε*] Coniuncta haec etiam in Antig. 456. sunt.

V. 313. *ἀψόφητος — κωκυμάτων*] Sine acutarum lamentationum strepitu. Similia vide apud Matth. §. 339.

V. 314. *βρυχώμενος*] In Par. D. supra scriptum *μυκώμενος*, quod Triclinius propagavit ut convenientius tauro, Ceteri et Eustathius p. 1145, 3. *βρυχώμενος*. *Δεινὰ βρυχηθείς* O. R. 1265., pro quo usitatius est medium, *ἀναβρυχησάμενος* Plat. Phaed. p. 177. D., *γοερῇ βρυχήσατ' ἀνίᾳ* Apollon. IV, 19., *κινυρῇ βρυχήσατο φωνῇ* Nonn. X. 83., quod de lamentantibus satis crebrum est, *μυκᾶσθαι* non item. Grammatici *βρύχημα* leonibus, *μύκημα* vero bubus tribuunt, sed in contrariam partem Hesiodus Theog. 832. *ταῦρος ἐριβρύχης*, Theocr. XXV, 137. *ταῦροι ἐβρυχῶντο*, et iunctim Oppian. Cyn. IV, 165. *μυκᾶσθαι βρύχημα*, Nonnus XXIX, 311. *βρυχηδὸν ἐμυκήσαντο*. LOB.

V. 317. Schol.: *σιδηροκμῆσιν· τῷ σιδήρῳ φονευθεῖσιν, ὡς ἀνδροκμήσιν*. Aptius exemplum attulit Lobeckius *δορικμήλαός*, Aesch. Choeph. 360.

V. 318. *δῆλος — ὡς τι δρασείων*] Dictum de hac dicendi forma ad O. C. 629. Scholiasta: *προσεκτικὰ πρὸς τὸν ἀκροατήν, ἵνα προσέχῃ ἀκριβέστερον, προσδοκῶν τὸ συμβησόμενον*.

V. 320. Schol.: *ἀλλ' ὦ — ἐστάλην· πιθανὴν τὴν πρόφασιν τῆς ἐξόδου φησίν, ἵνα μὴ δόξῃ τὸν Αἴαντα ἐν τοιαύτῃ συμφορᾷ καταλελοιπέναι*.

V. 322. Schol.: *φίλων — νικῶνται· ἡ οὖν Τέκμησσα, ἅτε δὴ γυνὴ οὖσα καὶ αἰχμάλωτος, οὐχ οἷα τε αὐτὸν παραμυθεῖσθαι· ἀλλὰ τὸν χορὸν προτρέπεται εἰσιέναι· ἐπειδὴ δὲ ἄτοπον τὸν χορὸν ἀπολιπεῖν τὴν*

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

Τέκμησσα, δεινά, παῖ Τελεύταντος, λέγεις
ἡμῖν, τὸν ἄνδρα διαπεφοιβάσθαι κακοῖς.

ΑΙΑΣ.

325 ἰώ μοί μοι.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

τάχ', ὡς ἔοικε, μᾶλλον· ἢ οὐκ ἠκούσατε
Αἴαντος οἷαν τήνδε θωὺσσει βοήν; 335

ΑΙΑΣ.

ἰώ μοί μοι.

ΧΟΡΟΣ.

ἀνὴρ ἔοικεν ἢ νοσεῖν, ἢ τοῖς πάλαι
330 νοσήμασι ξυνοῦσι λυπεῖσθαι παρών.

σκηνήν, ἀναβοᾷ ἐνδοθεν ὁ Αἴας, ἵνα μείνῃ ἐπὶ χώρας ὁ χορός· τοῦτο γὰρ ἐπόθει ὁ θεατής. Sensus hic est: amicis enim cedunt tales amici (sc. qualis Aiax est). Ipsa Tecmessa quum nihil se valere apud Aiacem vidisset, rogat Chorum, ut ad eum accedat, sperans fore, ut, qui durus in suos sit, a sociis suis commoveri se patiatur ac deterreri ab eo, quod moliebatur. Cf. v. 337. De coniunctis φίλων φίλοι ad Ant. 13. dixi, de νικᾶσθαί τινος satis est huius fab. v. 1325. contulisse. — Contra sunt qui rectius interpretatum haec putent illum Scholiastam, qui haec adscripsit: οἱ τοιοῖδε φίλοι, ὁποῖοι ἐστὲ ὑμεῖς, νικῶνται φίλων, ἥγουν ἡττῶνται· ἡττᾶται δὲ ὁ ἐρῶν τινος καὶ πολλὴν ἀγάπην εἰς αὐτὸν τρέφων· κρατεῖ δὲ ὁ ἐρώμενος.

V. 324. Schol.: διαπεφοιβάσθαι· ἐκμεμηνέναι, παρὰ τὸν φοῖτον· ἢ ἀπὸ τῶν φοιβωμένων καὶ ἐνθουσιώντων· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μανίᾳ τινὶ ὅμοιον πάσχουσί τι. Ex parte priore scholii Valcken. ad Ammon. p. 149. colligit lectum olim esse διακεφοιτάσθαι.

V. 329 sq. ἢ νοσεῖν — λυπεῖσθαι] Aut insanire, aut dolere insania, qua modo affectus fuit. Nam etsi plerumque dicitur ξύνειμι νόσῳ, morbo affectus sum sive laboro (vide ad Philoct. 266. ed. meae), tamen eodem sensu nonnunquam etiam ξύνεστί μοι νόσος dici solet. Sic O. C. 7: χὠ χρόνος ξυνὼν μακρός, et 945: ὅτῳ γάμοι ξυνόντες εὐρέθησαν ἀνόσιοι τέκνων, Antig. 371. Participium παρών, qui prope est, salvo sensu omitti potuit; sed vide v. 1131. 1156. et Matth. §. 557. not. 2.

V. 232 sq. Schol.: ὦ μοι τάλαιν', Εὑρύσακες· ἀποροῦσης τὸ ἦθος· τὸ μὲν ἀποιμώζει, τὸ δὲ καλεῖ τὸν παῖδα· εἶτα πρὸς ἑαυτὴν ἐπαπορεῖ, τί ποτε μενοινᾷ· καὶ πάλιν καλεῖ τὸν παῖδα, καὶ ἑαυτὴν ἀπολοφύρεται· λεληθότως δὲ ἐνεφάνισε καὶ τὸ τοῦ παιδὸς ὄνομα· ἐδεδίει δὲ, μὴ ἀνέλῃ αὐτὸν μαινόμενος.

V. 334 sq. Τεῦκρον καλῶ κτλ.] Recte Scholiasta: ἐπιζητεῖ Τεῦκρον, ἵνα παράθηται αὐτῷ τὸν παῖδα, ὃν ἀφίησι τῷ χορῷ, μὴ εὑρὼν τὸν Τεῦκρον·

Digitized by Google

ΑΙΑΣ.

ἰὼ παῖ, παῖ.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ὤμοι τάλαιν' · Εὐρύσακες, ἀμφὶ σοὶ βοᾷ.
τί ποτε μενοινᾷ; ποῦ ποτ' εἶ; τάλαιν' ἐγώ.

ΑΙΑΣ.

Τεῦκρον καλῶ. ποῦ Τεῦκρος; ἦ τὸν εἰσαεὶ
λεηλατήσει χρόνον; ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι.

ΧΟΡΟΣ.

ἀνὴρ φρονεῖν ἔοικεν. ἀλλ' ἀνοίγετε.
τάχ' ἄν τιν' αἰδῶ κἀπ' ἐμοὶ βλέψας λάβοι.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἰδού, διοίγω· προσβλέπειν δ' ἔξεστί σοι
τὰ τοῦδε πράγη, καὐτὸς ὡς ἔχων κυρεῖ.

τὸ δὲ ἀπεῖναι Τεῦκρον χρήσιμον τῇ οἰκονομίᾳ· παρὼν γὰρ ἐκώλυεν ἂν αὐτὸν πρᾶξαι ἃ ἐβούλετο· νῦν δὲ μόνης τῆς γυναικὸς ἐγένετο κρείττων. Ubi fuerit tum Teucer, expositum ad v. 557. Addit Lobeckius huc pertinere quod Thucydides dicat I, 11, 1., Graecos Troiam obsidentes ἐπὶ ληστείαν τραπέσθαι.

V. 336. φρονεῖν ἔοικεν] Resipuisse videtur Choro, quod filii fratrisque tam probe recordatus est.

Ibid. ἀλλ' ἀνοίγετε] Hermannus: nescio, inquit, an ex hoc plurali ἀνοίγετε colligi possit Tecmessam cum una vel duabus pedisequis progressam esse. Fortasse nihil aliud significatur quam illud aperite aliquis, de quo vid. Huschkius ad Tibull. I, 6, 39. Eodem numero Aeschylus utitur Choeph. 873. ἀλλ' ἀνοίξατε. LOB. Assentior Lobeckio. Fortasse eodem modo accipiendum est, quod v. 593. positum, οὐ ξυνέρξεθ' ὡς τάχος;

V. 337. τάχ' ἄν — λάβοι] Hoc dicit: fortasse etiam moderatior sive verecundior erit me conspecto. Referenda enim καὶ particula ad αἰδῶ, coll. quae ad Ant. 280. monita sunt. De locutione αἰδῶ λαβεῖν vide ad Phil. 81.

V. 338. Schol.: προσβλέπειν δ' ἔξεστι· ἐνταῦθα ἐκκύκλημά τι γίνεται, ἵνα φανῇ ἐν μέσοις ὁ Αἴας ποιμνίοις· εἰς ἔκπληξιν γὰρ φέρει καὶ ταῦτα τὸν θεατήν, τὰ ἐν τῇ ὄψει περιπαθέστερα· δείκνυται δὲ ξιφήρης, ᾑματωμένος, μεταξὺ τῶν ποιμνίων καθήμενος. Scena versis discedit frontibus, ut ait Virg. Ge. III, 24., ubi conferendus Servius est, i. e. valvis tentorii apertis conspicitur Aiax cruentus ac medias inter pecudes occisas sedens (cf. quae in Cens. p. 116 sqq. exposui). Neque quicquam aliud videtur Scholiasta dicere voluisse, quum ait eccyclema factum esse, de quo optime exposuit Hermannus in censura Aesch. Eum. ab Ott. Müllero ed. in Diar. Vienn. LXIV. p. 127 sqq. Eodem modo quae intra aedes sunt monstrantur El. 1458 sqq. Ant. 1293. O. R. 1294 sqq.

Digitized by Google

(στροφὴ α'.)

ΑΙΑΣ.

ἰὼ
φίλοι ναυβάται, μόνοι ἐμῶν φίλων,
μόνοι ἔτ' ἐμμένοντες ὀρθῷ νόμῳ,
ἴδεσθέ μ' οἷον ἄρτι κῦμα φοινίας ὑπὸ ζάλης
ἀμφίδρομον κυκλεῖται.

ΧΟΡΟΣ.

οἴμ', ὡς ἔοικας ὀρθὰ μαρτυρεῖν ἄγαν.
δηλοῖ δὲ τοὔργον, ὡς ἀφροντίστως ἔχει.

(ἀντιστρ. α'.)

ΑΙΑΣ.

ἰὼ

V. 342. *μόνοι ἔτ'* ex verissima Hermanni coniectura restitui, quamquam ipse nunc vulgatam retinuit, quae est *μόνοι τ'*. Vide quae in Cens. p. 123. monui.

V. 341 sq. *μόνοι — νόμῳ*] Verba *μόνοι ἐμῶν φίλων* non per se posita sunt, ut significent: qui soli ex amicis meis relicti estis, sed pertinent ad participium *ἐμμένοντες*, cum vi repetito vocabulo *μόνοι*, hoc sensu: qui soli ex amicis meis, soli, inquam, adhuc integram fidem servatis. Schol.: *ὀρθῷ νόμῳ· τὸν τῆς φιλίας φησίν.*

V. 343 sq. *ἴδεσθέ μ' — κυκλεῖται*] Comparat se Aiax cum navi, circum quam coorta tempestate undique fluctus ita volvantur (vide ad Ant. 336 sq. ed. m.), ut emergere iam non posse videatur. Simillima ratio est O. R. 22 sqq., ubi civitas Thebana, mortifera peste vexata, cum eiusdem conditionis navi comparatur ita: *πόλις γάρ, ὥσπερ καὐτὸς εἰσορᾷς, ἄγαν ἤδη σαλεύει κἀνακουφίσαι κάρα βυθῶν ἔτ' οὐκ οἷά τε φοινίου σάλου.* Aptissima autem, qua utitur hoc loco Aiax, comparatio est, quippe qua non tantum summa se in calamitate esse ostendat, sed etiam, cuius generis ea calamitas sit, explicet. Neque enim dubium est, quin nomine *κῦμα* simul cruorem illum occisarum pecudum, inter quas medius sedebat, nomine *ζάλης* furorem sive insaniam, qua correptus caedem illam ediderat, adsignificare voluerit. Ipsa autem insania illa quum in causa fuisset, ut caedes ista committeretur, perquam poetice *φοινία* appellata est similiter atque *Ἄρης φοίνιος* (El. 96.) et *φοινία κοπίς* (Ant. 602.) dicitur. Denique illud facile intelligitur, *ἴδεσθέ μ' — κυκλεῖται* poetice dictum esse pro *ἴδεσθε, οἷον ἀμφ' ἐμὲ κῦμα κυκλεῖται.* Cf. Matth. §. 296. Rost. §. 122, 8.

V. 345 sq. *οἴμ', ὡς κτλ.*] Vae mihi, quam etc. Vide me ad Ant. 320. Recte Scholiasta: *πρὸς τὴν Τέκμησσαν ὁ λόγος· νομίζω σε ἀληθῆ μοι μεμαρτυρηκέναι περὶ τῆς μανίας τοῦ Αἴαντος· οὕτως γὰρ τὸ πρᾶγμα δείκνυσιν ἡμῖν, ὅτι μανικῶς διετέθη.* Probantque hanc voc. *ἀφροντίστως* interpretationem

γένος ναΐας ἀρωγὸν τέχνας,
ἅλιον ὃς ἐπέβας ἐλίσσων πλάταν,
σέ τοι, σέ τοι μόνον δέδορκα πημονὰν ἐπαρκέσοντ', 360
ἀλλά με συνδάϊξον.

ΧΟΡΟΣ.

εὔφημα φώνει. μὴ κακὸν κακῷ διδοὺς
ἄκος πλέον τὸ πῆμα τῆς ἄτης τίθει.

(στροφὴ β'.)

ΑΙΑΣ.

ὁρᾷς τὸν θρασύν, τὸν εὐκάρδιον,
τὸν ἐν δαΐοις ἄτρεστον μάχαις, 365

V. 349. ἅλιον ex Hermanni coniectura scripsi. Libri ἁλίαν. V. 350. πημονὰν ex Reiskii coniectura scripsi. Libri ποιμένων, quod ineptum esse in Cens. p. 123 sqq. planum feci.

Hermannus et Lobeckius, quorum prior euphemismum quendam esse recte monuit.

V. 348 sq. γένος — πλάταν] De ἀρωγός cum genitivo iuncto vide El. 1381. et huius fab. 201: ναὸς ἀρωγοὶ τῆς Αἴαντος. A quorum verborum sensu non multum differunt quae hic posuit poeta, γένος — τέχνας, id est, ut recte Lobeckius explicat, rerum nauticarum administri. Tum ἅλιον πλάταν idem fere est atque (v. 250.) ποντοπόρον ναῦν, coll. O. C. 713 sq. ed. meae, ita ut accusativus aptus sit e verbo ἐπέβας, cuius verbi cum accusativo iuncti exempla similia suppeditabit index Euripideus. Addidit poeta participium ἐλίσσων, ut ostenderet, qualis sive quo munere fungens Chorus navem conscendisset, scilicet volvens navem, i. e. remex. Recte Schol.: ἐλίσσων· κωπηλατῶν· εἴρηται δὲ παρὰ τὸ ἀμφιελίσσας.

V. 350 sq. σέ τοι — συνδάϊξον] Ut apud Homerum saepe dicitur γὰρ — ἀλλά, velut Il. ν, 736 — 740: πάντη γάρ σε περὶ στέφανος πολέμοιο δέδηεν· — ἀλλ' ἀναχασσάμενος κάλει ἐνθάδε πάντας ἀρίστους, similiter hic σέ τοι — ἀλλά με κτλ. dictum videtur hoc sensu: te, te, inquam, quum videam solum dedecus a me defendere paratum esse, tu, quaeso, me interfice. Ceterum recte Scholiasta: οὐ διὰ τὴν ἧτταν δὲ τῶν ὅπλων πικρὸς ὢν βούλεται ἀναιρεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ ὄνειδος ὑφορώμενος τῶν ποιμνίων· ἐν τούτῳ δὲ τὸ ἦθος καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη δείκνυται τοῦ Αἴαντος.

V. 352. εὔφημα φώνει] Noli tam infausta dicere. Vide quae ad Trach. 175. annotavimus.

V. 352 sq. μὴ — τίθει] De constructione errat Scholiasta: μὴ τὸ πῆμα ποίει πλέον τῆς ἄτης, id est: noli committere, ut insaniae (ἄνης) pudore ad gravius malum, mortem, adigare. Rectius alter: πῆμα ἄτης κατὰ περίφρασιν τὴν ἄτην, et Eustathius ad Od. γ, 152. p. 1461,

ἐν ἀφόβοις με θηρσὶ δεινὸν χέρας;
οἴμοι γέλωτος, οἷον ὑβρίσθην ἄρα.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

μή, δέσποτ' Αἴας, λίσσομαί σ', αὖδα τάδε.

ΑΙΑΣ.

οὐκ ἐκτός; οὐκ ἄψορρον ἐκνεμεῖ πόδα;
αἰαῖ, αἰαῖ. 370

ΧΟΡΟΣ.

ὦ πρὸς θεῶν, ὕπειπε καὶ φρόνησον εὖ.

(στροφὴ γ'.)

ΑΙΑΣ.

ὦ δύσμορος, ὃς χερὶ μὲν μεθῆκα τοὺς ἀλάστορας,

V. 362. χερὶ ex Hermanni coniectura scripsi. Libri χερσί.

68: Ὁμήρου εἰπόντος πῆμα κακοῦ ὁ ζηλωτὴς αὐτοῦ Σοφοκλῆς πῆμα ἄτης φησίν, ὃ ἔστιν ἄτη περιφραστικῶς, ut πῆμα δύης Od. ξ, 338., πῆμα κακοῦ Phil. 778., qua una voce Plato in hoc proverbio utitur Protag. p. 340. D: εἰμί τις γελοῖος ἰατρός· ἰώμενος μεῖζον τὸ νόσημα ποιῶ. LOB.

V. 356. ἐν — χέρας] Vocabulo θῆρες neque hic neque alibi pecudes, quales sunt boves, equi, oves, aliae, significantur, sed ferae. Itaque ἀφόβους θῆρας sic interpretari nos convenit, ut sint ferae, quae nihil metuant ab hominibus, qualia sunt animalia domestica, veluti bestiae cicures, ut Lobeckius interpretatur. Minus enim opprobrii suscepisset Aiax, si in feras crudelis fuisset, qua ex re aliquid laudis parari potuit, sed quod in mansuetas, ut ita dicam, feras saevierat, quibus sanus quisque parcit, non solum quia nihil periculi nobis creant, sed etiam quod fidei nostrae confidunt, id non poterat non ei ignominiosum videri.

V. 357. οἴμοι — ἄρα] Pro οἷον ὑβρίσθην exspectaveris potius οἷον ὕβρισα. Sed hoc si dixisset Aiax, non obtestata eum Tecmessa esset, ut facit, ne talia diceret, μὴ — αὖδα τάδε. Ex quo apparet verborum οἷον ὑβρίσθην sensum hunc esse: quanta sum contumelia affectus, scilicet a dis, i. e. a Minerva, a qua perductum se eo esse Aiax ait, ut in greges irrueret. Cf. v. 401. ἀλλά μ' ἁ Διὸς κτλ. et v. 217. Αἴας ἀπελωβήθη.

V. 359. οὐκ ἄψ. κτλ.] Alibi adiectivum est ἄψορρος, ut Ant. 386. O. R. 431., hic vero adverbium, ut El. 53. 1430. Trach. 902. Recte enim Lobeckius: „ἄψορρον adverbium hic esse adducor eo, quod ἄψορρος ποῦς non legi, sed animantium hoc epitheton esse solet." Tum de locutione ἐκνέμεσθαι πόδα in censura edit. Lobeckian. sec. ad v. 40. exposui. — Ceterum convenit ingenio Aiacis, quod a muliere moneri se indigne fert. Contra Chorum continuo post Tecmessam eadem deprecantem ita fert, ut nihil respondens de

ἐν δ' ἐλίκεσσι βουσὶ καὶ κλυτοῖς πεσὼν αἰπολίοις
ἐρεμνὸν αἷμ' ἔδευσα.

ΧΟΡΟΣ.

τί δῆτ' ἂν ἀλγοίης ἐπ' ἐξειργασμένοις;
οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν ταῦθ' ὅπως οὐχ ὧδ' ἔχειν.

(ἀντιστρ. β'.)

ΑΙΑΣ.

ἰὼ πάνθ' ὁρῶν, ἁπάντων τ' ἀεὶ
κακῶν ὄργανον, τέκνον Λαρτίου,
κακοπινέστατόν τ' ἄλημα στρατοῦ,
ἦ που πολὺν γέλωθ' ὑφ' ἡδονῆς ἄγεις.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ξὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ κἀδύρεται.

V. 373. Tecmessae hunc versum ex coniectura Hermanni adsignavi, in codd. choro adscriptum. Adverte strophae rationem.

ingenti, quam contraxerit, ignominia conqueri pergat. Atque ita omnia, quae leguntur usque ad v. 419. ed. meae, sic proferre Aiax censendus est, ut nihil advertens Chori Tecmessaeque preces et monita in una illa defixus cogitatione ignominiae haereat. Simillima ratio est El. 1160 — 1166. et Phil. 1063 sqq., ad quos locos vide quae monui.

V. 362. *χερὶ μεθῆκα*] Adscripsit Neuius Eur. Bacch. 1024; *μεθίει διὰ χερῶν βλάστημ' ἄνω*, recte annotans simpliciorem tamen genitivum futurum fuisse.

V. 365. Schol.: *κλυτὰ λέγει τὰ αἰπόλια διὰ τὰς ἐν αὐτοῖς ταραχὰς καὶ φωνάς.* Cf. Passov. Lex. Gr. sub hac voce.

V. 366. *αἷμ' ἔδευσα*] Verba humectandi saepe sic usurpari, ut effundendi significatum habere videantur, Lobeckius ad hunc locum multis allatis exemplis demonstravit.

V. 368. *σὺ γὰρ — ἔχειν*] Non enim fieri possit, ut haec non ita se habeant, i. e. res enim facta infecta reddi nequit. Cf. Matth. §. 623. ὅπως. 3.

V. 369 sq. *πάνθ' ὁρῶν — ὄργανον*] Ad *πάντα* adsumendum quod sequitur nomen *κακά* videtur, ut hoc dicat Aiax: qui et cernis (rimaris) et exsequeris scelera omnia. Vide quae ad Phil. 995. annotavimus.

V. 371. *ἄλημα*] Recte hoc Scholiastae ad h. l. et ad v. 380. et ad Ant. 320. explicant *τρίμμα, περίτριμμα, παιπάλημα.*

V. 372. Schol.: *τοῦτο μάλιστα αὐτοῦ ἅπτεται, τὸ τῷ ἐχθρῷ καταγέλαστον εἶναι.*

V. 373. *ξὺν τῷ θεῷ κτλ.*] Hermannus: „quivis, quum deo visum est, et ridet et lacrimatur, i. e. si nunc gaudet ille, erit etiam, ubi dolebit." Immo hoc dicere videtur: Et bona et mala, quibus fruuntur homines, a dis mittuntur. Quo dicto idem hic Tecmessa praecipit Aiaci atque Philoctetae Neoptolemus (Phil. 1316 sq.): *ἀνθρώποισι τὰς μὲν ἐκ θεῶν τύχας δοθείσας ἔστ' ἀναγκαῖον φέρειν.*

ΑΙΑΣ.

ἴδοιμί νιν, καίπερ ὢδ' ἀτώμενος.

ἰώ μοί μοι.

ΧΟΡΟΣ.

μηδὲν μέγ' εἴπῃς. οὐχ ὁρᾷς, ἵν' εἶ κακοῦ;

(ἀντιστρ. γ'.)

ΑΙΑΣ.

ὦ Ζεῦ, προγόνων προπάτωρ, πῶς ἂν τὸν αἱμυλώτατον,

ἐχθρὸν ἄλημα, τούς τε δισσάρχας ὀλέσσας βασιλῆς

τέλος θάνοιμι καὐτός.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ὅταν κατεύχῃ ταῦθ', ὁμοῦ κἀμοὶ θανεῖν εὔχου· τί γὰρ δεῖ ζῆν με, σοῦ τεθνηκότος;

V. 374. Syllabae defectum explet Triclinius scribendo *δή νιν*, Hermannus *νιν νῦν*. Dindorfius scripsit *ἴδοιμ' ἴδοιμι*, annotans in edit. Ox. posse tamen etiam servato pronomine corrigi *ἴδοιν ἴδοιν νιν*, allatis duobus eius formae optativi exemplis.

V. 391. Nihil in eo offensionis est, quod in brevem syllabam hic versus exit. Vide quae ad O. R. 1192. in nota critica exempla

V. 374. *ἴδοιμι — ἀτώμενος*] Bene Scholiasta: *τοῦ χοροῦ τὸν περὶ θεῶν λόγον ἐμβαλλομένου, οὐκ ἐφίεται ὁ Αἴας, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐπαίρεται· φησὶν οὖν· ἴδοιμι αὐτὸν καίπερ οὕτως κακούμενος· δῆλον γάρ, ὅτι ἀμυνοῦμαι, εἰ καὶ θεοὶ συλλαμβάνουσιν αὐτῷ.*

V. 376. *μηδὲν μέγ' εἴπῃς*] *Μέγα* et *μεγάλα εἰπεῖν* significat impia, insolentia dicere. Cf. Hom. Od. δ, 500 sqq.: *καὶ νύ κεν ἔκφυγε κῆρα, καὶ ἐχθόμενός περ Ἀθήνῃ* (sc. *Αἴας*), *εἰ μὴ ὑπερφίαλον ἔπος ἔκβαλε, καὶ μέγ' ἄασθη· φῇ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης. τοῦ δὲ Ποσειδάων μεγάλ' ἔκλυεν αὐδήσαντος*, ad quem locum Eustathius: *τὸ μεγάλα αὐδῆσαι τουτέστιν ὑπερηφανύσασθαι, πεποίηκε μὲν τὴν παρὰ τοῖς ὕστερον μεγαλορρημοσύνην. ταὐτὸν δέ ἐστι τῷ ὑπερφίαλον ἔπος ἐκβαλεῖν, πλὴν ὅσον ἀφοδρὸν μὲν τὸ ὑπερφίαλον, λεῖον δὲ καὶ σεμνὸν τὸ μέγα.* Eodem sensu dictum El. 830. *μηδὲν μέγ' ἀΰσῃς*. Nolo alia afferre. Similiter Latini, ut Virg. Aen. X, 547: dixerat ille aliquid magnum. Illud non inutile erit adiecisse, quod Lobeckius monet, *μέγα λέγειν* non solum magniloquentiam significare, sed etiam clara et contenta voce loqui, coll. Plat. Rep. V, 449. B. Protag. 310. B. Amator. 133. B. Alcib. I, 110. C., sed *μεγάλα λέγειν* nunquam non de magniloquentia dici.

V. 379. *προγόνων προπάτωρ*] Schol. rec.: *πρόγονοι πατήρ, πάππος καὶ οἱ ἀνωτέρω.* Vide fabulam Aiacis not. 1. — De *πῶς ἄν*, utinam, vide ad Philoct. 777.

V. 380. *δισσάρχας — βασι-*

Digitized by Google

(στροφὴ δ΄.)

ΑΙΑΣ.

ἰὼ
σκότος, ἐμὸν φάος,
ἔρεβος ὦ φαεννότατον ὡς ἐμοί,
ἕλεσθ', ἕλεσθέ μ' οἰκήτορα,
ἕλεσθέ μ'· οὔτε γὰρ θεῶν γένος οὔθ' ἀμερίων
ἔτ' ἄξιος βλέπειν τιν' εἰς ὄνησιν ἀνθρώπων.
ἀλλά μ' ἃ Διὸς
ἀλκίμα θεὸς
οὔλιον αἰκίζει.
ποῖ τις οὖν φύγῃ;
ποῖ μολὼν μενῶ;
εἰ τὰ μὲν φθίνει, φίλοι,
τοῖσδ' ὁμοῦ πέλας,

attuli simillima.

V. 393. *οὔλιον* ex mea coniectura restitui. De qua vide quae dixi in Emendat. in Soph. Trach. p. 88 sq. Libri *ὀλέθριον*.

V. 396 sqq. Foede corrupta haec sunt, nec quae adhuc a viris doctis propósitae sunt coniecturae ullo modo probari possunt.

λῆς] De *δισσάρχας* vide quae ad 245. *δικρατεῖς* diximus. De forma *ὀλέσσας* ad v. 184. monitum est.

V. 385. *ἐμὸν φάος*] Scholiasta: *λέγει δὲ σκότος ἐμὸν φάος, ὡς εἴ τις τὸν θάνατον σωτηρίαν νομίσειεν.*

V. 386. *ἔρεβος ὦ φ.*] De ordine verborum vide Matth. §. 277, 6. Tum *ὡς ἐμοί* recte Dindorfius explicat: quo in loco res meae sunt.

V. 389 sq. *οὔτε — ἀνθρώπων*] Struenda verba hoc modo sunt: *οὔτε γὰρ εἰς θεῶν γένος οὔτε εἰς τιν' ὄνησιν ἀμερίων ἀνθρώπων ἔτι ἄξιός εἰμι βλέπειν*, iam enim indignus sum, qui deorum hominumve opem exspectem. De *βλέπειν εἴς τινα* cf. Ant. 909. ed. meae, de praepositione ante secundum demum substantivum posita Ant. 367: *ποτὲ μὲν πακόν, ἄλλοτ' ἐπ' ἐσθλὸν ἕρπει.* Ibid. 1176: *πότερα πατρῴας ἢ πρὸς οἰκείας χερός;* Trach. 765 sq. *σεμνῶν ὀργίων — κἀπὸ πειρᾶς δρυός.* Alia exempla attulerunt Mehlhorn. ad Anacr. p. 71. Wellauer. ad Aesch. Eumen. 673. Matth. §. 595, 4. Vide imprimis Doederlin. de brachyl. p. 5. Denique de *ἀμερίων ἀνθρώπων* confer Ant. 790. *ἀμερίων ἐπ' ἀνθρώπων.*

V. 391 sq. *ἃ Διὸς ἀλκίμα θεὸς*] Eiusdem generis est v. 450. 952.

V. 393. *οὔλιον αἰκίζει*] Non male Scholiasta *ὀλέθριον* sive potius *οὔλιον* interpretatur *μέχρι θανάτου.*

V. 394. *ποῖ τις κτλ.*] Pronomen *τις* eodem sensu positum, quo supra 240.

V. 396 sq. *εἰ τὰ μὲν — πέλας*] Haec ita corrupta sunt, ut, quid fere dictum a poeta

Digitized by Google

μωραῖς δ' ἄγραις προσκείμεθα,
πᾶς δὲ στρατὸς δίπαλτος ἄν με χειρὶ φονεύοι.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ὦ δυστάλαινα, τοιάδ' ἄνδρα χρήσιμον
φωνεῖν, ἃ πρόσθεν οὗτος οὐκ ἔτλη ποτ' ἄν.

(ἀντιστρ. δ'.)

ΑΙΑΣ.

ἰὼ
πόροι ἁλίῤῥοθοι,
πάραλά τ' ἄντρα, καὶ νέμος ἐπάκτιον,
πολύν, πολύν με, δαρόν τε δὴ
κατείχετ' ἀμφὶ Τροίαν χρόνον· ἀλλ' οὐκέτι μ',
οὐκ
ἔτ' ἀμπνοὰς ἔχοντα. τοῦτό τις φρονῶν ἴστω.

V. 417. In editione priore ex Hermanni coniectura *Τρωΐα* pro *Τροία* scripseram. Nunc malui codicum retinere scripturam, fuerit, vix coniectura divinari posse videatur.

V. 400. Schol.: *δίπαλτος· ἀμφοτέραις ταῖς χερσίν, οἷον περιδεξίως με φονεύοι· παντὶ σθένει, ὡς Δίδυμος· ἢ ὁ στρατός με φονεύοι λαβὼν τὰ δίπαλτα δοράτια, ὡς Ἴλιος φησίν.* Eustathius p. 674, 13: *παλτὸν εἶδος ὅπλου, ἐξ οὗ παρὰ Σοφοκλεῖ δίπαλτος φονεύς.* Hermanno videtur idem significare atque Homericum *ἔχων δύο δοῦρε*, ita ut sit bene armatus. Nihil fere quod operae pretium esset attulit Blomf. ad Aesch. Sept. c. Th. gloss. 985. De *εἰ φονεύοι ἄν* dixit Hermannus ad Vig. p. 835. Matth. §. 525. Rost. §. 121. annot. 8. De *χειρί* ad v. 27. monitum est.

V. 401 sq. *τοιάδ' — φωνεῖν*] Infinitivus aptus ex exclamatione; cf. Matth. §. 544. Rost. §. 125. not. 5.; de *ἔτλη ἄν* vide ad 119 sq. Voc. *χρήσιμον* Scholiasta explicat *γενναιότατον*.

V. 404. *πόροι ἁλίῤῥοθοι*] Brunckius: fluvii in mare prolabentes (*ἅλαδε προρέοντες*). Atque eodem modo Scholiasta cum eoque Hesychius. Sed non aliter haec explicanda videntur, quam in Aeschylo Pers. 365. *πόροι ἁλίῤῥοθοι* sive *ἐνάλιοι* v. 451., fluctus marini, quos Aiax de litore prospiciebat. *Αἰγαίου πελάγους ἐνάλιος πόρος* Archestr. Athen. VII, 278. C. Cf. Tafel. Dilucidd. Pind. T. I. p. 57. LOB.

V. 405. Schol.: *νέμος ἐπάκτιον· τὸ ἄλσος τοῦ ὄρους τῆς Ἴδης τὸ παράλιον.*

V. 409. Schol.: *ἀμπνοὰς ἔχοντα· ζῶντα. — τοῦτο· ὅτι οὐκ ἔχω ἔτι ζῆν.*

V. 410 sqq. *Σκαμάνδριοι — Ἀργείοις*] Eurip. Hel. 54. *Σκαμανδρίοις ῥοαῖσι.* 259. *Σιμουντίοις ῥοαῖς.* Has Schol. dicunt *εὔφρονας Ἀργείοις* vocari aut quia omnes fluvii grati sint *διὰ τὸ ποτόν*, ut Aesch. Pers. 486: *Σπερχειὸς ἄρδει πεδίον εὐμενεῖ ποτῷ*, aut *ἐμοὶ ἐχθραὶ ῥοαί, εὔφρονες δὲ τοῖς Ἀργείοις*,

Digitized by Google

ὦ Σκαμάνδριοι
γείτονες ῥοαί,
εὔφρονες Ἀργείοις,
οὐκ ἔτ' ἄνδρα μὴ
τόνδ' ἴδητ', ἔπος
ἐξερέω μέγα,
οἷον οὔτινα
Τροία στρατοῦ
δέρχθη χθονὸς μολόντ' ἀπὸ
Ἑλλανίδος· τανῦν δ' ἄτιμος ὧδε πρόκειμαι.

ΧΟΡΟΣ.

οὗτοι σ' ἀπείργειν, οὔθ' ὅπως ἐῶ λέγειν
ἔχω κακοῖς τοιοῖσδε συμπεπτωκότα.

ΑΙΑΣ.

αἰαῖ· τίς ἄν ποτ' ᾧεθ' ὧδ' ἐπώνυμον

praesertim quum nondum demonstratum sit, qualis versuum strophicorum scriptura fuerit.

τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς, quod multo significantius graviusque esse concedent qui meminerint homines gravi iniuria laesos cuncta sibi infesta, inimicis propitia et quasi confoederata credere. Cf. 459. ἔχθει πεδία τάδε, nec repugnat v. 862. Eustathius p. 890, 22. Scamandrum sic dici existimat διὰ τὸ χρησιμώτατον γενέσθαι τοῖς Ἕλλησιν. LOB.

V. 413 sq. ἄνδρα τόνδε] Vide ad v. 78.

V. 414 sq. ἔπος ἐξερέω μέγα] Vide quae ad v. 876. diximus. Putabatur autem utique Aiax excepto Achille praestantissimus ducum. Vide quae in fabula Aiacis not. 8. annotavimus. Scholiasta: οὐ νεμεσητὸν τῷ Αἴαντι μεγαλαυχεῖσθαι, ὅταν μὲν γάρ τις ἐν μετρίᾳ διαγωγῇ ᾖ, τότε εὐσχημον περιστέλλειν τὰ ἑαυτοῦ πλεονεκτήματα· ἀπηνθηκότα δὲ ἄνδρα οὐκ ἄν τις μέμψαιτο, εἰ μεγαλαυχεῖται, ὁποῖα καὶ ὁ Ἡρακλῆς (Trach. 1090 sqq.) ἐν τῷ τέλει ὧν περὶ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ διέξεισι· καὶ γίνεται ἐπίτασις τοῦ πάθους, ὁπόταν τὸ τοιοῦτο διαφθείρηται· ἔτι δὲ αὔξεται τὸ πάθος, οὐχ ὑπὸ ἄλλου, ἀλλ' ὑπὸ αὐτοῦ.

V. 419. πρόκειμαι] Non inutile est de huius verbi usu Blomfield. ad Aesch. Sept. c. Th. gloss. 963. consuluisse.

V. 420 sq. οὗτοι σ' κτλ.] De duplici verbi ἔχειν structura cf. Ant. 270 sq.: οὐ γὰρ εἴχομεν οὔτ' ἀντιφωνεῖν, οὔθ' ὅπως ὁρῶντες καλῶς πράξαιμεν. Pro coniunctivo autem, quo hic poeta usus est, illic optativus debebat poni, quod praecedit tempus praeteritum. De οὗτοι — οὔτε egit Matth. §. 609. Schol.: ὁ χορός ἐστιν ὁ λέγων· ἐνδίδωσι γὰρ ὁ χορὸς τῷ κάμνοντι, ὅπερ ἐστὶν εἶδος παραμυθίας· ἡ δὲ Τέκμησσα τοῦτο οὐκ ἐποίει.

V. 422 sq. τίς ἄν — κακοῖς] Non male Scholiasta: συνῳδὸν ἔσεσθαι καὶ ἐπώνυμον τοῖς κακοῖς· ἔπλεξε δὲ τὸ ὄνομα παρὰ τὸ αἰαῖ τὸ θρηνητικόν. Iungenda enim verba sunt ἐπώνυμον ξυνοίσειν, ita ut pro ξυν-

Digitized by Google

τοὐμὸν ξυνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς κακοῖς;
νῦν γὰρ πάρεστι καὶ δὶς αἰάζειν ἐμοὶ
καὶ τρίς· τοιούτοις γὰρ κακοῖς ἐντυγχάνω·
ὅτου πατὴρ μὲν τῆσδ' ἀπ' Ἰδαίας χθονὸς
τὰ πρῶτα καλλιστεῖ' ἀριστεύσας στρατοῦ,
πρὸς οἶκον ἦλθε πᾶσαν εὔκλειαν φέρων·
ἐγὼ δ' ὁ κείνου παῖς, τὸν αὐτὸν ἐς τόπον
Τροίας ἐπελθὼν οὐκ ἐλάσσονι σθένει,
οὐδ' ἔργα μείω χειρὸς ἀρκέσας ἐμῆς,
ἄτιμος Ἀργείοισιν ὧδ' ἀπόλλυμαι.
καίτοι τοσοῦτόν γ' ἐξεπίστασθαι δοκῶ,
εἰ ζῶν Ἀχιλλεὺς τῶν ὅπλων τῶν ὧν πέρι

οίσειν suffecisset etiam simplex verbum *ξυσσθαι*. Sed vide ad 69 sq. Ceterum istiusmodi nominum derivationum exempla plurima ex tragicorum aliorumque poetarum carminibus collegit Elmsleius ad Eur. Bacch. 508. Cf. imprimis Lobeckius Aglaoph. p. 870. et Meinek. ad Euphorion. p. 128 sqq. Alii tamen nomen *Αἴας* ab *αἰετός* derivandum putarunt; vide quae in fabula Ai. not. 4. exposuimus. Schol.: *ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἀρχαιότροπον, τὸ πρὸς τὰς ὀνομασίας ἐκφέρειν τὰς συμφοράς· καλῶς μὲν οὖν πράττων οὐκ ἂν ἐμέμνητο τοῦ διανοήματος, ἐν συμφορᾷ δὲ ὤν.* — *ξυνοίσειν· ξυνδραμεῖν καὶ συνενεχθῆναι καὶ εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν.* Cf. Elmsl. ad Eur. Heracl. 919.

V. 427. Schol.: *τὰ πρῶτα καλλιστεῖα· εἴληφε τὴν Ἡσιόνην παρὰ τοῦ Ἡρακλέους.* Vide fabulam Aiacis not. 4. et 5. De locutione *καλλιστεῖα ἀριστεύειν στρατοῦ* in Cens. ad v. 42. dixi.

V. 428. *πᾶσαν εὔκλειαν*] Latine dixeris summam gloriam. Vide ad Phil. 141 sq.

V. 431. Schol.: *ἀρκέσας· δείξας, βοηθήσας, πράξας.* Immo *ἔργα ἀρκεῖν* ita dictum est, ut fere sit *ἄρκεσιν ἐργαστικὴν ἀρκεῖν*. Vide quae dixi in Cens. ad v. 42.

V. 435. Schol.: *κρίνειν ἔμελλε· μετὰ κρίσεως διδόναι τινὶ κράτος ἀριστείας, ἤγουν ἔμελλε κρίνειν, τίς ὁ κρατῶν ἐν ταῖς ἀριστείαις.* Itaque *κράτος ἀριστείας κρίνειν τινί* erit principatum summae virtutis alicui adiudicare.

V. 436. *ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ*] Vide quae de hac locutione ad O. C. 484. diximus.

V. 437. Schol.: *παντουργῷ· πάντα πράττοντι καὶ μηδὲν ὑποστελλομένῳ, πανουργῷ καὶ ἀναιδεῖ.* Cf. Phil. 636: *ἀλλ' ἔστ' ἐκείνῳ πάντα λεκτά, πάντα δὲ τολμητά.* Similiter Aesch. Sept. c. Th. 655. *φωτὶ παντόλμῳ φρένας.*

V. 438. *ἔπραξαν*] Fecerunt ut contingeret. Respondet locutio Graeca, *πράττειν τί τινι*, nostrae jemandem etwas verschaffen, habetque significationem clandestinae molitionis et studii partium. Vide Ducker. ad Thucyd. IV, 89.

Ibid. Schol.: *ἀνδρὸς τοῦδε· δεικτικῶς ἀντὶ τοῦ ἐμοῦ. κράτη· νίκην.*

V. 439 sq. *κεἰ μὴ — τῆς ἐμῆς*] Ac nisi et oculus et animus depravatus esset

Digitized by Google

κρίνειν ἔμελλε κράτος ἀριστείας τινί,
οὐκ ἄν τις αὖτ' ἔμαρψεν ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ.
νῦν δ' αὖτ' Ἀτρεῖδαι φωτὶ παντουργῷ φρένας
ἔπραξαν, ἀνδρὸς τοῦδ' ἀπώσαντες κράτη.
κεἰ μὴ τό τ' ὄμμα καὶ φρένες διάστροφοι
γνώμης ἀπῆξαν τῆς ἐμῆς, οὐκ ἄν ποτε
δίκην κατ' ἄλλου φωτὸς ὧδ' ἐψήφισαν.
νῦν δ' ἡ Διὸς γοργῶπις ἀδάματος θεὰ
ἤδη μ' ἐπ' αὐτοῖς χεῖρ' ἐπεντύνοντ' ἐμὴν
ἔσφηλεν ἐμβαλοῦσα λυσσώδη νόσον,
ὥςτ' ἐν τοιοῖσδε χεῖρας αἱμάξαι βοτοῖς·
κεῖνοι δ' ἐπεγγελῶσιν ἐκπεφευγότες,

V. 439. *τό τ' ὄμμα καὶ* ipse scripsi. Libri *τόδ' ὄμμα καὶ*. Cf. v. 630. ed. meae.

et a consilio, quod ceperam, aberrasset. Vide quae ad v. 51 sq. annotata sunt. De locutione *φρένες διάστροφοί εἰσιν* cf. Aesch. Prom. 673: *εὐθὺς δὲ μορφὴ καὶ φρένες διάστροφοι ἦσαν*. Adde Eur. Bacch. 1165. *ἐν διαστρόφοις ὄσσοις*. Referenda huc Libanii verba esse Lobeckius monet, Ep. 851. p. 400. scribentis: *σὺ δὲ μικροῦ ἐμιμήσω τὸν Αἴαντα, τὸν ἄλλα μὲν βουληθέντα, ἄλλα δὲ ἀναγκασθέντα*. Scholiasta: *εἰ μὴ δι' ἔκστασιν τοῦ θέοντος ἐξέπεσον αἱ διάνοιαί μου, οὐκ ἄν ποτε ἄλλου οὕτως ἀδίκως κατεψηφίσαντο*.

V. 440 sq. *οὐκ ἄν — ἐψήφισαν*] Scriptor prosaicus forma media usus esset, uti dixit Plat. Gorg. 515. E: *οὐδεμίαν αἰσχρὰν δίκην κατεψηφίσαντο αὐτοῦ*. Deinde haerere quis possit in indicativo aoristi, quo non significetur id, quod Brunckius posuit, qui haec ita interpretatus est: haud amplius illi talem sententiam contra quemquam laturi essent, sed hoc: nunquam contra alium istiusmodi sententiam tulissent. Quod ita dictum, ut Atridae, id quod non factum est, iudicasse de alio post Aiacem significari videantur. Itaque Lobeckius *οὐκ ἂν ἐψήφισαν* pro *οὐκ ἂν ψηφίσειαν*, quod esset non tulerint, dictum putat, me non probante. Immo mihi quidem aor. indicativi eadem quae vulgo significatio esse, poeta autem brevitati videtur studuisse, hoc significans: fecissem, ut nunquam adversus alium virum istiusmodi sententiam ferrent, i. e. occidissem. Denique Eustathius p. 361, 29. inter alios Sophoclis anachronismos refert *τὸ οὐκ ἄν ποτε δίκην ὧδ' ἐψήφισαν· ψηφίζειν γὰρ οὔπω ἤδεσαν ἥρωες*. At huius anachronismi debebat etiam Pindarum insimulare, quem vide in nota ad v. 1108. huius fabulae.

V. 442. *νῦν δέ*] Dictum de harum particularum usu ad O. C. 269. est.

V. 445. *ὥςτ' ἐν τοιοῖσδε — βοτοῖς*] I. e. *ἐν τοιοῖσδε, δηλονότι βοτοῖς*. Simillimo igitur modo *τοιόσδε* coniunctum hic (adde v. 216.) cum substantivo *βοτόν* est, quo *ἄλλος* con-

Digitized by Google

ἐμοῦ μὲν οὐχ ἑκόντος. εἰ δέ τις θεῶν βλάπτοι, φύγοι τἂν χώ κακὸς τὸν κρείσσονα. καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν; ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ μ' Ἑλλήνων στρατός, ἔχθει δὲ Τροία πᾶσα καὶ πεδία τάδε. πότερα πρὸς οἴκους, ναυλόχους λιπὼν ἕδρας μόνους τ' Ἀτρείδας, πέλαγος Αἰγαῖον περῶ; καὶ ποῖον ὄμμα πατρὶ δηλώσω φανείς Τελαμῶνι; πῶς με τλήσεταί ποτ' εἰσιδεῖν γυμνὸν φανέντα τῶν ἀριστείων ἄτερ, ὧν αὐτὸς ἔσχε στέφανον εὐκλείας μέγαν;

iungi cum substantivis solere ad Philoct. 38. docui. Minus enim offensionis habet, quod Phil. 1271. positum est, τοιοῦτος ἦσθα — πιστός, ἀτηρὸς λάθρα, i. e. δηλονότι πιστὸς κτλ. Non recte Matthiaeum haec sic explicare: tam vilibus pecudibus, in Cens. p. 126. docui.

V. 447. ἐμοῦ μὲν οὐχ ἑκόντος] Scholiasta: πάνυ γενναίως ἐμμένει τῷ λήματι· τὸ γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ ἀνηρηκέναι φησὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἡττῆσθαι οὐχ ὑπ' ἐκείνων, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπήρειαν τοῦ θεοῦ.

V. 448. φύγοι τἂν] De τοι particula in apodosi posita ad O. C. 1361. monuimus; de sententia confer El. 696: ὅταν δέ τις θεῶν βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν.

V. 449 sqq. ὅστις — Τροία] I. e. ὅντινα θεοὶ ἐχθαίρουσι, μισεῖ δὲ στρατός, ἔχθει δὲ Τροία. De mutata structura vide Matth. §. 472, 3.

V. 452. πότερα] Saepe πότερα et πότερον ita ponunt scriptores Graeci, ut alteram interrogationem aut supprimant, aut aliis particulis usi quam ἤ particula efferant. Posterius hic factum; nam sequitur altera interrogatio v. 458. ἀλλὰ δῆτ' κτλ. Suppressa altera interrogatio est O. C. 533. Phil. 1235. Platon. Protag. p. 359. C., de Legg. I. p. 626. C. et alibi.

V. 452 sq. λιπὼν — Ἀτρείδας] Eur. Hel. 1199. κενὰς λιποῦσ' ἕδρας. Iph. A. 806. οἴκους ἐρήμους ἐκλιπόντες. Tryphiod. 141. λιπόντες ἐρημαίην γθονὸς ἀκτήν. Plat. Polit. 298. B. καταλιπόντες ἐρήμους, et Plutarch. Lucull. c. 30: οἰκήσονται τὸν Πόντον ἔρημον ἀπολιπόντες, id est destituentes, quod plus est quam relinquentes, idque hoc loco significari Scholiasta docet. LOB.

V. 454 sq. ποῖον ὄμμα — Τελαμῶνι] Compararunt interpretes O. R. 1371. Phil. 110. Eur. Iph. A. 445: ποῖον ὄμμα συμβαλῶ; Herod. I, 37: νῦν τε τέοισί με χρὴ ὄμμασι — φαίνεσθαι; Aeschin. Ctesiph. p. 512: ποίοις ὄμμασι τὰς ἱκεσίας ποιήσεσθε; Ovid. Heroid. VI, 145: quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?

V. 455. τλήσεται] Animum inducet. Sic τολμᾷ v. 528. Vide ad O. C. 180.

V. 456. γυμνὸν — ἄτερ] Sic v. 750. Ant. 445: ἔξω βαρείας αἰτίας ἐλεύθερον. Phil. 31: ὁρῶ κενὴν οἴκησιν ἀνθρώπων δίχα, et alibi.

V. 457. ὧν — στέφανον

Digitized by Google

οὐκ ἔστι τοὖργον τλητόν. ἀλλὰ δῆτ' ἰὼν
πρὸς ἔρυμα Τρώων, ξυμπεσὼν μόνος μόνοις
καὶ δρῶν τι χρηστόν, εἶτα λοίσθιον θάνω;
ἀλλ' ὧδέ γ' Ἀτρείδας ἂν εὐφράναιμί που.
οὐκ ἔστι ταῦτα. πεῖρά τις ζητητέα
τοιάδ', ἀφ' ἧς γέροντι δηλώσω πατρὶ
μήτοι φύσιν γ' ἄσπλαγχνος ἐκ κείνου γεγώς.
αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
προσθεῖσα κἀναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν;

εὐκλείας] De duplici genitivo vide 605 sq. et Matth. §. 380.; de locutione στέφανον εὐκλείας adscripsit Lobeckius Eur. Suppl. 325., Antiop. fr. XXXVIII, 4. ed. Diod., quibus in locis idem quod hic positum est, Dionys. Antiq. VI, 58. στέφανος ἀριστείας, Plutarch. Comp. Philop. cum Flam. c. 3. στέφανος δικαιοσύνης καὶ χρησιότητος, Philostr. V. Ap. VII, 14, 294. στέφανον ἀρετῆς στεφανωσάμενος ἥκω.

V. 458 sqq. ἀλλὰ δῆτ' — εἶτα λοίσθιον θάνω] De particularum ἀλλὰ δῆτ' — εἶτα usu ad Phil. 1324. diximus. De re, ad quam respicere hic Sophocles videtur, in fab. Ai. not. 16. expositum est.

V. 461. ἀλλ' ὧδέ γ' — που] Nonne igitur propria manu oppetens gratam rem Atridis fecit? Aliud, puto, est, quod hic cavendum censuit Aiax, ne Troianorum stragem edens traderet fessis leviora tolli Pergama Graiis. MUS GR. Scholiasta: ἀλλ' ἐφησθήσονται οἱ Ἀτρεῖδαι, ἐάν τι γενναῖον δράσας πρὸς τοὺς Τρῶας ἀποθάνω, ἀγνοοῦντες, ὅτι ἑκουσίως γέγονέ μοι ὁ θάνατος.

V. 464. φύσιν γ'] Adverte vim γὲ particulae, quae facit, ut revera similem se patris sui sive fortissimum se esse dicat Aiax, quamvis virtutis praemiis non sit ab Atridis ornatus.

V. 466. Schol.: κακοῖσιν ὅστις· ὅστις διαλλαγὴν οὐ δέχεται, ἀλλ' ἀεὶ ἐν κακοῖς ἐξετάζεται. Hoc dicit: qui nihil commutatur quod attinet ad mala, i. e. cuius mala nunquam quicquam commutantur. Vide quae ad O. R. 25. annotavi.

V. 467 sq. τί γὰρ — κατθανεῖν] Explicat his verbis Aiax, non cur hominem miserum, sed cur omnino homines vitam longam appetere dedeceat. Dicit autem hoc: quid enim dies delectare homines potest, alternis diebus dans adimensque leto? id est: quid enim vita delectare homines potest, in qua alterna dies det adimatque leto? Negat igitur delectare homines vitam hanc posse, qua qui fruantur eorum nemo sciat, ut verbis Horatii (Od. IV, 7, 17.) utar, an adiiciant hodiernae crastina summae tempora di superi. Similia sunt quae posuit Sophocles Trach. 943 sqq.: ὥςτ', εἴ τις δύο ἢ καὶ πλέονς τις ἡμέρας λογίζεται, μάταιός ἐστιν. οὐ γὰρ ἔσθ' ἥ γ' αὔριον, πρὶν εὖ πάθῃ τις τὴν παροῦσαν ἡμέραν. Hinc homi-

Digitized by Google

οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτόν,
ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή. πάντ' ἀκήκοας λόγον.

ΧΟΡΟΣ.

οὐδεὶς ἐρεῖ ποθ', ὡς ὑπόβλητον λόγον,
Αἴας, ἔλεξας, ἀλλὰ τῆς σαυτοῦ φρενός.
παῦσαί γε μέντοι καὶ δὸς ἀνδράσιν φίλοις
γνώμης κρατῆσαι τάσδε φροντίδας μεθείς.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ὦ δέσποτ' Αἴας, τῆς ἀναγκαίας τύχης

nes saepe dicti ἐφήμεροι et ἡμέριοι, ut supra v. 399. Ceterum vide quae in Cens. p. 127 sqq. quum ad confirmandam hanc quam proposui interpretationem, tum de ceterorum editorum explanationibus exposui. Addo hic quae Eustathius habet p. 906, 35: τὸ μετ' εὐκλείας θανεῖν τῶν ἀγαθῶν μόνον ἴδιον, καὶ τὴν παραυτίκα σωτηρίαν οὐκ ἀπαλλαγὴν θανάτου δοξάζει, ἀλλὰ μικρὰν χρόνου ἀναβολήν· τί γὰρ παρ' ἡμᾶς ἡμέρα τέρπειν ἔχει; Adscripsit Lobeckius Plutarch. Caes. c. 57: βέλτιόν ἐστιν ἅπαξ ἀποθανεῖν ἢ ἀεὶ προσδοκᾶν. Liban. T. IV, 1431: ἧττον εἰς συμφορὰν εἰσάπαξ ἀποθανεῖν ἢ πολλάκις ἐγγὺς εἶναι τοῦ θανάτου.

V. 470. ὅστις — θερμαίνεται] Iuvat adscripsisse Horat. Od. I, 4, 15 sqq.: vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam. Iam te premet nox, fabulaeque manes, et domus exilis Plutonia.

V. 471 sq. ἀλλ' ἢ καλῶς — χρή] De sententia vide ad El. 1065 sqq. ed. meae.

V. 472. πάντ' — λόγον] Vide ad Phil. 1212. Inesse autem in ea locutione hoc quidem loco hic simul sensus videtur: sic stat sententia.

V. 477—516. Summa totius orationis haec est: noli, quaeso, Aiax, necem tibi inferre, ne aut tibi ipsi maxima opprobria inimicorum tuorum pares, aut mihi ac filio parentibusque tuis summum dolorem calamitatemque infligas. — Ceterum non dubium est, quin poetae haec scribenti egregius ille locus Homericus, qui Il. ζ, 407—439. legitur, obversatus sit.

V. 477 sq. τῆς ἀναγκαίας — κακόν] Ἀναγκαία τύχη nunquam de secundis, sed de adversis, quibus quis premitur, rebus dicitur, significatque non eluctabilem fortunam sive sortem. Quae cuiusmodi singulis in locis intelligenda sit, ubique e ratione eorum cognosci tantum potest. Ita huius fab. 803. πρόσθεν' ἀναγκαίας τύχης significari mortem ex verbis praecedentibus, ὃς αὐτῷ θάνατον ἢ βίον φέρει, apparet. In Electr. v. 48. τέθνηκ' Ὀρέστης ἐξ ἀναγκαίας τύχης, appellatur simulatus Orestis obitus ἀναγκαία τύχη, quod non sua sponte, sed misero et fatali naufragio, quod fecit, in ludis Pythicis perisse fingebatur. Hoc loco ἀναγκαίαν τύχην amissam libertatem sive miseram hominis imperio alius subiecti conditionem (vide ad

οὐκ ἔστιν οὐδὲν μεῖζον ἀνθρώποις κακόν.
ἐγὼ δ' ἐλευθέρου μὲν ἐξέφυν πατρός,
εἴπερ τινός, σθένοντος ἐν πλούτῳ, Φρυγῶν·
νῦν δ' εἰμὶ δούλη. θεοῖς γὰρ ὧδ' ἔδοξέ που,
καὶ σῇ μάλιστα χειρί. τοιγαροῦν, ἐπεὶ
τὸ σὸν λέχος ξυνῆλθον, εὖ φρονῶ τὰ σά,
καί σ' ἀντιάζω πρός τ' ἐφεστίου Διὸς
εὐνῆς τε τῆς σῆς, ἤ συνηλλάχθης ἐμοί,
μή μ' ἀξιώσῃς βάξιν ἀλγεινὴν λαβεῖν
τῶν σῶν ὑπ' ἐχθρῶν, χειρίαν ἐφεὶς τινι.
ἦ γὰρ θάνῃς σὺ καὶ τελευτήσας ἀφῇς,

V. 488. ἤ ex Bothii coniectura scripsi. Libri plerique εἰ, ceteri ἦν.

El. 1174.) significare et Eustathius monuit p. 1089, 38: παρὰ Σοφοκλεῖ ἀναγκαία τύχη ἡ δουλική, et e sequentibus verbis, ἐγὼ δ' ἐλευθέρου — δούλη, manifestissime apparet. Sensus enim nexusque totius loci hic est: summum malum est libertate privatum esse. Ego autem quum fuissem libera, regis Phrygii, hominis opulentissimi, filia, nunc in servitutem tuam perveni, a te capta. Cui quum bene cupiam, in matrimonium ducta, obsecro te, ut mei misereare, neque aut mihi maiora etiam mala pares, quibus afficiar, si te vidua facta ero, aut ipse in summa inimicorum opprobria incidas. De forma initii orationis confer Ant. 683 sqq.

V. 480. Schol.: εἴπερ τινός· ἀντὶ τοῦ· ὡς οὐκ ἄλλου τινός. Est fere idem atque μέγιστα σθένοντος ἐν πλούτῳ. Exempla similia et Lobeckius ad hunc locum attulit et Matth. §. 617. e. De ἐν praepositionis usu ad Phil. 60. dixi. Sic infra ἐν σοὶ σώζομαι. Denique nomine πλοῦτος non tantum divitiae, sed omnes omnino opes significantur. Cf. v. 519. τίς πλοῦτος; Trach. 134. O. R. 380. El. 648. et O. R. 1070: ταύτην δ' ἅτε πλουσίῳ χαίρειν γένει.

V. 482. καὶ σῇ — χειρί] Corrigit se prudentissima mulier, quae nisi hoc addidisset, vix aequo animo laturus fuit irreverens deorum Aiax, quod illa dixerat, θεοῖς ὧδε δόξαι. SCHAEF.

V. 483. τὸ σὸν λέχος ξυνῆλθον] Vide quae ad Trach. 27 sq. λέχος γὰρ Ἡρακλεῖ κριτὸν ξυστᾶσα, dixi. Scholiasta: εὖ φρονῶ· εὔνους σοι καθίσταμαι.

V. 484. Schol.: ἐφεστίου· συνοίκου. οἱ συνοικοῦντες Ἐφέστιον Δία προτείνουσιν, οἱ δὲ φίλοι Φίλιον.

V. 485. ἤ συνηλλάχθης ἐμοί] I. e. δι' ἧς ἐμοὶ συνηρμόσθης. Similiter Eur. Troad. 74: λέκτρα καὶ γάμοι, οἷς ἦλθον ἐς μέλαθρον Ἕκτορος.

V. 486 sq. βάξιν ἀλγ. λαβεῖν — ὑπ' ἐχθρῶν] I. e. ἀλγεινὰ βάζεσθαι ὑπὸ τῶν σῶν ἐχθρῶν. Vide ad v. 337. Explicatur autem hoc v. 492 sqq. καί τις πικρὸν κτλ.

V. 487. χειρίαν ἐφεὶς τινι] Cf. v. 1297: ἐφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν διαφθορᾶν.

V. 488. ἦ γὰρ θάνῃς] De

Digitized by Google

ταύτῃ νόμιζε κἀμὲ τῇ τόθ' ἡμέρᾳ,
βίᾳ ξυναρπασθεῖσαν Ἀργείων ὕπο,
ξὺν παιδὶ τῷ σῷ δουλίαν ἕξειν τροφήν.
καί τις πικρὸν πρόσφθεγμα δεσποτῶν ἐρεῖ, 500
λόγοις ἰάπτων· ἴδετε τὴν ὁμεννέτιν
Αἴαντος, ὃς μέγιστον ἴσχυσε στρατοῦ,
οἵας λατρείας ἀνθ' ὅσου ζήλου τρέφει.
τοιαῦτ' ἐρεῖ τις. κἀμὲ μὲν δαίμων ἑλᾷ,
σοὶ δ' αἰσχρὰ τἄπη ταῦτα καὶ τῷ σῷ γένει. 505
ἀλλ' αἴδεσαι μὲν πατέρα τὸν σὸν ἐν λυγρῷ
γήρᾳ προλείπων, αἴδεσαι δὲ μητέρα
πολλῶν ἐτῶν κληροῦχον, ἥ σε πολλάκις

V. 507. *δόρει* ex mea coniectura scripsi. Libri *δορί*. Vide ad O. C. 619. notam criticam.

V. 508. Vulgo interpunctione posita in v. *μητέρ'*, *ἀλλ' ἡ μοῖρα τὸν φύσαντά με*. Ex Aug. b. *ἄλλη* Hermannus iam re-

coniunctivo vide quae ad v. 513. admonui. Praeterea cf. Matth. §. 527. not. 2. et Rost. §. 123. not. 1.

V. 492. *προσφθεγμα — ἐρεῖ*] Non dissimiliter dictum El. 1213: *σὲ σοι προσήκει τήνδε προσφωνεῖν φάτιν.*

V. 493. *λόγοις ἰάπτων*] Hermannus adscripsit Aesch. Sept. c. Th. 388. *θέσιν ὀνείδει.* Adde quae ad v. 1216. annotavimus.

V. 495. *ἀνθ' ὅσου ζήλου*] I. e. *ἀντὶ βίου μάλιστα ζηλωτοῦ.* De duplici exclamatione *οἵας — ὅσου* vide v. 557. 923. et Matth. §. 488. not. 1. Tum *τρέφειν* pro *ἔχειν* ponere Sophoclem amasse notum est. Vide ad Aut. 884.

V. 496. Schol.: *δαίμων· νῦν ἡ δουλεία· δυστυχία. ἑλᾷ· ἐλάσει.* Vide ad 267. Cf. O. C. 1749: *ἐλπίδων γὰρ ἐς τίν' ἔτι με δαίμων ταπτῦν γ' ἐλαύνει;*

V. 498 sq. *αἴδεσαι — προλείπων*] De participio vide Matth. §. 555. i. Rost. §. 129, 4. a.

V. 502 sqq. *οἴκτειρε δ' — νεμεῖς*] Hoc dicit: miserere, o rex, filii tui, et cogita, si puer tua privatus educatione sub inimicis tutoribus aetatem aget, quantum hoc, quod morte tua et illi et mihi parabis, malum futurum sit.

V. 502—504. *νέας τροφῆς — μὴ φίλων*] De adiectivi *νέος* usu cf. Eur. Med. 48: *νέα γὰρ φρονεῖς οὐκ ἀλγεῖν φιλεῖ*, i. e. animus iuvenum. Ad quem locum adscripserunt interpretes Pindar. Ol. II, 78. *νέοις ἐν ἀέθλοις*, in certaminibus iuvenum, et Lysiae de inval. §. 16: *τοὺς ἔτι νέους καὶ νέαις ταῖς διανοίαις χρωμένους.* De substantivo *τροφή*, educationem significante, cf. Xenoph. Mem. III, 5, 10. et Plat. de Legg. I. p. 643., de *σοῦ μόνος*, quod est idem atque *σοῦ μονωθείς*, Matth. §. 351. Denique *διοίσεται* recte Scholiasta interpretatus est *διάξει, βιώσεται.* Hesychius etiam: *διοίσεται· διάξει, βιώσεται.* Plena locutio est *βίον* vel *αἰῶνα διαφέρειν*, qua usus est Herod. III, 40. Ellipticam posuit Eur. Rhes. 982. Insolentius medio usus hic poeta est. Sed eodem

Digitized by Google

θεοῖς ἀρᾶται ζῶντα πρὸς δόμους μολεῖν·
οἴκτειρε δ', ὦναξ, παῖδα τὸν σόν, εἰ νέας
τροφῆς στερηθεὶς σοῦ διοίσεται μόνος
ὑπ' ὀρφανιστῶν μὴ φίλων, ὅσον κακὸν
κείνῳ τε κἀμοὶ τοῦθ', ὅταν θάνῃς, νεμεῖς.
ἐμοὶ γὰρ οὐκέτ' ἐστὶν εἰς ὅ τι βλέπω,
πλὴν σοῦ. σὺ γάρ μοι πατρίδ' ἤστωσας δόρει,
καὶ μητέρ' ἄλλη μοῖρα τὸν φύσαντά τε
καθεῖλεν Ἅιδου θανασίμους οἰκήτορας.
τίς δῆτ' ἐμοὶ γένοιτ' ἂν ἀντὶ σοῦ πατρὶς;
τίς πλοῦτος; ἐν σοὶ πᾶσ' ἔγωγε σώζομαι.
ἀλλ' ἴσχε κἀμοῦ μνῆστιν. ἀνδρί τοι χρεὼν

stituit. Tum φύσαντά τε primus Lobeckius rescribendum esse vidit, idque habet Lb., μ supra scripto, item Γ. In La. legitur quidem με, sed est in litura.

usus est, quem Lobeckius commemoravit, Hippocr. de Septim. Part. I. 450. T. V, 344: ἄνοσος διατετελεκὼς τὸν χρόνον, ὃν ἐν τῇ μήτρῃ διεφέρετο. Postremo de locutione βίον διαφέρειν ὑπό τινος cf. O. R. 1488: οἷον (sc. βίον) βιῶναι σφὼ πρὸς ἀνθρώπων χρεών.

V. 506. Schol.: ἐμοὶ γὰρ οὐκέτ' ἐστίν· καὶ τοῦτο Ὁμηρικόν (Il. ζ, 413. 429.)· οὐδέ μοί ἐστι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ. εἶτα ἐξῆς· ἀτὰρ σύ μοι ἐσσι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.

V. 508. καὶ μητέρ' ἄλλη μοῖρα] Pronomen ἄλλος opponitur σύ pronomini, quod praecedit; hoc sensu: tu enim patriam mihi delevisti, alius, et quidem Parca etc. Vide de hoc pronominis ἄλλος usu quae ad Phil. 38. annotavi.

V. 509. καθεῖλεν — οἰκήτορας] I. e. καθεῖλεν, ὥστε εἶναι Ἅιδου θαν. οἰκήτορας. Cf. v. 393 sqq.: ὦ σκότος — ἕλεσθ', ἕλεσθέ μ' οἰκήτορα. Trach. 282: αὐτοὶ μὲν Ἅιδου πάντες εἶσ' οἰκήτορες. Ibid. 1161: ἀλλ' ὅστις Ἅιδου φθίμενος οἰκήτωρ πέλοι. Quo in loco quo sensu φθίμενος positum, eodem hic θανάσιμος usurpatum est. Cf. O. R. 959. et Phil. 819. Alibi θανάσιμον est mortiferum, ut huius fab. 1033. O. R. 560. Trach. 758. Videtur autem Ἅιδου θανάσιμοι οἰκήτορες idem esse atque Homericum νέκυες κατατεθνηῶτες. Denique non inutile erit comparasse quae ad Phil. 329. monuimus.

V. 510. τίς — ἀντὶ σοῦ πατρίς] Cf. Xenoph. Anab. I, 3, 6: νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους.

V. 511. πᾶσ' ἔγωγε σώζομαι] De hoc πᾶς pronominis usu similia attulimus ad Ant. 770.

V. 512. ἀνδρί] Cum emphasi dictum esse apparet, ut sit idem atque εὐγενὴς ἀνήρ. Alioquin ne initio quidem membri poni potuit. Sic 1050. 1316. 1335. ed. meae et Ant. 710: ἀλλ' ἄνδρα, κεἴ τις ἦ σοφός, τὸ μανθάνειν πόλλ' αἰσχρὸν οὐδέν. Vide quae de praegnanti huius nominis significatione ad O. C. 389. attuli exempla.

V. 512 sq. Schol.: ἀλλ' ἴσχε

Digitized by Google

μνήμην προσεῖναι, τερπνὸν εἴ τί που πάθῃ.
χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί·
ὅτου δ' ἀποῤῥεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος,
οὐκ ἂν γένοιτ' ἔθ' οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ.

ΧΟΡΟΣ.

Αἴας, ἔχειν σ' ἂν οἶκτον, ὡς κἀγώ, φρενὶ
θέλοιμ' ἄν· αἰνοίης γὰρ ἂν τὰ τῇσδ' ἔπη.

ΑΙΑΣ.

καὶ κάρτ' ἐπαίνου τεύξεται πρὸς γοῦν ἐμοῦ,
ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἀλλ', ὦ φίλ' Αἴας, πάντ' ἔγωγε πείσομαι.

ΑΙΑΣ.

κόμιζέ νύν μοι παῖδα τὸν ἐμόν, ὡς ἴδω.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

καὶ μὴν φόβοισί γ' αὐτὸν ἐξελυσάμην.

V. 513. πάθῃ ex La., Lb., Γ. et Aug. b. rescripsi. Vulgo scribitur πάθοι. Cf. v. 1316. ed. meae.

κἀμοῦ· καλῶς τὸ κἀμοῦ, οἷον, μετὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν κἀμὲ ἓν τινι μοίρᾳ κατάθου· αἰσθάνεται γὰρ τῆς τύχης, ἐν ᾗ νῦν ἐστιν· αἰδημόνως δὲ αὐτὸν ὑπομιμνήσκει τὰ τῆς εὐνῆς· διὰ τοῦτο γὰρ μάλιστα δοκεῖ αὐτὸν πείθειν. ὁ δέ γε Εὐριπίδης μαστροπικώτατα εἰσάγει τὴν Ἐπάβην (828 sqq.) λέγουσαν· ποῦ τὰς φίλας δῆτ' εὐφρόνας δείξεις, ἄναξ, ἢ τῶν ἐν εὐνῇ φιλτάτων ἀσπασμάτων χάριν τιν' ἕξει παῖς ἐμή, κείνης δ' ἐγώ;

V. 513. εἴ τί που πάθῃ] Cur alienus optativus, qui vulgo positus est, et ab hoc loco et a v. 1316. sit, alibi explicabo. Latius enim haec res patet, quam quae hic explanari queat. Interim satis est monuisse, Sophoclem εἰ cum coniunctivo praeter hos locos coniunxisse O. R. 198. 874. O. C. 1443. Ant. 710. Cf. Matth. §. 525, 7. b. et Rost. §. 121. not. 10.

V. 517. ὡς κἀγώ] Expectaveris ὡς ἐγώ, καὶ σὲ κτλ. Sed vide ad O. C. 53. Tum de locutione οἶκτον ἔχειν φρενί confer Trach. 293 sq.: χαίροιμ' ἂν πανδίκῳ φρενί.

V. 518. αἰνοίης — ἔπη] Modeste Chorus dixit, significans, ut facile apparet, hoc: facias, quod illa suasit.

V. 519 sq. καὶ κάρτα — τελεῖν] Summam illa a me certe laudem consequetur, si modo iussa mea exsequenda putaverit. Egregie poeta paucis his Aiacem ad ea, quae Chorus monuit, respondere facit, hoc dicentem: non meum est facere quae mulier iusserit, sed mulieris facere quae ego iussero. Atque hoc si fe-

Digitized by Google

ΑΙΑΣ.

ἐν τοῖσδε τοῖς κακοῖσιν, ἢ τί μοι λέγεις;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

μὴ σοί γέ που δύστηνος ἀντήσας θάνοι.

ΑΙΑΣ.

πρέπον γε τἂν ἦν δαίμονος τοὐμοῦ τόδε.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἀλλ' οὖν ἐγὼ 'φύλαξα τοῦτό γ' ἀρκέσαι. 535

ΑΙΑΣ.

ἐπήνεσ' ἔργον καὶ πρόνοιαν, ἣν ἔθου.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

τί δῆτ' ἂν ὡς ἐκ τῶνδ' ἂν ὠφελοῖμί σε;

ΑΙΑΣ.

δός μοι προσειπεῖν αὐτὸν ἐμφανῆ τ' ἰδεῖν.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

καὶ μὴν πέλας γε προσπόλοις φυλάσσεται.

cerit, magnam a me certe laudem consequetur. Nihil igitur commotus oratione, Tecmessae puerum potius adduci ad se vult, ut, antequam mortem sibi consciscat, ad virtutem eum adhortetur, laudaturumque se Tecmessam ait, si nihil impedimento sit, quominus quam celerrime consilium, quod ceperit, exsequatur. — De usu verbi τολμᾶν ad v. 455. modo diximus.

V. 523. Schol.: καὶ μὴν φόβοισί γ' αὐτόν· τοῦ φόβου χάριν ὑνσασθαι θέλουσα ἐξήγαγον. Hoc potius videtur Tecmessa dicere: atqui metuens, ne quid ei mali a te accideret (μὴ σοί γε — θάνοι), ab illo periculo eum liberavi.

V. 524. ἐν τοῖσδε τοῖς κακοῖσιν] De eo loquitur tempore, quo insania fuit correptus.

V. 526. πρέπον — τόδε] Cum genitivo iunctum πρέπον videtur, ut participium. Vide ad O. C. 432. Ceterum adverte acerbitatem et irreverentiam Aiacis, hoc dicentis: non alienum scilicet hoc a numine meo fuisset, a quo insania mihi immissa est. Cf. v. 238 sq. ed. meae. Scholiasta: ἦν καὶ τοῦτο τοῦ ἐμοῦ δαίμονος, τὸ ὑπ' ἐμοῦ τὸν παῖδα ἀναιρεθῆναι· ἀντὶ τοῦ ἔπρεπε τῇ παρούσῃ μου τύχῃ τὸ καὶ αὐτόχειρά με τοῦ παιδὸς κατασκευάσαι.

V. 527. Schol.: τοῦτό γ' ἀρκέσαι· ἀποσοβῆσαι τὸ θανεῖν. De infinitivo vide Matth. §. 532. d. Rost. §. 125, 7., de ἀλλ' οὖν — γε particulis ad El. 1018.

V. 528. Schol.: ἐπήνεσα· ἐπαινῶ. Vide Matth. §. 506, 1. Rost. §. 116, 8. not. 4.

V. 529. ὡς ἐκ τῶνδε] Haec quum ita se habeant. Alia huius locutionis exempla attulit Matthiaeus ad Eur. Andr. 1161. et Gr. Gr. §. 628, 3.

Digitized by Google

ΑΙΑΣ.

τί δῆτα μέλλει μὴ οὐ παρουσίαν ἔχειν; 540

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ὦ παῖ, πατὴρ καλεῖ σε. δεῦρο προσπόλων
ἄγ' αὐτὸν ὅσπερ χερσὶν εὐθύνων κυρεῖς.

ΑΙΑΣ.

ἔροντι φωνεῖς, ἢ λελειμμένῳ λόγου;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

καὶ δὴ κομίζει προσπόλων ὅδ' ἐγγύθεν.

ΑΙΑΣ.

αἶρ' αὐτόν, αἶρε δεῦρο. ταρβήσει γὰρ οὐ 545

V. 546. Post hunc versum in codd. omnibus additus reperitur hic: *τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ κάρτ' ἀνώδυνον κακόν.* Omittit eum Stobaeus Serm. LXXVIII, 9., ex hac fab. v. 542—547. afferens. Valckenario ad Eur. Hippol. 247. Sophoclis quidem esse, sed

V. 532. Schol.: *παρουσίαν ἔχειν· ἥτει παρεῖναι.* Similia sunt huius fab. 181. *μομφὰν ἔχων*, 319 sq. *γόους ἔχειν*, 564. *θήραν ἔχων*, 881. *ἔχων ἄγρας*, 1076. *φόβου πρόβλημα ἔχων*, El. 523. *ὕβριν οὐκ ἔχω*, 897. *ἔσχον θανῦμα*, O. R. 566. *ἔρευναν τοῦ θανόντος ἔσχετε*, Ant. 1273. *μέγα βάρος ἔχων*, Phil. 213. *μολπὰν σύριγγος ἔχων*. Tum de *μέλλει μὴ οὐ* adscripsit Lobeckius Aesch. Prom. 632: *τί δῆτα μέλλεις μὴ οὐ γεγωνίσκειν τὸ πᾶν;*

V. 535. *λελειμμένῳ λόγου*] Recte Matthiaeus ad Eur. Hippol. 323. docuit *λέλειμμαί τινος* esse non assecutus sum rem, non novi, ignoro. Itaque *λελειμμένος λόγου* est, qui dictum non assecutus est, sive non audivit, i. e. hoc loco qui iussum non exsequitur. Recte Schol: *ἀπολιμπανομένῳ τῆς κλήσεως.*

V. 537. Schol.: *αἶρε· πρόσφερε. Μή μοι οἶνον ἄειρε*, Hom. Il. ζ, 264. Eodem sensu *ἔπαιρε* positum El. 634. De traiecta *οὐ* particula ad Ant. 96 sq. diximus. Ceterum nemo haec et sequentia leget, quin recordetur eorum, quae Homerus Il. ζ, 466 sqq. cecinit.

V. 538. *νεοσφαγῆ τόνδε — φόνον*] Quo sensu nonnunquam vocabulum *φόνος* a poetis tragicis ponitur, ut id quod occisum est significet, eodem et hic et supra v. 309. *ἀρνείου φόνου* positum est. Cf. Eur. El. 92: *πυρᾷ δ' ἐπέσφαξ' αἷμα μηλείου φόνου*, i. e. sanguinem occisae ovis. Idem audacius etiam dixit Or. 992: *Μυρτίλου φόνον δικὼν ἐς οἶδμα πόντου*, et v. 1358 sq.: *πρὶν ἐτύμως ἴδω τὸν Ἑλένας φόνον καθαιμακτὸν ἐν δόμοις κείμενον.* Similis est Latini vocabuli caedes significatio, veluti apud Virg. Aen. X, 245: crastina lux — ingentes Rutulae spectabit caedis acervos. Itaque *νεοσφαγῆ φόνον* significat recens occisos, id est recens occisas pecudes, inter quas sedebat Aiax; cf. 308 sqq. Pro *νεοσφαγῆ* satis erat dixisse *νέον*. Verum amant tragici hanc abundantiam, cuius exempla plurima ad Ant. 500 sq. attuli.

V. 539. *εἴπερ δικαίως κτλ.*]

Digitized by Google

νεοσφαγῆ που τόνδε προλελεύσσων φόνον,
εἴπερ δικαίως ἔστ' ἐμὸς τὰ πατρόθεν.
ἀλλ' αὐτίκ' ὠμοῖς αὐτὸν ἐν νόμοις πατρὸς
δεῖ πωλοδαμνεῖν κἀξομοιοῦσθαι φύσιν.
ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος,
τὰ δ' ἄλλ' ὅμοιος· καὶ γένοι' ἂν οὐ κακός.
καίτοι σε καὶ νῦν τοῦτό γε ζηλοῦν ἔχω,
ὀθούνεκ' οὐδὲν τῶνδ' ἐπαισθάνει κακῶν.
ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος,
ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς.
ὅταν δ' ἵκῃ πρὸς τοῦτο, δεῖ σ' ὅπως πατρὸς

ex alia fabula hic insertus videbatur. Eius iudicium secuti sunt Brunckius, Porsonus ad Med. 140. et Erfurdtius. Mihi ab interprete profectus videtur.

Homericum imitatus est *εἰ ἑτεόν γ' ἐμός ἐστι*. De usu adiectivi *δίκαιος* Lobeckius adscripsit Priscian. XVII, 23. p. 90: iuste pro vere vel vere pro iusto — Sophocles *Αἴαντος δίκαιος γόνος* pro *ἀληθής*, et LXVIII, 24, 202: iustum pro vero et verum pro iusto frequenter tam nos quam Attici ponimus: Sophocles *Αἴαντι δίκαιος γόνος*. Eodem sensu *δίκαιος* positum est Soph. Trach. 348. 411. O. R. 853. 1283. De locutione *τὰ πατρόθεν* cf. O. C. 215. 527.

V. 540. *ὠμοῖς — ἐν νόμοις πατρός*] Suidas: *νόμος· νόμος παρὰ Σοφοκλεῖ ἡ φύσις τοῦ γεγεννηκότος, καὶ τὸ ἔθος.* Eustathius p. 624, 57. (478, 27.): *Αἴας γοῦν παρὰ Σοφοκλεῖ στερεόφρων ὠμοὺς νόμους τοὺς ἑαυτοῦ τρόπους καλεῖ, ὡς ἀνενδότους καὶ στερεούς.*

V. 541. Schol.: *πωλοδαμνεῖν· ὡς πῶλον γυμνάζειν.*

V. 542 sq. Schol.: *ὦ παῖ, γένοιο πατρός· μέτριος ὁ λόγος· ἡ δὲ ὁμοία εὐχὴ παρ' Ὁμήρῳ* (Il. ζ, 476.): *Ζεῦ ἄλλοι τε θεοί, δότε δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι παῖδ' ἐμὸν ὡς καὶ ἐγώ.* Attius Armorum iudicio ap. Macrob. VI, 1: virtute sis par, dispar fortunis patris. Virg. Aen. XII, 435: disce, puer, virtutem ex me verumque laborem, fortunam ex aliis.

V. 546 sq. *ἐν τῷ φρονεῖν — μάθῃς*] Iucundissima praedicatur aetas puerilis, quod, quamdiu animus a malorum cogitatione alienus est, tamdiu mala ipsa velut absunt et conquiescunt. Ita enim natura comparata infantia est, ut, quae acerba videantur, paupertatem, iacturas, repulsas, contemtum, nec rursus quae praeclara et eximia plerisque sint, divitias, honores et cetera commoda, siquidem cogitatione modo et mente cernuntur, nec doleat nec admiretur. IAEG. Non male Bothius ita transtulit: Im Unbewufstsein leben ist das Süfseste, bis dafs du Freude lernest und Bekümmernifs.

V. 549 sq. *δεῖ σ' ὅπως δείξεις*] Sic Philoct. 54 sq.:

Digitized by Google

δείξεις ἐν ἐχθροῖς, οἷος ἐξ οἵου 'τράφης.
τέως δὲ κούφοις πνεύμασιν βόσκου, νέαν
ψυχὴν ἀπάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.
οὗτοι σ' Ἀχαιῶν, οἶδα, μή τις ὑβρίσῃ
στυγναῖσι λώβαις, οὐδὲ χωρὶς ὄντ' ἐμοῦ.
τοῖον πυλωρὸν φύλακα Τεύκρον ἀμφί σοι
λείψω, τροφῆς ἄοκνον ἕμπα, κεἰ τανῦν
τηλαπὸς οἰχνεῖ, δυσμενῶν θήραν ἔχων.
ἀλλ', ἄνδρες ἀσπιστῆρες, ἐνάλιος λεώς,

τὴν Φιλοκτήτου σε δεῖ ψυχὴν ὅπως λόγοισιν ἐκκλέψεις λέγων. Vide Matth. §. 623. *ὅπως.* 2. Rost. §. 122, 10.

V. 551. Schol.: *κούφοις πνεύμασιν· κούφῃ καὶ ἀπαλῇ ζωῇ· τῇ δὲ μεταφορᾷ τῶν μικρῶν φυτῶν ἐχρήσατο, ἅτινα οὐδὲν σφοδρὸν δύναται ὑποφέρειν, οὐ καύσωνα, οὐκ ἄνεμον.* Comparavit Lobeckius Dion. Chrysost. Or. XII. p. 202. B: *καὶ τρεφόμενοι τῇ διηνεκεῖ τοῦ πνεύματος ἐπιῤῥοῇ, ἀέρα ὑγρὸν ἕλκοντες ὥστε νήπιοι παῖδες κτλ.*, et *αὔρας ζωογόνους* in Palladae Epigr. 128, 4., *πνοὰς ψυχοτρόφους* in Orph. H. 37, 22., et Plinii H. N. 18, 34., Zephyrum dicentis in plantas nutrisium exercere, et *ἀνέμους φυτουργοῦντας* in Luciani. Bis accus. T. II, 793. Addo Trach. 141 sq. 538 sq. cum annotationibus nostris.

V. 551 sq. *νέαν — χαρμονήν*] Teneram animam (vitam) fovens, ut matri huic gaudio sis. De appositione adscripsit Neuius huius fab. 1210. El. 966. O. R. 603. Matth. §. 432.

V. 553. *οὗτοι — μή τις ὑβρίσῃ*] Vide Matth. §. 517. not. 1. Rost. §. 135, 7. a.

V. 555 sq. *τοῖον πυλωρὸν — ἕμπα*] Verba *πυλωρὸν φύλακα* similiter dicta atque supra v. 254. *λιθόλευστον Ἄρη*, quaeque ad Ant. 500 sq. attuli. Nam proprie *πυλωρός* iam continet notionem, quae est in nomine *φύλαξ*, significans *πύλης φύλαξ*. Urgenda igitur hic in voc. *πυλωρός* notio tantum nominis *πύλης* est, ita ut *πυλωρὸς φύλαξ* sit *πύλης φύλαξ*. Ipsum autem hoc *πύλης φύλαξ* sive *πυλωρὸς φύλαξ* metaphorice dictum puta, ut sit custos perpetuus, qui nunquam discedat ab eo sive loco sive homine, quem custodit. Ita *οἰκουρῶν* posuit Sophocles Philoct. 1328: *Χρύσης πελασθεὶς φύλακος, ὃς τὸν ἀκαλυφῆ σηκὸν φυλάσσει κρύφιος οἰκουρῶν ὄφις.* Adiective autem usurpatum *πυλωρός* eodem modo, quo *οἰκουρός* usurpatur, a quo *πυλωρός* eo tantum differt, quod est *πύλην φυλάττων*, illud quum sit *οἶκον φυλάττων*. Itaque hoc dicit Aiax: Teucrum se filio suo relicturum perpetuum educationis custodem et intrepidum. De *ἕμπα* vide ad v. 122. Scholiasta: *ἕμπα· ὅμως.*

V. 556 sq. Schol.: *κεἰ — οἰχνεῖ· καὶ εἰ ἔκδημος νῦν ἐστιν.* De locutione hac, *τηλωπὸς οἰχνεῖ*, procul abest significante, cf. El. 166: *ἀνύμφευτος αἰὲν οἰχνῶ.* De *τηλωπός* cf. Philoct. 216. Tum verba *δυσ-*

Digitized by Google

ὑμῖν τε κοινὴν τήνδ' ἐπισκήπτω χάριν,
κείνῳ τ' ἐμὴν ἀγγελίαν ἐντολήν, ὅπως
τὸν παῖδα τόνδε πρὸς δόμους ἐμοὺς ἄγων
Τελαμῶνι δείξει, μητρί τ', Ἐριβοίᾳ λέγω,
ὡς σφιν γένηται γηροβοσκὸς εἰσαεί·
καὶ τἀμὰ τεύχη μήτ' ἀγωνάρχαι τινὲς
θήσουσ' Ἀχαιοῖς, μήθ' ὁ λυμεὼν ἐμός.
ἀλλ' αὐτό μοι σύ, παῖ, λαβών, ἐπώνυμον,
Εὐρύσακες, ἴσχε, διὰ πολυῤῥάφου στρέφων

V. 564. Post hunc versum in codd. omnibus additus hic est: *μέχρις οὗ μυχοὺς κίχωσι τοῦ κάτω θεοῦ*. Quem spurium esse primus vidit Elmsleius.

μενῶν θῆραν ἔχων significant *δυσμενεῖς θηρῶν* sive *θηρώμενος*, ut 881. *ἔχων ἄγρας* valet *ἀγρεύων*. Vide ad 532. Teucer autem quum hostibus venandis occupatus dicitur, significatur Mysos lacessere praedae capiendae causa. Cf. v. 343. et 720.

V. 560 sqq. *ὅπως — δείξει*] Cf. Matth. §. 519. Rost. §. 122, 10. a. De tota locutione vide Philoct. 492: *πατρί μ' ὡς δείξῃς φίλῳ*, quae verba Philoctetes dicit, in patriam deduci a Neoptolemo ad patrem cupiens.

V. 563. Schol.: *ὡς σφιν — γηροβοσκός· πάνυ περιπαθῶς τὸ ἐπὶ γονεῦσι καὶ παισὶ διαθήκας ποιῆσαι· θαυμαστῶς δὲ πρὸς ἅπαντας τοὺς λόγους τῆς Τεκμήσσης ἀντιθέσεις ἐποιήσατο, οὐκ ἀντικρὺς τοῦτο ὑπισχνουμένου τοῦ ποιητοῦ, τοῦ μὲν μὴ ὑβριαθῆναι τὸν παῖδα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἀπὸ τοῦ Τεύκρου φυλακὴν προβαλλόμενος, τοῦ δὲ μὴ γελασθήσεσθαι ὑπ' ἐκείνων τὴν τοῦ παιδὸς ἀρετήν, ὃν φησι καὶ ἐκδικήσειν αὐτὸν ἐν ἡλικίᾳ γενόμενον· πρὸς δὲ τὰ περὶ τῶν γονέων, ὅτι ἀντ' αὐτοῦ γηροβοσκὸς αὐτοῖς καταλείπεται ὁ Εὐρυσάκης*. Cf. 496—513.

V. 565. Schol.: *ἀγωνάρχαι· ἀγωνοθέται*. Nonius: *μὴ θήσουσι*: respicitur *ὅπως* v. 560. Nam diligentius sunt expendenda exempla Schaefer. ad Gnom. Gr. p. 318. et in indice allata.

V. 566. Schol.: *ὁ λυμεὼν ἐμός· Ὀδυσσεύς*. De pronominis collocatione ide quae G. Dindorfius in Adnot. Oxon. ad h. l. exempla simlia attulit.

V. 567. *ἐπώνυμον*] Cognominem tibi, id est hoc loco: de quo tu nomen accepisti clipeum. Cf. Hemsterhus. ad Lucian. dial. mar. IX, 1.

V. 568 sq. *διὰ — πόρπακος*] In medio clipeo interiore (v. Schol. ad Eur. Phoen. 1134.) erat fibula latior, per quam brachium sinistrum transmittebatur, ut regere eum seque tueri possent. Appellabant etiam *ὄχανον*. Eiusmodi fibulae nonnunquam exloris erant contextae et colligatae, uti haec *πολυῤῥάφους*, nonnunquam tamen ferreae. Habet certe *σιδαροδέτους πόρπακας* Bacchylides ap. Stobaeum Serm. 53. p. 367. WESSEL.

Digitized by Google

πόρπακος, ἑπτάβοιον ἄῤῥηκτον σάκος·
τὰ δ' ἄλλα τεύχη κοίν' ἐμοὶ τεθάψεται.
ἀλλ' ὡς τάχος τὸν παῖδα τόνδ' ἤδη δέχου,
καὶ δῶμα πάκτου, μηδ' ἐπισκήνους γόους
δάκρυε. κάρτα τοι φιλοίκτιστον γυνή.
πύκαζε θᾶσσον. οὐ πρὸς ἰατροῦ σοφοῦ
θρηνεῖν ἐπῳδὰς πρὸς τομωῦντι πήματι.

ΧΟΡΟΣ.

δέδοικ' ἀκούων τήνδε τὴν προθυμίαν.
οὐ γάρ μ' ἀρέσκει γλῶσσά σου τεθηγμένη.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ὦ δέσποτ' Αἴας, τί ποτε δρασείεις φρενί;

ΑΙΑΣ.

μὴ κρῖνε, μὴ 'ξέταζε. σωφρονεῖν καλόν.

V. 575. *θρηνεῖν* ex optimis plurimisque codd. rescripsi. Vulgo *θροεῖν*. Saepe confusa a librariis ea verba esse iam ad

V. 569. *ἑπτάβοιον — σάκος*] Hoc perfectum Tychii opus communi omnium Graecorum fama celebratum est. Cf. Liban. Declam. 31. Himer. Orat. V, 9. Iustin. M. Orat. ad Graec. p. 2. C. et quos H. Ciofanus adfert ad Ovid. Met. XIII, 2. Ceterum Aiacis scutum *πόρπακα* habuisse Eustathius negat p. 995, 19. LOB. Cf. Hom. Il. η, 219 sqq.

V. 570. *τὰ δ' — τεθάψεται*] De *κοινά* pro *κοινῶς* usurpato vide ad Ant. 544., de *τεθάψεται* Matth. §. 498. Rost. §. 116, 11. Morem autem hunc armorum una cum cadavere sepeliendorum iam Homerum nosse Schol. admonuit coll. Il. ζ, 418: *ἀλλ' ἄρα μιν κατέκηε σὺν ἕντεσι δαιδαλέοισιν.*

V. 572. *ἐπισκήνους*] I. e. *ἐπὶ ταῖς σκηναῖς*, ad tentorium, i. e. ante tentorium. Cf. Matth. §. 446, 8.

V. 573. *κάρτα — γυνή*] Valde amat lamentari femina. Cf. Eur. Herc. f. 536: *τὸ θῆλυ γάρ πως μᾶλλον οἰκτρὸν ἀρσένων.* De neutro vide Matth. §. 437. Rost. §. 100, 4. c. p. 477.

V. 574 sq. *οὐ πρὸς — πήματι*] Hoc dicit: istiusmodi malum meum est, ut qui recte ei mederi velit, non incantationibus, sed ense uti debeat, i. e. non consolationibus et lamentationibus, sed morte tantum sanari malum meum potest. Credebat autem antiquitas vulnera curari etiam posse carminum praestigiis sive incantationibus, quae dicebantur *ἐπαοιδαί, ἐπῳδαί*. Cf. Hom. Od. τ, 456 sq.: *ὠτειλὴν δ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος, ἀντιθέοιο, δῆσαν ἐπισταμένως· ἐπαοιδῇ δ' αἷμα κελαινὸν ἔσχεθον.* Pindar. Pyth. III, 51. de Aesculapio: *τοὺς μὲν μαλακαῖς ἐπαοιδαῖς ἀμφέπων, τοὺς δὲ προσαγέα πίνοντας, ἢ γυίοις περά-*

Digitized by Google

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οἴμ', ὡς ἀθυμῶ· καί σε πρὸς τοῦ σοῦ τέκνου καὶ θεῶν ἱκνοῦμαι, μὴ προδοὺς ἡμᾶς γένῃ.

ΑΙΑΣ.

ἄγαν γε λυπεῖς. οὐ κάτοισθ', ἐγὼ θεοῖς ὡς οὐδὲν ἀρκεῖν εἶμ' ὀφειλέτης ἔτι;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

εὔφημα φώνει.

ΑΙΑΣ.

τοῖς ἀκούουσιν λέγε.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

σὺ δ' οὐχὶ πείσει;

ΑΙΑΣ.

πόλλ' ἄγαν ἤδη θροεῖς.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ταρβῶ γάρ, ὦναξ.

El. 838. not. crit. monuimus. Ceterum La. et Par. C. πήματι. γρ. τραύματι.

πτων πάντοθεν φάρμακα, τοὺς δὲ τομαῖς ἔστασεν ὀρθούς. — De πρὸς praepositione vide ad 311.

V. 575. Schol.: τομῶντι· τῇ τομῇ δεομένῳ. Cf. Philoct. 1209. Buttm. §. 119, 14.

V. 577. οὐ γάρ μ' κτλ.] Recte Brunckius non pro μοι, sed pro μὲ positum esse monuit, provocans ad ea, quae notaverit ad Aristoph. Plut. 353., et Gregorium de Dial. Att. §. 23. Vide etiam quae ad El. 144. diximus.

V. 579. Schol.: κρῖνε· ἀνάκρινε. Vide ad Ant. 397. De ceteris verbis, σωφρονεῖν καλόν, recte Camerarius: Vetat Tecmessam curiosam esse iubetque τὰ αὐτῆς πράττειν: hoc enim est secundum Platonem σωφρονεῖν.

V. 580. οἴμ', ὡς ἀθυμῶ] Vide ad 345.

V. 581. μὴ — γένῃ] Ne nos deseras. Sic 1267. El. 368. O. R. 331. et alibi. De periphrasi προδοὺς γένῃ vide quae ad O. R. 928. et ad Phil. 756. annotavimus.

V. 582. ἄγαν γε λυπεῖς] Vide ad Ant. 571.

V. 582 sq. οὐ κάτοισθ' — ἔτι;] Deorum nomine quum Tecmessa Aiacem orasset, ut ne se filiumque suum desereret, respondet ille: nescisne minime me iam dis debere, ut quicquam mali a vobis arceam? Quibus verbis quicquam sibi faciendum esse negat deorum causa, a quibus non modo non adiutus, sed adeo in summam perniciem detrusus sit. Vide quae idem supra dixit 388 sqq. ed. meae. De adiectivo ὀφειλέτης cum infinitivo iuncto apte adscripsit Musgravius Rhes. 965: ὀφειλέτις δέ μοι τοὺς Ὀρφέως τιμῶσα φαίνεσθαι φίλους, i. e. ὀφείλει δὲ τιμᾶν κτλ.

V. 584. εὔφημα φώνει] Vide quae ad Trach. 175. annotavi.

Digitized by Google

ΑΙΑΣ.

οὐ ξυνέρξεθ' ὡς τάχος;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

πρὸς θεῶν, μαλάσσου.

ΑΙΑΣ.

μῶρά μοι δοκεῖς φρονεῖν,
εἰ τοὐμὸν ἦθος ἄρτι παιδεύειν νοεῖς. 595

ΧΟΡΟΣ.

(στροφὴ α'.)

Ὦ κλεινὰ Σαλαμίς, σὺ μέν που ναίεις ἀλίπλακτος εὐδαίμων,

V. 593 sq. Ἰδαίᾳ — εὐνόμᾳ] Foede corruptos hos versus esse quum e sensu tum e metro versuum antistrophicorum apparet. De coniecturis editorum dixi in Cens. p. 148 sqq.

V. 594. Retinui, quod in vett. codicibus scriptum est, εὐ-

V. 586. οὐ ξυνέρξεθ' ὡς τάχος;] Vulgo accusativum obiecti, qui dicitur, Tecmessam esse statuunt, quod statui posse nego. Immo e v. 572. et 574., ubi iubet Aiax Tecmessam πακτοῦν τὸ δῶμα et πυκάζειν θᾶσσον, satis superque mihi apparere videtur supplendum esse τὸ δῶμα. Ex iisdem locis pariter atque e verbis v. 572: μηδ' ἐπισκήνους γόους δάκρυε, hoc quoque intelligitur, Tecmessam una cum Eurysace in tabernaculum Aiacis recedere iussam esse. Itaque nemine in scena praesente Chorus canit quae a v. 589. usque ad v. 626. leguntur. Denique numero plurali ξυνέρξετε usus Aiax videtur, quod praeter Tecmessam mulier illa aderat, quae Eurysacem gestabat, nisi quis malet eo modo pluralem interpretari, quo supra ἀνοίγετε v. 336. explicandum monuimus.

V. 589—626. Aiace cum Tecmessa et filio in tabernaculum abdito et incluso Chorus et quae in se, satis iam afflictum, ex insania illa Aiacis mala redundatura sint, et quem luctum cum pater eius, tum imprimis mater accepto de eius morbo nuntio perceptura sit, lugubri carmine exponit.

V. 590. ναίεις] Notum ex Homero est insulas ναίειν dici, veluti Il. β, 626. νήσων, αἳ ναίουσι πέριην ἁλός. Iungenda autem verba ναίεις εὐδαίμων, incoleris felix, hoc sensu: felices habes incolas. Non enim insulam solum, sed simul insulanos Chorus prae se et sua sede felices praedicat. De ἁλίπλακτος, quod est ἁλίκλυστος, apte Lobeckius confert Aesch. Pers. 305: θαλασσόπληκτον νῆσον Αἴαντος πολεῖ.

V. 591. πᾶσιν — ἀεί] Propter pugnam navalem Olymp. 75, 1. Anachronismus notatus a viro docto apud Welcker. in Niebuhrii Museo Rhenano a. 1829. p. 269. G. DINDORF. De dativo πᾶσιν vide ad huius fab. 1254. ed. meae et ad O. R. 40., de περίφαντος Hesychius: περιφάνεια· λαμπρότης, δόξα. Opponuntur autem his verbis v. 594. ἀνήριθμος αἰέν, ut verbo εὐδαίμων oppositum est v. 592. ὁ τλάμων. De fama Salaminis Strabo IX, 1. p. 394:

Digitized by Google

πᾶσιν περίφαντος ἀεί·
ἐγὼ δ' ὁ τλάμων παλαιὸς ἀφ' οὗ χρόνος
Ἰδαίᾳ μίμνω λειμωνίᾳ ποίᾳ μήλων
ἀνήριθμος αἰὲν εὐνόμᾳ
χρόνῳ τρυχόμενος,
κακὰν ἐλπίδ' ἔχων·
ἔτι μέ ποτ' ἀνύσειν τὸν ἀπότροπον
ἀΐδηλον Ἅιδαν.

(ἀντιστρ. α'.)

καί μοι δυσθεράπευτος Αἴας ξύνεστιν ἔφεδρος,
ὦ μοί μοι,

νόμᾳ, quamvis et sensui et metro adversetur. Nam quod Triclinius habet repertumque est in Par. C. et e corr. in Aug. c., εὐνώμᾳ, receptum ab Hermanno aliisque, etsi numeris accommodatum est, tamen ne Graecum quidem vocabulum esse iudico.

ἐπιφανὴς δὲ ἡ νῆσος ὑπῆρξε διά τε τοὺς Αἰακίδας ὑπάρξαντας αὐτῆς, καὶ μάλιστα δι' Αἴαντα τὸν Τελαμῶνος, καὶ διὰ τὸ περὶ τὴν νῆσον ταύτην καταναυμαχηθῆναι Ξέρξην ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ φυγεῖν εἰς τὴν οἰκείαν. ἀναπέλαυσαν δὲ καὶ Αἰγινῆται τῆς περὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον δόξης, γείτονές τε ὄντες καὶ ναυτικὸν ἀξιόλογον παρασχόμενοι.

V. 592. Schol.: παλαιὸς ἀφ' οὗ χρόνος· ἐκ πολλοῦ χρόνου. Similiter Philoct. 493. παλαιὸ' ἂν ἐξ ὅτου. Alia exempla ex scriptoribus prosaicis plurima ad hunc locum attulit Lobeckius.

V. 593 sq. Ἰδαίᾳ — ἀνήριθμος αἰὲν] Foede corrupta haec esse iam in nota critica professus sum. Neque tamen dubium videtur, quin eiusmodi quid a poeta hic scriptum fuerit, ut sensus hic esset: exspecto sub dio commorans eversionem Troiae, aerumnis semper abundans. Cf. huius fab. 1207 sq.: κεῖμαι δ' ἀμέριμνος οὕτως ἀεὶ πυκιναῖς δρόσοις τεγγόμενος κόμας. Adde Aeschyli Ag. 560 sq.

V. 594 sq. εὐνόμᾳ — τρυχόμενος] Pro corrupto habendum est εὐνόμᾳ. Quum autem certum sit χρόνῳ hoc loco de aetate dictum esse (vide ad O. C. 7.), facilis coniectura est tale positum adiectivum hic fuisse, quod gravis vel grandis vel provectior significaret.

V. 597. ἀνύσειν] Perventurum esse. Confer quae ad O. C. 1546. annotavimus. De ἀπότροπον vide ad O. R. 1289., de accusativo et infinitivo ad Trach. 697.

V. 600. ἔφεδρος] Singulatim in palaestra est adversarius, qui depugnantibus aliis quietus adsidet, athletae deiecti vices subiturus et cum victore defatigato integris viribus decertaturus, adversarius ultimus, sed gravissimus et maxime formidandus; vide Schol. et Lucian. Hermot. p. 535 sqq. T. I. Grv. Itaque Sophocles ipse in lepido conflictu de artis tragicae principatu in Aristoph. Ran. 804. Ephedri nomine insignitur, quod

θεία μανία ξύναυλος·
ὃν ἐξεπέμψω πρὶν δή ποτε θουρίῳ
κρατοῦντ' ἐν Ἄρει· νῦν δ' αὖ φρενὸς οἰοβώτας 615
φίλοις μέγα πένθος εὕρηται.
τὰ πρὶν δ' ἔργα χεροῖν
μεγίστας ἀρετᾶς
ἄφιλα παρ' ἀφίλοις ἔπεσ', ἔπεσε 620
μελέοις Ἀτρείδαις.

(στροφὴ β'.)

ἦ που παλαιᾷ μὲν ἔντροφος ἁμέρᾳ,
λευκῷ δὲ γήρᾳ μάτηρ νιν ὅταν νοσοῦντα 625
φρενομόρως ἀκούσῃ,
αἴλινον, αἴλινον,

cum Euripide, si is Aeschylum vicisset, se concertaturum recepisset. IAEG. Cf. ibi Spanhem. p. 200. Vol. III. ed. Lips. Et sic Schol.: καὶ — Αἴας· οἷον· πρὸς τοῖς πρώτοις κακοῖς ὥσπερ δεύτερόν ἐστί μοι κακὸν τὸ τοῦ Αἴαντος ξυνεστηκός· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἔφεδρος. Ἔφεδρος δέ ἐστιν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὁ μεταπαυόμενος εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι τοῖς νικῶσιν· ἐνταῦθα οὖν φησιν, ὅτι ἔσχατος καὶ ὡς ἔφεδρος ἐλείφθη μοι ὁ Αἴας εἰς κακόν.

V. 601. μανία ξύναυλος] Idem est atque ξυνὼν μανία, de qua locutione dictum ad Phil. 266. Appellata est autem insania, μανία, θεία eodem sensu, quo supra v. 185. νόσος dicta est θεία.

V. 602. Schol.: ἐξεπέμψω· ἀντὶ τοῦ ἔπεμψας ὧδε.

V. 603. φρενὸς οἰοβώτας] Nomine οἰοβώτας quum is proprie significetur, qui solus pascatur, i. e. qui a grege discedat, facile patet οἰοβώταν φρενὸς dici eum, qui a mente aberret, qui mentis devius sit, uno verbo παράφρονα. Itaque vera haec Scholiastae interpretatio videtur: φρενὸς οἰοβώτας· οὐ σὺν φρεσίν, ἀλλ' ἐκτὸς φρενῶν διάγων. ἢ ἀποπλανηθείς, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν πλανηθέντων προβάτων καὶ μόνων βοσκομένων. Similiter v. 622. ἐκτὸς ὁμιλεῖ, sc. τῆς συντρόφου ὀργῆς.

V. 605. Schol.: τὰ δὲ πρότερα μέγιστα τῆς ἀρετῆς τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἔργα ἐν ὀλιγωρίᾳ εἶσι παρὰ τοῖς Ἀτρείδαις. Verba ἔργα χεροῖν, res manibus factae (vide ad El. 37.), in unam notionem coalescunt, ita ut idem significent atque unum vocabulum χειρουργήματα. Deinde dictionis ἔργα ἀρετῆς exempla similia attulit multa ad hunc locum Lobeckius, ut ἔργα τόλμης, σοφίας, ἀλκῆς. Denique notanda locutio est ἄφιλα ἔπεσεν ἔργα ἀρετῆς παρ' Ἀτρείδαις, quam etsi recte explicatam a Scholiasta iudico, tamen simili exemplo illustrare nequeo. Postremo de coniunctis ἄφιλα ἀφίλοις vide ad v. 259.

V. 609 sq. παλαιᾷ — γήρᾳ] Recte iam Hermannus annotavit esse haec ita dicta, ut hoc significet poeta: γεραιὰ μὲν τῷ χρόνῳ, γεραιὰ δὲ καὶ τὸ σῶμα. De locutione παλαιὰ ἁμέρα ad Trach. 644 sq. monuimus.

οὐδ' οἰκτρᾶς γόον ὄρνιθος ἀηδοῦς
ἥσει δύςμορος, ἀλλ' ὀξυτόνους μὲν ᾠδὰς
θρηνήσει, χερόπληκτοι δ'
ἐν στέρνοισι πεσοῦνται
δοῦποι καὶ πολιᾶς ἄμυγμα καίτας.

(ἀντιστρ. β'.)

κρείσσων γὰρ Ἅιδᾳ κεύθων ὁ νοσῶν μάταν,
ὃς ἐκ πατρῴας ἦκων γενεᾶς ἄριστος
πολυπόνων Ἀχαιῶν,
οὐκ ἔτι συντρόφοις
ὀργαῖς ἔμπεδος, ἀλλ' ἐκτὸς ὁμιλεῖ.
ὦ τλάμων πάτερ, οἵαν σε μένει πυθέσθαι
παιδὸς δύσφορον ἄταν,

V. 618. Pro γὰρ Elmsleius παρ' scribendum putavit, quod probat Dindorfius.

V. 611. Schol.: φρενομόρως· ἀντὶ τοῦ εἰς τὴν μοῖραν τῶν φρενῶν νοσοῦντα, ὅ ἐστι φρενοβλαβῶς, μανικῶς.

V. 612 sqq. ἄλινον — θρηνήσει] Eiulabit, eiulabit lugubriter, nec querelas, quales miserae lusciniae sunt, fundet infelix, sed in acutos eiulatus erumpet. Non mediocriter, inquit, sed acerbissime deplorabit calamitatem filii. Non recte cum Scholiasta nonnulli editores ad ἄλινον e sequentibus intelligendam esse negationem putant: οὐκ ἄλινον οὐδὲ κτλ. Neque enim ἄλινον de luctu mediocri dici potuit (cf. Pausan. IX, 29, 3.), neque, si Sophocles eo sensu hic usurpare voluisset, id nomen bis posuisset: ex qua re planissime apparet prae ceteris verbis sono haec distinguenda esse; quod, si Scholiastae interpretationem probamus, fieri omnino nequit.

V. 613. ὄρνιθος ἀηδοῦς] Similia multa se collegisse ad Eur. Bacch. 1027. et 1364. Musgravius monet.

V. 616. ἐν στέρν. πεσ.] In pectora irruent. De locutione χερόπληκτοι δοῦποι ad Ant. 500 sq. diximus.

V. 617. Schol.: περιπαθῶς ἡ πρόσθεσις τῆς πολιᾶς.

V. 618. κρείσσων γὰρ κτλ.] I. e. κρεῖσσον γὰρ ἐστι τὸν μάτην νοσοῦντα ἐν Ἅιδου κεύθεσθαι. Cf. Matth. §. 555. not. 2. Eodem modo O. R. 1368: κρείσσων γὰρ ἡσθα μηκέτ' ὢν ἢ ζῶν τυφλός. Tum Scholiasta: νοσῶν μάταν· μεμηνώς· μάτην γὰρ νοσεῖν τὸ [ἀθεραπεύτως] μαίνεσθαι· οὐ λέγει δὲ ὅτι ὅταν αὐτὸν πύθηται τετελευτηκότα· ὁ γὰρ μεμηνὼς καὶ τὰς φρένας διεφθαρμένος κρείσσων Ἅιδᾳ κεύθων· οἷον, ἄμεινον τῷ μεμηνότι ἐξιέναι τοῦ βίου· οἷον, ἡγήσεται κρείσσονα τὸν θάνατον τῆς τοῦ Αἴαντος μανίας.

V. 619 sq. ὃς — Ἀχαιῶν] Bene Bruncksius: qui paterni generis nobilitate praestans fortibus Achivis. De ἐκ praep. vide nos ad Philoct. 60. et 91., de ἦκων ad O. R. 982.

V. 622. Schol.: ὀργαῖς· τρό-

Digitized by Google

625 ἂν οὔπω τις ἔθρεψεν
αἰὼν Αἰακιδᾶν ἄτερθε τοῦδε. 645

ΑΙΑΣ.

Ἄπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος
φύει τ' ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται·
κοὐκ ἔστ' ἄελπτον οὐδέν, ἀλλ' ἀλίσκεται
630 χὠ δεινὸς ὅρκος καὶ περισκελεῖς φρένες.

V. 630. Cum Brunckio aliisque χαἱ scripsi. Libri καί. Cf. v. 439. ed. meae.

ποις, ὁρμαῖς. Vide 1126. Tum ad ἐκτός supplendum τῶν ὀργῶν.

V. 625. Schol.: ἔθρεψεν· ἔσχεν. Vide ad 495.

V. 627 sqq. Schol.: Ἄπανθ' ὁ μακρὸς· ἐξέρχεται ὁ Αἴας, ὡς δὴ κατακληθεὶς ὑπὸ Τεκμήσσης μὴ σφάττειν ἑαυτόν, καὶ προφάσει τοῦ δεῖν εἰς ἑρημίαν ἐλθεῖν καὶ κρύψαι τὸ ξίφος· ἐπὶ τούτοις ἀναχωρεῖ καὶ διαχρῆται ἑαυτόν.

V. 627. μακρὸς κἀναρίθμητος] Iuncta haec sunt exemplo Homerico γαῖα πολλὴ καὶ ἀπείρων, unde mutuatus est Nicephorus Blemm. Geogr. XV, 81., πολὺς καὶ ἀθέσφατος ὄλβος Theocr. XXV, 24., πολὺς ὅμβρος ἀθέσφατος Hom. Il. κ, 6., quod Eustathius ἐκ παραλλήλου esse dictum ait; πολλοὶ καὶ ἀναρίθμητοι Zosim. II, 19. LOB.

V. 628. Schol.: κρύπτεται· ἀντὶ τοῦ κρύπτει. Sic Trach. 474. Exstant autem alia multa verba, quorum medium Sophocles pro vulgari activo usurpavit. Eiusmodi sunt ὁρᾶσθαι, ἐχορᾶσθαι, αὐδᾶσθαι, quibus saepius usus est, διοίσεται supra v. 511., νοσεῖται El. 1053. ed. meae.

V. 629 sq. ἀλλ' ἀλίσκεται — φρένες] Bene Brunckius: sed vincitur etiam iurisiurandi religio et mentis obstinatae rigor, praeeunte Scholiasta: χὠ δεινὸς ὅρκος· ὅτι καὶ ὁμόσαντές τινες ἐν μεταβολῇ γίνονται τῷ χρόνῳ. Notanda autem locutio ὅρκος ἁλίσκεται, quam alibi usurpatam vix reperies. Neque hic, opinor, usurpata esset, nisi addita verba αἱ περισκελεῖς φρένες essent. De adiectivi περισκελής usu Lobeckius ad hunc locum exposuit. Ceterum Eustathius p. 336, 24. (254, 38.): δεινὸς δὲ οὐ μόνον ὁ κατὰ Στύγα ὅρκος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἁπλῶς, τοῖς γε σῶα φρονοῦσι. καὶ δηλοῖ αὐτὸ σὺν ἄλλοις καὶ Σοφοκλῆς ἐν τῷ· ἀλλ' ἁλίσκεται — ὅρκος.

V. 631. ὃς τὰ δείν' — τότε] Qui antea invictus tolerabam quae vehementia erant. Opposita sibi verba sunt τὰ δεινά et πρὸς τῆσδε τῆς γυναικός. De accusativo vide Eur. Alc. 1074: χρὴ δ', ὅστις εἶσι, καρτερεῖν θεοῦ δόσιν. Iph. Aul. 1370: τὰ δ' ἀδύναθ' ἡμῖν καρτερεῖν οὐ ῥᾴδιον. De τότε particula recte Scholiasta: τότε· ὡσανεὶ πρὸ τοῦ. Cf. 1240. 1377. El. 278. Trach. 857. ad O. C. 427 sq. ed. meae et Brunckius ad Aristoph. Lysistr. 1023.

V. 632 sq. βαφῇ — γυναικός] Coniungenda verba βαφῇ σίδηρος ὡς cum sequentibus, non cum antecedentibus, dicitque Aiax hoc: emollitum se a muliere aciem esse, i. e. emol-

Digitized by Google

κἀγὼ γάρ, ὅς τὰ δεῖν' ἐκαρτέρουν τότε,
βαφῇ σίδηρος ὥς, ἐθηλύνθην στόμα
πρὸς τῆσδε τῆς γυναικός, οἰκτείρω δέ νιν
χήραν παρ' ἐχθροῖς παῖδά τ' ὀρφανὸν λιπεῖν.
ἀλλ' εἶμι πρός τε λουτρὰ καὶ παρακτίους
λειμῶνας, ὡς ἂν λύμαθ' ἁγνίσας ἐμὰ
μῆνιν βαρεῖαν ἐξαλύξωμαι θεᾶς·
μολών τε, χῶρον ἔνθ' ἂν ἀστιβῆ κίχω,

litam a muliere aciem suam esse (asperitatem ait suam lenitam esse), quemadmodum ferrum oleo tinctum restingui soleat. Vera igitur haec tantum Seholiastae annotatio: *διεσσῶς βάπτεται ὁ σίδηρος· εἰ μὲν γὰρ μαλθακὴν βούλονται αὐτὸν εἶναι, ἐλαίῳ βάπτουσιν, εἰ δὲ σκιρόν, ὕδατι.* Musgravius adscripsit Plin. H. N. XXXIV, 41: tenuiora ferramenta oleo restingui mos est, ne aqua in fragilitatem durentur. Adde, quos Lobeckius adscripsit, Hippocratem Coac. Praenn. p. 294. T. I. *σιδηρίον βαφέντος ἐς ἔλαιον*, et Plutarch. de Prim. Trig. c. 13. p. 109: *βελόνας καὶ πόρπας σιδηρᾶς οὐχ ὕδατι βάπτουσιν, ἀλλ' ἐλαίῳ, φοβούμενοι τὴν ἄγαν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος ὡς διαστρέψουσαν.* De *ἐθηλύνθην στόμα* Scholiasta rec.: *ἐμαλάχθην τὴν σφοδρὰν ὁρμήν. ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ στόματος τῆς μαχαίρας.*

V. 633 sq. *οἰκτείρω δέ νιν κτλ.*] Notum est Graecos *δέ* particula saepe uti, ubi scriptores Latini ita ut particulas ponant.

V. 635 sq. Schol.: *πιθανὴ αὐτῷ ἡ ἔξοδος, ὡς ἐπὶ καθαρμόν· μονάσαι γὰρ βούλεται χάριν τῆς ἀναιρέσεως.*

Ibid. *πρός τε λουτρὰ — λειμῶνας*] Recte monet Neuius altero substantivo consilium itineris, altero locum significatum esse, coll. O. R. 761: *ἀγρούς σφε πέμψαι κἀπὶ ποιμνίων νομάς*, et Pindar. Ol. I, 38. *ἐς ἔρανον φίλαν τε Σίπυλον.* Notum autem illud est, fuisse veteres Graecos in ea opinione, ut aquam marinam in lustrando corpore efficacissimam esse putarent. Cf. Musgrav. ad Eur. Iph. T. 1201.

V. 636. *λύμαθ' ἁγνίσας ἐμὰ*] *Λύματα* non tam sunt sordes peccati aut culpae ob caedem bestiarum contractae, cuius expiationem dis deberet, quam corporis, ut Iuno Il. ξ, 171. *λύματα κάθηρεν. Ἁγνίζω* autem, de lustratione sacra frequentissimum, poetae placuit, quia in illa corporis purgatione inesse debebat praeparatio ad reconciliationem Palladis. Nam sanguine aut alio sordium genere inquinatos nefas putabatur sacra facere, Il. ξ, 266. IAEG.

V. 638 sqq. *μολών τε — κάτω*] Mos fuisse apud veteres videtur, ut instrumenta, quibus scelus patratum fuisset, aut exitio darent, aut certe, si id fieri ob duritiem materiae nequibat, a visu omnium amoverent. Hercules apud Sen. Herc. fur. 1230: tibi tela frangam nostra; tibi nostros, puer, rumpemus arcus, ac tuis stipes gravis ardebit umbris. Harpocration v. *ὀξυθυμία* morem fuisse tradit, arbores, unde quis se suspendisset, excindere vel urere. Sic inanimata extra fines terrae depor-

Digitized by Google

κρύψω τόδ' ἔγχος τυμόν, ἔχθιστον βελῶν,
640 γαίας ὀρύξας ἔνθα μή τις ὄψεται·
ἀλλ' αὐτὸ νὺξ Ἄιδης τε σωζόντων κάτω. 660
ἐγὼ γὰρ ἐξ οὗ χειρὶ τοῦτ' ἐδεξάμην
παρ' Ἕκτορος δώρημα δυσμενεστάτου,
οὔπω τι κεδνὸν ἔσχον Ἀργείων πάρα.
645 ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κοὐκ ὀνήσιμα. 665
τοιγὰρ τὸ λοιπὸν εἰσόμεσθα μὲν θεοῖς

V. 653. αἰανῆς ex La. cum Hermanno restitui. Vide El. 506. et Blomf. ad Aesch. Pers. 935. Vulgo αἰανῆς.

tari vult Plato p. 935. E., Draconem imitatus. — Enses e ferro conflatos, quum penitus abolere non possent, et tamen res piaculo inquinatas ne solis quidem lumini patefaciendas putarent (O. R. 1411 sq.), ideo in viscera terrae, tamquam inaccessum soli locum, condidisse videntur. Hinc fortasse Iason Apollonii IV, 696. ad focum Circes considet, *μέγα φάσγανον ἐν χθονὶ πήξας, ὅπερ τ' Αἰήταο παῖν κτάνεν.* MUSGR.

V. 639. ἔγχος] Vide ad v. 95. Eustathius p. 644, 48. (505, 31.): *Σοφοκλῆς ἔγχος περιπετὲς* (907.) *εἰπεῖν ἐτόλμησεν, ᾧ περιπέπτωκεν Αἴας, ξίφος δὲ ἐκεῖνο πάντως. τὸ δ' αὐτὸ καὶ βέλος τολμηρῶς ἔφη ἐν τῷ ἔγχος ἔχθιστον βελῶν, ὡς δοθὲν ὑπὸ ἐχθροῦ τοῦ Ἕκτορος. δῆλον δὲ, ὡς οὗτε Ἕκτωρ δόρυ ἔδωκεν Αἴαντι, ὃ ταυτίζεται πρὸς τὸ ἔγχος, καὶ ὅτι οὐ βάλλεται ἔγχος, τὸ κατὰ τὸ ξίφος. ἐκηβολίαν γὰρ ἡ τοῦ βέλους λέξις δηλοῖ. ἴσως οὖν καὶ ἐπ' ἀμφοῖν τετόλμηκεν ὁ Σοφοκλῆς καινότερον.*

V. 642. χειρί] Vide ad v. 710 sq. ed. meae. Rem narrat Homerus Il. η, 303 sqq.

V. 644. κεδνὸν] i. e. *τίμιον, ἀγαθόν.* Conferri Neuius iubet Blomf. gloss. ad Aesch. Sept. c. Th. 62.

V. 646. ἐχθρῶν — ὀνήσιμα] Euripides Medea v. 621: *κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.* De locutione ἄδωρα δῶρα ad El. 1133. monitum est. Fr. Iacobsius de Aiacis et Hectoris doniis mutuo datis adscripsit Anthol. Pal. VII, 152: *οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα, ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.*

V. 649. τί μή;] Sic Aesch. Eum. 203: ἔχρησα ποινὰς τοῦ πατρὸς πέμψαι; τί μή; Ag. 672: *λέγουσιν ἡμᾶς ὡς ὀλωλότας· τί μή;*

V. 650. Schol.: *τὰ δεινά· τὰ θεῖα καὶ δέος ἐμποιοῦντα.*

V. 651. τιμαῖς] Iis, quibus honos debetur, sive quae dignitate praecellunt. De *τοῦτο μὲν — δέ* vide ad Philoct. 1317 sq.

V. 651 sq. νιφοστιβεῖς χειμῶνες] Nivosae hiemes. Nam νιφοστιβής significat nive densus, schneegedrängt, schneedicht. Male interpretatus hoc vocabulum Passovius videtur.

V. 653 sq. ἐξίσταται δὲ — φλέγειν] Verbum ἐξίσταται eodem sensu positum, quo ante ἐκχωροῦσιν. De addito infinitivo φλέγειν φέγγος vide ad v. 850.

Ibid. Schol.: *αἰανής· τοιοῦτόν ἐστιν ὁ σκοτεινὸς κύκλος, ἢ ἀδιάλειπτος.* Suidas: αἰανὴς

Digitized by Google

εἶκειν, μαθησόμεσθα δ' Ἀτρείδας σέβειν.
ἄρχοντές εἰσιν, ὥςθ' ὑπεικτέον· τί μή;
καὶ γὰρ τὰ δεινὰ καὶ τὰ καρτερώτατα
τιμαῖς ὑπείκει· τοῦτο μὲν νιφοστιβεῖς
χειμῶνες ἐκχωροῦσιν εὐκάρπῳ θέρει·
ἐξίσταται δὲ νυκτὸς αἰανὴς κύκλος
τῇ λευκοπώλῳ φέγγος ἡμέρᾳ φλέγειν·
δεινῶν τ' ἄημα πνευμάτων ἐκοίμισε
στένοντα πόντον· ἐν δ' ὁ παγκρατὴς ὕπνος

κύκλος· σκοτεινός, ἀδιάλειπτος. Σοφοκλῆς· νυκτὸς αἰανῆς κύκλος. ἢ αἰανῆς, θρηνητικῆς, παρὰ τὸ αἰάζω, τὸ θρηνῶ. Non dubitandum puto, quin Suidas, quum αἰανής interpretatus est θρηνητικῆς, male ad hunc locum rettulerit quae ad El. 492. ed. meae a Scholiasta annotata legerat.

Ibid. νυκτὸς αἰανὴς κύκλος] Non ambiguum esse puto, quid Sophocles hac locutione, qua praeter eum nemo poetarum Graecorum usus videtur, significare voluerit. Fingitur enim Nox simili modo tenebras afferre mortalibus, atque Dies sive Sol, cui opponitur, lucem affert. Itaque quae forma Solis est, orbem dico rotundum, ea poetice hoc loco Noctis esse dicitur. Cf. Ant. 415 sq.: ἔς τ' ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος.

V. 654. τῇ λευκοπώλῳ — ἡμέρᾳ] Sic Aesch. Pers. 392: ἐπεί γε μέντοι λευκόπωλος ἡμέρα πᾶσαν κατέσχε γαῖαν εὐφεγγὴς ἰδεῖν. Eurip. Troad. 848: τὸ τᾷδε λευκοπτέρου ἀμέρας φίλον βροτοῖς φέγγος. Cf. Schol. ad Orest. 1004. Theocr. XIII, 11: οὐδ' ὅκα ἀ λεύκιππος ἀνατρέχει ἐς Διὸς ἀῶς.

V. 655 sq. δεινῶν — πόντον] Nihil offensionis est in verbis δ. ἄημα πν. ἐκοίμισε στ. πόντον. Non raro enim veteres scriptores et Graeci et Latini a dis numinibusque ea effici dicunt, quae sequi tantum ex eorum discessu debebant dicere. Sic M. Tullius de N. D. II, 19: Sol ita movetur, ut, quum terras larga luce compleverit, easdem modo his, modo illis ex partibus opacet. Horat. Od. I, 3, 15: quo (Noto) non arbiter Hadriae maior, tollere seu ponere vult freta. Idem Carm. saec. v, 9 sq.: alme Sol, curru nitido diem qui promis et celas. Simillime dictum O. C. 869 sq., ubi Oedipus, oculorum visu privatus, invocat Solem, ut eadem, qua ipse laboret, calamitate aliquando Creontem afficiat. Adde Pind. Isthm. II, 59 sq.: οὐδέ ποτε ξενίαν οὖρος ἐμπνεύσαις ὑπέστειλ' ἱστίον ἀμφὶ τράπεζαν. Atque hinc factum videtur, ut, quorum malorum aliqui deus auctor fuit, eorundem depulsor saepe esse crederetur. Ita Mars infra v. 706. depulisse calamitatem, qua affecisse Aiacem existimatus erat, et Trach. 644 sq. bellum, cuius auctor esse putabatur, sustulisse dicitur. Praeterea confer quae in Cens. p. 152 sqq. exposui. — De aoristi ἐκοίμισε significatu vide Matth. §. 502, 3. et Rost. §. 116, 8. not. 4.

V. 656. ἐν δέ] Item, etiam. Vide quae ad El. 700. annotavimus.

Digitized by Google

λύει πεδήσας, οὐδ' ἀεὶ λαβὼν ἔχει.
ἡμεῖς δὲ πῶς οὐ γνωσόμεσθα σωφρονεῖν;
ἐγὼ δ' ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως, ὅτι
ὅ τ' ἐχθρὸς ἡμῖν ἐς τοσόνδ' ἐχθαρτέος,
ὡς καὶ φιλήσων αὖθις, ἔς τε τὸν φίλον
τοσαῦθ' ὑπουργῶν ὠφελεῖν βουλήσομαι,
ὡς αἰὲν οὐ μενοῦντα. τοῖς πολλοῖσι γὰρ
βροτῶν ἄπιστός ἐσθ' ἑταιρίας λιμήν.
ἀλλ' ἀμφὶ μὲν τούτοισιν εὖ σχήσει, σὺ δὲ
ἔσω θεοῖς ἐλθοῦσα διὰ τέλους, γύναι,

V. 674. ἀνεπτάμαν ex bonis codd. restitui. Vulgo ἀνεπτόμαν.

V. 657. λύει πεδήσας] Ne quis omissum esse accusativum obiecti putet, monendum est universe haec dicta esse hoc sensu: adimit quae adhibuerit vincula. Quibus verbis hoc significari patet: relinquit rursus quem complexus erat.

V. 659. ἐγὼ δ' ἐπίσταμαι γὰρ] Eodem modo hic δὲ — γὰρ particulae ad unum spectant verbum ἐπίσταμαι, ut saepe ἀλλὰ — γὰρ particulae (cf. El. 582. 606 sq. ed. m. et Ant. 155.) ambae ad unum verbum referuntur. Vide Matth. §. 615. et qui ab eo commemorati sunt viri docti, quibus addendus Fritschius Quaest. Luc. p. 64 sq.

V. 660 sq. ὅ τ' ἐχθρὸς ἡμῖν κτλ.] Adumbravit his verbis poeta Biantis praeceptum Aristot. Rhet. II, 13, 765. E. XXII. 780. E: φιλεῖν δεῖ ὡς μισήσοντας καὶ μισεῖν ὡς καὶ φιλήσοντος. Sed etiam Zaleuci lege sancitum est, ne quis civium implacabili odio inimicum persequeretur, sed ita cogitaret, se aliquando cum eo in gratiam rediturum esse, Diod. Sic. XII. c. 20: καλῶς εἴρηται τοῖς παλαιοῖς, ὅτι καὶ φιλίας κοινωνητέον μὴ ἀπογινώσκοντας ἔχθραν καὶ προκρουστέον ὡς φιλίας ἐσομένης. Philo de Char. p. 713. A. Cf. Seneca Ep. XCIV. p. 236. et Gruter. ad P. Syri Sent. p. 484. (p. 216. ed. Orell.). Hoc infirmior est Wyttenbachii coniectura in Bibl. Crit. II. P. I, 45. Platonis similem sententiam Rep. V, 465. ex hoc Sophoclis loco ductam esse. LOB. Adde M. Tulli de amicitia c. 16.

V. 661 sq. ἔς τε τὸν φίλον κτλ.] Quod attinet ad amicum. Exempla similia vide apud Matth. §. 578. c.

V. 663 sq. τοῖς πολλοῖσι — λιμήν] Haud dissimilem rationem Lobeckius monet Biantem reddere apud Diog. I, 82: τοὺς γὰρ πλείστους εἶναι κακούς.

V. 665. ἀλλ' ἀμφὶ μὲν — σχήσει] Idem est, ac si dixisset: ἐγὼ μὲν σωφρονήσω.

V. 665 sqq. σὺ δὲ — τελεῖσθαι] Adverte inversum ordinem verborum, quae scriptor prosaicus ita collocasset: σὺ δὲ ἔσω ἐλθοῦσα, γύναι, θεοῖς εὔχου διὰ τέλους τελεῖσθαι κτλ. Vide ad v. 58. Praeterea Lobeckius, διὰ τέλους, inquit, ab Hippocrate semper pro διὰ παντὸς τοῦ

Digitized by Google

εὔχου τελεῖσθαι, τοὐμὸν ὢν ἐρᾷ κέαρ.
ὑμεῖς θ', ἑταῖροι, ταὐτὰ τῇδέ μοι τάδε
τιμᾶτε, Τεύκρῳ τ', ἢν μόλῃ, σημήνατε
μέλειν μὲν ἡμῶν, εὐνοεῖν δ' ὑμῖν ἅμα.
ἐγὼ γὰρ εἶμ' ἐκεῖσ', ὅποι πορευτέον· 690
ὑμεῖς δ' ἃ φράζω δρᾶτε, καὶ τάχ' ἄν μ' ἴσως
πύθοισθε, κεἰ νῦν δυστυχῶ, σεσωσμένον.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφή.)

Ἔφριξ' ἔρωτι, περιχαρὴς δ' ἀνεπτάμαν·

χρόνον dici affirmat Galenus de Diffic. Resp. II. 6, 253. T. VII. (846.) eumque significatum habet Aesch. Eum. 64. Eur. Hec. 1193. Bacch. 1259. Plat. Legg. III, 687. C. IV, 721. C. Demosth. de Foed. Al. 216, 22. Menand. fragm. p. 123., sed Sophocles hoc loco pro τελέως posuit, ut Aesch. Prom. 273. Eur. Hec. 817., quod saepius εἰς τέλος dicitur.

V. 668 sq. ταὐτὰ τῇδέ μοι — τιμᾶτε] Honoris causa mihi tribuite. Sic Ant. 514: πῶς δῆτ' ἐκείνῳ δυσσεβῆ τιμᾶς χάριν; Addidit Lobeckius Pindar. Pyth. IV, 481: Παιάν σοι τιμᾷ φάος, et Append. Epigr. n. 282: Ἑρμῆ, δέξο θυσίην, ἣν σοι λοιβαῖσι γεραίρω.

V. 670. μέλειν — ἡμῶν] Curam mei gerere. De verbo μέλειν personaliter usurpato ad El. 335. monitum est.

V. 671. Schol.: ἐγὼ γὰρ εἶμι· αἰνιγματωδῶς ὁ λόγος ἐξενήνεκται.

V. 672 sq. Schol.: καὶ τάχ' ἄν μ' ἴσως· ὁ μὲν χορὸς ἀπαλλάσσεσθαι νομίζει λέγειν τῆς νόσου, ὁ δὲ αἰνίττεται τῶν κακῶν τοῦ βίου. Multa exstant apud poetas tragicos istiusmodi ambiguitatis exempla. Cf. El. 1324 sq. 1448 — 1465. Phil. 779.

V. 674 — 699. Schol.: χρείας ἕνεκα τὸ χορικὸν νῦν παρείληπται· ἐξελθόντος γὰρ τοῦ Αἴαντος ἔδει βραχὺ διάλειμμα γενέσθαι, ἵνα μὴ καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου· διὸ καὶ τὴν ἔρχησιν ποιοῦνται· ἔνθεν καὶ βραχύ ἐστι τὸ χορικόν, ὡς πρὸς χρείαν εἰλημμένον. Ἄλλως. τέρπεται ὁ χορὸς ἐπὶ τῷ παύεσθαι τῆς νόσου τὸν Αἴαντα, καὶ φησὶν· ὑφ' ἡδονῆς ἔφριξα καὶ βούλομαι χορεῦσαι· εὐεπίφορος δὲ ὁ ποιητὴς ἐπὶ τὰς τοιαύτας μελοποιίας, ὥστε ἐντιθέναι τι καὶ τοῦ ἡδέος.

V. 674. ἔφριξ' ἔρωτι] Horrere homines in summa laetitia non Sophocles solus dixit, sed etiam Aeschylus apud Schol. ad O. C. 1049: ἔφριξ' ἔρωτι τοῦδε μυστικοῦ τέλους, et Euripides Hel. 640: γέγηθα· κρατὶ δ' ὀρθίους ἐθείρας ἀνεπτέρωκα. Tum voc. ἔρως noli cum Lobeckio explicare χάρμα, qua significatione neque alibi umquam usurpatum est, neque hic usurpatum esse ex verbis sequentibus, περ. ἀνεπτόμαν, appuret, quibus idem diceretur atque verbis praecedentibus, si ἔρως gaudium vel laetitiam significaret. Immo significat cupiditatem sive desiderium, spectatque ad ea, quae v. 675 — 682. dicta sunt, imprimis vero ad verba νῦν ἐμοὶ μέλει χορεῦσαι. Cf. O. C. 436. Phil. 660. — De usu verbi volandi metaphorico ad Ant. 1286. egimus.

Digitized by Google

675 ἰὼ ἰώ, Πάν, Πάν, 694
ὦ Πάν, Πὰν ἁλίπλαγκτε Κυλλανίας χιονοκτύπου
πετραίας ἀπὸ δειράδος
φάνηθ', ὦ θεῶν χοροποὶ ἄναξ,
680 ὅπως μοι Νύσια Κνώσι' ὀρχήματ' αὐτοδαῆ ξυν- ὢν ἰάψῃς. 700
νῦν γὰρ ἐμοὶ μέλει χορεῦσαι.
Ἰκαρίων δ' ὑπὲρ πελαγέων μολὼν ἄναξ Ἀπόλλων

V. 686. ξυνεῖη ex bonis codd. restitutum. Vulgo ξυνείης.
V. 692. θοᾶν ex La., Lb. et Γ. restitui. Item Schol.: θοᾶν· ἀντὶ τοῦ θοῶν. Cf. v. 645. 880. 883. 948. Vulgo θοῶν.

V. 676. ἁλίπλαγκτε] Panem ἁλίπλαγκτον dici putant Scholiastae, ἢ ὅτι ἐβοήθησε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ναυμαχίᾳ (vide Theaetet. Epigr. III. Anal. Br. T. III. p. 515. Opp. Anth. Pal. T. II. p. 696. no. 233.), ἢ ὅτι τὸν Τυφῶνα δικτύοις ἤγρευσε (piscium ferculis inescatum narrat Oppianus Hal. III, 16.), ἢ ὅτι οἱ ἁλιεῖς τιμῶσι τὸν Πᾶνα ὡς νόμιον θεόν; v. Pindar. fragm. LXV. 594. Ausonius Mosell. 172. Panes inducit fluctibus insultantes, et in pugna Liberi patris navali apud Nonnum XLIII, 214. excellit Pan ἀβάτοισιν ἐν ὕδασι κοῦφος ὀδίτης, idemque in numero deorum litoralium refertur, de quo vide Interpp. ad Theocr. V, 14.; piscatorum adiutor dicitur ab Agath. Ep. XXVIII. Hinc patet Panem, quamvis numinibus maris adscriptus non sit, tamen ob negotia maritima ἁλίπλαγκτον dici potuisse et hoc loco a Choro ita invocari: tu, qui maria pervagari soles, adesdum mare Aegaeum transvectus. LOB.

Ibid. Κυλλανίας — δειράδος] Bene monet Lobeckius Cyllenen ut nobiliorem Panis sedem poetam commemorare maluisse quam Psyttaliam Salaminiis propiorem, coll. Schol. Aesch. Pers. 447.

V. 679. θεῶν χοροποὶ' ἄναξ] Idem his verbis Sophocles significavit atque Pindarus fragm. n. 67. p. 593. Panem dicens χορευτὴν τελεώτατον θεῶν.

V. 680. Νύσια Κνώσι' ὀρχήματα] Eustathius p. 1166, 18. opinatur Sophoclem iuvenum bis septem, quos Theseus duxit, festas choreas Gnosi celebratas in animo habuisse. Sed Gnosiae dicuntur saltationes, quae quondam a Curetibus ad occultandum Iovis vagitum institutae sunt; Nysiae, quas Satyri Nysigenae Nymphaeque Bacchi nutrices saltarunt. Scholiasta: τῶν μὲν ὀρχήσεων ἡ μὲν Βερεκυνθιακὴ λέγεται, ἡ δὲ Κρητική, ἡ καὶ Πυῤῥίχη· Νυσίας γὰρ ἡ Βερέκυνθος, quae Meursius perperam ad Suidae modum corrigit ad Lyc. 249. Cf. Jungermann. ad Polluc. IV, 99. et Aglaopham. T. II, 1154. LOB. De saltatione cf. Homer. Il. XVIII, 590 — 605.

Ibid. Schol.: αὐτοδαῆ· αὐτομαθῆ, ἃ ἐκ φύσεως ἔχεις, οὐ διδακτά. De locutione ὀρχήματα ἰάπτειν vide quae in Cens. p. 73 — 79. exposui. Neque enim assentior Lobeckii huius loci interpretationi. Recte vero idem, illa deorum invocatio, inquit, e veritate expressa hymnisque assimilata est. Lucianus Salt. §. 10. p. 130. T. V: τὸ ᾆσμα Ἀφροδίτης ἐπίκλησίς ἐστι καὶ Ἐρώτων, ὡς συγκωμάζοιεν αὐ-

Digitized by Google

685 ὁ Δάλιος εὔγνωστος
ἐμοὶ ξυνείη διὰ παντὸς εὔφρων. 705

(ἀντιστρ.)
ἔλυσεν αἰνὸν ἄχος ἀπ' ὀμμάτων Ἄρης.
ἰὼ ἰώ, νῦν αὖ,
690 νῦν, ὦ Ζεῦ, πάρα λευκὸν εὐάμερον πελάσαι φάος
θοᾶν ὠκυάλων νεῶν, 710

τοῖς καὶ συνορχοῖντο, quo solvitur Matthiaei haesitatio, mirum esse dicentis, si Chorus a Pane petat, ut se coram (immo ut secum) saltet. Idem expetit Chorus Aristoph. Ran. 323: Ἴακχ', ὦ Ἴακχε, ἐλθὲ χορεύσων, ἕξαγε χοροποιόν, μάκαρ, ἥβαν.

V. 683 sqq. Ἰκαρίων — εὔφρων] Scholiasta verba εὔγνωστος et εὔφρων ita connexa censet, ut significetur: φανερὸς ὢν ὅτι εὔφρων ἐστί, favoris manifestus; sed non persuadet. Postquam enim Panem praesultatorem invitavit Chorus, nihil magis consentaneum videtur quam ut Apollinis quoque, dei festivissimi, numen praesens ex propinquo venerari gestiat, ex communi opinione deos cultoribus suis φαίνεσθαι ἐναργεῖς. LOB. Quanquam assentior Lobeckio in interpretatione voc. εὔγνωστος, tamen illud incredibile mihi videtur, Apollinem, quod deus festivissimus esset, invocatum a Choro esse, ut summa laetitia sibi exultanti adesset. Immo quod eius auxilio, si quae pericula salvi evaserant, adiutos se putabant Athenienses, eam ob causam depulso, quo Aiax correptus fuerat, morbo, ut gratias ei agant, accedere ad se Apollinem sibique in posterum favere Chorus vult. Simillime Trach. 205 sqq. quum nuntiatum esset Herculem extremis laboribus exantlatis incolumem domum reversurum esse, Chorus in Apollinem hymnum canit. Duo ergo optat hoc loco Chorus, et ut intersit festo suo et ut in posterum sibi propitius sit Apollo. Hoc enim sensu verba εὔγνωστος — εὔφρων dicta videntur: εὔγνωστος ἐμοὶ ξυνείη ὑπὲρ πελαγέων Ἰκαρίων μολὼν καὶ διὰ παντὸς εὔφρων εἴη.

V. 687. ἔλυσεν — Ἄρης] Martem non belli tantum, sed etiam aliorum malorum auctorem esse existimatum iam ad O. R. 185. annotavimus. Idem quomodo depulsor eius mali, cuius auctor putabatur, dici potuerit, ad v. 655 sq. explicavimus. Scholiasta: Ἄρης· ἡ λύσσα, ἡ μανία. Ceterum vide ad v. 51. annotata.

V. 690 sq. Schol.: νῦν, ὦ Ζεῦ, πάρα λευκόν· νῦν πάρεστιν ἡμέρα λαμπρὰ ἡμῖν, ὥστε ἐγγίσαι τῶν νεῶν· πρότερον γὰρ ἐξετρεπόμεθα ἐπιμίγνυσθαι τοῖς Ἕλλησι διὰ τὴν αἰδῶ. Recte Musgravius monuit λευκὸν εὐάμερον φάος periphrasin esse locutionis proverbialis λευκὴ ἡμέρα, de qua videndus Hesychius in ea voce eiusque interpretes, Moer. Att. ed. Piers. p. 477. et Lobeck. ad Phryn. p. 473. De genitivo νεῶν ex πελάσαι apto vide ad Phil. 1299.

V. 691. θοᾶν ὠκ. νεῶν] Opportune annotavit Lobeckius saepe fieri, ut coniungantur epitheta idem aut paene idem significantia, coll. Hom. Od. η, 34: νηυσὶ θοῇσι πεποιθότες ὠκείῃσι, hymn. in Apoll. 107. ποδήνεμος ὠκέα, Hesiod. Theog.

Digitized by Google

ὅτ' Αἴας λαθίπονος πάλιν,
θεῶν δ' αὖ πάνθυτα θέσμ' ἐξήνυσ' εὐνομίᾳ
σέβων μεγίστᾳ.
πάνθ' ὁ μέγας χρόνος μαραίνει· 715
κοὐδὲν ἀναύδητόν φατίσαιμ' ἄν, εὖτέ γ' ἐξ ἀέλπτων
Αἴας μετανεγνώσθη
θυμῶν Ἀτρείδαις μεγάλων τε νεικέων.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Ἄνδρες, φίλον τὸ πρῶτον ἀγγεῖλαι θέλω·
Τεῦκρος πάρεστιν ἄρτι Μυσίων ἀπὸ 720

V. 695. Post *μαραίνει* in codd. addita reperiuntur haec verba: *τε καὶ φλέγει*. Quae primus Brunckius delevit.

V. 700. *Ἄνδρες, φίλον* ex Musgravii coniectura scripsi.

786. *ἠλιβάτοιο ὑψηλῆς*, Theocr. VII, 15. *λασίοιο δασύτριχος*, Oppian. Cyneg. II, 566. *διεροῖσιν ἐν ὑγροπόροισι βένθεσι*, Quint. Calab. XII, 114. *ἀθάνατος θεὸς ἄμβροτος*.

V. 692. Schol.: *λαθίπονος· ἐπιλήσμων τῆς λύπης, ἐγένετο δηλονότι.*

V. 693. Schol.: *πάνθυτα· πάνσεπτα. ἐξήνυσεν· ἐξεπλήρωσεν.* Hoc dicit Chorus, coepisse Aiacem rursus colere summa cum pietate leges divinas et facere quae ex iis facere eum convenerit, respiciens ad ea, quae ille v. 635 sqq. et v. 647 sq. ed. meae dixit. De *πάνθυτος* cf. Eur. Iph. A. 185. *πολύθυτον ἅλσος*. De adiectivis cum *πᾶν* pronomine compositis ad Trach. 50. dixi.

V. 696. Schol.: *ἀναύδητον· ἀπόῤῥητον, ἀνέλπιστον.* Idem fere his verbis Chorus dicit atque supra v. 629. Aiax posuit, *κοὐκ ἔστ' ἄελπτον οὐδέν*.

V. 696 sqq. *εὖτέ γ' — νεικέων*] Quoniam quidem ex insperato Aiax recessit ab ira in Atridas magnisque rixis. De locutione *ἐξ ἀέλπτων*, pro qua vulgo *ἐξ ἀέλπτου* dici solet, de plurali *θυμῶν* et de genitivo ex verbo *μετανεγνώσθη* apto egit ad hunc locum Lobeckius. De *εὖτε* particula ipse dixi ad O. C. 84. Denique de dativo *Ἀτρείδαις* cf. Hom. Il. *α*, 283. *Ἀχιλλῆϊ μεθέμεν χόλον*. Od. *φ*, 377. *καὶ δὴ μεθίεν χαλεποῖο χόλοιο Τηλεμάχῳ*, et Matth. §. 387.

V. 700 sqq. Schol.: *ἄνδρες φίλοι· ἄγγελος ἦκει ἀπὸ τοῦ στρατοῦ, ἀγγέλλων τὴν παρουσίαν τοῦ Τεύκρου. θαυμαστὴ δὲ ἡ εἴσοδος τούτου τοῦ ἀγγέλου· τοῦ Αἴαντος ἔξω ἑαυτὸν διαχειρουμένου, οὐκ εἶχον οἱ ἀπὸ τοῦ χοροῦ οὔτε ἡ Τέκμησσα γνῶναι τὸ πραχθέν· πιθανῶς οὖν ὁ ἄγγελος ἀπαγγείλας παρασκευάζει αὐτοὺς ἐξιέναι κατὰ ζήτησιν· καὶ οὕτως ἐπιτεύξονται τῷ πτώματι. δεξιῶς δὲ καὶ τὸν Κάλχαντα μαθεῖν· οἰκεῖον γὰρ τῷ μάντει· καλῶς δὲ καὶ τὰ τῆς σκηνῆς ἐσκευάσται. Αἴαντος γὰρ καταλιπόντος, προῆλθεν ὁ ἄγγελος· εἶτα τοῦ χοροῦ τὴν σκηνὴν ἐάσαντος διὰ τὴν ζήτησιν, ἔξεισιν ὁ Αἴας ἐπὶ τὴν πρᾶξιν· τῷ δὲ θεατῇ οὐδὲν ἀργὸν περιλείπεται, πεποικιλμένης διαφόρως τῆς ἐν τῇ σκηνῇ προσωποποιίας.*

V. 700 sqq. *τὸ πρῶτον — κρημνῶν*] Comparat Musgravius Eur. El. 230: *ξῆ· πρῶτα γάρ σοι ταῦτ' ἀγγέλλειν θέλω,*

κρημνῶν. μέσον δὲ προσμολὼν στρατήγιον
κυδάζεται τοῖς πᾶσιν Ἀργείοις ὁμοῦ.
στείχοντα γὰρ πρόσωθεν αὐτὸν ἐν κύκλῳ
μαθόντες ἀμφέστησαν, εἶτ' ὀνείδεσιν
ἤρασσον ἔνθεν κἄνθεν οὔτις ἔσθ' ὃς οὔ, 725
τὸν τοῦ μανέντος κἀπιβουλευτοῦ στρατοῦ
ξύναιμον ἀποκαλοῦντες, ὡς οὐκ ἀρκέσοι
τὸ μὴ οὐ πέτροισι πᾶς καταξανθεὶς θανεῖν.
ὥστ' εἰς τοσοῦτον ἦλθον, ὥστε καὶ χεροῖν
κολεῶν ἐρυστὰ διεπεραιώθη ξίφη. 730

Libri ἄνδρες φίλοι.

V. 707. Non male Schaeferus et Elmsleius στρατῷ scribendum coniecerunt.

et Soph. O. R. 958: εἰ τοῦτο πρῶτον δεῖρ' ἀπαγγεῖλαι σαφῶς, εὖ ἴσθ' ἐκεῖνον θανάσιμον βεβηκότα. — Ceterum alterum, quod ille nuntiaturus Choro advenit, illud est, quod v. 733 sqq. coll. 761 sqq. legitur.

V. 701 sq. Μυσίων — κρημνῶν] Olympum vel Idam montem intellige. Cf. Strabo XII, 4. extr.: πρὸς νότον δ' εἰσὶ τοῖς Βιθυνοῖς οἱ περὶ τὸν Ὄλυμπον Μυσοί, οὓς Ὀλυμπηνοὺς καλοῦσί τινες, οἱ δὲ Ἑλλησποντίους. Vide etiam ad v. 557.

V. 702. Schol.: στρατήγιον· τὸ στρατόπεδον, Ἀττικῶς. Huius significationis neque apud Atticos ulla sunt exempla inventa neque apud alios scriptores. Ambignum est enim Nicetae Acominati Annal. p. 205. a., quo Ducangius utitur. Apud Sophoclem μέσον στρατήγιον locum ampliorem significare videtur, in quo praetorium positum est, qualem fere περίστασιν στρατηγίου in castris Romanorum dicit Polybius. G. DINDORF.

V. 703. Schol.: κυδάζεται· λοιδορεῖται, ὑβρίζεται ὑπὸ πάντων· καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἀμύκῳ· Ἄμυκε, μὴ κύδαζέ μοι τὸν πρεσβύτερον ἀδελφεόν. καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἰφιγενείᾳ· οὔτοι γυναιξὶ δεῖ κυδάζεσθαι τί γάρ; ἀρσενικῶς δὲ ὁ κῦδος ἐπὶ τῆς ὕβρεως. Eadem leguntur apud Schol. Apollon. Rhod. I, 1337. Schol. Aristoph. Nub. 618. Etymol. M. p. 525, 3. Eustathium p. 790, 40.

V. 704 sq. στείχοντα — ἀμφέστησαν] Vix opus est, ut moneatur ita iungenda verba esse: πρόσωθεν γὰρ στείχοντα αὐτὸν μαθόντες ἀμφέστησαν ἐν κύκλῳ. Vide ad v. 58.

V. 705 sq. ὀνείδεσιν ἤρασσον] Vide ad v. 1216. Tum οὔτις ἔσθ' ὃς οὔ idem significat atque πάντες. Vide Matth. §. 483. extr.

V. 708 sq. Schol.: ὡς οὐκ ἀρκέσοι· ἐπὶ τοῦ Τεύκρου· ὡς οὐκ ἐπαρκέσῃ ἑαυτῷ τὸ μὴ λιθόλευστος γενέσθαι. Non mirum est membrum transitivum, ὡς οὐκ — θανεῖν, a verbis ἤρασσον ὀνείδεσιν aptum esse, quae hoc significent: ὀνειδίζοντες ἔλεγον. Vide Hermann. ad Vig. p. 875. — De πᾶς pronominis usu ad Ant. 770. dixi.

V. 710 sq. χεροῖν — ξίφη] De addito nomine χεροῖν confer v. 661. 1047. El. 54. 456. 998. Ant. 429. Tum de genitivo κολεῶν vide ad Phil. 605.

Digitized by Google

λήγει δ' ἔρις δραμοῦσα τοῦ προσωτάτω
ἀνδρῶν γερόντων ἐν ξυναλλαγῇ λόγου.
ἀλλ' ἡμὶν Αἴας ποῦ 'στιν, ὡς φράσω τάδε;
τοῖς κυρίοις γὰρ πάντα χρὴ δηλοῦν λόγον.

ΧΟΡΟΣ.

οὐκ ἔνδον, ἀλλὰ φροῦδος ἀρτίως, νέας
βουλὰς νέοισιν ἐγκαταζεύξας τρόποις.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ἰοὺ ἰού.
βραδεῖαν ἡμᾶς ἆρ' ὁ τήνδε τὴν ὁδὸν
πέμπων ἔπεμψεν, ἢ 'φάνην ἐγὼ βραδύς.

ΧΟΡΟΣ.

τί δ' ἔστι χρείας τῆσδ' ὑπεσπανισμένον;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τὸν ἄνδρ' ἀπηύδα Τεῦκρος ἔνδοθεν στέγης
μὴ 'ξῳ παρήκειν, πρὶν παρὼν αὐτὸς τύχοι.

V. 723. *τύχοι* ex Γ. recepi. Eadem forma in Mosq. B. et Lips. b. suprascripta est. Vulgo *τύχῃ*.

V. 734. Lobeckius cum Hermanno *εἰρξαι* scripsit, *εἴρ-*

V. 712. *δραμοῦσα τοῦ προσωτάτω*] I. e. *εἰς τοὔσχατον ἐλθοῦσα*. Similia attulit Lobeckius haec: *ἰέναι τοῦ πρόσω* Aen. An. I, 3., *προϊέναι τοῦ πρόσω* Arrian. Alex. II, 6, 7. et plura exempla eiusdem generis ex Philostrato. Cf. Rost. §. 108, 2. d. p. 530.

V. 713. *ἀνδρῶν — λόγου*] Recte Hermannus monuit idem hoc esse atque *τῶν γερόντων συναλλασσόντων αὐτοὺς διὰ λόγων*. De duplici genitivo vide ad v. 54., de nomine *ξυναλλαγή* ad O. R. 33 sq. et Eur. Suppl. 602. *λόγων ξυναλλαγαῖς*.

V. 717. Schol.: *ἐγκαταζεύξας· ἁρμόσας*. Mutato animo mutasse consilium quum Aiax dicitur, non dubium videtur, quin liberatus morbo sui occidendi consilium abiecisse significetur. Adscripsit Lobeckius M. Tullii ad Fam. IV, 6: ad novos casus temporum novorum consiliorum rationes accommodare.

V. 718. Schol.: *ἰοὺ ἰού· εἰδὼς ἀπὸ τοῦ μάντεως, ὅτι κακὸν αὐτῷ γίνεται, τοῦτο προαναφωνεῖ*.

V. 719 sq. *βραδεῖαν — βραδύς*] Aut Teucri mittentis, aut sua euntis culpa serius quam par esset se venisse ait.

V. 721. *τί δ' ἔστι κτλ.*] Quoniam nuntius dixerat se vereri, ne sero advenisset, quaerit Chorus, quid eorum, quae agenda fuerint, praetermissum vel minus plene perfectum sit, *τί ἐλλείπει τῶν δεόντων γενέσθαι. Τῆσδε* dicit ad significandum *τῶν ἅπερ φῄς δεῖν γενέσθαι*. LOB.

V. 722 sq. *τὸν ἄνδρ' — τύχοι*] Nihil offensionis est in coniunctis verbis *ἔνδοθεν στέγης ἔξω*, quae quomodo differant a simpliciore locutione *ἐκ τῆς στέγης*, melius nostra quam Latina lingua dici potest. Illud enim significat aus dem In-

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' οἴχεταί τοι πρὸς τὸ κέρδιστον τραπείς
γνώμης, θεοῖσιν ὡς καταλλαχθῇ χόλου.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ταῦτ' ἐστὶ τἄπη μωρίας πολλῆς πλέα,
εἴπερ τι Κάλχας εὖ φρονῶν μαντεύεται.

ΧΟΡΟΣ.

ποῖον; τί δ' εἰδὼς τοῦδε πράγματος πέρι;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τοσοῦτον οἶδα καὶ παρὼν ἐτύγχανον.
ἐκ γὰρ συνέδρου καὶ τυραννικοῦ κύκλου
Κάλχας μεταστὰς οἷος Ἀτρειδῶν δίχα
ἐς χεῖρα Τεύκρου δεξιὰν φιλοφρόνως
θεὶς εἶπε κἀπέσκηψε παντοίᾳ τέχνῃ
εἶρξαι κατ' ἦμαρ τοὐμφανὲς τὸ νῦν τόδε

γειν arcere, εἴργειν includere significare statuens. Nihilominus idem v. 776. εἴργειν retinuit.

nern des Zeltes heraus, hoc aus dem Zelte. Non dissimilia sunt, quae ad illustrandum hunc locum attulit Lobeckius, Herod. III, 165. ἐκ τῆς ταφῆς ἐκφέρειν ἔξω. II, 144. ἐξαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω, et c. 156. ἔσω ἐς τὸ ἱρὸν ἐξελκύσαι. Aristoph. Plut. 238: κατώρυξεν αὐτὸν κατὰ τῆς γῆς κάτω. Aeschin. c. Ctes. p. 68: ἀπαγαγὼν ἡμᾶς ἄπωθεν ἀπὸ τοῦ πράγματος. — Deinde mirum est non intellexisse editores παρῆκεν esse προσελθεῖν παρὰ αὐτόν, i. e. τὸν Τεῦκρον. Cf. v. 72. et quae in Cens. p. 155 sqq. exposui. Noluit enim Teucer Aiacem ad se venire, sed ipse, antequam Aiax ad se veniret, ad Aiacem venire maluit. Nam verba πρὶν — τύχοι idem significant atque ἀλλ' αὐτὸς πρὸς τὸν Αἴαντα παρελθεῖν βούλεται. Eadem ratio est Ant. 308: οὐχ ὑμὶν' Ἀιδης μοῦνος ἀφικέσει, πρὶν ἂν ζῶντες κρεμαστοὶ τήνδε δηλώσητ' ὕβριν, ad quem locum vide Scholiastae annotationem.

V. 725. θεοῖσιν — χόλου] Similiter dictum Eur. Med. 896: καὶ διαλλάχθηθ' ἅμα τῆς πρόσθεν ἔχθρας ἐς φίλους μητρὸς μέτα.

V. 727. Schol.: εἴπερ τι Κάλχας· εἰς παροιμίαν ὁ στίχος παρῆκται, ἣν καὶ Ἀριστοφάνης ἀναγράφει.

V. 729. τοσοῦτον — ἐτύγχανον] Recte haec coniuncta esse, οἶδα et ἐτύγχανον, intelliges, ubi reputaveris καὶ παρὼν ἐτύγχανον idem esse atque et ipse audivi.

V. 730. ἐκ γὰρ συνέδρου — κύκλου] Corona deliberans et regalis dicitur pro corona regum sive ducum deliberantium. De γὰρ particula ad Ant. 238 sq. diximus.

V. 731. οἷος — δίχα] Vide quae ad v. 456. annotavimus.

Digitized by Google

735 Αἴανθ' ὑπὸ σκηναῖσι, μηδ' ἀφέντ' ἐᾶν,
εἰ ζῶντ' ἐκεῖνον εἰσιδεῖν θέλοι ποτέ. 755
ἑλᾷ γὰρ αὐτὸν τῇδε θἡμέρᾳ μόνῃ
δίας Ἀθάνας μῆνις, ὡς ἔφη λέγων.
τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόητα σώματα
740 πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραξίαις
ἔφασχ' ὁ μάντις, ὅστις ἀνθρώπου φύσιν 760
βλαστῶν, ἔπειτα μὴ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖ.
κεῖνος δ' ἀπ' οἴκων εὐθὺς ἐξορμώμενος
ἄνους καλῶς λέγοντος εὑρέθη πατρός.
745 ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐννέπει· τέκνον, δόρει
βούλου κρατεῖν μέν, σὺν θεῷ δ' ἀεὶ κρατεῖν. 765

V. 739. κἀνόητα ipse scripsi, suffragante Suida. Libri κἀνόνητα, quod et ab hoc loco et a v. 1244. ed. m. alienum est. Vide quae in fab. Ai. not. 7. exposui.

V. 737. ἑλᾷ] De usu verbi ἐλαύνειν iam ad v. 267 sq. monuimus. Tum τῇδε θἡμέρᾳ dictum infra v. 759. 1362. et O. R. 1283.

V. 738. ὡς ἔφη λέγων] Triclinius: τὸ ἔφη καὶ τὸ λέγων ἐκ παραλλήλου τινὲς οἴονται· τὸ δ' οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ὥςπερ φαμὲν τοιαῦτα ἔφη δημηγορῶν, οὕτω καὶ τοῦτο, οὕτως· ἔφη καὶ οἱονεὶ ἀπεφήνατο, λέγων τὸν περὶ τοῦ Αἴαντος λόγον. Sic Phil. 55: τὴν Φιλοκτήτου σε δεῖ ψυχὴν ὅπως λόγοισιν ἐκκλίψεις λέγων. Ant. 227. Demosth. de rebus Chers. p. 108, 14: καὶ λέγων (i. e. ἐν τῇ δημηγορίᾳ) εἶπεν οὕτω πως· εἰπέ μοι, βουλεύεσθε, ἔφη, κτλ. Alia plurima exempla ad hunc locum attulit Lobeckius. Non dissimile est quod poeta infra v. 1069. ed. m. dixit.

V. 739. Schol.: τὰ γὰρ περισσὰ τὰ παρὰ λόγον καὶ ἀχρήσιμα καὶ πέρα τοῦ μέτρου, τὰ χωρὶς δικαίου. Nevius adscripsit Herod. VII, 10: ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ, ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. De sensu vocabuli ἀνόητα vide quae in fabula Ai. not. 7. exposui.

V. 740. πρὸς θεῶν δυσπραξίαις] Omissam quis velit πρὸς praepositionem, sed vide quae ad Ant. 193. annotavimus.

V. 741. ὅστις] Referendum ad plurale nomen σώματα, ita tamen, ut idem fere sit atque εἴ τις. Cf. Matth. §. 481. not. 1.

V. 741 sq. ἀνθρώπου — βλαστών] Locutio φύσιν βλαστών idem significat atque φύσιν φύς sive φύσιν ἔχων. Vide quae in Cens. ad v. 42. attuli. De locutione autem ἀνθρώπου φύσιν ἔχων, pro qua vulgo dicitur ἄνθρωπος φύσιν γεγώς (vide ad 1231. ed. m.), confer Trach. 1062: γυνὴ δέ, θῆλυς οὖσα κοὐκ ἀνδρὸς φύσιν. Rost. §. 104. annot. 13. Denique de particula ἔπειτα ad O. C. 259. diximus.

V. 743. εὐθὺς ἐξορμώμενος] De εὐθὺς cum participio coniuncto vide Matth. §. 565. not. 2. Rost. §. 130. not. 3.

V. 745. αὐτὸν ἐννέπει] Vulgo ἐννέπειν est dicere vel

Digitized by Google

ὁ δ' ὑψικόμπως κἀφρόνως ἠμείψατο·
πάτερ, θεοῖς μὲν κἂν ὁ μηδὲν ὢν ὁμοῦ
κράτος κατακτήσαιτ'· ἐγὼ δὲ καὶ δίχα
κείνων πέποιθα τοῦτ' ἐπισπάσειν κλέος.
τοσόνδ' ἐκόμπει μῦθον. εἶτα δεύτερον
Διὰς Ἀθάνας, ἡνίκ' ὀτρύνουσά νιν
ηὐδᾶτ' ἐπ' ἐχθροῖς χεῖρα φοινίαν τρέπειν,
τότ' ἀντιφωνεῖ δεινὸν ἄῤῥητόν τ' ἔπος·
ἄνασσα, τοῖς ἄλλοισιν Ἀργείων πέλας
ἴστω, καθ' ἡμᾶς δ' οὔποτ' ἐκρήξει μάχη.
τοιοῖσδε τοῖς λόγοισιν ἀστεργῆ θεᾶς
ἐκτήσατ' ὀργήν, οὐ κατ' ἄνθρωπον φρονῶν.

V. 745. *δόρει* ex mea coniectura scripsi. Vide ad O. C. 619. ed. meae.

V. 757. Hermannus *τοιοῖσδέ τοι* scribendum putat.

narrare vel exponere. Insolentius hic alloqui significat, quo significatu *προεννέπειν* poni solet, ut huius fab. 857. et Trach. 402. Verum saepe Sophocles simplicia posuit pro compositis, iisque eundem casum adiunxit, quem vulgo composita tantūm adsciscere solent. Sic pro *ἐπιστρέφεσθαι* v. 1117. *στρέφεσθαι*, pro *ἀνακρίνειν* saepe *κρίνειν* (vide ad Ant. 397. ed. m.), pro *ἀνατέλλειν* El. 699. *τέλλειν*, pro *ἐμβάλλειν* Phil. 67. Trach. 916. 940. *βάλλειν*, pro *ἐκβάλλειν* Phil. 1028. *βάλλειν*, pro *ἐμπίπτειν* Trach. 597. *πίπτειν*, pro *ἐμμένειν* Ant. 169. *μένειν*, pro *καταγελᾶν* Phil. 1125. *γελᾶν* posuit. — Ceterum ut hic Sophocles *ἐννέπειν*, ita Homerus aliquoties simplex *εἰπεῖν* alloquendi significatu usurpavit. Cf. Il. *μ*, 60. 210. *ν*, 725. *ϱ*, 237. *ν*, 375.

V. 745 sq. *τέκνον — κρατεῖν*] Adscripsit Lobeckius Hom. Il. *ε*, 254., ubi iisdem paene verbis Achillem in bellum proficiscentem pater prosequitur.

V. 747. Schol.: *παρατήρει κἀνθάδε τὴν προσθήκην τοῦ ποιητοῦ, ὅτι προσῆψε τῷ Αἴαντι γλωσσαργίαν, μονονουχὶ θεραπεύων τὸν θεατὴν μὴ ἄχθεσθαι τῇ συμφορᾷ τοῦ Αἴαντος· προσφωνειωμένοι γὰρ ἤδη τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ, σχεδὸν καὶ τῷ ποιητῇ ὀργίζονται.* Cf. fabulam Ai. not. 7.

V. 748. Schol.: *ὁμοῦ· τὸ ὁμοῦ ἀντὶ τῆς σύν· τὸ δὲ ἑξῆς, θεοῖς ὁμοῦ.*

V. 750. *ἐπισπάσειν*] Activum posuit pro medio. Vide quae ad v. 129. notata sunt.

V. 752 sqq. *Διὰς Ἀθάνας, ἡνίκ' κτλ.*] Assentior Hermanno et Lobeckio, *Ἀθάνας, ἡνίκ' — ηὐδᾶτο* positum esse statuentibus pro *Ἀθάνας — αὐδωμένης*, quamvis alterum exemplum eiusdem anacoluthi exstare non videatur.

V. 756. *καθ' ἡμᾶς — μάχη*] Adversus nos nunquam perrumpet pugna, i. e. in qua acie ego constitero, eam nunquam adversarii perrumpent. De hoc *κατὰ* praepositionis usu Lobeckius ad hunc locum egit.

V. 757. Schol.: *ἀστεργῆ· ἀμάλακτον, ἀδιάθετον.* Addit Lobeckius: ceterum haec *ὀργὴ θεᾶς* cernitur in eo, quod, quum Aiacis in duces Graecorum impetum multis modis avertere

ἀλλ' εἴπερ ἔστι τῇδε θημέρᾳ, τάχ' ἄν
γενοίμεθ' αὐτοῦ ξὺν θεῷ σωτήριοι.
τοσαῦθ' ὁ μάντις εἶφ'· ὁ δ' εὐθὺς ἐξ ἕδρας
πέμπει με σοὶ φέροντα τάσδ' ἐπιστολὰς
Τεῦκρος φυλάσσειν. εἰ δ' ἀπεστερήμεθα,
οὐκ ἔστιν ἀνὴρ κεῖνος, εἰ Κάλχας σοφός.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ δαΐα Τέκμησσα, δύσμορον γένος,
ὅρα μολοῦσα τόνδ', ὅποῖ' ἔπη θροεῖ.
ξυρεῖ γὰρ ἐν χρῷ τοῦτο, μὴ χαίρειν τινά.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

τί μ' αὖ τάλαιναν, ἀρτίως πεπαυμένην
κακῶν ἀτρύτων, ἐξ ἕδρας ἀνίστατε;

ΧΟΡΟΣ.

τοῦδ' εἰσάκουε τἀνδρός, ὡς ἥκει φέρων
Αἴαντος ἡμῖν πρᾶξιν, ἣν ἤλγησ' ἐγώ.

V. 780. Ex Bothii coniectura ἐλπίζειν φέρει scripsi. Libri ἐλπίζει φέρειν. Vide quae in Cens. p. 158 sqq. exposui.

posset, eo usa est, qui plurimum probri et dedecoris afferret.

V. 761 sqq. ὁ δ' — Τεῦκρος] Sic Phil. 371. ὁ δ' εἶπ' Ὀδυσσεύς. Cf. Matth. §. 264. Rost. §. 98, 7.

V. 761. ἐξ ἕδρας] Ex eo ipso loco, in quo commorabatur nuntius, in viam se dare ad perferenda mandata iussus esse dicitur. Quo significatur sine ulla mora Teucrum mandata sua ad amicos Aiacis perferri voluisse. Similiter ἐξ ἕδρας statim post v. 769. positum est.

V. 762. Schol.: ἐπιστολάς· ἐντολάς. Sic O. C. 1601. Trach. 493.

V. 763. εἰ δ' ἀπεστερήμεθα] Si non consecuti sumus quod consequi voluimus, i. e. si serius venimus, quam ut mandata, quae ferimus, ut Aiax in tentorio hodie retineatur, observari queant. Cf. eiusdem fere significationis verbum ἁμαρτάνειν, de quo ad El. 1188. dixi.

V. 765. Schol.: ὦ δαΐα Τέκμησσα· τίνος ἕνεκεν οὐν ἐποίησεν ἐξιοῦσαν τὴν Τέκμησσαν; ἵνα μετὰ τοῦ χοροῦ ἀκούσῃ τὰ περὶ τοῦ Αἴαντος· ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις δράμασιν, ἔν τε Ἠλέκτρᾳ καὶ Οἰδίποδι, ἅμα τῷ χορῷ τὰς τῶν γυναικῶν προόδους ποιεῖ, ἵνα μὴ διασολογῶσιν οἱ ἄγγελοι. Ῥητέον οὖν, ὅτι ὁ Αἴας ἐκέλευσεν αὐτὴν κατ' οἶκον εὔξασθαι τοῖς θεοῖς, εἰπών, καὶ δῶμα πάκτον. οὐδὲ μὴν αἰχμαλώτου σχῆμα ἔχουσαν ἔδει συνεχῶς ἐξιέναι, μάλιστα ἐν τοιούτῳ καιρῷ ἠγρυπνηκυῖαν καὶ παρηκολουθηκυῖαν τῇ τοῦ Αἴαντος μανίᾳ· ἔδει οὖν μέγα τι φανῆναι τὸ ἐξάγον αὐτήν. διὰ πρὸς τὸν χορὸν ἐδέησε πρῶτον εἰπεῖν, οἳ ὡς ἐπὶ μεγάλῃ προφάσει ἐκκαλοῦνται αὐτήν. ἄλλως τε οἱ ἀπὸ τοῦ χοροῦ οἰκειότεροί εἰσιν, ὡς πολῖται τοῦ Αἴαντος, ὥστε καὶ ὁ ἄγγελος καλῶς οὐκ ἐζήτησε μεῖζον πρόσωπον, ἀλλὰ τὸν Αἴαντα οὐ καταλαβὼν ἔνδον, πρὸς τὸν χορὸν φησιν. εἰς ἀνάγκην

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οἴμοι, τί φῄς, ὦνθρωπε; μῶν ὀλώλαμεν;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

οὐκ οἶδα τὴν σὴν πρᾶξιν, Αἴαντος δ' ὅτι,
θυραῖος εἴπερ ἐστίν, οὐ θαρσῶ πέρι.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

καὶ μὴν θυραῖος, ὥστε μ' ὠδίνειν, τί φῄς.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ἐκεῖνον εἶργειν Τεῦκρος ἐξεφίεται
σκηνῆς ὕπαυλον, μηδ' ἀφιέναι μόνον.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ποῦ δ' ἔστι Τεῦκρος; κἀπὶ τῷ λέγει τάδε;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

πάρεστ' ἐκεῖνος ἄρτι· τήνδε δ' ἔξοδον
ὀλεθρίαν Αἴαντος ἐλπίζειν φέρει.

δὲ γεγονὼς ὁ ποιητὴς τοῦ διλογῆσαι, οὐδαμοῦ προσκορὴς ἐγένετο, ἀλλὰ τὰ δεύτερα διὰ βραχέων ἐξήνεγκεν. Ceterum Hermannus ad hunc locum: δαΐα misera, inquit. Hoc significatu haec vox etiam in iambis Doricam formam habet, sed ubi hostem notat, communi forma δῄϊος dicitur. In melicis Dorica forma utrique significationi inservit.

V. 767. Schol.: ξυρεῖ γὰρ ἐν χρῷ· ἅπτεται τῶν ἀναγκαίων τοῦ χρωτός· καὶ ἔστι παροιμία ἐπὶ τῶν ἐπικινδύνων πραγμάτων, ξυρεῖ ἐν χρῷ· ἐνίοτε γὰρ καὶ τοῦ σώματος ἐφάπτεται ὁ σίδηρος. Ἄλλως. μέχρι βάθους ἐφικνεῖται, ὥστε μὴ καίρειν. τοῦτο· τοῦτο τὸ πρᾶγμα.

V. 770. φέρων] nuntians. Sic Ant. 1172. O. C. 420.

V. 771. Schol.: ἤλγησα· ἀλγεινῶς ἤκουσα. De accusativo egerunt Matth. §. 414, 12. Rost. §. 104. not. 3.

V. 773. Schol.: πρᾶξιν· τὴν τύχην, εἴτ' οὖν εὐπραγίαν, εἴτ' οὖν δυσπραγίαν. De hoc usu voc. πρᾶξις ad Trach. 148 sq. monuimus. Ceterum confer El. 1110: οὐκ οἶδα τὴν σὴν κληδόνα.

V. 775. Schol.: ὥστε μ' ὠδίνειν· ἐμφατικῶς τὸ ὠδίνειν· οἰκεῖον γὰρ γυναικί· χαλεπώτατον δὲ τῶν γυναικείων πόνων ἡ ὠδίς. Adscripsit Neuius Trach. 42. 325. Eurip. Iph. A. 1221: μητρός, ἣ πρὶν ὠδίνουσ' ἐμὲ νῦν δευτέραν ὠδῖνα τήνδε λαμβάνει. Deinde vix opus est moneri, τί φῄς non esse quod dicis, sed ὠδίνω, τί φῄς, significare: horreo, quid sit illud quod dicis.

V. 777. Schol.: ὕπαυλον· ἐνδόμυχον, ὑπὸ τὴν αὐλὴν τῆς σκηνῆς. Cf. 313 ed. meae.

V. 778. Schol.: κἀπὶ τῷ· ἐπί τινι, διὰ τί.

V. 779 sq. τήνδε — φέρει] Respondet his verbis nuntius ad ea, quae Tecmessa ex eo quaesivit, ἐπὶ τῷ λέγει τάδε; ita ut sensus hic fere esse debeat: hic vero Aiacis egressus ne exitialis sit metuere se nuntiat. De quo usu verbi ἐλπίζειν ad Trach. 293 sq. diximus.

Digitized by Google

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οἴμοι τάλαινα, τοῦ ποτ' ἀνθρώπων μαθών;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τοῦ Θεστορείου μάντεως, καθ' ἡμέραν
τὴν νῦν ὃς αὐτῷ θάνατον ἢ βίον φέρει.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οἲ 'γώ, φίλοι, πρόστητ' ἀναγκαίας τύχης,
καὶ σπεύσαθ' οἱ μὲν Τεῦκρον ἐν τάχει μολεῖν,
οἱ δ' ἐσπέρους ἀγκῶνας, οἱ δ' ἀντηλίους
ζητεῖτ' ἰόντες τἀνδρὸς ἔξοδον κακήν.
ἔγνωκα γὰρ δὴ φωτὸς ἡπατημένη

V. 783. ὃς αὐτῷ ex mea coniectura, in quam eandem incidit Fr. Iacobsius, scripsi. Libri ὅτ' αὐτῷ, quod quid sit non intelligo.

V. 792 sq. Hermannus maiore post ἐγκονῶμεν posita interpunctione θέλοντας scripsit, accusativum hunc aptum esse statuens e verbis οὐχ ἕδρας ἀκμή, quibus hoc significari ait: οὐχ ἱδρυτέον ἐστί, sic ut oratio in locum communem desinat: non est desidiae tempus, si quis servare vult virum mor-

V. 782. τοῦ — μάντεως] Hom. Il. α, 69: Κάλχας Θεστορίδης, οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος.

V. 782 sq. καθ' ἡμέραν — φέρει] Hoc dicit: qui hodie aut mortem ei aut vitam nuntiat. De postposito pronomine relativo ad Ant. 135. monitum est.

V. 784. Schol.: πρόστητ' ἀναγκαίας τύχης· ἐπίκουροι γίγνεσθε τῆς κατεπειγούσης δυστυχίας. Insolens locutio, cuius simile exemplum non novi, προστῆναί τινος, significans arcere aliquam rem, sive niti contra aliquam rem. De verbis ἀναγκαίας τύχης ad v. 477. diximus.

V. 785. καὶ σπεύσαθ' οἱ μὲν Τεῦκρον — μολεῖν] Pro verbo neutro μολεῖν, quod aptum ex verbo σπεύσατε est (cf. v. 812. 1165.), exspectaverit quis verbum transitivum, arcessendi significatum habens. At simillime dictum Oed. C. 246. ἄντομαι — τὸν ἄθλιον αἰδοῦς κύρσαι pro ἄντομαι τῷ ἀθλίῳ μεταδιδόναι αἰδοῦς. Sic huius fab. 822. εὐνούστατον ἐμοὶ — θανεῖν idem est atque σὺν. ἐμοὶ κτανεῖν μι. Non dissimile est, quod v. 106. positum: θανεῖν οὕτι πω θέλω, pro quo potuit dici κτανεῖν οὔτι πω θέλω.

V. 786 sq. οἱ δ' ἐσπέρους κτλ.] De sententia confert Neuius Eur. Or. 1250 sqq.: χωρεῖτ', ἐπειγώμεσθ'· ἐγὼ μὲν οὖν τρίβον τόνδ' ἐκφυλάξω τὸν πρὸς ἡλίου βολάς. — καὶ μὴν ἐγὼ τόνδ', ὃς πρὸς ἑσπέραν φέρει. De verbo ἰέναι cum accusativo iuncto vide ad Philoct. 144 sq.

V. 788. φωτὸς ἡπατημένη] Genitivus ex participio aptus est; vide ad Phil. 3. et ad O. C. 1316.

V. 792. οὐχ ἕδρας ἀκμή] Brunckius adscripsit Eur. Or. 1292. οὐχ ἕδρας ἀγών. Vide ad Phil. 12.

V. 794 sq. χωρεῖν — ἕψεται] His dictis Chorus cum Tecmessa de scena discedit. Idem, Lobeckius inquit, in Aeschyli Eumenidibus et in Euripidis

Digitized by Google

καὶ τῆς παλαιᾶς χάριτος ἐκβεβλημένη.
οἴμοι, τί δράσω, τέκνον· οὐχ ἱδρυτέον.
ἀλλ' εἶμι κἀγὼ κεῖσ', ὅποιπερ ἂν σθένω.
χωρῶμεν, ἐγκονῶμεν· οὐχ ἕδρας ἀκμὴ
σώζειν θέλοντες ἄνδρα γ', ὃς σπεύδῃ θανεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

χωρεῖν ἕτοιμος, κοὐ λόγῳ δείξω μόνον.
τάχος γὰρ ἔργου καὶ ποδῶν ἅμ' ἕψεται.

ΑΙΑΣ.

Ὁ μὲν σφαγεὺς ἕστηκεν, ἡ τομώτατος

tis appetentem. Eum sequendum putavi, niai quod pro θέλοντας retinui scripturam vulgatam θέλοντες, non quo genuinam esse crederem, sed quod accusativi illius exemplum alterum desideravi. Requiritur enim dativus θέλουσιν, ut dictum Philoct. 12: ἀκμὴ γὰρ οὐ μακρῶν ἡμῖν λόγων, quem tamen reponere magnae audaciae fuerit. Praeterea intacta reliqui verba ἄνδρα γε, quamvis in γὲ particula nonnihil offensionis sit.

Alcestide et Helena digreditur vel scenae mutandae causa vel ob aliam rem; idque a vetere consuetudine minime abhorrere declarat periactarum usus, et quod Graecus interpres ad versum proximum ait rarum fuisse παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Hi plerumque quidem ἐξαγγέλων ministerio usi sunt auctore Aeschylo, qui τὸ ὑπὸ σκηνῆς ἀποθνήσκειν ἐκεινόησεν, ὡς μὴ ἐν φανερῷ σφάττοι, Philostr. V. Ap. VI, 11, 244.

V. 796. Schol.: ὁ μὲν σφαγεὺς ἕστηκεν· μετάκειται ἡ σκηνὴ ἐπὶ ἐρήμου τινὸς χωρίου, ἔνθα ὁ Αἴας, εὐτρεπίσας τὸ ξίφος, ῥῆσίν τινα πρὸ τοῦ θανάτου προφέρεται, ἐπεὶ γελοῖον ἦν καφὸν εἰσελθόντα περιπεσεῖν τῷ ξίφει. Ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα παρὰ τοῖς παλαιοῖς σπάνια· εἰώθασι γὰρ τὰ πεπραγμένα δι' ἀγγέλων ἀπαγγέλλειν. Τί οὖν τὸ αἴτιον; Φθάνει Αἰσχύλος ἐν Θρῄσσαις τὴν ἀναίρεσιν Αἴαντος δι' ἀγγέλου ἀπαγγείλας. ἴσως οὖν καινοτομεῖν βουλόμενος καὶ μὴ ἀκολουθεῖν τοῖς ἑτέρου τινὸς ὑπ' ὄψιν ἔθηκε τὸ δρώμενον, ἢ μᾶλλον ἐκπλῆξαι βουλόμενος· εἰκῇ γὰρ κατηγορεῖν ἀνδρὸς παλαιοῦ οὐχ ὅσιον. — πήξας δὲ τὸ ξίφος ταῦτά φησιν. Bene Lobeckius addit Sophoclem ita scenam instrui iussisse, ut spectatores Aiacem viderent quidem gladio incumbentem, sed e longinquo et quasi per transennam, quippe silvulae contectum margine. Eoque factum esse, ut hemichoria per εἰσόδους rursus ingressa mortuum non adspicerent, Tecmessa autem, quae ex interiore scena procedens in spectaculum tristissimum incidisset, eum ut in propinquo situm Choro demonstraret v. 888. Αἴας ὅδ' ἡμῖν κεῖται κτλ. Appellari vero v. 893. νάπος locum, unde conspecta caede Tecmessa progrediatur, ut Cicero ad Herenn. I, 11. Aiax, inquit, in silva postquam rescivit, quae per insaniam fecisset, gladio occubuit.

Ibidem. ὁ μὲν σφαγεὺς]

Digitized by Google

γένοιτ' ἄν, εἴ τῳ καὶ λογίζεσθαι σχολή,
δῶρον μὲν ἀνδρός, Ἕκτορος, ξένων ἐμοὶ
μάλιστα μισηθέντος ἐχθίστου θ' ὁρᾶν·
πέπηγε δ' ἐν γῇ πολεμίᾳ τῇ Τρῳάδι,
σιδηροβρῶτι θηγάνῃ νεηκονής· 820
ἔπηξα δ' αὐτὸν εὖ περιστείλας ἐγὼ
εὐνούστατον τῷδ' ἀνδρὶ διὰ τάχους θανεῖν.
οὕτω μὲν εὐσκευοῦμεν· ἐκ δὲ τῶνδέ μοι

Pollux VI, 192: *σφαγεὺς παρὰ Σοφοκλεῖ καὶ τὸ ξίφος.* Similiter dixit Euripides Andr. 1133. Ceterum non potui, quin adscriberem verba Lobeckii, de gladio illo haec annotantis: Quo facilius fallerentur spectatorum oculi, Sophocles, ut videtur, dolonis scenici fraudem adiunxit, quo histriones *πρὸς τὰς κιβδήλους σφαγὰς* uti tradit Achilles Tatius III, 20, 77. repertum in choragio histrionico gladium describens, *οὗ ὁ σίδηρος εἰς τὴν κώπην ἀνατρέχει.* Atque hoc mortis mimicae, quae dicitur Petron. c. 94., instrumento histriones, qui Aiacem agerent, esse usos apparet ex Hesychio, qui *Συσπαστόν*, inquit, *τῶν Τραγικῶν τι ἐγχειρίδιον ἐκαλεῖτο, ὡς Πολέμων φησί, τὸ συντρέχον ἐν Αἴαντος ὑποκρίσει,* eiusque duo alia nomina addit, unum *Ἀνδρομητὸν συσπαστὸν ἐγχειρίδιον παρὰ Τραγικοῖς*, id est quod Achilles dicit *ἀνατρέχον*, alterum minus expeditum, *Ἄηκτον συσπαστὸν ἐγχειρίδιον παρὰ Ταρεντίνοις.* Ad Polemonis testimonium gravissimum accedit quod Scholiasta ad v. 864. narrat, Timotheum histrionem *σφαγία* cognominatum esse, quod Aiacem agens speciem occidentis pulcherrime assimulasset.

V. 797. *εἴ τῳ — σχολή*] Si cui, i. e. mihi moriturо, etiam considerandi tempus est. Scholiasta: *πρέπον γὰρ ἂν εἴη τῷ ἀπηνθηκότι ἀλογίστως ἴέναι ἐπὶ τὸ προκείμενον· ἕπεται δὲ τῷ λόγῳ, ὅτι τοῖς καρτερικοῖς καὶ ἅπαξ κρίνασι περί τινος οὐ γίνεται ἀναβολὴ οὐδὲ μετάνοια.*

V. 798—803. *δῶρον — θανεῖν*] Aiax ut speret in gladium se irruentem continuo mortem inventurum esse, tribus potissimum adduci se argumentis ait, primum quod a viro infestissimo dono sibi datus, deinde quod in terra hostili defixus, denique quod a se firmiter in solo defixus sit. Simul illud apparet, studiose poetam id egisse, ut singula membra, quibus continerentur argumenta illa, ambitu et magnitudine paria essent. Hinc et secundo membro (v. 800 sq.), ne uno id constaret versu, id addidit, quod cuivis potuit addi, recens acutum esse gladium, et tertio (v. 802 sq.) adiecit, quod ad omnia spectaret, *εὐνούστατον — θανεῖν.*

V. 798 sq. *ἀνδρὸς — μισηθέντος*] Non intellexerunt nexum totius loci qui nomen *ἀνδρός* inutiliter additum putarunt, quod quum maxime necessarium esse ex iis patet, quae in nota antecedente exposui. Nomen enim proprium *Ἕκτορος* tantum explicandi nominis appellativi causa, *ἀνδρός* dico, adiectum est ideoque a me interpunctione a ceteris verbis seiunctum. — De dono illo vide ad v. 1002. Ceterum constat iam Homerum ubique Aiacem infestissimum He-

Digitized by Google

σὺ πρῶτος, ὦ Ζεῦ, καὶ γὰρ εἰκός, ἄρνεσον.
αἰτήσομαι δέ σ' οὐ μακρὸν γέρας λαχεῖν.
πέμψον τιν' ἡμῖν ἄγγελον κακὴν φάτιν
Τεύκρῳ φέροντα, πρῶτος ὥς με βαστάσῃ
πεπτῶτα τῷδε περὶ νεορρύντῳ ξίφει,
καὶ μὴ πρὸς ἐχθρῶν του κατοπτευθεὶς πάρος
ῥιφθῶ κυσὶν πρόβλητος οἰωνοῖς θ' ἕλωρ.
τοσαῦτά σ', ὦ Ζεῦ, προστρέπω. καλῶ δ' ἅμα

ctori inducere. Cf. Il. ν, 809. ϱ, 128.

V. 802. Schol.: περιστειλας· σύντρεπίσας, διαχειρισάμενος, περισφίγξας ἐν τῇ γῇ. Extremam interpretationem verisimillimam puto, ita ut σὺ περιστέλλειν τὸ ξίφος significet: ita terrae infigere et abdere gladium, ut firmissime inhaereat.

V. 803. εὐνούστατον — θανεῖν] Paullo ante iam monui spectare haec verba ad illa omnia, quae v. 798—802. dicta sunt, ita ut, quod per se quisque intelligit, εὐνούστατον ad gladium sive τὸν σφαγέα referendum sit. Neque in eo haerendum est, quod Aiax gladium illum, a viro infestissimo sibi dono datum et in terra hostili defixum, εὐνούστατον ἑαυτῷ dixit. Quo enim infensior in Aiacem erat percussor, quo nomine gladius appellatur, eo paratior debebat esse caedem illi inferre; quo paratior autem ad caedem inferendam erat, eo benevolentiorem sibi esse iure dicit is, qui id unum agebat, ut interficeretur. — De infinitivo θανεῖν ex εὐνούστατον apto vide ad v. 785. Scholiasta: τῷ δ' ἀνδρί· ἐμοί. — λείπει τὸ ὥστε· ὥστε διὰ τάχους θανεῖν.

V. 804. Schol.: εὐσκευοῦμεν· καλῶς παρεσκευάσμεθα, καὶ ἔχομεν πάντα ὧν δεῖ πρὸς θάνατον. — ἐκ δὲ τῶνδε· οἷον τὸ δὲ μετὰ ταῦτα. Cf. v. 529.

V. 805—825. σὺ πρῶτος — πανδήμου στρατοῦ] Aptissime poeta Aiacem hic facit Iovem, Mercurium et Furias invocare; Iovem, quem generis auctorem habebat, ut prohibeat, ne mortuus summa afficiatur infamia, sepulturae carens honore, Mercurium, ut placido itinere ad inferos se deducere velit, denique Furias, ut, quorum contumelia misere pereat, ab iis post mortem suam poenas gravissimas exigant. Neque enim cuius inultus interitus erat placida frui quiete apud inferos potuit.

V. 805. καὶ γὰρ εἰκός] Quod auctor generis eius fuit. Cf. fabulam Ai. not. 1.

V. 808. βαστάσῃ] Neque hic neque v. 920. βαστάζειν significat tollere, sed sttrecotare tollendi causa, i. e. hoc loco sepelire. Videad El. 1445.

V. 809. πεπτῶτα — ξίφει] Ruiturus Aiax in gladium erat terrae infixum, ita ut fieri non posset, quin gladium undique amplecteretur sive circa gladium circumvolveretur. Itaque aptissime dictum πεπτῶτα περὶ ξίφει, et v. 899. κρυφαίῳ φασγάνῳ περιπτυχῆς. Neque aliter ante Sophoclem dixerat Pindarus Nem. VIII, 39: κεῖνος (invidia) καὶ Τελαμῶνος δάφνεν υἱὸν φασγάνῳ ἀμφικυλίσαις, et eadem in re Isthm. III, 58: ἀλκὰν — ταμὼν περὶ ᾧ φασγάνῳ.

V. 812. Schol.: προστρέπω·

Digitized by Google

πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον εὖ με κομίσαι,
ξὺν ἀσφαδάστῳ καὶ ταχεῖ πηδήματι
πλευρὰν διαῤῥήξαντα τῷδε φασγάνῳ.
καλῶ δ' ἀρωγοὺς τὰς ἀεί τε παρθένους, 835
ἀεὶ δ' ὁρώσας πάντα τἀν βροτοῖς πάθη,
σεμνὰς Ἐρινῦς ταυρόποδας, μαθεῖν ἐμέ,
πρὸς τῶν Ἀτρειδῶν ὡς διόλλυμαι τάλας. 838
ἴτ', ὦ ταχεῖαι ποινιμοί τ' Ἐρινύες,
γενέσθε, μὴ φείδεσθε, πανδήμου στρατοῦ.
σὺ δ', ὦ τὸν αἰπὺν οὐρανὸν διφρηλατῶν, 845

V. 819. Post hunc versum in codd. omnibus additi reperiuntur quattuor hi versus:

καί σφας κακοὺς κάκιστα καὶ πανωλέθρους
ξυναρπάσειαν, ὥσπερ εἰσορῶσ' ἐμὲ
αὐτοσφαγῆ πίπτοντα, τὰς αὐτοσφαγεῖς
πρὸς τῶν φιλίστων ἐκγόνων ἐλοίατο.

Quos ego eieci. Vide quae in Cens. p. 165 sqq. ad confirmandam sententiam meam attuli.

κατευκτικῶς λέγω· προστρόπαιοι γὰρ οἱ ἱκέται. Vide ad O. R. 41. Accusativus personae positus est, quod προστρέπω idem atque ἱκετεύω significat; de accusativo pronominis τοσαῦτα ad O. R. 259 sq. diximus.

V. 813. Schol.: πομπαῖον· τὸν ψυχοπομπόν. Eurip. Med. 759: ἀλλά σ' ὁ Μαίας πομπαῖος ἄναξ πελάσειε δόμοις. Diogen. L. VIII, 31: τὸν Ἑρμῆν ταμίαν εἶναι τῶν ψυχῶν καὶ διὰ τοῦτο πομπαῖον λέγεσθαι καὶ ἐμπολαῖον καὶ χθόνιον. De epitheto Mercurii χθόνιος vide interpp. ad Aesch. Choeph. 1.

V. 814. Schol.: ξὺν ἀσφαδάστῳ· ἀσαρίστῳ καὶ σπασμὸν μὴ ἔχοντι, ἀντὶ τοῦ συντόμῳ· ὅπως καιρίας τῆς πληγῆς γινομένης μὴ προσγενέσθαι σπασμόν, μηδὲ πολλὴν ἐν τῷ θανάτῳ διατριβήν. καὶ παρ' Εὐριπίδῃ· ὁ δ' ἀσφάδαζεν οὐκ ἔχων ἀπαλλαγάς. Σφαδάζειν δὲ ἔλεγον τὸ σπᾶσθαι καὶ σφακελίζειν. Cetera quae addit Scholiasta de Aiace vulnerari non posse vulgo credito, attulimus in fab. Aiacis not. 4. De sententia Brunckius adscripsit Aesch. Ag. 1292: ἐπεύχομαι δὲ καιρίας πληγῆς τυχεῖν, ὡς ἀσφάδαστος, αἱμάτων εὐθηνούμενος ἀπαῤῥυέντων, ὅμμα συμβάλω τόδε, Lobeckius Valer. Max. II, 6, 8: Tum defusis Mercurio libamentis et invocato numine eius, ut se placido itinere in meliorem sedis infernae deduceret partem, cupido haustu mortiferam traxit potionem.

V. 816. Schol.: τὰς ἀεί τε παρθένους· μυθικόν ἐστι τὸ λέγειν τὰς Ἐρινύας ἀεὶ παρθένους· νῦν δὲ τὰς ἀδωροδοκήτους καὶ οὐχὶ χρανθῆναι δώροις δυναμένας ὑπὸ τῶν ἀδικούντων.

V. 817. ἀεὶ δ' ὁρώσας — πάθη] De δὲ particula, quae opposita τὲ particulae est, ad Trach. 140 diximus. Cf. Rost. §. 134. annot. 1. II. De senten-

Digitized by Google

Ἥλιε, πατρῴαν τὴν ἐμὴν ὅταν χθόνα
ἴδῃς, ἐπισχὼν χρυσόνωτον ἡνίαν
ἄγγειλον ἄτας τὰς ἐμὰς μόρον τ' ἐμὸν
γέροντι πατρὶ τῇ τε δυστήνῳ τροφῷ.
ἡ πού τάλαινα, τήνδ' ὅταν κλύῃ φάτιν,
ἥσει μέγαν κωκυτὸν ἐν πάσῃ πόλει.
ἀλλ' οὐδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην,
ἀλλ' ἀρκτέον τὸ πρᾶγμα σὺν τάχει τινί.
ὦ θάνατε, θάνατε, νῦν μ' ἐπίσκεψαι μολών·
καίτοι σὲ μὲν κἀκεῖ προσαυδήσω ξυνών.

tia confer O. C. 42. τὰς πάνθ' ὁρώσας Εὐμενίδας.

V. 818. σεμνὰς Ἐρινῦς τανύποδας] Sollemne Furiarum epitheton est σεμναί, tributum iis ab Atheniensibus; cf. Pausan. II, 11, 4., Harpocr. Lex. v. σεμναί, et Meursii Lect. Att. IV, 1., eoque nomine templum iis dedicasse Athenis Epimenides dicitur; vide Diog. Laert. I, 112. Eaedem appellantur ταυνύποδες, magnis passibus incedentes, quia cito homines scelestos persequuntur. Hinc statim post ταχεῖαι dicuntur. Scholiasta: τὰς ἀκοπιάστως ἐπιούσας. Eodem modo explicatur, quod tributum Furiae epitheton est El. 491. χαλκόπους, de quo Scholiasta: ἡ στερεὰ καὶ ἀκοπίαστος ἐν τῷ ἐπιέναι κατὰ τῶν φονέων. — Denique infinitivum μαθεῖν notandum est aptum esse ex verbo καλῶ, post quod eodem iure infinitivus poni potuit, quo saepe post verba veniendi solet poni.

V. 824 sq. ἴτ', ὦ ταχεῖαι κτλ.] Nihil offensionis in eo est, quod iam alloquitur ipsas Furias, praegressis verbis καλῶ — σεμνὰς Ἐρινῦς. Nam καλῶ τὰς Ἐρινῦς eodem sensu Graeci dicere solent, quo nos dicimus: euch rufe ich, Erinyen. Vide quae ad v. 73. annotavimus.

V. 825. Schol.: τὸ ἑξῆς· γενέσθε τοῦ πανδήμου στρατου, μὴ φείδεσθε. Cf. v. 68 sq. cum annotatione nostra et Schaefer. ad Demosth. c. Aristog. p. 782, 16.

V. 826 sqq. σὺ δ', ὦ τὸν αἰπὺν κτλ.] Sol quod nuntii partes iubetur suscipere, de eo vide quae ad Trach. 96. annotavimus.

V. 828. χρυσόνωτον ἡνίαν] De habenis auro superne ornatis multis ad hunc locum egit Lobeckius.

V. 830. Schol.: τῇ τε δυστήνῳ τροφῷ· καὶ ταῦτα περιπαθῆ καὶ ἀνθρώπινα· ὅρα γὰρ, ὅτι καὶ ὁ Ἡρακλῆς (Trach. 1148.) ἐπὶ τοῦ θανάτου τὴν μητέρα μεταπέμπεται, ὅπου καὶ πάνυ οἰκτρῶς αὐτὴν ἀνακαλεῖ· κάλει δὲ τὴν τάλαιναν, ὡς ἀντιλαμβανόμενος δὲ ἑαυτοῦ ἐπάγει· ἀλλ' οὐδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην.

V. 833. οὐδὲν ἔργον] Nihil opus est. Vide quae ad v. 11. annotata sunt.

V. 834. σὺν τάχει τινί] Dictum de hac locutione ad O. R. 80. est. Non dissimile est quod dicitur τάχα τι, pro quo audacius etiam Sophocles O. C. 500. ἐν τάχει τι posuit.

V. 835. ὦ θάνατε] Cf. Philoct. 797: ὦ θάνατε, θάνατε, πῶς ἀεὶ καλούμενος οὕτω κατ' ἦμαρ οὐ δύνᾳ μολεῖν ποτε;

Digitized by Google

σὲ δ', ὦ φαεννῆς ἡμέρας τὸ νῦν σέλας,
καὶ τὸν διφρευτὴν Ἥλιον προσεννέπω,
πανύστατον δή, κοὔποτ' αὖθις ὕστερον·
ὦ φέγγος, ὦ γῆς ἰρὸν οἰκείας πέδον
Σαλαμῖνος, ὦ πατρῷον ἑστίας βάθρον, 860
κλειναί τ' Ἀθῆναι, καὶ τὸ σύντροφον γένος,
κρῆναί τε, ποταμοί θ' οἵδε, καὶ τὰ Τρωϊκὰ
πεδία προσαυδῶ, χαίρετ', ὦ τροφῆς ἐμοί·
τοῦθ' ὑμὶν Αἴας τοὔπος ὕστατον θροεῖ,
τὰ δ' ἄλλ' ἐν Ἅιδου τοῖς κάτω μυθήσομαι. 865

V. 847—859. Distinxit haec Hermannus in proodum, in duo stropharum paria, et in epodum, distribuitque inter quinque prioris et duas alterius semichorii personas. (Vss. 847—850. A. α'. 851. 852. A. β'. 853. A. γ'. 854. A. δ'. 855. B. α'. 856. A. δ'.

V. 838. καὶ τόν — προσεννέπω] I. e. καὶ σέ, ὦ Ἥλιε, προσεννέπω. Sic 843 sq. τὰ Τρ. πεδία προσαυδῶ. Similiter nominativus v. 843. τὸ σύντροφον γένος vocativis adiunctus est. Vide ad v. 73.

V. 841. πατρῷον — βάθρον] Vide quae ad v. 135. annotavimus. Non male Scholiasta βάθρον explicat ἡ βάσις τῆς ἑστίας.

V. 842. κλειναί τ' Ἀθῆναι] Wesselingius, poeta, inquit, patriae suae laudibus et commodis studet persuadereque conatur, Salaminem Troici belli tempore iuris fuisse Attici, super qua re Solonis aetate haud levis agitata fuit controversia. Vide Diogen. Laert. in vita Solonis et Plutarchum. Scholiasta: τῶν Ἀθηναίων μέμνηται διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ ὅτι ἐν Ἀθήναις ὁ ποιητὴς ἠγωνίζετο, ἐπισπώμενος αὐτοὺς εἰς εὔνοιαν. Vide ad v. 200.

V. 843. Schol.: κρῆναί τε — Τρωϊκά· ἐν ἀρχῇ ἔφη, πολεμίᾳ τῇ Τροάδι. ἐπὶ δὲ τῷ τέλει καὶ τὰς κρήνας καὶ τοὺς ποταμοὺς καλεῖ, παρ' οἷς μέλλει τελευτᾶν. καὶ ἔστιν εὐσεβοῦς ἀνδρὸς ἐξευμενίζειν πρὸ τοῦ θανάτου θεούς, τόπους, χώραν, πατρίδα, ἀδελφούς, ὥστε μετ' εὐμενείας ἀποθανεῖν. ἴσως δὲ καὶ ἐπιμαρτυρόμενος λέγει. Valedicit Aiax moriturus campo, fluviis, fontibus Troadis, terrae hostilis, eodem animo, quo Philoctetes, Lemno discessurus, quanquam miserrimam ibi vitam degerat, tamen insulae illius fontibus et rupibus valedicit. Cf. eius fab. 1452 sqq.

V. 845 sq. Schol.: τοῦθ' ὑμῖν Αἴας· περιπαθῶς καὶ τὸ ὄνομα ἀνακαλεῖται. δεῖ δὲ ὑπονοῆσαι, ὅτι περιπίπτει τῷ ξίφει, καὶ δεῖ καρτερόν τινα εἶναι τὸν ὑποκριτήν, ὡς ἄξαι τοὺς θεατὰς εἰς τὴν τοῦ Αἴαντος φαντασίαν, ὁποῖα περὶ τοῦ Ζακυνθίου Τιμοθέου φασίν, ὅτι ἦγε τοὺς θεατὰς καὶ ἐψυχαγώγει τῇ ὑποκρίσει, ὡς σφαγέα αὐτὸν κληθῆναι. Vide quae ad v. 796. annotavimus. Ceterum in nummo, quem Patinus exhibet in Famm. Rom. p. 304., Aiax gladio in terra defixo incumbit eodem modo, quo Sophocles eum occubuisse narrat.

V. 847 sqq. Revertitur Chorus, qui Aiacem investigaturus abierat, in duas partes divisus, quarum altera occidentem, al-

Digitized by Google

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Α.

πόνος πόνῳ πόνον φέρει.
πᾷ, πᾷ,
πᾷ γὰρ οὐκ ἔβαν ἐγώ;
κοὐδεὶς ἐπίσταταί με συμμαθεῖν τόπος.
ἰδού, 870
δοῦπον αὖ κλύω τινά.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Β.

ἡμῶν γε ναὸς κοινόπλουν ὁμιλίαν.

857. B. β'. 858. 859. A. ε'.) Neuius conferri iubet Herm. de choro Eum. p. 9 sqq., Boeckh. de Trag. Gr. c. 7., Herm. praef. Herc. fur. p. 14 sqq., praef. Suppl. p. 15 sqq., ad Alcest. 77. 215. 883., ad Ion. 187., ad Soph. O. C. 117. 553. 835.

tera orientem versus discesserat. Accedit prior, quae orientem versus profecta fuit, subsequitur altera v. 853. Scholiasta: *οἱ ἀπὸ τοῦ Χοροῦ προῖασιν, ὥσπερ ἐκ διαφόρων τόπων κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην εἴσοδον, ζητοῦντες τὸν Αἴαντα, καὶ ἡ Τέκμησσα ἐξ ἄλλων, ἥτις καὶ πρώτη ἐπιτυγχάνει τῷ πτώματι.*

V. 847. *πόνος — φέρει*] Dativo *πόνῳ*, quem Scholiasta ex omissa *πρὸς* praepositione aptum putat, vide Matth. §. 403. a. not. De eiusdem vocabuli iteratione contulit Lobeckius Aesch. Pers. 1035. *δόσιν κακὰν κακῶν κακοῖς*, crebrum eum usum in pronominalibus potissimum esse monens, cuius exempla complura adscripsit.

V. 850. *κοὐδεὶς — τόπος*] Fateor me ignorare, quomodo haec explicanda sint. Nam contra Elmsleium, qui *συμμαθεῖν με* idem esse monuit atque *ὥστε συμμαθεῖν με*, recte mihi videtur Lobeckius disputasse, quanquam non multum ab illo discessit Hermannus, hoc dicere poetam ratus: *οὐδεὶς τόπος ἐπιστάμενος ποιεῖ με συμμαθεῖν*. Neque vero Lobeckio assentiar, *συμμαθεῖν* significare hic *διδάξαι* statuenti. Scholiasta: *οὐδεὶς οἶδέ με τόπος συμμαθεῖν, οἷον μεμαθηκότα τὸ γεγονὸς οὐδείς με οἶδε τόπος, ἀλλὰ μάτην περιῄλθον. ἢ συμμαθεῖν ἀντὶ τοῦ διδάξαι, εἰς μάθησιν ἀγαγεῖν τοῦ ζητουμένου.* Fr. Iacobsio sensus loci hic videtur esse: neque ullus locus eorum, quos lustravi, scit me aliquid in eo didicisse, quo significari hoc ait: nusquam quicquam didici, quod ad rem esset, vel omnes quos perlustravi loci sciunt me nihil ibi didicisse. — At ut cetera mittam, qui potuit isto sensu compositum *συμμαθεῖν* usurpari?

V. 851. *ἰδού*] Saepe Graeci hac voce utuntur, quando sonitum vel strepitum animum adverti volunt. Vide ad O. C. 1466. ed. meae et ad Phil. 187.

V. 852. Schol.: *δοῦπον· ἐλπίζοντες τῷ Αἴαντι περιπεσεῖν.*

V. 853. *ἡμῶν γε — ὁμιλίαν*] I. e. nos, communis navigationis socios. Accusativus aptus est ex verbo praecedente *κλύω*. De duplici genitivo vide ad v. 54., de locutione *κοινόπλουν ὁμιλίαν* ad El. 1083.

Digitized by Google

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Α.

τί οὖν δή;

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Β.

855 πᾶν ἐστίβηται πλευρὸν ἕσπερον νεῶν.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Α.

ἔχεις οὖν; 875

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Β.

πόνου γε πλῆθος, κοὐδὲν εἰς ὄψιν πλέον.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Α.

ἀλλ' οὐδὲ μὲν δὴ τὴν ἀφ' ἡλίου βολῶν
κέλευθον ἀνὴρ οὐδαμοῦ δηλοῖ φανείς.

(στροφή.)

ΧΟΡΟΣ.

860 τίς ἂν δῆτά μοι, τίς ἂν φιλοπόναν

V. 858. ἀλλ' οὐδὲ μὲν δή] Rectissime hae particulae positae hoc loco sunt. Eadem ratio est El. 913: ἀλλ' οὐδὲ μὲν δὴ μητρὸς σὺθ' ὁ νοῦς φιλεῖ τοιαῦτα πράσσειν οὔτε δρῶσ' ἐλάνθανεν. Trach. 1128: ἀλλ' οὐδὲ μὲν δὴ τοῖς γ' ἐφ' ἡμέραν ἐρεῖς. Addo El. 103: ἀλλ' οὐ μὲν δὴ λήξω θρήνων. Significat autem οὐ μὲν δή profecto non, οὐδὲ μὲν δή profecto ne — quidem, pro quo nos vulgo dicimus: gewifs auch nicht. De οὐ μὲν δή adscribo, ne longus sim, unum locum Xen. Cyr. I, 6, 9: τί δέ, ἔφη, οἶσθα, ὁπόσα αὐτῷ ἐστι; Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ μὲν δή. Rectius autem μὲν δὴ particulae una voce scriberentur, ut μέντοι. Neque enim μὲν particulam, si cum δὴ particula coniungatur, vulgarem significatum habere vel ex eo apparet, quod καὶ μὲν δή dicitur, contra sola μὲν particula nunquam ab Atticis scriptoribus post καὶ copulam ponitur.

V. 858 sq. τὴν ἀφ' ἡλίου — φανείς] Accusativus τὴν κέλευθον aptus est ex verbo φανείς. Sic El. 1273. φιλτάταν ὀδὸν φανῆναι. Deinde pro δηλοῖ φανείς, de quo satis est contulisse v. 472: δηλώσω — γεγώς, brevius poterat dici ἐφάνη. Denique de locutione ἡ ἀφ' ἡλίου βολῶν κέλευθος apte Lobeckius adscripsit inter alia Eur. Or. 1263. τρίβον τὸν πρὸς ἡλίου βολάς, et Herod. VII, 70. οἱ ἀφ' ἡλίου Αἰθίοπες.

V. 860 sqq. Schol.: τίς ἂν δῆτά μοι· ὅλος ὁ Χορὸς εἰς ἓν συνελθὼν ταῦτά φησιν.

V. 860 sqq. Schol.: τίς ἂν φιλοπόνων ἁλιαδῶν· τίς τῶν ἁλιέων ἀεὶ ἐγρυπνεῖν εἰθισμένων διὰ τὴν ἄγραν, ἢ τίς θεὰ Ὀλυμπιὰς ἢ ποταμῶν ἴδρις, τουτέστι Ναΐς, ἀπαγγείλαι, εἴ που λεύσσει τὸν ὠμόθυμον. De formatione et significatu istiusmodi nominum, quale est ἁλιάδης, docte exposuit ad hunc locum Lobeckius, apte comparans inter alia κοιρανίδης Ant. 940. et θεοὶ οὐρανίδαι Eur. Phoen. 837. De locutione ἄγρας ἔχειν ad v. 557. diximus.

V. 862. τίς Ὀλυμπ. θεᾶν] Recte Lobeckius, Oreades, inquit, Dryadesque montis Olympi invocantur, quem Tragicos ἀγεωγραφήτους cum Ida confundere

Digitized by Google

ἁλιαδᾶν ἔχων ἀΰπνους ἄγρας,
ἢ τίς Ὀλυμπιάδων θεᾶν ἢ ὑντῶν
Βοσπορίων ποταμῶν τὸν ὠμόθυμον
εἴ ποθι πλαζόμενον λεύσσων
ἀπύοι; σχέτλια γὰρ
ἐμέ γε τὸν μακρῶν ἀλάταν πόνων
σὺρίῳ μὴ πελάσαι δρόμῳ,
ἀλλ' ἀμενηνὸν ἄνδρα μὴ λεύσσειν ὅπου.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἰώ μοί μοι.

ΧΟΡΟΣ.

τίνος βοὴ πάραυλος ἐξέβη νάπους;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἰὼ τλήμων.

V. 863. Post ποταμῶν vulgo additur ἵδρις, omissum in Mosq. a. b., quorum auctoritate cum Erfurdtio delevi.

rebusque Troianis immiscere Strabo conqueritur L. X, 186. T. IV. — Vide ad v. 701 sq.

Ibid. Schol.: ὑντῶν· τῶν ῥεόντων, παρὰ τὴν ὑσιν.

V. 863. Schol.: Βοσπορίων· τῶν εἰς τὸν Βόσπορον ῥεόντων Τρωϊκῶν ποταμῶν· δύο δέ εἰσι Βόσποροι· ὁ μὲν κατὰ τὴν Προποντίδα, ὁ δὲ Θρᾳκικός, ὡς φησὶ Φιλέας. — ἴσως τῶν Ἑλληςποντίων. Hoc verum; vide interpp. ad Aesch. Pers. 722: ΑΤ. μηχαναῖς ἔξευξεν Ἕλλης πορθμόν, ὥςτ' ἔχειν πόρον. ΔΑ. καὶ τόδ' ἐξέπραξεν, ὥςτε Βόσπορον πλῆσαι μέγαν; Ibid. 745: ὅςτις Ἑλλήςποντον ἱρὸν δεῦλον ὡς δεσμώτασιν ἤλπισε σχήσειν ῥέοντα, Βόσπορον ῥόον θεοῦ.

V. 864. εἴ ποθι] I. e. alicubi. Exempla huius usus multa attulit Lobeckius ad hunc locum.

V. 865 sqq. Schol.: σχέτλια γὰρ ἐμέ· δεινὰ γὰρ πράγματα ἐμὲ τὸν ἐπιπόνως πλανηθέντα μὴ εὐθυδρομῆσαι εἰς τὸ τῆς ζητήσεως τέλος, καθὸ ὁ Αἴας ἐποιήσατο τὴν ἔφοδον· τοῦτο γὰρ ἂν εἴη σύριον. De plurali σχέτλια vide Matth. §. 443, 1. Tum μακρῶν ἀλάταν πόνων idem significat atque μακροὺς ἀληθέντα πόνους, dictumque ἀλᾶσθαι μακροὺς πόνους eodem modo, quo πόνους λατρεύειν sive πόνων λατρεία, qua locutione Sophocles usus est Trach. 820. ed. meae. Vide quae attuli in Cens. ad v. 42.

V. 868. ἀλλ' ἀμεν. — ὅπου] I. e. ἀλλὰ μὴ λεύσσειν, ὅπου ὁ ἀμενηνὸς ἀνὴρ ἐστιν. Vide ad O. C. 1212 sq. Recte Hermannus tanto magis indignari Chorum monet, quod Aiacem vix morbo liberatum ipse valens assequi non potuerit.

V. 869. Schol.: ἰὼ μοί μοι· Τέκμησσα βοᾷ ἐπιτυχοῦσα τῷ σώματι· φαίνεται δὲ οὐδέπω ἔνοπτος οὖσα τῷ Χορῷ.

V. 870. πάραυλος] I. e. ἐγγύς. Vide ad O. C. 782.

V. 871. Schol.: ἰὼ τλήμων· τοῦτο ἐν τῷ ἐμφανεῖ γενομένη, ὅπερ δηλοῖ ὁ Χορός.

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

τὴν δουρίληπτον δύσμορον νύμφην ὁρᾷ,
Τέκμησσαν, οἴκτῳ τῷδε συγκεκραμένην.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οἴγωκ', ὄλωλα, διαπεπόρθημαι, φίλοι.

ΧΟΡΟΣ.

τί δ' ἔστιν;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

Αἴας ὅδ' ἡμῖν ἀρτίως νεοσφαγὴς
κεῖται, κρυφαίῳ φασγάνῳ περιπτυχής.

ΧΟΡΟΣ.

ὤμοι ἐμῶν νόστων·
ὤμοι, κατέπεφνες, ἄναξ,
τόνδε συνναύταν, ὦ τάλας·
ὦ ταλαίφρων γύναι.

V. 879. Hermanno una syllaba, veluti *καί*, post *ἄναξ* excidisse videtur.

V. 883. *ἔρξε* ex Hermanni coniectura scripsi. Libri *ἔπραξε*.

V. 887. *ἄφαρκτος* ipse scripsi. Libri *ἄφρακτος*. At vi-

V. 873. *οἴκτῳ τῷδε συγκ.*] Significat hic *οἶκτος* lamenta, quae edidit Tecmessa v. 869. 871. Sic Trach. 863: *κλύω τινὸς οἴκτου δι' οἴκων ἀρτίως ὁρμωμένου*. De verbo *συγκεράννυσθαι* vide ad Ant. 1289.

V. 874. *διαπεπόρθημαι*] Deleta sive perdita sum. Similis est usus verbi *πέρθειν*, veluti v. 1198. O. R. 1456. Pind. Nem. III, 62. Ol. X, 45. Cf. Heindorf. ad Plat. Protag. p. 340. A.

V. 876. *ἀρτίως νεοσφαγής*] Sic Trach. 1130: *τέθνηκεν ἀρτίως νεοσφαγής*. Pronomen *ὅδε* pro adverbio loci esse, ita ut significet hic, i. e. hoc loco, sponte apparet. Sic 1168. 1224. Cf. Matth. §. 471, 12. Rost. §. 99, 6. c.

V. 877. Schol.: *κρυφαίῳ· ἀποκεκρυμμένῳ, εἰσδεδυκότι εἰς τὸ σῶμα· τὸ δὲ περιπτυχὴς κυριώτατα μὲν ὠνόμασται, ἡμῖν δὲ δυσμετάβλητον. τινὲς δὲ περικεκυλισμένος*. Vide quae ad v. 809. annotavimus.

V. 880. Schol.: *τόνδε συνναύταν· ἀντὶ τοῦ ἐμέ, τὸν Χορόν, συνήθως*.

V. 883. *τίνος — δύσμορος*] Permirum est quenquam aliud his verbis Chorum quaerere ex Tecmessa credere potuisse, quam hoc: cuius manu necem sibi Aiax consciverit. Apparet hoc vel ex solis verbis, quae Tecmessa reponit, *αὐτὸς πρὸς αὑτοῦ*, de quibus vide ad Trach. 877. Chorus enim, etsi non dubium est, quin verba Tecmessae v. 876 sq. ita interpretatus sit, ut sua sponte obisse Aiacem crederet, tamen

Digitized by Google

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ὡς ὧδε τοῦδ' ἔχοντος αἰάζειν πάρα.

ΧΟΡΟΣ.

τίνος ποτ' ἆρ' ἔρξε χειρὶ δύσμορος;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

αὐτὸς πρὸς αὑτοῦ· δῆλον. ἐν γάρ οἱ χθονὶ
πηκτὸν τόδ' ἔγχος περιπετὲς κατηγορεῖ.

ΧΟΡΟΣ.

ὤμοι ἐμᾶς ἄτας, οἷος ἆρ' αἱμάχθης,
ἄφαρκτος φίλων·
ἐγὼ δ', ὁ πάντα κωφός, ὁ πάντ' ἄϊδρις,
κατημέλησα. πᾷ πᾷ
κεῖται ὁ δυστράπελος δυσώνυμος Αἴας;

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οὗτοι θεατός· ἀλλά νιν περιπτυχεῖ

detur Sophocles sola forma *φάργνυμι* usus esse. Hesychius: *ἄφαρκτος· ἀφύλακτος.* Atque eadem est Scholiastae ad h. l. interpretatio. Neque retinenda scriptura vulgata est propterea, quod idem ille Hesychius monet: *ἄφρακτος· ἀφύλακτος. Σοφοκλῆς Αἴαντι μαστιγοφόρῳ.*

illud curiose quaerendum putat, quis adduci eo potuerit, ut Aiaci flagitanti necem inferret. Eodem modo Trach. 876. ed. meae quaerit Chorus ex nutrice, postquam Deianiram sua sponte perisse audivit, quis tandem committere facinus illud potuerit, ut gladio mulierem illam conficeret. Plerumque enim qui sua sponte obibant famulum vel hominem fidum infigere sibi gladium iubebant.

V. 884 sq. Schol.: *ἐν γάρ οἱ χθονί· αὐτὸ τὸ σχῆμα, φησί, δηλοῖ, ὅτι ὑφ' ἑαυτοῦ ἀνῃρέθη· πᾶν δὲ ἀμυντήριον καὶ δόρυ καὶ ἔγχος καλοῦσιν οἱ νεώτεροι. περιπετὲς δέ, ᾧ περιέπεσεν.* Eustathius p. 644, 47: *Σοφοκλῆς ἔγχος περιπετὲς εἰπεῖν ἐτόλμησεν, ᾧ περιπέπτωκεν Αἴας.* Similia sunt, quae adscripsit Lobeckius, Soph. Trag. Vol. II. Sect. II. *ἄγκιστρα περιπαρέντα τοῖς ἰχθύσι* Aelian. H. A. XV, 10., *οὐδέντες τῇ δείρῃ περιπείρονται* Liban. Declam. T. VI. p. 1081., *ἑαυτῷ τὸ ξίφος περιέπειρε* Io. Chrysost. Opp. T. III. 85. A.

V. 886. Schol.: *οἷος ἆρ' αἱμάχθης· μόνος ἡματώθης.* Cf. Ant. 1175. *αὐτόχειρ αἱμάσσεται.*

V. 887. *ἄφαρκτος φίλων*] Non custoditus ab amicis, ut dicitur *φίλων ἄκλαυτος* Ant. 847. Cf. Matth. §. 345. Rost. §. 108, 4. a.

V. 889. Schol.: *πᾷ, πᾷ· τοῦτο κατ' ἄλλης ἀρχῆς· βουλόμενοι γὰρ τὸ σῶμα θεάσασθαι τοῦτο λέγουσιν, ὃ διακωλύει ἡ Τέκμησσα.*

V. 890. Schol.: *δυσώνυμος· ὡς καὶ αὐτὸς λέγει ὁ Αἴας.* Cf. v. 422.

Digitized by Google

φάρει καλύψω τῷδε παμπήδην, ἐπεὶ
οὐδεὶς ἄν, ὅστις καὶ φίλος, τλαίη βλέπειν
φυσῶντ' ἄνω πρὸς ῥῖνας ἔκ τε φοινίας
πληγῆς μελανθὲν αἷμ' ἀπ' οἰκείας σφαγῆς.
οἴμοι, τί δράσω; τίς σε βαστάσει φίλων; 920
ποῦ Τεῦκρος; ὡς ἀκμαῖος, εἰ βαίη, μόλοι
πεπτωκότ' ἀδελφὸν τόνδε συγκαθαρμόσαι.
ὦ δύσμορ' Αἴας, οἷος ὢν οἵως ἔχεις,
ὡς καὶ παρ' ἐχθροῖς ἄξιος θρήνων τυχεῖν.

(ἀντιστρ.)

ΧΟΡΟΣ.

ἔμελλες, τάλας, ἔμελλες χρόνῳ 925
στερεόφρων ἄρ' ὧδ' ἐξανύσειν κακὰν
μοῖραν ἀπειρεσίων πόνων. τοιά μοι
πάννυχα καὶ φαέθοντ' ἀνεστέναζες 930
ὠμόφρων ἐχθοδόπ' Ἀτρείδαις
σὺλίῳ σὺν πάθει.
μέγας ἄρ' ἦν ἐκεῖνος ἄρχων χρόνος
πημάτων, ἥμος ἀριστόχειρ 935
ὅπλων ἔκειτ' ἀγὼν πέρι.

V. 903. ὧδ' cum Erfurdtio addidi. Olim metri causa ex La. ἐξανύσσειν receperam.

V. 910. Brunckius ante ὅπλων Triclinii supplemen-

V. 893. Schol.: παμπήδην· παντελῶς, ὅλον τὸ σῶμα.

V. 895. ἄνω πρὸς ῥῖνας] Recte Lobeckius contra eos, qui ἐκ ῥινός vel simile quid dici debuisse putarunt, priusquam sanguis naribus effundatur, πρὸς ῥῖνας sufflari necesse esse monuit.

V. 898. ὡς ἀκμαῖος — μόλοι] Utinam opportune, si veniat, adsit. Neque enim illud dubium est, quin Graeci ὡς particulam, ut sive quam significantem, optativo adiunxerint. Fecit hoc Sophocles El. 126. 1226. praeivitque Homerus Od. φ, 201: Ζεῦ πάτερ, αἲ γάρ τοῦτο τελευτήσειας ἐέλδωρ, ὡς ἔλθοι μὲν κεῖνος ἀνήρ, ἀγάγοι δέ ἑ δαίμων. Item scriptores Latini ut modo optativo praeponunt. Sic Terent. Heaut. IV, 2, 6: ut te quidem omnes di deaeque, Syre, perduint! et Adelph. IV, 6, 1: ut, Syre, te cum tua monstratione magnus perdat Iuppiter!

Ibid. εἰ βαίη] Hermannus, optativus hic, inquit, etsi propter alterum optativum positus est, tamen suam propriam vim habet. Aristoph. Pac. 1072: ἐξώλης ἀπόλοι', εἰ μὴ παύσαιο βαπίζων. Quod neque est εἰ μὴ παύσει, si non desines, neque ἢν μὴ παύσῃ, si non desieris, sed si non desinas, quod nos dicimus: wenn du nicht aufhören

Digitized by Google

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἰώ μοί μοι.

ΧΟΡΟΣ.

χωρεῖ πρὸς ἦπαρ, οἶδα, γενναία δύη.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ἰώ μοί μοι.

ΧΟΡΟΣ.

οὐδέν σ' ἀπιστῶ καὶ δὶς οἰμῶξαι, γύναι, 940
τοιοῦδ' ἀποβλαφθεῖσαν ἀρτίως φίλου.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

σοὶ μὲν δοκεῖν ταῦτ' ἔστ', ἐμοὶ δ' ἄγαν φρονεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

ξυναυδῶ.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οἴμοι, τέκνον, πρὸς οἷα δουλείας ζυγὰ
χωροῦμεν, οἷοι νῶν ἐφεστᾶσι σκοποί. 945

ΧΟΡΟΣ.

ὤμοι, ἀναλγήτων
διοσσῶν ἐθρόησας ἄνανδον

tum Ἀχιλλέως recepit. Musgravio videbatur χρυσοδέτων excidisse. Tum pro ἵκειτ' ἀγών scriptum a Sophocle esse ἔκειδ' ἀγών ex metro versus strophici coniicio.

solltest. Compara Aesch. Ag. 1058. Suppl. 932. 948. Soph. hac fab. 1175. Phil. 524., ne plura congeram. — Nihilominus est aliquid offensionis in additis verbis εἰ βαίη, ita ut nesciam, an aliquid vitii hic locus contraxerit.

V. 899. Schol.: συγκαθαρμόσαι· περιστεῖλαι.

V. 905. Schol.: πάννυχα· καὶ φαέθοντα· κατὰ νύκτα καὶ ἡμέραν. Cf. Matth. §. 446, 8. Rost. §. 98. not. 8. De usu adiectivi πάννυχος vide quae ad Trach. 651. exposuimus.

V. 909 sq. ἀριστόχειρ — ἀγών] I. e. ἀρίστων ἀνδρῶν ἀγών. Similia sunt El. 699. ἱππικῶν ὠκύπους ἀγών. Ant. 999. θᾶκον ὀρνιθοσκόπον. O. C. 1062. ῥιμφαρμάτους ἁμίλλαις. 1495. βούθυτον ἑστίαν. Trach. 609. ἡμέρα ταυροσφάγῳ. Cf. Matth. §. 446. not. 3. c.

V. 912. πρὸς ἦπαρ] Significatur dolor acutissimus, qui penitus in animum descendere dicitur. Similia collegit Valcken. ad Eur. Hipp. 1070. Tum Scholiasta: γενναία· ἡ ἰσχυρά. Adscripsit Lobeckius Xen. Hellen. V, 4, 11: ὁ ἄνεμος πολλὰ γενναῖα ἐποίησε.

V. 919. Schol.: σκοποί· οἱ Ἀτρεῖδαι.

V. 921. ἄνανδον] Nefandum. Quo sensu ἄῤῥητον saepe a poetis usurpari constat, veluti El. 203. O. R. 465. huius fab. 214.

Digitized by Google

ἔργον Ἀτρειδᾶν τῷδ' ἄχει.
ἀλλ' ἀπείργοι θεός.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

οὐκ ἂν τάδ' ἔστη τῇδε, μὴ θεῶν μέτα. 950

ΧΟΡΟΣ.

ἄγαν ὑπερβριθὲς ἄχθος ἤνυσαν.

ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

τοιόνδε μέντοι Ζηνὸς ἡ δεινὴ θεὸς
Παλλὰς φυτεύει πῆμ' Ὀδυσσέως χάριν.

ΧΟΡΟΣ.

ἦ ῥα κελαινώπαν θυμὸν ἐφυβρίζει
πολύτλας ἀνήρ, 955

V. 929. Delevi cum Hermanno articulum ὁ, ante πολύτλας in codd. additum.

V. 922. Schol.: τῷδ' ἄχει· τῇ παρούσῃ συμφορᾷ. Dativus positus similiter atque supra v. 847. ed. meae.

V. 924. Schol.: οὐκ ἂν τάδ' ἔστη· οὐκ ἂν ταῦτα ἐπράχθη οὕτω, μὴ θεῶν βουλομένων, ὥστε καὶ ταῦτά ἐστι προσδοκᾶν περὶ τῶν Ἀτρειδῶν. — πρὸς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Χοροῦ, ἀλλ' ἀπείργοι θεός, φησίν, οὐκ εἰκὸς συλλήψεσθαι ἡμῖν τοὺς θεούς, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἐπράχθη ταῦτα. De verbo ἔστη vide quae ad v. 198. annotavimus.

V. 925. Schol.: ἄγαν ὑπερβριθές· μέγα καὶ βαρὺ ἤνυσαν οἱ πράξαντες τὰ περὶ τὸν Αἴαντα, ὅ ἐστιν, οἱ αἴτιοι τούτων. Non recte alii subiectum verbi ἤνυσαν esse οἱ θεοὶ putarunt.

V. 926. sq. τοιόνδε, μέντοι κτλ.] Hoc dicit: atqui profectum nimis magnum illud malum a dea est, Minerva, quae fecerit, ut Ulixis honorandi causa Aiaci arma Achillea denegarentur. Vide fabulam Ai. not. 15. De locutione Ζηνὸς ἡ θεός ad v. 172. diximus.

V. 928. κελαινώπαν θυμ. ἐφυβρίζει] De forma adiectivi κελαινώπης rarissima ad hunc locum egit Lobeckius, hoc simul demonstrans, adiectivum illud idem fere atque κελαινός significare, ut αἴθοψ ἀνήρ dicatur vir fervido ingenio, φιλώψ amicus, δολώπις pro δολερά Trach. 1050., τηλεπὸς ἰωή Phil. 216. pro τηλέπορος. Idem recte monuit θυμός dici κελαινός, ut μέλαινα φρήν Solon. frg. 31. (al. 26.), μέλαν ἦθος M. Anton. V, 18. et 28, μέλανες ἄνθρωποι διὰ κακοήθειαν Plutarch. de Educ. c. 17. p. 97. T. VII., δαίμων μελανόφρων Nonn. Paraphr. VIII, 143. — Insolenter autem accusativus θυμόν cum verbo ἐφυβρίζει coniunctus est, ita ut vix dubitem, quin aliquid vitii hic locus contraxerit.

V. 929. πολύτλας ἀνήρ] Ulixes non eo sensu πολύτλας ἀνήρ hic dicitur, quo appellari ab Homero solet, sed ita, ut significetur nihil indictum, intentatum inausumve relinquere, qualis idem describitur Phil. 633: ἀλλ' ἔστ' ἐκείνῳ πάντα λειπτά, πάντα δὲ τολμητά.

V. 930. Schol.: τοῖς μαι-

Digitized by Google

γελᾷ δὲ τοῖσδε μαινομένοις ἄχεσιν
πολὺν γέλωτα, φεῦ, φεῦ,
ξύν τε διπλοῖ βασιλῆς κλύοντες Ἀτρεΐδαι.
ΤΕΚΜΗΣΣΑ.
οἴδ' οὖν γελῶντων κἀπιχαιρόντων κακοῖς
τοῖς τοῦδ'. ἴσως τοι, κεἰ βλέποντα μὴ 'πόθουν,
θανόντ' ἂν οἰμώξειαν ἐν χρείᾳ δορός.
οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τἀγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι, πρίν τις ἐκβάλῃ.
ἐμοὶ πικρὸς τέθνηκεν, ἢ κείνοις γλυκύς,
αὐτῷ δὲ τερπνός. ὧν γὰρ ἠράσθη τυχεῖν
ἐκτήσαθ' αὐτῷ, θάνατον, ὅνπερ ἤθελεν.

V. 930. τοῖσδε cum Elmsleio restitui. Libri τοῖς, Triclinius τοῖσι.

νομένοις· τοῖς διὰ τὴν μανίαν συμβεβηκόσιν.

V. 932. Schol.: κλύοντες· τὰ ἄχη κλύοντες.

V. 935. Schol.: ἴσως τοι, κεἰ βλέποντα· καὶ νῦν βλέποντα εἶπεν ἀντὶ τοῦ ζῶντα· διὸ τὸ χ πρόσκειται. Sic 1067. El. 1079. O. C. 1438. Phil. 1349.

V. 936. ἐν χρείᾳ δορός] Brunckius in discrimine belli, Musgravius in negotio hastae vel pugnae interpretatur, quorum neutrum probandum puto. Nam ἐν χρείᾳ τινὸς εἶναι vel χρείαν τινὸς ἔχειν vel εἰς χρείαν τινὸς ἐλθεῖν ubique, quod sciam, significat indigere vel opus habere vel destitutum esse aliqua re. Cf. Phil. 162. 1004. Eur. Hec. 976. Med. 1319. Andr. 368. Suppl. 115. 191. Alc. 722. Itaque ἐν χρείᾳ δορός erit: quum indigebunt hasta eius, i. e. virtute eius bellica. Cf. Rhes. 601: οὔτε σφ' Ἀχιλλέως οὔτ' ἂν Αἴαντος δόρυ μὴ πάντα κέρσαι ναύσταθμ' Ἀργείων σχέθοι.

V. 937 sq. οἱ γὰρ — ἐκβάλῃ] Comparant editores Plaut. Capt. I, 2: tum denique homines nostra intelligimus bona, quum, quae in potestate habuimus, ea amisimus. Ego, postquam gnatus tuus potitust horatium, expertus, quanti fuerit, nunc desidero. Horat. Od. III, 24, 31: virtutem incolumem odimus, sublatam ex oculis quaerimus invidi. Addo Platon. de Rep. p. 432. D: ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες ζητοῦσιν ἐνίοτε ὃ ἔχουσι.

V. 939. Schol.: ἐμοὶ πικρὸς τέθνηκεν· μᾶλλον ἐμοὶ πικρὸς τέθνηκεν ἤπερ ἐκείνοις γλυκύς· ἐπεὶ ὧν ἐπεθύμει ἔτυχεν· οὐκ ἂν οὖν ἐπεγγελῷεν αὐτῷ οἱ ἐχθροί, ὡς αὐτοὶ τῆς ἀπωλείας αἴτιοι γενόμενοι. De suppresso adverbio μᾶλλον vide ad Trachin. 1005 sq. et Kritz. ad Sallust. Cat. VIII, 1. Nitzschium ad Plat. Ion. p. 69. non intelligo.

V. 941. ὅνπερ ἤθελεν] Poterat hoc omitti, quum dictum iam esset, ὧν ἠράσθη τυχεῖν. Sed amat ita dicere Sophocles. Cf. quos Neuius iam

Digitized by Google

πῶς δῆτα τοῦδ' ἐπεγγελᾷεν ἄν πάτα;
θεοῖς τέθνηκεν οὗτος, οὐ κείνοισιν, οὔ. 970
πρὸς ταῦτ' Ὀδυσσεὺς ἐν κενοῖς ὑβριζέτω·
Αἴας γὰρ αὐτοῖς οὐκέτ' ἐστίν· ἀλλ' ἐμοὶ
λιπὼν ἀνίας καὶ γόους διοίχεται.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ἰὼ μοί μοι.

ΧΟΡΟΣ.

σίγησον. αὐδὴν γὰρ δοκῶ Τεύκρου κλύειν, 975
βοῶντος ἄτης τῆσδ' ἐπίσκοπον μέλος.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ὦ φίλτατ' Αἴας, ὦ ξύναιμον ὄμμ' ἐμοί,
ἆρ' ἠμπόληκας, ὥσπερ ἡ φάτις κρατεῖ;

ΧΟΡΟΣ.

ὄλωλεν ἀνήρ, Τεῦκρε, τοῦτ' ἐπίστασο.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ὤμοι βαρείας ἆρα τῆς ἐμῆς τύχης. 980

adscripsit locos v. 1114. El. 519. O. R. 338. Ant. 468.

V. 942. *τοῦδ' ἐπεγγελᾷεν ἄν πάτα*] Eadem structura usus Sophocles est Phil. 328: *ἐγκαλῶν κατ' αὐτῶν*. O. C. 1339: *κοινῇ καθ' ἡμῶν ἐγγελῶν*. El. 885: *κατ' ἐμοῦ μᾶλλον ἐπεμβάσει*.

V. 943. *θεοῖς τέθνηκεν*] Quomodo perisse a dis Aiacem Tecmessa dicat, iam ostendit v. 926 sq.

V. 944. *ἐν κενοῖς*] I. e. *κενῶς* sive *ματαίως*. Cf. Matth. §. 577.

V. 945 sq. *ἀλλ' ἐμοὶ — διοίχεται*] Similiter dictum Trach. 41: *πλὴν ἐμοὶ πικρὰς ὠδῖνας αὐτοῦ προσβαλὼν ἀποίχεται*.

V. 947. Schol.: *ἰὼ μοί μοι· δεῖ γενέσθαι βοήν, ἣν ἀκούσας ὁ Χορὸς ἐφίστησι γνωρίζειν τὸ φθέγμα τοῦ Τεύκρου βοῶντος*.

V. 949. *ἄτης τῆσδ' ἐπίσκοπον μέλος*] Recte Scholiasta interpretatur: *οὐχ ἡμαρτηκὸς τῆς συμφορᾶς, ἀλλ' ἐστοχασμένον*. Similiter Hesychius *ἐπίσκοπα* explicat *τὰ τυγχάνοντα τοῦ σκοποῦ*. Itaque voces intelligendae sunt congruae calamitati, quae acciderat.

V. 950. *ὦ ξύναιμον ὄμμ' ἐμοί*] Similiter El. 903. *σύνηθες ὄμμα*. Alia exempla attulit Matth. §. 430.

V. 951. *ἆρ' ἠμπόληκας*] Certum hoc est, sensum hunc esse debere: peristine? Contra incertum illud est mihique nondum exploratum, quomodo ad significandam hanc rem verbum *ἐμπολᾶν* adhiberi potuerit. Lobeckius: „quum *ἐμπολᾶν* vulgo esset *ἐμπορεύεσθαι* sive *πραγματεύεσθαι*, facillime fieri potuit, ut significaret id, quod hoc loco dicitur, *ἆρα πέπραγας, ὥσπερ ἡ φάτις κρατεῖ*. Eodem exemplo Hippocrat. de Morb. IV, 12. p. 608. E. T. VII. p. 353. T. II. ed. Kuehn.: *ἢν τοῦ ἀπο-*

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

ὡς ὦδ' ἐχόντων

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ὦ τάλας ἐγώ, τάλας.

ΧΟΡΟΣ.

πάρα στενάζειν.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ὦ περισπερχὲς πάθος.

ΧΟΡΟΣ.

ἄγαν γε, Τεῦκρε.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

φεῦ τάλας. τί γὰρ τέκνον
τὸ τοῦδε, ποῦ μοι γῆς κυρεῖ τῆς Τρῳάδος;

ΧΟΡΟΣ.

μόνος παρὰ σκηναῖσιν.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

οὐχ ὅσον τάχος
δῆτ' αὐτὸν ἄξεις δεῦρο, μή τις, ὡς κενῆς

πάτου μὴ διαχωρέοντος κρατεῖ μία τῶν ἄλλων ἡμᾶς, κάλλιον ἐμπολήσει ὁ ἄνθρωπος, melius sese habebit, quod alibi dicit βέλτιον ἀπαλλάσσει Epidem. VI, 716. 719. T. III. Neque aliud intelligi videtur Aesch. Eumen. 622: τὰ πλεῖστ' ἀμείνων' ἠμπολημώς." Matthiaeus ad Eur. Cycl. 254. interpretatur: an lucrum fecisti, id ut sit: adeptusne es id, quod optabas et in lucro ponebas?

V. 955. Schol.: περισπερχές· ἀντὶ τοῦ βαρύ. Immo vehemens.

V. 956 sq. τί γὰρ — τῆς Τρῳάδος] De duplici interrogatione ad v. 101 sq. monuimus. De verbi κυρεῖ usu cf. v. 9. 314. Scholiasta: καὶ πρὶν ἀκοῦσαι τῶν ἐντολῶν ὁ Τεῦκρος, ἔδειξε τὴν περὶ τὸν παῖδα κηδεμονίαν ἀφ' ἑαυτοῦ φρονίμως.

V. 959. ἄξεις] Scholiasta in nota ad v. 976. appellari Tecmessam putat. Quod si recte statuitur, illo versu necesse est famulum sive pediaequum Teucri appellari existimemus.

V. 959 sq. ὡς κενῆς σκύμνον λεαίνης] Quanquam verum est nomen κενός orbis magis convenire quam viduis, ut Bion. I, 59.: χήρα δ' ἁ Κυθέρεια, κενοὶ δ' ἀνὰ δώματ' Ἔρωτες, tamen nemo negabit leaenam coniuge peremto κενήν dici posse, id est μεμονωμένην. Quae si vel sola partum tueri potest eoque plurimum differt a Tecmessa, ad tuendum filiolum invalidissima, tamen haec dissimilitudo audientium animos ante praeterlabitur quam percepta est, quippe quibus verba ipsa nihil praeter viduitatis et orbitatis notionem subiiciant, sic ut hoc solum in cogitatione haereat et obversetur: mater a marito destituta, filius fortissimo patre orbatus. Κενὸν λεαίνης σκύμνον poeta dicere non potuit, quoniam is, qui cum pullo leo-

Digitized by Google

σκύμνον λεαίνης, δυσμενῶν ἀναρπάσῃ;
ἰὼ, ἐγκόνει, σύγκαμνε. τοῖς θανοῦσί τοι
φιλοῦσι πάντες κειμένοις ἐπεγγελᾶν.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ μὴν ἔτι ζῶν, Τεῦκρε, τοῦδέ σοι μέλειν
ἐφιεθ' ἀνὴρ κεῖνος, ὥσπερ οὖν μέλει.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ὦ τῶν ἁπάντων δὴ θεαμάτων ἐμοὶ
ἄλγιστον, ὧν προεῖδον ὀφθαλμοῖς ἐγώ·
ὁδός θ' ὁδῶν πασῶν ἀνιάσασα δὴ
μάλιστα τοὐμὸν σπλάγχνον, ἣν δὴ νῦν ἔβην,
ὦ φίλτατ' Αἴας, τὸν σὸν ὡς ἐπῃσθόμην
μόρον διώκων καξιχνοσκοπούμενος.

nino comparatur, patre orbatus erat, non matre; neque magis vel κενοῦ λέοντος scribi vel epitheton illud plane omitti licuit. LOB.

V. 961 sq. τοῖς θανοῦσί τοι — ἐπεγγελᾶν] Proverbii speciem habet; ἐπεμβαίνειν, ὃ δὴ λέγεται, κειμένοις Aristid. p. quatuorv. T. II, 265. Philostrat. V. Soph. I, 32, 625. τοῖς πεπτωκόσιν ἐπεμβαίνειν Liban. Declam. T. IV. 178. LOB.

V. 971. ὁξεῖα — τινός] Ad ὡς θεοῦ τινος supple βάζοντος, ut Trach. 768. ἀρτίκολλος ὥστε τέκτονος intelligendum est κολλῶντος, celeriter velut deo divulgante percrebuit mortis tuae fama. Id enim a Iove deprecatus erat Aiax v. 826: πέμψον τιν' ἡμῖν ἄγγελον κακὴν φάτιν Τεύκρῳ φέροντα, precesque illas exauditas esse rumor repentinus testatur, quo non solum Teucer, sed etiam Menelaus de obitu Aiacis certior factus et (mirum) in eundem locum quamvis remotum et dissitum deductus est, haud secus atque Isis, quo mariti reliquiae devenerint, comperisse dicitur πνεύματι δαιμονίῳ πνεομένῃ Plutarch. de Is. XV. p. 121. Et quod ad Graecos Mycalen oppugnaturos fama victi eodem die Mardonii pervenit, Herodotus IX, 100, merito refert ad τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων. Nonnus V, 370. φήμην αὐτοδίδακτον dicit. LOB.

V. 976. Schol.: ἔδ', ἐκκάλυψον· πρὸς τὸν Χορὸν φησιν ἢ τινὰ τῶν θεραπόντων· ἡ γὰρ Τέκμησσα ἐπὶ τὸν παῖδα ἀπῆει. Vide ad v. 959. De sententia Lobeckius adscripsit Eur. Med. 1311: ἐκλύεθ' ἁρμούς, ὡς ἴδω διπλοῦν κακόν. Hippol. 803: ἐκλύσαθ' ἁρμούς, ὡς ἴδω πικρὰν θέαν.

V. 977. ὦ δυσθέατον — πικρᾶς] Eustathius p 409, 45. (310, 42.): ὁ Σοφοκλῆς ἐν στίχῳ ἑνὶ οὐκ ὤκνησε διπλόην θέσθαι συντάξεως, εἰκών, ὦ δυσθέατον ὄμμα καὶ τόλμης πικρᾶς. ἔχων γὰρ φάναι, ὦ δυσθέατον ὄμμα καὶ τόλμη πικρά, ὅμως ἐξήλλαξε τὴν φράσιν διὰ τὸ καὶ οὕτω καὶ οὕτω δύνασθαι λέγεσθαι, οἷον, ὦ δυσθεάτου καὶ ὄψεως καὶ τολμήματος, καὶ πάλιν, ὦ δυσθέατος ὄψις καὶ τόλμημα. Adscripsit Lobeckius Theocr. XV, 124: ὦ ξένος, ὦ χρυσός, ὦ ἐκ λευκῶ

ὀξεῖα γάρ σου βάξις, ὡς θεοῦ τινος,
διῆλθ' Ἀχαιοὺς πάντας, ὡς οἴχει θανών.
ἀγὼ κλύων δύστηνος, ἐκποδὼν μὲν ἦν,
ὑπεστέναζον, νῦν δ' ὁρῶν ἀπόλλυμαι.
οἴμοι.
ἴθ', ἐκπάλυψον, ὡς ἴδω τὸ πᾶν κακόν.
ὦ δυσθέατον ὄμμα καὶ τόλμης πικρᾶς,
ὅσας ἀνίας μοι κατασπείρας φθίνεις.
ποῖ γὰρ μολεῖν μοι δυνατόν, εἰς ποίους βροτούς,
τοῖς σοῖς ἀρήξαντ' ἐν πόνοισι μηδαμοῦ;
ἦ πού με Τελαμών, σὸς πατὴρ ἐμός θ' ἅμα,
δέξαιτ' ἂν εὐπρόσωπος ἱλεώς τ' ἴσως
χωροῦντ' ἄνευ σοῦ. πῶς γὰρ οὔχ; ὅτῳ πάρα
μηδ' εὐτυχοῦντι μηδὲν ἥδιον γελᾶν.

ἐλέφαντος αἰετῷ — φέροντος. Tryphiod. 395: ὦμοι ἐμῶν ἀχέων, ὦμοι πατρώιον ἄστυ. Liban. Declam. T. IV. p. 1015: ὦ κάλλους νιέων, ὦ πλοκάμων ὥρα, ὦ προσώπου χάριτες, ὦ στέρνων φιλτάτων. Ceterum parapte mihi quidem Sophocles duplici structura hic usus videtur. Consentaneam enim erat, ut Teucer id, quod oculis cernebat, ὄμμα (coll. v. 950.) appellaret, de audacia vero eius conquereretur.

V. 978. Schol.: κατασπείρας· δαιμονίως καὶ τὸ σπείρας, οἷον, ἀρχὴν κακῶν παρασχών· ἢ τὸ σπείρας ἐπὶ πλήθους κακῶν τακτέον.

V. 979. ποῖ γὰρ μολεῖν κτλ.] Quo me convertam? Sic Electr. 812: νῦν δὲ ποῖ με χρὴ μολεῖν;

V. 980. ἀρήξαντ'] Accusativus est, referendus ad infinitivum μολεῖν, in qua re, quamvis δυνατόν μοι positum sit, nihil tamen offensionis est. Cf. Matth. §. 536. Rost. §. 127. ann. 2. Contra illud poetae tantum fecerunt, ut praecedente dativo pronominis nullo addito infinitivo participium casu accusativo efferrent. Sic El. 479: ὕπεστί μοι θράσος, ἀδυκνόων κλύουσαν ἀρτίως ὀνειράτων, et Aesch. Choeph. 408: πέπαλται δ' αὐτέ μοι φίλον κέαρ, τόνδε κλύουσαν οἶκτον.

V. 981. Schol.: ἦ που Τελαμών· ἅμα μὲν πρὸς τῆς ἱστορίας, ὅτι ἐκβέβληται, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὸ πιθανὸν τῆς ὑποψίας. Cf. interpp. Horat. Od. I, 7, 25. M. Tulli de Orat. II, 46. et fabulam Aiacis not. 19.

V. 983. πῶς γὰρ οὔχ;] Cur non? Referenda haec interrogatio non tam ad verba illa, quae praegressa sunt, quam ad sententiam, quae iis continetur, ita ut hoc dicat Teucer: cur non excipiat me gravi severoque vultu?

V. 984. ἥδιον γελᾶν] Musgravius, comparativus, inquit, pro positivo. Sic hodieque loquimur, non quo credamus, quod ante Hermannum multi crediderunt, Graecis licuisse, ubi positivo opus esset, comparativo uti et quidvis pro quovis dicere, sed ad significandum in huiusmodi oratione non talem esse secundi gradus significationem, τοῦτο ἥδιον ἐκείνου, sed delitescere

Digitized by Google

985 οὗτος τί κρύφει; ποῖον οὐκ ἐρεῖ κακὸν
τὸν ἐκ δορὸς γεγῶτα πολεμίου νόθον,
τὸν δειλίᾳ προδόντα καὶ κακανδρίᾳ
σέ, φίλτατ' Αἴας, ἢ δόλοισιν, ὡς τὰ σὰ 1015
κράτη θανόντος καὶ δόμους νέμοιμι σούς;
990 τοιαῦτ' ἀνὴρ δύσοργος, ἐν γήρᾳ βαρύς,
ἐρεῖ, πρὸς οὐδὲν εἰς ξριν θυμούμενος.
τέλος δ', ἀπωστὸς γῆς ἀποῤῥιφήσομαι,

quodammodo. Homo ἀγέλαστος nunquam ἡδὺ γελᾷ, sed fieri potest, ut aliquando rideat ἥδιον τοῦ εἰωθότος. LOB.

V. 986. τὸν ἐκ — νόθον] Significat δόρυ πολέμιον praedam bello captam, i. e. mulierem δοριάλωτον, quemadmodum Tecmessa v. 221. λέχος δοριάλωτον appellatur. Hesione enim, quae designatur, erat δορὸς γέρας (vide v. 434.) et peregrina; quapropter Teucer ea prognatus metuit, ne a patre νόθος appelletur. Sunt enim νόθοι Atticis qui patre Atheniense, matre peregrina, quamvis regia, nati ius civitatis lege Solonis non habebant. Vide Cuperi Obss. I, 26. [Cf. C. F. Hermann Lehrbuch der griech. Staatsalt. §. 118. p. 222.] Eius nomiois discrimine Teucer iam apud Homer. Il. Θ, 284., quamvis sine contumelia, a filio genuino distinguitur. Praesagit autem duplex patris crimen, quod fratrem aut per ignaviam non defenderit, aut per insidias, ut aditum sibi ad haereditatem patefaceret, interfecerit; νόθοι enim, si legitimi liberi superstites erant, in bonorum a patre relictorum possessionem non admittebantur. Vide Aristoph. Av. 1648. ibique interpretes. IAEGER.

V. 987. τὸν δειλίᾳ προδόντα κτλ.] Ex sententia Telamonis patris dixit. Neque enim Teucer prodidisse se Aiacem dicere vult.

V. 988 sq. τὰ σὰ — νέμοιμι σούς] Verba τὰ σὰ κράτη non significant, quod Brunckius vult, opes tuas, sed imperium tuum. Idem poeta, quamvis aliis verbis usus, his locis dixit: O. R. 237: γῆς τῆσδ', ἧς ἐγὼ κράτη τε καὶ θρόνους νέμω. El. 651: δόμους Ἀτρειδῶν σκῆπτρά τ' ἀμφέπειν τάδε. Illud vix opus est moneri, rectissime se habere optativum νέμοιμι, referendum ad προδόντα vel potius ad id, quod participio illo significatur, ὅτι προὔδωκα.

V. 990. Schol.: τοιαῦτ' ἀνὴρ δύσοργος· τὰ μὲν δύσοργος ἐκ φύσεως· λέγει γὰρ αὐτὸν ἀεὶ σκυθρωπόν· τὸ δὲ ἐν γήρᾳ βαρὺς εἰς ἐπίτασιν. Augetur enim cum aetate iracundia. M. Tullius ad Att. XIV, 24: amariorem me facit senectus; stomachor omnia. De locutione ἐν γήρᾳ βαρύς ad Phil. 60. et O. R. 17, monitum est. Denique tenendum vehementer falli qui ex hoc loco concludant nomen ἀνήρ omisso articulo de certo viro dici. Appositionis enim loco addita verba sunt ἀνὴρ δύσοργος — βαρύς.

V. 991. πρὸς οὐδὲν — θυμούμενος] Non male Brunckius: levissimam quamque ob causam ad iurgia irritabilis. Proprie θυμοῦσθαι εἰς ἔριν est irasci ita, ut rixeris.

V. 992. ἀπωστὸς γῆς ἀπ.] Teucrum poeta fatit ex rerum gestarum veritate divinare, quae

Digitized by Google

δοῦλος λόγοισιν ἀντ' ἐλευθέρου φανείς. 1020
τοιαῦτα μὲν κατ' οἶκον· ἐν Τροίᾳ δέ μοι
πολλοὶ μὲν ἐχθροί, πολλὰ δ' ὠφελήσιμα.
καὶ ταῦτα πάντα σοῦ θανόντος εὐθύμως.
οἴμοι, τί δράσω; πῶς σ' ἀποσπάσω πικροῦ
τοῦδ' αἰόλου κνώδοντος, ὦ τάλας, ὑφ' οὗ 1025
φονέως ἄρ' ἐξέπνευσας; εἶδες, ὡς χρόνῳ
ἔμελλέ σ' Ἕκτωρ καὶ θανὼν ἀποφθεῖν;

V. 1000. ἀποφθιεῖν cum Dindorfio restitui. Libri ἀποφθίσειν.

se fata mansura sint. Nam sine fratre redux quum a patre non receptus in patriam esset, coactus abiit in exsilium; vide Vellei. Pat. I, 1. In fuga Sidonem delatum esse visumque a Didone fingit Virg. Aen. I, 619., ubi vide Heynii Excursum. Denique in Cypro urbem patriae cognominem condidit, quae non minorem famam nacta Salaminem, ut ait Horat. Od. I, 7, 29., ambiguam reddidit, h. e. ut Salamine commemorata, utra intelligenda esset, ambigeretur; v. Gronov. Obss. I, 1. ΙΑΕG. De abundantia locutionis ἀπωστὸς ἀποξύφησόμαι ad v. 69 sq. dictum est.

V. 993. Schol.: λέγοισιν· ταῖς τοῦ πατρὸς λοιδορίαις.

V. 994. ἐν Τροίᾳ] In Troade. Adscripsit Neuius El. 1. Phil. 112. 914.

V. 997. Schol.: πῶς ἀποσπάσω· πῶς, φησί, τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ ξίφους ἑλκύσω; συμπληρῶσαι δὲ βούλεται καὶ θάπτειν αὐτόν· καλῶς δὲ τῇ μὲν Τεκμήσῃ περιῆψε τὸ σκεπάσαι αὐτόν, ὡς γυναικί, τῷ δὲ Τεύκρῳ, ὡς ἀνδρὶ καὶ ἀδελφῷ, τὰ δέοντα ποιεῖν περὶ τὸ σῶμα.

V. 998. Schol.: τοῦδ' αἰόλου κνώδοντος· τῆς ἀκμῆς τοῦ ξίφους, τῆς ὀξείας εἰς τὸ καίειν, ὡς ὀδούς· ὀδοῦσι γὰρ περιβάλλεται ὀξέσιν· ἀπὸ δὲ τοῦ ἄκρου τὸ ξίφος δηλοῖ. Cf. Ant. 1233. Lobeckius, nomen κνώδων, inquit, a verbo κνῶ propagatum proprie non gladium, sed remoras venabulorum et gladiorum significat; capuli moras vocat Silius Pun. I, 515. Cf. Polluc. V, 22. — Idem ambigit, utrum αἰόλος κνώδων cruentum gladium significet, an ad exemplum Homericorum αἰόλος ζωστήρ, θώρηξ et similium dictum sit. Ego quid sentiam, ad v. 147. annotavi.

V. 998 sq. ὑφ' οὗ — ἐξέπνευσας] I. e. ὃς σε ἐφόνευσεν. Ut enim supra σφαγενές, ita hic φονεύς appellatus gladius est. Quod nomen quod in membro relativo positum est, in eo nihil offensionis est. Cf. Matth. §. 474. a. Attulit etiam Lobeckius ad hunc locum aliquot exempla eiusdem generis. — De ἄρα particula confert Hermannus El. 935. 1185.

V. 999. εἶδες] Videbas, i. e. intelligebas. Saepe enim ὁρᾶν et aoristus ἰδεῖν non tam oculis cernere quam mente videre sive intelligere significant. Cf. O. R. 45. 284. O. C. 1730. Phil. 98. 839. Atque sic etiam εἰσορᾶν usurpatur, ut huius fab. 127. Consulendi praeterea Matth. ad Eur. Bacch. 1298. et Siebelis ad Pausan. T. IV. p. 137. Vehementer autem fallantur, qui εἶδον pro οἶδα poni indicant.

V. 1000. καὶ θανὼν ἀποφθεῖν] Cf. Ant. 871: θα-

Digitized by Google

σκέψασθε, πρὸς θεῶν, τὴν τύχην δυοῖν βροτοῖν.
Ἕκτωρ μέν, ᾧ δὴ τοῦδ' ἐδωρήθη πάρα,
ζωστῆρι, πρισθεὶς ἱππικῶν ἐξ ἀντύγων,
ἐγνάπτετ' αἰέν, ἕστ' ἀπέψυξεν βίον·
οὗτος δ' ἐκείνου τήνδε δωρεὰν ἔχων,
πρὸς τοῦδ' ὅλωλε θανασίμῳ πεσήματι.
ἆρ' οὐκ Ἐρινὺς τοῦτ' ἐχάλκευσε ξίφος,
κἀκεῖνον Ἅιδης, δημιουργὸς ἄριος;
ἐγὼ μὲν οὖν καὶ ταῦτα καὶ τὰ πάντ' ἀεὶ

V. 1004. Hermanno eiusmodi quid a poeta scriptum fuisse videtur: *ἐγνάπτετ', αἰῶν' ἐντ' ἀπέψυξεν βίον*, locutione *αἰῶνα νὼν ἔτ' οὖσαν κατήναρές μ.* Trach. 1159sq.: *ζῶντά μ' ἔκτεινεν θανών.*

V. 1002 sq. *Ἕκτωρ μὲν κτλ.*] De donis, quibus se affecisse Hector et Aiax dicuntur, Homerus Il. η, 303sqq.: *ὣς ἄρα φωνήσας δῶκε ξίφος ἀργυρόηλον, σὺν κολεῷ τε φέρων καὶ ἐϋδμήτῳ τελαμῶνι· Αἴας δὲ ζωστῆρα δίδου φοίνικι φαεινόν.*

V. 1003. *ζωστῆρι*] Dissentit Homerus, qui Il. χ, 386sqq. Hectorem narrat traiecto per nervos pedum loro bubulo alligatum Achillis currui esse. Quodsi, Lobeckius inquit, Sophocles hoc finxit, Aiacem et Hectorem suis utrumque donis perisse, utique, ut Itali dicunt, belle inventum est; sin vetustior ea de re fama fuit, egregie conexuit cum superstitiosa illa fortuitarum *συνεμπτώσεων* observatione, qua prisca gens mortalium duci solebat. Ac ne nos quidem, si relatum legimus aliquem eodem telo peremtum esse, quo alium trucidaverit (vide Wyttenb. ad Plut. S. M. V. p. 46. et interpp. ad Dion. Cass. XLVIII, I.), nobis temperare possumus, quin haec et similia fataliter fieri credamus, hodieque valet Plutarchi dictum V. Sertor. c. 1: *ἀγαπῶντες ἔνιοι τὰ τοιαῦτα συνάγουσιν ἱστορίᾳ καὶ ἀκοῇ τῶν κατὰ τύχην γεγονότων, ὅσα λογισμοῦ καὶ προνοίας ἔργοις ἔοικε.* Wesselingius comparat Anthol. Pal. VII, 151: *Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ' Αἴας ζωστῆρ'· ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατον.*

Ibid. *πρισθεὶς ἱππικῶν ἐξ ἀντύγων*] Idem his verbis dixit atque Homerus Il. χ, 398. *ἐκ δίφροιο ἔδησε.* Nam *πρισθείς* est, ut recte explicat Suidas, *δεθείς, ἐξαφθείς, δεσμευθείς* (vide Lobeckium, pluribus de usu huius verbi ad h. l. exponentem), *ἄντυξ* autem orbiculus currus, cui habenae, quando currus sistebatur, vulgo alligari solebant. De adiectivo *ἱππικός*, curulis significante, vide El. 730. 1444. Constat enim numerum pluralem *ἵπποι* saepe de curru quum ab Homero, tum ab aliis poetis usurpari. Denique de *ἐκ* praepositione vide Rost. §. 110.

V. 1004. *ἐγνάπτετ' — βίον*] In hac quoque re Sophocles discessit ab Homero, qui, quum Hectoris corpus ad Achillis naves raperetur, non laceratum, sed pulvere tantum conspersum esse narrat (Il. χ, 395—405.). Quin ubi iterum circa Patrocli sepulcrum eodem modo Achilles corpus Hectoris raptasse dicitur, diserte Homerus refert prohibuisse Apollinem, ne laceraretur, Il. ω, 14—21. Neque de obitu Hectoris

Digitized by Google

φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποισι μηχανᾶν θεούς·
ὅτῳ δὲ μὴ τάδ' ἐστὶν ἐν γνώμῃ φίλα,
κεῖνός τ' ἐκεῖνα στεργέτω κἀγὼ τάδε.

ΧΟΡΟΣ.

μὴ τεῖνε μακράν, ἀλλ' ὅπως κρύψεις τάφῳ
φράζου τὸν ἄνδρα, χὤ τι μυθήσει τάχα.
βλέπω γὰρ ἐχθρὸν φῶτα, καὶ τάχ' ἂν κακοῖς
γελῶν ἃ δὴ κακοῦργος ἐξίκοιτ' ἀνήρ.

βίον Hesiodum usum esse monenti apud Tzetz. ad Lycophr. v. 82. Vide notam exegeticam.

Sophocles cum Homero consentit, si sana codicum scriptura est. Ille enim antea eum perisse narrat, quam currui alligatus raptaretur (Il. χ, 361 — 395.); hic autem raptatum fingit esse vivum e curru suspensum, donec animam efflaret. Quod tamen ipsum eiusmodi est, ut concedam Hermanno dici a Sophocle nullo paeto potuisse, assentiareque ei, ita hunc locum mutandum esse contendenti, ut poeta dicat Hectorem alligatum currui lacerandumque esse, postquam animam efflasset. Vide notam criticam.

V. 1006. πρὸς τοῦδ'] Non ad Hectorem, qui modo *ἐκεῖνος* pronomine significatus sit, sed ad gladium referendum puto.

V. 1007 sq. 'Ἐρινὺς τοῦτ' ἐχ. ξίφος] Simillime vestem mortiferam, quam induit, a Deianira sibi missam, Hercules dicit (Trach. 1051 sq.) *Ἐρινύων ὑφαντὸν ἀμφίβλητρον*. Deinde quum in verbo *χαλκεύειν* potestas fabricandi hoc loco potissima sit, profecto nihil offensionis in eo esse potest, quod assumendum idem verbum ad accusativum *ἐκεῖνον* est. Denique verba *δημιουργὸς ἄγριος* recte interpretatus est Lobeckius: qui solet esse rerum mortiferarum faber; unde *ᾄδου μάχαιραι, δίκτυον* et similia dicuntur.

V. 1009 sq. *ἐγὼ μὲν οὖν — θεούς*] De sententia conferunt Aesch. Ag. 1463: *τί γὰρ βροτοῖς ἄνευ Διὸς τελεῖται; τί τῶνδ' οὐ θεόκραντόν ἐστι;*

V. 1012. Schol.: *ἐκεῖνα στεργέτω· τὰ ἑαυτοῦ δόγματα· γέγονε δὲ τοῦτο καὶ παροιμιακόν.*

V. 1013. Schol. rec.: *μὴ τεῖνε μακράν· ἀντὶ τοῦ μὴ ἀπότεινε, λόγον δηλονότι. τὸ ἀποτείνειν γὰρ ἐπὶ λόγου λέγεται, οἷον ἀπέτεινε λόγον μακρόν.* Vide ad El. 1240.

V. 1015 sq. *κακοῖς — ἀνήρ*] De *γελᾶν* cum dativo iuncto adscripsit Lobeckius Ear. Troad. 407. *κακοῖσιν οἰκείοις γελᾶν*. De *ἃ δή* pro vulgari *ἅτε* vel *οἷα δή* posito compararunt editores Demosth. Ep. V. 1490. A. *ἃ δὴ ὑπολαμβάνων*. Plat. Phaedr. p. 244. E: *ἀλλὰ μὴν νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ παλαιῶν ἐκμηνιμάτων ποθὲν ἔν τισι τῶν γενῶν, ἡ μανία ἀπαλλαγὴν εὗρετο*. Nicand. Alex. 215: *βοᾶς ἅ τις ἐμπελάδην φῶς ἀμφιβρότην κώδειαν ἀπὸ ξιφέεσσιν ἀμηθείς*. Deinde facile apparet *ἐξίκοιτο* significare adveniat; vide quae ad O. C. 349. annotavimus. Denique adverte inversum verborum ordinem; debebant enim coniungi verba *ἃ δὴ κακοῦργος ἀνήρ*. Similia attulimus multa ad O. C. 1223. Postremo quod *κακοῦρ-*

Digitized by Google

ΤΕΥΚΡΟΣ.

τίς δ' ἔστιν, ὅντιν' ἄνδρα προσλεύσσεις στρατοῦ;

ΧΟΡΟΣ.

Μενέλαος, ᾧ δὴ τόνδε πλοῦν ἐστείλαμεν.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ὁρῶ· μαθεῖν γὰρ ἐγγὺς ὢν οὐ δυσπετής.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὗτος, σὲ φωνῶ τόνδε τὸν νεκρὸν χεροῖν μὴ συγκομίζειν, ἀλλ' ἐᾶν, ὅπως ἔχει.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

τίνος χάριν τοσόνδ' ἀνήλωσας λόγον;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

δοκοῦντ' ἐμοί, δοκοῦντα δ' ὃς κραίνει στρατοῦ.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

οὔκουν ἂν εἴποις, ἥντιν' αἰτίαν προθείς;

V. 1026. Brunckius et Hermannus cum aliis ἄξειν, quod in aliquot codicibus est.

V. 1029. δόρει ipse restitui. Libri δορί, nisi quod La. γρ. γος dicitur Menelaus, de eo vide quae ad v. 1020. annotavimus.

V. 1018. ᾧ δὴ — ἐστείλαμεν] Simillime dictum Phil. 1037: ἐπεὶ οὔποτ' ἂν στόλον ἐπλεύσατ' ἂν τόνδ' οὕνεκ' ἀνδρὸς ἀθλίου.

V. 1020. Schol.: οὗτος, σὲ φωνῶ· ὑβριστικὸν τὸ ἦθος Μενελάου· ἴσως ἐκ τῆς συνωμοσίας Ὀδυσσέως. Erat illa aetate quum a ceteris Graecis, tum imprimis ab Atheniensibus ea recepta opinio, ut Spartanos humanitatis expertes virosque callidos, insolentes et in alios dolosos esse iudicarent. Cf. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1. p. 68 sqq. 134 sqq. O. Mueller. Dor. II. p. 408. Boeckh. de Tragg. Gr. p. 179. et Baehr. ad Herod. VI, 108. p. 379. — De verbi φωνῶ usu, iubeo significantis (coll. v. 1091.), ad O. C. 837. dixi, de addito χεροῖν ad huius fab. v. 711.

V. 1023. δοκοῦντα δ'] Suppressum αὐτῷ, id est Ἀγαμέμνονι. Vide quae ad Phil. 137 sq. annotata sunt.

V. 1024. ἥντιν' — προθείς] Scilicet κελεύεις με μὴ συγκομίζειν τὸν νεκρόν.

V. 1025 sq. ἐλπίσαντες — ἄγειν] Multo accommodatior huic loco praesentis quam futuri infinitivus est. Hoc enim dicit Menelaus: quum sic existimassemus, nos talem eum ex patria huc adduxisse, qui socius nobis et amicus esset. Cf. 1070: ἦ σὺ φῂς ἄγειν τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς δεῦρο σύμμαχον λαβών;

V. 1027. ἐξευρόμεν ζητοῦντες] Locutio ἐξεῦρον ζητῶν quum ab initio significasset investigando vel explorando repperi, usu factum est, ut etiam ibi poneretur, ubi suffecit dici ἐξεῦρον, repperi vel expertus sum. Apte adscripsit Lobeckius Aristoph. Plut. 105: σὺ γὰρ εὑρήσεις ἐμοῦ

Digitized by Google

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ὀθούνεκ' αὐτὸν ἐλπίσαντες οἴκοθεν
ἄγειν Ἀχαιοῖς ξύμμαχόν τε καὶ φίλον
ἐξεύρομεν ζητοῦντες ἐχθίω Φρυγῶν·
ὅστις στρατῷ ξύμπαντι βουλεύσας φόνον
νύκτωρ ἐπεστράτευσεν, ὡς ἕλοι δόρει·
κεἰ μὴ θεῶν τις τήνδε πεῖραν ἔσβεσεν,
ἡμεῖς μὲν ἂν τήνδ', ἣν ὅδ' εἵληχεν, τύχην
θανόντες ἂν προὐκείμεθ' αἰσχίστῳ μόρῳ,
οὗτος δ' ἂν ἔζη. νῦν δ' ἐνήλλαξεν θεὸς
τὴν τοῦδ' ὕβριν πρὸς μῆλα καὶ ποίμνας πεσεῖν.
ὧν οὕνεκ' αὐτὸν οὔτις ἔστ' ἀνὴρ σθένων
τοσοῦτον, ὥστε σῶμα τυμβεῦσαι τάφῳ,
ἀλλ' ἀμφὶ χλωρὰν ψάμαθον ἐκβεβλημένος
ὄρνισι φορβὴ παραλίοις γενήσεται.
πρὸς ταῦτα μηδὲν δεινὸν ἐξάρῃς μένος.

ἑλοιδόρει. Idque in textu habet *Γ.* cum nota: *γρ. ὡς ἕλοι δόρι.* Vide quae ad O. C. 619. in nota critica exposui.

ζητῶν ἓτ' ἄνδρα τοὺς τρόπους βελτίονα. Rau. 91: *γόνιμον δὲ ποιητὴν ἂν οὐχ εὕροις ἔτι ζητῶν ἄν.* Pindar. Ol. XIII, 161. *εὑρήσεις ἐρευνῶν.* Lucian. Necyom. c. 4. *εὕρισκον ἐπισκοπῶν*, et alia.

V. 1028. Schol.: *πρῶτον κεφάλαιον, ὅτι ἐπίβουλος ἦν τῶν Ἑλλήνων, δεύτερον, ὅτι ἀπειθής. ἐντεῦθεν δὲ τὴν πρόφασιν τῆς ἀντιλογίας λήψεται ὁ Τεῦκρος, ὅτι οὐκ εἰσὶν αὐτῷ βασιλεῖς οἱ Ἀτρεῖδαι.*

V. 1031 sq. *τήνδ' — τύχην θανόντες*] Locutio aliquanto insolentior est, sed satis confirmata exemplis illis, quae in Cens. ad v. 42. attuli, significans: *τοῦτον τὸν θάνατον, ὃν ὅδε εἵληχεν, τετυχηκότες* vel *εἰληχότες.* Accusativus ergo *τύχην* aptus ex participio *θανόντες* est.

V. 1034. *πρὸς μῆλα*] Sophoclem latiore significatu dixisse *μῆλα*, ut etiam feras intellexerit, quum Achillem facere*t πᾶν μῆλον θηρῶντα*, observarunt grammatici. Vide Eustathium p. 877, 58. 1648, 63. (828, 12. Od. 334, 10.). Hic quidem intelligi potest boum ovinmque greges. HERM. Fr. Iacobsius, *μῆλα*, inquit, Menelaus dicere maluit quam *ἀγέλας*, ut gravior esset ironia, maiorque Aiacis contumelia videretur.

V. 1035 sq. *αὐτὸν — σῶμα τυμβεῦσαι τάφῳ*] Nihil offensionis in eo est, quod, quum primum pronomen posuisset poeta *αὐτόν*, deinde vocabulum hac in re proprium, *σῶμα*, subiunxit. Idem factum El. 696 sq.: *στάντες δ', ὅθ' αὐτοὺς οἱ τεταγμένοι βραβῆς κλήροις ἔπηλαν καὶ κατέστησαν δίφρους*, et huius fab. v. 1147 sqq. *τὸ σὸν λάβρον στόμα — τὴν πολλὴν βοήν.* De locutione *τυμβεύειν τάφῳ* ad El. 399. diximus.

V. 1037. *χλωρὰν ψάμαθον*] Recte Bruncki*us* aliique

Digitized by Google

εἰ γὰρ βλέποντος μὴ ᾽δυνήθημεν κρατεῖν,
πάντως θανόντος γ᾽ ἄρξομεν, κἂν μὴ θέλῃς,
χερσὶν παρευθύνοντες. οὐ γὰρ ἔσθ᾽ ὅπου
λόγων ἀκοῦσαι ζῶν ποτ᾽ ἠθέλησ᾽ ἐμῶν. 1070
καίτοι κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἄνδρα δημότην
μηδὲν δικαιοῦν τῶν ἐφεστώτων κλύειν.
οὐ γάρ ποτ᾽ οὔτ᾽ ἂν ἐν πόλει νόμοι καλῶς
φέροιντ᾽ ἄν, ἔνθα μὴ καθεστήκοι δέος,
οὔτ᾽ ἂν στρατός γε σωφρόνως ἄρχοιτ᾽ ἔτι, 1075
μηδὲν φόβου πρόβλημα μηδ᾽ αἰδοῦς ἔχων.
ἀλλ᾽ ἄνδρα χρή, κἂν σῶμα γεννήσῃ μέγα,

V. 1047. *καθεστήκοι* ex plurimis iisque bonis codd. restitui. Vulgo *καθεστήκῃ*. Brunckius ex uno Par. E. *καθέστη-*

interpretantur pallidam, flavam arenam.

V. 1042. Schol. rec.: *παρευθύνοντες· ἐκτρέποντες. ἀπὸ τῶν μὴ ἐόντων τινὰς βαδίζειν τὴν ἑαυτῶν ὁδόν, ἀλλὰ παρεκκλινόντων αὐτούς.* Significat fere hoc loco: ad obsequium cogere, additumque *χερσίν* videtur eodem sensu, quo v. 27. *ἐκ χειρός* positum vidimus.

V. 1044 — 1059. *καίτοι — λυπώμεθα*] Manifestum est haec, quae ad rem ipsam, de qua agitur, non necessario pertineant, addita a poeta esse, ut civium suorum mores immodestos notaret. Vide ad v. 158 sqq. Similia praecipientem introduxit Creontem in Antig. 663 sqq.

V. 1044. *κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς*] Glossa: *ἴδιόν ἐστιν ἀνδρὸς κακοτρόπου.* De *πρὸς* praepositionis usu ad v. 311 sq. monuimus. Tum verba *ἄνδρα δημότην* appositionis loco addita sunt subiecto, quod continetur infinitivo *κλύειν*. Scriptor prosaicus dixisset *ὄντα ἀστόν*.

V. 1045. Schol. rec.: *μηδὲν δικαιοῦν· μηδαμῶς δίκαιον κρίνειν, τῶν ἐπιστατῶν ἢ τῶν ἀρχόντων ὑπακούειν.*

V. 1046 sq. *καλῶς φέροιντ᾽ ἄν*] *Καλῶς, εὖ, κακῶς φέρεσθαι* dicuntur ea, quae bene aut male procedunt, quibuscum bene aut male agitur. Xenoph. Oecon. V, 17: *εὖ φερομένης τῆς γεωργίας.* Idem Ages. I, 35: *αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ.* Thucyd. II, 60. *καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ᾽ ἑαυτόν.* ERF.

V. 1047. *ἔνθα — δέος*] Id est *εἰ μὴ ἐν αὐτῇ εἴη δέος.* De verbo *καθέστηκα* ad v. 198. diximus. Scholiasta admonuit de dicto Epicharmi: *ἔνθα δέος, ἐνταῦθα καὶ αἰδώς.* Quod vulgo tribuitur Cypriorum scriptori; vide Henrichsen de Cypr. p. 69. Müller. de Cycl. Gr. epico. p. 96. no. 17.

V. 1049. *μηδὲν φόβου — ἔχων*] Supra iam ad v. 552. similibus allatis exemplis docuimus *πρόβλημα ἔχειν φόβου* idem esse atque *προβαλέσθαι* sive potius *προβεβλῆσθαι φόβον.* Quemadmodum autem *ἀσπίδα προβαλέσθαι* dicitur qui scuto defendere se a telis hostium parat, ita exercitus *φόβον καὶ αἰδῶ προβαλέσθαι* dicitur, quando metus et pudor quasi arma sunt,

Digitized by Google

δοκεῖν πεσεῖν ἂν κἂν ἀπὸ σμικροῦ κακοῦ.
δέος γὰρ ᾧ πρόςεστιν αἰσχύνη θ' ὁμοῦ,
σωτηρίαν ἔχοντα τόνδ' ἐπίστασο·
ὅπου δ' ὑβρίζειν δρᾶν θ' ἃ βούλεται παρῇ,
ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
ἐξ οὐρίων δραμοῦσαν εἰς βυθὸν πεσεῖν.
ἀλλ' ἑστάτω μοι καὶ δέος τι καίριον,
καὶ μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν ἡδώμεθα
οὐκ ἀντιτίσειν αὖθις ἂν λυπώμεθα.
ἕρπει παραλλὰξ ταῦτα. πρόσθεν οὗτος ἦν
αἴθων ὑβριστής, νῦν δ' ἐγὼ μέγ' αὖ φρονῶ.

κεν recepit.

V. 1054. παρῇ ex optimis codd. restitui. Vulgo πάρα.

quibus si tectus sit exercitus, perire vel vinci nequeat.

V. 1050. κἂν σῶμα γεννήσῃ μέγα] Apte glossa Brunckii φύσῃ, cuius verbi exemplo poeta synonymum γεννῆσαι accommodavit, solus fortasse Graecorum, qui hodie restant. LOB. De locutione σῶμα φύειν μέγα vide quae ad O. C. 149. et 801 sq. annotavimus.

V. 1052. Schol.: δέος γὰρ ᾧ πρόςεστιν· παρ' Ὁμήρῳ· αἰδομένων δ' ἀνδρῶν πλίονες σόοι, ἠὲ πέφανται (Il. ε, 531. ο, 563.). Cf. Ant. 675 sq.

V. 1054 sq. ὅπου — ταύτην τὴν πόλιν] Sic Philoct. 456 sqq.: ὅπου θ' ὁ χείρων τἀγαθοῦ μεῖζον σθένει κἀποφθίνει τὰ χρηστὰ χὠ δειλὸς κρατεῖ, τούτους ἐγὼ τοὺς ἄνδρας οὐ στέρξω ποτέ. Utroque enim in loco adverbium ὅπου oppositum substantivo est. Simillime Herod. VI, 133: οἱ δέ, ὅκως διαφυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου, et IX, 1: ὅκου δὲ —, τούτους παρελάμβανε. De coniunctivo παρῇ alibi iam monitum est. Eodem modo Eurip. El. 978: ὅπου δ' Ἀπόλλων σκαιὸς ᾖ.

V. 1055 sq. νόμιζε — πεσεῖν] Puta — cecidisse. Sic autem Graeci dicere consueverunt, ubi nos diceremus: puta cadere solere. Locutionis ἐξ οὐρίων et ἐξ οὐρίας δραμεῖν, θεῖν, φέρεσθαι et sim. exempla complura ad hunc locum attulit Lobeckius. Idem commode adscripsit annotationem Scholiastae Aristoph. Vesp. 59: ἀεὶ οἱ ποιηταὶ τὰς πόλεις πλοίοις παραβάλλουσι καὶ Σοφοκλῆς. Cf. O. R. 23 sq. Ant. 163. 994.

V. 1057. Schol.: πάνυ ἀσφαλῶς τὸ καίριον. Lobeckius, perquam apte, inquit, hoc Menelaus dicit ex Spartanorum institutis, qui Timoris aedem consecraverunt iuxta triclinium Ephororum, τὴν πολιτείαν μάλιστα συνέχεσθαι φόβῳ νομίζοντες, monente Plutarcho v. Cleom. c. 9.

V. 1061. αἴθων ὑβριστής] Comparat Lobeck. Lycophr. 109. αἴθων ἐπακτήρ, Platon. Rep. VIII, 559. D. αἴθωσι θηρσὶ καὶ δεινοῖς, Anonymum Suid. T. I. p. 159. θυμὸς φλογώδης,

Digitized by Google

καί σοι προφανῶ τόνδε μὴ θάπτειν, ὅπως
μὴ τόνδε θάπτων αὐτὸς εἰς ταφὰς πέσῃς. 1090

ΧΟΡΟΣ.

Μενέλαε, μὴ γνώμας ὑποστήσας σοφὰς
εἶτ' αὐτὸς ἐν θανοῦσιν ὑβριστὴς γένῃ.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

οὐκ ἄν ποτ', ἄνδρες, ἄνδρα θαυμάσαιμ' ἔτι,
ὃς μηδὲν ὢν γοναῖσιν εἶθ' ἁμαρτάνει,
ὃν δ' οἱ δοκοῦντες εὐγενεῖς πεφυκέναι 1095
τοιαῦθ' ἁμαρτάνουσιν ἐν λόγοις ἔπη.
ἆρ', εἶπ' ἀπ' ἀρχῆς αὖθις· ἦ σὺ φῂς ἄγειν
τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς δεῦρο σύμμαχον λαβών;
οὐκ αὐτὸς ἐξέπλευσεν ὡς αὐτοῦ κρατῶν;

Prudent. Hamart. 546. ignitam ingenium.

V. 1062. *καί σοι προφανῶ*] Vide quae ad v. 1063. annotavimus.

V. 1063. *εἰς ταφὰς πέσῃς*] *Ταφαί* hic et multo magis v. 1109. *τοῦτον ἐς ταφὰς θήσω*, pro *τάφους* positum videtur vel enallage generis, ut ita dicam, Ionica, vel potius quia loca sepulcris destinata *ταφαί* dici possunt, ut proseucha, ambulatio, *περιῳκεῖα*, *βόσις*, *ἄρουσις*, *ἐξαίρεσις*, *ἔμβασις* de locis dici solent. Strabo IX, 412. et 414. *δείκνυται ἐνταῦθα ταφὴ τῶν τελευτησάντων*. Aelian. V. H. XII, 21. *ἐς τὰς πατρῴας ταφάς*. Epigr. Adesp. 632. LOB.

V. 1064 sq. Schol.: *μὴ γνώμας ὑποστήσας σοφάς· ἐπειδὴ τὰ περὶ τῆς εὐπειθείας ἄριστα ἐγνωμολόγησεν. διάκειται μὲν ὁ Χορὸς πρὸς τὸν Τεῦκρον, ὑπεσταλμένως δὲ διαλέγεται διὰ τὸ τοῦ βασιλέως ἀξίωμα.*

V. 1065. *ἐν θανοῦσιν ὑβριστὴς*] Eiusdem generis est *θρασὺν ἔν τινι εἶναι* huius fab. 1315. et *ἐν ἐχθροῖς κότον πνεῖν* Aesch. Choeph. 952. Idem faciunt Latini scriptores. Ita Cicero Parad. III, 1. petulantem esse in virgine, et Philipp. XI, 4, 9. crudelem in hoste, in cive esse dixit. Nos quoque non tantum dicimus gegen jemand freveln, sed etiam an jemand frevelu. Cf. Kritz. ad Sallust. Cat. IX, 2, et Matth. ad Cic. or. Sest. III, 7.

V. 1067. *μηδὲν ὢν γοναῖσιν*] Contrarium est quod posuit poeta O. R. 1469: *ὦ γονῆ γενναῖε*. Similiter Virg. Aen. X, 141. Maeonia generose domo, i. e. ortus e familia nobilissima.

V. 1069. *τοιαῦθ' — ἔπη*] I. e. *τοιαύτας ἁμαρτίας ἁμαρτάνουσιν*, sive *τοιαῦτα φρονοῦσιν*. Vide quae in Cens. p. 83 sqq. expesui. Ceterum *ἔπη* verba sive dicta, *λόγοι* sermones sive orationem significant. Cf. quae ad v. 738. annotavimus.

V. 1073. *ποῦ σὺ στρ. τοῦνδε;*] Apte confert Neujus de *ποῦ* particulae usu O. R. 390: *ποῦ σὺ μάντις εἶ σαφής;* 448: *σὺ γὰρ ἔσθ' ὅπου μ' οἰεῖς*. Philoct. 451: *ποῦ χρὴ τίθεσθαι ταῦτα, ποῦ δ' αἰνεῖν, ὅταν κτλ.* et Elmsl. ad Eur. Heracl. 371.

V. 1076 sq. *οὐδ' ἔσθ' ὅπου — τῷδε σέ*] Hermannus

Digitized by Google

πού σὺ στρατηγεῖς τοῦδε; πού δὲ σοὶ λεὼν
ἕξουτ' ἀνάσσειν, ὧν ὅδ' ἡγεῖτ' οἴκοθεν;
Σπάρτης ἀνάσσων ἦλθες, οὐχ ἡμῶν κρατῶν.
οὐδ' ἔσθ' ὅπου σοὶ τόνδε κοσμῆσαι πλέον
ἀρχῆς ἔκειτο θεσμὸς ἢ καὶ τῷδε σέ.
ὕπαρχος ἄλλων δεῦρ' ἔπλευσας, οὐχ ὅλων
στρατηγός, ὥστ' Αἴαντος ἡγεῖσθαί ποτε.
ἀλλ' ὥσπερ ἄρχεις ἄρχε, καὶ τὰ σἀμὲν ἔπη
κόλαζ' ἐκείνους· τόνδε δ', εἴτε μὴ σὺ φῄς,
εἴθ' ἕτερος στρατηγός, ὃς παρὰς ἐγὼ
θήσω δικαίως, οὐ τὰ σὸν δείσας στόμα.
οὐ γάρ τι τῆς σῆς οὕνεκ' ἐστρατεύσατο
γυναικός, ὥσπερ οἱ πόνου πολλοῦ πλέῳ,

V. 1074. Codex Heidelb. ἥγαγ', cuimodi quid Elmsleio reponendum esse visum est. Malim ἦγεν cum Porsono apud Kidd. p. 194.

haec ita interpretatur: neque usquam tibi maius fuit imperii ius, quo illum dictis parentem haberes, quam illi, quo ipse te. Cui non assentior. Neque enim unquam, quod sciam, θεσμὸς ius significat. Itaque θεσμὸς ἀρχῆς explico lex imperii, ita ut infinitivus κοσμῆσαι, regere vel moderari significans, aptus e substantivo ἀρχῆς pendeat. Non sine acerbitate Teucer hoc dicit: neque magis tu unquam lege tenebaris, ut in illum imperium exerceres, quam ille, ut in te. Scholiasta: οὐδ' ἔστιν που σοὶ πλέον προὔκειτο τοῦτον κοσμεῖν.

V. 1078. ὕπαρχος ἄλλων] e. ὑπ' ἄλλοις ἄρχων, ut ὑφηνίοχος dicitur ὁ ὑπό τινι ἡνίοχος. Cf. Lehrsius de Aristarch. p. 115. Tum verissime monuit Doederlinus Synonym. T. IV. p. 359. ὅλων non masculini, sed neutrius generis esse, cui accessit Lobeckius ad Phryn. p. 390. Lucian. de Luct. §. 6. 209. T. VII. τὴν τῶν ὅλων δεσποτείαν ἔχοντα. Addo Demosth. de F. L. p. 388, 11. ὑπὲρ τῶν ὅλων πείθεις εἰρήνην ἄγειν. Idem c. Androt. p. 598, 13. τὴν γὰρ τῶν ὅλων σωτηρίαν. Adscripsit Fr. Iacobsius Diod. Sic. I, 53. παρακληθῆναι πρὸς τὴν τῶν ὅλων δυναστείαν, locutionem hanc illustrari a Wesselingio l. c. p. 63, 80. admonens.

V. 1080 sq. καὶ τὰ σἐμὲν ἔπη — ἐκείνους] Triclinius: ἐπεὶ ἐνταῦθα ἡ κόλασις διὰ λόγων ἦν. διὰ τοῦτο τὰ ἔπη κόλαζ' ἐκείνους φησίν. Vide quae in Cens. p. 83 sqq. de hac locutione exposui. Illud facile apparet, articulum τά referri ad ea, quae Menelaus dixerat. Sic v. 1226. τὰ δεινὰ ῥήματα.

V. 1082. Schol.: εἴθ' ἕτερος στρατηγός· τὸν περὶ τῆς ἐπιβουλῆς λόγον ἀποφεύγει, ὡς δυσαπάτρεπτον· ἐνδιατρίβει δὲ τῷ ὅτι οὐ πάντων εἰσὶν οἱ ἄρχοντες.

V. 1085. Schol.: οἱ πόνου

Digitized by Google

ἀλλ' οὔνεχ' ὅρκων, οἷσιν ἦν ἐνώμοτος,
σοὶ δ' οὐδέν· οὐ γὰρ ἠξίου τοὺς μηδένας.
πρὸς ταῦτα πλείους δεῦρο κήρυκας λαβὼν
καὶ τὸν στρατηγὸν ἧκε, τοῦ δὲ σοῦ φόβου
οὐκ ἂν στραφείην, ἕως ἂν ἧς, οἷόπερ εἶ.

ΧΟΡΟΣ.

οὐδ' αὖ τοιαύτην γλῶσσαν ἐν κακοῖς φιλῶ.
τὰ σκληρὰ γάρ τοι, κἂν ὑπέρδικ' ᾖ, δάκνει.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ὁ τοξότης ἔοικεν οὐ σμικρὸν φρονεῖν.

V. 1090. ἕως ἂν ἧς ex mea coniectura scripsi pro eo, quod in libris est, ὡς ἂν ἧς. Item ὡς in ἕως mutandum est O. C. 1361. ὥσπερ ἂν ζῶ σοῦ φονέως μεμνημένος, et Phil. 1330. ὡς ἂν οὗτος ἥλιος κτλ. Similiter apud Platon. de Rep. IV, 423. ἕως ἂν ἡ πόλις οἰκῇ, et Tim. 78. D. ἕωσπερ ἂν ἡ πόλις ξυνεστήκῃ, nuper demum e paucis codd. ἕως pro ὡς restitutum est. Nihil πολλοῦ πλέφ· οἱ φιλοκίνδυνοι, οἱ πλήρεις τῶν πόνων· λέγει δὲ τοὺς μισθοφόρους· οὐχ ὥσπερ μισθοφόρος τις ἐπὶ μισθῷ ἐστρατεύσατο. Recte Neuius inesse monet in his verbis miserationem eorum, qui omnibus Atridarum imperiis obedire coacti sint.

V. 1086. Schol.: ἀλλ' οὔνεχ' ὅρκων· τῶν γὰρ ἀριστέων συνελθόντων ἐπὶ τὴν τῆς Ἑλένης μνηστείαν ὁ Τυνδάρεως πάντας ὅρκους ἀπῄτησε συναγωνίζεσθαι τῷ γαμοῦντι αὐτὴν καὶ στρατεύειν, εἴ τις ἁρπαγὴ γένοιτο περὶ τὴν Ἑλένην τῷ γήμαντι. Cf. fabulam Aiacis not. 6.

V. 1087. οὐ γὰρ ἠξίου] Non enim aestimabat. De qua verbi ἀξιοῦν significatione Porsonus ad Eur. Hec. 319. egit.

V. 1088. πλείους — κήρυκας] Patet Menelaum unum aut plures secum adduxisse praecones. Hos saepius in fabulis veterum ad pompam introduci Eustathius docet p. 780: οἱ κήρυκες οὐδ' ὅλως προσφωνοῦνται, ἀλλ' ἀργὰ καὶ νῦν παρεισάγονται πρόσωπα, ὁπρῖα πολλὰ καὶ ὕστερον ποιοῦσιν οἱ σκηνικοί. Talia Theseum, Thoantem, Theoclymenum sequuntur ἀνώνυμα πρόσωπα, ut Themistius vocat Or. XXI. 263. sive κωφὰ δορυφορήματα Plutarch. an seni resp. p. 791. C. T. II., de quibus vide Spanhem. ad Iulian. Caes. p. 52. ed. Heus. LOB.

V. 1088 sqq. πρὸς ταῦτα — οἷόπερ εἶ] Adverte hoc dicere Teucrum: quapropter, quamvis etiam pluribus stipatus praeconibus ipsoque cum Agamemnone redeas, tamen minime curabo strepitum tuum, quamdiu talis eris, qualem te nunc praestitisti.

V. 1089 sq. τοῦ δὲ — στραφείην] Eundem quem verbum compositum ἐπιστρέφεσθαι hoc loco verbum simplex στρέφεσθαι casum adsciscit, de quo ad v. 745. dixi. Significat autem στρέφεσθαι idem quod ἐντρέπεσθαι v. 90. positum.

V. 1090. ἕως ἂν ἧς — εἶ]

Digitized by Google

ΤΕΥΚΡΟΣ.

αὐ γὰρ βάνευσον τὴν τέχνην ἐκτησάμην.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

μέγ' ἄν τι κομπάσειας, ἀσκὸν εἰ λάβοις.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

κἂν φιλὸς ἀρκέσαιμι σοί γ' ἁπλισμένῳ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἡ γλῶσσά σου τὸν θυμὸν ὡς θεωὸν τρέφει.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ξὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μέγ' ἔξεστιν φρονεῖν.

autem profecto causae est, cur Tragicos nolimus statuere ἕως una syllaba pronuntiasse, apud quos sciamus monosyllaba esse νεώς, λεώς, θεῶν, Κρέων et alia plurima, quae et Seidlerus de Verss. Dochm. p. 49. congessit et ego Advers. in Phil. p. 37. Contra ad incredibilia et inaudita confugiunt qui vulgatum ὡς in locis illis tuendum putant. Brunckius hic ἕως' ἂν ἧς scripsit.

Quamdiu eris, qualis es. Sic Plato Phaedr. 243. E: ἕως ἂν ἧς, ὃς εἶ. Lucian. Tox. 34. T. II. p. 543: οὔτε γὰρ αὐτὸς δεῖσθαι τῶν χρημάτων, ἕως' ἂν αὐτὸς ᾖ, ὅπερ ἐστὶν ἀρκεῖσθαι ὀλίγοις δυνάμενος.

V. 1093. ὁ τοξότης] Sagittarios heroicis temporibus non minore quam ceteros bellatores dignitate fuisse docent Schol. Il. λ, 385. In contrarium venit Procopius Pers. I, 1, p. 6. C: τοῖς παρ' Ὁμήρῳ τοξεύουσι καὶ ὑβρίζεσθαι ἀπὸ τῆς τέχνης ὀνομαζομένοις ξυνέβαινε, illo ipso Paridis convicio ductus, quod veteres Homeri interpretes hunc valere negant; quanquam sunt etiam qui nomen ἰόμαχος hunc in modum interpretentur. Sed iam bellis Persicis hoc genus armaturae fere ex usu recessisse et postremo apud solos restitisse Cretenses Pausanias testatur I, 23, 4. Hinc artis contemtus, quem prae se fert Laco apud Plutarch. Apophth. Lacc. p. 874. T. VI: οὐ μέλει μοι τούτου, ὅτι ἀποθανοῦμαι, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ γυνιδος τοξότου, quemque Tragici et Philostratus Her. p. 676. ad priscam aetatem transferunt. LOB.

V. 1094. οὐ γὰρ βάνευσον κτλ.] Hoc dicit: neque enim illiberalis haec ars est, quam possideo, i. e. cuius peritus sum. De adiectivo βάνευσος conferri Hermannus Valcken. Animadv. ad Ammon. III, 14. iubet.

V. 1096. Schol.: κἂν φιλὸς ἀρκέσαιμι· τὰ τοιαῦτα σοφίσματα οὐκ οἰκεῖα τραγῳδίας· μετὰ γὰρ τὴν ἀναίρεσιν ἐπεκτεῖναι τὸ δρᾶμα θελήσας, ἐψυχρεύσατο καὶ ἔλυσε τὸ τραγικὸν πάθος. Eiusmodi perversa iudicia etiam nostra aetate viri quidam docti de hac parte fabulae fecerunt, contra quos alio tempore locoque mihi dicendum est.

V. 1097. ἡ γλῶσσά — τρέφει] Verbis fortem esse Teucrum clamat. Paucioribus verbis idem dixit v. 1142. γλώσσῃ θρασύν. De τρέφειν verbi usu ad v. 495. admonui.

Digitized by Google

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

δίκαια γὰρ κόνδ' εὐτυχεῖν κτείναντά με;

ΤΕΥΚΡΟΣ.

κτείναντα; δεινόν γ' εἶπας, εἰ καὶ ζῇς θεῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

θεὸς γὰρ ἐσώζει με, τῷδε δ' οὔχομαι.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

μὴ νυν ἀτίμα θεοὺς θεοῖς σεσωσμένας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἐγὼ γὰρ ἂν φέξαιμι δαιμόνων νόμους;

ΤΕΥΚΡΟΣ.

εἰ τοὺς θανόντας οὐκ ἐᾷς θάπτειν φαεῖν.

V. 1103. Pro *νόμους* cod. *Γ. γένος, Δ. νόμους, γρ. γένος.* Lips. b. *νόμους, γρ. καὶ γένει.* Aug. b. *γένος*, adscripto *νόμους*.

V. 1099. Schol.: *κτείναντά με· ὅσον ἦκεν ἐφ' ἑαυτῷ κτείναντά με.* Auget rem Menelaus, cuius insolentiam notare poetam voluisse iam supra monui, quum id fecisse Aiacem dicit, quod facere tantum voluisse eum dicere debebat. Certe sic de conatu Aiacis loquitur, quasi nihil interesset, utrum ille se occiderit, an occidere tantum cogitarit. Similiter a P. Virgilio Aen. III, 256. caedes dicitur pro caede tentata.

V. 1100. Schol.: *δεινόν· ὁ μὲν εἶπεν, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, ὁ δὲ τῆς φωνῆς ἀντιλαμβάνεται· τὸ δὲ τοιοῦτο κωμῳδίας μᾶλλον ἢ τραγῳδίας.* Mirum hoc quoque iudicium. Nam quis unquam reprehenderet Teucrum, si his verbis usus esset: non te occidit, sed occidere tantum voluit; aliud est autem fecisse aliquid, aliud, voluisse aliquid facere. Hoc ipsum autem quod brevius dixit, ut paucis rideret Menelai iactationem, num propterea posuisse aliquid, quod alienum a dignitate tragoediae esset, existimari potest? Adde quae in Cens. p. 178 sq. exposui.

V. 1101. *τῷδε δ' οὔχομαι*] Adscripsit Lobeckius Epigr. de Bianore Anthol. Plan. n. 276: *κτεινόμεθ' ἀνθρώποις, ἰχθύσι σωζόμεθα.* Herod. I, 124: *κατὰ μὲν τοῦτον προθυμίαν τέθνηκας, κατὰ δὲ τοὺς θεοὺς περιεῖς.* Eur. Alc. 666: *τέθνηκε τοὐμοὶ σέ.* Xen. Cyr. V, 4, 11: *τὸ ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δὲ ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι.* M. Tullius or. Philipp. II. c. 12: Etenim omnes boni, quantum in ipsis fuit, Caesarem occiderunt.

V. 1102. *μὴ νυν ἀτίμα*] De *μὴ νυν* particulis ad Ant. 699. diximus. Tum Lobeckius, unicum, inquit, hoc verbi *ἀτιμᾶν* exemplum est, quod apud Tragicos invenitur; quare Elmsleius *ἄτιζε* vel *ἀτίμου* corrigendum putat, idque etiam confirmari ait Scholio: *ἀτίμους πρίει· ἀτιμάζω τὸ καταφρονῶ, ἀτιμῶ δὲ ἄτιμον ποιῶ*, quo magis vocabuli usus forensis quam huius loci intellectus declarari videtur.

V. 1103. *ἐγὼ γὰρ ἂν κτλ.*] De hoc optativi usu apte adscripsit Lobeckius Aristoph. Av. 819: *ἐγὼ θείμην ἄν;* Vesp. 1160: *ἐγὼ γὰρ ἂν τλαίην;* Stra-

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

τούς γ' αὐτὸς αὐτοῦ πολεμίους. οὐ γὰρ καλόν.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ἦ σοὶ γὰρ Αἴας πολέμιος προὔστη ποτέ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

μισοῦντ' ἐμίσει· καὶ σὺ τοῦτ' ἠπίστασο.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

κλέπτης γὰρ αὐτοῦ ψηφοποιὸς εὑρέθης.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἐν τοῖς δικασταῖς κοὐκ ἐμοὶ τόδ' ἐσφάλη.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

πόλλ' ἂν φανῶς λάθρᾳ σὺ πλέψειας κακά.

bon. XIV. 952: ἐγὼ ταύτην θαῤῥήσαιμ' ἂν λέγειν νοσερᾶν; Liban. Declam. T. I. 191: τὸ λέγειν μέμφιν ἂν ἐνέγκαι; Ceterum confer huius fab. 1343; οὐ γάρ τι τοῦτον, ἀλλὰ τοὺς θεῶν νόμους φθείροις ἄν.

V. 1104. Schol.: ταῦτα καὶ ἐν Ἀντιγόνῃ. Vide eius fab. 450 sqq. 519 sqq. 1070 sqq. huius fab. 1343 sqq. De addito παρών cf. 1156. 1384. et quae ad Trach. 418 sq. annotavi.

V. 1105. τοὺς — πολεμίους] Scil. οὐκ ἐῶ θάπτειν. De ἑαυτοῦ cf. Rost. §. 99, 3. not. 4., de αὐτὸς ἑαυτοῦ Matth. §. 468, 6. Ceterum hic quoque auget rem Menelaus, quum Aiacem hostem suum fuisse dicit, unde factum, ut ex eo Teucer quaereret: ἦ — ποτέ;

V. 1107. μισοῦντ' ἐμίσει] Ne male omissum pronomen ἐμέ vel μέ dicas, scito hoc proprie dici a Menelao, oderat aliquem, qui ipsum oderat, i. e. oderat me, qui ipsum oderam. Verba καὶ σὺ τοῦτ' ἠπίστασο recte monuit Erfurdtius ideo adiecta esse a Menelao, ut ostenderet inutilem fuisse Teucri interrogationem.

V. 1108. κλέπτης γὰρ κτλ.] Breviter et acerbe respondet Teucer, hoc dicens: ac iure te quidem odio habebat; nam etc. Pindarus Nem. VIII, 45: κρυφίαισι γὰρ ἐν ἀπάταις Ὀδυσσῆ Δαναοὶ θεράπευσαν· χρυσείων δ' Αἴας στερηθεὶς ὅπλων φόνῳ κάλυψεν, ad quem locum Dissenius p. 447: „κρυφίαις ἐν ψάφοις significat," inquit, „ni fallor, dolosis suffragiis; factum enim erat fraudulentis praestigiis quorundam, ut Ulixes maiorem partem suffragiorum haberet. Fuit inter hos Menelaus, de quo Teucer apud Sophoclem Ai. 1114. conqueritur, comparans eum cum praestigiatoribus, qui calculos aut globulos tanta cum dexteritate movent et alio transferunt, ut oculos spectantium fallant, de quibus dixit Casaubonus ad Athen. I. p. 19. B. His igitur occultis suffragiorum praestigiis victoriam parabant Ulixi." — Fr. Iacobsius adscripsit Eustath. ad Od. θ. p. 1601: τί δὲ δηλοῖ ὁ ψηφοκλέπτης, εἴσεταί τις εὑρὼν Σοφοκλέους τὸ κλέπτης γὰρ αὐτοῦ ψηφοποιὸς εὑρέθης.

V. 1109. ἐν τοῖς — ἐσφάλη] Per iudices, non per me hoc peccatum est. De ἐν praepositionis usu vide Matth. ad Eur. Hippol. 328.

V. 1110. πλέψειας κακά] Digitized by Google

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

τοῖσδ' εἰς ἀνίαν ταὖπος ἔρχεταί τινι.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

οὐ μᾶλλον, ὡς ἔοικεν, ἢ λυπήσομεν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἓν σοι φράσω. τόνδ' ἐστὶν οὐχὶ θαπτέον.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

σὺ δ' ἀνταμούσει τοῦτον, ὡς τεθάψεται.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἤδη ποτ' εἶδον ἄνδρ' ἐγὼ γλώσσῃ θρασὺν
ναύτας ἐφορμήσαντα χειμῶνος τὸ πλεῖν,
ᾧ φθέγμ' ἂν οὐκ ἂν εὗρες, ἡνίκ' ἐν κακῷ
χειμῶνος εἶχετ', ἀλλ' ὑφ' εἵματος κρυφεὶς
πατεῖν παρεῖχε τῷ θέλοντι ναυτίλων.
οὕτω δὲ καὶ σὲ καὶ τὸ σὸν λάβρον στόμα
σμικροῦ νέφους τάχ' ἄν τις ἐκπνεύσας μέγας
χειμὼν κατασβέσειε τὴν πολλὴν βοήν.

De locutione κλέπτειν κακά ad 188 diximus.

V. 1111. ἔρχεταί τινι] Obliquе loquitur, Teucrum significans.

V. 1112. οὐ μᾶλλον] Scilicet εἰς ἀνίαν μοι ἔρχεται, i. e. οὐ μᾶλλον λυπηθήσομαι ἐγώ.

V. 1114. τοῦτον, ὡς τεθάψεται] Eodem attractionis genere dictum Phil. 649: ὡς ἤκουσα τοὺς ναύτας, ὅτι σοὶ πάντες εἶεν συννεναυστοληκότες. Eur. Or. 1557: ἠκούσα γάρ δὴ τὴν ἐμὴν ξυνάορον, ὡς οὐ τέθνηκεν, et alibi.

V. 1116. χειμῶνος τὸ πλεῖν] De articulo infinitivo praeposito ad v. 114. diximus. Duplicem accusativum verbo ἐφορμᾶν adiunctum esse Lobeckius monet eodem modo, ut παρορμᾶν τινά τι, παρακαλεῖσθαι, ἐνάγειν τινά τι dicatur, coll. quae ad Phryn. 439. exposuit.

V. 1117. ᾧ φθέγμ' ἂν οὐκ ἂν εὗρες] Noli putare ᾧ pro οὗ positum esse, quod ipsum poeta, si aptum iudicasset, sine dubio posuisset; sed significat ᾧ — εὑρεῖ cui, i. e. apud quem vocem non facile reperieses. De sententia adscripsit Lobeckius Aristoph. Lys. 361: φωνὴν ἂν οὐκ ἔν εἶχε. Appian. Bell. Civ. 1, 95: οὐδὲ φωνὴν ἔτι οὐδενὸς ἔχοντος ὑπ' ἐκπλήξεως.

V. 1118. ὑφ' εἵματος κρυφεὶς] Summae formidinis et desperationis indicium. Vide quae ad v. 240. annotavimus.

V. 1119. πατεῖν — ναυτίλων] Vel Sophoclis versum vel proverbium vulgo tritum Lobeckius monet Platonem expressisse Theaet. p. 135. A: ἐὰν δὲ πάνυ ἀπορήσωμεν, ταπεινωθέντες τῷ λόγῳ, παρέξομεν ὡς ναυτιῶντες πατεῖν τε καὶ χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούληται, et imitatum esse Synesium Ep. IV. 163. D: μεθῆκεν ὁ κυβερνήτης τὸ πηδάλιον καὶ καταβαλὼν ἑαυτὸν πατεῖν παρεῖχε τῷ θέ-

Digitized by Google

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ἐγὼ δέ γ' ἄνδρ' ὄπωπα μωρίας πλέων, 1150
ὃς ἐν κακοῖς ὕβριζε τοῖσι τῶν πέλας.
πρὸς αὐτὸν εἰσιδών τις ἐμφερὴς ἐμοὶ
ὀργὴν θ' ὁμοῖος εἶπε τοιοῦτον λόγον·
ὦνθρωπε, μὴ δρᾶ τοὺς τεθνηκότας κακῶς· 1155
εἰ γὰρ ποιήσεις, ἴσθι πημανούμενος.
τοιαῦτ' ἄνολβον ἄνδρ' ἐνοιθέτει παρών.
ὁρῶ δέ τοί νιν, κἄστιν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ,
οὐδείς ποτ' ἄλλος ἢ σύ. μῶν ἡνιξάμην;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ἄπειμι· καὶ γὰρ αἰσχρόν, εἰ πύθοιτό τις,
λόγοις κολάζειν, ᾧ βιάζεσθαι παρῇ. 1160

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ἄφερπέ νυν. κἀμοὶ γὰρ αἴσχιστον κλύειν
ἀνδρὸς ματαίου φλαῦρ' ἔπη μυθουμένου.

V. 1133. *παρῇ* ex Ls. a pr. m. Lb. *F. Δ.* Aug. b. et Lips. b. recepi. Vulgo *πάρα*. Vide ad v. 1054.

λοντι ναυτίλων. Idem de locutione *τῷ θέλοντι ναυτίλων* adscripsit Eur. Iph. A. 340. *τῷ θέλοντι δημοτῶν*. Plutarch. Cim. c. 10. *τῶν δημοτῶν τῷ βουλομένῳ*. Eum. c. 18. *τῷ βουλομένῳ τῶν φίλων*. Denique de suppresso pronomine *ἑαυτόν* vide Stallbaum. ad Plat. Gorg. p. 476. D. extr.

V. 1120. *καὶ σὲ καὶ τὸ σὸν λάβρον στόμα*] Non solum epexegetica sunt postrema verba, sed etiam vim addunt orationi, ut Iph. A. 393. *ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος*. Schol. Ven. ad Θ, 496: *Δημοσθένης πῦξον τὴν Μειδίου κακίαν φησί· καταδείσαντες τοῦτον καὶ τὸ τούτου θράσος*. Demosth. c. Aristog. II. 801, 27: *οὐδεὶς ἀντιλέγειν ἐπιχειρήσει πλὴν Ἀμυντογείτονος τουτουΐ καὶ τῆς τούτου τόλμης καὶ πονηρίας*. Agatho Athen. X. 445. C: *ἀπολεῖς μ' ἐρωτῶν καὶ σὺ χὠ νέος τρόπος*. Lucretius I, 7: te fugiunt venti adventumque tuum. LOB. Ceterum ex vulgari loquendi consuetudine genitivus debebat poni *τοῦ σοῦ λάβρου στόματος*, aptus e substantivo *τὴν πολλὴν βοήν*. Sed vide quae ad v. 1035 sq. annotavi.

V. 1121. *σμικροῦ νέφους*] Wesselingius, describitur, inquit, his verbis procella sive ventus, quem *ἐκνεφίαν* vocant, i. e., ut explicant grammatici, *ἐκ νέφους ἄνεμον*. Cf. Senec. Quaest. nat. V, 12. et Aristot. Problem. V, 26. p. 184. ed. Sylb.

V. 1124. *τῶν πέλας*] Sic El. 551. Ant. 479.

V. 1126. Schol.: *ὀργήν· τὸν τρόπον*. Cf. v. 640.

V. 1129. *ἄνολβον*] Infelicem, miserum. Sic Ant. 1026. 1265. Similem usum adiectivi *δύστηνος* esse constat.

V. 1134. Schol.: *οὐδαμῇ ὑπεί-*

ΧΟΡΟΣ.

ἔστω μεγάλης ἔριδός τις ἀγών.
ἀλλ' ὡς δύνασαι, Τεῦκρε, ταχύνας
σπεῦσον κοίλην κάπετόν τιν' ἰδεῖν
τῷδ', ἔνθα βροτοῖς τὸν ἀείμνηστον
τάφον εὑρόντα καθέξει.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

καὶ μὴν ἐς αὐτὸν καιρὸν οἵδε πλησίοι
πάρεισιν ἀνδρὸς τοῦδε παῖς τε καὶ γυνή,
τάφον περιστελοῦντε δυστήνου νεκροῦ.
ὦ παῖ, πρόσελθε δεῦρο, καὶ σταθεὶς πέλας
ἱκέτης ἕλαψαι πατρός, ὅς σ' ἐγείνατο,

καὶ ὁ Τεῦκρος· κἀμοὶ δέ, φησίν, αἰσχιστόν ἐστιν ἀνέχεσθαι σοῦ φίλαρχοῦντος.

V. 1136. ἔριδος τις ἀγών] Recte monet Lobeckius genitivum addi ad distinguenda varia certaminum genera, ut Trach. 20. εἰς ἀγῶνα μάχης, quod idem posuit Euripides Andr. 725. et Heracl. 798., Plutarch. Sull. c. 4. et Lucull. c. 15. ἀγὼν πολέμου, Eur. Phoen. 944. λόγων ἀγών. Lucret. IV, 841. et Liv. XXXVI, 19. certamen pugnae.

V. 1137 sq. ταχύνας σπεῦσον] Eodem sensu dictum, qui O. R. 861. πίμπω ταχύνασα, ita ut sit σπεῦδε ταχέως, qua locutione usus est Aristophanes Eqq. 495. Thesm. 277.

V. 1138 sq. κάπετόν τιν' ἰδεῖν τῷδ'] Apte comparat Schaeferus Theocr. XV, 2: ὄρη δίφρον, Εὐνόα, αὐτῷ. Similis est apud Latinos scriptores verbi videre usus. Sic Terent. Heaut. III, 1, 50: asperum, pater, hoc vinum est; aliud lenius sodes vide. Cicero Quaest. Tusc. III, 19: demus scutellam dulciculae potionis; aliquid videamus et cibi.

V. 1139. Schol.: ἔνθα βροτοῖς· τὸν ἐσόμενον τοῖς ἀνθρώποις τάφον ἀείμνηστον. Itaque verba sic videntur collocanda fuisse: τὸν βροτοῖς ἀείμνηστον. Sed similia exempla attulit Matth. §. 278. not. 2.

V. 1140. Schol.: εὑρόντα· σεσημμένον, σκωληκόδη. Cf. Passov. Lex. Gr. sub hac voce, recte monens significare εὑρώσεις et hic et alias in locis similibus tenebricosum.

V. 1141 sqq. Schol.: πάρεστιν ἡ Τέκμησσα μετὰ τοῦ παιδός· οὐχ ὅτι δὲ ἱκανὰ τὰ πρόσωπα φυλάξαι τὸ σῶμα, ἀλλ' ὅτι νικῆσαι δυνατά.

V. 1145. πατρός, ὅς σ' ἐγείνατο] Similia ad El. 334 sq. attulimus.

V. 1146. Schol.: προστρόπαιος· προστεταραμμένος αὐτῷ ἢ ἱκτεύων. Vera posterior interpretatio est. Vide quae ad v. 812. annotavimus.

V. 1147. κόμας] Notum iam ex Homero est in honorem mortuorum cognatos amicosque crines ex capite suo abscidisse abscissosque aut corporibus mortuorum aut sepulcris iniecisse. Cf. Il. ψ, 135 sq. 141. 151 sqq. Eurip. Or. 128. Iph. T. 172 sq.

Digitized by Google

θάπει δὲ προστρόπαιος ἐν χεροῖν ἔχων
κόμας ἐμὰς καὶ τῆςδε καὶ σαυτοῦ τρίτου,
ἱκτήριον θησαυρόν. εἰ δέ τις στρατοῦ
βίᾳ σ' ἀποσπάσειε τοῦδε τοῦ νεκροῦ,
κακὸς κακῶς ἄθαπτος ἐκπέσοι χθονός,
γένους ἅπαντος ῥίζαν ἐξημημένος
αὕτως, ὅπωσπερ τόνδ' ἐγὼ τέμνω πλόκον.
ἔχ' αὐτόν, ὦ παῖ, καὶ φύλασσε, μηδέ σε
κινησάτω τις, ἀλλὰ προσπεσὼν ἔχου.
ὑμεῖς τε μὴ γυναῖκες ἀντ' ἀνδρῶν πέλας
παρέστατ', ἀλλ' ἀρήγετ', ἕς τ' ἐγὼ μόλω
τάφου μεληθεὶς τῷδε, κἂν μηδεὶς ἐᾷ.

Troad. 480. 1182. Hel. 1203 sqq. et Kirchmann. de Fun. Rom. I, 2. c. 14. Item diu post mortem iidem mortuorum sepulcris cincinnos imponebant, ut eorum sibi favorem auxiliumque pararent. Cf. Soph. El. 52. 900 sqq. et imprimis v. 448—454. — De addito nomine τρίτου vide ad O. C. 8.

V. 1148. Schol.: ἱκτήριον θησαυρόν· τὸ ἱκέσιον κτῆμα· λέγει δὲ τὰς τρίχας. Quo consilio ramis olivae velabantur (vide ad O. R. 3.) qui auxilium alicuius implorabant, ut violari ne possent, eodem Eurysaces hoc loco a Teucro videtur iuberi, crines illos abscissos manu tenere, tamquam signum supplicis, cui vim inferre nefas putabatur esse. Hanc ob causam appellatos eos esse ἱκτήριον θησαυρόν iudico.

V. 1148 sq. εἰ δέ τις — ἀποσπάσειε] De optativi ratione ad v. 898. monuimus.

V. 1150. ἄθαπτος — χθονός] Eiectum e patria carere sepultura eum vult, qui Eurysacem a corpore Aiacis abstrahat. Laborasse autem sedulo veteres Graecos scimus, non tantum ut sepelirentur mortui, sed etiam ut terra patria conderentur. Cf. Ant. 1203. De locutione ἐκπεσεῖν χθονός, ex patria eiici significante, confer O. C. 766.: οὗ ἦν μοι τύχοις ἐκπεσεῖν χθονός.

V. 1151. γένους — ἐξημημένος] Omni eius genere radicitus exstirpato. Cf. Ant. 595 sq. et de structura Matth. §. 424, 2. 3. Rost. §. 112, 6. 7.

V. 1152. ὅπωσπερ — πλόκον] Haec dicentem puta Teucrum e capite suo crines abscidisse.

V. 1154. προσπεσὼν ἔχου] Verbum προσπίπτειν non raro de iis dicitur, qui in genua procumbunt, quod facere hic iubet Teucer Eurysacem. Cf. O. C. 1157: φασίν τιν' — προσπεσόντα πως βωμῷ καθῆσθαι τῷ Ποσειδῶνος, et Trach. 904. βωμοῖσι προσπίπτουσα. Tum ἔχου, ad quod intelligendum τοῦ νεκροῦ, eodem sensu positum, quo paullo ante ἔφαψαι.

V. 1157. Schol.: κἂν μηδεὶς ἐᾷ· ἀπονενοημένου, φασί, τὰ πάντα ἐπὶ αὐτῷ ἀνατιθέναι, ὅτι μόνος κρατήσει τῶν ἐχθρῶν βιαζομένων· ἠτέον οὖν, ὅτι ὑπὸ φιλοστοργίας πάντα λέγει ὑπομένειν.

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

(στροφὴ α'.)

Τίς ἄρα νέατος ἐς πότε λήξει πολυπλάγκτων ἐτέων ἀριθμός, 1185

τὰν ἄπαυστον αἰὲν ἐμοὶ δορυσσοήτων μόχθων ἄταν ἐπάγων ἀνὰ τὰν εὐρώδη Τροίαν, 1190 δύστανον ὄνειδος Ἑλλάνων;

V. 1161. δορυσσοήτων ex La. restitui. Vulgo δορυσσόντων.

V. 1163. Olim ἀν' εὐρώδη Τροΐαν ex Dindorfii coniectura scripseram. Nunc ut in re incerta et hic et in antistropha codicum scripturam quamvis vitiosam retinere satius duxi. Accedit

V. 1158—1194. Τίς ἄρα — Ἀθάνας] Deplorat Chorus innumerabiles, quibus bello Troiano obrutus sit, labores et calamitates. Quas qui antea levarit Aiax quum immiti fato absumtus sit, relicta Troade in patriam reverti cupit.

V. 1158 sq. τίς ἄρα κτλ.] Mirum quantum languebit oratio, si commate post νέατος posito cum Lobeckio ad νέατος intellexeris ἔσται. Immo certum est iungenda esse verba νέατος λήξει. Maluit enim poeta pro tenui verbo ἔσται eiusmodi ponere, quod non solum absolvendae orationi inserviret, sed etiam novam ei vim adderet. Similia exempla in Advers. in Phil. p. 51 sq. attuli. Neque in eo quicquam offensionis, quod duplex interrogatio τίς et ἐς πότε, quarum posteriore prior explicatur accuratius, uno comprehensa membro est. Vide quae ad Ant. 399. annotavimus. Denique quo sensu ἔτη dicantur πολύπλαγκτα, ad Ant. 601 sq. explicavi.

V. 1160. τὰν ἄπαυστον — ἄταν] De addito articulo confer El. 167. τὸν ἀνήνυτον οἶτον ἔχουσα κακῶν.

V. 1161 sq. δορυσσοήτων μόχθων] Ut dictum est πλάνος et πλάνης, γυμνός et γυμνής, ψιλός et ψιλής, ita bene docuit Theod. Bergkius in Zimmermanni Diariis Antiq. fasc. I. anni 1836. n. 7. p. 57. poetas tragicos pro δορυσσόος etiam hac forma δορυσσόης usos esse, quam idem verissime restituit in Eur. Heracl. 773., ubi contra metrum vulgo δορύσσοντα scribebatur. Nunc non dubium, quin Euripides scripserit: πόρευσον ἄλλᾳ τὸν οὐ δικαίως τᾷδ' ἐπάγοντα δορυσσόητα στρατὸν Ἀργόθεν. Neque in eo haerendum, quod μόχθοι dicuntur δορυσσόητες. Simillime dixit Euripides El. 442. ἀσπίστοι μόχθοι, Aeschylus Ag. 404. ἀσπίστορες κλόνοι λόγχιμοί τε καὶ ναυβάται ὁπλισμοί, et Theogn. 965. δορυσσόος πόνος, quos locos attulit Lobeckius. Recte Scholiasta: τουτέστι τῶν κατὰ πόλεμον μόχθων, πολεμικῶν.

V. 1163. εὐρώδη Τροίαν] Idem est atque Homericum Τροίην εὐρείαν. Derivandum enim

Digitized by Google

(ἀντιστρ. α'.)

ὄφελε πρότερον αἰθέρα δῦναι μέγαν ἢ τὸν πολύκοινον Ἄιδαν
κεῖνος ἀνήρ, ὃς στυγερῶν
ἔδειξεν ὅπλων
Ἕλλασιν κοινὸν Ἄρη·
ἰὼ πόνοι πρόγονοι πόνων·
κεῖνος γὰρ ἔπερσεν ἀνθρώπους.

(στροφὴ β'.)

ἐκεῖνος οὔτε στεφάνων

quod ipsum vocabulum εὐρώδη vitii suspicionem movere potest.

V. 1168. Ἕλλασιν ipse scripsi. Libri Ἕλλασι.

V. 1169. Olim ἰὼ πόνοι πρόπονοι ex G. Dindorfii coniectura scripseram. Nunc vulgatam scripturam retinere placuit. Vide ad v. 1163.

εὐρώδης ab εὐρύς, ut ex βραχύς et τραχύς facta sunt βραχώδης et τραχώδης. Cf. Lobeck. ad Phryn. p. 541. Vide tamen quae in nota critica monita sunt.

V. 1164. δύστανον — Ἑλλάνων] Vix opus est moneri, appositionem hanc non ad nomen ἄταν, sed ad Τροίαν spectare, quae magno dedecori Graecis esse dicitur, quod in ea expugnanda tot annos non sine magna clade consumserint. Tum δύστανον ὄνειδος fere idem est atque αἰσχρὸν ὄνειδος, quod Phil. 842. positum est. Denique de genitivo Ἑλλάνων cf. Valcken. ad Eur. Phoen. p. 310.

V. 1165. ὄφελε — Ἄιδαν] Eadem est verbi δῦναι et cum αἰθέρα et cum ᾍδαν coniuncti significatio subeundi, aptequedicitur αἰθέρα δῦναι, ut ab Homero νέφεα δῦναι, qui ita tollitur in caelum, ut nubibus obductus hominum aspectui eripiatur. De sententia confer Hom. Il. ζ, 345. Od. ν, 63 sqq. Trach. 953 sq. Phil. 1092. Eur. Ion. 796: ἀν' ὑγρὸν ἀμπταίην αἰθέρα πρόσω γαίας Ἑλλανίας, ἀστέρας ἑσπερίους, οἷον οἷον ἄλγος ἔπαθον.

V. 1166 sqq. ὃς στυγερῶν — Ἄρη] Qui Graecis invisorum armorum communem pestem monstravit. Significari videtur Tyndareus, qui belli a Graecis contra Troianos gesti primus auctor fuisse dicitur. De nomine Ἄρης, pestem significante, ad v. 687. dixi, de locutione κοινὸς Ἄρης confer Hom. Il. σ, 309. et Eur. Phoen. 1572: κοινὸν Ἐνυάλιον.

V. 1169. ἰὼ — πόνων] Totum versiculum pro interiectione esse apparet.

V. 1170. ἔπερσεν ἀνθρώπους] De verbo πέρθειν similiter usurpato vide quae ad v. 874. attuli exempla.

V. 1171 sqq. Schol.: ἐκεῖνος οὔτε στεφάνων· ἐκεῖνος ὁ εὑρὼν τὰ ὅπλα, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, οὐ στεφάνων, οὐ κύλικος, οὐκ αὐλῶν τέρψιν μοι ἔνειμεν, ἀλλὰ πᾶν, φησί, τερπνὸν ἐξέκοψεν. ἥδιστος δὲ ὢν ὁ Σοφοκλῆς πάλιν ἐπὶ τὸ ἴδιον ἦθός ἐκλινεν ἐν τοῖς μέλεσιν· ὅθεν καὶ μέλιττα ἐκλήθη.

V. 1171. στεφάνων] Co-

Digitized by Google

οὔτε βαθειᾶν κυλίκων
νεῖμεν ἐμοὶ τέρψιν ὁμιλεῖν,
οὔτε γλυκὺν αὐλῶν ὄτοβον,
δύσμορος, οὔτ' ἐννυχίων
τέρψιν ἰαύειν.
ἐρώτων δ', ἐρώτων ἀπέπαυσεν, ὦ-
μοι. κεῖμαι δ' ἀμέρμνος οὕ-
τως, ἀεὶ πυκιναῖς δρόσοις
τεγγόμενος κόμας,
λυγρᾶς μνήματα Τροίας.

(ἀντιστρ. β'.)

καὶ πρὶν μὲν οὖν ἐννυχίου
δείματος ἦν μοι προβολὰ
καὶ βελέων θούριος Αἴας·

V. 1183. Ex Triclinii recensione post *μὲν* adieci *οὖν*.

ronarum facta mentio, quod coronati convivabantur. Conf. Eur. Alc. 835.

V. 1173. *νεῖμεν — ὁμιλεῖν*] Similiter dictum atque *δῶκεν ἔχειν*. Cf. Matth. §. 432. Rost. §. 125, 7.

V. 1175. *δύσμορος*] Eodem sensu dictum videtur, quo *δύστηνος* Phil. 998. ed. meae et alibi positum reperitur. Tum *ἐννυχίαν τέρψιν ἰαύειν* comparari poterit cum Homerico *ἀΰπνους νύκτας ἰαύειν*, ita ut ferè sit *τερπνὴν νύκτα ἰαύειν*.

V. 1178. Schol.: *ἐρώτων· τῶν ἐρωτικῶν. καὶ ἄκαιρον μὲν περὶ ἔρωτος μεμνῆσθαι ἐν τοῖς παροῦσιν· ὅμως δὲ ἀκολουθίαν ἔχει πρὸς τὰ προκείμενα.* De iterato vocabulo cf. O. C. 119. 123. 155. Phil. 829. 845.

V. 1179. *ἀμέριμνος*] Recte monuit Lobeckius passive esse dictum, ita ut neglectus, spretus significet. De addito *οὕτως*, quod significat sic temere, conferri Neuius iubet Vig. p. 438. et Heindorf. ad Plat. Phaedr. 24.

V. 1182. *λυγρᾶς — Τροίας*] Quae me nunquam sinent funestae Troiae oblivisci. Similiter hoc additum atque v. 1164. *δύστανον ὄνειδος Ἑλλάνων*.

V. 1183. Schol.: *ἐννυχίου· τῆς νυκτερινῆς ἐφόδου τῶν πολεμίων καὶ τῶν βελῶν ἀλεξητήριον ἦν ὁ Αἴας*: Dicitur ab Homero Il. η, 211. *ἔρκος Ἀχαιῶν*.

V. 1186 sq. *ἀνεῖται — δαίμονι*] Non puto dubitari posse, quin *σύγγροὸς δαίμων* Pluto dicatur, verbumque *ἀνεῖται* significet devotus, consecratus. Sic Eurip. Phoen. 954: *οὗτος δὲ πᾶλος τῇδ' ἀνειμένος πόλει θανὼν πατρῴαν γαῖαν ἐκσώσειν ἄν*.

V. 1190. Schol.: *γενοίμαν· εὔχονται ἀπαλλαγῆναι ἐπὶ τὰ οἰκεῖα· γενοίμην οὖν, φησίν, ἐπὶ τὴν ἄκραν πλάκα τοῦ Σουνίου· διὰ γὰρ Σουνίου ὁ πλοῦς τοῖς ἀπὸ Τροίας ἐπὶ Σαλαμῖνα. ἵν' ὑλᾶεν· ἔνθα ὑλώδης ἐξοχὴ τῆς θαλάττης ἐστί*.

V. 1194. Schol.: *τὰς ἱερὰς ὅπως· φιλοτέχνως εὐφραίνει τοὺς ἀκροωμένους διὰ τῶν ἐπαίνων τῆς Ἀττικῆς*. Vide quae ad

νῦν δ' οὗτος ἀνεῖται στυγερῷ
δαίμονι. τίς μοι, τίς ἔτ' οἰὴν
πέρυσις ἐπέσται;
γενοίμαν, ἵν' ὑλᾶεν ἔπεσπε πόν-
τον πρόβλημ' ἁλίκλυστον, ἄ-
κραν ὑπὸ πλάκα Σουνίου,
τὰς ἱερὰς ὅπως
προσείποιμεν Ἀθάνας.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

Καὶ μὴν ἰδὼν ἔσπευσα τὸν στρατηλάτην
Ἀγαμέμνον' ἡμῖν δεῦρο τόνδ' ὁρμώμενον·
δῆλος δέ μοὐστὶ σκαιὸν ἑλίσσων στόμα.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

σὲ δὴ τὰ δεινὰ ῥήματ' ἀγγέλλουσί μοι

v. 200. annotavimus. Dicit autem hoc Chorus: ut fausto clamore sacras Athenas salutent. Quando enim in conspectum terrae, quam petebant, nautae veniebant, salutare eam nomine solebant. Cf. Virg. Aen. III, 524: Italiam laeto socii clamore salutant. Statius Theb. IV, 808: salutatus, cum Leucada pandit Apollo. Auctor autem Pausanias est L. I. c. 28. §. 2. a Sunio promontorio accedentibus conspici iam cuspidem hastae cristamque galeae Minervae Poliados. Itaque consentaneum erat, ut ex eo loco Athenae salutarentur. Quas cur Salaminii salutandas putarint, apparet ex v. 842. Ceterum admonuit me Fr. Iacobsius disputasse de hoc loco Pauw Récherches sur les Grecs. Tom. I. p. 109. haec referentem: La force intuitive dans les Athéniens était telle que jamais notre vue ne saurait atteindre un point d'éloignement où la leur s'étendait. — La distance de Sunium jusqu' à la citadelle d'Athènes est tout au moins en ligne droite de dix lieues de France.

Ibidem. προσείποιμεν] Optativus positus propter antecedentem optativum. Sic Phil. 325. 529. Trach. 657. 955. Cf. Matth. §. 518, 5. Adde Schaefer. ad Demosth. p. 74, 23.

V. 1195 sqq. Quum abisset Teucer (v. 1184.) tumulum Aiaci exstructurus, ubi Agamemnonem ad eum locum, ubi corpus Aiacis iacebat, accurrere vidit, confestim, ne violaretur illud, approperat.

V. 1196. τόνδ'] Idem hic significat atque v. 876.

V. 1197. σκαιὸν ἑλίσσων στόμα] Adscripsit Lobeckius Isocr. Panath. p. 252, 96: ἑλίσσειν τὸ στόμα.

V. 1198 sq. τὰ δεινὰ ῥήματ' — χανεῖν] Usu factum est, ut χάσκειν non tantum hiare et os aperire significaret, sed etiam, cuius rei causa aperiri os saepe solet, effundere aliquid ore. Itaque ῥήματα χάσκειν Latinorum est verba effutire. Simillime dictum ab Aeschylo Ag. 892: μηδὲ βαρβάρου φωτὸς δίκην χαμαιπετὲς βόαμα προσχάνῃς ἐμοί. Hesychius: ἔχανεν· εἶπεν. χά-

Digitized by Google

τλῆναι καθ' ἡμῶν ὧδ' ἀνοιμωκτὶ χανεῖν;
σέ τοι, τὸν ἐκ τῆς αἰχμαλώτιδος λέγω,
ἦ που τραφεὶς ἂν μητρὸς εὐγενοῦς ἄπο
ὑψηλ' ἐφώνεις κἀπ' ἄκρων ὠδοιπόρεις, 1230
ὅτ' οὐδὲν ὢν τοῦ μηδὲν ἀντέστης ὕπερ,
κοὔτε στρατηγοὺς οὔτε ναυάρχους μολεῖν
ἡμᾶς Ἀχαιῶν οὔτε σοῦ διωμόσω,
ἀλλ' αὐτὸς ἄρχων, ὡς σὺ φῄς, Αἴας ἔπλει.
ταῦτ' οὐκ ἀκούειν μεγάλα πρὸς δούλων κακά; 1235

V. 1200. *σέ τοι, σὲ τὸν τῆς* olim cum Hermanno ex Dresd. b. scripseram. Nunc restituenda scriptura vulgata visa est.

V. 1202. *ἐφώνεις* ex La. a m. sec. aliisque codd. rescripsi. Idem habuisse ii codices censendi sunt, in quibus est *ἐφρόνεις*, quod La. a pr. m. Lb., *Γ.* aliique habent. Quod vulgo positum est, *νοιμι· εἰκοίμι. χανύειν· βοᾶν.*

V. 1199. Schol. rec.: *ἀνοιμωκτί· χωρὶς ὀλμωγῆς, ἀτιμωρήτως.*

V. 1200. *τῆς αἰχμαλώτιδός*] Hesiones, de qua ad v. 427. dictum est.

V. 1202. *ὑψηλ' ἐφώνεις*] I. e. *ἐκόμπεις.*

Ibid. Schol.: *κἀπ' ἄκρων· ἐπ' ἄκρων δακτύλων ἔβαινες γαυριῶν.* Cf. Schol. Aristoph. Acharn. 638. Sic *ἐπ' ἄκρων ποδῶν* dixit Libanius Decl. T. IV. p. 162. Addit. Fr. Iacobs. Philon. Iudae. p. 252. F: *ἀκροβατεῖ τε γὰρ καὶ τὸν αὐχένα μετέωρον ἐξαίρει φρυαττόμενος.*

V. 1203. Schol.: *οὐδὲν ὤν· οὐδὲν μὲν ὢν διὰ τὴν δυσγένειαν, τοῦ μηδὲν δὲ τοῦ Αἴαντος τελευτήσαντος.* Ut hic *ὁ μηδέν*, ita *τὴν μηδέν* Sophocles El. 1166. et *τὸν οὐδέν* Euripides Phoen. 601. posuit.

V. 1204 sq. *κοὔτε — διωμόσω*] Hoc dicit: et affirmasti nos neque pedestris neque navalis exercitus aut Graecorum aut tui duces huc venisse, spectans ad ea, quae Teucer supra dixit v. 1202: *Σπάρτης ἀνάσσων ἦλθες, οὐχ ἡμῶν κρατῶν.* Illa autem Teucri in Menelaum verba quemadmodum Agamemno de se quoque dicta accipit, ita, quum Teucrum ait ullum Atridarum in se imperium fuisse negasse, non tantum Teucrum, sed etiam Aiacem eumque imprimis intelligi vult, in quem Teucer imperium exercuisse Atridas negarit. Quod nisi ita esset, inepte opposita essent verba: *ἀλλ' αὐτὸς — ἔπλει.* Quae verba animadverte scriptorem prosaicum accusativo potius et infinitivo elaturum fuisse, *ἀλλ' αὐτὸν — ἐκπλεῦσαι.* Sed eodem modo Sophocles supra v. 756 sq. *ἑλᾷ γὰρ — μῆνις, ὡς ἔφη,* dixit pro *ἑλᾶν γὰρ — μῆνιν.* Denique recte admonuit Lobeckius solitos esse Graecos verbo *διόμνυσθαι* nonnunquam sic uti, ut nihil esset nisi affirmare, contendere, coll. Eurip. Phil. fr. 6. *διόμνυσθ' εἰδέναι τὰ δαιμόνων.* Dionys. Ant. VIII, 2. 1742. Dio Chr. XV, 448. et Lucian. pro Imag. c. 20.

V. 1206. *ἀλλ' αὐτὸς — ἔπλει*] Confer quae Teucer supra v. 1107—1111. dixit. Rectissime autem monuit Doederlinus de brachyl. p. 8. *αὐτὸς ἄρχων* idem significare atque id

ποίον κέκραγας ἀνδρὸς οὐδ' ὑπέρφρονα,
ποῖ βάντος ἢ ποῦ στάντος, οὗπερ οὐκ ἐγώ;
οὐκ ἆρ' Ἀχαιοῖς ἄνδρες εἰσί, πλὴν ὅδε;
πικροὺς ἔοιγμεν τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων
ἀγῶνας Ἀργείοισι κηρῦξαι τότε,
εἰ πανταχοῦ φανούμεθ' ἐκ Τεύκρου κακοί,
κοὐκ ἀρκέσει ποθ' ὑμὶν οὐδ' ἡσσημένοις
εἶκειν ἃ τοῖς πολλοῖσιν ἤρεσκεν κρατοῦς,
ἀλλ' αἰὲν ἡμᾶς ἢ κακοῖς βαλεῖτέ που,

ἐκόμπεις, neque bonorum codicum auctoritate nititur, neque dubitari potest, quin verborum ὑψηλ' ἐφώνεις interpretatio sit. Reperitur autem suprascriptum in Par. D.

V. 1208. Male vulgo interrogandi signum positum post ὑπέρφρονα est.

quod supra positum, αὐτοῦ κρατῶν, coll. Hom. Il. α, 355: ἐλὼν γὰρ ἔχει γέρας, αὐτὸς ἀπούρας, quod significat αὐτὸς ἑαυτῷ.

V. 1207. ταῦτ' — κακά] Notanda duo sunt, primum μεγάλα κακά rei exaggerandae causa pro μέγα κακόν positum esse (vide ad Phil. v. 1326 sq.), deinde ταῦτα ἀκούειν πρός τινος significare: his maledictis lacessi ab aliquo, de qua locutione ad El. 539 sq. admonuimus.

V. 1208 sq. ποίον κέκραγας κτλ.] De genitivo, ex verbo κράζειν apto, cf. El. 317. τοῦ κασιγνήτου τί φῄς, ἥξοντος ἢ μέλλοντος, εἰδέναι θέλω, Trach. 1122. et Phil. 434. ed. mese virosque doctos ad eum locum laudatos. Quibus adde Rost. §. 108. not. 11.

V. 1209. ποῖ βάντος ἢ ποῦ κτλ.] Non dubitabit, qui huius loci sensum perspexerit comparaveritque Philoct. 833 sq.: ὦ τέκνον, ὅρα, ποῦ στάσει, ποῖ δὲ βάσει, quin locutio ποῖ βῶ, ποῦ δὲ sive ἢ ποῦ στῶ proverbialis fuerit, significans: quid suscipiam, quid exsequar? Manifestum est enim nihil hic Agamemnonem dicere nisi hoc: nihil absque se Aiacem sustepisse aut gessisse. Negat autem Agamemno quicquam Aiacem in bello absque se fecisse, eo consilio, ut docest non posse illum nullius paruisse imperio suique iuris fuisse dici. Hinc Teucer infra, ubi defendit Aiacem ab Agamemnonis criminibus, ea tantum facinora praeclara commemorat, quae solus Aiax, a nemine Graecorum adiutus, perpetraverat.

V. 1210. οὐκ ἆρ' — ὅδε] Eadem quae Aiacis etiam aliorum Graecorum exstitisse facinora ait. De nominis ἀνήρ significatu ad O. C. 389. dictum est.

V. 1211 sq. ἔοιγμεν — τότε] De forma ἔοιγμεν vide Elmsl. ad Eur. Heracl. 428. Rost. p. 422. ed. V., de locutione ὅπλων ἀγῶνας huius fab. 938., de τότε v. 631. cum nota nostra.

V. 1215. εἴκειν ἃ κτλ.] Ad verbum εἴκειν intelligendum, quod in pronomine relativo ἅ latet, ταῦτα. Dicitur autem εἴκειν τι eodem iure quo πείθεσθαί τι. Sic O. C. 1178. Vide ad Antig. 64.

V. 1216. Schol.: κακοῖς βαλεῖτε· ἀντὶ τοῦ βλασφημεῖτε. Errat Neuius, comparans Phil.

Digitized by Google

ἢ σὺν δόλῳ κεντήσειθ' οἱ λελειμμένοι. 1245
ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων οὐκ ἄν ποτε
κατάστασις γένοιτ' ἂν οὐδενὸς νόμου,
εἰ τοὺς δίκῃ νικῶντας ἐξωθήσομεν,
καὶ τοὺς ὄπισθεν εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
ἀλλ' εἰρκτέον τάδ' ἐστίν. οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς 1250
οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι·
ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.
μέγας δὲ πλευρὰ βοῦς ὑπὸ σμικρᾶς ὅμως
μάστιγος ὀρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.
καὶ σοὶ προσέρπον τοῦτ' ἐγὼ τὸ φάρμακον 1255
ὁρῶ τάχ', εἰ μὴ νοῦν κατακτήσει τινά·
ὅς, ἀνδρὸς οὐκέτ' ὄντος, ἀλλ' ἤδη σκιᾶς,

V. 1225. Brunckius cum aliquot codicibus πλευράς. Alii codd. πλευράν. Cf. Pors. ad Eur. Hec. 814. Or. 217. Elmsl. ad Heracl. 824.

V. 1240. ἐπὶ σμικρῷ λόγῳ ex mea emendatione scripsi. Libri ἐπὶ σμικρῶν λόγων, quod ne Graece quidem dictum puto. Neque enim ἐπί coniungi hic cum genitivo potuit, neque facile

67. Trach. 597. 940., quorum locorum diversissima ratio est. Hic enim κακά sunt convicia, diciturque βάλλειν τινὰ κακοῖς similiter atque βάλλειν τινὰ λίθοις, ita ut κακοῖς dativus qui dicitur instrumenti sit. Cf. huius fab. 501. 724 sq. et Phil. 372. cum annotatione nostra.

V. 1217. ἢ σὺν δόλῳ κεντήσειθ'] Apte adscripsit Lobeckius Eur. Suppl. 240: οἱ δ' οὐκ ἔχοντες καὶ σπανίζοντες βίου εἰς τοὺς ἔχοντας κέντρ' ἀφιᾶσιν κακά.

Ibid. Schol.: οἱ λελειμμένοι· οἱ ἡττηθέντες ἐν τῇ κρίσει· τοῦτο δὲ πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ Αἴαντος.

V. 1221. εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν] Glossa Brunckii προτιμήσομεν.

V. 1222 sq. οἱ πλατεῖς — εὐρύνωτοι] Dictum de Aiace est, quem supra ad v. 203. similiter ὠμοκρατῆ appellatum esse vidimus.

V. 1224. φρονοῦντες εὖ] De postposito εὖ adverbio ad Ant. 717. diximus.

V. 1225 sq. μέγας δὲ — πορεύεται] Similiter de equis Ant. v. 477 sq.: σμικρῷ χαλινῷ δ' οἶδα τοὺς θυμουμένους ἵππους καταρτυθέντας. De verbis ὀρθὸς — πορεύεται confert Neuius Eur. Helen. 1571: ταύρειος δὲ ποὺς οὐκ ἤθελ' ὀρθὸς σανίδα προσβῆναι κάτα.

V. 1229. ἀνδρὸς — σκιᾶς] Genitivos absolutos esse Erfurdtius iam monuit.

V. 1231. ὅς εἶ] Qualis sis. De quo ὅς pronominis usu vide Schneider. ad Platon. Civ. T. II. p. 139. De accusativo φύσιν confer El. 325. 1125. Trach. 380. et nos ad Phil. 237. Scholiasta: σκώπτει αὐτὸν εἰς τὴν μητέρα. Vide ad v. 1270 sqq.

V. 1232. ἄλλον τιν' —

Digitized by Google

1230 θαρσῶν ὑβρίζεις κἀξελευθεροστομεῖς.
οὐ σωφρονήσεις; οὐ μαθὼν ὃς εἶ φύσιν,
ἄλλον τιν' ἄξεις ἄνδρα δεῦρ' ἐλεύθερον,
ὅστις πρὸς ἡμᾶς ἀντὶ σοῦ λέξει τὰ σά;
σοῦ γὰρ λέγοντος οὐκέτ' ἂν μάθοιμ' ἐγώ·
1235 τὴν βάρβαρον γὰρ γλῶσσαν οὐκ ἐπαΐω.

ΧΟΡΟΣ.

εὖθ' ὑμὶν ἀμφοῖν νοῦς γένοιτο σωφρονεῖν.
τοιοῦτου γὰρ οὐδὲν σφῶν ἔγω λῷον φράσαι.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

φεῦ, τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις βροτοῖς
χάρις διαῤῥεῖ καὶ προδοῦσ' ἀλίσκεται,
1240 εἰ σοῦ γ' ὅδ' ἀνὴρ οὐδ' ἐπὶ σμικρῷ λόγῳ,

numerus pluralis *σμικροὶ λόγοι* poni. Constanter positus numerus singularis est O. C. 443. 569. 620. 1116. 1152. Longe alia ratio est El. v. 415., ubi recte pluralis *σμικροὶ λόγοι* se habet. Neque dubium, quin Iulian. Or. III. 128. A., quem locum affert Lobeckius, *τούτων ἐπὶ σμικρῷ μνημονεύει* scripserit. Vulgo scribitur *ἐπὶ σμικρῶν*.

ἐλεύθερον] Notum est non licuisse Athenis causam dicere, nisi qui ius civitatis haberet. Cf. Hermann, Lehrbuch der Gr. Staatsalterth. §. 135, 2. p. 257 sq. Non videtur autem ius civitatis Sophoclis aetate consequi potuisse, nisi cuius et pater et mater ius civitatis habebat. Cf. Hermann. l. l. §. 118. p. 222. et Ad. Schoell de vita Sophoclis p. 127. 233. Itaque quum matre captiva natus esset Teucer, ex legibus illis Atheniensium, quae ista aetate valuisse videntur, profecto ipsi causam suam agere non licuit. Vide quae ad v. 986. annotavimus.

V. 1235. *τὴν βάρβαρον κτλ.*] Recte Hermannus nihil aliud hic Teucro exprobrari monet, nisi quod ex Hesiona, Laomedontis filia, natus non pro Graeco habendus sit.

V. 1236. *νοῦς γένοιτο σωφρονεῖν*] Discatis sapere. Vide ad El. 1439 sq.

V. 1238 sq. Schol. rec.: *τοῦ θανόντος χάρις· ἤγουν ἡ ὀφειλομένη τῷ τεθνηκότι.* De *ταχεῖά τις* ad v. 8., de *ταχεῖα διαῤῥεῖ* ad Phil. 1062. admonuimus. Denique *βροτοῖς διαῤῥεῖ χάρις* idem fere significat atque *βροτοὶ ἐκχέουσι* sive *ἐκβάλλουσι χάριν*.

V. 1239. *προδοῦσ'*] Intellige *τὸν θανόντα*. De verbo *προδιδόναι* ad v. 581. diximus.

V. 1240 sq. *εἰ σοῦ γ' — ἔσχει μνῆστιν*] Hoc dicit: si tui ne paucis quidem verbis hic vir meminit. Nam quum factis Agamemnonem debuisse gratum in Aiacem animum ostendere Teucer putaret, conqueritur, quod ne mentionem quidem honorificam eius fecerit, sed adeo cum contemptu de eo loquatur. De *ἐπὶ* praepositionis usu confer El. 414. *ἐπὶ σμικρῷ*

Digitized by Google

Αἴας, ἔτ' ἴσχει μνῆστιν, οὗ σὺ πολλάκις
τὴν σὴν προτείνων προὔκαμες ψυχὴν δόρει,
ἀλλ' οἴχεται δὴ πάντα ταῦτ' ἐῤῥιμμένα.
ὦ πολλὰ λέξας ἄρτι κἀνόητ' ἔπη,
οὐ μνημονεύεις οὐκέτ' οὐδέν, ἡνίκα
ἑρκέων ποθ' ὑμᾶς οὗτος ἐγκεκλημένους,
ἤδη τὸ μηδὲν ὄντας, ἐν τροπῇ δορὸς
ἐῤῥύσατ' ἐλθὼν μοῦνος, ἀμφὶ μὲν νεῶν
ἄκροισιν ἤδη ναυτικοῖς θ' ἑδωλίοις

V. 1242. δόρει ex mea coniectura scripsi pro vulg. δορί. Vide quae ad O. C. 619. nota critica exposui.

V. 1244. Ex multis nec malis codd. κἀνόητ' restitui. Vulgo κἀνόνητ'. Cf. v. 739. ed. meae.

V. 1246. ἐγκεκλημένους cum Hermanno scripsi. Libri ἐγκεκλειμένους et ἐγκεκλεισμένους. Vide quae ad Trach. 570. nota

φράσαι. Ant. 759: ἐπὶ ψόγοισι δεννάσεις ἐμέ. O. C. 1561: ἐπὶ βαρυαχεῖ μόρῳ κατανύσαι τὰν παγκευθῆ κάτω νεκρῶν πλάκα. Trach. 937. ed. meae: τάδε δὲ μένομεν ἐπ' ἐλπίσιν. Adde Matth. §. 586. γ.

V. 1241 sq. Schol.: οὗ σὺ πολλάκις· οὐκ ἀξιοῦται τῆς παρὰ σοῦ μνήμης, οὗ πολλάκις, ὦ Αἶαν, προεκινδύνευσας ἐν πολέμοις. Παρὰ τὸ Ὁμηρικόν (Il. ι, 322.)· αἰεὶ ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολεμίζειν.

V. 1245. Schol.: οὐ μνημονεύεις· καλῶς πρὸς τὸ ποῖ βάντος ἢ ποῦ στάντος, οὗπερ οὐκ ἐγώ; Ceterum pro μνημονεύεις, ἡνίκα potuit etiam dici μνημονεύεις, ὅτι. Sed recte se habet quod positum est, significans: meministi eius temporis, quo. Cf. Pors. et Schaef. ad Eur. Hec. 109.

V. 1246. ἑρκέων — ἐγκεκλημένους] De genitivo ex verbo ἐγκεκλημένους apto ad O. R. 231 sqq. diximus. De re vide Hom. Il. ο, 415 sqq.

V. 1247. ἐν τροπῇ δορός] I. e. in fuga pugnantium. Cf. Rhes. 82. 116.

V. 1248 sq. ἀμφὶ — ἑδωλίοις] Sic Virg. Aen. V, 662: furit immissis Vulcanus habenis transtra per et remos (ἑδώλια) et pictas abiete puppes (ἄκρα νεῶν).

V. 1251. τἄφρων ὕπερ] Res exposita ab Homero Il. ο, 355 sqq. est.

V. 1253. ὃν οὐδαμοῦ — ποδί] Quem ne contulisse quidem pedem usquam cum hoste ais. Quibus verbis ad ea, quae supra v. 1208 sq. Agamemno obiecit, respici Scholiasta iam recte annotavit. Ibi autem quum hoc dixisse Agamemnonem manifestum sit, nihil in bello Troiano Aiacem absque se suscepisse aut gessisse, videatur hoc loco a Teucro pronomen μοῦνον sive μόνον addi debuisse. Omisit autem, quo iniquius et a veritate alienius videretur Agamemnonis crimen in Aiacem coniectum. Fit enim in colloquiis hominum exasperatorum, quales Teucer et Agamemno hic inducuntur, ut alter alterius verba aut interpretetur in aliam quam debeat partem, aut

Digitized by Google

πυρὸς φλέγοντος, εἰς δὲ ναυτικὰ σκάφη
πηδῶντος ἅρδην Ἕκτορος τάφρων ὕπερ;
τίς ταῦτ' ἀπεῖρξεν; οὐχ ὅδ' ἦν ὁ δρῶν τάδε, 1280
ὃν οὐδαμοῦ φῂς οὐδὲ συμβῆναι ποδί;
ἆρ' ὑμὶν οὗτος ταῦτ' ἔδρασεν ἔνδικα;
χὤτ' αὖθις αὐτὸς Ἕκτορος μόνος μόνου
λαχάν τε κἀπέλευστος ἠλθ' ἐναντίος,
οὐ δραπέτην τὸν κλῆρον ἐς μέσον καθείς, 1285

critica exposui.

V. 1249. *ναυτικοῖς θ'* ex Bothii coniectura scripsi, Libri θ' omittunt, quo omisso ineptae tautologiae poeta accusandus esset.

V. 1254. Fr. Iacobsius eiusmodi quid a poeta scriptum esse suspicatur: *ἆρ' ὑμὶν οὗτος ταῦτ' ἔδρασ' ἅμ', ἢ δίχα;*

omittat ex iis, quae alter dixerit, quo magis ea aut rideat aut falsa esse doceat. Recte Triclinius: *φασὶν ἐνταῦθα ὡς συνοφαντεῖ Τεύκρος Ἀγαμέμνονα· οὐ γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν αὐτοῦ λόγοις τοιοῦτόν τι εὕρηται, ἀλλ' ἔφη, ποῖ βάντος ἢ ποῦ στάντος, οὗπερ οὐκ ἐγώ;* apteque Lobeckius commemoravit grammaticum perdoctum, qui ad Euripidis Hec. 1219: *τὸν χρυσὸν ὃν φῂς οὐ σόν, ἀλλὰ τοῦδ' ἔχειν*, haec annotavit: *ἐνταῦθα ἡ Ἑκάβη διαβάλλει τὸν Πολυμήστορα· οὐ γὰρ ἐμνημόνευσεν οὗτος τούτου, ὅτε περὶ τοῦ Πολυδώρου ἀπελογεῖτο· εὑρήσεις δὲ καὶ ἕτερα τοιαῦτα παρά τε Σοφοκλεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις.* — Denique noli *οὐδὲ* particulam negligere, cuius vim editores non videntur advertisse, qua addita fit, ut huc dicat Teucer: atqui non modo impetum fecit Aiax, sed etiam, quum fecit, summam Graecis salutem attulit.

V. 1254. *ἆρ' — ἔνδικα*] Duo significat *ἔνδικον*, et iustum et verum. Posteriore significatu hic positum coniunctumque cum *ὑμῖν* hoc sensu est: vera secundum vestram iudicium. De hoc dativi usu vide ad O. R. 40. et confer huius fab. 1358. 1363. et Eur. Phoen. 497 sqq.: *ταῦθ' αὗθ' ἕκαστα, μῆτερ, οὐχὶ περιπλοκὰς λόγων ἀθροίσας εἶπον, ἀλλὰ καὶ σοφοῖς καὶ τοῖσι φαύλοις ἔνδιχ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.* Quo in loco et dativus eodem quo hic modo positus est et *ἔνδικα* idem quod hic significat. Adde O. R. 553. et quae ad huius fab. v. 539. annotavimus. Denique de *ἆρα* particula, nonne significante, ad v. 269. diximus. — Assentior tamen Fr. Iacobsio, adeo frigidam et a nexu totius loci alienam huius versus sententiam esse iudicanti, ut corruptum hic aliquid a librariis esse credibile sit. Vide notam criticam.

V. 1255. *χὤτ'*] Referenda haec sunt ad verbum *μνημονεύεις*, quod v. 1245. positum est.

V. 1256. *λαχών τε κἀκέλευστος*] Id est, ut explicat Scholiasta receatior, *πληρωθεὶς καὶ αὐθορμήτως*. Cf. Hom. Il. η, 92 sqq. et 171—190.

V. 1257 sq. *οὐ δραπέτην — βῶλον*] Notum est ex Hom.

Digitized by Google

ὑγρᾶς ἀρούρας βῶλον, ἀλλ' ὃς εὐλόφου
πεντῆς ἔμελλε πρῶτος ἅλμα κουφιεῖν;
ὃδ' ἦν ὁ πράσσων ταῦτα, σὺν δ' ἐγὼ παρὼν
ὁ δοῦλος, οὐκ τῆς βαρβάρου μητρὸς γεγώς.
δύστηνε, ποῖ βλέπων ποτ' αὐτὰ καὶ θροεῖς;

V. 1267 sqq. Quae ego in nota exegetica ad hunc locum exposui, quum verissima esse concederet Hermannus, tamen poetam, ut id diceret, quod dici ab eo debuisse verissime ego demonstrassem, iis, quae nunc in codicibus scripta legerentur, verbis uti

Il. η, 171—190. fuisse hanc veterum Graecorum consuetudinem, ut, si qui inter se sortirentur de aliqua re, suam quisque sortem, aliqua nota insignitam, in galeam vel urnam sive situlam coniiceret, nunc plenam aquae, nunc vacuam. Ex qua concussa cuius prima prosiluerat sors, ei id obtigit, de quo sortiebantur. Itaque si quis sortiendi necessitatem defugere honeste non potuit, ac tamen suam nolebat primam prodire sortem, talem deiicere in situlam solebat, quae propter materiam, ex qua composita esset, non prodiret facile, sed in fundo situlae haereret, a Sophocle commode *δραπέτην κλῆρον* dictam. Cf. Salmasius ad Plauti Casin. II, 6, 22. Ea fraude facile quivis intelligat tecte hic a Teucro Agamemnonem argui usum esse in sortitione illa, de qua Homerus l. l. exposuit. Primus tamen commisisse fraudem illam, quamvis aliud moliens, Cresphontes vulgo existimatus est, quam ob causam anachronismi *εὐμεθόδου* Sophocles ab Eustathio p. 361, 26. (273, 42.) accusatus est. Quum enim, narrante Apollodoro (II, 8, 4.), in divisione Peloponnesi Cresphontes, Temenus et filii Aristodemi, qui pro uno erant, Argos, Lacedaemonem et Messenen sortirentur ea lege, ut, cuius sors prima excidisset, ei Argos, cuius secunda, ei Lacedaemon, cuius tertia, ei Messene obtingeret: Cresphontes, qui Messenae obtinendae cupidissimus esset, quum ceteri lapillos in situlam aqua repletam demisissent, globam coniecit, qua soluta fieri non posset, quin, quam vellet civitatem, Messenen sortiretur. Paullo aliter haec narravit Pausanias IV, 3, 3. Cf. Salmasius ad Plaut. Cas. II, 6, 46. Scholiasta ad hunc locum: *οὐθὲν πανουργήσας περὶ τὸν κλῆρον, ἀλλ' εὐξάμενος λαχεῖν αὐτόν. τοῦτο δὲ ἱστορεῖται περὶ Κρεσφόντου καὶ τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, ὅτι πανούργως ὁ Κρεσφόντης βῶλον ὑγρὰν εἰς τὴν ὑδρίαν τοῦ ὕδατος ἔβαλε κληρουμένων περὶ Μεσσήνης. Οὐκ ἄτοπον δὲ τὸν Τεῦκρον λοιδορεῖν Ἀγαμέμνονι, ὑπὸ τοῦ πάθους προαγόμενον· καὶ γὰρ Ἀχιλλεὺς οὐκ ἀπέσχετο λοιδορίας, καὶ οὐκ ὢν ἐν τοιούτῳ πάθει* (Il. α, 122. 149. 225.).

V. 1258 sq. *ὃς εὐλόφου — κουφιεῖν*] Hom. Il. η, 182: *ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης, ὃν ἄρ' ἤθελον αὐτοί, Αἴαντος*. De locutione *ἅλμα κουφίζειν*, quae significat saltum facere sive salire, in Cens. p. 78 sq. dixi.

V. 1260. *ἐγὼ παρὼν*] Confer Hom. Il. ο, 436 sqq. *Θ*, 266 sqq. alibi.

V. 1261. *ὁ δοῦλος, οὐκ κτλ.*] Ex sententia Agamemnonis dictum. Cf. v. 1235. 1259.

V. 1262. *δύστηνε*] Simili

Digitized by Google

οὐκ οἶσθα, σοῦ πατρὸς μὲν ὃς προὔφυ πατὴρ
ἀρχαῖον ὄντα Πέλοπα βάρβαρον Φρύγα;
1265 Ἀτρέα δ', ὃς αὖ σ' ἔσπειρε, δυσσεβέστατον,
προδέντ' ἀδελφῷ δεῖπνον οἰκείων τέκνων;
αὐτὸς δὲ μητρὸς ἐξέφυς Κρήσσης, ἐφ' ᾗ 1295

potuisse negavit contenditque inter v. 1268. et v. 1269. excidisse versum existimandum esse. Visus autem ei est talis fere versus excidisse: *σὲ σόν τ' ἀδελφὸν τὴν μιάστειραν λέχους*, ita ut accusativi *σέ* et *σὸν ἀδελφόν* ex voc. *φιτύσας* apti sint.

senau positum, quo supra v. 1129. *ἄνολβος*. Tum *ποῖ βλέπων* idem significat atque *πῶς βλέπων*, de quo ad Phil. 110. diximus. Denique de addita *καὶ* particula ad Ant. 766. egimus.

V. 1264. *Πέλοπα — Φρύγα*] Ut Sophocles, ita Herodotus VII, 11. non Lydium, sed Phrygem facit Pelopem. Vide quae ad Ant. 816 sq. annotavimus et Markland. ad Maximam XXXVI, 1. p. 179.

V. 1266. *ἀδελφῷ*] Thyestae. Hinc ille apud Senecam Ag. 27., viscera, inquit, exedi mea. Cuius filiis quae nomina fuerint, inquisivit Muncker ad Hygin. fab. 88.

V. 1267. *μητρὸς ἐξέφυς Κρήσσης*] Cressa proprium est et usitatum Aeropes cognomen; vide Burmann. ad Ovid. Trist. II, 391. A Teucro tamen contumeliose ita dicitur ob communem Cretensium infamiam; vide Dorvill. ad Charit. p. 332. Plato comicus apud Schol. Aristoph. Av. 798: *τὸν μαινόμενον, τὸν Κρῆτα, τὸν μόγις Ἀττικόν*. Menelaus ipse propter coniugium cum Aerope initum *ἡμίκηρης* vocatur Lycophr. 150. LOB. Adde Apollod. III, 2, 2. et Schol. Eur. Orest. 800. ed. Matth.

V. 1267 sqq. *ἐφ' ᾗ — διαφθοράν*] Non potest fieri, ut, quod Bothius vult, verbi *ἐφῆκεν* obiectum *ἐπαισθὲν ὕδωρ* esse adulterque in mare praecipitatus dici existimetur. Quae interpretatio quamvis a ratione grammatica commendari videatur, tamen propterea probari nequit, quod adulterum illum in mare proiectum esse nemo veterum scriptorum tradidit, qui constanter Aeropen affectam illa poena esse aut certe in eo fuisse, ut afficeretur, memoriae prodiderunt. Contra quos Sophoclem hic id malum adultero illatum dixisse eo incredibilius est, quo magis alienum ab hoc loco fuit, quid adultero accidisset, narrare. Id unum enim hic agitur, ut, quae conditio parentum Agamemnonis eiusque maiorum fuerit, exponatur. Itaque certum est verbi *ἐφῆκεν* obiectum Aeropen esse debere. Neque tamen eam famam aecutus hic Sophocles indicari potest, quam Euripidem in fabula *Κρῆσσαι* dicta secutum esse Scholiasta monuit, qui ad verba *ἐφῆκεν ἑλλοῖς ἰχθύσιν* haec annotavit: *ἡ ἱστορία ἐν ταῖς Κρήσσαις Εὐριπίδου, ὅτι διαφθαρεῖσαν αὐτὴν λάθρα ὑπὸ Θυέστου ὁ πατὴρ Ναυπλίῳ παρέδωκεν, ἐντειλάμενος ἀποκτεῖναι· ὁ δὲ οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ἐνηγγύησε Πλεισθένει*. Etenim si verbis *ὁ φιτύσας πατήρ*, ut visum, editoribus est, pater Aeropes, Catreus, significari et, quod necessario inde sequitur, Aerope virgo, quum vitium pateretur, deprehensa a patre esse

Digitized by Google

λαβὼν ἑπακτὸν ἄνδρ' ὁ φιτύσας πατὴρ
ἔφῆκεν ἑλλοῖς ἰχθύσιν διαφθοράν.
τοιοῦτος ὢν τοιῷδ' ὀνειδίζεις σποράν;
ὃς ἐκ πατρὸς μέν εἰμι Τελαμῶνος γεγώς,
ὅστις σκρατοῦ τὰ πρῶτ' ἀριστεύσας ἐμὴν
ἴσχει ξύνευνον μητέρ', ἣ φύσει μὲν ἦν
βασίλεια, Λακεδέοντος, ἔκκριτον δέ νιν
δώρημα κείνῳ δῶκεν Ἀλκμήνης γόνος.
ἆρ' ὦδ' ἄριστος ἐξ ἀριστέων δυοῖν
βλαστὼν ἂν αἰσχύνομι τοὺς πρὸς αἵματος;

putatur (nam si nupta iam flagitium, cuius a poeta insimulatur, commisisse statuitur, non potest ullo modo deprehensa in eo a patre esse, quem mansisse adeo in Creta post filiae nuptias certum sit), nemo unquam intelligat, quomodo, quod poeta posuit, Atreo nubere potuerit, quae propter ipsum illud dedecus in mare praecipitata esse dicatur. Neque enim verba ἔφῆκεν — διαφθοράν ita interpretari licet, ut Aeropen immissam quidem undis, sed ex iis rursus servatam Atreo in coniugium datam esse existimemus. Accedit, quod verba ἑπακτὸν ἄνδρα de famulo Catrei, qui filiae eius vitium obtulerit, nullo modo possunt dicta statui. Itaque non dubium est, quin verbis ὁ φιτύσας πατὴρ pater Agamemnonis, Atreus, significatus sit, atque hoc poeta dixisse censendus sit, Aeropen ab Atreo marito, natis iam Agamemnone et Menelao, quum in adulterio deprehensa esset, in mare praecipitatam esse. Adulterum autem puta Thyesten fuisse. Mecum facit Schol. Eur. Or. 800. ed. Matth. haec scribens: Ἄτρεὺς τὴν γυναῖκα Ἀερόπην τιμωρεῖται, ὅτι ἐμοιχεύετο Θυέστῃ, ῥίψας αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς φησὶ Σοφοκλῆς. Addo Schol. Libanii T. IV. p. 65: Ἀερόπην τὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος μητέρα ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ἀτρεὺς μοιχευομένην λαβὼν τῷ Θυέστῃ εἰς θάλασσαν ἔῤῥιψε. Adverte autem perapte iam poetam his quinque versibus (1265—1269.) id quoque narrare, quam vindictam Atreus et a Thyesta fratre et ab Aerope uxore propter adulterium sumpserit. Cf. Schol. Eur. Or. l. l. — Denique locutionis ὁ φιτύσας πατὴρ exempla similia ad El. 334 sq. attuli.

V. 1268. Schol.: ἑπακτὸν ἄνδρα· τὸν μοιχόν.

V. 1269. Schol.: ἑλλοῖς· τοῖς ἀφώνοις.

V. 1272 sqq. ὅστις — Ἀλκμήνης γόνος] Confer quae ad v. 427. exposita sunt.

Ibid. ἐμὴν ἴσχει — μητέρ'] Recte admonuit Neuius aliter converti formam loquendi atque exspectare deberent auditores praegressis verbis ἐκ πατρὸς μὲν κτλ. coll. O. C. 1285 sqq. et El. 44.

V. 1276. ἄριστος ἐξ ἀριστέων] Multo melius est, quod libri habent ἄριστος, quam quod Porsonus ad Med. 5. restituendum putavit, ἀριστεύς. Tum enim et parentibus nobilissimis natum se Teucer diceret et ipsum esse nobilissimum; nunc tantum,

Digitized by Google

οὓς νῦν σὺ τοιοῖσδ' ἐν πόνοισι κειμένους
ὠθεῖς ἀθάπτους, οὐδ' ἐπαισχύνει λέγων;
εὖ νυν τόδ' ἴσθι, τοῦτον εἰ βαλεῖτέ που,
βαλεῖτε χἠμᾶς τρεῖς ὁμοῦ συγκειμένους.
ἐπεὶ καλόν μοι τοῦδ' ὑπερπονουμένῳ
θανεῖν προδήλως μᾶλλον ἢ τῆς σῆς ὑπὲρ
γυναικός, ἢ τοῦ σοῦ ξυναίμονος λέγω.
πρὸς ταῦθ' ὅρα μὴ τοὐμόν, ἀλλὰ καὶ τὸ σόν.
ὡς εἴ με πημανεῖς τι, βουλήσει ποτὲ
καὶ δειλὸς εἶναι μᾶλλον ἢ 'ν ἐμοὶ θρασύς.

V. 1284. σοῦ ξυναίμονος ex Dindorfii coniectura scripsi. Libri σοῦ θ' ὁμαίμονος.

quod natus sit parentibus nobilissimis, ipsum genere malum sive ignobilem se esse negat. Ceterum pluralis ἀριστέων cum duali δυοῖν coniuncti exempla plurima ad hunc locum attulit Lobeckius.

V. 1277. Schol.: τοὺς πρὸς αἵματος· τοὺς συγγενεῖς. Sic El. 1125. ἀλλ' ἢ φίλων τις ἢ πρὸς αἵματος. Dicit autem Teucer unum Aiacem. Vide ad O. R. 361.

V. 1278. Schol. rec.: τοιοῖσδ' ἐν πόνοισι· τοιαύταις ἐν συμφοραῖς.

V. 1279. οὐδ' — λέγων] Interpretatur Hermannus: nec pudet te id profiteri. At nimis friget haec sententia, quam ut eam a Sophocle positam iudicem. Nec tamen quod magis conveniat, adhuc repperi.

V. 1280. εἰ βαλεῖτε] Idem hic βάλλειν significat atque ὠθεῖν v. 1279. positum. Hinc infra v. 1333. ἄθαπτον βαλεῖν dixit.

V. 1281. Schol. rec.: βαλεῖτε χἠμᾶς· ἑαυτὸν λέγει καὶ τὴν Τέκμησσαν καὶ τὸν Εὐρυσάκην. Praeterea tenendum est Teucrum, quum dicat: βαλεῖτε χἠμᾶς, nos etiam proiicietis, hoc simul ostendere, fore, ut ad pugnam cum Atridis ineundam cogatur. Nunquam enim se commissurum, ut Aiacis corpus proiiceretur, sed potius vim vi repulsurum esse, saepius iam libere professus erat. Atque huius quidem sententiae, quam contineri verbis βαλεῖτε χἠμᾶς dixi, rationem reddit sequentibus, ἐπεὶ καλόν μοι κτλ. In quibus, quamvis praegressis verbis ἡμᾶς τρεῖς, tamen ὑπερπονουμένῳ μοι dicere debebat, quum Tecmessa et filius Aiacis profecto manus conserere cum Agamemnone et Menelao non possent. Itaque toto membro, τοῦτον εἰ — συγκειμένους, hoc dicit: si quam Aiaci inferetis iniuriam mortuo, nobis tribus illatam putabo et ulciscar.

V. 1283 sq. τῆς σῆς — λέγω] Recte Doederlinus de brachyl. p. 16 sq., λέγω, inquit, non coniunctivus est, quem Hermannus esse putat, sed verbum primarium, cum ἐπεὶ καλόν μοι scil. εἶναι struendum, et τῆς σῆς γυναικός Helenam Teucer non ira commotus vel memoriae lapsu dicit, sed eodem sensu quo Theseus O. C. 1017. Oedipi filias τὰς παῖδας ἡμῶν vocat: pro illa muliercula, cuius tu causam tueris.

V. 1286 sq. βουλήσει — θρα-

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

ἄναξ Ὀδυσσεῦ, καιρὸν ἴσθ' ἐληλυθὼς,
εἰ μὴ ξυνάψων, ἀλλὰ συλλύσων πάρει.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

τί δ' ἔστιν, ἄνδρες; τηλόθεν γὰρ ἠσθόμην
βοὴν Ἀτρειδῶν τῷδ' ἐπ' ἀλκίμῳ νεκρῷ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οὐ γὰρ κλύοντές ἐσμεν αἰσχίστους λόγους, 1320
ἄναξ Ὀδυσσεῦ, τοῦδ' ὑπ' ἀνδρὸς ἀρτίως;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ποίους; ἐγὼ γὰρ ἀνδρὶ συγγνώμην ἔχω,
κλύοντι φλαῦρα, συμβαλεῖν ἔπη κακά.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἤκουσεν αἰσχρά· δρῶν γὰρ ἦν τοιαῦτά με.

σύῃ] Sensus hic est: poenitebit te tuae in me ferociae, cedendoque timiditatis crimen contrahere, quam resistendo mortem parare tibi malueris. Quibus verbis ostendit, quousque in iniuria, si qua affectus sit, ulciscenda progressurus sit. De locutione δρασὸν εἶναί τινι ad v. 1065. dixi.

V. 1288. Schol.: ἄναξ' Ὀδυσσεῦ· ἵνα μὴ εἴῃ αὐτῶν εἰς μακρὰν ἡ φιλονεικία, διαλλακτὴν εἰσήνεγκε τὸν Ὀδυσσέα· τοιοῦτον γὰρ ὁ καιρὸς ἐζήτει· εἰσῆκται δὲ Ὀδυσσεὺς ὡς σοφὸς καὶ ἀμνησίκακος. De accusativo καιρόν confer v. 34.

V. 1289. εἰ μὴ — πάρει] Errarunt editores, quod accusativum alii alium ad verba ξυνάπτειν et συλλύειν intelligendum putarunt, veluti τὸ νεῖκος, τὴν ὀργήν, τοὺς Ἀτρείδας καὶ τὸν Τεῦκρον. Atqui integra est locutio συνάπτειν ἢ συλλύειν, eaque proverbialis, significans implicare aut solvere. Cf. Antig. 39. et 1317. cum nota nostra. Similiter Latini dixerunt, ut Seneca Epist. 22: quod male implicuisti, solvas potius quam abrumpas. Facile autem apparet rem implicare esse hoc loco facere, ut ex rixa oriatur pugna, contra solvere esse dirimere rixam. Sensus ergo: opportune scito te advenisse, si non accensurus rixam, sed compositurus ades. Recte autem μὴ particula posita, quamvis ad solum verbum ξυνάψων pertinens. Sic, ut paucis defungar exemplis, apud Platon. de Rep. p. 421. A.: φύλακες δὲ νόμων τε καὶ πόλεως μὴ ὄντες, ἀλλὰ δοκοῦντες, ὀρᾷς δή, ὅτι πᾶσαν ἀρδην πόλιν ἀπολλύασι. ibid. p. 422. B: εἰς πύκτης ὡς οἵοντε κάλλιστα ἐπὶ τοῦτο παρεσκευασμένος δυοῖν μὴ πύκταιν, πλουσίοιν δὲ καὶ πιόνοιν, οὐκ ἂν δοκεῖ σοι ῥᾳδίως μάχεσθαι; ibid. p. 423. D: ὅπως ἂν ἓν τὸ αὐτοῦ ἐπιτηδεύων ἕκαστος μὴ πολλοί, ἀλλὰ εἷς γίγνηται, καὶ οὕτω δὴ ξύμπασα ἡ

Digitized by Google

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

τί γάρ σ' ὕβρασεν, ὥστε καὶ βλάβην ἔχειν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οὔ φησ' ἐάσειν τόνδε τὸν νεκρὸν ταφῆς
ἄμοιρον, ἀλλὰ πρὸς βίαν θάψειν ἐμοῦ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἔξεστιν οὖν εἰπόντι τἀληθῆ φίλῳ
σοὶ μηδὲν ἧσσον ἢ πάρος ξυνηρετεῖν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

εἶπ'· ἦ γὰρ εἶην οὐκ ἂν εὖ φρονῶν, ἐπεὶ
φίλον σ' ἐγὼ μέγιστον Ἀργείων νέμω.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἄκουέ νυν. τὸν ἄνδρα τόνδε, πρὸς θεῶν,
μὴ τλῇς ἄθαπτον ὧδ' ἀναλγήτως βαλεῖν·
μηδ' ἡ βία σε μηδαμῶς νικησάτω

V. 1301. ξυνηρετεῖν ex Lobeckii coniectura scripsi. Libri ξυνηρετμεῖν et ξυνηρεμεῖν. Nusquam autem quod vulgo positum ξυνηρετμεῖν usurpatum reperitur.

πόλις μία φήσεται, ἀλλὰ μὴ πολλαί.

V. 1291. Schol.: βοὴν Ἀτρειδῶν· οὐκ ἐξ ἑτοίμου φησίν, ὅτι ἦκοι ἀναστέλλων τὸν Ἀγαμέμνονα, ἀλλ' ἐπιμελόμενος, τί πράττουσιν οἱ βασιλεῖς· τὴν δὲ ἑαυτοῦ γνώμην ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἀλκίμῳ νεκρῷ, ὅτι γενναίαν αὐτοῦ ἐδήλωσε τὴν τελευτήν. διὰδασκει δὲ ὁ λόγος, ὅτι οὐ δεῖ κατὰ τεθνεώτων λέγειν, κἂν ἐχθροὶ ὦσιν.

V. 1292. κλύοντές ἐσμεν] Sic v. 1296. 1302. ed. meae. Confer quae ad Phil. 1191. annotavimus. De locutione αἰσχίστους λόγους κλύειν ὑπό τινος ad v. 1207. dixi.

V. 1294. ποίους;] Recte Neuius, quando sic, inquit, interrogando irridetur res aliqua, tanquam quae plane non sit, vel certe nullius sit momenti, plerumque ex alterius oratione repetitum illud vocabulum eum ποῖος coniungitur, coll. Heindorf. ad Plat. Charm. 47. Reisig. Coniect. p. 74.

V. 1297. ὥστε καὶ] De καί particula ad Ant. 720. admonui.

V. 1299. πρὸς βίαν — ἐμοῦ] Vide ad O. C. 656.

V. 1301. ξυνηρετεῖν] Apte Lobeckius adscripsit ex Hesychio: ξυνηρετήσεις· συνοίσει, συζυγήσεις, et ex Photio: ξυνηρέτης· σύμφωνος, ὡς ἐναντίος ἀντηρέτης. Similiter Scholiasta ad hunc locum hac utitur interpretatione: συμφωνεῖν.

V. 1304 sqq. τὸν ἄνδρα τόνδε κτλ.] Quod noluit Agamemno Aiacem sepeliri, de eo confer Horat. Sat. II, 3, 187 sqq. eiusque interpretes.

V. 1306. Schol.: μηδ' ἡ βία σε μηδαμῶς· μὴ ἡ ἐξουσία βιωσάσθω σε, ὥστε παρᾶξαί τι παρὰ τὸ δίκαιον· τουτέστι, μὴ

Digitized by Google

τοσόνδε μισεῖν, ὥστε τὴν δίκην πατεῖν. 1335
καμοὶ γὰρ ἦν ποθ' οὗτος ἔχθιστος στρατοῦ,
ἐξ οὗ 'κράτησα τῶν 'Αχιλλείων ὅπλων,
ἀλλ' αὐτὸν ἔμπας ὄντ' ἐγὼ τοιόνδ' ἐμοὶ
οὐκ ἂν ἀτιμάσαιμ' ἄν, ὥστε μὴ λέγειν
ἓν' ἄνδρ' ἰδεῖν ἄριστον 'Αργείων, ὅσοι 1340
Τροίαν ἀφικόμεσθα, πλὴν 'Αχιλλέως.
ὥςτ' οὐκ ἂν ἐνδίκως γ' ἀτιμάζοιτό σοι.
οὐ γάρ τι τοῦτον, ἀλλὰ τοὺς θεῶν νόμους
φθείροις ἄν. ἄνδρα δ' οὐ δίκαιον, εἰ θάνῃ,
βλάπτειν τὸν ἐσθλόν, οὐδ' ἐὰν μισῶν κυρῇς. 1345

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

σὺ ταῦτ', Ὀδυσσεῦ, τοῦδ' ὑπερμαχεῖς ἐμοί;

V. 1311. Locus corruptus est, quum ἄν particula produci nequeat. Brunckius ex paucis nec bonis codd. recepit οὔκουν. Non magis probo Triclinianum οὐκ ἄν γ'. Contra placet Bothii coniectura, poetam οὐκ ἀπατιμάσαιμ' ἄν scripsisse suspi-

ὑπὲρ τοῦ ἐνδείξασθαι τούτῳ τὴν ἐξουσίαν παραβῆς τὸ δίκαιον.

V. 1312. ἓν' — ἄριστον] De εἷς cum superlativo iuncto vide Matth. §. 461.

V. 1312 sq. ἓν' — 'Αχιλλέως] Communis omnium Graecorum opinio haec fuit, Aiacem secundum Achillem praestantissimum ducem fuisse. Cf. fab. Ai. not. 8.

V. 1315 sq. οὐ γάρ τι — φθείροις] Confirmat his verbis Ulixes ea, quae supra Teucer v. 1102. et 1104. ed. meae posuit.

V. 1316 sq. ἄνδρα δ' — κυρῇς] Cum emphasi positum nomen ἄνδρα, ita ut virum honestum significet. Vide ad v. 512. et ad 1335. Honestatis autem notionem quia urgeri maxime poeta voluit, addidit verba τὸν ἐσθλόν. Itaque hoc dicit: virum eum, qui honestus sit, post mortem violare, ne si oderis quidem, fas est. Cf. v. 1327. ed. meae. De coniunctivo θάνῃ ad v. 513. diximus.

V. 1318. ταῦτ' — ὑπερμαχεῖς] Vide quae de hac locutione ad O. R. 259 sq. annotavi.

V. 1320. προσεμβῆναι] Verba ἐμβαίνειν, ἐπεμβαίνειν, προσεμβαίνειν de iniuria dici solent, quae afflictis et deiectis additur, ut El. 836. Isidorus Pelus. L. III. Ep. 347: παλαιὸς λόγος διαγορεύει μὴ ἐπεμβαίνειν τοῖς πεπτωκόσιν. Hinc τοῖς δυστυχοῦσιν ἐπεμβαίνειν in fragm. Alexandri Polyh. apud Euseb. Praepar. ev. L. IX. c. 17. Adde Eur. Hipp. 668. WESS. Lege Solonis cautum erat, ne quis mortuos affligeret. Cf. Plutarch. v. Sol. c. 21. et Demosth. pro Corona p. 330, 5: ὅτι — τοὺς δὲ τεθνεῶτας οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ. Ceterum καὶ particula non ad προσεμβῆναι,

Digitized by Google

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἔγωγ' ἐμίσουν δ', ἡνίκ' ἦν μισεῖν καλόν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

οὐ γὰρ θανόντι καὶ προσεμβῆναί σε χρή;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

μὴ χαῖρ', Ἀτρείδη, κέρδεσιν τοῖς μὴ καλοῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥᾴδιον.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἀλλ' εὖ λέγουσι τοῖς φίλοις τιμὰς νέμειν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει.

cantis.

V. 1316. θάνῃ ex mea coniectura scripsi. Vulgo θάνοι. Cf. v. 513. ed. meae.

sed ad θανόντι referenda est. Vide quae ad Ant. 280. annotavimus.

V. 1322. τόν τοι — οὐ ῥᾴδιον] Ut Creon Polynicem (Ant. 198—210.), ita Agamemno Aiacem mortuum etiam castigandum arbitratus, quod vivus merita poena non potuisset affici, ab Ulixe autem admonitus, quae sola exigi ab Aiace poena posset, eam cum legibus divinis pugnare, necessario eo adductus est, ut, quum decedere de sententia nolit, fateatur non ubique regi, qui severo uti imperio velit, quid legibus divinis conveniat, ponderare licere. Cf. Ant. 743 sqq.: ΑΙΜ. οὐ γὰρ δίκαιά σ' ἐξαμαρτάνοντ' ὀρῶ. ΚΡ. ἁμαρτάνω γὰρ τὰς ἐμὰς ἀρχὰς σέβων; ΑΙΜ. οὐ γὰρ σέβεις, τιμάς γε τὰς θεῶν πατῶν, et lege, quae Tiresias Creonti responderit v. 1072 sqq. Eustathius p. 1514, 25. (Od. 193, 48.) hunc locum sic interpretatus est: οὐ ῥᾴδιον ἀεὶ δικαιοπραγεῖν, ὡς πᾶσιν ἀρέσκειν, καί, ὡς εἶπεῖν, σεβαστὸν εἶναι. Ceterum illud recte monitum a Brunckio est, quum Atheniensibus, libertatis studiosissimis, odio esset regnum, quavis oblata occasione poetas tragicos eiusmodi posuisse sententias, quibus regiam potestatem in invidiam vocarent.

V. 1323. Schol.: ἀλλ' εὖ λέγουσι· κατὰ κοινοῦ τὸ ῥᾴδιον. ἔστιν οὖν ὁ νοῦς τοιοῦτος· ἀλλὰ ῥᾴδιόν ἐστι τοῖς καλῶς συμβουλεύουσι φίλοις τιμὰς νέμειν, ἀντὶ τοῦ ἐμοὶ καλῶς σοι συμβουλεύοντι τιμὴν ἀπόδος, τουτέστιν ἄκουσόν μου.

V. 1324. Schol.: κλύειν τὸν ἐσθλόν· ἄμφω δὲ ἀντιθέσεως· ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐπὶ τιμῇ τῶν φίλων ὑφεῖναι τὸν βασιλέα τῆς ἐξουσίας παρακαλεῖ, ὁ δὲ ἀντιστρέφας φησὶν, ὅτι τὸν ἀγα-

Digitized by Google

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

παῦσαι· κρατεῖς τοι, τῶν φίλων νικώμενος.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

μέμνησ', ὁποίῳ φωτὶ τὴν χάριν δίδως.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ὃδ' ἐχθρὸς ἀνήρ, ἀλλὰ γενναῖός ποτ' ἦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τί ποτε ποιήσεις; ἐχθρὸν ὢδ' αἰδεῖ νέκυν;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

νικᾷ γὰρ ἀρετή με τῆς ἔχθρας πολύ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τοιοίδε μέντοι φῶτες ἔμπληκτοι βροτῶν.

V. 1330. In nonnullis codd. legitur *βροτοῖς*.

θὸν ἄνδρα χρὴ πείθεσθαι τοῖς βασιλεῦσιν. De locutione *οἱ ἐν τέλει* ad Phil. 383. diximus.

V. 1325. *παῦσαι*] Apte Lobeckius contra eos, qui *παῦσαι* minus reverenter ab Ulixe ad regem dictum esse putarunt, attulit O. R. 630., ubi Chorus Creontis et Oedipi altercationes interpellat ita: *παύσασθ', ἄναχτες*, et Eur. Androm. 692. *παύσασθον ἤδη*. Idem de sequentibus adscripsit Aristid. T. I. 356: *δεῖ τῶν μὲν πολεμίων πάντως ἐθέλειν κρατεῖν, τῶν δὲ ἐπιτηδείων ἡττᾶσθαι. μεστὴ δὲ ἡ τραγῳδία ταῦτα παραινούντων· κρατεῖς τοι τῶν φίλων ἡττώμενος*. De verbo *νικᾶσθαι* cum genitivo iuncto vide 322. et 1329.

V. 1328. *τί ποτε — νέκυν;*] Quid tandem facies, qui hostem adeo revereare mortuum? Quibus verbis hoc dicit: qualis tu eris in vivos hostes, qui tanta reverentia prosequare hostem mortuum? i. e. quantopere tu parces hostibus vivis, qui tantam adversus hostem mortuum reverentiam adhibeas?

V. 1329. *νικᾷ — πολύ*] Vehementer falluntur qui cum Eustathio p. 842, 11. *πολύ* pro *πλέον* positum esse existimant. Nam ut verbum *ἡττᾶσθαι* cum genitivo iungitur, quod comparativi notionem inclusam habet, ita ut *ἡττῶμαι σοῦ* idem sit atque *ἥττων εἰμὶ σοῦ* sive *ἢ σύ*, eandemque ob causam *νικᾶσθαι* genitivum adsciscere solet, ita *ἡ ἀρετὴ πολὺ νικᾷ τῆς ἔχθρας* idem significat atque *ἡ ἀρετὴ πολὺ κρείττων ἐστὶ τῆς ἔχθρας*, nisi quod verbo *νικᾷ* simul accusativus eius, qui superari dicitur, addi potest, ut est additus a Sophocle, qui addi non potuit, si *πολὺ κρείττων ἐστί* positum esset. Itaque sensus loci hic est: revereor corpus Aiacis mortui, quod virtus, qua ille vivus eminuit, plus apud me valet, quam odium, quo eum persecutus sum, quum in vivis erat. Quo significat virtute, quam praestiterit Aiax, adductum se esse, ut odium, quo in illum fuerit, post mortem eius deponeret. Cf. v. 1349.

V. 1330. Schol.: *ἔμπληκτοι*

Digitized by Google

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἦ κάρτα πολλοὶ νῦν φίλοι, καὐθις πικροί.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

τοιοῦσδ' ἐπαινεῖς δῆτα σὺ κτᾶσθαι φίλους;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

σκληρὰν ἐπαινεῖν οὐ φιλῶ ψυχὴν ἐγώ.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἡμᾶς σὺ δειλοὺς τῇδε θἡμέρᾳ φανεῖς.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἄνδρας μὲν οὖν Ἕλλησι πᾶσιν ἐνδίκους.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἄνωγας οὖν με τὸν νεκρὸν θάπτειν ἐᾶν;

βροτῶν· κοῦροι, εὐμετάβολοι· ὀνειδίζει δὲ Ὀδυσσεῖ, ὡς εὐμεταβόλῳ. οἱ τοιοῦτοι οὖν ἔμπληκτοι παρὰ τοῖς βροτοῖς λέγονται, ὡς καὶ Ὅμηρος (Od. ν, 132.)· ἐμπλήγδην ἕτερον μὲν τίει βροτόν. Sunt ergo ἔμπληκτοι mobiles sive inconstantes. Similia exempla eius usus ad hunc locum attulit Lobeckius. De addito genitivo βροτῶν ad O. C. 276 sq. diximus.

V. 1331. ἦ κάρτα — πικροί] Ulixes quum dicit multos aetate sua esse, qui ex amicis inimici fiant, hoc videtur simul significare, ut illis inconstantia illa iure vitio vertatur, ita sibi laudi et honori fore, quod deposita simultate in gratiam cum inimico redeat. De ἡ κάρτα ad Trach. 376. diximus.

V. 1332. τοιοῦσδ' ἐπαινεῖς — φίλους;] Infinitivus κτᾶσθαι eadem ratione additus hic est, qua verbum λαβεῖν Ant. 437. ed. meae aliisque in locis, quos ibi attuli. Itaque hoc dicit: τοιούσδε σὺ ἡγοῦ φίλους ἀγαθοὺς εἶναι ὥστε κτᾶσθαι; Inconstantes dicere Agamemnonem nemo non sua sponte intelliget.

V. 1333. σκληρὰν — ἐγώ] Inconstantesne habere amicos cupiat, interroganti Agamemnoni ita respondet Ulixes, ut eam hominum constantiam laudandam esse neget, qua prohibeantur, quominus laesi unquam placari se patiantur.

V. 1334. δειλοὺς — φανεῖς] In timiditatis crimen se incursurum Agamemno putabat, si Teucri minis adductus videretur, ut Aiacem secus quam modo edixerat sepeliri permitteret. De τῇδε θἡμέρᾳ ad v. 737. dictum est.

V. 1335. ἄνδρας μὲν — ἐνδίκους] Adverte nomen ἄνδρας in initio versus positum esse, quia oppositum adiectivo δειλούς sit, ita ut non viri tantum, sed viri fortis significationem habeat. Vide quae ad v. 512. annotavi. Neque in eo haerendum, quod additum praeterea adiectivum ἐνδίκους. Eadem ratio est v. 1316 sq. Denique de dativo ad v. 1254. dixi.

V. 1336. ἄνωγας — ἐᾶν;] Exspectaverit quis passivum θάπτεσθαι. Verum solent Graeci post verba iubendi et sinendi, quamvis non appositum nomen eius sit, cui quid praecipi-

Digitized by Google

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἔκπυε. καὶ γὰρ αὐτὸς ἐνθάδ' ἵξομαι. 1365

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἦ πάνθ' ὁμοῖα πᾶς ἀνὴρ αὑτῷ πονεῖ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

τῷ γάρ με μᾶλλον εἰκὸς ἢ 'μοιγῷ πονεῖν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

1340 σὸν ἆρα τοὔργον, οὐκ ἐμὸν κεκλήσεται.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ὡς ἂν ποιήσῃς, πανταχῇ χρηστός γ' ἔσει.

V. 1340. Porsonus σόν γ' ἆρα scribendum putavit propter nonnullorum codicum scripturam, σὸν γὰρ ἆρα.

tur aut conceditur, tamen infinitivum activi ponere. Vide ad O. C. 588.

V. 1337. Schol.: καὶ γὰρ αὐτός· καὶ γὰρ αὐτὸς ὑπόκειμαι τῇ ὁμοίᾳ τύχῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ· ἢ καὶ αὐτὸς ἵξομαι πρὸς τὸ θάψαι αὐτόν. Falsissima et a sensu loci alienissima prior interpretatio est, quamvis ab omnibus, quod sciam, editoribus probata. Nam etsi non nego locutionis ἐνθάδ' ἵξομαι per se spectatae duplicem sensum esse posse, ita ut aut hoc patiar (vide ad Phil. 375.), aut hoc agam significet, tamen e nexu loci apparet hic quidem posteriore tantum sensu eam locutionem positam esse posse. Interrogaverat Agamemno: ergo cogis me, ut corpus Aiacis sepeliri sinam? Ei Ulixes cogere se respondens et cur cogat explicans, si hanc affert causam: nam ipse sepeliar, necessario, id quod ineptissimum est, hoc dicere censendus est: nam meum ipsius corpus sepelietur. Neque enim supprimi potuit, quam suppressam editores statuunt, ποτὲ particula, si hoc dicere Ulixes voluisset: nam ipse aliquando sepeliar. Ac ne potuit quidem istius modi argumento uti Ulixes, ut persuaderet Agamemnoni sepeliendum Aiacem esse. Noluit enim Aiacem sepeliri Agamemno hanc unam ob causam, quod ante ipsam mortem nefaria ausus summo odio supplicioque dignus esset; contra Ulixes amicus eius erat. Hunc quod aliquando sepultum iri admonebatur, eo non potuit adduci, ut inimicum gravissimum sepeliri sineret. Itaque certissimum est hoc dicere Ulixem: cogo te; nam ipse eum sepeliam. Cf. v. 1350 sqq. De locutione ἐνθάδ' ἵξομαι, hoc faciam significante, ad O. R. 260. diximus.

V. 1338. Schol.: ἦ πάνθ' ὁμοῖα· ἔχει τινὰ ὀνχολίαν. ἔστι δὲ οὕτως. κοινὸν ἔγκλημα τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις, τὸ εἶναι ἕκαστον φίλαυτον· τοῦτο οὖν ἠγκαλεῖ τῷ Ὀδυσσεῖ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτι εὐδοξίαν σοι ἐργάζεται τὸ ὑπείκειν ταφῆναι τὸν Αἴαντα, οὐδαμῇ τὸ κεχαρισμένον ἑτέρῳ διαπράττεις· καὶ ὁμολογεῖ Ὀδυσσεὺς τὸ φίλαυτον,

Digitized by Google

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ἀλλ' εὖ γε μέντοι τοῦτ' ἐπίστασ', ὡς ἐγὼ
σοὶ μὲν νέμοιμ' ἂν τῆσδε καὶ μείζω χάριν,
οὗτος δὲ κἀκεῖ κἀνθάδ' ὢν ἔμοιγ' ὁμῶς
ἔχθιστος ἔσται. σοὶ δὲ δρᾶν ἔξεσθ' ἃ χρῄζῃς.

ΧΟΡΟΣ.

ὅστις σ', Ὀδυσσεῦ, μὴ λέγει γνώμῃ σοφὸν
φῦναι τοιοῦτον ὄντα, μῶρός ἐστ' ἀνήρ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

καὶ νῦν γε Τεύκρῳ τἀπὸ τοῦδ' ἀγγέλλομαι,
ὅσον τότ' ἐχθρὸς ἦν, τοσόνδ' εἶναι φίλος.
καὶ τὸν θανόντα τόνδε συνθάπτειν θέλω,

V. 1345. χρῄς ex Dindorfii coniectura scripsi. Libri χρή.

ἵνα μὴ δόξῃ πᾶσιν ἀντιλέγων. [Εἰς τὸ αὐτό.] ὄντως πάντα τὰ ἀνθρώπινα ὅμοια· πᾶς γὰρ ἄνθρωπος τὴν οἰκείαν πραγματεύεται σωτηρίαν. Neque haec probo neque recentiorum interpretum explicationes, de quibus in Cens. p. 180 sqq. et in Add. Cens. p. 17 sq. dixi.

V. 1341. ὡς ἂν ποιήσῃς κτλ.] Quoquo modo feceris, omni modo bonus certe eris. Quibus verbis hoc dicit Ulixes: sive ipse feceris sive per me fieri passus eris, ut sepeliatur Aiax, quamvis de severitate imperii aliquid remisisse videare, tamen humanitatis certe et pietatis laudem consequere. De πανταχῇ confer Ant. 634: ἢ σοὶ μὲν ἡμεῖς πανταχῇ δρῶντες φίλοι;

V. 1342 sqq. ἀλλ' εὖ γε μέντοι κτλ.] Sensus hic est: cedam tibi, sed hoc scito, quanquam tibi quidem etiam maius quam hoc officium praestare paratus sim, illum tamen etiam mortuum summo me odio persecuturum esse. Quibus verbis hoc inculcat spectatoribus, non quo suum in Aiacem animum mutarit, sed ut gratum faciat Ulixi, non intercedere sese, quominus corpus mortui sepeliatur. De sententia convenit ei cum Creonte, qui in Ant. 522: οὗτοι ποθ', inquit, οὐχθρὸς οὐδ' ὅταν θάνῃ φίλος.

V. 1342. ἀλλ' εὖ γε μέντοι] Adscripsit Schaeferus Xenoph. An. I, 4, 8: ἀπολελοίπασιν ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων· ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθωσαν, ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν — οὔτε ἀποπεφεύγασιν.

V. 1343. τῆσδε — χάριν] Sic O. R. 764: ἄξιος γὰρ φέρειν ἦν τῆσδε καὶ μείζω χάριν.

V. 1345. ἃ χρῄς] Hesychius: χρῄς· θέλεις, χρήζεις. Cf. Ant. 874 sq. ed. meae. Ceterum his dictis Agamemnonem scena discessisse puta.

V. 1348. Schol.: καὶ νῦν γε Τεύκρῳ· ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ἀγγέλλομαι καὶ σημαίνω αὐτῷ φιλίαν. De locutione τἀπὸ τοῦδε vide Matth. §. 283., de τότε particula quae ad v. 631. annotavimus.

V. 1350. Schol.: καλῶς τὸ θέλω, εἰ ἐπιτρέποιτε.

Digitized by Google

καὶ ξυμπονεῖν, καὶ μηδὲν ἐλλείπειν, ὅσον
χρὴ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν πονεῖν βροτούς.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ἄριστ' Ὀδυσσεῦ, πάντ' ἔχω σ' ἐπαινέσαι
λόγοισι· καί μ' ἔρευσας ἐλπίδος πολύ.
τούτῳ γὰρ ὢν ἔχθιστος Ἀργείων ἀνὴρ
μόνος παρέστης χερσίν, οὐδ' ἔτλης παρὼν
θανόντι τῷδε ζῶν ἐφυβρίσαι μέγα,
ὡς ὁ στρατηγὸς οὑπιβρόντητος μολὼν
αὐτός τε χὠ ξύναιμος ἠθελησάτην
λωβητὸν αὐτὸν ἐκβαλεῖν ταφῆς ἄτερ.
τοιγάρ σφ' Ὀλύμπου τοῦδ' ὁ πρεσβεύων πατὴρ
μνήμων τ' Ἐρινὺς καὶ τελεσφόρος Δίκη
κακοὺς κακῶς φθείρειαν, ὥσπερ ἤθελον
τὸν ἄνδρα λώβαις ἐκβαλεῖν ἀναξίως.
σὲ δ', ὦ γεραιοῦ σπέρμα Λαέρτου πατρός,
τάφου μὲν ὀκνῶ τοῦδ' ἐπιψαύειν ἐάν,
μὴ τῷ θανόντι τοῦτο δυσχερὲς ποιῶ·
τὰ δ' ἄλλα καὶ ξύμπρασσε, κεἴ τινα στρατοῦ

V. 1351. καὶ ξυμπονεῖν — ὅσον] Coniungenda haec sunt, interpositis verbis καὶ μηδὲν ἐλλείπειν eodem modo, quo supra v. 68. μηδὲ συμφορὰν δέχου.

V. 1352. τοῖς ἀρίστοις — πονεῖν] Dativi cum verbo πονεῖν coniuncti exempla plura ad O. C. 504. attulimus.

V. 1354. καί μ' — πολύ] Et valde fefellisti opinionem meam, id est: longe alium te praestitisti, atque ego te praestiturum te esse putaveram. Vide ad Trach. 703 sq.

V. 1356. Schol. rec.: παρέστης χερσίν· συνεμάχησας ἔργῳ, οὐ λόγῳ. τοῦτο δὲ λέγεται ἐπὶ τῶν μετὰ σπουδῆς ἐργαζομένων τι.

V. 1357. θανόντι — ζῶν] Apte haec sibi opposita sunt, quum qui vivus, id est viribus praeditus, mortuo, id est inermi, insultat, summum perpetrare scelus existimetur.

V. 1358. Schol.: οὐπιβρόντητος· ὃν εἰώθαμεν λέγειν ἐμβρόντητον.

V. 1361 sq. Ὀλύμπου — Δίκη] Ζεύς et Δίκη iunguntur etiam Ant. 450 sq. Δίκη autem mortuorum imprimis iura servare putabatur. Cf. Aesch. fragm. Phryg. 243: καὶ τοῦ θανόντος ἡ Δίκη πράσσει κότον. Soph. El. 475 sqq. et Trach. 808 sq. Quo in loco pariter atque hoc loco una cum Furiis invocatur, de qua re vide Blümneri libellum, inscriptum Ueber die Idee des Schicksals in den Tragoedien des Aeschylos p. 73. et p. 129. Supra Aiax v. 835 sqq. solas Furias invocavit, ut Atridarum iniurias ulciscerentur.

V. 1362. μνήμων τ' Ἐρινύς] Sic Aesch. Prom. 516: Μοῖραι τρίμορφοι μνήμονές τ' Ἐρινύες. Ad quem locum Scholiasta: μνήμονες Ἐρινύες·

Digitized by Google

θέλεις κομίζειν, οὐδὲν ἄλγος ἕξομεν.
ἐγὼ δὲ τἄλλα πάντα πορσυνῶ· σὺ δὲ
ἀνὴρ καθ' ἡμᾶς ἐσθλὸς ὢν ἐπίστασο.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ἀλλ' ἤθελον μέν, εἰ δὲ μή 'στί σοι φίλον
πράσσειν τάδ' ἡμᾶς, εἰμὶ ἐπαινέσας τὸ σόν.

ΤΕΥΚΡΟΣ.

ἄλις· ἤδη γὰρ πολὺς ἐκτέταται
χρόνος. ἀλλ' οἱ μὲν κοίλην πάπτον
χερσὶ ταχύνατε, τοὶ δ' ὑψίβατον
τρίποδ' ἀμφίπυρον λουτρῶν ὁσίων
θέσθ' ἐπίκαιρον· μία δ' ἐκ κλισίας
ἀνδρῶν ἴλη τὸν ὑπασπίδιον
κόσμον φερέτω.
παῖ, σὺ δὲ πατρός γ', ὅσον ἰσχύεις,
φιλότητι θιγὼν πλευρὰς ξὺν ἐμοὶ
τάρδ' ἐπικούφιζ'· ἔτι γὰρ θερμαὶ
σύριγγες ἄνω φυσῶσι μέλαν

αἱ μνημονεύουσαι τῶν παρ' ἀνθρώποις κακῶν καὶ ἀντιδιδοῦσαι. Tum Justitia appellatur *τελεσφόρος*, quod nullum scelus inultum patitur esse.

V. 1365 sqq. *σὲ δ', ὦ — δυσχερὲς ποιῶ*] Defunctorum Manibus invisi putabantur etiam honores ab inimicis oblati, de qua re cf. El. 431 sqq. Eur. Herc. Fur. 1364. et v. Petit. comment. ad Att. leg. VI, 8. p. 589.

V. 1373. *τὸ σόν*] Quod tu dicis. Sic v. 99.

V. 1374. Schol.: *πιθανὴ ἡ ἔξοδος διὰ τὴν σπουδὴν τῆς ταφῆς· πολὺς οὖν ἤδη χρόνος, ἀφ' οὗ τετελεύτηκεν ὁ Αἴας, καὶ ἤδη δεῖ αὐτὸν ταφῆναι.*

V. 1376. Schol.: *ταχύνατε· μετὰ σπουδῆς ὀρύξατε.* De *τοὶ δέ* vide Matth. §. 65. not. 3.

V. 1376 sqq. *τοὶ δ' ὑψίβατον — ἐπίκαιρον*] De re confer Hom. Il. σ, 343 sqq. Iungenda autem verba sunt *τρίποδα λουτρῶν ὁσίων* (coll. Matth. §. 374. b. Rost. §. 108, 11, 6.), quae idem significant atque Homericum (Il. σ, 346.) *τρίποδα λοετροχόον*, et *ἀμφίπυρον θέσθε*, pro quo Homerus l. l. *ἀμφὶ πυρὶ στῆσαι* dixit.

V. 1379 sq. *τὸν ὑπασπίδιον κόσμον*] Quae supra v. 577. una secum humo condi Aiax iusserat, excepto clipeo, quem Eurysaci filio (v. 574 sq.) legavit.

V. 1381 sqq. Schol.: *παῖ, σὺ δέ· τραγικὰ καὶ ταῦτα καὶ πάθους ἐχόμενα.* De verborum collocatione cf. El. 147. O. R. 1469. cum nota nostra et Matth. §. 312, 3.

V. 1384. *σύριγγες*] Venae sive arteriae. Proprium, Wesselingius inquit, vocabulum est in fistula, quod leni translatione ad alia abiit fistulae quodammodo similia, tum ad ve-

Digitized by Google

μένος. ἀλλ' ἄγε πᾶς, φίλος ὅστις ἀνὴρ
φησὶ παρεῖναι, σοὶ σθῶ, βάτω,
τῷδ' ἀνδρὶ πονῶν τῷ πάντ' ἀγαθῷ 1415
κουδενί πω λῴονι θνητῶν.

ΧΟΡΟΣ.

ἦ πολλὰ βροτοῖς ἔστιν ἰδοῦσιν
γνῶναι, πρὶν ἰδεῖν δ', οὐδεὶς μάντις
τῶν μελλόντων, ὅ τι πράξει. 1420

V. 1388. Post hunc versum in omnibus codicibus additus hic reperitur: *Αἴαντος, ὅτ' ἦν, τότε φωνῶ*, quem spurium esse G. Dindorfius vidit.

nas arteriasque significandas. — De tota sententia confer v. 917 sq. Ant. 1238 sq. Hom. Il. χ, 19.

V. 1384 sq. *μέλαν μένος*] Apte poeta pro nomine sanguinis posuit *μένος*, quum sanguine robur omne et vis vitae contineatur, ita ut cum eo effundi robur illud iure dici queat. Non dissimiliter dixit Aesch. Ag. 1075. *αἱματηρὸν μένος*.

V. 1387. *τῷ πάντ' ἀγαθῷ*] Sic El. 301. *ὁ πάντ' ἄναλκις οὗτος*. Alia eiusdem generis exempla plurima ex prosaicis scriptoribus ad hunc locum attulit Lobeckius.

V. 1388. *κουδενί — θνητῶν*] Singulari attractione usus est, hoc dicens: *καὶ οὔ οὐδείς πω θνητῶν λῴων ἦν*.

V. 1390 sqq. Schol.: *οἰκείως ἔχει τοῖς ἀπαλλαγθήσεσθαι μέλλουσιν ἡ τελευταία γνώμη, ὅτι πλείστα ἔστι τοῖς ἀνθρώποις γνῶναι ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων γινομένοις, προμηθείᾳ δὲ ἀδύνατα χρήσασθαι καὶ μαντεύσασθαι, ὅ τι ποτὲ ἀποβήσεσθαι μέλλει. ταῦτα δὲ ἅμα λέγοντες προσέμπουσι τὸν νεκρόν, καὶ γίνεται ἔξοδος πρέπουσα τῷ λειψάνῳ.*

V. 1391 sq. *οὐδεὶς — μελλόντων*] Ant. 1160: *καὶ μάντις οὐδεὶς τῶν καθεστώτων βροτοῖς*. De *πράττειν τι* ad Ant. 619. monuimus.

Digitized by Google

METRA,

QUIBUS

SOPHOCLES IN HAC FABULA USUS VIDETUR.

Vss. 1—133. trimetri iambici.

Vss. 134—171. continent sex systemata anapaestica, quae constant dimetris uno interposito monometro.

Vss. 172—181.

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ tetram. dactyl.

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ – } unus versus est, constans dactyl., epitritis
175 ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – } et dactylis.

–, ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – duo epitr. cum anacr. et hephth. dact.

–, ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – iambelegus.

idem.

180 idem.

⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ – ⏑ epitr. et adonius coll. Herm. El. p. 648 sqq.

Vs. 176. similis versui est Pindarico, qui dicitur. Cf. Herm. Elem. D. M. p. 652. Idem de iambelego dixit ibid. p. 651 sq.

Vss. 192—198.

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ – – penth. dact. et iamb.

⏑ – – ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – penth. dact. et dim. iamb. brachyc.

⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ glyconeus.

195 huius et sqq. versuum metra dubia sunt.

Vss. 199—218. tria continent systemata anapaestica, quae constant dimetris, duobus interpositis monometris.

Digitized by Google

Vss. 220—227.

220 – –́ ⏑ –́ ⏓, –́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – penth. iamb. et dactyli.

⏑ –́ ⏑ –, ⏑ –́ – dim. iamb. cat.

–́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – pentam. dact. cat.

–́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ – – dim. chor. hyperc.

– –́ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ –, ⏑ –́ –́ ⏑ –́
225 –́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ –, ⏑ –́ –́ ⏑ –́
–́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –

unus versus est, incipiens dipodia iamb. et desinens in numerum logaoed., in medio habens chori. et dochmios.

Vs. 220. similis est iambelego, de quo supra ad v. 176. monitum, a quo eo tantum differt, quod pro penth. dact. habet hephthem. dactylicum.

Vss. 228—239. et vss. 249—254. duo continent systemata anapaestica, quae constant dimetris uno interposito monometro.

Vss. 255—339. trimetri iambici sunt, exceptis vss. 325. 328. 331., qui sunt antispastici, hac forma:

– –́ –́ –.

Vss. 340—344.

640 ⏓ –́ iamb.

⏑ –́ –́ ⏑ –́, ⏑ ⏑́ ⏑ –́ ⏑ –́ dimet. dochm.

⏑ ⏑́ ⏑ ⏓́ ⏓ ⏑ –́, ⏑ –́ –́ ⏑ –́ idem.

⏑ –́ ⏑ –, ⏑ –́ ⏑ –, ⏑ –́ ⏑ –, ⏑ –́ ⏑ – tetram. iamb.

–́ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏓ logaoed. coll. Herm. El. p. 367.

De tetrametro iambico dixi ad Ant. in consp. metr. v. 839. ed. Goth.

Vss. 354—356.

⏑ –́ –́ ⏑ –́, ⏑ –́ –́ ⏑ –́ dimet. dochm.

⏑ –́ –́ ⏑ –́, ⏑ –́ –́ ⏑ –́ idem.

⏑ ⏑́ ⏑ –́ ⏑ –́, ⏑ –́ –́ ⏑ ⏑́ idem.

Vss. 357—359. et 361. trimetri iambici.

Vs. 360. antispastus est.

Vss. 362—366.

–, –́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –, ⏑ –́ ⏑ –, ⏑ –́ ⏑ – penth. dact. cum anacr. et dim. iamb.

Digitized by Google

365 ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑⏑– chori. et iamb.

⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑ dim. iamb. cat.

Vs. 367 sq. trimetri iambici.

Vss. 384—400.

⏑̆ – iambus.

385 ⏑⏑̆⏑–⏑⏑̆ dochmius.

⏑⏑̆⏑–⏑–, ⏑⏑̆⏑–⏑⏑̆ dim. dochm.

⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑–⏑⏑̆ dipod. iamb. et dochm.

⏑–⏑⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑⏑⏑–, ⏑–⏑⏑⏑– iamb. et chori.

390 ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑⏑–, ⏑– trim. iamb. cum trochaeo.

⏑–⏑–⏑⏑̆ monom. troch. hypercat.

⏑–⏑–⏑⏑̆ idem.

⏑–⏑⏑–, ⏑– chori. et spondeus.

⏑–⏑–⏑– monom. troch. hyperc.

395 ⏑–⏑–⏑⏑̆ idem.

⏑–⏑–⏑⏑̆ idem.

⏑–⏑–⏑– idem.

⏑–⏑–⏑– idem.

–⏑–⏑⏑–, ⏑̆⏑–⏑⏑̆ dim. iamb.

400 –⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑⏑–⏑⏑̆ dim. iamb. hyp. cum adonio.

Vs. 401 sq. trimetri iambici.

Vss. 422—588. trimetri iambici.

Vss. 589—598.

590 ⏑–, ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑, ⏑–, ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑, ⏑– dim. glyc. cum troch.

–, ⏑–⏑⏑–⏑–⏑⏑̆ logaoed. cum anacr.

⏑–⏑–⏑, ⏑–⏑̆, ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑ dipod. iamb. et glyc.

⏑–⏑–⏑, ⏑–, ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑– dip. iamb. et glyc. hyperc.

–, ⏑–⏑⏑–, ⏑–⏑–⏑⏑̆ chori. cum anacr. et antisp. coll. v. 1164.

595 ⏑–, ⏑–⏑⏑– iamb. et chori.

⏑–, ⏑–⏑⏑– idem.

⏑⏑⏑⏑⏑⏑, ⏑–⏑⏑⏑⏑ duo troch., dact. et troch.

⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑̆ monom. iamb. hyperc.

Digitized by Google

Vss. 609—617.

– ⏑ ∪ –, ⏑ ⏒, ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑ qualis v. 592.

610 ⏒ ⏑ ∪ –, ⏑ –, ⏑ ∪ ∪ – ∪ ⏑ ⏒ qualis v. 593.

∪ ∪ ∪ – ∪ – ∪ ithyphallicus.

⏑ ∪ ∪ – ∪ ⏒ dim. dact.

⏑ –, ⏑ ∪ ∪ –, ⏑ ∪ ∪ – – dim. chori. hyp. cum basi.

⏑ –, ⏑ ∪ ∪ –, ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑ – trim. chori. cat. cum basi.

615 ⏑ –, ⏑ ∪ ∪ – – pherecrateus.

⏑ –, ⏑ ∪ ∪ – – idem.

⏑ –, ⏑ ∪ ∪ – ∪ – ∪ – ⏒ phalaec. hend. coll. Herm. Elem. p. 562 sq.

Vss. 627—663. trimetri iambici.

Vss. 674—686.

∪ ⏑ ∪ –, ∪ ∪ ∪ ∪ –, ∪ ⏑ ∪ – trim. iamb.

675 metrum dubium.

⏑ –, ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑, ⏑ ∪, ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑ dim. glycon.

∪ ⏑, ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑ glycon.

679 ∪ ⏑ –, ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑ glyc., pro basi habens bacchium.

680 ∪ ⏑ –, ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏑, ⏑ ∪, ⏑ ∪ ∪ – ∪ – ∪ – – glyc. qualis 679. et phal. hend.

⏑ ∪ ∪ – ∪ – ∪ ⏒ logaoed.

⏑ ∪ ∪ – ⏒, ⏑ ∪ ∪ – ∪, ⏑ ∪ – ∪ – ⏒ duo adonii et ithyph.

685 ⏒, ⏑ ∪ ∪ –, ⏑ – chori. et spond. cum anacr.

⏒ ⏑ ∪ –, ⏑ ∪ ∪ – ∪ – – mon. iamb. et logaoed.

Vss. 700—846. trimetri iambici, excepto v. 718. epiphonematico, qui est monometer iambicus.

Vs. 847. dimeter iambicus. 848. iambus. 849. dimeter troch. cat. 850. trimeter iambicus. — 854. bacchius. 855. trim. iambicus. — 858 sq. iidem.

Vss. 860—868.

860 ∪ ⏑ ⏑ ∪ ⏑, ∪ ⏑ ∪ ∪ ∪ ⏑ dim. dochm.

∪ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑, ∪ ⏑ ⏑ ∪ ⏑ idem.

⏑ ∪ ∪ – ∪ ∪ –, ∪ ⏑ ⏑ ∪ ⏑ penth. dact. et dochm.

⏑ ∪ ∪ – ∪ ∪ –, ∪ ⏑ ∪ – ∪ encomiolog. coll. Herm. El. p. 651.

Digitized by Google

–́ ⏑ –, – ⏑́ ⏑ –́ – –́ cret. et dochm.

865 –́ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ ⏑ dim. cret.

⏑ ⏑́ ⏑ –́ ⏑ –́, ⏑ –́ –́ ⏑ –́ dim. dochm.

–́ ⏑ –, – ⏑́ ⏑ –́ ⏑ –́ cret. et dochm.

– ⏑́ ⏑ –́ ⏑ –́, ⏑ –́ –, –́ ⏑ – dochm. bacch. et cret.

Vss. 869. 871. antispastici. — Vss. 870. 872—874. trimetri iambici. — Vs. 875. bacchius. — Vs. 876 sq. trimetri iambici.

Vss. 878—881.

– ⏑́ ⏑ –́ – –́ dochmius.

–, –́ ⏑ ⏑ – ⏑ – – logaoed. cum anacrusi.

880 –́ ⏑ –, – –́ –́ ⏑ ⏑́ cret. et dochm.

–́ ⏑ –, –́ ⏑ – dim. cret.

Vss. 882. 884. 885. trimetri iambici.

Vs. 883. ex penthem. iambico et dimetro iambico brachycatalecto compositus est. Cf. Herm. El. D. M. p. 232.

Vss. 886—891.

– ⏑́ ⏑ –́ – –́, – ⏑́ ⏑ –́ – –́ dim. dochm.

⏑ –́ –́ ⏑ –́ dochm.

⏑ –́ ⏑ – ⏑, –́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – iambelegus coll. Herm. El. p. 651 sq.

⏑ –́ ⏑ –, ⏑ –́ – dim. iamb. cat.

–́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑, –́ ⏑ ⏑ – ⏒ logaoed. et adonius.

Vss. 934—1135. trimetri iambici.

Vss. 1136—1140. systema anapaesticum, quod constat dimetris.

Vss. 1141—1157. trimetri iambici.

Vss. 1158—1164.

⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑, –́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ –, ⏑ –́ – dip. troch. et tetram. chori. cat.

1160 –́ ⏑ – ⏒, –́ ⏑ ⏑ – dip. troch. et chori.

⏑ –́ ⏑ – – penth. iamb.

– –́ –, –́ ⏑ ⏑ – mol. et chori.

metrum dubium.

–, –́ ⏑ ⏑ –, ⏑ –́ –́ – qualis v. 594.

Vss. 1171—1182.

⏒ –́ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ – diiambus et choriamb.

–́ ⏑ ⏑ –, –́ ⏑ ⏑ – dim. chori.

Digitized by Google

⏑ – ⏑ ⏑ – – dim. chori. hyperc.

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – dim. chori. cum anacr.

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – dim. chori.

⏑ ⏑ – – chori. hyperc.

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ –, ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑
⏑ ⏑, ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ } unus versus est, constans dim. dochm. et dim. glycon.

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ chori. et iamb.

⏑ – ⏑ ⏑ – – pherecrateus.

Vss. 1195—1373. trimetri iambici.

Vss. 1374—1392. duo systemata anap., quae constant dimetris uno interposito monometro.

Digitized by Google

VENDUNT:

Amstelodami: Müller, Schonekat, Sulpke.

Argoviae: Christen, Sauerländer.

Athenis: Nast, Wick.

Basileae: Bahnmeier, Neukirch, Schneider, Schweighäuser, Tzschopp.

Bruxellis: Muquard.

Christianiae: Wulfsberg.

Dorpati: Karow, Severin.

Genevae: Kessmann.

Hafniae: Bonnier, Gyldendal, Hoest, Reitzel.

Hermannopoli: Thierry.

Holmiae: Bagge, Bonnier, Fritze, Lundequist.

Leopoli: Millikowsky, Piller & Soc., Winiarz.

Londini: Brain & P., Nutt, Williams & Norgate.

Lugduni Batavorum: Luchtmans.

Milani: Tendler.

Moscoviae: Deubner, Severin.

Novi Eboraci: W. Radde.

Oldenburgi: Wigand.

Petropoli: Graefli haeredes.

Parisiis: Frank, Klinsieck, Renouard.

Posnae: Heine, Mittler, fratres Scherk, Stefanski.

Regiomonti: Graefe & Unzer, Bon, Bornträger, Theile.

Rigae: Deubner, Götschel, Kymmel.

Tergesti: Favarger.

Turici: Höhr, Meyer & Z., Orell & Soc., Schulthess.

Digitized by Google

In demselben Verlage sind auch folgende **Text**-ausgaben erschienen:

Euripidis Medea,	ed. Pflugk.		4 ggl.
» **Hecuba**	»	»	4 ggl.
» **Andromache**	»	»	6 ggl.
» **Heraclidae**	»	»	6 ggl.
» **Helena**	»	»	6 ggl.
» **Alcestis**	»	»	4 ggl.

Zusammen $^3/_4$ Thlr. und in Parthien mit noch besonderen dem Umfange derselben angemessenen Vergünstigungen.

Homeri Ilias, ed. Spitzner. 1 Thlr.
(In Parthien ebenfalls billiger.)

Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri VIII. Vol. I. Libr. I—IV.

Xenophontis Memorabilia, ed. Kuehner. 8 ggl.
(In Parthien mit bedeutenden Vortheilen.)

In wenigen Wochen wird ausgegeben:

Demosthenis orationes, ed. Sauppe. Ed. II. Vol. I. sect. 1.

Aeschinis oratio in Ctesiphontem commentario in usum scholarum instructa a Dr. Bremi wird jetzt auch einzeln für 12 ggl.
so wie:

Lysiae orationes selectae commentariis in usum scholarum instructae a Dr. Bremi für 20 ggl.

nach dem Wunsche vieler Herren Schuldirectoren zum Besten weniger Bemittelter gegeben.

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA RECOGNITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FRIDERICO IACOBS

ET

VAL. CHR. FR. ROST.

A.

POETARUM

VOL. X.

CONTINENS

SOPHOCLIS TRAGOEDIARUM VOL. II.

ED.

EDUARDUS WUNDERUS.

GOTHAE, MDCCCXLI.
SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.
(LONDINI APUD BLACK ET ARMSTRONG.)

Digitized by Google

SOPHOCLIS

TRAGOEDIAE.

RECENSUIT ET EXPLANAVIT

EDUARDUS WUNDERUS.

VOL. II. SECT. III.

CONTINENS

TRACHINIAS.

GOTHAE, MDCCCXLI.
SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.
(LONDINI APUD BLACK ET ARMSTRONG.)

Digitized by Google

Digitized by Google

MONITUM EDITORIS.

Non poterit quisquam recte hac editione uti, nisi adhibito libello, quem hoc ipso anno emisi, ita inscripto: Ed. Wunderi Emendationes in Sophoclis Trachinias. Grimae, sumptibus I. M. Gebhardti.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΡΑΧΙΝΙΑΙ.

Digitized by Google

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.
ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.
ΤΑΛΟΣ.
ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΤΡΑΧΙΝΙΩΝ.
ΑΓΓΕΛΟΣ.
ΛΙΧΑΣ.
ΤΡΟΦΟΣ.
ΠΡΕΣΒΥΣ.
ΗΡΑΚΛΗΣ.

Digitized by Google

FABULA HERCULIS

QUALEM

SOPHOCLES AD SCENAM COMPOSUIT.

CAPUT I.

Hercules, Iove natus et Alcmena (§. 1.), Thebis partu editus, Iunonem infensam sibi adversamque nactus (§. 2.), usque ad finem vitae Eurystheo, filio Stheneli, nepoti Persei, servire coactus est (§. 3.). In ista servitute quum eos, qui impositi sunt, labores perfecit gravissimos, tum ipse plurima pericula suscepit (§. 4.). Ita non solum Graecorum maria saltusque purgavit immania monstra tollens, sed etiam exteras terras easque remotissimas obiit (§. 5.), neque ulla ex pugna inferior discessit (§. 6.).

§. 1.

Alcmena, ex qua natus Hercules est, uxor fuit Amphitryonis; unde factum est, ut saepe filius Amphitryonis diceretur. Eam famam inde ab Homero (Il. ξ, 323 sq. ε, 392. Od. λ, 266 sqq. 620. φ, 25. 36.) omnes scriptores et poetae secuti videntur. Neque aliter sensisse Sophocles existimandus est, quanquam hac in fabula nullam Amphitryonis mentionem fecit. Verum notum est ipsius illius Amphitryonis fabulam a Sophocle ad scenam esse compositam. Eius paucissima restant fragmenta.

Digitized by Google

§. 2.

Thebis natum esse Herculem cum Homero (Il. τ, 99. ξ, 323 sq.), Hesiodo (Theog. 530.), Pindaro (Isthm. I, 13 sqq. VII. init.) aliisque plurimis et poetis et scriptoribus prosaicis veterum Graecorum et Latinorum Sophocles hac fabula prodidit v. 116.

De partu eius, quem silentio transmisit Sophocles, vide Hom. Il. τ, 95—133. Quo ex loco illud simul apparet, cur infestam sibi Hercules Iunonem expertus sit, de cuius in illum odio secundum Homerum (Il. ξ, 253. ο, 27. σ, 119. τ, 95 sqq.) Sophocles admonuit v. 1048 sq.

§. 3.

Eurystheo servisse Herculem praeeunte Homero omnes, quod sciam, scriptores veteres tradiderunt. Verum passum eam servitutem, satis iniquam, Herculem esse usque ad finem vitae tantum ab antiquioribus poetis proditum videtur. Dico autem Homerum, Homeridam in Herculem hymni auctorem, Hesiodum, Sophoclem.

De Homero nemo dubitabit, qui legerit Od. λ, 620 sqq.:

Ζηνὸς μὲν παῖς ἦα Κρονίονος, αὐτὰρ ὀϊζὺν
εἶχον ἀπειρεσίην· μάλα γὰρ πολὺ χείρονι φωτὶ
δεδμήμην, ὅ δέ μοι χαλεποὺς ἐπετέλλετ' ἀέθλους.
καί ποτέ μ' ἐνθάδ' ἔπεμψε κύν' ἄξοντ'· οὐ γὰρ ἔτ' ἄλλον
φράζετο τοῦδέ τί μοι χαλεπώτερον εἶναι ἄεθλον.
τὸν μὲν ἐγὼν ἀνένεικα καὶ ἤγαγον ἐξ Ἀΐδαο·
Ἑρμείας δέ μ' ἔπεμψεν ἰδὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

Neque in Iliade ullus reperitur locus, ex quo appareat per aliquod tantum vitae tempus Herculem Eurystheo servisse laboribusque ab eo impositis vexatum esse. Cf. Il. ϑ, 363 sq. ο, 639 sq. τ, 132 sq., in quibus solis de servitute illa monetur. Immo ad mortem usque malis agitatum Herculem esse diserte dixit Homerus Il. σ, 117 sqq.:

οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε Κῆρα,
ὅςπερ φίλτατος ἔσκε Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι·
ἀλλά ἑ Μοῖρ' ἐδάμασσε καὶ ἀργαλέος χόλος Ἥρης.

Hymnum Homericum, qui dicitur, non sine causa totum hic describendum putavi:

Ἡρακλέα, Διὸς υἱόν, ἀείσομαι, ὃν μέγ' ἄριστον
γείνατ' ἐπιχθονίων, Θήβῃς ἔνι καλλιχόροισιν,
Ἀλκμήνη, μιχθεῖσα κελαινεφέϊ Κρονίωνι·
ὃς πρὶν μὲν κατὰ γαῖαν ἀθέσφατον ἠδὲ θάλασσαν

Digitized by Google

πλαξόμενος, πομπῆσιν ὑπ' Εὐρυσθῆος ἄνακτος,
πολλὰ μὲν αὐτὸς ἔρεξεν ἀτάσθαλα, πολλὰ δ' ἀνέτλη·
νῦν δ' ἤδη κατὰ καλὸν ἔδος νιφόεντος Ὀλύμπου
ναίει τερπόμενος, καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην.
Χαῖρε, ἄναξ, Διὸς υἱέ· δίδου δ' ἀρετήν τε καὶ ὄλβον.

Haec quoque consentaneum est ita nos interpretari, ut totam vitam Herculis propter servitutem illam fuisse aerumnosam dici existimemus.

Eiusdem generis sunt quae posuit Hesiodus Theog. 950 sqq.:

Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱός,
ἷς Ἡρακλῆος, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου,
αἰδοίην θέτ' ἄκοιτιν ἐν Οὐλύμπῳ νιφόεντι,
ὄλβιος, ὃς μέγα ἔργον ἐνὶ θνητοῖσιν ἀνύσσας
ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.

Apertissime autem Sophocles usque ad finem vitae Herculem in servitute fuisse declaravit. Cf. v. 34 sqq.:

τοιοῦτος αἰὼν εἷς δόμους τε κἀκ δόμων
ἀεὶ τὸν ἄνδρ' ἔπεμπε λατρεύοντά τῳ.
νῦν δ' ἡνίκ' ἄθλων τῶνδ' ὑπερτελὴς ἔφυ,
ἐνταῦθα δὴ μάλιστα ταρβήσας' ἔχω.

Nolo ceteros describere locos, qui huc pertinent, ut v. 155—174. 821—830: τὸ δ' οἷον — λατρείαν. 1159—1173: ἐμοὶ γὰρ ἦν — οὐ προσγίγνεται.

Obiecta servitus illa Herculi narratur esse ab Euryto eadem fab. 267 sq.:

ὡσεὶ δὲ δοῦλος ἀνδρὸς ἀντ' ἐλευθέρου
ῥαίοιτο.

Commemoratur autem Eurystheus ab Hercule ipso 1046 sqq.:

ὦ πολλὰ δὴ καὶ θερμὰ καὶ λόγων πέρα
καὶ χειρὶ καὶ ναΐτοισι μοχθήσας ἐγώ·
οὔπω τοιοῦτον οὔτ' ἄκοιτις ἡ Διὸς
προὔθηκεν, οὔθ' ὁ συγγενὴς Εὐρυσθεὺς ἐμοί,
οἷον etc.

Addo Scholiastam ad Hom. Il. τ, 119: βασιλεὺς δὲ ὢν Εὐρυσθεὺς Ἡρακλεῖ τοὺς ἄθλους ἐπέτασσεν, οὓς τελειώσας κατὰ τὰς Ἀθηνᾶς καὶ Ἀπόλλωνος ὑποθήκας ἀθανασίας μετέλαβε.

Contra seriores scriptores, qui omnia fata factaque Herculis sibi exponenda sumpserunt, Apollodorum dico et Diodorum Siculum, sive scriptores illi, quos hi auctores secuti sunt, duodecim tantum labores impositos ab Eurystheo Herculi esse

narrarunt ita, ut superatis demum laboribus illis Deianiram in matrimonium eum duxisse atque post id tempus plurima facinora praeclara perpetrasse referant. Cf. Apollod. II, 6, 1 sqq. coll. II, 4, 12. et Diodor. IV, 29. 31 sqq. coll. IV, 10 extr.

Sunt tamen, ne hoc dissimulem, ab ipso Sophocle oracula quaedam, quae Herculi data essent, commemorata, ex quibus appareat, qui fieri potuerit, ut alii Herculem existimarent peractis, qui ab Eurystheo impositi essent, laboribus iucundam vitam transegisse.

§. 4.

Graves fuisse labores illos Hercules ipse hac fabula v. 1046 sqq. confitetur. Sed illud neque a Sophocle monitum, quot et quos labores Eurysthei iussu pertulerit, neque a quoquam antiquiorum scriptorum vel poetarum. Ita Homerus etsi Herculem in servitute illa gravia perpessum esse saepe admonuit, tamen nonnisi ubi Cerberum ex inferis ab eo adductum esse commemoravit, id Eurysthei iussu esse factum addidit. Similiter apud Pindarum, qui plurimis in locis de Herculis facinoribus exposuit, una cervae venatio imperata Herculi ab Eurystheo narratur.

Ceterum illud nunc notum est, duodecim Herculi labores perferendos fuisse primos tradidisse Theocritum in Heraclisco (Id. XXIV, 80.) et Apollonium Rhodium (Argon. I, 1318.). Et hos et cetera eius facinora ad temporum ordinem digesserunt digestaque exposuerunt Apollodorus et Diodorus Siculus.

Plurima autem Herculem sua sponte etiam perpetrasse facinora praeclara iam hymno Homerico significatum est, quem §. 3. descripsi.

§. 5.

Maria ac terras se purgasse apud Sophoclem ostendit Hercules v. 1010 sqq.: *πόθεν ἔστ', ὦ πάντων ἀνθρώπων ἀδικώτατοι ἀνέρες, οὗς δὴ πολλὰ μὲν ἐν πόντῳ, κατά τε δρία πάντα καθαίρων, ὠλεκόμαν ὁ τάλας*; barbaras easque remotissimas terras obisse, v. 1060: *οὔθ' Ἑλλὰς, οὔτ' ἄγλωσσος, οὔθ' ὅσην ἐγὼ γαῖαν καθαίρων ἱκόμην*. coll. v. 1100: *ἐπ' ἐσχάτοις τόποις*. Idem, ut ceteros omittam, de Hercule praedicavit Pindarus Nem. I, 61 sqq. ed. Diss.: *ὁ (Τειρεσίας) δὲ οἱ φράζε καὶ παντὶ στρατῷ, ποίαις ὁμιλήσει τύχαις, ὅσσους μὲν ἐν χέρσῳ κτανών, ὅσσους δὲ πόντῳ θῆρας ἀϊδροδίκας*. Nem. III, 20 sqq.: *οὐκέτι πρόσω*

Digitized by Google

ἐβάτην ἕλα κιόνων ὑπὲρ Ἡρακλέος πεφᾶν εὐμαρές, ἥρως θεὸς ὡς ἔθηκε ναυτιλίαις ἰσχάτας μάρτυρας πλυτάς· δάμασε δὲ θῆρας ἐν πελάγεσιν ὑπερόχους, διά τ' ἐξερεύνασε τεναγέων ῥοάς, ὅπα πόμπιμον κατέβαινε νόστου τέλος, καὶ γᾶν φράδασσε. Isthm. III, 73 sqq.: ὃς (Ἡρακλῆς) Οὔλυμπόνδ' ἔβα, γαίας τε πάσας καὶ βαθυκρήμνου πολιᾶς ἁλὸς ἐξενρὼν θέναρ, ναυτιλίαισί τε πορθμὸν ἀμερσάσαις.

Plurimas terras ac maria Eurysthei iussu Herculem obisse primus videtur auctor hymni Homerici v. 4 sq. (vide §. 3.) narrasse.

§. 6.

Nunquam se victum esse ostendit Hercules apud Sophoclem v. 1101 sq.: ἄλλων τε μόχθων μυρίων ἐγευσάμην, κοὐδεὶς τρόπαι' ἔστησε τῶν ἐμῶν χερῶν.

CAPUT II.

Admirabilia eius facinora, quorum mentio ita in hac fabula fit, ut neque quando perpetraverit, neque Eurystheine iussu an sua sponte exegerit, declaratum sit, haec sunt:

Bellum cum Gigantibus gessit (§. 1.); leonem Nemeaeum interfecit (§. 2.); hydram Lernaeam occidit (§. 3.); pugnam cum Centauris et apro Erymanthio commisit (§. 4.); Plutonis canem tricipitem, Echidna natum, superavit (§. 5.); draconem, malorum aureorum custodem, in extremis terrae finibus devicit (§. 6.); innumerabiles alios labores pertulit (v. 1101 sq.).

Letalem ictum sagittarum eius fuisse ostenditur eo, quod Chironi immortali sagittae ictu vulnus insanabile inflixerit (§. 7.).

§. 1.

Bellum cum Gigantibus gessisse Herculem, de quo Sophocles v. 1058 sq. admonuit, οὔθ' ὁ γηγενὴς στρατὸς Γιγάντων, primus videtur Pindarus commemorasse quum alibi tum imprimis Nem. I, 67. ed. Diss.: καὶ γὰρ ὅταν θεοὶ ἐν πεδίῳ Φλέγρας Γιγάντεσσιν μάχαν ἀντιάζωσιν, βελέων ὑπὸ ῥιπαῖσι κείνου φαιδίμαν γαίᾳ πεφύρσεσθαι κόμαν ἔνεπεν. Futurum hoc esse Tire-

Digitized by Google

sias vaticinatus est, quum Hercules, vixdum partu editus, binos dracones, a Iunone missos, manibus correptos suffocasset. Saepius de bello illo admonuit Euripides Herc. fur., v. 177 sqq.:

Διὸς κεραυνὸν δ' ἠρόμην τέθριππά τε,
ἐν οἷς βεβηκὼς τοῖσι γῆς βλαστήμασι,
Γίγασι, πλευροῖς πτήν' ἐναρμόσας βέλη,
τὸν καλλίνικον μετὰ θεῶν ἐκώμασεν.

ibidem rursus v. 1190 sqq.:

ἐμὸς ἐμὸς ὅδε γόνος ὁ πολύπονος, ὃς ἐπὶ
δόρυ γιγαντοφόνον
ἦλθεν σὺν θεοῖσι Φλεγραῖον εἰς
πεδίον ἀσπιστάς.

Cf. etiam v. 1272 sq. De dis ea re promeruisse Herculem idem v. 852 sq. ostendit:

θεῶν ἀνέστησεν μόνος
τιμὰς πιτνούσας ἀνοσίων ἀνδρῶν ὕπο.

Pluribus expositum de bello illo ab Apollodoro I, 6, 1. 2: *Γῆ δὲ περὶ Τιτάνων ἀγανακτοῦσα γεννᾷ Γίγαντας ἐξ Οὐρανοῦ, μεγέθει μὲν σωμάτων ἀνυπερβλήτους, δυνάμει δὲ ἀκαταγωνίστους, οἳ φοβεροὶ μὲν ταῖς ὄψεσι κατεφαίνοντο, καθειμένοι βαθεῖαν κόμην ἐκ κεφαλῆς καὶ γενείων· εἶχον δὲ τὰς βάσεις φολίδας δρακόντων. ἐγένοντο δέ, ὡς μέν τινες λέγουσιν, ἐν Φλέγραις, ὡς δὲ ἄλλοι, ἐν Παλλήνῃ. ἠκόντιζον δὲ εἰς οὐρανὸν πέτρας καὶ δρῦς ἡμμένας. διέφερε δὲ πάντων Πορφυρίων τε καὶ Ἄλκυονεύς, ὃς δὴ καὶ ἀθάνατος ἦν, ἐν ᾗπερ ἐγεννήθη γῇ μαχόμενος. οὗτος δὲ καὶ τὰς Ἡλίου βόας ἐξ Ἐρυθείας ἤλασε. Τοῖς δὲ θεοῖς λόγιον ἦν ὑπὸ θεῶν μὲν μηδένα τῶν Γιγάντων ἀπολέσθαι δύνασθαι, συμμαχοῦντος δὲ θνητοῦ τινος τελευτήσειν. Αἰσθομένη δὲ Γῆ τοῦτο ἐζήτει φάρμακον, ἵνα μηδ' ὑπὸ θνητοῦ δυνηθῶσιν ἀπολέσθαι. Ζεὺς δὲ ἀπεικὼν φαίνειν Ἠοῖ τε καὶ Σελήνῃ καὶ Ἡλίῳ, τὸ μὲν φάρμακον αὐτὸς ἔταμε φθάσας, Ἡρακλέα δὲ σύμμαχον δι' Ἀθηνᾶς ἐπεκαλέσατο. κἀκεῖνος πρῶτον μὲν ἐτόξευσεν Ἀλκυονέα· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῆς γῆς μᾶλλον ἀνεθάλπετο· Ἀθηνᾶς δὲ ὑποθεμένης, ἔξω τῆς Παλλήνης εἵλκυσεν αὐτόν· κἀκεῖνος μὲν οὕτως ἐτελεύτα. Πορφυρίων δὲ Ἡρακλεῖ κατὰ μάχην ἐφώρμησε καὶ Ἥρᾳ· Ζεὺς δὲ αὐτῷ πόθον Ἥρας ἐνέβαλεν, ἥτις καὶ, καταῤῥηγνύντος αὐτοῦ τοὺς πέπλους καὶ βιάζεσθαι θέλοντος, βοηθοὺς ἐπεκαλεῖτο· καὶ Διὸς κεραυνώσαντος αὐτόν, Ἡρακλῆς τοξεύσας ἀπέκτεινε. Τῶν δὲ λοιπῶν Ἀπόλλων μὲν Ἐφιάλτου τὸν ἀριστερὸν ἐτόξευσεν ὀφθαλμόν, Ἡρακλῆς δὲ τὸν δεξιόν· Εὔρυτον*

Digitized by Google

δὲ Θυρσῷ Διόνυσος ἔκτεινε· Κλύτιον δέ, φασίν, Ἑκάτη, μᾶλλον δὲ Ἥφαιστος βαλὼν μύδροις. Ἀθηνᾶ δὲ Ἐγκελάδῳ φεύγοντι Σικελίαν ἐπέῤῥιψε τὴν νῆσον· Πάλλαντος δὲ τὴν δορὰν ἐκτεμοῦσα, ταύτῃ κατὰ τὴν μάχην τὸ ἴδιον ἐπέσκεπε σῶμα. Πολυβώτης δὲ διὰ τῆς θαλάσσης διωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἦκεν εἰς Κῶ· Ποσειδῶν δὲ τῆς νήσου μέρος ἀποῤῥήξας ἐπέῤῥιψεν αὐτῷ, τὸ λεγόμενον Νίσυρον. Ἑρμῆς δὲ τὴν Ἅϊδος κυνέην ἔχων κατὰ τὴν μάχην Ἱππόλυτον ἀπέκτεινεν, Ἄρτεμις δὲ Αἰγαίωνα (vulgo Γρατίωνα), Μοῖραι δὲ Ἄγριον καὶ Θόωνα χαλκέοις ῥοπάλοις μαχομένους. τοὺς δὲ ἄλλους κεραυνοῖς Ζεὺς βαλὼν διέφθειρε· πάντας δὲ Ἡρακλῆς ἀπολλυμένους ἐτόξευσεν.

Idem Apollodorus gessisse bellum illud narrat Herculem perfectis dudum laboribus, quos Eurystheus imposuisset, quum excisa Troia Con insulam expugnasset, lib. II. cap. 7. §. 1 extr.: πορθήσας δὲ Κῶ ἦκε δι' Ἀθηνᾶν εἰς Φλέγραν καὶ μετὰ θεῶν κατεπολέμησε Γίγαντας.

Contra Diodorus Siculus et bis pugnasse Herculem cum Gigantibus tradit, primum ut dis opitularetur cum illis pugnantibus, secundo ipsum a Gigantibus lacessitum et a dis adiutum, et priorem pugnam commissam esse, postquam tauro e Creta in Peloponnesum traducto ludos Olympicos Iovi instituisset, posteriorem, quum ex itinere, quod in Iberiam ad abducendos boves Geryonis suscipere iussus esset, per Italiam reverteretur. De priore exponit lib. IV. c. 15: μετὰ δὲ ταῦτα τῶν περὶ τὴν Παλλήνην Γιγάντων ἀνελομένων τὸν πρὸς τοὺς ἀθανάτους πόλεμον, Ἡρακλῆς τοῖς θεοῖς συναγωνισάμενος καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τῶν γηγενῶν, ἀποδοχῆς ἔτυχε τῆς μεγίστης. Ζεὺς γὰρ τοὺς μὲν συναγωνισαμένους τῶν θεῶν μόνους ὠνόμασεν Ὀλυμπίους, ἵνα τῇ ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τιμῇ ὁ ἀγαθὸς κοσμηθεὶς διαφέρῃ τοῦ χείρονος· ἠξίωσε δὲ ταύτης τῆς προσηγορίας τῶν ἐκ θνητῶν γυναικῶν γενομένων Διόνυσον καὶ Ἡρακλέα, οὐ μόνον ὅτι πατρὸς ἦσαν Διός, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν προαίρεσιν ὁμοίαν ἔσχον, εὐεργετήσαντες μεγάλα τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων.

De altera pugna quae narrat, auctore Timaeo historico se narrare addit, lib. IV. c. 21: ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως ἀναζεύξας καὶ διεξιὼν τὴν παράλιον τῆς νῦν Ἰταλίας ὀνομαζομένης κατήντησεν εἰς τὸ Κυμαῖον πεδίον, ἐν ᾧ μυθολογοῦσιν ἄνδρας γενέσθαι ταῖς τε ῥώμαις προέχοντας καὶ ἐπὶ παρανομίᾳ διωνομασμένους, οὓς ὀνομάζεσθαι Γίγαντας. ὠνομάσθαι δὲ καὶ τὸ πεδίον τοῦτο Φλεγραῖον ἀπὸ τοῦ λό-

Digitized by Google

φου, τοῦ τὸ παλαιὸν ἄπλατον πῦρ ἐκφυσῶντος, παραπλησίως τῇ κατὰ τὴν Σικελίαν Αἴτνῃ· καλεῖται δὲ νῦν ὁ τόπος Οὐεσούβιος, ἔχων πολλὰ σημεῖα τοῦ κεκαῦσθαι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. τοὺς δ' οὖν Γίγαντας, πυθομένους τὴν τοῦ Ἡρακλέους παρουσίαν, ἀθροισθῆναι πάντας καὶ παρατάξασθαι τῷ προειρημένῳ. θαυμαστῆς δὲ γενομένης μάχης κατά τε τὴν ῥώμην καὶ τὴν ἀλκὴν τῶν Γιγάντων, φασὶ τὸν Ἡρακλέα συμμαχούντων αὐτῷ τῶν Θεῶν κρατῆσαι τῇ μάχῃ καὶ τοὺς πλείστους ἀνελόντα τὴν χώραν ἐξημερῶσαι. μυθολογοῦνται δ' οἱ Γίγαντες γηγενεῖς γεγονέναι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ κατὰ τὸ σῶμα μεγέθους. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν Φλέγρᾳ φονευθέντων Γιγάντων τοιαῦτα μυθολογοῦσί τινες, οἷς καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεὺς ἠκολούθησεν.

Quum non dubium sit, quin nomen Φλέγρα initio non proprium, sed appellativum nomen fuerit, nemo mirabitur, quod ipsi scriptores veteres, quo in loco Gigantes ab Hercule devicti sint, dissentiunt. Videtur tamen antiquior fama haec fuisse, campos Phlegraeos illos in Pallene Macedoniae sitos esse. Ceterum vide Heynii Obss. ad Apollodor. I, 6, 1. p. 29. et Vogel. p. 27. not. 23. Scholiasta Pindari ad Nem. l. l. p. 434. ed. Boeckh.: Φλέγρα δὲ τόπος ἐν Θράκῃ καὶ κώμη, ἔνθα οἱ Γίγαντες ἀνῃρέθησαν ὑπὸ θεῶν.

§. 2.

De leone Nemaeo a se occiso Hercules apud Sophoclem v. 1091 sqq. haec dicit:

οἵ (sc. φίλοι βραχίονες) ποτε
Νεμέας ἔνοικον, βουπόλων ἀλάστορα,
λέοντ', ἄπλατον θρέμμα κἀπροσήγορον,
βίᾳ κατειργάσασθε.

Is igitur ad Nemeam Argolidis inter Cleonas et Phliuntem quum saeviret neque ulla vi vinci potuisset, ab Ortho, ut Hesiodus ait, sive, ut alii, a Typhone ortus, Hercules occidere eum ab Eurystheo iussus est. Cf. Hesiod. Theog. 327 sqq.:

ἡ δ' ἄρα Φῖκ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,
Ὀρθῳ ὑποδμηθεῖσα, Νεμειαῖόν τε λέοντα,
τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα, Διὸς κυδνὴ παράκοιτις,
γουνοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
ἔνθ' ἅρ' ὅγ' οἰκείων ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων,
κοιρανέων Τρητοῖο Νεμείης ἠδ' Ἀπέσαντος·
ἀλλά ἑ ἶς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης.

Digitized by Google

Primum eum laborem Herculi impositum esse iam Pindarus, quem ceteri secuti sunt, qui de rebus Herculis exposuerunt, admonuit Isthm. V, 47 sq.: *ὥςπερ τόδε δέρμα μὲ νῦν περιπλανᾶται θηρὸς, ὃν πάμπρωτον ἄθλων κτεῖνά ποτ' ἐν Νεμέᾳ.* Euripides Herc. f. 153 sq.:

ἢ τὸν Νέμειον θῆρ'; ὃν ἐν βρόχοις ἑλὼν
βραχίονός φησ' ἀγχόναισιν ἐξελεῖν.

ibidem v. 359 sqq.:

πρῶτον μὲν Διὸς ἄλσος
ἠρήμωσε λέοντος,
πυρσοῦ δ' ἀμφεκαλύφθη
ξανθὸν κρᾶτ' ἐπινωτίσας
δεινῷ χάσματι θηρός.

Consentiunt ceteri scriptores leonem illum, quum nulla re vulnerari potuisset, suffocatum ab Hercule esse. Pluribus rem descripsit Theocritus Id. XXV, 193 sqq. Diodorus Siculus l. IV. c. 11. haec habet: *καὶ πρῶτον ἔλαβεν ἆθλον ἀποκτεῖναι τὸν ἐν Νεμέᾳ λέοντα. οὗτος δὲ μεγέθει μὲν ὑπερφυὴς ἦν, ἄτρωτος δὲ ὢν σιδήρῳ καὶ χαλκῷ καὶ λίθῳ τῆς κατὰ χεῖρα βιαζομένης προσεδέξετο ἀνάγκης. διέτριβε δὲ μάλιστα μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Νεμέας περὶ ὄρος τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Τρητόν· εἶχε γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διώρυχα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώθει φωλεύειν τὸ θηρίον. ὁ δ' Ἡρακλῆς καταντήσας ἐπὶ τὸν τόπον προσέβαλεν αὐτῷ, καὶ τοῦ θηρίου συμφυγόντος εἰς τὴν διώρυγα συνακολουθῶν αὐτῷ καὶ τὸ ἕτερον τῶν στομίων ἐμφράξας συνεπλάκη, καὶ τὸν αὐχένα σφίγξας τοῖς βραχίοσιν ἀπέπνιξε. τὴν δὲ δορὰν αὐτοῦ περιθέμενος καὶ διὰ τὸ μέγεθος ἅπαν τὸ ἴδιον σῶμα περιλαβὼν, εἶχε σκεπαστήριον τῶν μετὰ ταῦτα κινδύνων.*

Simillima narrat Apollodorus II, 5, 1., nisi quod pellem adferre leonis illius iussum ab Eurystheo Herculem esse ait, atque secus quam antiquiores scriptores tradunt Herculem pellem leonis Cithaeronii, quem antea occidisse perhibetur, gestasse (lib. II. c. 4. §. 9. 10.) memoriae prodidit.

§. 3.

Ut occisio hydrae Lernaeae statim post caedem leonis Nemeaei a Sophocle v. 1094. commemoratur, ita ab aliis scriptoribus, postquam leonem Nemeaeum interfecerit, hic secundus labor impositus Herculi narratur, ut hydram illam, quae Lernae, XL stadia ab Argis dissitae, ad Amymones fontem (cf. Pau-

Digitized by Google

san. II, 36, 6. et II, 37, 4. adde Schol. Pindari ad Olymp. VII, 60. et Schol. ad Eur. Phoen. 196.) delitescebat, occideret. Nata fuit Typhone et Echidna, auctore Hesiodo, qui Theog. 313 sqq. haec de ea narrat:

τὸ τρίτον Τδρην αὖτις ἐγείνατο, λύγρ' εἰδυῖαν,
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
ἄπληστον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ.
καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλεὲϊ χαλκῷ
Ἀμφιτρυωνιάδης σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ
Ἡρακλέης βουλῇσιν Ἀθηναίης ἀγελείης.

De multis eius capitibus, quibus praedita fuisse a serioribus poetis scriptoribusque prosaicis dicitur, nihil vides Hesiodum monere. Pausanias II, 37, 4. scribit: τῆς δὲ Ἀμυμώνης πέφυκεν ἐπὶ τῇ πηγῇ πλάτανος· ὑπὸ ταύτῃ τὴν ὕδραν τραφῆναι τῇ πλατάνῳ φασίν. ἐγὼ δὲ τὸ θηρίον πείθομαι τοῦτο καὶ μεγέθει διενεγκεῖν ὕδρων ἄλλων καὶ τὸν ἰὸν οὕτω δή τι ἔχειν ἀνίατον, ὡς τὸν Ἡρακλέα ἀπὸ τῆς χολῆς αὐτοῦ τὰς ἀκίδας φαρμακεῦσαι τῶν ὀϊστῶν. κεφαλὴν δ' εἶχεν, ἐμοὶ δοκεῖν, μίαν, καὶ οὐ πλείονας. Πείσανδρος δὲ ὁ Καμιρεὺς (vixit circa a. 630. a. Chr. n.), ἵνα τὸ θηρίον τε δοκοίη φοβερώτερον καὶ αὐτῷ γίγνηται ἡ ποίησις ἀξιόχρεως μᾶλλον, ἀντὶ τούτων τὰς κεφαλὰς ἐποίησε τῇ ὕδρᾳ τὰς πολλάς.

Alii septem, alii octo, alii novem, alii quinquaginta, alii innumera ei capita tribuerunt. Cf. interpp. ad Hygin. ed. van Staveren. fab. 30. p. 83.

Euripides Herc. f. 419 sqq.:

τάν τε μυριόκρανον
πολύφονον κύνα Λέρνας
ὕδραν ἐξεπύρωσεν
βέλεσί τ' ἀμφέβαλλε,
τὸν τρισώματον οἷσιν ἔκτα βοτῆρ' Ἐρυθείας.

et v. 1274 sq.:

τήν τ' ἀμφίκρανον καὶ παλιμβλαστῆ κύνα
ὕδραν φονεύσας.

Eurysthei iussu occisam eam addit v. 579 sq., ἕλειον dicit v. 151 sq.

Apollodorus de occisa hydra sic exponit II, 5, 2: δεύτερον δὲ ἆθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὴν Λερναίαν ὕδραν κτεῖναι· αὕτη δὲ ἐν τῷ τῆς Λέρνης ἕλει ἐκτραφεῖσα ἐξέβαινεν εἰς τὸ πεδίον καὶ τά τε βοσκήματα καὶ τὴν χώραν διέφθειρεν. εἶχε δὲ ἡ ὕδρα

Digitized by Google

ὑπερμέγεθες σῶμα, κεφαλὰς ἔχον ἐννέα· τὰς μὲν ὀκτὼ θνητὰς, τὴν δὲ μέσην ἀθάνατον. ἐπιβὰς οὖν ἅρματος, ἡνιοχοῦντος Ἰολάου, παρεγένετο εἰς τὴν Λέρνην. καὶ τοὺς μὲν ἵππους ἔστησε, τὴν δὲ ὕδραν εὑρὼν ἔν τινι λόφῳ παρὰ τὰς πηγὰς τῆς Ἀμυμώνης, ὅπου ὁ φωλεὸς αὐτῆς ὑπῆρχε, βαλὼν βέλεσι πεπυρωμένοις ἠνάγκασεν ἐξελθεῖν. ἐκβαίνουσαν δὲ αὐτὴν κρατήσας κατεῖχεν. ἡ δὲ θατέρῳ τῶν ποδῶν ἠνείχετο περιπλακεῖσα. τῷ δοπάλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς κόπτων, οὐδὲν ἀνύειν ἐδύνατο· μιᾶς γὰρ κοπτομένης κεφαλῆς, δύο ἀνεφύοντο. ἐπεβοήθει δὲ καρκῖνος τῇ ὕδρᾳ ὑπερμεγέθης, δάκνων τὸν πόδα. διὸ τοῦτον ἀποκτείνας ἐπεκαλέσατο καὶ αὐτὸς βοηθὸν τὸν Ἰόλαον, ὃς μέρος τι κατακρήσας τῆς ἐγγὺς ὕλης, τοῖς δαλοῖς ἐπικαίων τὰς ἀνατολὰς τῶν ἀναφυομένων κεφαλῶν, ἐκώλυεν ἀνιέναι. κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τῶν ἀναφυομένων κεφαλῶν περιγενόμενος, τὴν ἀθάνατον ἀποκόψας κατώρυξε, καὶ βαρεῖαν ἐπέθηκε πέτραν, παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν διὰ Λέρνης εἰς Ἐλεοῦντα· τὸ δὲ σῶμα τῆς ὕδρας ἀνασχίσας τῇ χολῇ τοὺς ὀϊστοὺς ἔβαψεν. Εὐρυσθεὺς δὲ ἔφη μὴ δεῖν καταριθμῆσαι ἐν τοῖς δώδεκα τὸν ἆθλον· οὐ γὰρ μόνος, ἀλλὰ καὶ μετ' Ἰολάου τῆς ὕδρας περιεγένετο.

Brevius rem narravit Diodorus Siculus IV, 11., quum in aliis dissentiens ab Apollodoro, tum in eo, quod centum fuisse capita hydrae esse narrat.

Servius ad Virg. Aen. VI, 287: Latine excetra dicitur, quod uno capite caeso tria excrescebant.

§. 4.

De Centauris non est dubium, quin Sophocles, qui v. 1095 sq. haec posuit:

διφυῆ τ' ἄμικτον ἱπποβάμονα στρατὸν
θηρῶν, ὑβριστὴν, ἄνομον, ὑπέροχον βίαν.

eam famam secutus sit, de qua Pindarus Pyth. II, 25—48. ed. Diss. admonuit. Fama illa haec fuit: Ixion quum stuprum inferre Iunoni vellet, pro ea Iupiter Nubem supposuit, quacum ille concubuit. Ex ea natus est Centaurus, suboles dira. Qui quum dis pariter atque hominibus detestabilis esset, in Pelio, monte Thessaliae, cum equabus Magnesiis rem habuit. Quo ex concubitu natus est exercitus admirabilis, et patri et matribus similis, ita ut inferiore parte corporis formam matrum, superiore patris referrent, i. e qui vulgo dicti sunt Hippocentauri. Non sine causa adscribo Pin-

Digitized by Google

dari verba a v. 42: ἄνευ οἱ Χαρίτων τέκεν (scil. ἡ νεφέλη) γόνον ὑπερφίαλον, μόνα καὶ μόνον, οὔτ' ἐν ἀνδράσι γεραιφόρον οὔτ' ἐν θεῶν νόμοις· τὸν ὀνόμαξε τραφοῖσα Κένταυρον, ὃς ἵπποισι Μαγνητίδεσσι ἐμίγνυτ' ἐν Παλίου σφυροῖς, ἐκ δ' ἐγένοντο στρατὸς θαυμαστός, ἀμφοτέροις ὁμοῖοι τοκεῦσι, τὰ μητρόθεν μὲν κάτω, τὰ δ' ὕπερθε πατρός.

Adverte autem neque Pindarum neque Sophoclem, quo nomine proprio proles ista Centauri, filii Ixionis, insignita esset, addidisse, sed utrumque eam στρατὸν appellare satis habuisse.

Similia illis, quae ex Pindaro attulimus, memoriae prodidit Diodorus Siculus IV, 69 sq.: τέλος δὲ ὑπὸ τοῦ Διὸς κατὰ τοὺς μύθους ἀγνισθεὶς (ὁ Ἰξίων), ἠράσθη μὲν τῆς Ἥρας καὶ κατετόλμησεν ὑπὲρ συνουσίας λόγους ποιεῖσθαι. ἔπειτα τὸν μὲν Δία εἴδωλον ποιήσαντα τῆς Ἥρας νεφέλην ἐξαποστεῖλαι, τὸν δὲ Ἰξίονα τῇ νεφέλῃ μιγέντα γεννῆσαι τοὺς ὀνομαζομένους Κενταύρους ἀνθρωποφυεῖς.. τοὺς δὲ Κενταύρους τινὲς μέν φασιν ἐν τῷ Πηλίῳ τραφῆναι ὑπὸ νυμφῶν, ἀνδρωθέντας δὲ καὶ μιγέντας ἵπποις θηλείαις γεννῆσαι τοὺς ὀνομαζομένους διφυεῖς Ἱπποκενταύρους· τινὲς δὲ λέγουσι τοὺς ἐκ Νεφέλης καὶ Ἰξίονος γεννηθέντας Κενταύρους πρώτους ἱππεύειν ἐπιχειρήσαντας Ἱπποκενταύρους ὠνομάσθαι καὶ εἰς πλάσμα μύθου καταταχθῆναι ὡς διφυεῖς ὄντας. φασὶ δὲ τούτους ὡς συγγενεῖς ὑπάρχοντας ἀπαιτῆσαι τὸν Πειρίθουν τὸ μέρος τῆς πατρῴας ἀρχῆς· οὐκ ἀποδιδόντος δὲ τοῦ Πειρίθου πόλεμον ἐξενεγκεῖν πρὸς αὐτόν τε καὶ τοὺς Λαπίθας. ὕστερον δὲ διαλυθέντων αὐτῶν Πειρίθους μὲν γήμας Ἱπποδάμειαν τὴν Βούτου, καὶ καλέσαντος εἰς τοὺς γάμους τόν τε Θησέα καὶ τοὺς Κενταύρους, φασὶ μεθυσθέντας ἐπιβαλέσθαι ταῖς κεκλημέναις γυναιξὶ καὶ βίᾳ μίσγεσθαι· διὰ δὲ τὴν παρανομίαν τόν τε Θησέα καὶ τοὺς Λαπίθας παροξυνθέντας οὐκ ὀλίγους μὲν ἀνελεῖν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς πόλεως. διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν τῶν Κενταύρων πανδημεὶ στρατευσάντων ἐπὶ τοὺς Λαπίθας καὶ πολλοὺς ἀνελόντων, τοὺς ὑπολειφθέντας φυγεῖν εἰς Φενεὸν τῆς Ἀρκαδίας, τινὰς δὲ εἰς Μαλέαν ἐκπεσόντας ἐνταῦθα κατοικῆσαι. τοὺς δὲ Κενταύρους μετεωρισθέντας τοῖς προτερήμασι, καὶ ὁρμωμένους ἐκ τῆς Φολόης, ληΐζεσθαι τοὺς παριόντας τῶν Ἑλλήνων καὶ πολλοὺς τῶν περιοίκων ἀναιρεῖν. Vide etiam Scholiastam Eurip. ad Phoeniss. v. 1185. p. 252. ed. Matth. et Scholiastam Homeri ad Il. α, 268.

Ceterum conferatur Iacobi Handwörterbuch der Griech. u. Röm. Mythologie. T. II. p. 531 sqq.

Digitized by Google

Ex Sophoclis igitur sententia Hercules cum iis Centauris pugnavit, qui erant Hippocentauri. Monitum autem iam supra est ne positum quidem hominum illorum nomen proprium a Sophocle esse. Ceteri vero scriptores paene omnes, qui pugnae istius mentionem fecerunt, Centauros Herculis adversarios appellaverunt. Euripides subolem Centaurorum dicit; vide quos statim descripturus sum locos. Incertum tamen, quis veterum scriptorum primus pugnasse cum monstris illis Herculem narrarit.

Non inepte Vogelius p. 14. iam Pisandrum Camiraeum, qui circa a. 630. a. Chr. n. floruit, pugnam illam cecinisse ex verbis eius ab Hesychio adlatis, *νοῦς οὐ παρὰ Κενταύροις*, colligi posse existimavit. Non dubium autem, quin de ea exposuerint Stesichorus Himeraeus et Panyasis. Cf. Vogel. p. 18. et p. 23.

Deinde dissentiunt veteres scriptores, quo in loco pugna gesta sit. Sophocles nihil ea de re monuit. Euripides in Thessalia, vetere Centaurorum sede, pugnatum esse ait Herc. f. 364—374:

τάν τ' ὀρεινόμον ἀγρίων
Κενταύρων ποτὲ γένναν
ἔτρωσεν τόξοις φονίοις,
ἐναίρων πτανοῖς βέλεσιν.
ξύνοιδε Πηνειὸς ὁ καλλιδίνας
μακραί τ' ἄρουραι πεδίων ἄκαρποι
καὶ Πηλιάδες θεράπναι
σύγχορτοί θ' Ὁμόλας ἔναυλοι, πεύκαισιν ὅθεν χέρας
πληροῦντες χθόνα Θεσσαλῶν
ἱππείαις ἐδάμαζον.

Sed idem pugnare secum statuendus erit, qui eiusdem fab. v. 181 sqq. ex Lyco rege Amphitryonem haec quaerentem introduxerit:

τετρασκελές θ' ὕβρισμα, Κενταύρων γένος,
Φολόην ἐπελθών, ὦ κάκιστε βασιλέων,
ἐροῦ, τίν' ἄνδρ' ἄριστον ἐγκρίναιεν ἄν,
ἢ οὐ παῖδα τὸν ἐμὸν, ὃν σὺ φῂς εἶναι δοκεῖν;

Nam Pholoen Thessaliae sive montem sive urbem esse nemo unquam, quod sciam, veterum scriptorum memoriae prodidit. Immo omnes, a quibus commemoratus ille locus est, in Arcadia situm dixerunt esse. In ea autem civitate, Arcadiam dico, Herculem cum Centauris conflixisse ceteri scriptores, qui eius rei

Digitized by Google

mentionem fecere, tradiderunt. Cf. Apollodorum II, 5, 4. et Diodorum Siculum IV, 12. Itaque statuendum erit aut translatum nomen Pholoes post Euripidis aetatem demum ex Thessalia in Arcadiam esse, quum illuc fugisse olim (vide Diodori verba modo a me descripta) ex Thessalia Centauri crederentur (cf. Odofr. Mueller. Dori. T. II. p. 412 sq.), aut diversam famam iam Euripidis aetate exstitisse, sic ut alii in Arcadia, alii in Thessalia Centauros ab Hercule esse superatos dicerent.

Ut autem de loco, quo Hercules pugnarit, inter se consentiunt Apollodorus et Diodorus Siculus, ita etiam, quo tempore et qua de causa cum Centauris manus conseruerit, uno modo tradiderunt, in rebus tantum nonnullis levioris momenti a se dissentientes. Uterque enim quum aprum Erymanthium, ab Erymantho, monte Arcadiae, ita dictum, vivum adducere ad Eurystheum iussus esset, data occasione cum Centauris sua sponte pugnam gessisse Herculem narrat. Diodorus tamen Siculus tertium illum fuisse laborem ait, quartum Apollodorus, qui l. II. c. 5. §. 4. haec scribit:

Τέταρτον ἆθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον ζῶντα κομίζειν. τοῦτο δὲ τὸ θηρίον ἠδίκει τὴν Ψωφῖδα, ὁρμώμενον ἐξ ὄρους, ὃ καλοῦσιν Ἐρύμανθον. διερχόμενος οὖν Φολόην ἐπιξενοῦται Κενταύρῳ Φόλῳ, Σιληνοῦ καὶ Νύμφης Μελίας παιδί· οὗτος Ἡρακλεῖ μὲν ὀπτὰ παρεῖχε τὰ κρέα, αὐτὸς δὲ ὠμοῖς ἐχρῆτο· αἰτοῦντος δὲ οἶνον Ἡρακλέους [1]*), ἔφη δεδοικέναι τὸν*

[1]) Diodorus Siculus IV, 12. ita haec narrat: *Φόλος ἦν Κένταυρος, ἀφ' οὗ συνέβη τὸ πλησίον ὄρος Φολόην ὀνομασθῆναι· οὗτος ξενίοις δεχόμενος τὸν Ἡρακλέα τὸν κατακεχωσμένον οἶνον πίθον ἀνέῳξε. τοῦτον γὰρ μυθολογοῦσι τὸ παλαιὸν Διόννσον παρατεθεῖσθαί τινι Κενταύρῳ καὶ προστάξαι τότε ἀνοῖξαι, ὅταν Ἡρακλῆς παραγένηται. διόπερ ὕστερον τέτταρσι γενεαῖς ἐπιξενωθέντος αὐτοῦ μνησθῆναι τὸν Φόλον τῆς Διονύσου παραγγελίας. ἀνοιχθέντος οὖν τοῦ πίθου καὶ τῆς εὐωδίας διὰ τὴν παλαιότητα καὶ δύναμιν τοῦ οἴνου προσπεσούσης τοῖς πλησίον οἰκοῦσι Κενταύροις, συνέβη διοιστρηθῆναι τούτους. διὸ καὶ προσπεσόντες ἁθρόοι τῇ οἰκήσει τοῦ Φόλου, καταπληκτικῶς ὥρμησαν πρὸς ἁρπαγήν. ὁ μὲν οὖν Φόλος φοβηθεὶς ἔκρυψεν ἑαυτόν, ὁ δ' Ἡρακλῆς παραδόξως συνεπλάκη τοῖς βιαζομένοις· ἔδει γὰρ διαγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς ἀπὸ μὲν μητρὸς θεοὺς ὄντας, τὸ δὲ τάχος ἔχοντας ἵππων, ῥώμῃ δὲ διαφέροντας θῆρας, ἐμπειρίαν δὲ καὶ σύνεσιν ἔχοντας ἀνδρῶν. τῶν δὲ Κενταύρων οἱ μὲν πεύκας αὐτορρίζους ἔχοντες ἐπῆεσαν, οἱ δὲ πέτρας μεγάλας, τινὲς δὲ λαμπάδας ἡμμένας, ἕτεροι δὲ βουφόνους πελέκεις. ὁ δ' ἀκαταπλήκτως ὑποστὰς*

Digitized by Google

κοινὸν τῶν Κενταύρων ἀνοῖξαι πίθον· θαῤῥεῖν δὲ παρακελευσάμενος Ἡρακλῆς, αὐτὸν ἤνοιξε, καὶ μετ' οὐ πολὺ διὰ τῆς ὀσμῆς αἰσθόμενοι παρῆσαν οἱ Κένταυροι πέτραις ὡπλισμένοι καὶ ἐλάταις ἐπὶ τὸ τοῦ Φόλου σπήλαιον. τοὺς μὲν οὖν πρώτους τολμήσαντας εἴσω παρελθεῖν Ἄγχιον καὶ Ἄγριον Ἡρακλῆς ἐτρέψατο βαλὼν δαλοῖς· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐτόξευσε διώκων ἄχρι τῆς Μαλέας. ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Χείρωνα συνέφυγον, ὃς ἐξελαθεὶς ὑπὸ Λαπιθῶν ὄρους Πηλίου παρὰ Μαλέαν κατῴκησε. τούτῳ περιπεπτωκότας τοὺς Κενταύρους τοξεύων ἴησι βέλος, τὸ δὲ ἐνεχθὲν Ἐλάτου διὰ τοῦ βραχίονος τῷ γόνατι Χείρωνος ἐμπήγνυται. ἀνιαθεὶς δὲ Ἡρακλῆς, προσδραμὼν τό τε βέλος ἐξείλκυσε, καὶ, δόντος Χείρωνος, φάρμακον ἐπέθηκεν. ἀνίατον ἔχων τὸ ἕλκος εἰς τὸ σπήλαιον ἀλλάσσεται. κἀκεῖ τελευτῆσαι βουλόμενος καὶ μὴ δυνάμενος, ἐπειπερ ἀθάνατος ἦν, ἀντιδόντος δὲ Διὶ Προμηθέως τὸν ἀντ' αὐτοῦ γενησόμενον ἀθάνατον, οὕτως ἀπέθανεν. οἱ λοιποὶ δὲ τῶν Κενταύρων φεύγουσιν ἄλλος ἀλλαχῆ. καί τινες μὲν παρεγένοντο εἰς ὄρος Μαλέαν, Εὐρυτίων δὲ εἰς Φολόην, Νέσσος δὲ ἐπὶ ποταμὸν Εὔηνον, τοὺς δὲ λοιποὺς ὑποδεξάμενος Ποσειδῶν εἰς Ἐλευσῖνα ὄρει κατεκάλυψεν. ἐπανελθὼν δὲ εἰς Φολόην Ἡρακλῆς καὶ Φόλον τελευτῶντα θεασάμενος μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν· ἑλκύσας γὰρ ἐκ νεκροῦ τὸ βέλος ἐθαύμαζεν, εἰ τοὺς τηλικούτους τὸ μικρὸν διέφθειρε· τὸ δὲ τῆς χειρὸς ὀλισθῆσαν ἦλθεν ἐπὶ τὸν πόδα, καὶ παραχρῆμα ἀπέκτεινεν αὐτόν. θάψας δὲ Φόλον Ἡρακλῆς, ἐπὶ τὴν τοῦ κάπρου θήραν παραγίνεται, καὶ διώξας αὐτὸν ἔκ τινος λόχμης μετὰ κραυγῆς εἰς χιόνα πολλὴν, παρειμένον ἐμβροχίσας ἐκόμισεν εἰς Μυκήνας [2]).

Pausanias etiam l. III. c. 18. §. 7. in descriptione throni Amyclaei inter ceteras sculptaras commemorat *τὴν παρὰ Φόλῳ τῶν Κενταύρων μάχην.*

Praeterea obiter mentionem Herculis a Pholo excepti iniecit Theocritus Id. VII, 149 sq., ad quem locum vide Scholiastam.

ἀξίαν τῶν προκατειργασμένων συνεστήσατο μάχην. συνηγωνίζετο δ' αὐτοῖς ἡ μήτηρ Νεφέλη, πολὺν ὄμβρον ἐκχέουσα, δι' οὗ τοὺς μὲν τετρασκελεῖς οὐκ ἔβλαπτε, τῷ δὲ δυσὶν ἠρεισμένῳ σκέλεσι τὴν βάσιν ὀλισθηρὰν κατεσκεύαζεν. ἀλλ' ὅμως τοῖς τοιούτοις προτερήμασι πλεονεκτοῦντας Ἡρακλῆς παραδόξως κατηγωνίσατο, καὶ τοὺς μὲν πλείστους ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ὑπολειφθέντας φυγεῖν ἠνάγκασεν.

[2]) Diodorus l. l. paulo aliter haec refert ita: ὃν (sc. τὸν κάπρον) ἰδὼν ὁ βασιλεὺς (Εὐρυσθεὺς) ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντα καὶ φοβηθεὶς ἔκρυψεν ἑαυτὸν εἰς χαλκοῦν πίθον.

Digitized by Google

Ceterum errat Vogelius, quum p. 15. ex Diodori Siculi (IV, 12.) narratione, qui pugnam cum Centauris gestam separatim et post aprum captum narret, coniici posse putat non uno tempore has duas res olim gestas existimatas esse. Nam Diodorus ubi de venatione apri exposuit, ita pergit: *ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἡρακλῆς κατηγωνίσατο τοὺς ὀνομαζομένους Κενταύρους διὰ τοιαύτας αἰτίας*, ideoque eodem tempore, quo caprum venari iussus Hercules erat, Centauros ab eo superatos esse ostendit.

Sophocles continuo post commemoratam Herculis cum Centauris pugnam (v. 1095 sq.) apri Erymanthii venationem commemorat (v. 1097.).

Exposuerunt praeterea de apro Erymanthio ab Hercule capto Hecataeus Milesius (cf. Vogel. p. 34 sq. et 36.) et Herodorus Heracleota (cf. Vogel. p. 63.). Adde Apollonium Rhodium Argon. I, 122—129. Pausaniam VIII, 24, 1. 2., ubi inter alia hoc scriptum: *λέγεται δὲ, ὡς Ἡρακλῆς κατὰ πρόσταγμα Εὐρυσθέως παρὰ τῷ Ἐρυμάνθῳ θηράσειεν ὗν μεγέθει καὶ ἀλκῇ τοὺς ἄλλους ὑπερηρκότα.*

Denique de Chirone, quem invitum Herculem letali vulnere affecisse Apollodorus loco modo adlato tradidit, item monuit Sophocles v. 714 sq. Bene de eo exposuit Iacobi Handwört. der Gr. u. Röm. Myth. T. II. p. 532 sq. not. 2.

§. 5.

De Cerbero ab Hercule superato haec posuit Sophocles v. 1097 sqq.:

τόν θ' ὑπὸ χθονὸς
Ἅιδου τρίκρανον σκύλακ', ἀπρόσμαχον τέρας,
δεινῆς Ἐχίδνης θρέμμα.

Laborem hunc Herculi impositum ab Eurystheo esse, ut canem ex inferis adduceret, iam Homerus prodidit Od. λ, 623—626., quem locum supra c. I. §. 3. descripsi, coll. Il. ϑ, 367 sq.

Hesiodus quanquam Cerberum descripsit (Theog. 310—312. coll. 769—773.), ab Typhone et Echidna natum dicens, tamen ab Hercule eductum ad superos esse non addidit.

Idem primus de terribili eius forma, de qua nihil Homerus adiecit, monuit, appellans eum *ἀμήχανον, οὔτι φατειόν, ὠμηστήν, Ἄϊδεω κύνα χαλκεόφωνον, πεντηκοντακάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.* Sed quod quinquaginta ei capita

Digitized by Google

attribuit, in eo pugnare secum videtur, quum v. 771. dicit: ἐς μὲν ἰόντας σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέροισιν.

Sophocles (v. 1098) et Euripides (Herc. f. 611. 1277.) satis habuerunt eum τρίκρανον dicere, nisi quod Euripides eadem fab. 24. etiam τρισώματον dicit. Atque hos quidem seriores scriptores secuti sunt.

Factum illud Herculis celebratum etiam a Pindaro esse ex Schol. ad Hom. Il. φ, 194. intelligi potest.

Extremum autem fuisse hunc laborum ab Eurystheo Herculi impositorum primus, quod sciam, Euripides dixit Herc. f. v. 22 sq. et v. 827—830. Eum secutus est Apollodorus l. II. c. 5. §. 12. c. 6. §. 1.

Fortasse ipsius Homeri verba nonnulli veterum Graecorum ita interpretati sunt, ut eum extremum illum laborem fuisse dicere putarent. Scripsit enim Od. λ, 623 sq.:

καί ποτέ μ' ἐνθάδ' ἔπεμψε κύν' ἄξοντ'· οὐ γὰρ ἔτ' ἄλλον
φράζετο τοῦδέ τί μοι χαλεπώτερον εἶναι ἄεθλον.

Aliam Sophoclis fuisse sententiam ex iis, quae c. I. §. 3. et §. 4. monuimus, apparet.

Diodorus Siculus, quocum consentit Schol. ad Hom. Il. θ, 368., l. IV. c. 24. 25. 26. undecimum eum laborem fuisse narrat. Brevissime ille de facinore isto Herculis ita exposuit:

καὶ τετελεκὼς τὸν δέκατον ἆθλον ἔλαβε πρόσταγμα παρ' Εὐρυσθέως τὸν ἐξ Ἅιδου Κέρβερον πρὸς τὸ φῶς ἀγαγεῖν. πρὸς δὲ τοῦτον τὸν ἆθλον ὑπολαβὼν συνοίσειν αὐτῷ, παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων, Μουσαίου τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς. Tum de Orpheo digressione facta haec addit c. 26: οὗτος (ὁ Ἡρακλῆς) κατὰ τοὺς παραδεδομένους μύθους καταβὰς εἰς τοὺς καθ' Ἅιδου τόπους καὶ προςδεχθεὶς ὑπὸ τῆς Περσεφόνης, ὡς ἂν ἀδελφὸς, Θησέα μὲν ἀνήγαγεν ἐκ δεσμῶν μετὰ Πειρίθου, χαρισαμένης τῆς Κόρης, τὸν δὲ κύνα παραλαβὼν δεδεμένον παραδόξως ἀνήγαγε καὶ φανερὸν κατέστησεν ἀνθρώποις.

Apud Euripidem quoque mysteriis initiatus Hercules per Taenari fauces ad inferos descendit, apud quos diutius commoratus dicitur, quod simul Theseum inde reduxerit, qui reversus ad superos Athenas se contulit. Canem perdomitum et in lucem eductum, donec comperisset, ut Thebis se res haberent, nemori Chthoniae in Hermionensium civitate credidit. Vide Herc. f. 22—25. 610—621.

Digitized by Google

Denique apponam huc quae Apollodorus II, 5, 12. exposuit:

Δωδέκατον ἆθλον ἐπετάγη Κέρβερον ἐξ Ἅιδου κομίζειν. εἶχε δὲ οὗτος τρεῖς μὲν κυνῶν κεφαλάς, τὴν δὲ οὐρὰν δράκοντος, κατὰ δὲ τοῦ νώτου παντοίων εἶχεν ὄφεων κεφαλάς. μέλλων οὖν ἐπὶ τοῦτον ἀπιέναι, ἦλθε πρὸς Εὔμολπον εἰς Ἐλευσῖνα, βουλόμενος μυηθῆναι. ἦν δὲ οὐκ ἐξὸν ξένοις τότε μυεῖσθαι. διὸ γίνεται Πυλίου θετὸς υἱός, καὶ παραγενόμενος ἐμυεῖτο. μὴ δυνάμενος δὲ ἰδεῖν τὰ μυστήρια, ἐπείπερ οὐκ ἦν ἡγνισμένος τὸν Κενταύρου φόνον (Chironis caedes intelligenda videtur), *ἀγνεσθεὶς, ὑπὸ Εὐμόλπου τότε ἐμυήθη. καὶ παραγενόμενος ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς, οὗ τῆς Ἅιδου καταβάσεως τὸ στόμιόν ἐστι, διὰ τούτου κατῆει. Ὀπηνίκα δὲ εἶδον αὐτὸν αἱ ψυχαὶ, χωρὶς Μελεάγρου καὶ Μεδούσης τῆς Γοργόνος ἔφυγον. ἐπὶ δὲ τὴν Γοργόνα τὸ ξίφος ὡς ζῶσαν ἔλκει, καὶ παρὰ Ἑρμοῦ μανθάνει, ὅτι κενὸν εἴδωλόν ἐστι. πλησίον δὲ τῶν Ἅιδου πυλῶν γενόμενος, Θησέα εὗρε, καὶ Πειρίθουν τὸν Περσεφόνης μνηστευόμενον γάμον καὶ διὰ τοῦτο δεθέντα. θεασάμενοι δὲ Ἡρακλέα, τὰς χεῖρας ὄρεγον, ὡς ἀναστησόμενοι διὰ τῆς ἐκείνου βίας. ὁ δὲ Θησέα μὲν λαβόμενος τῆς χειρὸς ἤγειρε, Πειρίθουν δὲ ἀναστῆσαι βουλόμενος, τῆς γῆς κινουμένης, ἀφῆκεν. ἀπεκύλισε δὲ καὶ τὸν Ἀσκαλάφου πέτρον. βουλόμενος δὲ αἷμα ταῖς ψυχαῖς παρασχέσθαι, μίαν τῶν Ἅιδου βοῶν ἀπέσφαξεν. ὁ δὲ νέμων αὐτὰς Μενοίτιος ὁ Κευθωνύμου προκαλεσάμενος εἰς πάλην Ἡρακλέα, ληφθεὶς μέσον καὶ τὰς πλευρὰς κατεάξας, ὑπὸ Περσεφόνης παρητήθη. Αἰτοῦντος δὲ αὐτοῦ Πλούτωνα τὸν Κέρβερον, ἐπέταξεν ὁ Πλούτων ἄγειν χωρὶς ὧν εἶχεν ὅπλων κρατοῦντα. ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν ἐπὶ ταῖς πύλαις τοῦ Ἀχέροντος, τῷ τε θώρακι συμπεφραγμένος καὶ τῇ λεοντῇ συσκεπασθεὶς καὶ περιβαλὼν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, οὐκ ἀνῆκε, καίπερ δακνόμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν οὐρὰν δράκοντος. κρατῶν ἐκ τοῦ τραχήλου καὶ ἄγχων τὸ θηρίον ἔπεισε. συλλαβὼν οὖν αὐτὸν ἦκε διὰ Τροιζῆνος ποιησάμενος τὴν ἀνάβασιν. Εὑρυσθεῖ δὲ δείξας τὸν Κέρβερον πάλιν ἐκόμισεν εἰς Ἅιδου.*

De origine fabulae, qua Hercules ad inferos descendisse traditus sit, suam proposuit sententiam Ottfr. Mueller. Dori. T. II. p. 418 sqq.

§. 6.

In iis, quae superasse se Hercules monstra gloriatur v. 1089 sqq., extremo loco (v. 1099 sq.) commemorat:

Digitized by Google

τὸν χρυσέων
δράκοντα μήλων φύλακ' ἐπ' ἐσχάτοις τόποις.

Meminit eius draconis iam Hesiodus, cuius in Theogonia v. 333—335. haec scripta sunt:

Κητοῖ δ' ὁπλότατον Φόρκυι φιλότητι μιγεῖσα
γείνατο δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης
πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.

Scholiasta Apollon. Rhod. IV, 1396. haec prodidit: τὸν δράκοντα Λάδωνα (appellavit ita etiam Apollonius Rh. l. l.) ἐκάλουν. τοῦτον δὲ Πείσανδρος ὑπείληφεν ἀπὸ τῆς Γῆς γεγενῆσθαι. Ἡσίοδος δὲ ἐκ Τυφῶνος φησίν.

Pherecydes, quocum Apollodorus II, 5, 11. consentit, narrante Schol. Apollon. Rh. IV, 1396., natum eum scripsit Typhone et Echidna, ἔχοντα κεφαλὰς ἑκανὸν καὶ φωνὰς παντοίας.

Aureis autem illis μήλοις certum est Sophoclem mala sive poma aurea Hesperidum significasse.

Hesperidum primus mentionem fecit Hesiodus Theog. 518:

Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῇς ὑπ' ἀνάγκης,
πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων,
ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσι.

et v. 215 sqq.:

δεύτερον αὖ (Νὺξ ἔτεκε) Μῶμον καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν,
Ἑσπερίδας θ', αἳς μῆλα πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο
χρύσεα καλὰ μέλουσι φέροντά τε δένδρεα καρπόν.

De malis aureis haec traditur Pherecydes prodidisse: Eratosthenes catasterism. 3: Φερεκύδης φησίν, ὅτε ἐγαμεῖτο ἡ Ἥρα ὑπὸ Διός, φερόντων αὐτῇ τῶν θεῶν δῶρα, τὴν Γῆν ἐλθεῖν φέρουσαν τὰ χρύσεα μῆλα· ἰδοῦσαν δὲ τὴν Ἥραν θαυμάσαι, καὶ εἰπεῖν καταφυτεῦσαι εἰς τὸν τῶν θεῶν κῆπον, ὃς ἦν παρὰ τῷ Ἄτλαντι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐκείνου παρθένων ἀεὶ ὑφαιρουμένων τῶν μήλων, κατέστησε φύλακα τὸν ὄφιν, ὑπερμεγέθη ὄντα. His nonnulla addit Scholiasta Apoll. Rh. IV, 1396:

Φερεκύδης ἐν δεκάτῳ (Matth. τρίτῳ) τῆς Ἥρας γαμουμένης τῷ Διὶ φησὶ τὴν Γῆν ἀναδοῦναι ἐν τῷ Ὠκεανῷ (i. e. in insula quadam Oceani occidentalis) μῆλα χρυσᾶ, ἢ μηλέας χρυσοῦν καρπὸν φερούσας· φυλάττειν δὲ αὐτὰ Δράκοντα τὸν Τυφῶνος καὶ Ἐχίδνης, ἔχοντα κεφαλὰς ἑκατὸν καὶ φωνὰς παντοίας, καὶ ὅτι αἱ νύμφαι αἱ Διὸς καὶ Θέμιδος, οἰκοῦσαι ἐν σκηλαίῳ περὶ

Digitized by Google

τὸν Ἠριδανὸν, ὑπέθεντο Ἡρακλεῖ ἀποροῦντι μαθεῖν παρὰ Νηρέως, ποῦ ἂν εἴη τὰ χρύσεα μῆλα. λαβεῖν δὲ αὐτὸν βίᾳ, πρῶτον μὲν μεταμορφούμενον εἰς ὕδωρ καὶ πῦρ, εἶτα ἐς τὴν παλαιὰν ὄψιν καταστάντα δηλῶσαι τὸν τόπον.

Non sine causa adiicio verba Scholiastae Eurip. Hipp. 742., qui ad Euripidis verba Ἑσπερίδων δ' ἐπὶ μηλόσπορον haec adnotavit:

ἔνθα τὰ χρύσεα μῆλα ἐσπάρησαν. Φερεκύδης δὲ Διὸς καὶ Θέμιδος φησὶν αὐτάς· ἔνιοι δὲ τὰς αὐτὰς ταῖς Ἀτλαντίσιν. Ἑσπερίδες δὲ ὀνομάζονται διὰ τὸ ἐν τῇ ἑσπέρᾳ, τουτέστιν ἐν τῇ δύσει κεῖσθαι.

Iam quod Pherecydes narravit, draco quum custodiret mala, remotas iam fuisse Hesperidas, quod vexare illa et subtrahere solitae essent, equidem recentius puto commentum fuisse.

Antiquiorem famam, quam secutum etiam Sophoclem suspicor, eam iudico fuisse, qua Hesperides una cum dracone mala custodire dicebantur. Hanc tenuit Euripides Herc. f. 394—400:

ὑμνῳδούς τε κόρας
ἦλυθεν ἑσπέριον ἐς αὐλὰν,
χρυσέων πετάλων ἄπο μηλοφόρον χερὶ καρπὸν ἀμέρξων,
δράκοντα πυρσόνωτον, ὃς
ἄπλατον ἀμφελικτὸς ἕλιξ' ἐφρούρει,
κτανών.

et Hippolyto 742 sqq.:

Ἑσπερίδων δ' ἐπὶ μηλόσπορον ἀκτὰν
ἄνυσαιμι τᾶν ἀοιδᾶν,
ἵν' ὁ ποντομέδων πορφυρέας λίμνας
ναύταις οὐκέθ' ὁδὸν νέμει,
σεμνὸν τέρμονα κύρων
οὐρανοῦ, τὸν Ἄτλας ἔχει,
κρῆναί τ' ἀμβρόσιαι χέονται
Ζηνὸς μελάθρων παρὰ κοίταις,
ἵν' ὀλβιόδωρος αὔξει ζαθέα
χθὼν εὐδαιμονίαν θεοῖς.

Neque aliter Apollodorus II, 5, 11: μετὰ τοῦτον (sc. τοῦ δράκοντος) δὲ Ἑσπερίδες ἐφύλαττον, Αἴγλη, Ἐρύθεια, Ἑστία, Ἀρέθουσα.

Illud autem iam ex Euripide (Herc. f. l. l.) intellectum est, id imperatum Herculi fuisse (Apollodorus II, 5, 11. undecimum, Diodorus IV, 26. duodecimum laborem dixit),

Digitized by Google

ut mala aurea Hesperidum Eurystheo adferret; quae quum draco custodiret, eam ob causam illum esse interfectum. Idque iam tradiderat Panyasis.

Scholiasta ad Germanici Aratea Phaenom. (Engonasin):

Draconem immensae magnitudinis, hortorum custodem insomnem, quum a Iunone ad custodienda aurea mala esset constitutus, Hercules, quum ad mala aurea profectus esset, ut refert *Panyasis in Heraclea*, fertur peremisse; et idcirco inter astra Iupiter *hunc laborem* memoria dignum honorasse et utrosque sideribus intulisse, ita ut in certamine fuerint eorum habitus, serpentis capite iam desecto; qui ideo in genu stans, manibus sursum extensis, dextro pede contra draconem porrecto pingitur, ut certaminis labor significetur.

Neque alia potuit esse Sophoclis sententia. Adde Apollonium Rhodium IV, 1393 sqq. Diodorum Siculum IV, 26 extr. Refert etiam fuisse qui hoc dicerent Apollodorus II, 5, 11. his verbis:

ἔνιοι δέ φασιν οὐ παρὰ Ἄτλαντος αὐτὰ λαβεῖν, ἀλλ' αὐτὸν (sc. *τὸν Ἡρακλέα*) *δρέψασθαι τὰ μῆλα, κτείναντα τὸν φρουροῦντα ὄφιν.*

Ipse tamen Apollodorus ita narravit Herculem mala aurea consecutum esse: Suadente Prometheo Hercules non ipse ad mala profectus est, sed Atlantem, ut, dum ipse pro eo coelum sustineret, tria sibi mala aurea adferret, permovit. Is quum malis captis ad Herculem, coelum suis humeris tenentem, redisset, ipsum se mala illa ad Eurystheum perlaturum declaravit, coelum rursus humeris suis impositurum esse negavit. Tum Hercules onus se illud sustenturum esse pollicitus, si peram antea capiti superimposuisset, ea fraude persuasit Atlanti, ut paulisper coelum reciperet. Quod quum fecisset Atlas, arreptis, quae ille humi deposuerat, malis Hercules discessit et ad Eurystheum ea pertulit.

Ad eam famam respexit etiam Scholiasta Sophoclis, qui ad Trach. 1099 sq. haec adnotavit: *φασὶ τὸν Ἄτλαντα τῷ Ἡρακλεῖ κεκομικέναι τὰ μῆλα, ὅτε καὶ αὐτὸν διαδεξάμενος τὸν οὐρανὸν ἐβάστασεν.*

Alienum autem hoc apparet a mente Sophoclis fuisse, quem, si Herculi ab Atlante mala illa adducta esse statuisset, manife-

Digitized by Google

stum est non dicturum fuisse draconem, custodem malorum, ab Hercule interfectum esse.

Neque vero adduci possum, ut credam ea, quae consentiens cum Apollodoro Scholiasta Apollonii Rhodii ad l. IV. v. 1396. de adductis ab Atlante malis narrat, ex Pherecydis scriptis depromta esse; qua in sententia quum alii sunt, tum Vogelius p. 46. coll. p. 53.

Nam si probari potest Pherecydem quoque custodem illum malorum interfectum ab Hercule narrasse, mea quidem sententia necessario sequitur, ut eundem scriptorem sua manu decerpsisse Herculem mala illa tradidisse existimemus. Atqui quo tandem consilio Pherecydem putabimus custodem illum malorum descripsisse, nisi ut, quam periculosum esset eum occidere, ostenderet? Quod periculum subterfugisse Herculem non potuit a Pherecyde contra priorum scriptorum consentientia testimonia poni.

Deinde vero narrasse Pherecydem draconem illum ab Hercule interfectum esse satis, puto, apparet ex iis, quae Scholiasta Germanici Caesaris ad v. 49. p. 90. ed. Sanctandr. 1589. adnotavit:

Hunc (sc. draconem) Pherecydes dicit inter astra collocatum beneficio Iunonis, eo quod, quum nuberet Iovi Iuno, dis offerentibus munera, Terra quoque obtulerit aurea mala cum ramis; quae Iuno in hortum suum, qui erat apud Atlantem, inferri iussit, et Hesperides, Atlantis filias, custodes posuit. Quae quum a filiabus Atlantis subtraherentur et saepe vexarentur, Iuno custodem horti draconem pervigilem implicuit arbori, *quem Hercules interfecit*, et illa astris intulit.

Denique tenendum est, quae Scholiasta Apollonii de auxilio illo ab Atlante Herculi praestito in adducendis malis aureis tradat, ita tradi ab eo, ut oratione recta utatur, quum ea, quae ante, ut a Pherecyde narrata, retulerit, a nobis paulo ante descripta, oratione obliqua usus tradiderit.

Itaque recentius illud iudico commentum esse.

Quo in loco terrarum hortus ille, in quo esse putabantur mala aurea, situs esset, veteres Graeci ipsi videntur ignorasse. Scholiasta Sophoclis ad verba, ἐπ' ἐσχάτοις τόποις, haec adnotavit: τοῖς τῆς Λιβύης. Contra recte Apollodorus II, 5, 11., secutus, ut videtur, Pherecydem:

Digitized by Google

ταῦτα δὲ (τὰ μῆλα) ἦν οὐχ, ὥς τινες εἶπον, ἐν Λιβύῃ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Ἄτλαντος ἐν Ὑπερβορέοις.

Hyperborei autem illi, ad quos Hercules dicitur accessisse, non sunt illi, qui vulgo dicuntur, in plaga septemtrionali siti, sed qui ad occidentem versus habitabant, Hispani. Cfr. Ottfr. Mueller. Dori. I. p. 273 sqq. et Vogel. p. 11., ubi apte confertur Diodorus Siculus V, 17., p. 24. et p. 50.

Ceterum illud alienum ab hoc loco est, exponere, quas terras Hercules, quum ad mala illa aurea proficisceretur, obisse, quasque res in itinere illo gessisse a scriptoribus veteribus tradatur.

Hoc unum adiicio, iam veteres Graecos (a quo tempore, incertum) coepisse dubitare, num poma aurea adferre Hercules ab Eurystheo iussus esset, quum ei imperatum esset, ut μῆλα χρυσᾶ adduceret. Qua de re quum alii monuerunt, tum Diodorus IV, 26:

τελευταῖον δ' ἆθλον λαβὼν ἐνεγκεῖν τὰ τῶν Ἑσπερίδων χρυσᾶ μῆλα, πάλιν ἔπλευσεν εἰς τὴν Λιβύην. περὶ δὲ τῶν μήλων τούτων διαπεφωνήκασιν οἱ μυθογράφοι, καὶ τινὲς μέν φασιν ἔν τισι κήποις τῶν Ἑσπερίδων ὑπάρξαι κατὰ τὴν Λιβύην μῆλα χρυσᾶ, τηρούμενα συνεχῶς ὑπό τινος δράκοντος φοβερωτάτου, τινὲς δὲ λέγουσι ποίμνας προβάτων κάλλει διαφερούσας κεκτῆσθαι τὰς Ἑσπερίδας, χρυσᾶ δὲ μῆλα ἀπὸ τοῦ κάλλους ὠνομάσθαι ποιητικῶς, ὥσπερ καὶ τὴν Ἀφροδίτην χρυσῆν καλεῖσθαι διὰ τὴν εὐπρέπειαν. ἔνιοι δὲ λέγουσιν, ὅτι πρόβατα τὴν χρόαν ἰδιάζουσαν ἔχοντα καὶ παρόμοιον χρυσῷ τετευχέναι ταύτης τῆς προσηγορίας. Δράκοντα δὲ τῶν ποιμνίων ἐπιμελητὴν καθεσταμένον, καὶ ῥώμῃ σώματος καὶ ἀλκῇ διαφέροντα, τηρεῖν τὰ πρόβατα καὶ τοὺς ληστεύειν αὐτὰ τολμῶντας ἀποκτείνειν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐξέσται διαλαμβάνειν ὡς ἂν ἕκαστος ἑαυτὸν πείθῃ.

CAPUT III.

Multis annis ante (§. 1.) quam mortuus est Hercules Pleuronem, urbem Aetoliae, Thebis profectus, Deianirae, filiae Oenei, procus exstitit (§. 2.). Quam quum diu ante Achelous, fluvius (§. 3.), quamvis invitam sibi in coniugium dari postulasset, ut sibi nuptum locaretur, certamen cum illo Hercu-

Digitized by Google

les inire coactus est. E quo quum victor discessisset, Deianiram uxorem duxit. Quacum ante nuptias Pleurone relicta in eam regionem iter contendit, ut Evenum fluvium traiicere deberet (§. 4.). Ad quem ubi venit, ipse quidem per fluvium meavit, Deianiram autem Nesso Centauro, qui pacta mercede homines trans fluvium vehebat, transferendam tradidit. Is quum Deianiram medio in flumine contrectare coepisset, magno ab ea clamore sublato, ab Hercule, qui praecesserat, reverso venenata sagitta transfixus est. Quo facto moriens Deianiram, ut, si quando Hercules alius mulieris amore exarsisset, delinimentum quoddam haberet, veneno, quo infecta sagitta fuit, permixtum cruorem, ex vulnere destillantem, in vase aliquo condere conditumque servare iussit (§. 5.).

Ex quo autem tempore Deianira nupta fuit Herculi, nunquam sollicitudinis ac timoris expers fuit. Perpetuo enim ille laboribus, ab Eurystheo impositis, occupatus erat. Quo factum etiam est, ut raro et breve ad tempus apud suos versaretur. Nihilominus plures ei ex Deianira liberi nati sunt, quorum natu maximus fuit Hyllus (§. 6.).

§. 1.

Quum Hyllus, Herculis et Deianirae filius natu maximus, extrema fabula ab ipso patre iubeatur post mortem suam Iolen in matrimonium ducere (v. 1220 sqq.) atque adeo viri nomine insigniatur (v. 60. et 1238), viginti paene annis ante quam occidit Hercules secundum Sophoclem videri possit Deianiram uxorem duxisse. Atqui valde erraverit, qui istiusmodi argumentis ad aliquam rem probandam uti velit. Neque enim annos poetae in huiusmodi rebus numerant. Immo quamvis Sophocles Hyllum adolescentem videri circiter duodeviginti annorum voluerit, tamen, quot annos Hercules cum Deianira coniunctus nuptiis fuisset, computari ab auditoribus noluit. Alioquin enim valde secum pugnaret, qui quanquam Herculem per omne illud tempus, quo Deianiram uxorem habuit, in servitute Eurysthei fuisse diserte declaravit (cf. c. I. §. 3. p. 10 sqq.), tamen quod aliquando Herculi oraculum datum esset, eventu probatum esse narraverit, quo

Digitized by Google

servitutem illam post annum duodecimum finitum iri praedictum esset. Vide quae infra exponam.

Quid quod ne illud quidem recte statuemus, Sophoclem auditores suos existimare voluisse Herculem tum demum, quum Deianiram duxisset, labores ab Eurystheo impositos perferre sive servum eius esse coepisse, quamvis per duodecim tantum annos perferendis laboribus illis occupatum eum fuisse sumpserit. Primum enim nihil ab eo positum est, quo in illa se fuisse opinione ostenderet. Deinde vero incredibile est postulare eum ausurum fuisse, ut auditores aliquid sumerent, quod cum vulgari fama prorsus pugnaret. Nam etsi negari non potest quum ceteros tragicos tum Sophoclem in plerisque fabulis, quas ad scenam composuerunt, non pauca novasse, tamen modum quendam in ea re servatum esse et per se apparet et certissimis argumentis ostendi potest. Ita quod omnium ore celebrabatur ita, ut, quin verum esset, nemo vulgo dubitaret, nunquam credam poetis illis abiicere aut negare licuisse. At sicubi v. c. eadem de re variae aut diversae fabulae circumferebantur, tum profecto etiam nova comminisci, quae a probabilitate non abhorrerent, concessum fuisse poetis recte iudicabimus. De Hercule autem iam tum diversissimas fabulas dispersas fuisse, si opus esset, facili negotio planum facerem. At erant etiam nonnulla inde ab antiquissimis temporibus tanto consensu tradita, ut ea relinquere aut dissentire nefas putaretur.

In iis haec fuisse contendo, gravissimis rationibus ductus, Herculem, antequam Deianiram duxisset, et cum Megara nuptiis iunctum fuisse, et quum alios labores sive fato coactum sive quod Eurystheo serviret exantlasse, tum Cerberum perdomuisse.

Hinc illi scriptores, qui Cerbero superato finem laborum Herculem consecutum esse retulerunt, non potuerunt non omnia illa, quae Herculi, postquam Deianiram duxisset, accidisse narrabantur, post exantlatos labores evenisse dicere. Factum id est, ut alios nunc taceam, ab Apollodoro et a Diodoro Siculo, qui leviter eo tantum dissentit ab Apollodoro, quod undecimum fuisse laborem eum scripsit, ut Cerberum Hercules ex inferis educeret.

Ab his autem scriptoribus quum discedit Sophocles, Herculem iam tum, quum Eurystheo serviret, in matrimonio habuisse Deianiram dicens, minime ille existimandus est, in qua

Digitized by Google

opinione nunc quidam viri docti versantur, relicta suae aetatis fama communi nova finxisse. Immo antiquiores ille traditiones hac in re secutus est. Etenim supra iam demonstravimus antiquissimis temporibus Herculem traditum esse ad mortem usque laboribus impositis exercitum esse. Vide quae c. I. §. 3. et alibi exposuimus. Manifesto autem Phliasii Herculem statuebant, dum labores perferret, in matrimonio iam habuisse Deianiram. Vide quem huius cap. §. 4. attuli locum Pausaniae.

Itaque auctoribus usus scriptoribus vel poetis antiquioribus hoc dicere Sophocles potuit, Herculem, dum Deianiram uxorem habebat, etiamtum servitutem passum esse; illud non potuit, eum ducta demum Deianira in servitutem Eurystheo traditum esse. Neque vero id posuisse censendus est, sed potius computare auditores noluisse, quot annos Hercules coniux Deianirae fuisset.

§. 2.

De Deianira iam Pisandrum Camiraeum exposuisse contendit O. Muellerus Dori. T. II. p. 476.

Certum est Pindarum eius mentionem fecisse, ex cuius deperditis carminibus haec retulit Scholiasta Hom. Il. φ, 194: *Ἡρακλῆς εἰς Ἅιδου κατελθὼν ἐπὶ τὸν Κέρβερον συνέτυχε Μελεάγρῳ τῷ Οἰνέως. οὗ καὶ δεηθέντος γῆμαι τὴν ἀδελφὴν Δηϊάνειραν, ἐπανελθὼν εἰς φῶς ἔσπευσεν εἰς Αἰτωλίαν πρὸς Οἰνέα. καταλαβὼν δὲ μνηστευόμενον τὴν κόρην Ἀχελῶον, τὸν πλησίον ποταμόν, διεπάλαισεν αὐτῷ ταύρου μορφὴν ἔχοντι· οὗ καὶ ἀποσπάσας τὸ ἕτερον τῶν κεράτων ἔλαβε τὴν παρθένον. φασὶ δὲ αὐτὸν τὸν Ἀχελῶον παρ' Ἀμαλθείας τῆς Ὠκεανοῦ κέρας λαβόντα δοῦναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸ ἴδιον ἀπολαβεῖν. δοκεῖ δὲ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι ποταμῶν μέγιστος εἶναι ὁ Ἀχελῶος, διὸ καὶ πᾶν ὕδωρ τῇ τούτου προσηγορίᾳ καλεῖται. ἱστορεῖ Πίνδαρος.*

Atque hanc famam, qua Hercules Cerbero demum superato (modo ne ultimus is labor faisse putetur) Deianiram petisse perhibebatur, iure Sophocles etiam secutus esse existimari potest. Vide quae §. 1. exposui.

Deinde vero illud notandum diligenter est, quod Scholiasta ille retulit, Herculem ex inferis reversum illico Deianiram petisse.

Alii enim, in quibus Apollodorus est (II, 6, 1.) et Diodorus Siculus (IV, 31.), Herculem post expeditionem ad inferos factam primum Iolen petisse et, quae ex petitione illa continuo secuta sunt, Iphitum occidisse et Omphalae servisse, ac

Digitized by Google

tum demum Aetoliam profectum Deianirae procum exstitisse tradiderunt.

A quorum traditione quod dissentit Sophocles, rursus ille nova finxisse insimulatus est. Ita Vogel. p. 71: „Trachiniae, inquit, id spectant, ut Herculis in Iolen amorem exitiosum ostendant. Quo ipso necesse fuit poetam pluries a fama vulgari recedere et non pauca permutare. Itaque pugnam cum Acheloo et Deianirae connubium Nessique caedem ante Ioles petitum matrimonium et Iphiti interfectionem et Omphales servitium collocat."

Atqui satis superque ex illa Scholiastae narratione apparet habuisse Sophoclem quos sequeretur auctores, ac nescio, an antiquiores quam quos Apollodorus et Diodorus Siculus secuti sunt, quum Herculem Iolen eo tempore, quo Deianiram in matrimonio habuit, petisse et quae cum petitione illa coniuncta erant fecisse et passum esse narravit.

Eos autem, qui hoc ante Sophoclem memoriae videntur prodidisse, verosimile est hoc quoque, quod ipsum Sophocles posuit, narrasse, Herculem pellicis loco habere Iolen voluisse.

Itaque ne illud quidem primum narrasse Sophoclem credo, Pleurone Aetoliae Oeneum cum suis habitasse (v. 6 sq.), quamvis ceteri scriptores, qui de Deianirae patria exposuerunt, illius loco Calydonem commemorarunt. Vide Apollodorum II, 7, 5. et Diodorum IV, 34.

Denique Thebis profectum Herculem Pleuronem ad Oeneum esse, in coniugium sibi dari Deianiram postulaturum, Sophocles tradidit v. 510 sq.

§. 3.

De Acheloi cum Hercule certamine iam Archilochum cecinisse monitum in Schol. Ven. ad Hom. Il. φ, 237. *μεμυκὼς ἠΰτε ταῦρος*. Verba haec sunt:

ἐντεῦθεν ὁρμηθέντες τὸν Ἀχελῷον ἐταύρωσαν Ἡρακλεῖ ἀγωνιζόμενον. Ἀρχίλοχος μὲν οὐκ ἐτόλμησεν Ἀχελῷον ὡς ποταμὸν Ἡρακλεῖ συμβαλεῖν, ἀλλ' ὡς ταῦρον. Ὅμηρος δὲ πρῶτος ποταμοῦ καὶ ἥρωος ἠγωνοθέτησε μάχην.

Eadem de re Pindarum exposuisse narratum vidimus a Schol. Hom. Il. φ, 194., cuius verba §. 2. modo descripsimus, Panyasidem ex Pausania X, 8, 5. apparet; Pherecydem Apollodorus II, 6, 5. ostendit.

Digitized by Google

Sophocles de certamine dixit v. 9—27. et 506—525.

Addo Apollodorum II, 7, 5. haec narrantem: *Ἡρακλῆς δὲ παραγενόμενος εἰς Καλυδῶνα, τὴν Οἰνέως θυγατέρα Δηϊάνειραν ἐμνηστεύσατο. καὶ διαπαλαίσας ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτῆς πρὸς Ἀχελῷον, ἀπεικασθέντα ταύρῳ, περιέκλασε τὸ ἕτερον τῶν κεράτων. καὶ τὴν μὲν Δηϊάνειραν γαμεῖ· τὸ δὲ κέρας Ἀχελῷος ἀπολαμβάνει, δοὺς ἀντὶ τούτου τὸ τῆς Ἀμαλθείας. Ἀμάλθεια δὲ ἦν Λίμονίου θυγάτηρ, ἣ κέρας εἶχε ταύρου. τοῦτο δέ, ὡς Φερεκύδης λέγει, δύναμιν ἔχει τοιαύτην, ὥστε βρωτὸν ἢ ποτὸν, ὅπερ εὔξαιτό τις, παρέχειν ἄφθονον.*

Hi omnes scriptores in eo consentiunt cum Sophocle (506 sqq.), quod tauri forma praeditum Acheloum luctatum cum Hercule esse tradiderunt. Ut autem Ovidius Metam. IX, 1—100. narraret in tres se formas mutasse Acheloum cum Hercule luctantem, id quod non memini narratum a quoquam antiquiorum scriptorum esse, inde suspicor factum esse, quod tribus formis usus Achelous Deianiram in coniugium petisse perhibebatur. Posuit id Sophocles v. 10—13.

Eam rem explicat Strabo lib. X. §. 20. p. 458. (T. IV. p. 104 sqq. ed. Tzschuck.), qui de Echinadibus insulis exponens, earumque nonnullas limo aggesto cum continente coniunctas iam esse monens, haec profert:

ἥπερ (limum aggestum dicit) *καὶ τὴν Παραχελωΐτιν καλουμένην χώραν, ἣν ὁ ποταμὸς* (Achelous) *ἐπικλύζει, περιμάχητον ἐποίει τὸ παλαιὸν, τοὺς ὅρους συγχέουσα ἀεὶ, τοὺς ἀποδεικνυμένους τοῖς Ἀκαρνᾶσι καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς· ἐκρίνοντο γὰρ τοῖς ὅπλοις, οὐκ ἔχοντες διαιτητάς· ἐνίκων δ' οἱ πλέον δυνάμενοι. ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ μῦθος ἐπλάσθη τις, ὡς Ἡρακλέους καταπολεμήσαντος τὸν Ἀχελῷον καὶ ἐνεγκαμένου τῆς νίκης ἆθλον τὸν Δηϊανείρας γάμον τῆς Οἰνέως θυγατρός, ἣν πεποίηκε Σοφοκλῆς τοιαῦτα λέγουσαν* (v. 9—13)·

μνηστὴρ γὰρ ἦν μοι ποταμός, Ἀχελῷον λέγω,
ὅς μ' ἐν τρισὶν μορφαῖσιν ἐξῄτει πατρός,
φοιτῶν ἐναργὴς ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος
δράκων ἑλικτός, ἄλλοτ' ἀνδρείῳ κύτει
βούπρῳρος.

προσττιθέασι δ' ἔνιοι καὶ τὸ τῆς Ἀμαλθείας τοῦτ' εἶναι λέγοντες κέρας, ὃ ἀπέκλασεν Ἡρακλῆς τοῦ Ἀχελῴου καὶ ἔδωκεν Οἰνεῖ τῶν γάμων ἕδνον. οἱ δ' εἰκάζοντες ἐξ αὐτῶν τἀληθὲς, ταύρῳ μὲν ἐοικότα λέγεσθαι τὸν Ἀχελῷόν φασι, καθάπερ καὶ τοὺς ἄλ-

Digitized by Google

λους ποταμοὺς, ἀπό τε τῶν ἤχων καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπῶν, ἃς καλοῦσι κέρατα· δράκοντι δὲ διὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν σκολιότητα· βούπρῳρον δὲ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἣν καὶ ταυρωπόν. τὸν Ἡρακλέα δὲ καὶ ἄλλως εὐεργετικὸν ὄντα καὶ τῷ Οἰνεῖ κηδεύσαντα, παραχώμασί τε καὶ διοχετείαις βιάσασθαι τὸν ποταμὸν πλημμελῶς ῥέοντα καὶ πολλὴν τῆς Παραχελωΐτιδος φθείροντα ἀνάφυξιν χαριζόμενον τῷ Οἰνεῖ· καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας.

Similia Scholiasta ad Sophoclis v. 12 sq. adnotavit: δράκων ἑλικτός· διὰ τὸ σκολιὸν τῶν ῥευμάτων. βούπρῳρος· οἱ ποταμοὶ ταυρόκρανοι διετυποῦντο, ἢ ὅτι μυκηθμῷ εἰσι παραπλήσιοι περὶ τὰς ἐκβολάς. Ὅμηρος (Il. φ, 237)·

τοὺς ἔκβαλλε θύραζε, μεμυκὼς ἠΰτε ταῦρος·

ἢ ὅτι σχίζουσι τὴν γῆν, ὡς οἱ βόες· ἢ διὰ τὸ τὰς κατανομὰς παρὰ ποταμοὺς εἶναι.

Conferendus etiam cum loco Sophocleo Philostr. Iun. 4. de Acheloo dicens: βούπρῳρα αὐτῷ πρόσωπα, καὶ γενειὰς ἀμφιλαφὴς, πηγαί τε ναμάτων ἐκπλημμυροῦσαι τοῦ γενείου. Ad quem locum adscripsit Iacobsius fragm. Empedoclis: βουγενῆ, ἀνδρόκρῳρα, τὰ δ' ἔμπαλιν ἐξανατέλλειν ἀνδροφυῆ βούκρανα.

Res autem notissima saepe a veteribus poetis tauriformes exhiberi fluvios. Cf. Liebel. Archil. p. 235. et Voss. Mythol. Briefe. T. II. p. 275 sq. Quid significatum variis formis Acheloi sibi videatur, exponit more suo Creuzerus Symb. T. IV. p. 132 sqq.

Simillima iis, quae Strabo exposuit, narravit Diodorus Siculus IV, 34 sq.:

Ἡρακλῆς δὲ — ἀπῆλθεν ἐκουσίως ἐξ Ἀρκαδίας καὶ πάσης Πελοποννήσου. συναπελθόντων δ' αὐτῷ πολλῶν ἐκ τῆς Ἀρκαδίας, ἀπῆλθε τῆς Αἰτωλίας εἰς Καλυδῶνα κἀκεῖ κατῴκησεν. οὐκ ὄντων δ' αὐτῷ παίδων γνησίων οὐδὲ γαμετῆς γυναικὸς, ἔγημε Δηϊάνειραν τὴν Οἰνέως, τετελευτηκότος ἤδη Μελεάγρου. Tum facta de Meleagro digressione c. 35. sic pergit: Ἡρακλῆς δὲ τοῖς Καλυδωνίοις βουλόμενος χαρίσασθαι τὸν Ἀχελῷον ποταμὸν ἀπέστρεψε, καὶ ῥύσιν ἄλλην κατασκευάσας ἀπέλαβε χώραν πολλὴν καὶ πάμφορον, ἀρδευομένην ὑπὸ τοῦ προειρημένου ῥείθρου. διὸ καὶ τῶν ποιητῶν τινας μυθοποιῆσαι τὸ πραχθέν· παρεισήγαγον γὰρ τὸν Ἡρακλέα πρὸς τὸν Ἀχελῷον συνάψαι μάχην, ὠμοιωμένου τοῦ ποταμοῦ ταύρῳ· κατὰ δὲ τὴν συμπλοκὴν θάτερον τῶν κεράτων κλάσαντα δωρήσασθαι τοῖς Αἰτωλοῖς, ὃ προσαγορεῦσαι

Digitized by Google

κέρας Ἀμαλθείας. ἐν ᾧ πλάττουσι πάσης ὀπωρινῆς ὥρας ὑπάρχειν πλῆθος, βοτρύων τε καὶ μήλων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, αἰνιττομένων τῶν ποιητῶν κέρας μὲν τοῦ Ἀχελῴου τὸ διὰ τῆς διώρυγος φερόμενον ῥεῖθρον, τὰ δὲ μῆλα καὶ τὰς ῥόας καὶ τοὺς βότρυς δηλοῦν τὴν καρποφόρον χώραν τὴν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρδευομένην καὶ τὸ πλῆθος τῶν καρποφορούντων φυτῶν· Ἀμαλθείας δ' εἶναι κέρας οἱονεί τινος ἀμαλακιστείας, δι' ἧς τὴν εὐτονίαν τοῦ κατασκευάσαντος δηλοῦσθαι.

Ceterum Herculis cum Acheloo luctam insculptam throno Amyclaei fuisse narrat Pausanias III, 18, 9. Idem VI, 19, 9. haec memoriae prodidit:

Μεγαρεῖς δὲ οἱ πρὸς τῇ Ἀττικῇ θησαυρόν τε ᾠκοδομήσαντο, καὶ ἀναθήματα ἀνέθεσαν ἐς τὸν θησαυρὸν, κέδρου ζώδια χρυσῷ διηνθισμένα, τὴν πρὸς Ἀχελῷον Ἡρακλέους μάχην. Ζεὺς δὲ ἐνταῦθα καὶ ἡ Δηϊάνειρα καὶ ὁ Ἀχελῷος καὶ Ἡρακλῆς ἐστιν, Ἄρης τε τῷ Ἀχελῴῳ βοηθῶν.

Saepius depictus nummis Acarnaniis Achelous reperitur. Cf. Eckhel. Doctr. Num. Vet. II, 183 sq. Spanhem. de usu et praestant. Num. I, 395. et Heyn. Antiquarische Aufsätze I, 57 sq.

§. 4.

Tenendum est ab Sophocle neque quamdiu apud Oeneum Hercules commoratus esset, neque cur ex ea civitate cum Deianira abisset, neque quo relicta ea urbe habitatum concessisset, commemoratum esse. Nihil enim ad rem pertinebat quicquam horum commemorasse.

Haec duo tantum ex eius verbis apparent, primum (v. 557: παῖς ἔτ' οὖσα) intactam ab Hercule Deianiram ex domo patria discessisse, deinde non sponte sua, sed missum ab Oeneo (v. 562.) Herculem abisse.

Contra alii Deianiram Herculi nuptam per aliquod tempus in domo patria versatam esse narrant, dum Hercules quum alia officia Aetolis praestiterit, tum contra Thesprotos bellum gesserit. Cf. Apollodor. II, 7, 6. et Diodor. Sic. IV, 36. et Scholiast. Apoll. Rh. I, 1213., quamvis hic postremus nihil de rebus ab Hercule per id tempus gestis dicat.

Diodorus l. l. adeo tribus demum annis exactis Deianiram cum Hercule domum paternam reliquisse scribit.

Iidem scriptores ibidem discessus causam hanc fuisse addunt, quod in convivio Architelis filium (alii Eunomum, Dio-

Digitized by Google

dorus Eurynomum, alii Cyathum appellant), qui in ministrando errorem commisisset, pugno validius percussum interemerit.

Pausanias autem alio et loco et tempore eam caedem perpetratam ab Hercule scribit II, 13, 8. hoc modo:

λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὑπὸ Φλιασίων λόγος, Ἡρακλέα, ὅτ' ἐκ Διβύης ἀνεσώθη κομίζων τὰ μῆλα τὰ Ἐσπερίδων καλούμενα, ἐς Φλιοῦντα ἐλθεῖν κατὰ δή τι ἴδιον· διαιτωμένου δὲ ἐνταῦθα, Οἰνέα ἐξ Αἰτωλίας ἀφικέσθαι παρ' αὐτόν· ἐγεγόνει δὲ τῷ Ἡρακλεῖ πρότερον ἔτι κηδεστής, τότε δὲ ἀφιγμένος ἑστία τὸν Ἡρακλέα, ἢ αὐτὸς εἱστιᾶτο ὑπ' ἐκείνου. Κύαθον δ' οὖν παῖδα οἰνοχόον Οἰνέως, οὐκ ἀρεσθεὶς τῷ δοθέντι πώματι, παίει τῶν δακτύλων ἐνὶ ἐς τὴν κεφαλήν· ἀποθανόντος δὲ αὐτίκα ὑπὸ τῆς πληγῆς, Φλιασίοις ἐστὶν οἴκημα ἐς μνήμην. τοῦτο ᾠκοδόμηται μὲν παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀγάλματα δὲ λίθου πεποιημένα ἔχει, κύλικα ὀρέγοντα Ἡρακλεῖ τὸν Κύαθον.

Istiusmodi famam etiam Sophoclem secutum esse crediderim, quem probabile est de Herculis et Deianirae ex domo Oenei discessu aliter fuisse expositurum, si caedis expiandae causa fugere Hercules coactus esset.

Ceterum adverte ex hac Pausaniae narratione id apparere, a Phliasiis etiam Herculem ante finitos labores in matrimonium duxisse filiam Oenei iudicatum esse. Idem sumpsisse Sophoclem supra §. 1. diximus.

Denique tres illi scriptores, Apollodorus, Diodorus Siculus, Scholiasta Apollonii Rhodii, locis adlatis Herculem iam tum cum Deianira Trachinem ad Ceycem regem, postquam in itinere multas praeclaras res gessisset, habitatum concessisse narrant. Addunt Diodorus et Scholiasta ille natum iam tum Hyllum fuisse et cum parentibus discessisse.

Sophocles autem non dubium est quin alium in locum Herculem cum Deianira se contulisse statuerit. Trachinem enim tum demum Deianiram cum liberis suis confugisse ad hospitem narrat, quum Hercules Iphitum occidisset, de qua caede infra a me expositum est. Hac autem in re quum nihil causae esset, cur a vulgari fama recederet, equidem quod seriores illi scriptores narrant recentius puto commentum esse.

§. 5.

De tota re, quae ad Evenum, fluvium Aetoliae, accidit, exposuit Deianira apud Sophoclem v. 555—575. coll. v. 831 sqq. 1141 sq. 1162.

Digitized by Google

Consentiunt maximam partem cum Sophocle Apollodorus II, 7, 6. et Diodorus IV, 36., nisi quod semen etiam suum exceptum narrant Nessum condendum cum cruore Deianirae tradidisse. Apollodorus haec habet:

ἄγων δὲ Δηϊάνειραν ἐπὶ ποταμὸν Εὔηνον ἦκεν, ἐν ᾧ καθεζόμενος Νέσσος ὁ Κένταυρος τοὺς παριόντας διεπόρθμευε μισθοῦ, λέγων παρὰ θεῶν τὴν πορθμείαν εἰληφέναι διὰ δικαιοσύνην. αὐτὸς μὲν οὖν Ἡρακλῆς τὸν ποταμὸν διέβη, Δηϊάνειραν δὲ, μισθὸν αἰτηθεὶς, ἐπέτρεψε Νέσσῳ διακομίζειν. ὁ δὲ διαπορθμεύων αὐτὴν ἐπεχείρει βιάζεσθαι. τῆς δὲ ἀναπραγούσης αἰσθόμενος ὁ Ἡρακλῆς ἐξελθόντα Νέσσον ἐτόξευσεν εἰς τὴν καρδίαν. ὁ δὲ μέλλων τελευτᾶν, προσκαλεσάμενος εἶπεν, εἰ θέλοι φίλτρον πρὸς Ἡρακλέα ἔχειν, τόν τε γόνον, ὃν ἀφῆκε κατὰ τῆς γῆς, καὶ τὸ ὠὸν ἐκ τοῦ τραύματος αἷμα συμμῖξαι. ἡ δὲ ποιήσασα τοῦτο, ἐφύλαττε παῤ ἑαυτῇ.

Non sine causa his addo quae Diodorus IV, 36. de delinimenti genere narrat: *ἐπιβωμένης δ' αὐτῆς τὸν ἄνδρα, ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἐτόξευσε τὸν Κένταυρον, ὁ δὲ Νέσσος μεταξὺ μισγόμενος, καὶ διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς πληγῆς εὐθὺς ἀποθνήσκων, ἔφησε τῇ Δηϊανείρᾳ δώσειν φίλτρον, ὅπως μηδεμιᾷ τῶν ἄλλων γυναικῶν Ἡρακλῆς θελήσῃ πλησιάσαι. παρεκελεύσατο οὖν λαβοῦσαν τὸν ἐξ αὐτοῦ πεσόντα γόνον, καὶ τούτῳ προσμίξασαν ἔλαιον καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκίδος ἀποστάζον αἷμα, χρῖσαι τὸν χιτῶνα τοῦ Ἡρακλέους.*

Ex his facile apparebit quae Sophocles dicit v. 580. *προσβαλοῦσ' ὅσα ζῶν κεῖνος εἶπε*, recte veterem Scholiastam explicasse.

Commemorarunt etiam de Nesso ab Hercule interfecto Strabo lib. X. §. 5 extr. p. 451. (p. 56. ed. Tzschuck.) et Pausanias X, 38, 1., qui tamen Nessum non statim ab Hercule accepto vulnere occubuisse, sed intra fines Locrorum Ozolarum profectum animam demum efflasse secundum alios narrat.

Ex poetis Graecis primus Archilochus commemoratur caedem illam cecinisse. Cf. Schol. Apoll. Rh. I, 1213.

Ovidius tractavit hoc argumentum Metam. IX, 101—133.

§. 6.

Vide quae Sophocles narravit v. 26—35. et 54—57. Scholiasta ad v. 53. haec adnotavit: *πῶς παισὶ μὲν τοσοῖσδε πληθύειν· ἦσαν γὰρ αὐτῇ παῖδες ἐξ Ἡρακλέους Τλλος, Κτήσιππος, Γληνός, Ὀλίτης. ἔστι δὲ Ἡρακλεῖ καὶ ἕτερος Τλλος ἐκ Μελίτης.*

Digitized by Google

Pro nomine Ὀλίτης sine dubio, id quod factum iam a Bruncklo est, cum Hemsterhusio ad Schol. Lucian. dial. mort. XIII, 2. rescribendum est Ὀδίτης ex Diodor. Sic. IV, 37., ad quem locum consule etiam Wesseling. p. 489 sq.

Eadem atque Scholiasta filiorum nomina posuit Apollodorus II, 7, 8., nisi quod ibi quoque extrema nomina corrupte scripta in codd. leguntur. Vide ibi Heyn. p. 229. et in Animadv. T. II. p. 199.

CAPUT IV.

Quindecim mensibus ante obitum suum accidit, ut Hercules contumelias ulturus, quibus ab Euryto, rege Oechaliae, affectus erat (§. 1.), filium eius, Iphitum, quum Tirynthem venisset equas, quae patri abreptae erant, investigaturus, improvisum de altissimo colle praecipitaret (§. 2.).

Propter eam caedem quum de sede sua fugere coactus esset, dum Deianira cum liberis suis Trachinem, urbem Thessaliae, ad hospitem concessit, ipse, quo iturus esset, celans uxorem testamento relicto ita ab ea discessit, ut exactis post abitum suum quindecim mensibus aut moriendum sibi fore aut omnibus periculis defunctum ac servitute liberatum beatam transacturum reliquam vitam esse ostenderet (§. 3.): hoc enim sibi oraculo praedictum esse (§. 4.).

§. 1.

Eurytus, quo de hic agitur, manifesto idem est atque ille, de quo dixit Homerus Il. β, 596: *Οἰχαλίηθεν ἰόντα παρ' Εὐρύτου Οἰχαλιῆος.* et 730: *οἵ τ' ἔχον Οἰχαλίην, πόλιν Εὐρύτου Οἰχαλιῆος.* et Odyss. ϑ, 224 sqq.: *ἀνδράσι δὲ προτέροισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήσω, οὔθ' Ἡρακλῆϊ, οὔτ' Εὐρύτῳ Οἰχαλιῆϊ* et cetera. Quo in extremo loco ab Apolline interfectum esse Eurytum Homerus addit, antequam ad senectutem pervenerit, propterea, quod adeo artem sagittandi suam iactaverit, ut ipsum Apollinem ad certamen provocaret. Idem ab Homero Od. φ, 32 sq. mortuus fuisse traditur, quum filius eius, Iphitus, Messenen ad Herculem

Digitized by Google

vesiret. De morte eius quum alios scriptores serioris aevi, tum Sophoclem alia prodidisse deinde videbimus.

Eundem Eurytum artem sagittandi didicisse ab Apolline narrat Scholiasta ad Hom. Il. ε, 392., atque tradidisse Herculi referunt Theocritus Id. XXIV, 105 sq. et Apollodorus II, 4, 11.

Eam ob causam fortasse hospes vetustus Herculis fuisse Eurytus ab Sophocle (v. 263: *ξένον παλαιὸν ὄντα*) dicitur. Homerus Herculem et Iphitum, filium Euryti, hospitio iunctos fuisse (Od. φ, 27 sqq.) tradidit.

Oechaliam autem, cuius rex fuit Eurytus, alii in Thessalia [3]), alii in Messenia [4]), alii in Arcadia [5]), alii denique in Euboea sitam fuisse putarunt.

Hoc extremum posuit Sophocles (v. 74.), qui v. 325. Oechaliam *διήνεμον*, v. 354. *ὑψίπυργον*, et v. 858. *αἰπεινὴν* dixit.

Praeivisse videtur Creophylus ille, qui *ἅλωσιν Οἰχαλίας* scripsit, de quo vide Vogel. p. 12., ut coniici licet ex Pausaniae verbis IV, 2, 2. positis, de quibus conferenda sunt quae Siebelis adnotavit p. 91. Secuti eum sunt Hecataeus Milesius (coll. Pausan. IV, 2, 2.), Apollodorus II, 6, 1., Diodorus IV, 37., et Scholiasta Hom. Il. ε, 392., apud quem certum est vitiose *ἐν Βοιωτίᾳ* pro *ἐν Εὐβοίᾳ* scriptum legi.

Ceterum conferantur quae Odofr. Muellerus Dori. T. I. p. 412 sq. exposuit.

Contumeliis autem his affectum Herculem ab Euryto esse, quum aliquando ad eum Oechaliam venisset, Sophocles v. 262 — 269. narrat.

Non solum multa maledicta imprudenter in Herculem congessit, eique obiecit, quod, quanquam tela inevitabilia haberet, tamen arte sagittandi suis (Euryti) filiis inferior esset, quodque

---

[3]) Schol. Ven. ad Hom. Il. β, 596: *ὅτι Θεσσαλίας ἡ Οἰχαλία καθ' Ὅμηρον· οἱ δὲ νεώτεροι ἐπ' Εὐβοίας πεποιήκασιν.* Schol. Apollon. Rh. I, 87: *Οἰχαλίαν οἱ μὲν νεώτεροι ἐν Εὐβοίᾳ φασίν· Ὅμηρος δὲ ἐν νεῶν καταλόγῳ δοκεῖ ἐν τῷ Πελασγικῷ Ἄργει αὐτὴν καταλέγειν.* Pausanias IV, 2, 2: *οἱ μὲν* (sc. *οἱ Θεσσαλοὶ λέγουσιν*) *ὡς τὸ Εὐρύτιον* (vicus desertus Thessaliae) *πόλις τὸ ἀρχαῖον ἦν καὶ ἐκαλεῖτο Οἰχαλία.* Scholiasta ad Trach. v. 74: *Εὐβοΐδα χώραν· ἔνιοί φασι καὶ Θεσσαλίας εἶναι Οἰχαλίαν· οὐδὲν δὲ ἄτοπον συνωνυμεῖν.*

[4]) Sic iudicabant ipsi Messenii, quibus non sine causa se assentiri Pausanias ait IV, 2, 2. coll. c. 33. §. 5.

[5]) Hoc dixisse Pherecydem refert Schol. Soph. ad Trach. v. 354., si fides haberi Scholiastae potest et verba eius non corrupta sunt.

Digitized by Google

servi instar ab Eurystheo perderetur, sed etiam, vino quum obrutus esset, e domo eum violenter eiecit.

Credibile est autem Sophoclem, quod a consilio suo alienum esse intelligeret, et, qua de causa illo tempore Hercules ad Eurytum accessisset, commemorare omisisse, et, quae tum obiecta Herculi esse vulgo dicebantur, eorum multa consulto silentio praetermisisse. In iis ea fuisse crediderim, quae Scholiasta commemoravit ad v. 264. et 266:

ἐπεῤῥόθησεν· σφοδρῶς ὕβρισεν, ἢ εἰς τὴν παιδοκτονίαν τῶν ἀπὸ Μεγάρας τέκνων, ὡς Ἀπολλόδωρος, ἢ ὅτι πολλαῖς πρώην ὡμίλησε γυναιξίν. τῶν ὧν τέκνων λίποιτο· τοῦτο ἰδίως· οὐ γὰρ ἠλαζονεύσατο μόνον περὶ τῶν παίδων ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ δῶρον τοξείας προθεὶς τὴν Ἰόλην, νικήσαντι Ἡρακλεῖ οὐκ ἠγγύησεν.

Quodsi et haec et ea, quae eadem de re ab aliis poetis scriptoribusque prosaicis tradita sunt, consideramus et cum iis, quae Sophocles narrat, componimus, non potest dubitari, quin res illa, quam totam exponere Sophocles noluit, haec fuerit:

Hercules quum audisset Eurytum professum esse ei se Iolen, filiam suam formosissimam, in matrimonium daturum esse, qui se aut filios suos sagittandi arte superasset, ubi Oechaliam ad eum profectus est, quanquam e certamine proposito victor discesserat, tamen non solum promisso praemio frustratus, sed etiam acerbis maledictis et iniuriis lacessitus est. Exprobrasse autem inter alia Eurytus hoc videtur Herculi, quod, qui ei ex Megara, quam primam ille duxisse uxorem fertur, nati erant liberi, omnes interfecisset [6]).

Atque ita fere rem narrarunt Pherecydes referente Schol. Hom. Od. φ, 23., cuius verba infra §. 2. descripturus sum [7]), Herodorus teste Scholiasta Eur. Hippol. 545. ed. Matth., Apollodorus II, 5, 12. et Scholiasta Hom. Il. ε, 392.

---

[6]) De hac caede, quam plerique insania correptum Herculem perpetrasse aiunt, iam Stesichorus Himeraeus et Panyasis, de quibus Pausanias IX, 11, 1. admonuit, et Pindarus (Isthm. III, 79 sqq. ed. Diss.) exposuerunt. Vide Boeckhii Explic. Pind. Vol. II. P. II. p. 509. Praeterea celebrata res ab Euripide est Hercule furente et a Seneca fabula eiusdem tituli. Vide etiam Apollodor. II, 4, 12. et Diodor. IV, 11.

[7]) Scholiasta Sophoclis ad Trach. v. 354. sic scribit: *τὴν δ' ὑψίπυργον Οἰχαλίαν· Φερεκύδης φησὶν οὕτω· „μετὰ δὲ τὸν ἀγῶνα Ἡρακλῆς ἀφικνεῖται πρὸς Εὔρυτον τὸν Μελανέως τοῦ Ἀρκεσιλάου εἰς τὴν Οἰχαλίαν· φκεῖτο δὲ αὕτη ἐν Θούλῃ τῆς Ἀρκαδίας· καὶ ἥτει τὴν θυγατέρα Τλλφ γυναῖκα· τοῦ δὲ μὴ*

Digitized by Google

Schol. Eur. Hipp. 545. haec habet: *Ἡρόδωρος δέ φησιν, ὅτι τοῦ τῆς Ἰόλης γάμου προκειμένου τοξείας ἐπάθλου Ἡρακλέα νικήσαντα ἀπαξιοῦσθαι τοῦ γάμου.*

Schol. Hom. Il. ε, 392: *Εὔρυτος ὁ Οἰχαλίας τῆς ἐν Εὐβοίᾳ βασιλεὺς προέθηκε τὸν τῆς θυγατρὸς Ἰόλης γάμον τῷ κατὰ τὴν τοξικὴν αὐτὸν νικῆσαι δυναμένῳ, ἤ, ὥς τινες, τοὺς παῖδας· παρὰ γὰρ Ἀπόλλωνος εἰλήφει τὴν τοξικήν. Ἡρακλέους δὲ διαγωνισαμένου, ἀγανακτήσας ὁ Εὔρυτος οὐκ ἀπεδίδου τὴν κόρην.*

Apollodorus l. l. sic scribit: *Μετὰ δὲ τοὺς ἄθλους Ἡρακλῆς ἀφικόμενος εἰς Θήβας Μεγάραν μὲν ἔδωκεν Ἰολάῳ· αὐτὸς δὲ γῆμαι θέλων ἐκυνθάνετο Εὔρυτον Οἰχαλίας δυνάστην ἆθλον προθεῖναι τὸν Ἰόλης τῆς θυγατρὸς γάμον τῷ νικήσαντι τοξικῇ αὐτόν τε καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ ὑπάρχοντας. ἀφικόμενος οὖν εἰς Οἰχαλίαν καὶ τῇ τοξικῇ κρείττων αὐτῶν γενόμενος, οὐκ ἔτυχε τοῦ γάμου, Ἴφιτου μὲν τοῦ πρεσβυτέρου τῶν παίδων λέγοντος διδόναι τῷ Ἡρακλεῖ τὴν Ἰόλην, Εὐρύτου δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἀπαγορευόντων καὶ δεδοικέναι λεγόντων, μὴ τεκνοποιησάμενος τὰ γεννησόμενα πάλιν ἀποκτείνῃ.*

Hic quod Iphitum suasisse Euryto ait, ut filiam Herculi in matrimonium daret, aut ipsum Apollodorum finxisse aut ex inepto scriptore deprompsisse credo. Pugnat enim hoc non solum cum ceterorum scriptorum testimoniis, sed etiam cum re ipsa, quae postea dicitur accidisse, de qua §. 2. expositurus sum.

Scholiasta Sophoclis ad Trach. v. 354. continuo post adlata Pherecydis verba, in nota modo a me descripta, haec addit: *Μενεκράτης δὲ οὕτω λέγει· Ἡρακλέα εἰς ἐπιθυμίαν Ἰόλης ἀφικέσθαι τῆς Εὐρύτου· τὸν δὲ μὴ θέλειν διδόναι· ἥρα τε γὰρ αὐτῆς καὶ μίγνυσθαι ἔμελλε τῇ θυγατρί, εἰ μὴ Ἀργεῖοι ἐξῆλθον εἰς τὴν Εὔβοιαν.*

De certamine proposito tacet etiam Diodorus IV, 31., cuius verba infra §. 2. descripta leges.

δόντος, Ἡρακλῆς εἶλε τὴν Οἰχαλίαν καὶ τοὺς υἱοὺς ἔκτεινεν. Ἴφιτος δὲ ἔφυγεν εἰς Εὔβοιαν." Sturzius in fragm. Pherecyd. hoc recepit, tractavitque p. 175 sq. ed. sec. Sed miror non vidisse Sturzium, quod recte monuit Vogel. p. 53., non posse haec Pherecydis esse statui, ut prorsus pugnantia cum iis, quae ex eodem Pherecyde affert Schol. ad Od. φ, 23. Ibi enim Iphitum de muro praecipitasse dicitur Hercules *διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔγκλημα καὶ τὸν πατέρα, ὅτι τελευτήσαντι αὐτῷ τὸν ἆθλον τὴν Ἰόλην γαμεῖν οὐκ ἔδωκαν, ἀλλ' ἀτιμάσαντες ἀπέπεμψαν.* Neque Odofr. Muellerus Dori. T. II. p. 469. quomodo haec et illa ab eodem scriptore dici potuissent, declaravit.

Digitized by Google

§. 2.

Iniuriis illis, quae §. 1. modo exposuimus, odio in Eurytum inflammatus Hercules filium eius, Iphitum, quum Tirynthem venisset, equas investigaturus, de altissimo colle praecipitasse narratur a Sophocle v. 269—273. Accidisse id quindecim mensibus ante obitum Herculis disertis verbis exponit idem v. 36 sqq. 156 sqq.

De caede illa Iphiti iam Homerus exposuit Od. φ, 11—37., sed ita ut primum, quod secus traditur a ceteris scriptoribus omnibus, patrem eius iam mortuum tum fuisse narret, deinde et occidisse Herculem sua in domo Iphitum hospitem, et equas occiso Iphito retinuisse dicat. Ex quo postremo hoc videtur colligi posse, Homerum sic statuisse, abreptas illas equas ab Hercule fuisse. Idque ipsum factum esse narrat Diodorus Sic. IV, 31:

τελέσας γὰρ τοὺς ἄθλους, τὴν μὲν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μεγάραν συνῴκισεν Ἰολάῳ, διὰ τὴν περὶ τὰ τέκνα συμφορὰν ὑποπτευσάμενος τὴν ἐξ ἐκείνης παιδοποιίαν, ἑτέραν δὲ ἐζήτει πρὸς τέκνων γένεσιν ἀνύποπτον. διόπερ ἐμνήστευσεν Ἰόλην τὴν Εὐρύτου τοῦ δυναστεύσαντος Οἰχαλίας. ὁ δ' Εὔρυτος διὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγάρας γενομένην ἀτυχίαν εὐλαβηθεὶς, ἀπεκρίθη βουλεύσεσθαι περὶ του γάμου. ὁ δ' ἀποτυχὼν τῆς μνηστείας διὰ τὴν ἀτιμίαν ἐξήλασε τὰς ἵππους τοῦ Εὐρύτου. Ἴφίτου δὲ τοῦ Εὐρύτου τὸ γεγονὸς ὑποπτεύσαντος καὶ παραγενομένου κατὰ ζήτησιν τῶν ἵππων εἰς Τίρυνθα, τοῦτον μὲν ἀναβιβάσας ὁ Ἡρακλῆς ἐπί τινα πύργον ὑψηλὸν ἐκέλευσεν ἀφορᾶν, μή που νεμόμεναι τυγχάνουσιν. οὐ δυναμένου δὲ κατανοῆσαι τοῦ Ἴφίτου, φήσας αὐτὸν ψευδῶς κατηγτιᾶσθαι τὴν κλοπὴν, κατεκρήμνισεν ἀπὸ τοῦ πύργου.

Contra non ab Hercule, sed ab Autolyco raptas fuisse boves, non equas Apollodorus II, 6, 2. narrat, totam rem paulo aliter exponens ita:

μετ' οὐ πολὺ δὲ κλαπεισῶν ἐξ Εὐβοίας ὑπὸ Αὐτολύκου βοῶν, Εὔρυτος μὲν ἐνόμιζεν ὑφ' Ἡρακλέους γεγονέναι τοῦτο. Ἴφιτος δὲ ἀπιστῶν ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρακλέα καὶ συντυχὼν ἥκοντι ἐκ Φερῶν αὐτῷ, σεσωκότι τὴν ἀποθανοῦσαν Ἄλκηστιν Ἀδμήτῳ, παρακαλεῖ συζητῆσαι τὰς βόας. Ἡρακλῆς δὲ ὑπισχνεῖται καὶ ξενίζει μὲν αὐτόν· μανεὶς δὲ αὖθις ἀπὸ τῶν Τιρυνθίων ἔῤῥιψεν αὐτὸν τειχῶν.

Quod dixi §. 1. de Apollodori verbis, quae proxime praecedunt, idem de hac narratione dicendum videtur. Illud autem manifesto si non Apollodori, at certe serioris scriptoris cuiusdam commentum est, quod Herculem insania correptum ait Iphitum

Digitized by Google

occidisse. Neque opus est, ut, cur hoc statuendum necessario sit, pluribus explanem.

Pherecydes, cuius multo maior auctoritas est, ut longe antiquioris scriptoris, refertur ab Scholiasta Hom. ad Od. φ, 23. haec narrasse:

Ἴφιτος, Εὐρύτου μὲν παῖς, Οἰχαλιεὺς δὲ τὸ γένος, ἀπολομένων αὐτῷ τῶν ἵππων, περιήει τὰς πέριξ ἐρευνῶν πόλεις, εἴ που φανεῖεν. Πολυΐδου δὲ τοῦ μάντεως εἰπόντος αὐτῷ μὴ παραγίνεσθαι εἰς Τίρυνθα χάριν ζητήσεως, οὐ γὰρ εἶναι συμφέρον, λέγεται παρακούσαντα παραγενέσθαι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μηχανῇ τινι καὶ στρατηγίᾳ συνεφελκυσάμενον αὐτὸν ἄγειν εἰς ἐπίκρημνον τεῖχος καὶ καταστρέψαι διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔγκλημα καὶ τὸν πατέρα, ὅτι τελευτήσαντι αὐτῷ τὸν ἄθλον τὴν Ἰόλην γαμεῖν οὐκ ἔδωκαν, ἀλλ' ἀτιμάσαντες ἀπέπεμψαν. λέγεται δὲ, ὡς ἀγανακτήσας ὁ Ζεὺς ἐπὶ τῇ ξενοκτονίᾳ προσέταξεν Ἑρμῇ λαβόντα τὸν Ἡρακλέα πωλῆσαι δίκην τοῦ φόνου. τὸν δὲ εἰς Λυδίαν ἀγαγόντα τῇ τῶν τόπων βασιλευούσῃ Ὀμφάλῃ δοῦναι τριῶν τιμηθέντα ταλάντων. ἡ ἱστορία παρὰ Φερεκύδῃ.

Denique non inutile putavi adscribere hic eà, quae Scholiasta Sophoclis ad v. 266. de filiis Euryti adnotavit:

διαφωνεῖται δὲ ὁ τῶν Εὐρυτιδῶν ἀριθμός. Ἡσίοδος μὲν γὰρ δ' φησὶν ἐξ Εὐρύτου καὶ Ἀντιόχης, οὕτως·

ἡ δ' ὑποκυσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
τοῦ δ' υἱεῖς ἐγένοντο Δηΐων τε Κλύτιός τε
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος, ὄζος Ἄρηος·
τοὺς δὲ μεθ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα παλαιὸν γένος Ναυβολίδαο.

Κρεώφυλος δὲ β', Ἀριστοκράτης δὲ γ', Τοξέα, Κλύτιον, Δηΐονα.

Brunckius et Gaisfordius fr. Hes. XLI. cum Bentleio Epist. ad Mill. p. 503. pro *Ἀντιόχης* et in Scholiastae verbis et in fragm. Hesiodeo scripserunt *Ἀντιόπης*.

Iidem cum eodem versu extremo fragm. Hesiod. scripserunt *κρείουσα Πύλωνος Ναυβολίδαο*. Hermannus post *κρείουσα* intercidisse aliquot verba putat, in quibus nomen fuerit patris, sive ille Pylon, ut Hyginus fab. 14. ait, sive aliter appellatus fuerit, ultima autem verba Hesiodi fuisse *παλαιοῦ Ναυβολίδαο*, ut apud Homerum sit *παλαιοῦ Δαρδανίδαο*. Idem in tertio versu e Diodoro IV, 37. rescribendum *Μολίων* pro *Δηΐων* esse suspicatur.

Digitized by Google

§. 3.

De suo et Herculis abitu, postquam occisus Iphitus erat, eiusque mandatis, quae discedens sibi dederit, Deianira exponit v. 38 sqq. et 155 — 174. Hospitis autem, ad quem concessit Deianira, quod nomen fuerit, omisit commemorare poeta. Videtur autem Ceyx, rex civitatis illius, intelligendus esse. Vide quae c. III. §. 4. diximus. Sic etiam Scholiasta ad v. 40: *ξένῳ παρ' ἀνδρί· τῷ Κήϋκι. Καὶ Ἡσίοδος* (Scut. Herc. 353.)· *Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω ἐς Κήϋκα ἄνακτα.*

Non addit Sophocles, ut supra iam monitum est, quo in loco Hercules et Deianira habitarint, quum Iphitus occideretur. Quae tamen caedes quum Tirynthe perpetrata dicatur esse, ea in urbe coniiciat quis Herculem cum Deianira usque ad id tempus habitasse a Sophocle significari.

Deinde omnium eorum, quae post caedem Iphiti usque ad eum diem, quo periit, Herculi accidissent, ignaram fecit Sophocles Deianiram, nisi quod pauca illa, quae cap. V. narrabo, Licham praeconem eodem illo die exponentem introducit.

Itaque inutile videtur ea hic commemorare, quae praeter illa, de quibus cap. V. dicendum est, ab Apollodoro (II, 6, 2.), Diodoro (IV, 31.) et Scholiasta Homeri (ad Il. ε, 392.) post eam caedem obvenisse Herculi traduntur.

§. 4.

Hercules summis doloribus, quos invita ei Deianira paravit, correptus, simulatque ab Hyllo filio comperit (v. 1122 — 1142.) Nessi fraude circumventam Deianiram istud mali sibi struxisse, illico moriendum sibi iam esse exclamat (v. 1143.), recordatus duorum oraculorum, et antiquioris et recentioris, quae sibi olim data fuerint. Exponit haec v. 1159 — 1173. ita:

ἐμοὶ γὰρ ἦν πρόφαντον ἐκ πατρὸς πάλαι
πρὸς τῶν πνεόντων μηδενὸς θανεῖν ὕπο,
ἀλλ' ὅστις Ἅιδου φθίμενος οἰκήτωρ πέλοι.
δὸ' οὖν ὁ θὴρ Κένταυρος, ὡς τὸ θεῖον ἦν
πρόφαντον, οὕτω ζῶντά μ' ἔκτεινεν θανών.
φανῶ δ' ἐγὼ τούτοισι συμβαίνοντά σοι,
μαντεῖα καινὰ, τοῖς πάλαι ξυνήγορα,
ἃ τῶν ὀρείων καὶ χαμαικοιτῶν ἐγὼ
Σελλῶν ἐξελθὼν ἄλσος εἰξεγραψάμην
πρὸς χῆς πατρῴας καὶ πολυγλώσσου δρυός·

Digitized by Google

ἦ μοι χρόνῳ * * * τῷ παρόντι νῦν
ἔφασκε μόχθων τῶν ἐφεστώτων ἐμοὶ
λύσιν τελεῖσθαι· κἀδόκουν πράξειν καλῶς.
τὸ δ' ἦν ἄρ' οὐδὲν ἄλλο πλὴν θανεῖν ἐμέ.
τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίγνεται.

Quod primo loco commemoratur oraculum, non debere propterea, quod ab alio scriptore mentionem eius factam esse ignoramus, ab Sophocle fictum existimari vix opus est ut moneatur.

De altero oraculo quae dicit, ad ea explicanda primum placet adscribere quae Scholiasta adnotavit.

Σελλῶν ἐξελθών· ἀκούσας ἔγραψα· ἔθος γὰρ τοὺς χρησμὸν δεχομένους παραχρῆμα γράφειν, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται. ἔνιοι δὲ χωρὶς τοῦ σ γράφουσιν, Ἕλλους ἀποδεχόμενοι, καὶ Ἑλλοπίαν τὴν Δωδώνην νομίζουσιν εἶναι. τὴν γὰρ χώραν οὕτως Ἡσίοδος ὀνομάζει ἐν Ἠοίαις, λέγων οὕτως·

Ἔστι τις Ἑλλοπίη πολυλήϊος ἠδ' εὐλείμων,
ἀφνειὴ μήλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσιν.
ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύῤῥηνες, πολυβοῦται,
πολλοί, ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων.
ἐνθάδε Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλισται.
τὴν δὲ Ζεὺς ἐθέλησεν[8]) *ἐὸν χρηστήριον εἶναι,*
τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐν πυθμένι φηγοῦ.
ἔνθεν ἐπιχθόνιοι μαντήϊα πάντα φέρονται,
ὅς δὴ κεῖθι μολὼν θεὸν ἄμβροτον ἐξερεείνῃ,
δῶρα φέρων ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

ἐντεῦθεν δὲ λέγουσιν εἶναι Ἑλλοπιεῖς καὶ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ οἰκήσαντας.

καὶ πολυγλώσσου δρυός· ἤτοι πολλὰ μαντευομένης καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ φθεγγομένης. ἢ τῆς διαφόροις διαλέκτοις χρησμῳδούσης πρὸς τὴν ἑκάστου τῶν μαντευομένων γλῶσσαν.

De Sellis, sacerdotibus Dodonaeis, confer quae Homerus dixit Il. π, 233 sqq.:

Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε, Πελασγικέ, τηλόθι ναίων,
Δωδώνης μεδέων δυσχειμέρου· ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ
σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες, χαμαιεῦναι.

Utra autem scriptura verior esset, Σελλοὶ an Ἕλλοι, qua posteriore Pindarus usus est, ipse iam Strabo lib. VII. §. 10. p. 328.

[8]) Scripsi ita ex coniectura Ruhnkenii Epist. crit. T. I. p. 198. proposita. Vulgo ἐφίλησε καὶ ὅν. Versu extremo ἔλθῃσι ex ed. Rom. recepi. Vulgo ἔλθῃ.

Digitized by Google

(T. II. p. 471 sqq. ed. Tzschuck.) ambigebat, qui ibidem p. 470—477. ed. Tzsch. de situ, fundatoribus, genere oraculi Dodonaei atque de sacerdotibus exposuit. Quibuscum conferenda sunt quae de eodem oraculo scripsit Herodotus lib. II. c. 52—58. Vid. etiam Sickler. Handbuch der alten Geogr. T. II. p. 202 sqq. ed. sec. et Schirlitz. Hdbuch der alten Geogr. p. 199 sq.

Item de quercu fatidica, quam quo sensu Sophocles *πολύγλωσσον* vocarit, ipse explicat v. 171 sq., de quo statim post dicam, monitum iam ab Homero est Od. ξ, 327 sq.:

τὸν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι, ὄφρα θεοῖο
ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλὴν ἐπακούσαι.

Addo Aeschyli Prom. 832:

ἐπεὶ γὰρ ἦλθες πρὸς Μολοσσὰ δάπεδα,
τὴν αἰπύνωτόν τ' ἀμφὶ Δωδώνην, ἵνα
μαντεῖα θῶκός τ' ἐστὶ Θεσπρωτοῦ Διός,
τέρας τ' ἄπιστον, αἱ προσήγοροι δρύες.

Narrat igitur Hercules v. 1164 — 1173., quos modo descripsimus, oraculo Dodonaeo sibi praedictum esse, quo tempore laborum finem consecuturus esset, idque tempus iam accessisse addit. Quapropter, quod diligenter animadverti volo, oraculum illud, considerato altero oraculo, quod prius a Iove sibi datum esse ait, sic interpretatur, ut laborum fine significatam mortem esse dicat.

De eodem oraculo Dodonaeo Hercules Deianiram, quum occise Iphito ab ea discederet, ita admonuerat, ut exactis quindecim mensibus aut moriendum sibi esse aut omnibus defuncto periculis beatam fore vitam reliquam moneret. Id refert Deianira ipsa v. 38 sqq. v. 76—81. et 155—174. additque transactum illud tempus esse, ita ut in summa sollicitudine sit. Adscribo, ut hic statim explicem, in quibus oraculi illius mentio iniicitur, v. 169—172:

τοιαῦτ' ἔφραζε πρὸς θεῶν εἱμαρμένα,
ὡς τὴν παλαιὰν φηγὸν αὐδῆσαί ποτε
Δωδῶνι διοσῶν ἐκ πελειάδων ἔφη.

Scholiasta ad v. 172. haec adnotavit:

Δωδῶνι διοσῶν ἐκ πελειάδων· τὴν ἐν Δωδώνῃ τῆς Θεσπρωτίας φηγὸν, ἐφ' ᾗ δύο περιστεραὶ καθήμεναι ἐμαντεύοντο· ὡς ἀπ' εὐθείας δὲ τῆς ἡ Δωδών, ὡς Πλευρών. Ὅμηρος δὲ (Il. β, 750.) *Δωδώνην εἶπεν.* [*Εἰς τὸ αὐτό.*] *ὑπεράνω τοῦ ἐν Δωδώνῃ μαντείου δύο ἦσαν πέλειαι, δι' ὧν ἐμαντεύετο ὁ Ζεύς,*

Digitized by Google

ὡς Ἀπόλλων ἀπὸ τρίποδος. οἱ μὲν οὕτω λέγουσι θεσπίζειν, οἱ δὲ οὕτω, τὰς ἱερείας γραίας οὔσας. καὶ γὰρ τοὺς γέροντας οἱ Μολοσσοὶ πελείους (sic Br., cod. πολιοὺς) ὀνομάζουσιν. Ἡρόδοτος δὲ ἐν β΄ (c. 57.) φησί· πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κεκλῆσθαι πρὸς Δωδωναίων αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι οὐσαι ἐδόκουν ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι· μετὰ δὲ χρόνον δοκοῦσιν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξασθαι, ἐπείπερ ἐκ Θηβῶν Αἰγυπτίων ἦσαν. Εὐριπίδης τρεῖς γεγονέναι φησὶν αὐτάς, οἱ δὲ δύο· καὶ τὴν μὲν εἰς Λιβύην ἀφικέσθαι Θήβηθεν εἰς τὸ τοῦ Ἄμμωνος χρηστήριον, τὴν δὲ περὶ τὴν Δωδώνην, ὡς καὶ Πίνδαρος Παιᾶσιν.

Certum est nomine φηγὸς eandem arborem significari, quam v. 1168. δρῦν dixit. Sed nomine δρῦς universum genus arborum, quas Latini quercus dixerunt, vocabulo autem φηγὸς species, quercus esculus, significatur. Cfr. Theophr. Histor. plant. III, 9, 16. Vidimus autem ab ipso Hesiodo arborem illam fatidicam fragmento allato φηγὸν esse dictam.

Deinde quod vulgo dicebatur, quercum illam loqui et vaticinari, quam ob causam v. 1168. πολύγλωσσον dixit, id sic videtur Sophocles accipi voluisse, ut verba referre quercus putaretur, quae columbae, ramis eius insidentes, praecirent. Hinc dixit τὴν παλαιὰν φηγὸν αὐδῆσαι διοσσῶν ἐκ πελειάδων.

Restat, ut quaeratur, quo temporis spatio elapso oraculum Dodonaeum Herculi praedixerit fore, ut laborum finem consequeretur. Eo autem ipso tempore, quo ultimum ab Deianira discessit, datum Herculi illud oraculum esse, ita ut praedictum esse statuamus post quindecim menses finem laborum futurum esse, quum alias multas ob causas, quas, ne longus sim, afferre nolo, tum imprimis propterea prorsus incredibile est, quod Deianira apud Sophoclem tabellam illam, in qua perscriptum ab Hercule oraculum illud esset, diu ante id tempus, quo ultimum a se ille discesserit, fuisse scriptam testatur, sed nunquam ante, sicubi labores suscepturus abierit, ab eo se de oraculo illo certiorem esse factam ait. Verba haec sunt (v. 155 sqq.):

ὁδὸν γὰρ ἦμος τὴν τελευταίαν ἄναξ
ὡρμᾶτ' ἀπ' οἴκων Ἡρακλῆς, τότ' ἐν δόμοις
λείπει παλαιὰν δέλτον ἐγγεγραμμένην
ξυνθήμαθ', ἁμοὶ πρόσθεν οὐκ ἔτλη ποτὲ,
πολλοὺς ἀγῶνας ἐξιὼν, οὔπω φράσαι.

Vide quae ad v. 154 sq. ed. meae adnotata sunt. Praeterea adverte, quod παλαιὰν dicit tabellam Deianira, qualem dici non

potuisse apparet, si illo demum tempore, quo abiit Hercules occiso Iphito, oraculum Dodonaeum in ea scriptum fuisset.

Neque vero illud dubium est, quo tempore datum illud oraculum Herculi esse statuendum sit.

Narrat Apollodorus II, 4, 12., quem locum infra afferam, Herculi oraculum vaticinatum esse fore, ut, si per duodecim annos Eurystheo servisset, immortalitatem consequeretur.

Multa autem narrari ab Apollodoro, quae aevo Sophocleo incognita fuerint, quanquam non ignoro, tamen illud etiam intelligo, quae de oraculo illo ab eo relata sint, eo minus ficta seriore aevo esse statui posse, quo magis cum fabula ista, quam Apollodorus tradidit, pugnare apparet. Elapsis enim duodecim illis annis, quibus exactis Herculem immortalem fore oraculo praedictum esse scribit, non adeptum immortalitatem, sed alios rursus eosque plurimos labores exantlasse eum narrat. At quum consulto Apollodorus inepta ac pugnantia scripsisse existimari nequeat, non potest dubitari, quin, nisi ab antiquis scriptoribus oraculum illud commemoratum reperisset, prorsus silentio transiturus fuerit. Hinc Diodorus Siculus, qui de eodem oraculo exposuit, quamvis nonnihil ab Apollodoro dissentiens, cuius dissensionis causam intelligentiores sua sponte facile perspicient, quum Herculem promisso tempore immortalitate non donatum videret, ubi de iis laboribus exponere incipit, quos suscepisse Hercules superatis, quae imposita erant, certaminibus perhibebatur, ne oraculum falsa praedixisse videretur, fingit idem oraculum Herculi eo tempore, quo evehi ad deos deberet, vaticinatum esse non inutile fore, antequam e vita discederet, praeter exantlata certamina aliquot alios labores perferre (lib. IV. c. 29.).

Hoc ergo manifestum est, iam antiquiore aetate, quam qua Apollodorus vixit, famam percrebuisse oraculum istud, de quo ille commemoravit, Herculi datum esse. Eandem autem famam Sophoclem secutum esse Trachin. v. 821—830. extra omnem dubitationem ponitur. Ibi enim Chorus, ubi ab Hyllo comperit Deianirae culpa Herculem in morbum letalem coniectum esse, v. 821—830. haec canit:

ἴδ' οἷον, ὦ παῖδες, προσέμιξεν ἄφαρ
τοὖπος τὸ θεσπρόπον ἡμῖν
τᾶς παλαιφάτου προνοίας,
ὅ τ' ἔλακεν, ὁπότε τελεόμηνος ἐκφέροι
δωδέκατος ἄροτος, ἀναδοχὰν τελεῖν πόνων

Digitized by Google

τῷ Διὸς αὐτόπαιδι, καὶ τάδ' ὀρθῶς
ξμπεδα κατουρίζει.
πῶς γὰρ ἂν ὁ μὴ λεύσσων
φῶς ἔτι ποτ' ἔτι πόνων ἔχοι λατρείαν;

Certum est, monitumque etiam a Scholiasta, ἄροτον annum hic dici; non minus certum δωδέκατον ἄροτον non posse quicquam aliud quam duodecimum annum significare.

Deinde de eodem illo Dodonaeo oraculo, de quo Sophocles v. 169 sqq. et 1164 sqq. dixit, hic agi intellectum iam ab Scholiasta est, qui ad v. 821. haec adnotarit: ἴδ' οἷον ὦ παῖδες· ὁ χορὸς πρὸς ἀλλήλας διαλέγεται περὶ τοῦ δεδομένου μαντείου τῷ Ἡρακλεῖ ἐν τῇ Δωδώνῃ, ὅτι νῦν ἀπέβη. Esse autem necessario de oraculo illo cogitandum quum ex aliis rebus apparet, tum ex eo, quod idem Chorus ab hoc oraculo praedictum esse ostendit atque Hercules v. 1164 sqq. ab oraculo Dodonaeo sibi responsum esse dicit. Responsum enim dixit esse, se certo tempore elapso finem laborum consecuturum esse. Deinde eodem etiam modo Chorum hic v. 828 sq. πῶς γὰρ — λατρείαν, atque Herculem v. 1171 sqq. oraculum illud interpretari videmus.

Itaque Hercules, quum occiso Iphito a Deianira discessit, quindecim mensibus exactis aut moriturum se esse aut servitute liberatum beatam vitam transacturum scripsit, quod inde ab eo tempore, quo oraculum Dodonaeum consuluerat, decem annos novemque menses elapsos esse sciebat.

Sophocle ergo narrante oraculum Dodonaeum vaticinatum Herculi erat post duodecim annos laborum ac servitutis finem fore [9]). Fine autem laborum

[9]) Paucis monendum hic est de iis, quae Trachin. v. 74—81. scripta sunt. Quae qui negligentius perlegerit, facile aut oraculum aliud quam Dodonaeum significatum esse, aut responsum aliud a Iove Dodonaeo datum Herculi esse existimaverit, quam quod ego datum esse monui. At aliud quam Dodonaeum oraculum intelligi non posse quivis concedet, qui v. 164—168. v. 821—830. v. 1159—1173. cum versibus 79—81. comparaverit. Neque vero id responsum datum esse Herculi a Iove Dodonaeo statui potest, fore, ut, quo tempore Oechaliam oppugnaret, finem laborum consequeretur, quamvis Deianira, quum ab Hyllo, quem, ubi Hercules commoraretur, interrogaverat, comperisset in oppugnanda Oechalia eum occupatum esse, sic v. 76 sq. respondeat:

ἆρ' οἶσθα δῆτ', ὦ τέκνον, ὡς ἔλειπέ μοι
μαντεῖα πιστὰ τῆσδε τῆς χώρας πέρι;

Digitized by Google

vitae finis significatus erat. Ex quo apparet, ut hoc rursus moneam, Sophoclem secundum antiquiores poetas sic statuisse, Herculem servitute, in quam traditus Eurystheo esset, morte demum liberatum esse, sive, quod idem est, siquidem vita defunctus ad deos receptus putabatur, superatis laboribus, ab Eurystheo imperatis, immortalitatem consecutum esse. Hoc ipsum autem, quod extremo loco posui, oraculo praedictum Herculi esse Diodorus etiam Siculus prodidit lib. IV. c. 10. et c. 26., a Sophocle in eo dissentiens, quod non Iovem, sed Apollinem Delphicum id vaticinatum Herculi esse ait, duodecim superatis laboribus eum immortalitatem consecuturum esse. Narrat tamen hoc ita, ut, quod non tradit, olim ab aliis etiam quam a Sophocle traditum esse ex verbis eius iure colligi possit, non tam Apollinem Delphicum quam potius Iovem Dodonaeum futura Herculi praedixisse. Verba eius (c. 10.) haec sunt:

Εὐρυσθεὺς δ', ὁ τὴν βασιλείαν ἔχων τῆς Ἀργείας, ὑποπτεύσας τὴν Ἡρακλέους αὔξησιν, μετεπέμπετό τε αὐτὸν καὶ προσέταττε τελεῖν ἆθλους. οὐχ ὑπακούοντος δὲ τοῦ Ἡρακλέους Ζεὺς μὲν ἀπέστειλε, διακελευόμενος ὑπουργεῖν Εὐρυσθεῖ. Ἡρακλῆς δὲ παρελθὼν εἰς Δελφοὺς καὶ περὶ τούτων ἐπερωτήσας τὸν θεὸν, ἔλαβε χρησμὸν τὸν δηλοῦντα, διότι τοῖς θεοῖς δέδοκται δώδεκα ἆθλους τελέσαι προστάττοντος Εὐρυσθέως, καὶ τοῦτο πράξαντα τεύξεσθαι τῆς ἀθανασίας.

Hic addo quae c. 26. scripsit: *ὁ δ' Ἡρακλῆς — τοὺς ἆθλους ἐπιτετελεκὼς προσεδέχετο τῆς ἀθανασίας τεύξεσθαι, καθάπερ ὁ Ἀπόλλων ἔχρησεν.*

Qui vero probabile est Herculem, si ab Iove iussus esset Eurystheo servire, antequam id faceret, Apollinem, cui ipsi Iupiter oracula praeire dicebatur, consulturum fuisse? Itaque mea quidem sententia non potest dubitari, quin Diodorus loco allato et antiquiorem et recentiorem famam coniunxerit. Antiquior erat,

---

Immo, ut paucis defungar, rem ita se habere manifestum est. Quum Deianira eo ipso tempore, quo exacto Herculem aut moriturum aut ab omnibus laboribus liberum beate victurum esse oraculo Dodonaeo certior erat facta, bellum gerere adversus Oechaliam audiret, consentaneum erat, ut extremum illum, qui Herculi perferendus esset, laborem esse crederet. Itaque quantumvis nulla esset ab oraculo expeditionis illius mentio facta, quam non esse factam ex ipsius Deianirae narratione accurata, quam v. 164—172. legimus, satis perspicitur, tamen Deianira ultimum illum laborem fore oraculo Dodonaeo praedictum esse dicere recte potuit.

Digitized by Google

oraculum illud ab Iove Dodonaeo, recentior, ab Apolline Delphico datum Herculi esse. Maluisse autem mihi quidem videntur seriores scriptores ad Apollinem Delphicum referre, quod antiquioribus temporibus a Iove Dodonaeo profectum dicebatur, propterea quod paene exstinctam memoriam oraculi Dodonaei esse reperiebant (cfr. Strab. lib. VII. p. 470. ed. Tzsch.), quum summa oraculi Delphici auctoritas esset. Pari modo Diodorus (IV, 31.) et Apollodorus (II, 6, 2.) ab Apolline Delphico Herculem Omphalae servire iussum esse narrant, quam servitutem ab Iove impositam ei esse Sophocles retulit. Cfr. v. 274 sqq.

Denique afferenda puto Apollodori verba, de eodem illo oraculo, quod commemoratum ab Diodoro est, II, 4, 12. sic exponentis: *παραγενόμενος δὲ εἰς Δελφοὺς πυνθάνεται τοῦ θεοῦ, ποῦ κατοικήσει. ἡ δὲ Πυθία τότε πρῶτον Ἡρακλέα αὐτὸν προσηγόρευσε. τὸ δὲ πρῶτον Ἀλκείδης προσηγορεύετο. κατοικεῖν δὲ αὐτὸν εἶπεν ἐν Τίρυνθι, Εὐρυσθεῖ λατρεύοντα ἔτη δώδεκα, καὶ τοὺς ἐπιτασσομένους ἆθλους δώδεκα ἐπιτελεῖν, καὶ οὕτω, ἔφη, τῶν ἄθλων συντελεσθέντων ἀθάνατον αὐτὸν ἔσεσθαι.*

Nolo, ne longus sim, illud praeterea explicare, cur sic necessario existimare debeamus, antiquissimis temporibus non quot labores Hercules perferre, sed quot annos servire Eurystheo deberet, oraculum respondisse Herculi creditum esse.

CAPUT V.

Intra tempus illud, quod procul a Deianira transegit, ut occisi Iphiti poenas Euryto expenderet, ipsius Iovis iussu Omphalae, Lydae, per totum annum in servitutem venditus est (§. 1.). Ea finita quum frustra ab Euryto petisset, ut Iole, filia eius, sibi pellicis loco daretur, levi usus praetextu adversus Oechaliam, urbem Euboeae, in qua ille regnabat, exercitum duxit (§. 2.). Urbe expugnata et rege omnique sexu virili occiso quum alias selectas mulieres, tum Iolen illam, puellam formosissimam, in servitutem abduxit. Ob reportatam autem victoriam dum in Euboeae promontorio Iovi Cenaeo sacra parat, Licham praeconem cum mulieribus illis Trachinem praemisit, qui salvum et incolumem mox se rediturum esse nuntiaret (§. 3.).

Digitized by Google

§. 1.

Narrat haec Sophocles v. 69 sq. 248—253. et 274—280.

Simillima sunt quae scripsisse Pherecydem refert Scholiasta Hom. Od. φ, 23: *λέγεται δὲ, ὡς ἀγανακτήσας ὁ Ζεὺς ἐπὶ τῇ ξενοκτονίᾳ προσέταξεν Ἑρμῇ λαβόντα τὸν Ἡρακλέα πωλῆσαι δίκην τοῦ φόνου. τὸν δὲ εἰς Λυδίαν ἀγαγόντα τῇ τῶν τόπων βασιλευούσῃ Ὀμφάλῃ δοῦναι τριῶν τιμηθέντα ταλάντων.*

Triginta talenta poposcisse Eurytum eiusque filios Lysimachus tradidit, referente Scholiasta Euripidis ad Hipp. v. 545. ed. Matth., cuius verba §. 2. afferam.

Cum Pherecyde in eo consentit Apollodorus II, 6, 2. 3., quod a Mercurio venditum esse Herculem ait.

Addunt Apollodorus l. l. et Diodorus Siculus IV, 31. Herculem, quod frustra Neleum flagitasset, a Deiphobo impetrasse, ut expiaretur; sed nondum morbo liberatum, in quem propter caedem Iphiti incidisset, ab Apolline Delphico, quem consuluisset, hoc responsi tulisse, fore, ut morbo levaretur, si iusto pretio venditus eam pecuniam Euryto (Diodorus Euryti liberis ait) solvisset. Hinc Omphalae, reginae Lydiae, filiae Iardani, in servitutem datum esse.

Adiecit Apollodorus, quod consulenti Herculi respondere Pythia noluisset, pugnam inter Herculem et Apollinem ortam esse, ab Iove diremtam; ac tum demum oraculum datum Herculi esse, imperatumque, ut per tres annos serviret; deinde non accepisse mulctam illam Eurytum; denique Omphales maritum fuisse Tmolum, quo mortuo regnum ad illam delatum esse.

Per tres annos Herculem Omphalae servisse narravit etiam Herodorus teste Scholiasta ad Soph. Trach. 253.

§. 2.

Continuo post servitutem illam Herculem bellum adversus Eurytum suscepisse Sophocles narravit v. 72—75. 258—260.

Contra multorum annorum spatium interiectum esse sumunt Apollodorus et Diodorus Siculus inter servitutem illam et expeditionem adversus Eurytum susceptam. Nam Deianiram adeo pluribus annis post, quam servisset Omphalae, in matrimonium demum duxisse referunt.

Antiquiorem autem eam famam, quam Sophocles secutus sit, existimandam esse non opus est ut ostendam.

Deinde illud imprimis notandum est, quod Sophocles ipse ostendit, fuisse qui temere crederent Herculem, ut Eurytum ulci-

Digitized by Google

sceretur, a quo lacessitus eam caedem perpetrasset, cuius expiandae causa Omphalae in servitutem datus esset, adversus Oechaliam exercitum duxisse. Hanc enim evertendae Oechaliae causam fuisse primum Licham praeconem dicere fecit v. 254 — 260., quem mendacii coarguentem paulo post nuntium introducit v. 351 — 365., ita ut Lichas a Deianira verum dicere iussus solius Ioles amore captum Herculem concedat (v. 471 — 483.) eam expeditionem suscepisse.

Vehementer autem falluntur qui fictum illud a Sophocle esse putant, quod Ioles amore flagrantem Herculem bello petisse Oechaliam dixerit. Immo certum est iam Sophoclis aetate alios alia causa commotum Herculem bellum illud suscepisse putasse. Idem, quod Sophocles posuit, statuisse Euripides (Hippol. 545 — 554.), Herodorus et Diodorus Siculus videntur.

De Euripide et Herodoro haec scripsit Scholiasta Euripidis ad Hippol. v. 545:

τὰν μὲν Οἰχαλίᾳ· περὶ τῆς Ἰόλης ὁ λόγος, ὅτι ὁ ταύτης ἔρως τὴν Οἰχαλίαν ἐπόρθησεν. ἔνιοι μὲν οὖν φασιν ἀτιμασθέντα τὸν Ἡρακλέα ὑπὸ Εὐρύτου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ [num forte *αὐτῆς*?] *(οὐ γὰρ δεδώκασιν αὐτῷ τὴν κόρην) πορθῆσαι τὴν Οἰχαλίαν. Ἡρόδωρος δέ φησιν, ὅτι τοῦ τῆς Ἰόλης γάμου προκειμένου τοξείας ἐπάθλου Ἡρακλέα νικήσαντα ἀπαξιοῦσθαι τοῦ γάμου. διὸ καὶ κατὰ κράτος ἑλεῖν τὴν Οἰχαλίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ἀνελεῖν, Εὔρυτον δὲ φυγεῖν εἰς Εὔβοιαν. Ἀσίμαχος δέ φησιν ἐν τοῖς Θηβαϊκοῖς παραδόξοις, τριάκοντα ἀργυρίου τάλαντα ἀπαιτούντων ποινὴν ἐπὶ Ἴφιτῳ, οὕτως ἐπ' αὐτοὺς Ἡρακλέα στρατεῦσαι.*

Diodorus Siculus IV, 37. scribit: *ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἐστράτευσεν εἰς τὴν Οἰχαλίαν ἐπὶ τοὺς Εὐρύτου παῖδας, ὅτι τὴν Ἰόλην μνηστεύσας ἀπέτυχεν.*

Iniurias Euryti ultarum Herculem exercitum contra Oechaliam duxisse refert Apollodorus II, 7, 7: *ἀφικόμενος δὲ εἰς Τραχῖνα στρατείαν ἐπ' Οἰχαλίαν συνήθροισεν, Εὔρυτον τιμωρήσασθαι θέλων.*

Ceterum dudum ante Sophoclem Oechaliae expugnatio epico carmine celebrata erat, quod alii a Creophylo, alii ab Homero compositum esse iudicarunt. Cf. Bentlei. Epist. ad Millium p. 61 sq. Iacobsii Animadv. ad Anthol. Gr. I, 2. p. 286. Weichert. vita Apollonii Rhodii p. 246. et O. Mueller. Dori. T. I. p. 411 sq.

Digitized by Google

§. 3.

Vide de his rebus exponentem Sophoclem v. 229—290.

Consentiunt cum Sophocle Apollodorus II, 7, 7. et Diodorus Siculus IV, 37. 38., nisi quod illud non diserte commemorant, praemissam Iolen cum praecone esse.

CAPUT VI.

Ea de re certior facta Deianira, ut caveret, ne omnem sui amorem Hercules abiiceret et in Iolen transfunderet, veneficio illo, quod a Nesso accepit, vestem perungit (v. 531—587.) perunctamque Herculi, ut eam Iovi sacra facturus gestet, Licham adferre iubet (v. 600—619.). Post eius discessum ubi vellus, quo usa vestem inunxerat, in solo abiectum sua vi absumi vidit, summa sollicitudine percellitur ac metu, ne Nesso vindictae ab interfectore sumendae ministram sese obtulerit (v. 663—730.), quum subito Hyllus redit et matrem Herculi parasse interitum nuntiat (v. 734—812.). Ipse enim ante Lichae adventum ad patrem quaerendum missus suis viderat oculis, postquam Hercules vestem illam induit, quantam in calamitatem, tabificam medicamento vim exserente, coniectus esset. Vipereum enim sagittae virus toto corpore ardore suo carnes depasci coepit. Itaque vehementissimis doloribus cruciatus Hercules quum initio Licham, qui vestem adtulisset, pestiferi mali auctorem esse credidisset, pede apprehensum ad prominentem e mari scopulum allisit. Tum navi impositum Trachinem se deferri iusserat. Haec simulatque audivit Deianira, necem sibi consciscit, antequam Hercules adfertur (v. 871—946.). Qui ubi in scenam adlatus et de miserrima et indignissima calamitate conquestus ab Hyllo comperit, quae totius mali causa esset, duo, quae olim acceperat, oracula recordatus quum mortem sibi iam instare intellexisset, Hyllum sibi rogum in Oeta monte exstruere atque Iolen post obitum suum in matrimonium du-

Digitized by Google

cere iubet. Quo facto postquam patri se obedituram filius affirmavit, Hercules concremandus offertur (§. 2.).

§. 1.

Pleraque, quae hoc capite secundum Sophoclem exposui, eodem fere modo tradidit Apollodorus II, 7, 7. Neque dissentit in rebus gravioribus Diodorus Siculus IV, 38.

Uterque discedunt a Sophocle in eo, quod Herculem imperasse Lichae narrant, ut sibi sacra Iovi Cenaeo facturo, qua uti consuesset in sacris, vestem ex urbe Trachine adferret.

Deinde simpliciter interfectum ab Hercule Licham esse Diodorus l. l. refert. Apud Apollodorum non dubito quin corruptum sit quod legitur: *τὸν μὲν Λίχαν τοῖν ποδοῖν ἁρπάμενος κατεκόντισεν.* Scripsisse ille videtur *κατεκόντισεν.*

De Lichae interitu idem, quod Sophocles posuit, Aeschylus commemoravit in Glauco marino fragm. 24. ed. Dind.:

Εὐβοϊδα καμπὴν ἀμφὶ Κηναίου Διὸς
ἀκτὴν, κατ' αὐτὸν τύμβον ἀθλίου Λίχα.

Addit Diodorus Herculem, postquam Trachinem redisset, ingravescente morbo quum Licymnium et Iolaum Delphos misisset, qui de sanando morbo Apollinem consulerent, hoc tulisse responsum, ut cum apparatu bellico in Oetam montem ferri se iuberet ibique magnam pyram exstrueret; cetera Iovi curae fore. Tum omni spe abiecta Herculem pyram conscendisse.

Denique constat ex Latinis poetis obitum illum Herculis Ovidium Metam. IX, 134—272. et Senecam Hercule Oetaeo cecinisse.

§. 2.

Praestare mihi visum est hic potius quam in ipso commentario admonere de anachronismo, cuius Sophocles ab Scholiasta ad Trachin. v. 625 ed. meae insimulatus est. Ibi quum Chorus adesse iubet ad futurum iamiam Herculis reditum celebrandum, quisquis circa Trachinem habitet, inter alia haec dicit: *ὦ θερμὰ λουτρὰ παραναιετάοντες*, i. e. qui circa aquas calidas, quae sitae erant in ipsis Thermopylis, habitatis. Ad illa verba *θερμὰ λουτρὰ* haec sunt a Scholiasta adnotata: *φησὶ τὰ Ἡράκλεια, ἅπερ λέγεται αὐτῷ ἡ Ἀθηνᾶ ἀνεῖναι. δοκεῖ δὲ τοῦτο παρ' ἱστορίαν εἶναι· φασὶ γὰρ πρῶτον ἐν Τραχῖνι τῷ Ἡρακλεῖ ἀναδιδόσθαι· ἐνταῦθα δὲ ὡς προϋπαρχόντων αὐτῶν φησιν. — ἔνιοι δὲ ἐν Σικελίᾳ φασὶν ἀναδοθῆναι τῷ Ἡρακλεῖ τὰ θερμὰ λουτρά. —*

Digitized by Google

Nisi inania dixisse Scholiastam statuere volumus, necesse est sic existimemus, cum aquas illas calidas tum demum exortas esse putasse, quum Hercules ex Euboea Trachinem reversus saevissimo illo morbo laboraret, qui causa eius interitus fuit. Nam si ante illud tempus aquas istas ortas esse creditas putamus, fieri profecto non potest, ut ullius anachronismi Sophocles accusetur, quamvis Herculis demum aetate aquae istae ortae sint.

Itaque, ne temere falsum crimen Sophocli intendamus, ante omnia quaerendum est quum illud, num fuerit Sophoclis aetate ea fama, aquas illas Herculis demum temporibus cognitas esse, tum imprimis hoc, num iidem illi poetae aequales tum demum erupisse eas crediderint, quum Hercules moriens Trachinem esset delatus.

Atque illud quidem vel uno Pisandri testimonio satis superque confirmatur, Herculis demum aetate ortas illas aquas existimatas esse. Scholiasta Aristoph. ad eius Nub. 1041. haec adnotavit:

Ἡράκλεια λουτρά· Ἴβυκός φησι τὸν Ἥφαιστον κατὰ δωρεὰν ἀναδοῦναι Ἡρακλεῖ λουτρὰ θερμῶν ὑδάτων· ἐξ ὧν τὰ θερμά τινές φασιν Ἡράκλεια γίνεσθαι. οἱ δέ φασιν, ὅτι τῷ Ἡρακλεῖ πολλὰ καμόντι περὶ Θερμοπύλας Ἀθηνᾶ θερμὰ λουτρὰ ἀνεδέδωκεν. Πείσανδρος·

τῷ δ' ἐν Θερμοπύλῃσι θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
ποίει θερμὰ λοετρὰ παρὰ ῥηγμῖνι θαλάσσης.

Similia habet Hesychius omisso Pisandri testimonio: *Ἡράκλεια λουτρά· Ἡρακλεῖ πολλὰ μογήσαντί φασι τὴν Ἀθηνᾶν θερμὰ λουτρὰ ἀναφῆναι, οἷς χρήσασθαι αὐτόν. τινὲς δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἡρακλέα κατασκευάσαι φασὶν ἑαυτῷ τὰ λουτρὰ θερμά· ἄλλοι δὲ Νύμφας αὐτῷ ποιῆσαι ἐν Σικελίᾳ.*

Quibuscum consentit Photius ed. Pors. p. 73: *Ἡράκλεια λουτρά· τὴν Ἀθηνᾶν ἐν Θερμοπύλαις πολλὰ καμόντι Ἡρακλεῖ ἀνεῖναι· οἱ δὲ ἐν Σικελίᾳ τὰς Νύμφας· οἱ δὲ αὐτὸν αὐτὰ κατασκευάσαι.*

In Sicilia quod narrant Hesychius, Photius et Scholiasta Sophoclis a nonnullis credi paratas esse aquas calidas Herculi a nymphis, idem memoriae prodidit Diodorus Siculus IV, 23: *διεξιόντος δ' αὐτοῦ τὴν παράλιον τῆς νήσου* (Siciliae), *μυθολογοῦσι τὰς νύμφας ἀνεῖναι θερμὰ λουτρὰ πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν τῆς κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν γενομένης αὐτῷ κακοπαθείας.* ad quem locum vide quae Wesselingius adnotavit.

Digitized by Google

Calidas autem aquas illas, quae in Thermopylis sitae sunt, Herculi sacras fuisse ostendit etiam Herodotus VII, 176., quum scribit: *ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐξόδῳ ταύτῃ* (Thermopylas dicit) *θερμὰ λουτρά, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.* Neque aliter Strabo IX. p. 428: *τὴν μὲν οὖν πάροδον Πύλας καλοῦσι καὶ Στενὰ καὶ Θερμοπύλας· ἔστι γὰρ καὶ θερμὰ πλησίον ὕδατα τιμώμενα ὡς Ἡρακλέους ἱερά.*

A nullo tamen aut horum aut aliorum scriptorum illud monitum diserte est, morienti Herculi, quum esset Trachina delatus, Minervam aquas illas calidas creasse, ita ut equidem in incerto relinquendum putem, iurene an iniuria Sophocles anachronismi a Scholiasta accusatus sit. Illud quidem certum est, istiusmodi anachronismos neque spectatoribus offensioni esse potuisse, et a poetis tragicis plurimos esse admissos. Simillimum notavi ad O. C. in descriptione scenae fabulae §. 6. p. 25 sq.

Digitized by Google

TRACHINIAE.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

Λόγος μέν ἐστ' ἀρχαῖος ἀνθρώπων φανείς,
ὡς οὐκ ἂν αἰῶν' ἐκμάθοις βροτῶν, πρὶν ἂν
θάνῃ τις, οὔτ' εἰ χρηστός, οὔτ' εἰ τῷ κακός·

V. 2. ἐκμάθοις in optimis libris est. Ceteri ἐκμάθοι. V. 3. θάνῃ ex La, Lb, Vat., Stobaeo et duobus codd. Suidae restitui. Vulgo θάνοι, cui modo hic quidem locus non conceditur.

V. 1. λόγος — φανεὶς] De forma loquendi φανείς ἐστι, quae non multum differt significatu a perfecto πέφανται, ad O. R. 928. egimus. Deinde notum est saepe a poetis Atticis φαίνειν eo sensu usurpari, ut nihil sit nisi edere, proferre. Cf. Ant. 621 sq.: σοφία γὰρ ἔκ του κλεινὸν ἔπος πέφανται. O. R. 474: ἔλαμψε γὰρ — ἀρτίως φανεῖσα φάμα. ibid. 525: τοῦ πρὸς δ' ἐφάνθη, ὅτι etc., ad quem locum (v. 506 ed. meae) vide quae adnotavimus. Ibidem v. 848: ὡς φανέν γε τοὔπος ὤδ' ἐπίστασο. Adde quae ad huius fab. v. 1144. monuimus. Latine hunc locum commode sic transferas: contritum est vetustate proverbium. Eius autem proverbii auctor quum Solon esse putaretur, Scholiasta poetam anachronismi incusavit narrans de quibus Herodotus I, 29—33. exposuit. Similia vide ad O. R. 1494 sq. ed. meae adnotata.

V. 2 sq. ὡς οὐκ ἂν — κακός] Non potest dubitari, quin hoc dixerit poeta: non posse te cognoscere vitam hominum, utrum fausta alicui an infausta fuerit, antequam quis mortuus sit. Ex more enim vulgari quod nomen in membro secundario, οὔτ' εἰ etc., poni debuisse videatur, βροτῶν αἰῶν, collocatum in membro primario est. Cf. Rost. Gr. Gr. §. 122, 8. Matth. §. 296.

V. 3. οὔτ' εἰ — οὔτ' εἰ] Comparat de duplicato οὔτ' εἰ Neuius Platon. Protag. p. 312. C: εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς (ὃ τι ποτὲ ὁ σοφιστής ἐστιν), οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῷ οὔτ' εἰ κακῷ πράγματι. De iterato τῷ post τίς vide Matth. §. 487, 7.

ἐγὼ δὲ τὸν ἐμὸν, καὶ πρὶν εἰς Ἅιδου μολεῖν,
ἔξοιδ' ἔχουσα δυστυχῆ τε καὶ βαρύν.
ἥτις πατρὸς μὲν ἐν δόμοισιν Οἰνέως
ναίουσ' ἔτι Πλευρῶνι νυμφείων ὄκνον
ἄλγιστον ἔσχον, εἴ τις Αἰτωλὶς γυνή.
μνηστὴρ γὰρ ἦν μοι ποταμός, Ἀχελῷον λέγω,
ὅς μ' ἐν τρισὶν μορφαῖσιν ἐξήτει πατρός,
φοιτῶν ἐναργὴς ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος
δράκων ἑλικτός, ἄλλοτ' ἀνδρείῳ κύτει
βούπρωρος· ἐκ δὲ δασκίου γενειάδος
κρουνοὶ διερράινοντο κρηναίου ποτοῦ.

V. 7. ἔτι Πλευρῶνι ipse scripsi. Vulgo ἐνὶ Πλευρῶνι. Sed optimi libri violato metro ἐν Πλευρῶνι. Vide Emendat. nostras p. 3. Tum revocavi ὄκνον, pro quo male ex scholiis a recentissimis editoribus ὄτλον scriptum esse in iisdem Emendat. p. 3 sq. planum feci.

V. 4 sq. ἐγὼ δὲ τὸν ἐμὸν — βαρύν] Mirum est a quoquam de confusione quadam duarum locutionum cogitari hic potuisse, id quod fecit Matth. ad Eur. Or. 383., qui haec sic putat explicanda esse: ἐγὼ δὲ ἔξοιδα τὸν ἐμὸν αἰῶνα ὄντα δυστυχῆ et ἐγὼ δὲ ἔξ. ἔχουσα αἰ. δυστυχῆ. Immo τὸν ἐμὸν αἰῶνα ἔχω δυστυχῆ prorsus respondet locutioni Germanae: an meinem Leben habe ich ein trauriges; pro qua ut nos vulgo malumus dicere: mein Leben ist ein trauriges, ita Sophocles quoque, si vulgarem secutus esset dicendi consuetudinem, potuit hic dicere: τὸν ἐμὸν αἰῶνα ὄντα δυστυχῆ, sed maluit quod minus usitatum videretur ponere. Quanquam per se non potest inusitata locutio dici ἔχειν τί τι, veluti γείτονα ἔχειν τινά, vicinum habere aliquem, an Jemand einen Nachbar haben. Cf. v. 81.

V. 6. ἥτις πατρὸς μὲν] Oppositio, quam secuturam esse μὲν particula ostendit, continetur iis, quae v. 27 sqq. dicuntur. Simillima ratio Philoct. 1.

V. 7. ἔτι Πλευρῶνι] De dativo loci vide v. 172: αὐδῆσαί ποτε Δωδῶνι. Niptr. fr. 401. ed. Dind.: Δωδῶνι ναίων Ζεὺς ὁμέστιος βροτοῖς. et quae ad O. C. 309 sq. ed. meae adnotata sunt.

V. 7 sq. νυμφείων — ἔσχον] Recte Scholiasta monuit vocabulo νυμφείων significari νυμφεύματα, id est nuptias sive coniugium. Itaque νυμφείων ὄκνον ἄλγιστον ἔσχον est miserrimo metu nuptiarum premebar. Praeterea cf. Emendat. n. p. 3 sq. De locutione εἴ τις ad Oed. Col. 1646. admonuimus.

V. 9 sqq. μνηστὴρ γὰρ — βούπρωρος] De his vide quae in fabula Herculis c. III. §. 3. exposui.

V. 11. ἐναργὴς ταῦρος] Purus putus taurus, i. e. integri tauri specie; quod recte Hermannus monet dici propter sequentia, ἄλλοτ' ἀνδρ. κ. β., nunc capite taurino homo. Vocabulum ἐναργὴς eo-

Digitized by Google

τοιόνδ' ἐγὼ μνηστῆρα προσδεδεγμένη
δύστηνος ἀεὶ κατθανεῖν ἐπευχόμην,
πρὶν τοῦδε κοίτης ἐμπελασθῆναί ποτε.
χρόνῳ δ' ἐν ὑστέρῳ μέν, ἀσμένῃ δέ μοι,
ὁ κλεινὸς ἦλθε Ζηνὸς Ἀλκμήνης τε παῖς·
ὃς εἰς ἀγῶνα τῷδε συμπεσὼν. μάχης
ἐκλύεταί με. καὶ τρόπον μὲν ἂν πόνων
οὐκ ἂν διείποιμ', οὐ γὰρ οἶδ', ἀλλ' ὅστις ἦν
θακῶν ἀταρβὴς τῆς θέας, ὅδ' ἂν λέγοι.
ἐγὼ γὰρ ἤμην ἐκπεπληγμένη φόβῳ,
μή μοι τὸ κάλλος ἄλγος ἐξεύροι ποτέ.

V. 12. κύτει βούπρῳρος ex Strabone X. p. 458. restitutum est. Libri cum Scholiasta τύπῳ βούκρανος.

V. 17. τοῦδε ego emendavi. Libri τῆσδε. Vide Emendat. nostras p. 5 sqq.

dem sensu positum O. R. 535. De omissa ad verba ἐν. ταὔρος particula ἄλλοτε vide El. 752.

V. 14. χρουνοὶ—κρηναίου ποτοῦ] I. e. rivi aquae fontanae. Scholiasta: πλῆθος ὑδάτων, ὡς ἀπὸ κρήνης. Cf. Philoct. 21: τάχ' ἂν ἴδοις ποτὸν κρηναῖον, εἴπερ ἐστὶ σῶν.

V. 15. προσδεδεγμένη] Exceptum habens, i. e. apud me in domo patris mei habens. Male vulgo interpretantur exspectans, de qua ratione vide quae dixi in Emendat. p. 4 sq.

V. 17. τοῦδε κοίτης ἐμπελασθῆναι] De significatu locutionis ἐμπελασθῆναί τινος vel κοίτης τινός ad Philoct. 669. et O. R. 1071. diximus.

V. 18. ἀσμένῃ — μοι] Vide de hac dicendi forma Matth. §. 388. d.

V. 20. εἰς ἀγῶνα — μάχης] Dictum de hac locutione iam ad Ai. 1136 ed. meae.

V. 21 sq. Schol.: καὶ τρόπον μὲν ἂν πόνων· τὸν τρόπον τῆς πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν μάχης οὐκ ἂν διείποιμι· ἐδεδοίκειν γάρ· ἐκεῖνος δ' εἶπεν, ὃς ἄφοβος αὐτῶν τὴν μάχην θεωρῶν ἐκάθητο. Ὅμηρος (Il. δ, 539.)· ἔνθα κεν οὐκέτι ἔργον ἀνὴρ ὀνόσαιτο μετελθών, ὅστις ἔτ' ἄβλητος. De usu nominis πόνος vid. Passov. Lex. Gr. sub hac voce, de repetita ἄν particula Rost. §. 120. not. 4.

V. 23. ἀταρβὴς τῆς θέας] Recte Hermannus monet passive dictum esse: qui spectaculo non impletur formidine. Exempla similia attulit plurima Matth. §. 345. not. — De locutione ἦν θακῶν ad Phil. 1191 ed. meae dictum est.

V. 24. Schol.: ἐγὼ γὰρ ἤμην· δαψέως, ἵνα συνᾴδῃ τῷ ἀλλ' ὅστις ἦν θακῶν ἀταρβὴς τῆς θέας. οἱ δὲ ψιλῶς, ἀντὶ τοῦ ὑπῆρχον.

V. 25. Schol.: μή μοι τὸ κάλλος· μὴ διὰ τὸ κάλλος ἀλγηδόνι περιπέσω, τῷ Ἀχελῴῳ γαμηθεῖσα. De ἐξεύροι, pararet sive consequeretur, cf. Philoct. 287 sq.: γαστρὶ μὲν τὰ σύμφορα τόξον τάδ' ἐξεύρισκε. huius fab. 284: εὑροῦσαι βίον. El. 1061: ἀφ' ὧν

Digitized by Google

τέλος δ' ἔθηκε Ζεὺς ἀγώνιος καλῶς,
εἰ δὴ καλῶς. λέχος γὰρ Ἡρακλεῖ κριτὸν
ξυστᾶσ' ἀεί τιν' ἐκ φόβου φόβον τρέφω,
κείνου προκηραίνουσα. νὺξ γὰρ εἰσάγει
καὶ νὺξ ἀπωθεῖ διαδεδεγμένη πόνον.
κἀφύσαμεν δὴ παῖδας, οὓς κεῖνός ποτε,
γήτης ὅπως ἄρουραν ἔκτοπον λαβὼν,
σπείρων μόνον προεῖδε κἀξαμῶν ἅπαξ,
τοιοῦτος αἰὼν ἐς δόμους τε κἀκ δόμων
ἀεὶ τὸν ἄνδρ' ἔπεμπε λατρεύοντά τῳ.

V. 32. γήτης ex La rescripsi. Vulgo γήτης.

τ' ὄνασιν εὕρωσι. ibid. 1305: αὐτὴ μέγ' εὑρεῖν κέρδος. Philoct. 1101: λωϊτέρου δαίμονος εἶλον τὸ κάκιον εὑρεῖν.

V. 26. Schol.: τέλος δ' ἔθηκε Ζεὺς ἀγώνιος· ὁ πρύτανις τοῦ ἀγῶνος. τὸ δὲ ὅλον οὕτως ἔχει· ὁ ἀγώνιος Ζεὺς εὐτυχὴς τῷ ἀγῶνι τέλος ἐπέθηκεν· ἐμοὶ δὲ οὐκ εὐτυχῶς· εὐτυχῶς μὲν, ὅτι ἀπήλλαξέ με τοῦ Ἀχελῴου· οὐκ εὐτυχῶς δὲ, ὅτι καὶ τὸν οὐχ ἧττον ἀγωνιῶ διὰ τὴν Ἡρακλέους ἀπουσίαν.

V. 28. Schol.: ξυστᾶσα· ἀντὶ τοῦ συνελθοῦσα. Cf. Ai. 483 ed. meae: ἐπεὶ τὸ σὸν λέχος ξυνῆλθον. Eurip. Phoen. 824: ἡ δὲ σύναιμον λέχος ἦλθεν. Recte Hermannus: „Congressu, inquit, iungitur connubium, quo fit, ut συστᾶσα, ut quod notionem verbi συνάψασα in se contineat, eodem modo, ut illud verbum, construatur. Similiter Homerus, ἐμὸν λέχος ἀντιόωσαν. Κριτὸν dicit, quod Hercules ipsam prae aliis sibi uxorem legit."

Ibid. Schol.: τρέφω· ἀντὶ τοῦ ἔχω, αὔξω. Vide ad Ant. 884 ed. meae.

V. 29. Schol.: προκηραίνουσα· ἀγωνιῶσα, μεριμνῶσα κατὰ τὸ κέαρ, ὅ ἐστιν, ἐν βάθει βουλευομένη. καὶ Εὐριπίδης (Hippol. 225.)· τί ποτ', ὦ τέκνον, τάδε κηραίνεις;

V. 29 sq. νὺξ γὰρ — πόνον] Dissentiunt in explicandis his verbis interpretes. Tenendum primum est, quod recte iam Scholiasta vidit, ad εἰσάγει et ἀπωθεῖ supplendum esse αὐτόν, i. e. Ἡρακλέα. Deinde illud manifestum est, non de duabus consequentibus noctibus, sed de una eademque sermonem esse. Itaque sensus hic est: nox enim, quae adducit, eadem dimittit, postquam laborem excepit, i. e. qua enim nocte venit, labore perfunctus, eadem rursus abit, novum laborem subiturus. Poetice enim nox ipsa facere id dicta est, quod scriptor prosaicus fieri per noctem sive noctu dixisset. Cf. v. 34 sq. Ai. 646 sq. 714. El. 39. 781 sq. Ant. 607. (600 sq. ed. meae cum nota nostra) et O. C. 609. Denique ne quis pugnare haec cum sequentibus opinetur, diligenter animadvertendum est his verbis non ostendere Deianiram, quoties ad se venerit Hercules, sed hoc dicere, si quando venerit, eadem, qua venerit, nocte rursus discessisse.

V. 31 sqq. οὓς κεῖνός ποτε — ἅπαξ] Ad interpretan-

Digitized by Google

νῦν δ' ἡνίκ' ἄθλων τῶνδ' ὑπερτελὴς ἔφυ,
ἐνταῦθα δὴ μάλιστα ταρβήσασ' ἔχω.
ἐξ οὗ γὰρ ἔκτα κεῖνος Ἰφίτου βίαν,
ἡμεῖς μὲν ἐν Τραχῖνι τῇδ' ἀνάστατοι
ναίομεν, κεῖνος δ' ὅπου
βέβηκεν, οὐδεὶς οἶδε· πλὴν ἐμοὶ πικρὰς
ὠδῖνας αὐτοῦ προσβαλὼν ἀποίχεται·
σχεδὸν δ' ἐπίσταμαί τι πῆμ' ἔχοντά νιν.
[χρόνον γὰρ οὐχὶ βαιόν, ἀλλ' ἤδη δέκα
μῆνας πρὸς ἄλλοις πέντ' ἀκήρυκτος μένει.

V. 44—48. Hos versus cur uncis incluserim, in Emendat. p. 167 sqq. expositum est.

dum hunc locum non sufficit dixisse, quod Brunckius dixit, nulla addita explicatione, verba sic ordinanda esse: *οὔ κεῖνός ποτε προσεῖδεν ἅπαξ μόνον ὅπως γήτης ἄρουραν ἔκτοπον λαβὼν προσεῖδεν αὐτὴν μόνον ὀπείρων καὶ ἑξαμῶν.* Ita enim primum videri potest Hercules dici liberos, ex quo nati essent, semel tantum vidisse; quod dici nullo pacto potuit. Deinde claudicare comparatio iure existimanda est, quum Hercules comparatur, agrum suum bis videre quotannis manifestum sit, qui sementis tempore et messis videre dicatur. Itaque hoc primum addi debebat, agricolam, quum dicatur agrum suum longe dissitum tantum sementis et messis tempore videre, sata agri illius semel quotannis videre hic significari. Ex quo continuo sequitur Herculem, qui cum istiusmodi agricola comparetur, quum semel dicatur sata sua (liberos suos) vidisse, liberos suos semel quotannis vidisse dici. Sensus ergo hic est: quos Hercules non saepius vidit, quam agricola sata agri longe dissiti videt, in quem tantum sementis et messis tempore venit. Denique noli putare ἅπαξ et ποτὲ non potuisse recte coniungi. Nam priore adverbio, quoties quid factum sit, indicatur; posteriore, quo tempore id factum sit, quod quis semel factum esse dixerit, non posse certo dici significatur.

V. 32. Schol.: *γήτης· γεωργός, ὁ τὴν γῆν ἐργαζόμενος. ἔκτοπον δὲ ἔξω καὶ πόρρω οὖσαν.*

V. 34 sq. *αἰὼν — ἔπεμπε*] Vide quae ad v. 29 sq. modo monita sunt.

V. 35. Schol.: *λατρεύοντά τῳ· ὑπηρετοῦντα τῷ Εὐρυσθεῖ.* Vide quae in fabula Herculis c. I. §. 3. exposui.

V. 36. Schol.: *ὑπερτελὴς ἔφυ· ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ τὸ τέλος γέγονεν· οἷον, τοῦ τέλους τῶν ἄθλων κρείττων ὤφθη, κατορθώσας αὐτούς· ἢ ὑπέρτερος αὐτῶν ἐστιν, ἐγκρατὴς καὶ ὑπεράνω.* Cf. Blomf. gloss. Aesch. Ag. 277. Finem autem laborum ac servitutis consecutum iam esse Herculem ex oraculo intellexit, de quo v. 155 sqq. admonuit.

V. 37. *ταρβήσασ' ἔχω*] Vide ad Phil. 1334 ed. meae.

V. 38—41. *ἐξ οὗ γὰρ — οὐδεὶς οἶδε*] De re expositum in fabula Herculis c. IV. §. 2. 3. Nexus hic est: ex quo enim Iphitum occidit,

Digitized by Google

κἄστιν τι δεινὸν πῆμα· τοιαύτην ἐμοὶ
δέλτον λιπὼν ἔστειχε, τὴν ἐγὼ θαμὰ
θεοῖς ἀρῶμαι πημονῆς ἄτερ λαβεῖν.]

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

δέσποινα Δηάνειρα, πολλὰ μέν σ' ἐγὼ
κατεῖδον ἤδη πανδάκρυτ' ὀδύρματα
τὴν Ἡράκλειον ἔξοδον γοωμένην·
νῦν δ', εἰ δίκαιον τοὺς ἐλευθέρους φρενοῦν
γνώμαισι δούλαις, κἀμὲ χρὴ φράσαι τόσον·
πῶς παισὶ μὲν τοσοῖσδε πληθύεις, ἀτὰρ

V. 53. Schol.: *τὸ σόν· τὸ σοὶ συμφέρον. ἢ τόσον, ἀντὶ τοῦ ὀλίγον.* Hinc alii cum Porsono ad Eurip. Med. 461. scripserunt *τὸ σόν*, quod iure negat Hermannus aptum huic loco esse.

dum ego extorris Trachine versor, ille ubi sit, nemo scit. De *βέβηκεν* vide ad O. C. 52 ed. meae.

V. 41 sq. *πλὴν ἐμοὶ — ἀποίχεται*] I. e. *πλὴν ἐμοὶ, ἡνίκα ἀπῆλθε, προςέβαλεν* etc. Significat autem Deianira vocabulo *ᾠδῖνας* tabellam, in qua oraculum perscriptum erat, de qua pluribus poeta egit v. 155 sqq. Praeterea conferenda quae in fabula Herculis c. IV. §. 4. exposui. Scholiasta: *αὐτοῦ· ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ.* Immo confer quae ad Ant. 11. notata sunt. De vocabulo *ᾠδῖνας* ad Ai. 775 ed. meae monitum est.

V. 43. Schol.: *σχεδὸν δ' ἐπίσταμαι· ὑποπτεύω, ὑπονοῶ, οἶομαι.* Quo significatu saepe ab Herodoto usurpatum id verbum esse constat.

V. 44—48. *χρόνον γὰρ — λαβεῖν*] De sensu horum verborum, quae ab histrione addita esse persuasum habeo, dixi in Emendat. p. 167 sqq.

V. 50 sq. *πανδάκρυτ' — γοωμένην*] Verba haec, *ὀδύρματα γοᾶσθαι*, quum idem significent atque *ὀδύρματα ὀδύρεσθαι*, recte se habet accusativus *τὴν ἔξοδον*. Cf. quae exposui in Censura Ai. ab Lobeck. iterum edit. p. 30 sqq. Adiectivum *πανδάκρυτος* significat hic lacrimosum, sive id quod plenum est multis lacrimis, ut *πανδ. ὀδ. γοᾶσθαι* sit multis cum lacrimis conqueri. Contra in Phil. 690, *πανδάκρυτος βιοτά* dicitur vita lacrimabilis sive lacrimanda. *Πᾶν* autem in compositis significat aut prorsus (vide ad Ant. 770 ed. meae), aut valde, aut multum. Cf. Ai. 712. El. 105. 687. 1139. Phil. 728. huius fab. 505.

V. 51. *Ἡράκλειον*] Exspectaveris *τοῦ Ἡρακλέους*. Sed vide quae ad Ai. 134. adnotavi.

V. 52. Schol.: *φρενοῦν· νουθετεῖν, εἰς φρόνησιν ἄγειν.*

V. 53. *φράσαι τόσον*] Brevem enim sermonem servorum volebant veteres esse. Eur. Iph. Aul. 313: *μέθες· μακρούς δὲ δοῦλος ὢν λέγεις λόγους.*

V. 54 sq. *πῶς — οὐ πέμπεις τινά*] I. e. qui fit, ut, quum tot filiis abundes, non mittas etc. Cf. Matth. §. 622, 4. De dativo vide Rost. §. 108, 4. not. 15. De filiis Deianirae dictum in fabula Herc. c. III. §. 6. est.

V. 56 sq. *εἰ πατρὸς — δοκεῖν*]. Ut alia verba nonnulla

Digitized by Google

ἀνδρὸς κατὰ ζήτησιν οὐ πέμπεις τινά,
μάλιστα δ' ὅνπερ εἰκὸς Ὕλλον, εἰ πατρὸς
νέμοι τιν' ὥραν τοῦ καλῶς πράσσειν δοκεῖν.
ἐγγὺς δ' ὁδ' αὐτὸς ἀρτίπους θρώσκει δόμους,
ὥστ', εἴ τί σοι πρὸς καιρὸν ἐννέπειν δοκῶ,
πάρεστι χρῆσθαι τἀνδρὶ τοῖς τ' ἐμοῖς λόγοις.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ὦ τέκνον, ὦ παῖ, κἀξ ἀγεννήτων ἄρα
μῦθοι καλῶς πίπτουσιν. ἥδε γὰρ γυνὴ
δούλη μέν, εἴρηκεν δ' ἐλεύθερον λόγον.

V. 59. *εἴ τί σοι* cum Hermanno scripsi. Vulgo *εἴ τι σοι*.
V. 60. In duobus codd. *τ'* omittitur; fortasse recte.

duplicem casum adsciscunt ita, ut altero genus, altero species significetur, similiter hic, quum *ὥραν νέμειν πατρός* dictum esset, alius additus genitivus est, *τοῦ — δοκεῖν*, ab eadem illa locutione aptus, quo prior ille genitivus accuratius explicaretur, hoc sensu: si patris aliquam curam gerat, an ille rebus secundis uti videatur. Similia sunt quum alia tum Ai. 1062 sq.: *αὐτὸν — σῶμα τυμβεῦσαι*. In optativo *νέμοι* nemo haerebit, qui intellexerit in verbis praecedentibus hanc sententiam inesse: *μάλιστα δὲ πέμποις ἂν Ὕλλον*.

V. 58. Schol.: *ἀρτίπους· θρώσκει· ὅ ἐστιν, ἀρτίως καὶ ἡρμοσμένως τῷ καιρῷ πορεύεται*. Recta haec interpretatio. Vide quae ad El. 1083 ed. meae adnotata sunt. De accusativo *δόμους*, ex *ἐγγὺς θρώσκει* apto, dictum ad Phil. 1126 sq. ed. meae.

V. 60. Schol.: *τἀνδρί· τῷ Ὕλλῳ*.

V. 61. *ὦ τέκνον, ὦ παῖ*] Sic Phil. 260. Tum Scholiasta: *ἀγεννήτων· δυσγενῶν*. Intellige homines loco humili ortos.

V. 61 sqq. *κἀξ ἀγεννήτων ἄρα — ἥδε γὰρ κτλ.*] Advertе membrum conclusivum praemissum hic membro causali esse. Sententia enim haec est: quum serva haec liberaliter locuta sit, apparet ab hominibus etiam ignobilibus opportuna verba proferri. Simillime Herodotus VI, 100: *τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἳ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόντισε δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτέων, ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἰσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο*. Xen. Cyr. VI, 1, 36: *παῦσαι οὖν τούτων· ἐγὼ γὰρ θεούς τε ἀκούω ἔρωτος ἡσσᾶσθαι ἀνθρώπους τε οἶδα καὶ μάλα δοκοῦντας φρονίμους εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ' ἔρωτος*.

V. 62. *καλῶς πίπτουσιν*] Metaphora a talis deprompta. Cf. Blomf. gloss. ad Aesch. Ag. 31.

V. 63. *δούλη μέν, εἴρηκεν δ' κτλ.*] Consulto Sophocles mihi quidem videtur alio ordine verba posuisse, quam quo ordine ponenda fuisse interpretes iudicant, quibus *ἐλεύθερον δὲ λόγον εἴρηκεν* dicere debuisse

Digitized by Google

ΥΛΛΟΣ.

ποῖον; δίδαξον, μῆτερ, εἰ διδακτά μοι.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

σὲ πατρὸς οὕτω δαρὸν ἐξενωμένου
τὸ μὴ πυθέσθαι ποῦ ποτ' ἐστὶν αἰσχύνην φέροι.

ΥΛΛΟΣ.

ἀλλ' οἶδα, μύθοις γ' εἴ τι πιστεύειν χρεών.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

καὶ ποῦ κλύεις νιν, τέκνον, ἱδρῦσθαι χθονός;

ΥΛΛΟΣ.

τὸν μὲν παρελθόντ' ἄροτον ἐν μήκει χρόνου
Λυδῇ γυναικὶ φασί νιν λάτριν πονεῖν.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

πᾶν τοίνυν, εἰ καὶ τοῦτ' ἔτλη, κλύοι τις ἄν.

ΥΛΛΟΣ.

ἀλλ' ἐξαφεῖται τοῦδέ γ', ὡς ἐγὼ κλύω.

V. 66. *φέροι* de meo dedi. Libri vitiose *φέρει*. Brunckius aliique *φέρειν*. Vide Emendat. nostras p. 7.

V. 70. Pro *φασί νιν λάτριν* nescio an Sophocles scripserit *φασὶ λατρείαν πονεῖν*.

videtur. Potuit autem metri causa scribere: *ἀλλ' ἐλεύθερον λόγον λέγει*, sed maluit sic uti fecit scribere, ut hoc significaret: haec enim mulier quanquam re serva est, sermone tamen, quem fecit, liberalem se ostendit.

V. 64. Schol.: *εἰ διδακτά μοι· εἰ προσήκει μοι μαθεῖν.*

V. 65. Schol.: *ἐξενωμένου· ἐν ξένῃ διατρίβοντος.* Vide ad El. 849 ed. meae. Struenda verba hoc modo: (*ἔλεγεν, ὅτι*) *αἰσχύνην φέροι πατρὸς — ἐξ. τὸ μὴ πυθέσθαι σὲ, ποῦ ἔστιν.* De omissa particula *ὅτι* cf. Phil. 609 ed. meae cum nota, de articulo infinitivo praeposito Ant. 704 ed. meae.

V. 68. *καὶ ποῦ*] Vide quae de *καί* particulae usu ad Oed. R. 990 ed. secundae monui. De *κλύεις* ad Phil. 259. et ad O. C. 33 ed. meae monitum est. Scholiasta: *ἱδρῦσθαι· διάγειν.*

V. 69. Schol.: *τὸν μὲν παρελθόντ' ἄροτον· ἀντὶ τοῦ ἐνιαυτόν· ἅπαξ γὰρ τοῦ ἔτους ἀρτριᾶται ἡ γῆ.* Sic rursus v. 825. De locutione *ἐν μήκει χρόνου* cf. Aesch. Ag. 610.

V. 70. Schol.: *Λυδῇ γυναικί· τῇ Ὀμφάλῃ. λάτριν· δοῦλον.* Vide fab. Herc. c. V. §. 1.

V. 71. Schol.: *πᾶν τοίνυν, εἰ καὶ τοῦτ' ἔτλη· ἀκούσεται τοίνυν τις, ὅτι Ἡρακλῆς πᾶν αἰσχρὸν ὑπέμεινεν, εἰ ἀληθῶς ὑπέστη τὸ δουλεύειν τῇ Ὀμφάλῃ.*

V. 72. Schol.: *ἐξαφεῖται· ἀφείθη, ἀπηλλάγη τοῦ δουλεύειν.*

V. 74. *Εὐβοῖδα — πόλιν*] Vehementer falluntur qui, verbis *Εὐρύτου πόλιν* appositionem contineri verborum *Εὐβ. χ.* rati,

Digitized by Google

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ποῦ δῆτα νῦν ζῶν, ἢ θανὼν ἀγγέλλεται;

ΥΛΛΟΣ.

Εὐβοῖδα χώραν φασίν, Εὐρύτου πόλιν,
ἐπιστρατεύειν αὐτὸν ἢ μέλλειν ἔτι.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ἆρ' οἶσθα δῆτ', ὦ τέκνον, ὡς ἔλειπέ μοι
μαντεῖα πιστὰ τῆσδε τῆς χώρας πέρι;

ΥΛΛΟΣ.

τὰ ποῖα, μῆτερ; τὸν λόγον γὰρ ἀγνοῶ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ὡς ἢ τελευτὴν τοῦ βίου μέλλει τελεῖν,
ἢ τοῦτον ἆρας ἄθλον, [ἐς τὸν ὕστερον
τὸν λοιπὸν ἤδη βίοτον] εὐαίων' ἔχειν.
ἐν οὖν ὁποῖ τοιᾶδε κειμένῳ, τέκνον,
οὐκ εἶ ξυνέρξων, ἡνίκ' ἢ σεσώσμεθα,

V. 73. Non apta γὲ particula, quae in duobus codicibus post θανών adiecta est.

V. 80 sq. Cur spuria existimem verba haec, ἐς τὸν ὕστερον τὸν λοιπὸν ἤδη βίοτον, in Emendat. p. 171 sqq. patefactum est.

πόλιν de tota regione accipiendum esse monent. Immo verba Εὐβ. χώραν appositionis loco sunt, ita ut Hercules adversus Oechaliam, civitatem Euboicam, exercitum duxisse dicatur. De Oechalia dixi in fab. Herc. c. IV. §. 1., de adiectivo Εὐβοιὶς vide 237. et Lobeck. ad Phryn. p. 39. Denique de μέλλειν verbi usu confer Phil. 1256: ἀλλὰ κἀμέ τοι ταὐτὸν τόδ' ὄφει δρῶντα κοὐ μέλλοντ' ἔτι.

V. 76. ἔλειπε] Imperfectum quum alibi tum hic pro aoristo, quem quis exspectaverit, positum esse Seidlerus propterea monet, quod λείπειν remanere facere significet. De oraculo, quod commemorat, in fab. Herc. c. IV. §. 4. monitum est.

V. 78. τὰ ποῖα — ἀγνοῶ] Eurip. Phoen. 707: τὰ ποῖα ταῦτα; τὸν λόγον γὰρ ἀγνοῶ.

V. 79. τελευτὴν—τελεῖν] Vide O. C. 1703 sq. ed. meae cum adnotatione.

V. 80. τοῦτον ἆρας ἆθλον] De usu activi αἴρειν ad Aiac. 129. diximus. Nihilominus haereo in his verbis, siquidem ἆθλον αἴρειν et ἆθλον αἴρεσθαι nihil significare posse videtur nisi laborem suscipere. Atqui non suscepto, sed potius superato hoc labore Hercules debebat dici in posterum vitam beatum transacturus esse.

V. 82. Schol.: ἐν οὖν ὁποῖ τοιᾶδε· ἐν κινδύνῳ καὶ ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἱσταμένῳ, οὐ πορεύσῃ συλληψόμενος αὐτῷ καὶ συναγωνιούμενος;

V. 83. Schol.: ξυνέρξων· τῷ πατρί. Male vulgo ἡνίκα explicant quoniam. Nunquam enim aliam quam temporis significationem habet. Ita hoc quoque loco significat quando, i. e. eo tempore, quo.

Digitized by Google

ἢ πίπτομεν, σοῦ πατρὸς ἐξολωλότος;
[κείνου βίον σώσαντος, ἢ οἰχόμεσθ' ἅμα;]

ΥΛΛΟΣ.

ἀλλ' εἶμι, μῆτερ· εἰ δὲ θεσφάτων ἐγὼ
βάξιν κατήδη τῶνδε, κἂν πάλαι παρῆν.
νῦν δ', ὡς ξυνίημ', οὐδὲν ἐλλείψω τὸ μὴ οὐ
πᾶσαν πυθέσθαι τῶνδ' ἀλήθειαν πέρι.
ἀλλ' ὁ ξυνήθης πότμος οὐκ ἐᾷ πατρὸς
ἡμᾶς προταρβεῖν, οὐδὲ δειμαίνειν ἄγαν.

V. 85. Ego primus ut spurium hunc versum includendum putavi. Cf. Emendat. p. 171 sqq.

V. 87. κατήδη Brunckius. Vulgo κατήδειν. La κατήδην.

V. 88 sqq. In codicibus hi versus hoc ordine et modo scripti leguntur: νῦν δ' ὁ ξυνήθης πότμος οὐκ ἐᾷ πατρὸς ἡμᾶς προταρβεῖν, οὐδὲ δειμαίνειν ἄγαν, νῦν δ', ὡς ξυνίημ', οὐδὲν ἐλλείψω τὸ μὴ πᾶσαν πυθέσθαι τῶνδ' ἀλήθειαν πέρι. A quibus cur discedendum putarim, expositum est in Emendat. p. 177 sqq. Ceterum cum Brunckio post μή addidi οὐ particulam.

V. 86 sq. Schol.: εἰ δὲ θεσφάτων ἐγώ· εἰ δὲ καὶ ἠπιστάμην, ἢ προηκηκόειν, φησίν, ὅτι ταῦτα προεῖπεν, πάλαι ἂν ἐγὼ συμπαρήμην αὐτῷ. De formula καὶ πάλαι vide ad Ant. 289 sqq. ed. meae.

V. 88 sq. οὐδὲν ἐλλείψω τὸ μὴ οὐ κτλ.] Vide ad Ant. 263 ed. meae. Tum verbis πᾶσαν ἀλήθειαν περὶ τῶνδε πυθέσθαι hoc videtur significari: penitus explorare, qui sit eventus oraculorum. De locutione πᾶσαν ἀλ. vide quae ad Ant. 783 sqq. adnotavi, de positu περί praepositionis confer Phil. 343. 621. Ai. 792 sq. 969. 1029. El. 1111. Ant. 70. 1012. Nulla interposita voce continuo post nomen, ad quod pertinet, praepositio posita est Ai. 950. 1231. 1279. El. 34. 412. 700. 707. Ant. 73. 283. 528.

V. 92 sq. καὶ γὰρ ὑστέρῳ — ἐμπολᾷ] Hoc dicit: etiam serius venienti prosperae quidem res, ubi de iis audierit, lucrum afferunt. Apertum est τὸ εὖ πράσσειν non eius intelligi, qui comperiat, sed illius, de quo comperiat. HERM.

V. 94—137. Accedit Chorus, qui quae iam canit, eorum summa haec est: Te, qui cuncta cernis, Sol, invoco, ut, ubi Hercules commoretur, nunties. Summo enim cum desiderio Deianira de eius absentia assidue conqueritur, ne quid acciderit ei, metuens. At quanquam ille continuis et periculosissimis malis conflictatur, tamen dei alicuius auxilio nunquam non ab interitu arcetur. Quapropter rogo te, regina, ut bonam spem ne abiicias. Neque enim cuiquam mortalium omni vacare dolore licet, sed semper prospera adversis Fortuna alternat. Nihil enim constans in vita humana est, ac modo hic, modo ille rebus secundis utitur. Quod te cogitare iu-

Digitized by Google

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

χώρει νυν, ὦ παῖ. καὶ γὰρ ὑστέρῳ τό γ' εὖ
πράσσειν, ἐπεὶ πύθοιτο, κέρδος ἐμπολᾷ.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφὴ α'.)

Ὃν αἰόλα νὺξ ἐναριζομένα
τίκτει κατευνάζει τε φλογιζόμενον
Ἅλιον, Ἅλιον αἰτῶ,
τοῦτο καρῦξαι τὸν Ἀλκμήνας, πόθι μοι, πόθι μοι

V. 97. πόθι μοι, πόθι μοι ipse primus scripsi suadente Porsono. La cum Aldina πόθι μοι, πόθι μοι παῖς, ceteri libri πόθι μοι, πόθι παῖς. At quum alterutrum necessario delendum sit, aut μοὶ aut παῖς, vel per se apparet nomen παῖς potius quam pronomen μοὶ ab interprete additum existimari debere. Accedit, quod Scholiasta ad verba τὸν Ἀλκμήνας adnotavit: λείπει παῖδα, et quod ex usu Sophocleo repeti pronomen intelligimus. Vide quae ad O. R. 1192 ed. meae in nota critica adnotata sunt.

beo et bona sperare a Iove, qui nunquam liberorum suorum obliviscatur.

V. 94. Schol.: αἰόλα νύξ· μέλαινα, ὡς οἱ νεώτεροι, ἢ ποικίλη διὰ τὰ ἄστρα, ἢ ταχεῖα διὰ τὸ νυκτὶ θοῇ παρ' Ὁμήρῳ (Il. μ, 463. cf. Buttm. Lexil. T. II. p. 65.). Comparavit iam Eustathius ad Il. α. p. 22. Aeschyli Ag. 264: εὐάγγελος μέν, ὥσπερ ἡ παροιμία, ἕως γένοιτο μητρὸς εὐφρόνης πάρα. Similiter ibid. 279: τῆς νῦν τεκούσης φῶς τόδ' εὐφρόνης λέγω. De adiectivo αἰόλη componit Hermannus Aesch. Prom. 24. ἢ ποικιλείμων νύξ.

Ibid. Schol. rec.: ἐναριζομένα· φθειρομένη. Recte Erfurdtius: τοξευομένη, i. e. diei spiculis, ἡλίου τόξοις (Eur. Herc. f. 1090.), percussa et confecta. Lucret. I, 148: non radii solis neque lucida tela diei discutiant.

V. 95. Schol.: τίκτει· ἀντὶ τοῦ ἀνατέλλειν ποιεῖ. φλογιζόμενον· ἀντὶ τοῦ λάμποντα. Recte autem monitum a Neuio est ad v. κατευνάζει intelligendum esse participium γεννωμένην.

V. 96. Schol.: Ἅλιον· Ὁμηρος (Il. γ, 277.)· Ἥλιος, ὃς πάντ' ἐφορᾷς. Non dissimiliter nuntii partes suscipere Sol iubetur ab Aiace fab. cogn. v. 844 sqq. Idem in Homerico hymno Cereris interrogatur (v. 69 sqq.), quis Proserpinam rapuerit. Adde Senec. Herc. Oet. 1516 sqq. et Nonn. Dionys. XXVII, 269 sqq.

V. 97 sq. τοῦτο καρῦξαι — ναίει ποτ'] Non haerendum est in coniunctis verbis τοῦτο καρῦξαι τὸν Ἀλκμήνας. Nam nomen posterius, τὸν Ἀλκ., ex usu pervulgato coniunctum est cum verbo κηρῦξαι, quum deberet elatum casu nominativo in membro relativo, πόθι — ναίει, collocari. Cf. ad v. 2 sq. Rectissime autem dicitur τοῦτο καρῦξαι, πόθι μοι ὁ Ἀλκμήνας ναίει. Apte comparavit Seidlerus Eur. Hipp. 1112: εἴθε μοι εὐξαμένᾳ θεόθεν τάδε μοῖρα παράσχοι, τύχαν μετ' ὄλβου κτλ. Alc. 37: ἢ τόδ' ὑπέστη, πόσιν

ναίει ποτ', ὦ λαμπρᾷ στεροπᾷ φλεγέθων,
ἢ ποντίας αὐλῶνας, ἢ δισσαῖσιν ἀπείροις κλιθείς,
εἶπ', ὦ κρατιστεύων κατ' ὄμμα. 101

(ἀντιστροφὴ α'.)

πονουμένᾳ γὰρ φρενὶ πνυθάνομαι
τὰν ἀμφινεικῆ Δηϊάνειραν ἀεί,
οἷά τιν' ἄθλιον ὄρνιν, 105

V. 100. *ποντίας* ex La restitui. Vulgo *ποντίους*. Cf. Soph. Scyth. fragm. 493. ed. Dind. et Iacobs. ad Philostr. Imag. II, 6.

V. 102. *πονουμένᾳ* ex Musgravii coniectura scripsi. Libri *ποθουμένᾳ*. Vide Emendat. p. 8.

ἐκλύσασ' αὐτὴν προθανεῖν. Heracl. 745: *ἔστιν δ' ἐν ὄλβῳ καὶ τόδ' οὐκ ὀρθῶς ἔχον, εὐψυχίας δόκησις*. Adde Soph. Phil. 1327 ed. meae cum nota nostra. — Ceterum Scholiastam, qui ad *πόθι μοι* adnotarit: *λείπει οἰκεῖ, διατρίβει*, novum membrum inchoari inde a verbis *ναίει ποτέ* putasse manifestum est. Atqui in promptu est videre verbum *ναίει* ad duo membra referendum esse, et ad *πόθι μοι*, et ad *ἢ ποντίας αὐλῶνας* etc. De usu verbi *ναίειν* monitum ad O. C. 118 ed. meae est.

V. 100. Schol.: *ἢ ποντίας αὐλῶνας· τοὺς παρὰ θάλατταν τόπους στενούς· ἐκ δὲ τούτου τὰ πελάγη φησίν. ἆρα οὖν ἐν θαλάττῃ ἐστίν;* Cetera quae addit falsa sunt. Nam toto versu nihil nisi hoc significatur: utrum mare teneat (*ναίει*), an in alterutra continente commoretur. Ad participium autem *κλιθείς* intelligendum est *ναίει*, sive potius, quod continetur isto verbo, simplex verbum *ἐστίν*, coll. quae ad v. 1. adnotata sunt. De nominis *δισσός* significatione, quam nemo dum editorum perspexit, vide quae ad El. 1300 sq. adnotavi. Denique nomine *ἠπείροις* duas continentes Asiam et Europam intelligi debere, in quas multi veterum omnem terrarum orbem diviserint, pluribus demonstravit Schaeferus Melett. critt. p. 36 sq. Postremo *κλιθῆναι τόπῳ τινί* ex usu Homerico dici sic, ut sit in aliquo loco iacere, commorari, monuit iam Hermannus.

V. 101. *εἶπ', ὦ κτλ.*] Quod repetitum in fine membri *εἰπέ* est, de eo vide quae ad Ant. 814 ed. meae adnotata sunt. De ceteris recte Scholiasta: *ὦ κρατιστεύων· ὦ νικῶν πάντας τοὺς θεοὺς κατὰ τὸ ὀπτικόν. Καὶ Ὁμήρος· ὃς πάντ' ἐφορᾷ*. Cf. O. R. 639 ed. meae. El. 810 ed. meae. De addita *κατά* praepositione vide huius fab. 379. O. R. 1087.

V. 102. *πονουμένᾳ*] Cf. huius fab. v. 985: *κεῖμαι πεπονημένος ἀλλήκτοις ὀδύναις*. Thucyd. II, 51: *ἐπὶ πλέον δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τόν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονούμενον ᾠκτίζοντο*.

V. 103. Schol.: *τὰν ἀμφινεικῆ Δηϊάνειραν· τὴν περιμάχητον*. Brunckius interpretatur: procorum certamine nobilem. Immo expetitam certamine procorum explica. Cf. v. 527. Tum

οὔποτ' εὐνάζειν ἀδακρύτων βλεφάρων πόθον, ἀλλ'
εὔμναστον ἀνδρὸς δεῖμα τρέφουσαν ὁδοῦ
ἐνθυμίοις εὐναῖς ἀνανδρώτοισι τρύχεσθαι, κακὰν
δύστανον ἐλπίζουσαν αἶσαν. 111

(στροφὴ β'.)

πολλὰ γὰρ ὥστ' ἀκάμαντος ἢ Νότου ἢ Βορέα τις
κύματ' ἐν εὐρεῖ πόντῳ βάντ' ἐπιόντα τ' ἴδῃ,

V. 106. τρέφουσαν cum Casaubono scripsi. Libri vitiose φέρουσαν. Vide Emendat. p. 9 sq.

V. 112. κύματ' ἐν εὐρεῖ cum Erfurdtio scripsi. Libri κύματ' εὐρεῖ. Ex eiusdem coniectura ἴδῃ posui, pro quo libri ἴδοι.

ἀεί adverbium ad πυνθάνομαι referendum videtur.

V. 104. Schol.: ἄθλιον ὄρνιν· τὴν ἀλκυόνα φησίν, ἣ τίκτει ἐν ταῖς ὑφάλοις πέτραις, εἶτα, τῶν ᾠῶν ἀφανιζομένων, δακρύει. — ὄρνιν· ἀλκυόνην ἢ ἀηδόνα. Lusciniam puta significari. Cf. El. 149. et 1075 sqq.

V. 105. οὔποτ' — πόθον] Recte Hermannus explicat: οὔποτ' εὐνάζειν τὸν πόθον τῶν βλεφάρων, ὥστε γίγνεσθαι αὐτὰ ἀδάκρυτα, coll. Seidlero ad Eur. El. 442. et additam. ad Vig. p. 897. Praeterea confer Ant. 868 ed. meae cum nota nostra. Non male Scholiasta: πυνθάνομαι, φησί, τὴν ἀμφινεικῆ Δηϊάνειραν μηδέποτε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀδακρύτους ἔχειν, ἀλλ' ἀεὶ τῷ πόθῳ τῶν δακρύων νικωμένην ὀδύρεσθαι.

V. 106. εὔμναστον — ὁδοῦ] Verba sic iungenda videntur: εὔμναστον δεῖμα ὁδοῦ ἀνδρὸς τρέφουσαν, i. e. ἔχουσαν, coll. v. 28. De locutione δεῖμα εὔμναστον comparat Neuius Aesch. Ag. 155: μνάμων μῆνις, ibique Blomf. in gloss. v. 150.

V. 107. Schol.: ἐνθυμίοις εὐναῖς· ταῖς μεριμνητικαῖς, ταῖς πολυφροντίστοις. ἀνανδρώτοισι δὲ, ταῖς ἐρήμοις τοῦ ἀνδρός. Vulgo ἐνθ. εὐν. ἀν. dativum loci esse putant; quae interpretatio multis de causis improbanda est. Ego dativum causae esse iudico, aptum ex verbo τρύχεσθαι, coll. Matth. §. 399. Rost. §. 106. b., ita ut Sophoclem, id quod facere poetae solent, imagine quadam usum, εὐναῖς ἀνανδρώτοις, toro viduo, significare absentiam mariti voluisse statuam. Ea dicitur ἐνθύμιος, quod gravis et acerba Deianirae fuit.

V. 109. δύστανον] Adiectivum hoc seiungendum a nomine κακὰν esse recte iam monuit Neuius, coll. v. 16. et Phil. 291. De usu verbi ἐλπίζειν ad v. 293 sq. ed. meae monitum est.

V. 110 sq. πολλὰ — ἴδῃ] Genitivi absoluti sunt ἀκάμαντος — Βορέα, ut apud Hom. Il. β, 397: τὸν δ' οὔποτε κύματα λείπει, παντοίων ἀνέμων, ὅτ' ἂν ξυθ' ἢ ἔνθα γένωνται. Et sic iam Scholiasta ad hunc locum: ἢ Νότου πνέοντος ἢ Βορέου. Idem verba βάντ' ἐπιόντα τε recte explicat: τὰ μὲν ἀπιόντα, τὰ δὲ ἐπερχόμενα. Fluctus enim succedere fluctibus dicuntur. De coniunctivo ἴδῃ satis est unum adscripsisse locum Homeri Il. λ, 67 sq.: οἱ δ', ὥστ' ἀμητῆρες ἐναντίοι ἀλλήλοισιν ὄγμον ἐλεύνωσιν.

Digitized by Google

οὕτω δὲ τὸν Καδμογενῆ
τρέφει, τὸ δ' αὔξει βιότου πολύπονον, ὥσπερ πέλαγος Κρήσιον. ἀλλά τις θεῶν
αἰὲν ἀναμπλάκητον Ἄιδα σφε δόμων ἐρύκει.

(ἀντιστροφὴ β'.)

ὧν ἔπι μεμφομένα σ' αἰδοῖα μὲν, ἀντία δ' οἴσω.

V. 118. ἀναμπλάκητον ex Camerarii coniectura restitutum. Libri ἀμπλάκητον. Cf. O. R. 472.

V. 120. ὧν ἔπι μεμφ. de meo dedi. Libri ὧν ἐπιμεμφο-

V. 114 sqq. Schol.: Καδμογενῆ· τὸν Θηβαγενῆ Ἡρακλέα. Ἡσίοδος (Theog. 530.)· ὅθ' ὃ Ἡρακλῆος Θηβαγενέος κλέος εἴη. Cf. de fabula Herc. c. I. §. 1. De locutione autem vide quae ad O. R. 1. adnotavimus. Tum de δέ particula in apodosi posita ad El. 27. monitum est. Totum locum sic interpretatus est Hermannus: nam ut quis continuos in mari fluctus videt, ita quasi Creticus quidam pontus Herculem habet augetque eius labores. Nolo explicare, cur ferri haec interpretatio nequeat, quam Hermanno ipsi non iam probari credo. Immo certissimum est τὸ βιότου πολύπονον nominativum esse subiectumque utriusque verbi, et τρέφει et αὔξει, ita ut, quemadmodum in mari ventis perturbato fluctus succedere fluctibus videmus, ita Herculem agitare tot vitae labores dicantur, quot maris Cretici fluctus sint. In verbis tamen τρέφει et αὔξει non tam agitandi quam potius nutriendi et augendi significatio inest. Τρέφεσθαι autem, nutriri, poetae saepe dicunt homines iis rebus, quibus adeo tenentur, ut ipsa eorum vita iis contineri videatur. Sic Eur. Hipp. 367: ὦ πόνοι τρέφοντες βροτούς, ad quem locum Musgravius et hunc Sophoclis locum comparavit et Terei fragm. 518 ed. Dind.: βόσκει δὲ τοὺς μὲν μοῖρα δυσαμερίας, τοὺς δ' ὄλβος ἡμῶν, τοὺς δὲ δουλείας ζυγὸν ἔσχεν ἀνάγκας, et Philemon. ap. Stob. p. 281. ed. Grot.: τὸν μόνιον ὄντα καὶ κακὴ τύχη τρέφει. Adde O. R. 374: μιᾶς τρέφει πρὸς νυκτός. Apte autem cum τρέφει verbum αὔξει coniunctum est. Augetur enim sive crescit, cui affatim nutrimenti est. Cf. Platon. de Rep. VIII, 565: οὐκοῦν ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἰωθε διαφερόντως προϊστασθαι ἑαυτοῦ καὶ τοῦτον τρέφειν τε καὶ αὔξειν μέγαν; Adde Bernhardy Synt. Gr. p. 126. Non improbabile est autem Sophoclem addito hoc verbo id adsignificare voluisse, perferendis laboribus illis gloriam suam augere Herculem. Scholiasta ad verba τρέφει — αὔξει adnotavit: ἀντὶ τροφῆς καθημερινῆς καὶ αὐξήσεως εἰσὶν αὐτῷ οἱ πόνοι. et in nota sequenti inter alia haec scripsit: ἢ ὅτι οἰκεῖον τοῦ ἥρωος τὸ τρέφει καὶ αὔξει, ὥστε τρέφεσθαι αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν διὰ τῶν πόνων. Denique minime haerendum in verbis τὸ δὲ erat. Brevitati enim studuit poeta, hoc dicens: τὸ μὲν τρέφει, τὸ δὲ αὔξει βιότου πολύπονον. Vide quae ad O. R. 447 ed. meae adnotata sunt. Po-

Digitized by Google

φαμὶ γὰρ οὐκ ἀποτρύειν ἐλπίδα τὰν ἀγαθὰν
χρῆναί σ'. ἀνάλγητα γὰρ οὐδ'
ὁ πάντα κραίνων βασιλεὺς
ἐπέβαλε θνατοῖς Κρονίδας.
ἀλλ' ἐπὶ πῆμα καὶ χαρὰ
πᾶσι κυκλοῦσιν, οἷον ἄρκτου στροφάδες κέλευθοι.

μένα. Vide Emendat. p. 9 sqq. Tum ex Musgravii coniectura scripsi *αἰδοῖα*. Libri *ἀδεῖα*. Vide Emendat. p. 11 sqq.

stremo de usu nominis *πέλαγος* ad O. C. 662. exposuimus.

V. 117. Schol.: *Κρήσιον· ὡς πάνυ χειμαζομένης τῆς περὶ Κρήτην θαλάσσης.* Cf. Horat. Od. I, 26, 1 sq. et Strabon. X, 4.

V. 117 sq. Schol.: *ἀλλά τις θεῶν· θάῤῥει, φησίν, ὦ Δηϊάνειρα· θεῶν γάρ τις αὐτὸν, ἀναμάρτητον ὄντα, κωλύει ἀπὸ τοῦ Ἅιδου. ἢ ἀναμπλάκητον, ἐπιτυχῆ, παρὰ τὸ μὴ ἀμπλακεῖν· οἷον, κωλύει αὐτὸν μὴ ἐπιτυχεῖν τοῦ Ἅιδου. — ἀναπλάκητον· ἄπταιστον.* Hermannus *ἀναμπλάκητον*, non aberrantem, sic explicat, ut nunquam dei praesidio destituatur. Ego malim interpretari: non aberrantem a scopo, sive consequentem quae velit, i. e. feliciter labores impositos perficientem. Vide quae ad El. 1022. de usu verbi *ἁμαρτάνειν* monuimus.

V. 120. *ὃν ἔπι — οἷσω*] Sensus hic est: quam ob rem reprehendens te quamvis verecunda, tamen contraria afferam. Referendum autem *ὃν* ad sententiam illam, quae proxima stropha elata est. De *ἐπί* praepositione cf. Matth. §. 584. ζ. η. p. 1369., de usu adiectivi *αἰδοῖος* Aesch. Suppl. 194. 455.

V. 121. Schol.: *οὐκ ἀποτρύειν· οὐκ ἀπογνῶναι, οὐκ ἀποκάμνειν, οὐκ ἀποβάλλειν, οὐκ ἀποδοκιμάζειν.*

V. 124 sqq. *ἀνάλγητα — Κρονίδας*] Doloris enim vacua ne cuncta quidem gubernans rex dat mortalibus Saturnius, i. e. ne is quidem, cuius summa est potestas, Iuppiter, ut nullis doloribus mortales laborent, perficere potest, scilicet fatis obstantibus. Cf. v. 130 sqq. De *οὐδέ* particula ex multis exemplis unum affero Soph. Phaedr. fragm. 607 ed. Dind. v. 4 sq.: *καὶ τόνδ' (τὸν Ἔρωτα) ἀπείργειν οὐδ' ὁ παγκρατὴς σθένει Ζεύς, ἀλλ' ὑπείκει καὶ θέλων ἐγκλίνεται.* De aoristo *ἐπέβαλε* vide Matth. §. 502, 3. Rost. §. 116. II. 8. not. 4.

V. 127 sq. *ἀλλ' ἐπὶ — κυκλοῦσιν*] I. e. *ἐπὶ πᾶσι κυκλοῦσι πῆμα καὶ χαρά*, ita ut *ἐπί* significet adversus, coll. Matth. §. 586. δ. Apte autem verbo *κυκλεῖν*, de cuius significatione ad El. 1346. iam monuimus, usus hic poeta est, siquidem nunquam cessant bona et mala tanquam in orbem acta redire. Eam ipsam autem ob causam, quod perpetua est illa malorum et bonorum vicissitudo, comparatur cum conversione ursae, quippe quae perpetuo gyro in caelo vertatur et omni anni tempestate se conspiciendam praebeat. Cf. Hom. Il.

Digitized by Google

(ἐπῳδός.)

μένει γὰρ οὔτ' αἰόλα νὺξ βροτοῖσιν, οὔτε Κῆρες,
οὔτε πλοῦτος· ἀλλ' ἄφαρ βέβακε, τῷ δ' ἐπέρχεται
χαίρειν τε καὶ στέρεσθαι. 136
ἃ καὶ σὲ τὰν ἄνασσαν ἐλπίσιν λέγω
τάδ' αἰὲν ἴσχειν· ἐπεὶ τίς ὧδε
τέκνοισι Ζῆν' ἄβουλον εἶδεν; 140

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

Πεπυσμένη μέν, ὡς σάφ' εἰκάσαι, πάρει

V. 138. Libri omnes ὡς ἀπεικάσαι. At alienum ab hoc loco esse ἀπεικάσαι recte monuit Hermannus, Sophoclem ἐπεικάσαι scripsisse ratus. Contra quam facilior mihi probabiliorque ea coniectura visa est, quam ego de meo dedi. Sic in Oed. Col. 16., ubi nunc ab omnibus editoribus scribitur ὡς σάφ' εἰκάσαι, non pauci codices ὡς ἀπεικάσαι habent, in ipsoque codice optimo, Laurentiano, 487 sqq.: Ἄρκτον θ', ἣν καὶ ἅμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν, ἥτ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεύει, οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο.

V. 130 sqq. μένει γὰρ — στέρεσθαι] Recte haec iam Hermannus interpretatus est ita: nec nox manet mortalibus, neque res adversae, neque opes, sed cito relinquunt, et ad alium accedit gaudere privarique. Poterat idem adiicere, pronomen illud, cui oppositum sit τῷ δέ, contineri iam nomine βροτοῖσιν, ita ut ad verba ἀλλ' ἄφαρ βέβακε addi non necesse esset; quae verba accuratius iam sic interpretere: sed cito ab alio procul sunt.

V. 134. Schol.: στέρεσθαι· ἀντὶ τοῦ λυπεῖσθαι καὶ στέρεσθαι χαρᾶς. τίνος δὲ στέρεσθαι; δηλονότι τοῦ χαίρειν. Variavit orationem, verbis χαίρειν τε καὶ στ. idem significans atque iis, quae v. 127. posuit, χαρὰ καὶ πῆμα. Similiter dictum El. 265: κἀν τῶνδέ μοι λαβεῖν θ' ὁμοίως καὶ τὸ τητᾶσθαι πέλει.

V. 135. Schol.: ἃ καὶ σὲ τὰν ἄνασσαν· ἅπερ καὶ σὲ λέγω χρῆναι φρονεῖν καὶ χρηστοῖς ἐλπίσι βόσκεσθαι. ἢ οὕτως· ἃ καὶ σὲ βούλομαι φροντίζειν, ὅτι τρέπονται καὶ ἐκ κακῶν ἐπ' ἀγαθὰ τὰ ἀνθρώπινα. Certum est ἃ cum τάδε pronomine iungendum esse, ut recte monuit Bernhardy Synt. p. 278., significareque, quod antecedentibus, ad quae spectant ea nomina, expositum est, per vicissitudinem malorum et bonorum vicissitudinem esse, hoc loco, facile fieri posse, ut, si malo oppressus Hercules sit, mox tamen incolumis revertatur. De accusativo τὰν ἄνασσαν, pro quo vocativum exspectaveris, ad Ant. 1090. diximus, de λέγω, iubeo significante, ad O. C. 837. Denique de locutione ἐλπίσιν ἔχειν apte adscripsit Neuius O. C. 1678: πόθῳ λάβοις, et Thucyd. II, 8: οὕτως ὀργῇ εἶχον οἱ πλείους τοὺς Ἀθηναίους.

V. 137. Schol.: Ζῆν' ἄβουλον· δύσβουλον καὶ κακόβουλον, μὴ βουλευόμενον τοῖς ἰδίοις παισὶ τὸ συμφέρον· διὸ μηδὲν φαῦλον περὶ Ἡρακλέους ἐλπίζε· οὐ γὰρ περιορᾷ τοῦ ἑαυτοῦ παιδὸς ὁ Ζεύς. Ceterum recte Musgravius: ὧδε, adeo, tantopere; quantum tu scilicet in animo fingis.

V. 138. ὡς σάφ' εἰκάσαι]

πάθημα τοὐμόν· ὡς δ' ἐγὼ θυμοφθορῶ,
μήτ' ἐκμάθοις παθοῦσα, νῦν δ' ἄπειρος εἶ,—
τὸ γὰρ νεάζον ἐν τοιοῖσδε βόσκεται
χώροις, ἵν' αὐαίνοντος οὐ θάλπος θεοῦ,
οὐδ' ὄμβρος, οὐδὲ πνευμάτων οὐδὲν κλονεῖ,
ἀλλ' ἡδοναῖς ἄμοχθον ἐξαίρει βίον
ἐς τοῦθ', ἕως τις ἀντὶ παρθένου γυνὴ
κληθῇ, λάβῃ τ' ἐν νυκτὶ φροντίδων μέρος.
[ἤτοι πρὸς ἀνδρὸς ἢ τέκνων φοβουμένη.]

tiano primo, ὡς ἀφεικάσαι scriptum est, posita π litera super φ literam.

V. 142. χώροις, ἵν' ex Musgravii coniectura scripsi. Libri χώροισιν. Tum ex mea emendatione reposui αὐαίνοντος, pro quo libri αὐτοῦ, καί νιν habent. Vide Emend. p. 17 sqq.

V. 147. Spurium hunc versum esse primus vidit Dindorfius. Ut licet coniicere. Cf. Oed. Col. 26. cum adnotatione nostra.

V. 139. θυμοφθορῶ] Gl. κατὰ ψυχὴν φθείρομαι.

V. 140. μήτ' ἐκμάθοις παθοῦσα] Notum est παθὼν ἐξέμαθον esse experientia edoctus sum. Cf. O. R. 403: παθὼν ἔγνως ἄν, οἷά περ φρονεῖς. Tum μήτε — νῦν δὲ quoddam anacoluthi genus est, satis usitatum quum a poetis tum etiam a prosaicis scriptoribus. Cf. huius fab. 286. 334. 1151 sqq. Ai. 836. El. 1097 sq. Xenoph. Cyr. VI, 2, 4: ὁ δὲ Κῦρος τά τε ἄλλα εἰς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὴ ἀνὴρ οὐδὲν σμικρὸν ἐπινοῶν πράττειν, ἐπεμελεῖτο δὲ κτλ.

V. 141 sqq. τὸ γὰρ νεάζον — οὐδὲν κλονεῖ] Comparantur tenerae puellae cum plantis sive arboribus, eo in loco sitis, quo neque nimio aestu solis, neque imbre, neque vento pessumdentur. Cf. Hom. Od. ε, 478 sqq.: τοὺς (θάμνους) μὲν ἄρ' οὔτ' ἀνέμων διάει μένος ὑγρὸν ἀέντων, οὐδέ ποτ' Ἠέλιος φαέθων ἀκτῖσιν ἔβαλλεν, οὔτ' ὄμβρος περάασκε διαμπερές. coll. Od. τ, 440 sqq. Soph. O. C. 675 sqq. ed. meae et Aiac. 551. cum nota nostra.

V. 144. ἀλλ' ἡδοναῖς — βίον] Quod per se spectatum insolenter et contra omnem usum dictum videtur, βίον ἐξαίρειν, id mihi quidem satis aptum huic loco videtur, in quo quum puellae cum plantis comparentur, felicissime accrescentibus, recte eae dici possunt se tollere, i. e. adolescere sive procrescere. Nam βίον ἄμοχθον ἐξαίρειν idem fere est atque ἐν βίῳ ἀμόχθῳ ἐξαίρειν ἑαυτόν. Similiter El. 608 ed. meae dictum αὐανῶ βίον est. De dativo ἡδοναῖς vide Matth. §. 400, 5. Rost. §. 106. c.

V. 146. λάβῃ τ' — μέρος] Quidam editores ἐν νυκτὶ iungunt cum φροντίδων, explicantes: nocturnas curas acceperit. Quod non probandum videtur. Νύξ dicitur ea nox, qua primum maritus ad sponsam accedit. Cf. Soph. fragm. Ter. 517 ed. Dind. v. 11: καὶ ταῦτ', ἐπειδὰν εὐφρόνη ζευχθῇ μία, χρεὼν ἐπαινεῖν καὶ δοκεῖν καλῶς ἔχειν. et Hom. Od. σ, 271: νὺξ δ' ἔσται, ὅτε δὴ στυγερὸς γάμος ἀντιβολήσει οὐλομένης ἐμέθεν.

V. 147. Schol.: ἢ πρὸς ἀντὶ τῆς ὑπέρ. Vide ad O. R. 1400 ed. meae.

Digitized by Google

τότ' ἄν τις εἰςίδοιτο, τὴν αὐτοῦ σκοπῶν
πρᾶξιν, κακοῖσιν οἷς ἐγὼ βαρύνομαι.
πάθη μὲν οὖν δὴ πόλλ' ἔγωγ' ἐκλαυσάμην·
ἓν δ', οἷον οὔπω πρόσθεν, αὐτίκ' ἐξερῶ.
ὁδὸν γὰρ ἥμος τὴν τελευταίαν ἄναξ
ὥρμᾶτ' ἀπ' οἴκων Ἡρακλῆς, τότ' ἐν δόμοις
λείπει παλαιὰν δέλτον ἐγγεγραμμένην
ξυνθήμαθ', ἁμοὶ πρόσθεν οὐκ ἔτλη ποτέ,
πολλοὺς ἀγῶνας ἐξιών, οὔπω φράσαι,
ἀλλ' ὥς τι δράσων εἶρπε, κοὐ θανούμενος.
νῦν δ' ὡς ἔτ' οὐκ ὢν εἶπε μὲν λέχους ὅ τι
χρείη μ' ἐλέσθαι κτῆσιν, εἶπε δ' ἣν τέκνοις

V. 158. ὅ τι cum Musgravio scripsi. Libri ὅτι.

V. 160. διαιρετήν ex duobus codd. restitui. Vulgo διαιρετόν.

V. 161. ἠνίκα cum Elmsleio scripsi. Libri ἠνίκ' ἄν.

V. 162. κἀνιαύσιον ex Brunckii coniectura scripsi. Libri κἀνιαύσιος. Quod quanquam Hermannus defendit, tamen negari nequit valde incommode et invenuste Sophoclem scripturum

V. 148 sq. τὴν αὐτοῦ — πρᾶξιν] Schol.: τὸ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὸ νσάζον ἀποδέδωκεν. Immo vide quae ad El. 758 ed. meae adnotata sunt. De substantivo πρᾶξις, statum sive conditionem significante, cf. v. 294. Ai. 790. 792. Ant. 1304 sq. Deinde recte Hermannus: κακοῖσιν οἷς per attractionem dictum pro κακὰ, οἷς, non pro οἷς κακοῖσιν.

V. 150. πάθη — ἐκλαυσάμην] Vocabulo πάθη non significat Deianira, ut Scholiasta putat, Herculis labores aut infortunia, sed sua ipsius, i. e. maguam illam sollicitudinem angoremque, quo perpetuis Herculis laboribus afficiebatur. Cf. 28 sq. et 175 sq.

V. 154 sq. Schol.: παλαιὰν δέλτον· ὅτι πρὸ πολλοῦ χρόνου χρησμὸς ἦν αὐτῷ δεδομένος. Vide quae in fab. Herc. c. IV. §. 4. disputavi. Vehementer enim errant qui nomine δέλτος hic et v. 47. testamenti tabellam significari putant. Utroque loco et nexus sententiarum et res ipsa docet tabellam significari eam, in qua Hercules oraculum Dodonaeum perscripserat. Cf. v. 1166 sqq.: ἃ (μαντεῖα) τῶν ὀρείων καὶ χαμαικοιτῶν ἐγὼ Σελλῶν ἐξελθὼν ἄλσος εἰς ἐγραψάμην. Itaque ξυνθήματα, quae scripta in tabella illa fuisse dicuntur, signa sunt sive notae, quibus pro integris nominibus illo tempore utebantur. De locutione δέλτος ἐγγ. ξυνθήματα vide Matth. §. 424, 2. Rost. §. 112, 7.

V. 156. πολλοὺς — ἐξιών] De locutione ἀγῶνας ἐξιέναι in Censura Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 52. expositum est.

V. 158—169. νῦν δ' ὡς κτλ.] Non sine causa moneo nexum huius loci sensumque, si paucis comprehendatur, hunc esse: tum vero ita discessit, ut testamento facto, si post quindecim menses non reversus esset, se mortuum existimari debere diceret; eo enim tempore elapso aut moriendum

Digitized by Google

μοῖραν πατρῴας γῆς διαιρετὴν νέμοι,
χρόνον προτάξας, ὡς, τρίμηνον ἡνίκα
χώρας ἀπείη κἀνιαύσιον· βεβώς,
τότ' ἢ θανεῖν χρείη σφε τῷδε τῷ χρόνῳ,
ἢ τοῦδ' ὑπεκδραμόντα τοῦ χρόνου τέλος
τὸ λοιπὸν ἤδη ζῆν ἀλυπήτῳ βίῳ.
τοιαῦτ' ἔφραζε πρὸς θεῶν εἱμαρμένα,
[τῶν Ἡρακλείων ἐκτελευτᾶσθαι πόνων,]
ὡς τὴν παλαιὰν φηγὸν αὐδῆσαί ποτε
Δωδῶνι δισσῶν ἐκ πελειάδων ἔφη.
καὶ τῶνδε ναμέρτεια συμβαίνει χρόνου
τοῦ νῦν παρόντος, ὡς τελεσθῆναι χρεών.

fuisse, si, quae arctissime cohaerent nomina, τρίμηνος et ἐνιαύσιος, eorum alterum cum substantivo χρόνον, alterum cum nomine Herculis coniunxisset. Erfurdtius τρίμηνος et κἀνιαύσιος scripsit.

V. 164. τοῦδ' ego scripsi. Libri vitiose τοῦθ'.

V. 167. Hunc versum ego primus uncis inclusi. Vide Emendat. p. 183 sqq.

sibi esse, aut omnibus laboribus perfuncto beatam vitam fore oraculo Dodonaeo sibi praedictum esse.

V. 158. ἔτ' οὐκ ὢν] Ita Phil. 1217: ἔτ' οὐδέν εἰμι. Apollon. Rhod. II, 28: τῶν μὲν ἔτ' οὐκ ἀλέγει. Discrimen non magnum, sed aliquod tamen, sic dicas, an οὐκέτι. Hoc est posthac non vel iam non, illud non amplius. Sic in Eur. Alc. 195: ἐκφυγὼν δ' ἔχει τοσοῦτον ἄλγος, οὗ ποτ' οὐ λελήσεται, i. e. cuius aliquando non immemor erit. HERM. Adde O. R. 24: ἔτ' οὐχ οἷα τε.

V. 158 sq. Schol.: χρείη μ' ἑλέσθαι κτῆσιν· ἔλεγεν προσήκειν ἐμὲ λαβεῖν τὴν προῖκα καὶ τὰ δῶρα, ἃ ὑπὲρ τοῦ λέχους ἐκτησάμην. De muneribus iis, quae in ἀνακαλυπτηρίοις accipere sponsae solitae essent, Hermannus Spanhem. ad Callim. h. Dian. 74. conferri iussit.

V. 161 sq. χρόνον — βεβώς] Ad adiectiva τρίμηνον et ἐνιαύσιον cogitatione repetendum nomen χρόνον est. Verba ἀπείη βεβώς sic videntur accipienda esse: post discessum suum abesset.

V. 163 sqq. τότ' ἢ — βίῳ] Hoc dicit: tum aut moriendum sibi esse illo ipso tempore, aut, si illud tempus incolumis exegisset, postmodo beatam vitam fore. De locutione ζῆν βίῳ ἀλυπήτῳ ad El. 637. dictum est.

V. 166. τοιαῦτ' ἔφραζε] Certum est subiectum verbi ἔφραζε non tabellam, sed Herculem esse.

V. 168 sq. ὡς τὴν παλαιὰν — πελειάδων] Vide quae in fab. Herc. c. IV. §. 4. exposita sunt.

V. 170 sq. Schol.: καὶ τῶνδε ναμέρτεια· καὶ τῶν εἰρημένων ὑπὸ Ἡρακλέους ἀλήθεια νῦν ἀποβαίνει ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ, ὥςτε ὁπότερον πραχθῆναι. De genitivo χρόνου vide Matth. §. 377, 2. Rost. §. 108. i., de συμβαίνει v. 1174., de ὡς ad Ant. 292 ed. meae.

ὥςθ' ἡδέως εὗδουσαν ἐκπηδᾶν ἐμὲ
φόβῳ, φίλαι, ταρβοῦσαν, εἴ με χρὴ μένειν
πάντων ἀρίστου φωτὸς ἐστερημένην.

ΧΟΡΟΣ.

εὐφημίαν νῦν ἴσχ'· ἐπεὶ καταστεφῆ
στείχουθ' ὁρῶ τιν' ἄνδρα πρὸς χαρὰν λόγων.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Δέσποινα Δηάνειρα, πρῶτος ἀγγέλων
ὄπνου σε λύσω. τὸν γὰρ Ἀλκμήνης τόκον
καὶ ζῶντ' ἐπίστω καὶ κρατοῦντα κἀκ μάχης
ἄγοντ' ἀπαρχὰς θεοῖσι τοῖς ἐγχωρίοις.

V. 176. Lb χάριν, quod ex coniectura posuerat Brunckius.
V. 185. πρὸς πολλοὺς ex Hermanni coniectura scripsi.

V. 173. φόβῳ — ταρβοῦσαν] Recte Seidlerus coniungenda haec verba esse monuit, coll. Eur. Herc. f. 971: οἱ δὲ ταρβοῦντες φόβῳ ὄρνιν ἄλλος ἄλλοσε. Est autem φόβῳ ταρβεῖν Latinorum metu trepidare. Carere enim omni vi participium ταρβοῦσαν videtur, si φόβῳ cum Hermanno ad ἐκπηδᾶν spectare putaveris. De εἰ particula cf. Elmsl. ad Eur. Med. 181. et huius fab. 666. Scholiasta: μένειν· ἀντὶ τοῦ ζῆν.

V. 175. Schol.: εὐφημίαν νῦν ἴσχε· εὔφημα φώνει, recteque Musgravius: „bene ominata loquere. Quasi castigatio est Deianirae, cuius orationem male ominata verba terminaverant." Contra errare qui εὐφημίαν et εὔφημα φωνεῖν nil nisi silentium et silere significare et hic et alibi putent, in quibus praeter alios Blomfieldius in gloss. ad Aesch. Ag. 1218. est, his evincitur argumentis. Primum ipsa compositio nominis flagitat, ut εὐφημεῖν non silere, sed bene aut fauste dicere significasse putemus; deinde, quod contrariae notionis vocabulum est, δυσφημεῖν nunquam sic usurpatum videmus, ut nihil nisi loqui sive non tacitum esse, sed ita, ut ubique male ominata loqui aut male dicere significaret; denique saepe verba εὐφημεῖν et σιγᾶν coniuncta reperiuntur, ut Eurip. Iph. A. 1564: εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῷ. Aristoph. Eq. 1316: εὐφημεῖν χρὴ καὶ στόμα κλείειν. Thesmoph. 39: εὔφημος πᾶς ἔστω λεώς, στόμα συγκλείσας; postremo ut nemo unquam Graecorum, qui nihil nisi plura loqui aliquem vetuerit, dixisse εὐφήμει sive εὔφημα φώνει reperitur, ita in omnibus iis locis, in quibus εὐφημεῖν aut verba derivata viri docti nihil nisi silere significare putant, diligens interpres facile perspiciet propriam valere eius verbi notionem, quae est bene ominata loqui; qua tamen ipsa locutione saepe nihil aliud significatur quam non infausta, non abominanda dicere. Sic Ai. 362. 591. et El. 1211. εὔφημα φώνει dictum est. Apud Aeschyl. Ag. 1247. (1218 ed. Blomf.), quum Casandra cecinisset: Ἀγαμέμνονός σέ φημ' ἐκπώσεσθαι μόρον, Chorus respondens: εὔφημον, ὦ τάλαινα, κοίμησον στόμα, non illud dicit, quod Blomfieldius putavit, sile, sed hoc: noli tam abominanda dicere, i. e. deus hoc avertat! Eodem sensu Eurip. Hippol. v. 724. Chorus Phaedrae, quum dixisset,

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

τίν' εἶπας, ὦ γεραιέ, τόνδε μοι λόγον;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τάχ' ἐς δόμους σοὺς τὸν πολύζηλον πόσιν ἥξειν, φανέντα σὺν κράτει νικηφόρῳ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

καὶ τοῦ τόδ' ἀστῶν ἢ ξένων μαθὼν λέγεις;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ἐν βουθερεῖ λειμῶνι πρὸς πολλοὺς θροεῖ Λίχας ὁ κήρυξ ταῦτα. τοῦ δ' ἐγὼ κλύων

Libri πρόςπολος.

V. 186. τοῦ δ' cum Hermanno scripsi. Libri τοῦδ'.

θανεῖν μέλλω, respondit: εὔφημος ἴσθι. Quod idem Blomfieldius male interpretatur: sile. Eiusdem generis sunt εὔφημος ἴσθι Orest. 1327. et εὔφημα φώνει Iph. T. 687. et Herc. f. 1185. Explicat ipse Aeschylus locutionem γλῶσσαν εὔφημον φέρειν Choeph. 581 sq. dicens: ὑμῖν δ' ἐπαινῶ γλῶσσαν εὔφημον φέρειν, σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν τὰ καίρια. In uno quodam genere loquendi non incommode εὐφημεῖν Latine silere interpreteris, quando quis sacra facturus eos, qui adsunt, εὐφημεῖν iubet. Cuius rei causa haec est, quod in sacris faciendis si quis alios εὐφημεῖν iubebat, quanquam proprie nihil nisi infausta verba deprecabatur, tamen, quum in sacrificiis omnis interpellatio infausta esset, ii, qui εὐφημεῖν iussi erant, ita tantum satisfacere iubenti poterant, ut silerent. Ita Soph. El. 630. ὑπ' εὐφήμου βοῆς θῦσαι interpretari licet: cum silentio sacrificare. Ibid. κατασταφῇ] Vide quae ad O. R. 82 ed. meae adnotata sunt.

V. 176. πρὸς χαρὰν λόγων] Proprie hoc significant: ut adferat voluptatem sermonis. Sic El. 921: οὐ πρὸς ἡδονὴν λέγω τάδε; Voluptate autem sermonis facile apparet iucundum nuntium significari. Schol.: πρὸς χαρὰν λόγων· πρὸς χάριν ἀπαγγελοῦντα, λόγων ἡδονὴν διδόντα. ἐκ τοῦ στεφάνου δὲ στοχάζεται, ὅτι μέλλει χρηστὰ ἀπαγγέλλειν.

V. 177. πρῶτος ἀγγέλων] Cf. v. 185 sqq. Tum Scholiasta: ὄκνον· φόβον. Ὅμηρος· ὀκνείω δ' ἵππων.

V. 183. σὺν κράτει νικηφόρῳ] Non recte Winsemius interpretatur: cum victore exercitu. Melius Brunckius: decore victoriae insignem. Verum plus est σὺν κράτει νικηφόρῳ quam quod scriptum est El. 687: νίκης ἔχων πάντιμον γέρας. Adsignificatur enim potestas sive potentia, quam consequitur qui victoriam reportavit. Cf. huius fab. 497: μέγα τι σθένος ἁ Κύπρις ἐκφέρεται νίκας ἀεί. Oed. Col. 1088: σθένει Ἐπινικίῳ. Electr. 85: ταῦτα γὰρ φέρει νίκην τ' ἐφ' ἡμῖν καὶ κράτος τῶν δρωμένων.

V. 184. ἀστῶν ἢ ξένων] Vide quae ad El. 958 ed. meae adnotata sunt.

V. 185. Schol.: ἐν βουθερεῖ λειμῶνι· ὑπὸ βοῶν θεριζομένῳ τοῖς ὀδοῦσι, τουτέστι, βοῦς τρέφοντι.

ἀπῇξ', ὅπως τοι πρῶτος ἀγγείλας τάδε
πρὸς σοῦ τι κερδάναιμι καὶ κτῴμην χάριν.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

αὐτὸς δὲ πῶς ἄπεστιν, εἴπερ εὐτυχεῖ;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

οὐκ εὐμαρείᾳ χρώμενος πολλῇ, γύναι.
κύκλῳ γὰρ αὐτὸν Μηλιεὺς ἅπας λεὼς
κρίνει παραστάς, οὐδ' ἔχει βῆναι πρόσω.
τὸ γὰρ ποθοῦν ἕκαστος ἐκμαθεῖν θέλων
οὐκ ἂν μεθεῖτο, πρὶν καθ' ἡδονὴν κλύειν.

V. 187. Brunckius ὅπως σοι.

V. 202. ἀνολολύξεται δόμος Elmsleius ad Eurip. Heracl. 782. scribendum vidit. Libri ἀνολολύξετε δόμοις, nisi quod in Par. B. est ἀνολολύξατε δόμοις. Hermannus quae contra Elmsleii coniecturam protulit, ea maximam partem sponte concident vera totius loci interpretatione proposita. Neque illud, quod dicit talia carmina a paeonibus quartis incipi solere, ut in Electr. 1384. et in Eur. Or. 311., satis verum est. Aptissimum enim numerum deplorare significante, iam ad Ant. 397 ed. meae monitum est.

V. 187. ὅπως τοι] Seidlerus adscripsit Xenoph. Anab. III, 1, 18: ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

V. 188. πρὸς σοῦ τι κερδάναιμι] De re cf. Phil. 544 ed. meae et O. R. 1006.

V. 189. αὐτὸς — εὐτυχεῖ] Ipse vero qui fit ut absit, si quidem res bene se habet? Αὐτὸς est is, a quo audivisti, i. e. Lichas. De verbo impersonali εὐτυχεῖ cf. El. 945: πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ.

V. 190. Schol.: οὐκ εὐμαρείᾳ χρώμενος· οὐκ εὐχερείᾳ, ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ εὐχερὲς παραγενέσθαι.

V. 191. Schol.: Μηλιεὺς ἅπας λεώς· Μηλιεῖς, ἔθνος Θετταλικὸν πλησίον Τραχῖνος. Μηλία δὲ ἡ πόλις καλεῖται. Recte Hermannus Μηλιεύς, inquit, Ionica forma dicit, quoniam Dorica nominis forma, qua Maliacus sinus et Malienses appellantur, in vulgarem usum venerat, ob eamque rem a poesi arceri debebat. — De verbo κρίνειν, ex-

V. 193. τὸ γὰρ ποθοῦν] I. e. τὸ πόθημα, ut τὸ θέλον O. C. 1215 ed. meae positum pro τὸ θέλημα. Vide quos ibi conferri iussi Reisig. Coni. in Arist. p. 143. et Matth. §. 570. Est autem τὸ πόθημα id quod quis desiderat. Hermannus pugnans contra eos, qui τὸ ποθοῦν explicarunt τὸ ποθούμενον, ita hunc locum explicat: „nam quod plenum est desiderii (populum intelligit), unoquoque rem cognoscere cupiente, non facile prius desistat, quam ex animi sententia audierit. Illa, ἕκαστος ἐκμαθεῖν θέλων, non sunt pro nominativis absolutis habenda, sed explicant, quid sit τὸ ποθοῦν." At istiusmodi explicatio minime apta sermoni poetico foret. Accedit, quod ad ἐκμαθεῖν necessario nomen rei, quam quisque cognoscere voluisset, addi debebat. Denique valde displiceret τὸ ποθοῦν de iis, qui praeconem circumstabant, Herculis fata cognituri, dictum; nec

Digitized by Google

οὕτως ἐκεῖνος οὐχ ἑκών, ἑκοῦσι δὲ
ξύνεστιν· ὄψει δ' αὐτὸν αὐτίκ' ἐμφανῆ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ὦ Ζεῦ, τὸν Οἴτης ἄτομον ὃς λειμῶν' ἔχεις,
ἔδωκας ἡμῖν ἀλλὰ σὺν χρόνῳ χαράν.
φωνήσατ', ὦ γυναῖκες, αἵ τ' εἴσω στέγης
αἵ τ' ἐκτὸς αὐλῆς, ὡς ἄελπτον· ὄμμ' ἐμοὶ
φήμης ἀνασχὸν τῆςδε νῦν καρπούμεθα.

ΧΟΡΟΣ.

Ἀνολολύξεται δόμος ἐφεστίοις ἀλαλαγαῖς

chmiacum esse apparebit comparanti El. 1232 sqq. Contra quod Hermannus existimat, coniungenda verba esse ἀνολολύξατε ὁ μελλόνυμφος, hoc sensu: celebrate quisquis nubilis est, virgines ita appellari statuens, id nego ullo unquam exemplo probari posse Graece dictum esse. Nam neque, virgines si appellantur, ullo pacto ὁ μελλόνυμφος dici potuit, neque, si scriptum esset ἁ μελλόνυμφος, apte dici ἀνολολύξατε ἁ μελλόνυμφος. Tum pro ἀλαλαγαῖς falso in quibusdam libris ἀλαλαῖς legitur.

minus displiceret οἱ ποθοῦντες, si id isto sensu scriptum esset.

V. 195. Schol.: οὐχ ἑκών, ἑκοῦσι δέ· τοῖς Μηλιεῦσιν αὐτὸς ὁ Λίχας σύνεστιν οὐχ ἑκών· βούλεται γὰρ αὐτὸς αὐτῶν ἀποστὰς ἐλθεῖν πρὸς σέ.

V. 197. Schol.: τὸν Οἴτης ἄτομον ὃς λειμῶν'· τὸν ἀπόρθητον. συμβαλόντες γὰρ οἱ δυςμενεῖς δῃοῦσι τὰ χωρία. ἄμεινον δὲ, τὸν ἀφιερωμένον θεοῖς καὶ ἀγεώργητον, ὃν οὐδὲ βοτὰ καταβόσκεται· τὰ δὲ τοιαῦτα χωρία ὀργάδας ἐκάλουν. Verà posterior explicatio est. Cf. Eur. Hipp. 73 sqq.: σοὶ τόνδε πλεκτὸν στέφανον ἐξ ἀκηράτου λειμῶνος, ὦ δέσποινα, κοσμήσας φέρω, ἔνθ' οὔτε ποιμὴν ἀξιοῖ φέρβειν βοτὰ, οὐδ' ἦλθέ πω σίδηρος, ἀλλ' ἀκήρατον μέλισσα λειμῶν' ἠρινὸν διέρχεται, αἰδὼς δὲ ποταμίαισι κηπεύει δρόσοις. ad quem locum conferri Valcken. potest. De verbi ἔχειν usu monitum iam ad O. C. 54. est.

V. 198. ἀλλὰ] Vide Philoct. 1023 ed. meae cum nota nostra.

V. 199. Schol.: φωνήσατ', ὦ γυναῖκες· ἀντὶ τοῦ, ὀλολύξατε καὶ βοήσατε, χάριν ὁμολογοῦσαι τοῖς θεοῖς. De ἔσω adverbio, pro quo ponendum fuisse ἔνδον videatur, dictum ad Ant. 489 ed. meae est.

V. 200. αἵ τ' ἐκτὸς αὐλῆς] Res ipsa docet eadem de re debere αὐλὴν dictum esse, quae modo voc. στέγης significata sit, i. e. de domo. Conferatur Phil. 722: πατρίαν ἄγει πρὸς αὐλάν. et huius fab. 901.

V. 200 sq. ὡς ἄελπτον — καρπούμεθα] I. e. ὡς νῦν καρπούμεθα φήμης τῆςδε ὄμμα, ὃ ἀέλπτως ἐμοὶ ἀνέτειλεν. Recte Scholiasta: ἀνασχόν· ἀναφανέν, ἀνατεῖλαν, ἐκ μεταφορᾶς τοῦ ἡλίου. Comparat Deianira nuntium, qui modo perlatus ad eam erat, cum sole exoriente, ita ut φήμης ὄμμα eodem modo dictum sit, quo Ant. 879: οὐκ ἔτι μοι τόδε λαμπάδος (solis) ἱρὸν ὄμμα θέμις ὁρᾶν ταλαίνᾳ. De coniunctis ἄελπτον ἀνασχὸν cf. O. C. 1120: τέκν' εἰ φανέντ' ἄελπτα μηκύνω λόγον.

V. 202 sqq. Recte Scholiasta ad v. 213. adnotavit: τὸ με-

ὁ μελλόνυμφος, ἐν δὲ κοινὸς ἀρσένων
ἴτω κλαγγά, τὸν εὐφαρέτραν
Ἀπόλλωνα προστάταν·
ὁμοῦ δὲ παιᾶνα, παιᾶν'
ἀνάγετ', ὦ παρθένοι,

λιδάριον οὐκ ἔστι στάσιμον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ὀρχοῦνται.

V. 202 sq. ἀνολολύξεται δόμος — ὁ μελλόνυμφος] Sic Eur. El. 691: ὀλολύξεται κἄν δῶμα. Notum primum illud est, verbum ὀλολύζειν proprium esse feminarum, summa laetitia exsultantium. Raro de viris et in re tristi dicitur, ut Soph. El. 749 sqq. Cf. Blomf. ad Aesch. Spt. c. Th. gl. 254. Elmsl. ad Eur. Heracl. 782. Seidl. ad Eur. El. 686. et Kiessl. ad Theocr. XVII, 64. Deinde quum δόμος saepissime pro iis ponatur, qui sunt in domo, nihil apparet offensionis esse in coniunctis verbis δόμος ὁ μελλόνυμφος, i. e. domus, et quidem puellae, quae sunt in domo. Pro quo ne quis melius scripturum poetam fuisse putet, si pro subiecto totius loci nomen puellarum ipsarum posuisset, sciendum est primarium ac potissimum, quod et voluerit dicere poeta et aptissime dixerit, hoc esse, totam domum ululaturam esse, secundarium illud, qui laetos illos clamores sublaturi essent. Utrumque autem sexum, et muliebrem et virilem, quum hymnum in Apollinem canturum esse dicere vellet, non poterat melius dicere, quam dixit, quum praeposito nomine primario, δόμος, ea, quae ad explicandum id nomen pertinerent, postposuit hoc modo, ὁ μελλόνυμφος, ἐν δὲ κοινὸς ἀρσ. ἴτω κλαγγά. Et quum Deianira paulo ante v. 199 sq. ex iis, qui in domo erant, mulieres tantum dis agere gratias iussisset, recte Chorus ante omnia illarum cantu resonaturam esse domum dicit, sic ut tantum sese velle, ut una cum iis viri canant, addat. Denique vix opus est, ut moneam accusativum τὸν εὐφ. Ἀπόλλωνα aptum ex verbo ἀνολολύξεται esse. Cf. El. 749 sq.

Ibid. Schol.: ἐφεστίοις ἀλαλαῖς· ταῖς ἐπὶ τῶν θυσιῶν εὐχαῖς· ἀντὶ τοῦ ὁ πᾶς οἶκος Ἡρακλέους θυσίας καὶ εὐχὰς ποιείτω. Apparet simul ex hac interpretatione auctorem eius δόμος, quod restituimus, scriptum reperisse.

V. 204 sq. ἐν δὲ — κλαγγά] Schol.: τὸ κοινὸς Ἀττικόν ἐστιν, ὡς (Hom. Il. β, 742.) κλυτὸς Ἱππόδαμεια. Cf. Matth. §. 118. not. 1. De ἐν δέ ad El. 700 ed. meae dictum est.

V. 205 sq. τὸν εὐφ. — προστάταν] Quum bene pharetratum poeta Apollinem dicit, hoc in eo videtur praedicare, quod telis suis perniciem, quae imminere Herculi visa erat, feliciter dispulisset. Cf. O. R. 202 sqq. Tum Scholiasta: προστάταν· σωτῆρα. Vide quae ad El. 624. adnotavimus. Canitur ergo hymnus in Apollinem, quod, quum deus tutelaris esset, mala illa, quae Herculi imminebant, depulisse putabatur. Eadem de causa idem Ai. 702 sqq. a Choro celebrari videtur.

V. 207 sqq. ὁμοῦ δὲ κτλ.] Cohaerent haec cum antecedentibus ita: dum intus in domo summa cum exsultatione puellae acclamantibus pueris Apollinem celebrabunt, nos, o virgines, alta voce Dianam praedicemus. Eadem numina, Apollo et Diana, una invocantur, ut auxilio veniant, O. C. 1091 sqq. Chorus autem, quum dicit: παιᾶνα ἀνάγετ', ὦ παρθένοι, quam-

βοᾶτε τὰν ὁμόσπορον
210 Ἄρτεμιν Ὀρτυγίαν, ἐλαφαβόλον, ἀμφίπυρον,
γειτονάς τε νύμφας. 215
ἀείρομ', οὐδ' ἀπώσομαι
τὸν αὐλόν, ὦ τύραννε τᾶς ἐμᾶς φρενός.

vis alias quam ipsius Chori personas alloqui videatur, tamen semet ipsum tantum appellat. Eodem modo sese appellat Chorus infra v. 821. dicens: ἴδ', οἷον, ὦ παίδες, κτλ., ad quem locum vide quae recte Scholiasta adnotavit. Eadem ratione dicendi usus est Sophocles El. 1384: ἴδεθ', ὅπη κτλ.; ubi v. Scholiastam.

Ibidem. παιᾶνα — Ἄρτεμιν] Notum illud est, paeanem non minus Dianae quam Apollinis proprium fuisse; vide, quem Hermannus conferri iubet, Proclum Chrestom. p. 381. ed. Gaisf. Deinde monendum est accusativum τὰν ὁμ. Ἄρτεμιν non aptum esse e verbo βοᾶτε, sed ex locutione παιᾶνα ἀνάγετε, βοᾶτε, ita ut utrumque verbum ad nomen παιᾶνα referendum sit, paeanem extollite, clamate; quod multo gravius dictum, quam si pro βοᾶτε σὺν μεγάλῃ βοᾷ vel simile quid scriptum esset. De locutione παιᾶνα ἀνάγειν cf. Eur. Phoen. 1359: ἀνάγετε κωκυτόν, de accusativo ex illa locutione apto Herc. f. 687: παιᾶνα ὑμνοῦσι τὸν Λατοῦς γόνον. Denique in locutione παιᾶνα βοᾶν nemo haerebit, qui meminerit similium, qualia sunt ὅπα, ἰωάν, μέλη βοᾶν. Cf. Censuram meam Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 59 sq. Schol.: ἀνυμνεῖτε καὶ τιμᾶτε τὴν ἅμα τῷ Ἀπόλλωνι σπαρεῖσαν, τὴν ἐν Ὀρτυγίᾳ τιμωμένην.

V. 210. Ὀρτυγίαν] Ortygia dea, tanquam in insula Ortygia culta, appellatur etiam ab Ovidio Metam. I, 694. Cf. Dissen. Explic. Pind. Nem. I, 1. et O. Müller. Dori. T. I. p. 116. et p. 376 sqq. De altero epitheto ἐλαφηβόλον iuvat conferre O. C. 1092 sq.: πυκνοστίκτων ὀκαδὸν ὠκυπόδων ἐλάφων.

Ibid. Schol.: ἀμφίπυρον· παρ' ὅσον ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ δᾳδουχεῖ, ἡ αὐτὴ οὖσα τῇ Ἑκάτῃ. Cf. O. R. 201 sq. cum nota nostra.

V. 212. γειτονάς τε νύμφας] Schol.: νύμφας φησὶ τὰς Ὀρεστιάδας, παρ' ὅσον ἐν τοῖς ὄρεσι διατρίβει ἡ Ἄρτεμις. Sic Virg. Aen. I, 498: Qualis in Eurotae ripis aut per iuga Cynthi exercet Diana choros, quam mille secutae hinc atque hinc glomerantur Oreades. Ovid. Met. III, 178 sqq. Minime vero nymphae illae γείτονες dici ita existimandae sunt, ut sociae sint Dianae, in quo errore Brunckius videtur versatus esse, sed quod, quum comites essent Dianae, quae habitare, quod sacrum ei erat, litus vicinum putabatur, et ipsae vicinae Trachiniis erant. Cf. quae ad v. 628 ed. meae notata sunt.

V. 213. Schol.: ἀείρομ', οὐδ' ἀπώσομαι· μετεωρίζομαι ἐν τῷ χορεύειν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἄνω αἴρομαι.

V. 214. Schol.: τὸν αὐλόν, ὦ τύραννε· ὦ αὐλέ, τῆς ἐμῆς ψυχῆς τύραννε· ἐρεθίζει γὰρ ὁ αὐλὸς τὰς παρθένους πρὸς τὴν χορείαν· ἀντὶ τοῦ, ὦ κρατῶν τῆς ἐμῆς φρενός. ἐν δὲ τῷ ταῦτα λέγειν ὀρχοῦνται ὑπὸ χαρᾶς. Adscripsit Hermannus Aristotel. de rep. VIII, 6: ἔτι δ' οὐκ ἔστιν ὁ αὐλὸς ἠθικόν, ἀλλὰ μᾶλλον ὀργιαστικόν. et cap. 7: ὁ δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ Σωκράτης οὐ καλῶς τὴν Φρυγιστὶ μόνην καταλείπει μετὰ τῆς Δωριστί· καὶ ταῦτα ἀποδοκιμάσας τῶν ὀργάνων τὸν αὐλόν· ἔχει γὰρ τὴν αὐ-

ἰδού μ', ἀνταράσσει
εὐοῖ, εὐοῖ,
ὁ κισσὸς ἄρτι Βακχίαν ὑποστρέφων ἄμιλλαν.
ἰὼ ἰὼ Παιάν, Παιάν·
ἰδ', ἰδ', ὦ φίλα γυναικῶν,
τάδ' ἀντίπρῳρα δή σοι
βλέπειν πάρεστ' ἐναργῆ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

Ὁρῶ, φίλαι γυναῖκες, οὐδέ μ' ὄμματος
φρουρὰ παρῆλθε, τόνδε μὴ λεύσσειν στόλον·
χαίρειν δὲ τὸν κήρυκα προὐννέπω, χρόνῳ
πολλῷ φανέντα, χαρτὸν εἴ τι καὶ φέρεις, —

V. 215. *ἀνταράσσει* ex mea coniectura scripsi. Libri *ἀναταράσσει*.

V. 216. *εὐοῖ, εὐοῖ* cum Dindorfio scripsi. Libri *εὐοῖ μ'*.

V. 218. *Παιάν* duplicavi cum Dindorfio. Libri semel habent.

τὴν δύναμιν ἡ Φρυγιστὶ τῶν ἁρμονιῶν, ἥπερ αὐλὸς ἐν τοῖς ὀργάνοις· ἄμφω γὰρ ὀργιαστικὰ καὶ παθητικά. δηλοῖ δ' ἡ ποίησις. πᾶσα γὰρ βακχεία καὶ πᾶσα τοιαύτη κίνησις μάλιστα τῶν ὀργάνων ἐστὶν ἐν τοῖς αὐλοῖς. Adde O. Müller. ad Aesch. Eum. p. 91. De coniunctis accusativo et vocativo cf. v. 96 sqq.

V. 215 sqq. Schol.: *ἰδού μ' ἀναταράσσει εὐοῖ μ'· εἰς Βακχικὴν ἄμιλλαν, τουτέστι χορείαν, παρορμᾷ με ὁ κισσός. τὸ δὲ ὑποστρέφων ἀντὶ τοῦ, ἀπὸ λύπης εἰς ἡδονὴν μετάγων ἢ ὑποβάλλων.* Participium *ὑποστρέφων* nullo pacto sic, ut Scholiasta fecit, explicari potest, sed referendum ad conversionem sive motum corporis est, qui fit saltando. Nam uti tolli se sive sublimem ferri modo Chorus dixit (*ἀείρομαι*), ita recte circumagi se vel versari in orbem addere potuit. Contra illud recte vidit Scholiasta, duplicem accusativum *με* et *βακχ. ἄμιλλαν* ex uno verbo *ἀναταράσσει* aptum esse. Qua in re nemo haerebit, qui meminerit et *ταράσσειν τινά* dici ita, ut sit excitare aliquem, et *ταράσσειν πόλεμον* vel *στάσιν*, bellum vel seditionem excitare. Duos autem istiusmodi accusativos saepe ex uno verbo aptos esse, ita ut *ἀναταράσσειν τινὰ ἄμιλλαν* sit excitare aliquem ad certamen, res est notissima. Deinde *βακχεία ἄμιλλα* videtur esse certamen, quod in honorem Bacchi initur, saltatio Bacchica, non, ut Hermannus interpretatur, aemulatio Baccharum, i. e. sic ut Bacchas aemuler. In Bacchi autem honorem ut saltarent, incitabantur, quorum capita hedera coronata erant. Cf. Eur. Bacch. 204 sq.: *ἐρεῖ τις, ὡς τὸ γῆρας οὐκ αἰσχύνομαι, μέλλων χορεύειν κρᾶτα κισσώσας ἐμόν.* ibid. 323: *ἐγὼ μὲν οὖν καὶ Κάδμος, ὃν σὺ διαγελᾷς, κισσῷ τ' ἐρεψόμεσθα καὶ χορεύσομεν.* et v. 341: *ὃ μὴ πάθῃς σύ· δεῦρο σοῦ στέψω κάρα κισσῷ· μεθ' — ἡμῶν τῷ θεῷ τιμὴν δίδου.* Neque tamen coronata capita virginum hedera fuisse censenda sunt, sed, ut recte monitum ab Hermanno est, videntur sibi illae prae gaudio exsultantes hedera coronatae esse.

ΛΙΧΑΣ.

ἀλλ' εὖ μὲν ἥμεθ', εὖ δὲ προσφωνούμεθα,
γύναι, κατ' ἔργον κτῆσιν· ἄνδρα γὰρ καλῶς
πράσσοντ' ἀνάγκη χρηστὰ κερδαίνειν ἔπη.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν, πρῶθ' ἃ πρῶτα βούλομαι
δίδαξον, εἰ ζῶνθ' Ἡρακλῆ προσδέξομαι.

ΛΙΧΑΣ.

ἔγωγέ τοι σφ' ἔλειπον ἰσχύοντά τε
καὶ ζῶντα καὶ θάλλοντα κοὐ νόσῳ βαρύν.

V. 219. ἴδ', ἴδ', ὦ φίλα γυναικῶν cum Dindorfio scripsi. Libri ἴδε, ἴδ', ὦ φίλα γύναι.

V. 223. φρουρᾶν ex Musgravii coniectura scripsi. Libri φρουρά. Vide Emendat. p. 21 sq.

V. 230. Ἡρακλῆ cum Dindorfio scripsi. Vulgo Ἡρακλέα.

V. 220 sq. Schol.: ἀντιπρῳρα· ἀντιπρόσωπα, ὑπ' ὄψιν ὁρώμενα· ὑποδεικνύουσι δὲ τὸν Αἶαντα ἐρχόμενον.

V. 222 sq. οὐδέ μ' — στόλον] Ut ad ὁρῶ intelligendus accusativus est τόνδε στόλον, ita nominativum ὅδε στόλος intelligas necesse est ad verbum παρῆλθε, ita ut sensus horum verborum hic sit: neque oculi mei custodiam praeteriit hoc agmen, ut id non cernerem. Ὄμματος φρουρά, oculi custodia, poetice dictum est pro ὄμμα φρουροῦν. Hoc ipsum autem ὄμμα φρουρεῖ, oculus custodit, i. e. oculus attentus est, positum etiam Philoct. 151. est. Denique ne quis in duplici accusativo, ἐμὲ et φρουράν, ex uno verbo παρῆλθε apto, haereat, satis est admonuisse de istiusmodi locutionibus, quales sunt: ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων et μέθες με χεῖρα.

V. 224 sq. χαίρειν — φέρεις] Debere Deianiram his verbis allocutam esse ipsum praeconem statui, vel ex responsione Lichae satis superque apparet. Accusativo autem quod maluit uti τὸν κήρυκα quam vocativo, in ea re nihil offensionis esse apparet ex iis, quae ad Aiac. 73. adnotavimus.

V. 227. κατ' ἔργον κτῆσιν] Referenda haec verba ad εὖ προσφ. sunt et ita explicanda: κατὰ τὸ ἔργον, ὃ κεκτήμεθα, pro re, quam possidemus. Quam autem se possidere rem dicat, explicat ipse, addens: ἄνδρα γὰρ καλῶς πράσσοντ' — ἔπη. Ex quibus verbis apparet salutem nomine ἔργον significari, sive res secundas, quibus utebatur. Istam autem salutem, sive res secundas, quibus se uti ait, ἔργον dixit, ut opponeret eas benevolo alloquio, quo exceptus a Deianira erat, eodem modo, quo alibi ἔργα, res, λόγοις, verbis, opponuntur. Ceterum nemo non intelliget facere praeconem, quod saepe facere istiusmodi homines videmus, ut Herculis causam suam faciat, et, quae illi propria erant, quasi communia sibi cum illo fingat esse.

V. 231 sq. ἰσχύοντά τε — βαρύν] Gratum quid facturus

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

πού γῆς; πατρῴας, εἴτε βαρβάρου; λέγε.

ΛΙΧΑΣ.

ἀκτή τις ἔστ' Εὐβοίς, ἔνθ' ὁρίζεται
βωμοὺς τέλη τ' ἔγκαρπα Κηναίῳ Διί.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

εὐκταῖα φαίνων, ἢ 'πὸ μαντείας τινός;

ΛΙΧΑΣ.

εὐκταῖ', ὅθ' ὗρει τῶνδ' ἀνάστατον δόρει
χώραν γυναικῶν, ὧν ὁρᾷς ἐν ὄμμασιν.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

αὗται δέ, πρὸς θεῶν, τοῦ ποτ' εἰσὶ καὶ τίνες;
οἰκτραὶ γάρ, εἰ μὴ ξυμφοραὶ κλέπτουσί με.

V. 235. Brunckius ex Ald. Par. 1. Harl. τελεῖ τ'.

V. 237. δόρει ex mea coniectura scripsi. Libri δορί. Vide quae ad Oed. Col. 619. in nota critica exposui.

Deianirae quam plurimis verbis salvum esse Herculem affirmat. Quod quum faciat παθητικῶς, nihil fere attinet, quo ordine singula proponantur. Itaque minime haerendum in eo est, quod ζῶντα non primo loco positum est.

V. 233. Schol.: πατρῴας· ἀντὶ τοῦ Ἑλλάδος· Ἀργεῖος γὰρ ὁ Ἡρακλῆς. Natus tamen Thebis putabatur. Cf. de fab. Herc. c. I. §. 2. De omisso ante πατρῴας εἴτε cf. Matth. §. 517 extr.

V. 235. βωμοὺς — Διί] Eustathius p. 789, 17. (702, 50.) comparat πάγκαρπα θύματα in El. v. 634. ad mentem Scholiastae, qui ita scribit: τέλη, θυσίας, ἔγκαρπα δὲ, θυμιάματα τὰ ἀπὸ ἀνθῶν ἢ καρπῶν. Mira vero Iovi sacra ab Hercule, urbe capta. Valckenarius recte vidit de luco sermonem esse Iovi consecrato, quum poeta de eadem re v. 753. scribat: ἔνθα πατρῴῳ Διὶ βωμοὺς ὁρίζει τεμενίαν τε φυλλάδα. Illo quoque in loco pravae interpretationes adlatae sunt. Schol.: τὸν ἀπὸ τῶν τεμενῶν στέφανον, ἢ τέμενος πολύφυλλον. Hoc postremum verum. Dubitanter Musgravius τέλη intelligi posse προσόδους dicit, Harpocrationem adferens in v. ἀπὸ μισθωμάτων. Atqui hanc veram interpretationem esse certissimum est. Ita Harpocratio: Δίδυμός φησιν ὁ γραμματικὸς, ἀντὶ τοῦ ἐκ τῶν τεμενικῶν προσόδων. ἑκάστῳ γὰρ θεῷ πλέθρα γῆς ἀπένεμον, ἐξ ὧν μισθουμένων αἱ εἰς τὰς θυσίας ἐγίνοντο δαπάναι. οὐ γὰρ κατ' εὐσέβειαν ἔθνος τὰ ἱερεῖα, ἀλλὰ μισθούμενοι. Ut erraverit Didymus in explicandis verbis ἀπὸ μισθωμάτων, tamen res, quam refert, vera est. Praeclare illustrant Sophoclis utrumque locum tabulae Heracleenses, ex quibus et ὁρίζειν atque ὁρισταὶ propria esse verba de finibus constituendis regundisque, et mercedem locati agri certa copia frugum pendi solitam intelligitur. HERM.

V. 235. Schol.: Κηναίῳ Διί· Κήναιον, Εὐβοίας ἀκρωτήριον, ἀπὸ Κηναίου τοῦ Ἐλεφόρου.

V. 236. Schol.: εὐκταῖα φαίνων, ἢ 'πὸ μαντείας· πότερον αὐτὸς εὐξάμενος, καὶ ὑποσχόμενος ἐπὶ τῇ νίκῃ τοῦτο ποιήσειν, ἢ ἀπὸ μαντείας, θεοῦ τινος κελεύσαντος; De vocabulo εὐκταῖος egit Blomf. gloss. ad

ΛΙΧΑΣ.

ταύτας ἐκεῖνος Εὐρύτου πέρσας πόλιν
ἐξείλεθ' αὐτῷ κτῆμα καὶ θεοῖς κριτόν.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ἦ κἀπὶ ταύτῃ τῇ πόλει τὸν ἄσκοπον
χρόνον βεβὼς ἦν ἡμερῶν ἀνήριθμον;

ΛΙΧΑΣ.

οὔκ. ἀλλὰ τὸν μὲν πλεῖστον ἐν Λυδοῖς χρόνον
κατείχεθ', ὡς φησ' αὐτός, οὐκ ἐλεύθερος,
ἀλλ' ἐμποληθείς. τοῦ λόγου δ' οὐ χρὴ φθόνον,
γύναι, προσεῖναι, Ζεὺς ὅτου πράκτωρ φανῇ.
[κεῖνος δὲ πραθεὶς Ὀμφάλῃ τῇ βαρβάρῳ
ἐνιαυτὸν ἐξέπλησεν, ὡς αὐτὸς λέγει.]

V. 249 sq. Duo hi versus cur scripti a Sophocle credi nequeant, in Emendat. p. 186 sq. planum feci.

Spt. c. Th. 720. Agam. 1358. De verbo *φαίνειν*, in lucem proferre, rata facere significante, conferri Hermannus O. C. 721. iussit.

V. 238. *ὁρᾷς ἐν ὄμμασιν*] Vide quae ad Phil. 60. adnotavimus.

V. 240. *οἰκτραὶ—κλέπτουσί με*] Recte Schaeferus: dignae enim sunt miseratione, si de calamitatibus earum recte iudico. Cf. 298 sqq.

V. 241. Schol.: *ταύτας ἐκεῖνος· ἵνα τὰς μὲν αὐτὸς ἔχῃ, τὰς δ' ἀνιερώσῃ τοῖς θεοῖς.* Immo sibi delegit, inquit Neuius, quas dis consecraret. Cf. Valcken. ad Eur. Phoen. 210 extr.

V. 243. Schol.: *ἦ κἀπὶ ταύτῃ τῇ πόλει· ἆρ' οὖν τὸν πολὺν τοῦτον καὶ ἀνάριθμον χρόνον τῶν ἡμερῶν ἐν τῇ Οἰχαλίᾳ διέτριψεν; ἄσκοπον δὲ πολύν, ὃν οὐκ ἄν τις ἐπιλογίσαιτο καὶ καταμάθοι διὰ τὸν χρόνον.* De vocabulo *ἄσκοπος* ad El. 848., de *ἀνάριθμος* ad O. R. 176. egimus.

V. 245 sqq. Haec nunc deinceps argumentum fabulae in difficultates et facinus deducunt. In comoediis epitasin vocant. Fit enim res iam varia, periculosa et progressione sua difficilior atque perturbatior. In hac omnis est fabularum laus propter casuum et fortunae explicationes. Sed Lichas ad haec viam sternit mendaciis suis, quibus conatur celare amores Herculis. Quibus proditis, quo maxime ille profuturum se hero suo speraverat, eo gravissime nocet. Augetur enim suspicio Deianirae et animus sollicitatur, adque illud consilium capessendum deducitur, quod ipsi et marito funestum esset futurum. CAMER.

V. 246. *ὡς φησ' αὐτός*] Referenda haec verba ad sequentia, *οὐκ ἐλ.*, *ἀλλ' ἐμποληθείς*, addita ab Licha eo consilio, ne ut invidiosum facinus, cuiusmodi occultari solet ab hominibus, servitutem illam Hercules reticeri velle videretur. Negat autem invidiosam servitutem esse posse, quod non ultro suscepta ab Hercule, sed imposita ab Iove sit. De re vide quae in fab. Herculis cap. V. §. 1. exposui.

V. 247. Schol.: *ἐμποληθείς· πραθείς.* Sic Ant. 1036. Phil. 579.

V. 247 sq. Schol.: *τοῦ λό-*

χοὔτως ἐδήχθη τοῦτο τοὔνειδος λαβὼν,
ὥςθ᾽ ὅρκον αὑτῷ προςβαλὼν διώμοσεν,
ἦ μὴν τὸν ἀγχιστῆρα τοῦδε τοῦ πάθους
ξὺν παιδὶ καὶ γυναικὶ δουλώσειν ἔτι.
κοὐχ ἡλίωσε τοὔπος. ἀλλ᾽ ὅθ᾽ ἁγνὸς ἦν,
στρατὸν λαβὼν ἐπακτὸν ἔρχεται πόλιν
τὴν Εὐρυτείαν. τόνδε γὰρ μεταίτιον
μόνον βροτῶν ἔφασκε τοῦδ᾽ εἶναι πάθους·
ὃς αὐτὸν ἐλθόντ᾽ ἐς δόμους ἐφέστιον,
ξένον παλαιὸν ὄντα, πολλὰ μὲν λόγοις
ἐπεῤῥόθησε, πολλὰ δ᾽ ἀτηρᾷ φρενί,
λέγων, χεροῖν μὲν ὡς ἄφυκτ᾽ ἔχων βέλη
τῶν ὧν τέκνων λείποιτο πρὸς τόξου κρίσιν,

V. 254. Brunckius *ξὺν παισί*, Hermannus *ξὺν παιδὶ σὺν γυναικί*, comparans usitatam formulam *ξὺν δορὶ ξὺν ἀσπίδι*.

V. 264. *ὡςεὶ δὲ δοῦλος ἀνδρὸς ἀντ᾽ ἐλ.* ipse scripsi. Libri *φωνεῖ δὲ, δοῦλος ἀνδρὸς ὡς ἐλ.*, quod cur ferri nequeat, pluri-

γου — φθόνου· μέμψιν. οὐ χρή, φησί, μέμφεσθαι οἷς ἂν πράξῃ ὁ Ζεύς. ἰδίῳ γὰρ λογισμῷ πάντα πράττει, ὡς θέλει. ἢ οὕτως· οὐ χρὴ παραιτεῖσθαι λέγειν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς γιγνόμενα, κἂν ᾖ χαλεπά. Posteriorem interpretationem probat Hermannus, sensum hunc esse monens: narratio rei, cuius Iuppiter auctor inveniatur, carere debet invidia. De coniunctivo vide Matth. §. 527. not. 2. Rost. §. 123. adnot. 1.

V. 253. Schol.: *τὸν ἀγχιστῆρα· τὸν αἴτιον, καὶ σχεδὸν αὐτὸν ποιήσαντα, τοῦ πάθους· λέγει δὲ τὸν Εὔρυτον.* Itaque Latine est affinis, proximus culpae, quemadmodum interpretati sunt hoc vocabulum P. Burmann. ad Phaedr. I, 10, 5. et Valcken. Animadv. ad Ammon. p. 4. Seidlerus active dictum voluit, qui admovit hoc malum.

V. 254. *ξὺν παιδὶ*] I. e. cum liberis. Recte Hermannus: sic, inquit, locutos puto Graecos, ubi vel non constaret, vel non quaereretur, haberetne quis liberos, aut pluresne haberet. Quod idem nos facimus, mit Weib und Kind dicentes. — Ceterum *ἔτι* non abundare, ut putat Scholiasta, sed aliquando significare, praeeunte Dorvillio ad Charit. p. 98. (259 ed. Lips.) monuit Brunckius. Ita nos quoque minantes noch usurpamus.

V. 255. Schol.: *ἡλίωσε· ἐματαίωσεν, μάταιον εἶπεν τὸ ἔπος.* Apte comparaveris Homericam locutionem (Il. π, 737.), *οὐδ᾽ ἁλίωσε βέλος.*

Ibid. Schol.: *ἀλλ᾽ ὅθ᾽ ἁγνὸς ἦν· ὅτε ἡγνίσθη ἀπὸ τοῦ φόνου, ὅ ἐστιν, ὅτε ἐπλήρωσε τὴν ὑπὲρ τοῦ φόνου δουλείαν.* De vera causa expeditionis adversus Oechaliam susceptae dixi in fab. Herc. cap. V. §. 2.

V. 256. Schol.: *ἐπακτόν· συμμαχικόν, οὐκ ἴδιον.* Arcades, Malienses et Locros Epicnemidios eius fuisse socios Apollod. II, 7, 7. narrat, solos Arcades Diodor. Sic. IV, 37. commemorat.

V. 257. *τόνδε*] I. e. *τὸν Εὔρυτον*, cuius nomen latet in prae-

Digitized by Google

ὡςεὶ δὲ δοῦλος ἀνδρὸς ἀντ' ἐλευθέρου
ῥαίοιτο· δείπνοις δ' ἡνίκ' ἦν ᾠνωμένος,
ἔῤῥιψεν ἐκτὸς αὐτόν. ὧν ἔχων χόλον,
ὡς ἵκετ' αὖθις Ἴφιτος Τιρυνθίαν
πρὸς Κλιτὺν ἵππους νομάδας ἐξιχνοσκοπῶν,
τότ' ἄλλοσ' αὐτὸν ὄμμα, θητέρα δὲ νοῦν
ἔχοντ', ἀπ' ἄκρας ἦκε πυργώδους πλακός.
ἔργου δ' ἕκατι τοῦδε μηνίσας ἄναξ,
ὁ τῶν ἁπάντων Ζεὺς πατὴρ Ὀλύμπιος,
πρατόν νιν ἐξέπεμψεν, οὐδ' ἠνέσχετο,
ὀθούνεκ' αὐτὸν μοῦνον ἀνθρώπων δόλῳ
ἔκτεινεν. εἰ γὰρ ἐμφανῶς ἠμύνατο,
Ζεύς τἂν συνέγνω ξὺν δίκῃ χειρουμένῳ.

mis demonstravi in Emendat. p. 22—26.

V. 265. ᾠνωμένος cum Dindorfio scripsi. Libri οἰνω-
μένος.

gresso adiectivo τὴν Εὐρυτείαν. Cf. Matth. §. 435. Deinde monendum est μεταίτιον dici eum, qui consors sit culpae, sive qui cum aliis in culpa sit, ut apud Aesch. Eum. 199: αὐτὸς σὺ τούτων οὐ μεταίτιος πέλει, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ἔπραξας, ὡς παναίτιος, et eum, qui non extra culpam sit, sive qui auctor facinoris sit. Quo posteriore significatu et hic positum esse μεταίτιον et v. 1233. ex addito nomine μόνον luce clarius apparet. Eodem sensu idem positum est v. 447.

V. 259. αὐτὸν ἐλθόντ'] Quo tempore et qua causa ductus Hercules ad Eurytum venisse putandus sit, in fab. Herc. cap. IV. §. 1. exposui.

V. 260. ξένον παλαιὸν ὄντα] Vide quae in fab. Herc. cap. IV. §. 1. dixi.

V. 260 sq. πολλὰ μὲν — ἀτηρᾷ φρενί] Recte Hermannus: Insolentius, inquit, quum ἔργοις dicendum esset, ἀτηρᾷ φρενὶ posuit, mala mente meditatum facinus intelligens, quod ebrium factum Herculem domo eiecerit. — De contumeliis et iniuriis, quibus lacessitus Hercules ab Eurytosit, in fab. Herc. cap. IV. §. 1. expositum est.

V. 263. τῶν ὧν — κρίσιν] De genitivo, ex verbo λείπεσθαι apto, vide Matth. §. 357. 358. Rost. §. 108. II. c. De liberis Euryti vide quae in fab. Herc. cap. IV. §. 2 extr. disputata sunt. Denique de significatu voc. κρίσις ad El. 671 ed. meae monitum est.

V. 264 sq. ὡςεὶ δὲ — ῥαίοιτο] I. e. non ut liberum hominem, sed ut servum pessum ire, scilicet ab Eurystheo. Cf. Aiac. 1020: τέλος δ' ἀπωστὸς γῆς ἀποῤῥιφθήσομαι, δοῦλος λόγοισιν ἀντ' ἐλευθέρου φανείς. Philoct. 995: οἶμοι τάλας, ἡμᾶς μὲν ὡς δούλους σαφῶς πατὴρ ἄῤ' ἐξέφυσεν, οὐδ' ἐλευθέρους.

V. 266 sq. Schol.: ὧν ἔχων χόλον· ὑπὲρ δὴ τούτων ὀργιζόμενος Ἡρακλῆς ἐφόνευσε τὸν Ἴφιτον, εἰς τὸ τῆς Τιρυνθίας ὄρος παραγεγονότα διὰ τὴν τῶν ἵππων ἀναζήτησιν. Vide fab. Herc. cap. IV. §. 2.

V. 269 sq. Schol.: τότ' ἄλ-

Digitized by Google

ὕβριν γὰρ οὐ στέργουσιν οὐδὲ δαίμονες. 280
κεῖνοι δ' ὑπερχλίοντες ἐκ γλώσσης κακῆς,
αὐτοὶ μὲν Ἅιδου πάντες εἴσ' οἰκήτορες,
πόλις δὲ δούλη· τάςδε δ' ἅςπερ εἰςορᾷς,
ἐξ ὀλβίων ἄζηλον εὑροῦσαι βίον
χωροῦσι πρὸς σέ. ταῦτα γὰρ πόσις τε σὸς 285
ἐφεῖτ', ἐγὼ δὲ, πιστὸς ὢν κείνῳ, τελῶ.
αὐτὸν δ' ἐκεῖνον, εἴτ' ἂν ἀγνὰ θύματα
ῥέξῃ πατρῴῳ Ζηνὶ τῆς ἁλώσεως,

V. 278. ὑπερχλίοντες e lemmate scholii recepi. Libri ὑπερχλιδῶντες. Magis autem poeticum χλίειν quam χλιδᾶν. Cf. Blomf. gloss. ad Aesch. Choeph. 131.

V. 282. Brunckius πόσις γ' ὁ σός.

λοσ' αὐτὸν ὅμμα· ἀλλαχόσε τὸν νοῦν ἔχοντα καὶ οὐδὲν δεινὸν πείσεσθαι προσδοκῶντα ἀπὸ τοῦ ὅρους ἐδίσκευσεν. — πυργώδους πλακός· ὑψηλοῦ ὄρους.

V. 277. ὕβριν] Intelligenda iniuria est, qualis Euryti fuit.

V. 278. Schol.: κεῖνοι δ' ὑπερχλίοντες· οἱ παῖδες τοῦ Εὐρύτου ὑπερηφάνως λοιδορησάμενοι τῷ Ἡρακλεῖ ἀνῃρέθησαν, ὑπερεντρυφήσαντες τῇ καθ' Ἡρακλέους λοιδορίᾳ. Non filii tantum, sed una cum illis eorum pater, Eurytus, intelligendus est. Sensus hic est: illi vero orationis insolentia et sibi interitum pararunt et civitas ut in servitutem veniret perfecerunt. De ἐκ praepositionis usu ad Phil. 60. et 91. dictum est; de locutione Ἅιδου οἰκήτορα εἶναι cf. Ai. 517.

V. 280. τάςδε δ'] De attractione vide Matth. §. 474. Rost. §. 99, 9. not. 7.

V. 281. Schol.: ἄζηλον· κακοδαίμονα, ὃν οὐκ ἄν τις ζηλώσειεν. Ὅμηρος (Od. ϱ, 219.)· ἀμέγαρτε συβῶτα. De ἐκ praepositione apte confert Neuius v. 619. 1075. Ai. 277.; de εὑρεῖν vide ad v. 25.

V. 283. Schol.: ἐφεῖτο· ἐνετείλατο. De τὲ — δὲ particulis ad v. 140 ed. meae dictum est.

V. 284. ἀγνὰ θύματα] Non cogitandum cum Scholiasta de hostiis καθαρσίοις. Etenim ante expeditionem susceptam Hercules a caede Iphiti purus erat; vide v. 258. Intelligenda igitur sacrificia perfecta, quibus nihil ad puritatem deerat, sive in victimis, sive in igne, sive in ritibus. Aesch. Pers. 613: βοὸς τ' ἀφ' ἁγνῆς λευκὸν εὔποτον γάλα. Alia sunt Platonis ἁγνὰ θύματα p. 875. C. Idem p. 96. B: ἱερεῦσί τε καὶ ἱερείαις ἐγχειριζέτω τὰ θύματα, οἷς ἁγνεία τούτων ἐπιμελής. MUSG. Vide etiam v. 239 sq.

V. 285. πατρῴῳ Ζηνὶ] Πατρῷον Iovem non esse cultum ab Atheniensibus monet Pors. ad Eur. Med. 1314. Fuit enim illis Apollo πατρῷος, regii generis auctor. Cf. interpp. ad Aristoph. Av. 1534. Nunc Iuppiter non ita Herculi πατρῷος est ut eius genti. NEU. Cf. Winckelmann. ad Plat. Euth. Excurs. p. 159 sqq. Tum τῆς ἁλ. genitivus pretii est. Vide Matth. §. 364. Rost. §. 109, 4. d. ed. VI.

V. 286. νιν] Eodem modo, quo hic νιν praegresso ἐκεῖνον additum, dictum O. R. 248. Alia

Digitized by Google

φρόνει νιν ὡς ἥξοντα. τοῦτο γὰρ λόγου
πολλοῦ καλῶς λεχθέντος ἥδιστον κλύειν.

CHORUS.

ἄνασσα, νῦν σοι τέρψις ἐμφανὴς κυρεῖ,
τῶν μὲν παρόντων, τὰ δὲ πεπυσμένη λόγῳ.

DEIANEIRA.

πῶς δ' οὐκ ἐγὼ χαίροιμ' ἂν ἀνδρὸς εὐτυχῆ
κλύουσα πρᾶξιν τήνδε πανδίκῳ φρενί;
πολλή 'στ' ἀνάγκη τῇδε τοῦτο συντρέχειν.

V. 289. τὰ δὲ ex Scaligeri coniectura cum Hermanno scripsi. Libri τῶν δέ.

V. 292. Mihi quidem valde inutilis hic versus videtur, ut nesciam, an ab histrione additus sit.

exempla collegit Matth. §. 472, 1. a.

V. 286 sq. λόγου — κλύειν] Vix opus est, ut moneamus λόγου πολλοῦ καλῶς λεχθέντος dici pro πολλῶν λεχθέντων καλῶν. HERM.

V. 288. νῦν σοι — κυρεῖ] De verbi κυρεῖν usu ad O. C. 1284 sq. monuimus. Similiter πέφυκέ τινι huius fab. v. 440. dictum.

V. 289. τῶν μὲν παρόντων] Praeconem intellige et quas adduxerat captivas, documentum rei prospere gestae.

V. 290 sq. χαίροιμ' ἄν — πανδίκῳ φρενί] Manifestum est φρενὶ eodem sensu cum verbo χαίρειν coniunctum hic esse, quo Ai. 525 sq. οἶκτον ἔχειν φρενί dictum est, ut alia afferre desistam. Illi autem substantivo φρενὶ apte poeta adiectivum πάνδικος maluit hic apponere, quam, quod quis exspectaverit, adverbium ponere πανδίκως, de cuius usu ad O. C. 1301. diximus. Similiter Ai. 230. παρακλήκτῳ χερί compositum est. Licet igitur πανδίκῳ φρενὶ interpretari: toto animo. Neque enim Scholiastae assentiendum puto, explicanti haec verba ita: μετὰ πάσης δικαιοσύνης. — De nomine πρᾶξις ad v. 148 sq. monuimus.

V. 292. πολλή — συντρέχειν] Minime inutilis est hic versus, licet nihil nisi iam dicta repetat. Egregie enim hoc convenit animo haesitanti, quumque velit gaudere, si possit, tamen quasi vi quadam retineri se, quominus gaudeat, sentienti. Dicit autem: non potest fieri, ut non huc ista conveniant, i. e. ut quae vidi et audivi, non conspirent ad id, ut gaudere debeam. HERM.

V. 293 sqq. Egregie poeta Deianiram, quasi praesagientem iamiam futuram calamitatem, quum debere plena esse summae laetitiae videretur, magna quadam affici sollicitudine facit, quum, quae modo liberae florentesque virgines fuerunt, in servitutem abductas captivasque intuens, quam cito res secundae mutari in adversas soleant, recordatur. Itaque quam sortem virginibus illis obtigisse videt, ne quando suis ipsius liberis accidat, Iovem anxia deprecatur. — Ac duo quidem hac ratione poeta consecutus est, primum ut impendentis mali metus quidam in spectatorum animis excitaretur, deinde ut quam generoso ac misericordi animo Deianira esset, appareret.

Digitized by Google

ὅμως δ' ἔνεστι τοῖσιν εὖ σκοπουμένοις
ταρβεῖν τὸν εὖ πράσσοντα, μὴ σφαλῇ ποτε.
ἐμοὶ γὰρ οἶκτος δεινὸς εἰσέβη, φίλαι,
ταύτας ὁρώσῃ δυσπότμους ἐπὶ ξένης
χώρας ἀοίκους ἀπάτοράς τ' ἀλωμένας,
αἳ πρὶν μὲν ἦσαν ἐξ ἐλευθέρων ἴσως
ἀνδρῶν, τὰ νῦν δὲ δοῦλον ἴσχουσιν βίον.
ὦ Ζεῦ Τροπαῖε, μή ποτ' εἰσίδοιμί σε
πρὸς τοὐμὸν οὕτω σπέρμα χωρήσαντά ποι,
μηδ', εἴ τι δράσεις, τῆσδέ γε ζώσης ἔτι.
οὕτως ἐγὼ δέδοικα τάρδ' ὁρωμένη.
ὦ δυστάλαινα, τίς ποτ' εἶ νεανίδων; —

V. 305. τεκνοῦσα primus Brunckius restituit. Libri τεκνοῦσα, quam scripturam tuetur Bernhardy ad Dionys. Perieg. 1122. Cf. Matth. ad Eur. Phoen. 1019. Buttm. §. 62, 2. Matth. §. 121.

V. 293 sq. ὅμως δ' — ποτε] Nihilominus est, quod ii, qui rem recte considerant, metuant, ne, qui rebus secundis utatur, mox de fortuna sua deiiciatur. De σκοπεῖσθαι medio cf. O. R. 964. Ita statim post v. 303. ὁρωμένη dictum. De attractione ταρβεῖν τὸν εὖ πρ., μὴ κτλ. ad v. 97 sq. iam monitum est. Scholiasta: γνωμολογεῖ ὁρῶσα τὰς αἰχμαλώτους. Καὶ τοῦτο τοῦ ποὸς ἐστιν ἀνδρὸς ἔμφρονος· ὅταν καλῶς πράσσῃ τις, ἐλπίζειν κακά. Quo in versu notanda est locutio ἐλπίζειν κακά. Eodem modo dictum supra v. 110 sq.: κακὰν — ἐλπίζουσαν αἶσαν. v. 724: τὴν ἐλπίδα κτλ. v. 951: τάδε δὲ μένομεν ἐπ' ἐλπίσιν. et Ai. 799.

V. 295. ἐμοὶ γὰρ οἶκτος κτλ.] Recte Hermannus contra eos, qui pro οἶκτος ponendum fuisse ὄκνος vel similis significationis substantivum putarunt, nexum hunc esse monuit: qua enim, has intuens, sortis earum miseratione tacta sum, ea utinam ne meis olim ab aliquo contingat. De dativo ἐμοὶ vide ad Phil. 1091 sq. ed. meae.

V. 297. ἀοίκους — ἀλωμένας] Cf. O. R. 1506: μή σφε περιίδῃς πτωχὰς ἀνάνδρους ἐγγενεῖς ἀλωμένας.

V. 299. δοῦλον — βίον] Sic supra v. 53: γνώμαισι δούλαις.

V. 300. Schol.: ὦ Ζεῦ Τροπαῖε· ἀποτρεπτικέ, ἀλεξίκακε. ἱκετεύει δὲ μὴ παθεῖν παραπλήσια ταῖς αἰχμαλωτίσι τὰ τέκνα αὐτῆς. Alio sensu Iuppiter τροπαῖος dicitur Ant. 143., nisi praestat eodem sensu hic positum τροπαῖος statuere.

V. 301. πρὸς τοὐμὸν — ποι] Hermannus, recte se habet, inquit, vulgatum ποι, ita ut sensus sit, πρὸς τοὐμοῦ σπέρματός τινα. Apte Schaeferus: ποί, quoquam. Optat Deianira, ut Iuppiter nulli non suorum parcat.

V. 302. Schol.: τῆσδέ γε ζώσης· δεικτικῶς, ἀντὶ τοῦ, ἐμοῦ. (vide ad Ai. 78 ed. meae.) ὁ δὲ νοῦς· εἰ καὶ μέλλεις τι δρᾶν κατὰ τῶν ἐμῶν παίδων, τοῦτο ἐμοῦ ζώσης ἀναβαλοῦ. Schaeferus intelligi ὁράσῃς

Digitized by Google

ἄνανδρος, ἢ τεκνοῦσσα; πρὸς μὲν γὰρ φύσιν
πάντων ἄπειρος τῶνδε, γενναία δέ τις. —
Λίχα, τίνος ποτ' ἐστὶν ἡ ξένη βροτῶν; —
τίς ἢ τεκοῦσα; τίς δ' ὁ φιτύσας πατήρ; —
ἔξειπ· ἐπεί νιν τῶνδε πλεῖστον ὤκτισα
βλέπουσ', ὅσῳπερ καὶ φρονεῖν οἶδεν μόνη.

ΛΙΧΑΣ.

τί δ' οἶδ' ἐγώ; τί δ' ἄν με καὶ κρίνοις; ἴσως
γέννημα τῶν ἐκεῖθεν οὐκ ἐν ὑστάτοις.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

μὴ τῶν τυράννων; Εὐρύτου σπορά τις ἦν;

not. 2.

V. 313. Brunckius quum in duobus codd. scriptum reperisset *μή του*, edidit: *μὴ τοῦ τυραννεύοντος Εὐρύτου σπορά;*

ex *δράσεις* iubet, coll. Pors. ad Eur. Or. 1035. Non video, cur non id ipsum intelligendum sit, quod praecessit, *χωρήσαντά σε πρὸς τοὐμ. σπ. εἰςίδοιμι.*

V. 304. *ὦ δυςτάλαινα — νεανίδων*] Elmsleius ad Eur. Heracl. 567. iungenda verba esse *ὦ δυςτ. νεανίδων* putat. Ceterum Iole potissimum, quam adloquitur, propterea Deianirae oculos animumque in se convertit, quod praeter eximiam pulchritudinem dignitatemque gravissime amissam libertatem perpetuis, quas effudit, lacrimis lugere videbatur, dum ceterae nulla affectae tristitia ac stupidae udstabant. Cf. 322 sqq. ed. meae. Hinc sola Iole v. 310. *φρονεῖν εἰδέναι* visa Deianirae est.

V. 305. Schol.: *τεκνοῦσα· τέκνα ἔχουσα, ὅπερ Καλλίμαχος φησὶ παιδοῦσσα* (fr. 431.).

V. 305 sq. Schol.: *πρὸς μὲν γὰρ φύσιν· ὅσον μὲν γὰρ ἔστιν ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ φύσεως τοῦ σώματος στοχάζεσθαι, ἄπειρος εἰ τῶν ἐκ τοῦ γάμου προσγινομένων· ἔοικας δ' ὅμως τις εἶναι εὐγενής.* Nomen *φύσις* sensu hic positum, quo non raro dici ad El. 673. docuimus. Itaque nobis *πρὸς φύσιν* reddere liceat: dem Aeuſseren nach. Tum *πάντων τῶνδε* referendum ad eas notiones, quae latent in uno vocabulo *τεκνοῦσσα*, id est ad coniugium et puerperium. De *τίς* pronomine ad Ai. 8. monitum est.

V. 308. *ὁ φιτύσας πατήρ*] Vide quae ad El. 334 sq. adnotata sunt.

V. 310. *ὅσῳπερ κτλ.*] Supple *πλεῖστον* ex antecedentibus, coll. O. C. 740 ed. meae. Ceterum vide quae ad v. 304. diximus.

V. 311. *τί δ' οἶδ' ἐγώ;*] Eodem prorsus modo nos dicimus: was weiſs ich's? In sequentibus de *καί* particula ad Ant. 766. diximus.

V. 312. Schol.: *γέννημα — ὑστάτοις· οὐκ ἐν ταῖς ἀπεῤῥιμμέναις καὶ εὐτελέσι τεταγμένη, ἀλλὰ δῆλον ὅτι προοῦσα ἐν εὐγενείᾳ.* De *ἐκεῖθεν* confer quae adlata sunt exempla similia ad Ant. 519 ed. meae.

V. 313. *μὴ τῶν τυράννων*] De *μή* interrogativo cf. O. C. 1487 sq. cum nota nostra;

ΛΙΧΑΣ.

οὐκ οἶδα. καὶ γὰρ οὐδ' ἀνιστόρουν μακράν.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

οὐδ' ὄνομα πρός του τῶν ξυνεμπόρων ἔχεις;

ΛΙΧΑΣ.

ἥκιστα· σιγῇ τοὐμὸν ἔργον ἦνυτον.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

εἶπ', ὦ τάλαιν', ἀλλ' ἡμὶν ἐκ σαυτῆς· ἐπεὶ καὶ ξυμφορά τοι μὴ εἰδέναι σέ γ', ἥτις εἶ.—

ΛΙΧΑΣ.

οὐτἄρα τῷ γε πρόσθεν οὐδὲν ἐξ ἴσου χρόνῳ διήσει γλῶσσαν, ἥτις οὐδαμὰ

V. 318. In paucis codicibus ξυμφορά τις legitur.

V. 320. διήσει ex mea coniectura scripsi. Libri vitiose διοίσει. Vide Emendat. p. 26 sq. Eodem in versu cum Hermanno οὐδαμά scripsi pro eo, quod in libris est, οὐδαμῇ.

de numero plurali ad O. R. 361. monuimus. Notandus autem imprimis numerus pluralis est vocabulorum βασιλεύς et τύραννος, de uno rege positus. Sic Ant. 60: ψῆφον τυράννων ἣ κράτη παρέξιμεν. ibid. 1172: τί δ' αὖ τόδ' ἄχθος βασιλέων ἥκεις φέρων; Eur. El. 93: λαθὼν τυράννους, οἳ κρατοῦσι τῆσδε γῆς. Herc. f. 567: κατασκάψω δόμους καινῶν τυράννων. Additus hoc loco articulus est, quod hoc dicit poeta: an ex rege illius civitatis prognata est? His quae adiicit, Εὐρύτου — ἦν, non possunt alio sensu posita esse quam hoc: Eurytus ecquam filiam habuit?

V. 314. Schol.: οὐδ' ἀνιστόρουν μακράν· ἐπολυπραγμόνουν, περιειργαζόμην. μακρὰν δέ, ἐπικρυπτόμενον· καλῶς δὲ ὁ Λίχας διὰ τὸ ὕποπτον οὐδὲ τὸ γένος αὐτῆς ὡμολόγησεν εἰδέναι. De voc. μακράν confer O. R. 215. cum nota nostra.

V. 315. Schol.: τῶν ξυνεμπόρων· ξυναιχμαλωτίδων. ἔχεις δὲ ἀντὶ τοῦ ἔγνως. De voc. ξυνέμπορος ad Phil. 534 ed. meae, de ἔχειν verbi usu ad Ant. 9. diximus.

V. 316. Schol.: ἦνυτον· Ἀττικῶς. ἤνυσν.

V. 317 sq. Schol.: ἐκ σαυτῆς· ἀπὸ σαυτῆς, καὶ μὴ ὡς ἀφ' ἡμῶν ἀναγκαζομένη· συμφορὰ γάρ ἐστι τὸ μὴ γινώσκεσθαί σε, ἥτις τυγχάνεις. τοῦτο δέ φησιν, ὡς μέλλουσα αὐτῇ δεξιῶς χρήσασθαι, εἰ γνοίη τὰ κατ' αὐτήν. Similiter Hermannus ἐκ σαυτῆς interpretatur tua sponte. At quum ex aliis cognoscere non potuisset Deianira, quae esset quam admiratur captiva, ipsam appellans rogansque, ut dicat ἐξ ἑαυτῆς, quae sit, profecto nihil nisi hoc significare potest, velle se, ut ipsa dicat, quae sit. De ἀλλά particula cf. Herm. ad Vig. p. 811. et Elmsleium ad Eur. Heracl. 565.

V. 319 sq. οὐτἄρα — γλῶσσαν] Verba sic iungenda sunt: οὗτοι ἄρα οὐδὲν ἐξ ἴσου τῷ γε πρόσθεν χρόνῳ γλῶσσαν διήσει,

Digitized by Google

προὔφηνεν οὔτε μεῖζον', οὔτ' ἐλάσσονα.
ἀλλ' αἰὲν ὠδίνουσα συμφορᾶς βάρος
δακρυρρόῃσι δύστηνος, ἐξ ὅτου πάτραν
διήνεμον λέλοιπεν. ἥδε τοι τύχη
κακὴ μὲν αὐτῇ γ', ἀλλὰ συγγνώμην ἔχει.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ἦδ' οὖν ἐάσθω, καὶ πορευέσθω στέγας
οὕτως, ὅπως ἥδιστα, μηδὲ πρὸς κακοῖς
τοῖς οὖσι λύπην ἐξ ἐμοῦ νέαν λάβοι·
ἅλις γὰρ ἡ παροῦσα. πρὸς δὲ δώματα
χωρῶμεν ἤδη πάντες, ὡς σύ θ' οἱ θέλεις
σπεύδῃς, ἐγὼ δὲ τἄνδον ἐξαρκῆ τιθῶ—

V. 324. Cum Hermanno ἥδε τοι scripsi. Libri ἡ δέ τοι.
V. 328. ἐξ ἐμοῦ νέαν ex mea coniectura scripsi. Libri optimi πρός γ' ἐμοῦ λύπην. Vide Emendat. p. 27 sqq.

i. e. ut antea, ita ne nunc quidem ullam vocem emittet. Nota locutio est φωνήν, ὄπα, ἔπος, γλῶσσαν ἱέναι, vocem emittere sive edere. Ac futuro quidem ἥσει usus Sophocles est Ai. 630: αἴλινον ἥσει. 851: ἥσει μέγαν κωκυτόν, verbo composito διιέναι O. C. 963: ὅστις φόνους μοι καὶ γάμους καὶ ξυμφορὰς τοῦ σοῦ διῆκας στόματος. Tota autem locutio, οὐδὲν διιέναι γλῶσσαν, fere contrarium significat atque id quod Sophocles posuit El. 596: ἣ πᾶσαν ἵης γλῶσσαν.

V. 321. οὔτε — ἐλάσσονα] De fortiore negandi formula οὔτε μεῖζον, οὔτ' ἔλαττον Schaeferus ad Dionys. de comp. verb. p. 71. dixit.

V. 322. Schol.: ὠδίνουσα· καταπονουμένη. De accusativo vide Matth. §. 414.

V. 324. Schol.: διήνεμον· ξοημον· ὑψηλόν. Ὅμηρος (Il. β, 730.) ἠνεμόεσσάν φησιν. Hoc dicit Scholiasta, videri Sophoclem idem vocabulo διήνεμον significasse, quod Homerus adiectivo ἠνεμόεις significarit. Contra recte monuit Hermannus alienissimam illam significationem ab huius loci ratione esse, in quo non dubium est, quin de excidio vel interitu, non de altitudine Oechaliae dixerit. Itaque prior probanda est Scholiastae interpretatio,

V. 324 sq. Schol.: ἥδε τοι τύχη· αὕτη δὲ ἡ τύχη, καθ' ἣν σιωπᾷ, ἐπιβλαβὴς μὲν αὐτῇ ἐστι, καθ' ὃ οὐ τυγχάνει τῆς παρὰ σοῦ δεξιότητος· ὅμως συγγνώμην ἔχει. Vocabulo τύχη non tam silentium significatur, quam potius perpetuus puellae fletus summusque dolor, quo impediebatur, quominus ullam proferret vocem.

V. 326. Schol.: ἦδ' οὖν ἐάσθω· μὴ ἀναγκαζέσθω λέγειν, ἀλλὰ πραττέτω ὥσπερ αὐτῇ φίλον, ἵνα μὴ δόξωμεν αὐτὴν λυπεῖν.

V. 330. Schol.: οἱ θέλεις· πρὸς τὸν Ἡρακλέα δηλονότι. De τὲ — δὲ particulis ad v. 140. iam monuimus.

Digitized by Google

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Αὐτοῦ γε πρῶτον βαιὸν ἀμμείνασ', ὅπως
μάθῃς, ἄνευ τῶνδ', οὖσ τινάς τ' ἄγεις ἔδω,
ὧν τ' οὐδὲν εἰσήκουσας ἐκμάθῃς ἃ δεῖ.
τούτων ἔχω γὰρ πάντ' ἐπιστήμην ἐγώ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

τί δ' ἀντὶ τοῦ με τήνδ' ἐφίστασαι βάσιν;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

σταθεῖσ' ἄκουσον· καὶ γὰρ οὐδὲ τὸν πάρος
μῦθον μάτην ἤκουσας, οὐδὲ νῦν δοκῶ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

πότερον ἐκείνους δῆτα δεῦρ' αὖθις πάλιν
καλῶμεν, ἢ 'μοὶ ταῖσδέ τ' ἐξειπεῖν θέλεις;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

σοὶ ταῖσδέ τ' οὐδὲν εἴργεται, τούτους δ' ἔα.

V. 332. Pro αὐτοῦ γε equidem αὐτοῦ τι scriptum esse a poeta credo. Vide Emendat. p. 30 sq.

V. 333 sq. οὖσ τινάς τ' ἄγεις — ἐκμάθῃς ἃ δεῖ ipse scripsi. Libri plerique iique optimi οὖσ τινας ἄγεις — ἐκμάθῃς θ' ἃ δεῖ. Vide Emendat. p. 29 sq.

V. 332. Schol.: αὐτοῦ γε πρῶτον· ὁ προευαγγελισάμενος κατέχει αὐτήν, ἵνα εἴπῃ περὶ ὧν ἤκουσε παρὰ τοῦ Λίχα ἐν τῷ προαστείῳ λέγοντος. Participium ἀμμείνασα aptum ex verbo praegresso χωρῶμεν, ita ut supplendum sit χώρει. Cf. Rost. §. 130, 2. not. a.

V. 333. Schol.: οὖστινας ἄγεις· ἄγεις ἀντὶ τοῦ ἔπεμψας· ἦσαν δὲ καὶ ἄρσενες μετὰ τῶν αἰχμαλώτων. Minime vero; non erant nisi mulieres captivae. Cf. 240 sq. 283 sq. Rursus masculino genere usus est poeta, captivas Lichamque significans, v. 342. 344. Cf. Rost. §. 100. not. 12, 3.

V. 335. τούτων — ἐγώ] Recte Schaeferus monuit idem hoc esse atque τούτων γάρ εἰμι πάντ' ἐπιστήμων ἐγώ. Similime Ant. 721: τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπιστήμης πλέων. Vide quae ad Ai. 1387. adnotavimus.

V. 336. τί δ' — βάσιν] De duplici interrogatione τί δέ et ἀντὶ τοῦ dixi ad Ai. 100 sq.; de ἀντὶ τοῦ confer O. R. 1021: ἀλλ' ἀντὶ τοῦ δὴ παῖδά μ' ὠνομάζετο; ibid. 1155: δύστηνος, ἀντὶ τοῦ; τί προσχρῄζων μαθεῖν; et alibi saepe. Similiter nos in quibusdam locutionibus wofür dicimus, id ut idem atque weſswegen significet. Denique verba τήνδε με βάσιν ἐφίστασαι, de quibus vide quae in Censura ed. Lobeck. sec. p. 55 sqq. pluribus disputavi, hoc significant: progredi me prohibes. Atque hunc horum verborum sensum esse vidit etiam Scholiasta, qui haec adnotavit: τίνος ἕνεκα τὴν πορείαν καὶ τὴν εἴσοδον ἰστᾷς καὶ κωλύεις; Putandus enim homo iste ita obviam obstitisse Deianirae, quam remanere in scena vellet, ut progredi non posset. Apparet hoc quum ex horum ipsorum verborum si-

Digitized by Google

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

καὶ δὴ βεβᾶσι, χὠ λόγος σημαινέτω. 345

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ἀνὴρ ὅδ' οὐδὲν ὧν ἔλεξεν ἀρτίως
φωνεῖ δίκης ἐς ὀρθόν, ἀλλ' ἢ νῦν κακός,
ἢ πρόσθεν οὐ δίκαιος ἄγγελος παρῆν.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

τί φῄς; σαφῶς μοι φράζε πᾶν ὅσον νοεῖς.
ἃ μὲν γὰρ ἐξείρηκας, ἀγνοία μ' ἔχει. 350

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τούτου λέγοντος τἀνδρὸς εἰσήκουσ' ἐγώ,
πολλῶν παρόντων μαρτύρων, ὡς τῆς κόρης
ταύτης ἕκατι κεῖνος Εὐρυτόν θ' ἕλοι
τήν θ' ὑψίπυργον Οἰχαλίαν, Ἔρως δέ νιν

V. 336. τί δ' ἀντὶ τοῦ με ex mea coniectura scripsi. Libri τί δ' ἐστί, τοῦ με. De qua scriptura cf. quae exposui in Censura Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 55 sqq.

V. 340. ἢ 'μοί primus Schaeferus festituit. Vulgo ἤ μοι.

V. 343. ἀνήρ cum Hermanno scripsi. Libri ἀνήρ.

gnificatione, tum e v. 332. αὐτοῦ γε etc. et v. 337. σταθεῖσ' ἄκουσον, accommodatumque hoc omnino ingenio nuntii est, non nimis verecundo ac modesto. Ita ne interrogatus quidem interpellat Deianirae cum Licha colloquium v. 399 sqq. ed. meae et v. 428 sqq. ed. meae.

V. 338. Schol.: μάτην· ψευδῶς. Vide quae ad El. 629. adnotavimus.

V. 339. ἐκείνους] Intelligendus Lichas est cum captivis mulieribus. Tum versibus sqq. ταῖσδε pronomine significatur Chorus.

V. 341. Schol.: σοὶ ταῖσδέ τ' οὐδέν· ἀντὶ τοῦ οὐδὲν οὔτε πρὸς σὲ οὔτε πρὸς ταύτας (Chorum) ἀπόῤῥητον. τούτους δ' ἔα· τὸν Λίχαν καὶ τὰς αἰχμαλώτους.

V. 342. καὶ δὴ] De harum particularum usu ad El. 310. diximus; de locutione ὁ λόγος σημαίνει Neuius conferri Heindorf. ad Plat. Gorg. 142. iubet.

V. 344 sq. Schol.: φωνεῖ δίκης ἐς ὀρθόν· ἀντὶ τοῦ φωνεῖ δικαίως καὶ μετὰ ἀληθείας. ἀλλ' ἢ νῦν κακός· ἀντὶ τοῦ, ἢ τὰ πρότερον ἢ τὰ νῦν ψεύδεται. De locutione ἐς ὀρθόν vide Matth. §. 578. d., de voc. κακός v. 468 sq.: σοὶ δ' ἐγὼ φράζω κακὸν πρὸς ἄλλον εἶναι, πρὸς δ' ἔμ' ἀψευδεῖν ἀεί. Denique de usu adiectivi δίκαιος ad Ai. 539. monuimus.

V. 347. ἀγνοία μ' ἔχει] Omissum τούτων est; vide quae ad Phil. 137—139. adnotavimus. Ad eandem fab. v. 129. de producta syllaba ultima substantivi ἀγνοία monitum est.

V. 349 sqq. ὡς τῆς κόρης κτλ.] Vide quae in fab. Herc. cap. V. §. 2. exposui.

V. 350. ἕλοι] Notandus hic locus est, quod ἑλεῖν semel positum ita, ut ad duo diversa no-

Digitized by Google

μόνος θεῶν θέλξειεν αἰχμάσαι τάδε. 355
[οὐ τἀπὶ Λυδοῖς, οὐδ' ἐπ' Ὀμφάλῃ πόνων
λατρεύματ', οὐδ' ὁ ῥιπτὸς Ἴφιτου μόρος.]
ὃν νῦν παρώσας οὗτος ἔμπαλιν λέγει.
ἀλλ' ἡνίκ' οὐκ ἔπειθε τὸν φυτοσπόρον
τὴν παῖδα δοῦναι, κρύφιον ὡς ἔχοι λέχος, 360
ἔγκλημα μικρὸν αἰτίαν θ' ἑτοιμάσας,
[ἐπιστρατεύει πατρίδα τὴν ταύτης, ἐν ᾗ
τὸν Εὔρυτον διεῖπε δεσπόζειν θρόνων.]
κτείνει τ' ἄνακτα πατέρα τῆσδε καὶ πόλιν
ἔπερσε. καὶ νῦν, ὡς ὁρᾷς, ἥκει δόμους 365
ἐς τούσδε πέμπων οὐκ ἀφροντίστως, γύναι,
οὐδ' ὥστε δούλην· μηδὲ προσδόκα τόδε·
οὐδ' εἰκός, εἴπερ ἐντεθέρμανται πόθῳ.
ἔδοξεν οὖν μοι πρὸς σὲ δηλῶσαι τὸ πᾶν,

V. 353 sq. Duo hos versus nullo pacto a Sophocle scribi potuisse in Emendat. p. 187 sq. demonstravimus.

V. 359 sq. Ab histrione hos quoque versus additos esse probavi in Emendat. p. 190 sqq. Ibidem illud demonstravi, cur *τὸν Εὔρυτον διεῖπε* scribendum putarim pro eo, quod in codicibus est, *τὸν Εὔρυτον τόνδ' εἶπε*, sive, quod alii habent, *τὸν Εὔρυτον τῶνδ' εἶπε*.

V. 362. Brunckius aliique *καί νιν*, nescio an recte

mina diverso sensu referendum sit. Cf. Hom. Il. λ, 328: *ἔνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε δήμου ἀρίστω*, coll. Schol. ad Soph. El. 176 ed. meae.

V. 352. Schol.: *αἰχμάσαι τάδε· καταπράξασθαι τῇ αἰχμῇ, ὅ ἐστι, διὰ πολέμου κατορθῶσαι.* Non probo hanc interpretationem. Rectius Hesychius: *αἰχμάζει· πολεμεῖ. αἰχμάσας· πολεμήσας.* Ita Eur. Rhes. 444: *σὺ μὲν γὰρ ἦδη δέκατον αἰχμάζεις ἔτος.* Tum *τάδε αἰχμάζειν* eodem modo accipiendum quo *τάδε μάρνασθαι* et similia, de quibus ad O. R. 259 sq. diximus.

V. 355. *ὃν νῦν παρώσας*] Pronomen relativum patet referendum esse ad Amorem, *Ἔρωτα*. Tum *παρώσας* recte explicat Hesychius *ἐάσας*. Denique *ἔμπαλιν λέγει* est secus atque antea dixit.

V. 357. Schol.: *κρύφιον ὡς ἔχοι λέχος· λαθραῖόν σοι, μὴ εἰδυίας σου, ἀλλ' ἵνα ὡς παλλακίδα αὐτὴν λάβοι.*

V. 361 sq. *κτείνει — ἔπερσε*] De variatis temporibus ad Ai. 31. monitum est.

V. 363. Schol.: *οὐκ ἀφροντίστως· ἀντὶ τοῦ οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ διὰ πολλῆς φροντίδος ἔχων αὐτὴν καὶ ἀγαπῶν.*

V. 364. Schol.: *μηδὲ — τόδε· τὸ ἐν δούλης μέρει ἔχειν αὐτήν.* Verba *μηδὲ προσδόκα* significant: ne crede quidem, vel ne exspecta quidem. Cf. O. C. 1743: *μηδέ γε μάτευε.*

V. 368 sq. *πρὸς μέσῃ —*

Digitized by Google

δέσποιν', ὃ τοῦδε τυγχάνω μαθὼν πάρα.
καὶ ταῦτα πολλοὶ πρὸς μέσῃ Τραχινίων
ἀγορᾷ συνεξήκουον ὡσαύτως ἐμοί,
ὥςτ' ἐξελέγχειν· εἰ δὲ μὴ λέγω φίλα,
οὐχ ἥδομαι, τὸ δ' ὀρθὸν ἐξείρηχ' ὅμως.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

οἵμοι τάλαινα, ποῦ ποτ' εἰμὶ πράγματος;
τίν' εἰςδέδεγμαι πημονὴν ὑπόστεγον
λαθραῖον; ὦ δύστηνος, ἆρ' ἀνώνυμος
πέφυκεν, ὥςπερ οὐπάγων διώμνυτο;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ἦ κάρτα λαμπρὰ καὶ κατ' ὄμμα καὶ φύσιν,
πατρὸς μὲν οὖσα γένεσιν Εὐρύτου ποτὲ,
Ἰόλη 'καλεῖτο, τῆς ἐκεῖνος οὐδαμὰ
βλάστας ἐφώνει, δῆθεν οὐδὲν ἱστορῶν.

V. 363. Cum Brunckio ἔς τούσδε cur scripserim pro eo, quod in libris est, ὡς τούσδε, declaravi in Censura Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 117.

V. 376. Brunckius hunc versum secundum nonnullos codices Deianirae continuavit scripsitque ἦ κάρτα. Quod ego posui, ἦ κάρτα, Hermannus reponendum vidit. Libri ἦ καὶ τά.

V. 378. οὐδαμά cum Hermanno scripsi. Libri οὐδαμᾶ.

ἀγορᾷ] Similiter dictum atque Latinorum apud forum. Comparare licet O. C. 10. Infra dixit v. 423. ἐν μέσῃ — ἀγορᾷ.

V. 370. ὥςτ' ἐξελέγχειν] Non accurate interpretantur haec verba; quae si de Deianira intelligenda essent, ἔστι vel πάρα addendum fuit. Referuntur ad Trachinios: multi haec audivere, qui eum arguant. HERM.

V. 372. ποῦ — πράγματος] Ut supra πρᾶξις v. 291 ed. meae, ita hic πρᾶγμα positum. Eodem modo Ai. 314: ἐν τῷ πράγματος κυροῖ ποτε.

V. 374 sq. ὦ δύστηνος — διώμνυτο] Interrogatione utens quum dicit: me miseram, ignotane ergo est, ut iste deierabat? facile intelligitur hoc significare: me miseram, non ignobilis ergo est, ut iste deierabat.

V. 376 sqq. ἦ κάρτα — 'καλεῖτο] Profecto maxime splendens ut forma ita genere, patre nata Eurytо, Iole vocabatur. De ἦ κάρτα cf. Ai. 1359. El. 312. 1278., de κατά praepositione huius fab. v. 102. cum nota, de accusativo γένεσιν quae ad Phil. 237. adnotavimus. Denique ἐκαλεῖτο sic dictum scito, ut supplendum sit a Licha Alioquin poeta καλεῖται scripsisset.

V. 379. Schol.: βλάστας· τοὺς γονεῖς, ἀφ' ὧν ἐβλάστησεν. Cf. O. R. 717. O. C. 972.

Ibid. Schol.: δῆθεν· προσποιούμενος μηδένα ἠρωτηκέναι, μηδὲ ἐγνωκέναι. [Εἰς τὸ αὐτό.]

ΧΟΡΟΣ.

ὅλοιντο μή τι πάντες οἱ κακοί, τὰ δὲ
λαθραῖ' ὃς ἀσκεῖ μὴ πρέποντ' αὐτῷ κακά.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

τί χρὴ ποιεῖν, γυναῖκες; ὡς ἐγὼ λόγοις
τοῖς νῦν παροῦσιν ἐκπεπληγμένη κυρῶ.

ΧΟΡΟΣ.

πεύθου μολοῦσα τἀνδρός, ὡς τάχ' ἂν σαφῆ
λέξειεν, εἴ νιν πρὸς βίαν κρίνειν θέλοις.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ἀλλ' εἶμι. καὶ γὰρ οὐκ ἀπὸ γνώμης λέγεις.

ΧΟΡΟΣ.

ἡμεῖς δὲ προσμένωμεν; ἢ τί χρὴ ποιεῖν;

V. 385. *εἴ νιν* Brunckius restituit. Libri *εἴ μιν*.
V. 386. Hermannus cum vett. editt. *ἄπο* scripsit.
V. 387. In libris veteribus Deianirae continuatur. Choro tribuit Turnebus, nuntio Hermannus.
V. 388 sq. Deianirae primus Turnebus assignavit; libri veteres Choro tribuunt. Tum *ἀνήρ* cum Hermanno scripsi. Libri *ἀνήρ*.
V. 391. *ὡς ἔρποντος, ὡς ὁρᾷς, ἐμοῦ* ex mea conie-

ἀντὶ τοῦ ὡς δή. Hoc dicit: quasi nihil omnino sciens. De *δῆθεν* particula monuit Matth. §. 603. Rost. §. 133, 3. not. 1. et Blomf. gloss. ad Aesch. Prom. 210.; de *ἱστορεῖν* verbi usu ad O. R. 1113. ed. secundae diximus.

V. 380. Schol.: *ὅλοιντο μή τι πάντες· ὅλοιντο μὴ πάντες ἄνθρωποι, ἀλλ' οἱ κακοὶ καὶ ὅσοι μηχανῶνται λάθρᾳ καὶ κακούργους λόγους ἑαυτοῖς συντιθέασιν.* Vide quae ad Phil. 943. adnotavimus.

V. 386. Schol.: *οὐκ ἀπὸ γνώμης· οὐκ ἄνευ συνέσεως, ἀλλ' ἀρεστά· ἤγουν κάμοὶ ἀρέσκει τοῦτο.* De hoc *ἀπό* praepositionis usu vide Matth. §. 572., qui rectius iudicare videtur quam illi, qui *ἄπο* hoc sensu scribendum putant.

V. 387. Schol.: *ἡμεῖς δὲ προσμένωμεν· κατ' ἐρώτησιν.* In eo autem quod quaerit Chorus, abeundumne sibi sit, nihil est offensionis. Ita in Ai. 320 sq. ed. meae invitatur adeo Chorus a Tecmessa, ut relicta scena tentorium Aiacis intret. Vide ibi Scholiastam.

V. 389. Schol.: *αὐτόκλητος· αὐτόματος.*

V. 391. *δίδαξον, ὡς — ἐμοῦ*] Ὡς particulae genitivis absolutis praepositae ea est vis, ut idem fere significet atque *νομίσας* vel *εἰδώς* vel *οὕτω γιγνώσκων*. Itaque quod Lichas hic dicit, etiam sic dici potuit: *δίδαξον, εἰδυῖα, ὅτι ἔρπω ἐγώ*, sive *εἰδυῖα ἔρποντα ἐμέ*, aut etiam ita: *δίδαξον, οὕτω τὴν γνώμην ἔχουσα, ὡς ἔρποντος ἐμοῦ*, coll. Xenoph. Anab. I, 3, 6: *ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος, ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε*. Cf. Soph. El. 316: *ὡς οὐκ ἀπόντος, ἱστόρει, τί σοι φίλον*. Oed. R. 11: *ἀλλ', ὦ γεραιέ, φράζε—, ὡς θέλοντος ἂν*

Digitized by Google

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

μίμν', ὡς ὅδ' ἀνὴρ οὐκ ἐμῶν ὑπ' ἀγγέλων,
ἀλλ' αὐτόκλητος ἐκ δόμων πορεύεται.

ΛΙΧΑΣ.

390 Τί χρή, γύναι, μολόντα μ' Ἡρακλεῖ λέγειν;
δίδαξον, ὡς ἔρροντος, ὡς ὀρᾷς, ἐμοῦ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ὡς ἐκ ταχείας ξὺν χρόνῳ βραδεῖ μολὼν 395
ᾄσσεις, πρὶν ἡμᾶς κἀνανεώσασθαι λόγους.

ΛΙΧΑΣ.

ἀλλ' εἴ τι χρῄζεις ἱστορεῖν, πάρειμ' ἐγώ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

395 ἦ καὶ τὸ πιστὸν τῆς ἀληθείας νέμεις;

ctura dedi. Libri vitiose ὡς ἔρροντος εἰσορᾷς ἐμοῦ. Vide Censuram meam Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 115 sqq.

V. 392. ξύν cum Neuio scripsi. Libri σύν.

V. 393. κἀνανεώσασθαι ex mea coniectura scripsi. Vide Emendat. p. 20 sq. Libri καὶ νεώσασθαι Brunckius ἀνανεώσασθαι, Hermannus κἀννεώσασθαι. ex Eustathio p. 811. 20. eam lectionem Sophocli adscribente.

ἐμοῦ προσαρκεῖν πᾶν. ibid. v. 145: ὑμεῖς μὲν βάθρων ἵστασθε — ὡς πᾶν ἐμοῦ δράσοντος. Antig. 1179: ὡς ὧδ' ἐχόντων, τἄλλα βουλεύειν πάρα. Oed. Col. 83: ἔξεστι φωνεῖν, ὡς ἐμοῦ μόνης πέλας. Herodot. VII, 143: παρασκευάζεσθαι ὡς αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. Cf. Matth. §. 568. Rost. §. 131.

V. 392. ἐκ ταχείας] I. e. ταχέως. Confert Musgravius v. 727: ἐξ ἐκουσίας. Ant. 994: δι' ὀρθῆς. Plura vide apud Bernhardy Synt. p. 185. Tum ξὺν χρόνῳ βραδεῖ idem est atque βραδέως, ut O. C. 1602. ταχεῖ ξὺν χρόνῳ nihil est nisi ταχέως.

V. 393. Schol.: καὶ νεώσασθαι· ἀνακαινίσασθαι, καὶ αὖθις ὁμιλῆσαι ἀκριβῶς ἐκ νέας. ἢ οὕτω· πρὶν ἡμῖν καινοτέρους ἀνακοινώσασθαι λόγους. Eustathius p. 811, 20. (733, 19.) vocabulum νειόν explicans: πρωτότυπον δὲ αὐτῆς, inquit, τὸ νεᾶν, οὗ χρῆσις παρ' Ἡσιόδῳ ἐν τῷ, Θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει. ἐξ οὗ καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ, ἀνανεώσασθαι λόγους, τὸ ἀνακινῆσαι, εἰπεῖν δὲ κυριώτερον, ἀναπολῆσαι. Est autem hic κἀνανεώσασθαι quinque syllabarum vocabulum; de qua re vide quae ad Aiac. 1090. not. critic. diximus.

V. 395. ἦ καὶ — νέμεις] Etiamne fidem veritatis das? i. e. etiamne fidem das sive iuras vera esse quae dicturus es? Cf. Eur. Or. 245: ἦκει, τὸ πιστὸν τόδε λόγων ἐμῶν δέχου, Ἑλένην ἀγόμενος Τρωϊκῶν ἐκ τειχέων. Non dissimiliter Eur. Phoen. 275: ὡπλισμένος δὲ χεῖρα τῷδε φασγάνῳ τὰ πίστ' ἐμαυτῷ τοῦ θράσους παρέξομαι. Ceterum vide

Digitized by Google

ΛΙΧΑΣ.

ἴστω μέγας Ζεύς, ὧν γ' ἂν ἐξειδὼς κυρῶ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

τίς ἡ γυνὴ δῆτ' ἐστὶν, ἣν ἥκεις ἄγων;

ΛΙΧΑΣ.

Εὐβοιίς· ὧν δ' ἔβλαστεν, οὐκ ἔχω λέγειν.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

οὗτος, βλέφ' ὧδε. πρὸς τίν' ἐννέπειν δοκεῖς;

ΛΙΧΑΣ.

σὺ δ' εἰς τί δή με τοῦτ' ἐρωτήσας ἔχεις;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τόλμησον εἰπεῖν, εἰ φρονεῖς, ὅ σ' ἱστορῶ.

ΛΙΧΑΣ.

πρὸς τὴν κρατοῦσαν Δηάνειραν, Οἰνέως
κόρην, δάμαρτά θ' Ἡρακλέους, εἰ μὴ κυρῶ
λεύσσων μάταια, δεσπότιν τε τὴν ἐμήν.

V. 399. Hinc usque ad v. 428. quae nuntii verba sunt, in codicibus Deianirae tribuebantur. Errorem hunc, non animadver-

quae de voc. πίστις ad Phil. 796. attuli exempla similia.

V. 396. Schol.: ἴστω ὁ μέγας Ζεὺς, ὅτι περὶ ὧν οἶδα ἀκριβῶς σοι διηγήσομαι. De iureiurando ad O. C. 521 sq. nota extr. diximus.

V. 398. ὧν δ' ἔβλαστεν] De genitivo vide Matth. §. 374. Rost. §. 108, 3.

V. 399. οὗτος, βλέφ' ὧδε] Indignatus nuntius, quod Lichas, quum vera se dicturum esse modo iurasset, tamen, unde orta esset egregia virgo illa, se nosse negavit, illico interpellat colloquium Lichae et Deianirae, eodem sensu haec verba proferens, quo dictum est O. R. 1122 sq.: οὗτος σύ, πρέσβυ, δεῦρό μοι φώνει βλέπων, ὅσ' ἂν σ' ἐρωτῶ. Λαΐου ποτ' ἦσθα σύ; Utroque enim loco qui oculos in se converti volunt, non tam attentum esse, quem appellant, quam vera dicere iubent. Tanta enim vis conscientiae est, ut opprimi prorsus nequeat, adeoque scelesti et improbi homines vultu se prodere soleant, quum vera dicere iussi mentiri instituunt. Tum verbis πρὸς τίν' — δοκεῖς hoc dicit nuntius: ad quem (Deianiram significat) loqui te ista putas? — Rostio πρὸς τίνα ad nuntium potius referendum videtur. Nescio, an rectius.

V. 400. εἰς τί] Notum est εἰς praepositionem etiam de consilio dici. Cf. Matth. §. 578. c. extr. De formula ἐρωτήσας ἔχεις ad Phil. 1334. monitum est.

V. 401. τόλμησον — ἱστορῶ] Pronuntiatione adiuvanda haec verba sunt, ut sensus eorum elucescat. Iubet enim, quasi non ausuro respondere Licha. Hoc enim vult: non audebis respondere, quod te interrogavi, si integra men-

Digitized by Google

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τοῦτ' αὖτ' ἔχρῃζον τοῦτό σου μαθεῖν. λέγεις
δέσποιναν εἶναι τήνδε σήν;

ΛΙΧΑΣ.

δίκαια γάρ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τί δῆτα; ποίαν ἀξιοῖς δοῦναι δίκην,
ἣν εὑρεθῇς ἐς τήνδε μὴ δίκαιος ὤν;

ΛΙΧΑΣ.

πῶς μὴ δίκαιος; τί ποτε ποικίλας ἔχεις;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

οὐδέν. σὺ μέντοι κάρτα τοῦτο δρῶν κυρεῖς.

ΛΙΧΑΣ.

ἄπειμι. μῶρος δ' ἦν πάλαι κλύων σέθεν.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

οὔ, πρίν γ' ἂν εἴπῃς ἱστορούμενος βραχύ.

sum a Scholiasta, detexit Th. Tyrwhittus, quem Brunckius et ceteri editores secuti sunt.

te uteris. HERM. Similiter M. Tullius Philipp. II, 20, 49: aude dicere te prius ad parentem tuum venisse quam ad me.

V. 402. Schol.: *πρὸς τὴν κρατοῦσαν· τοῦτο πρὸς τὸ, πρὸς τίν' ἐννέπειν δοκεῖς;*

V. 403 sq. *δάμαρτά θ' — δεσπότιν τε*] De *τὲ — τὲ* particulis vide Elmsleium et Hermannum ad Eur. Med. 940. Tum *μάταια λεύσσειν* videtur significare male cernere, i. e. non cernere sive caecum esse.

V. 406. *δίκαια γάρ*] Scil. *λέγειν με δέσποιναν εἶναι τήνδε ἐμήν.* Convenit enim, sive oportet me hoc dicere. Cf. 495: *κενὸν γὰρ οὐ δίκαιά σε χωρεῖν.* 1116: *αἰτήσομαι γάρ σ' ὧν δίκαια τυγχάνειν.* De numero plurali ad Phil. 488 sq. monitum est. Non recte Schol.: *δίκαια· ἀντὶ τοῦ ἀληθῆ.*

V. 407. *ἀξιοῖς*] Neque hic, neque El. 172: *ποθῶν δ' οὐκ ἀξιοῖ φανῆναι*, neque O. R. 944: *ἀξιῶ θανεῖν*, significat, quod sunt qui putent, *ἀξιῶ* volo, sed id, quod vulgo significat, aequum censeo.

V. 408. Schol.: *μὴ δίκαιος ὤν· μὴ ἀληθεύων.* Vide ad v. 344 sq. ed. meae.

V. 409. *πῶς μὴ δίκαιος*] Recte monuit Rostius *μή* particulam positam esse, quia Lichas verba nuntii repetat.

Ibid. *τί ποτε ποικίλας ἔχεις;*] Mire Brunckius: quas mihi narras ambages? Melius Scholiasta: *τί πεπανούργηκας κατ' ἐμοῦ; τί ἐμηχανήσω, ἢ ἐδολιώσω;* Cf. v. 1121.

V. 412. *οὔ*] Scil. abibis. Scholiasta: *ἱστορούμενος· ἐρωτώμενος.*

ΛΙΧΑΣ.

λέγ', εἴ τι χρήζεις. καὶ γὰρ οὐ σιγηλὸς εἶ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

τὴν αἰχμάλωτον, ἣν ἔπεμψας ἐς δόμους,

κάτοισθα δῆπου;

ΛΙΧΑΣ.

φημί· πρὸς τί δ' ἱστορεῖς;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

οὔκουν σὺ ταύτην, ἣν ὑπ' ἀγνοίας ὁρᾷς,
Ἰόλην ἔφασκες Εὐρύτου σπορὰν ἄγειν;

ΛΙΧΑΣ.

ποίοις ἐν ἀνθρώποισι; τίς πόθεν μολὼν
σοὶ μαρτυρήσει ταῦτ' ἐμοῦ κλύειν παρών;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

πολλοῖσιν ἀστῶν. ἐν μέσῃ Τραχινίων
ἀγορᾷ πολύς σου ταῦτά γ' εἰσήκουσ' ὄχλος.

V. 415. Legendum κάτοισθα δῆτ'; ΛΙ. οὔ φημι. Neque enim ullo modo defendi potest librorum lectio, quam nimia pertinacia retinueram. Prorsus negare debet Lichas sibi cognitam esse puellam istam ex Euboea oriundam esse, ut ipse interrogatus paulo ante Deianirae respondit v. 401. Eo igitur nomine nosse se illam dicere hic potuit, quamvis paulo post, quibus parentibus nata esset, ignorare se rursus contendat.

V. 413. καὶ γὰρ οὐ σιγηλὸς εἶ] Eurip. Suppl. 567: λέγ', εἴ τι βούλει. καὶ γὰρ οὐ σιγηλὸς εἶ.

V. 414. ἔπεμψας] I. e. prosecutus es sive duxisti. Vide quae ad Phil. 491. adnotavimus.

V. 415. φημί] Noverat Lichas puellam istam ex Euboea oriundam esse, ut ipse interrogatus paulo ante Deianirae respondit v. 401. Eo igitur nomine nosse se illam dicere hic potuit, quamvis paulo post, quibus parentibus nata esset, ignorare se rursus contendat.

V. 416. Schol.: οὐκ οὖν σὺ ταύτην· οὐ σύ, φησί, ταύτην, ἣν προσποιῇ ἀγνοεῖν, ἔλεγες εἶναι Ἰόλην; ἣν ὑπ' ἀγνοίας ὁρᾷς· ἣν ἀγνοεῖς. Non novi equidem locutionem similem huic: ὑπ' ἀγνοίας ὁρᾶν τινα. Accedit, quod sensus ille, qui in verbis his inesse putatur, cum iis videtur pugnare, quae praecesserunt. Modo enim nosse se dixerat Lichas, quae esset illa. Hermannus haec sic interpretatur: quam cum ignoratione, i. e. ut ignotam vides.

V. 418 sq. τίς πόθεν — παρών] Iungendum πόθεν cum μολών, conferendumque de duplici interrogatione in unam coniuncta Ant. 401: ἄγεις δὲ τήνδε τῷ τρόπῳ πόθεν λαβών; Phil. 243: τίνι στόλῳ προσέσχες τήνδε γῆν πόθεν πλέων; Tum ne quis haereat in participio παρών, tenendum est saepe id nunc cum verbis videndi et audiendi ita coniungi, ut sit suis oculis vel suis auribus, nunc cum verbis dicendi et sciendi, ut sit testis oculatus, nunc cum aliis verbis agendi sic, ut nihil sit nisi Latinorum ipse. Ut hic positum, ita statim post v. 428: ὅς σου παρὼν ἤκουσεν. Cf. El. 3: νῦν ἐκεῖν' ἔξεστί σοι παρόντι λεύσσειν. Ant. 1192: παρὼν ἐρῶ. Eurip. Suppl. 649: λέξον. παρὼν γὰρ τοὺς ἀπόντας εὐφρανεῖς. Aesch. Pers. 266:

ΛΙΧΑΣ.

ναί.
κλύειν γ' ἔφασκον. ταὐτὸ δ' οὐχὶ γίγνεται
δόκησιν εἰπεῖν κἀξακριβῶσαι λόγον.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ποίαν δόκησιν; οὐκ ἐπώμοτος λέγων
δάμαρτ' ἔφασκες Ἡρακλεῖ ταύτην ἄγειν;

ΛΙΧΑΣ.

ἐγὼ δάμαρτα; πρὸς θεῶν, φράσον, φίλη
δέσποινα, τόνδε, τίς ποτ' ἐστὶν ὁ ξένος.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ὅς σου παρὼν ἤκουσεν, ὡς ταύτης πόθῳ
πόλις δαμείη πᾶσα, κοὐχ ἡ Λυδία
πέρσειεν αὐτήν, ἀλλ' ὁ τῆσδ' ἔρως φανείς.

lam captivam. Alioquin nuntius non obiiceret ei continuo: ἦν ὑπ' ἀγνοίας ὀρᾷς. BRUNCK.

καὶ μὴν παρών γε κοὐ λόγους ἄλλων κλύων, Πέρσαι, φράσαιμ' ἄν, οἷ' ἐπορσύνθη κακά. Oed. Col. 1587: καὶ σύ που παρὼν ἔξοισθα. Antig. 1112: ἐγὼ δ' — αὐτός τ' ἔδησα καὶ παρὼν ἐκλύσομαι. Ai. 1131. 1156. 1384.

V. 420. πολλοῖσιν ἀστῶν] Errant qui e v. 418. ἐν praepositionem repetendam putant. Licet enim utrumque dici, et λέγειν sive φάσκειν, quo verbo nuntius v. 417. usus est, ἐν ἀνθρώποις, et φάσκειν ἀνθρώποις. Prius maluit Lichas, posterius nuntius dicere.

V. 422 sq. Schol.: ταὐτὸ δ' οὐχὶ γίνεται· οὐ ταυτόν ἐστι δόκησις καὶ ἀληθὴς λόγος· θέλει δ' εἰπεῖν, ὅτι κἀγὼ ἤκουσα.

V. 424. ποίαν δόκησιν] De hoc voc. ποῖος usu egit Reisig. Coni. p. 74 sq. Praeterea cf. Herodot. VII, 185: δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν.

V. 426 sq. φράσον — τόνδε, τίς ποτ' κτλ.] Monitum de hoc attractionis genere iam ad v. 97 sq.

V. 428. ὅς σου παρὼν ἤκουσεν κτλ.] Ne quis pro ἤκουσεν personam primam, ἤκουσα, ponendam fuisse opinetur, tenendum est nuntium pro Deianira, quam appellaverat Lichas, respondere ac de se ut de altero dicere. Qui si ipse appellatus de se dixisset, tam necessaria fuisset persona prima, quam nunc persona tertia est. Id ipsum autem, quod occupavit ille, quae debebat Deianira respondere, egregie convenit ingenio eius, de quo ad v. 336. monuimus.

V. 429. κοὐχ ἡ Λυδία] Non terra intelligenda est, quam Bothius dici putat, sed mulier, i. e. Omphale; quae quum negatur Oechaliam diruisse, facile intelligitur, quod in servitatem mulieri illi venditus esset, in causa fuisse negari, ut Hercules Oechaliam expugnaret. Cf. 254 sqq.

V. 430. φανείς] Recte monet Neuius similiter dictum esse at-

ΑΙΧΑΣ.

ἄνθρωπος, ὦ δέσποιν', ἀποστήτω. τὸ γὰρ
νοσοῦντι λήθειν ἀνδρὸς οὐχὶ σώφρονος.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

μή, πρός σε τοῦ κατ' ἄκρον Οἰταῖον νάπος
Διὸς καταστράπτοντος, ἐκκλέψῃς λόγον.
οὐ γὰρ γυναικὶ τοὺς λόγους ἐρεῖς κακῇ,
οὐδ' ἥτις οὐ κάτοιδε τἀνδρώπων, ὅτι
χαίρειν πέφυκεν οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς ἀεί.
Ἔρωτι μέν νυν ὅστις ἀντανίσταται
πύκτης ὅπως ἐς χεῖρας, οὐ καλῶς φρονεῖ.

V. 431. Libri ἄνθρωπος. Articulum primus adiecit Brunckius.
V. 438. Hermannus e Stobaeo Serm. XLIII. μὲν γοῦν scripsit. Similiter in La. μέν γ' οὖν, et in aliis μὲν οὖν.

que λήθουσά μ' ἐξέκινες Ant. 532.

V. 432. νοσοῦντι] Notum est νοσεῖν non solum de morbo corporis, sed etiam de quovis animi ingeniique immoderato affectu dici. Hic est νοσοῦντι male sano, ineptienti, amanti.

V. 433 sqq. Ut ab initio colloquii, quod cum Licha habuit, Deianira nonnisi leni mitique contra illum oratione usa est, ita nunc quoque, quae fuit egregia eius humanitas, precando maluit et obtestando quam increpando et minando eum commovere, ut ne, quid rei esset, sese celaret, cur et posset sine ullo periculo et vero etiam deberet verum dicere, praeclare exponens.

V. 433 sq. μή, πρός σε — λόγον] Quo sensu per Iovem tonantem obtestetur Deianira Licham, ut verum dicat, dictum ad El. 1046 ed. meae est. De collocatione σέ pronominis vide O. C. 250. Phil. 468 sq. et Matth. §. 465. not. 3., de omisso, ex quo aptus accusativus est, verbo obtestandi Brunck. ad Eur. Med. 326. et ad Apollon. Rhod. III, 985. Monk. ad Eur. Hippol. 603. Idem Latini scriptores fecerunt. Vide quae ad M. Tulli or. Planc. XLII, 103. adnotata sunt. Denique de locutione ἐκκλέπτειν λόγον ad Ai. 188. diximus.

V. 435. οὐ γὰρ γυν. τοὺς λόγους κτλ.] Neque enim quae dices mulieri pravae dices. De quo articuli usu cf. Matth. §. 277. b.

V. 437. πέφυκεν — τοῖς αὐτοῖς] De dativo ex πέφυκεν apto cf. v. 291. et El. 860: πᾶσι θνατοῖς ἔφυ μόρος. De sententia vide El. 916: τοῖς αὐτοῖσί τοι οὐχ αὐτὸς ἀεὶ δαιμόνων παραστατεῖ.

V. 438. μέν νυν] Sic O. R. 31: θεοῖσι μέν νυν οὐκ ἰσούμενόν σ' ἐγὼ κτλ. O. C. 96: ἔγνωκα μέν νυν.

V. 439. ἐς χεῖρας] Recte Schaeferus iungenda haec cum verbo ἀντανίσταται esse monuit, coll. Plutarch. Thes. c. 5: μάλιστα δὴ πάντων εἰς χεῖρας ὠθεῖσθαι τοῖς ἐναντίοις μεμαθηκότες. Lucian. T. III. p. 353: ὥστε καὶ εἰς χεῖρας αὐτῶν ἦλθον οἱ πολλοί. Addo O. C. 975: εἰ δ' αὖ φανεὶς δύστηνος, ὡς ἐγὼ 'φάνην, ἐς χεῖρας ἦλθον πατρὶ καὶ κατέκτανον.

V. 442 sqq. τῷ μῷ τ' ἀνδρὶ]

Digitized by Google

οὗτος γὰρ ἄρχει καὶ θεῶν, ὅπως θέλει,
[κἀμοῦ γε· πῶς δ' οὐ χατέρας, οἵας γ' ἐμοῦ;]
ὥστ' εἴ τι τὠμῷ τ' ἀνδρὶ τῇδε τῇ νόσῳ
ληφθέντι μεμπτός εἰμι, κάρτα μαίνομαι,
ἢ τῇδε τῇ γυναικί, τῇ μεταιτίᾳ
τοῦ μηδὲν αἰσχροῦ, μηδ' ἐμοὶ κακοῦ τινος.
οὐκ ἔστι ταῦτ'. ἀλλ' εἰ μὲν ἐκ κείνου μαθὼν
ψεύδει, μάθησιν οὐ καλὴν ἐκμανθάνεις·
εἰ δ' αὐτὸς αὑτὸν ὧδε παιδεύεις, ὅταν
θέλῃς γενέσθαι χρηστός, ὀφθήσει κακός.
ἀλλ' εἰπὲ πᾶν τἀληθές· ὡς ἐλευθέρῳ

V. 441. Cur spurius existimari hic versus debeat, exposui Emendat. p. 192 sqq.

Per anacoluthon respondet huic τὲ particulae ἤ particula v. 444. posita. Contraria ratione ἤ — τὲ sibi respondent apud Hom. Il. β, 289: ὥστε γὰρ ἤ παῖδες νεαροὶ χῆραί τε γυναῖκες, ἀλλήλοισιν ὀδύρονται οἰκόνδε νέεσθαι. Gf. Matth. §. 626. Rost. §. 134, 5. not. 1 extr.

V. 443. Schol.: ληφθέντι μεμπτός εἰμι· μεμπτή εἰμι, τουτέστιν, εἰ μέμφομαι. ἢ ἀντὶ τοῦ ἐπίμεμπτος, ἐπιπληκτική. De activa huiusmodi adiectivorum verbalium potestate vide Porson. ad Eur. Hec. 1117.

V. 444 sq. τῇ μεταιτίᾳ — τινος] Sensus hic est: quum ea res, cuius illa auctor exstitit, nec dedecori mihi sit nec perniciei. Negat Deianira Herculis in Iolen amorem aut dedecus aut perniciem sibi afferre. De adiectivi μεταίτιος usu ad v. 257. diximus; de locutione αἴτιός εἰμί τινός τινι confer v. 1233: ἦ μοι μητρὶ μὲν θανεῖν μόνῃ μεταίτιος. El. 295: οὐ σύ μοι τῶνδ' αἰτία; Denique de ἐμοί ad prius etiam membrum referendo cf. El. 929.

V. 446 sqq. Schol.: ἀλλ' εἰ μὲν ἐκ κείνου μαθών· εἰ μὲν παρ' Ἡρακλέους ἐκελεύσθης ψεύσασθαι, κακὴν μάθησιν ἐκμανθάνεις· εἰ δὲ σὺ σαυτὸν εἰς τοῦτο ψευδολογίας ἄγεις, ἴσθι, ὅτι, κἂν ἐθελήσῃς ποτὲ εἰπεῖν τἀληθές, οὐ δυνήσῃ, ὑπὸ τῆς συνηθείας νικώμενος, ἢ κἂν θέλῃς ἀληθεῦσαι, οὐ πιστευθήσῃ. Ex his quae monita sunt de sensu verborum ὅταν θέλῃς — κακός, quanquam alienissima ab hoc loco esse recte Hermannus monuit, tamen quae ipse adnotavit non magis probari videntur posse. Immo certum est verborum εἰ δ' αὐτὸς — φράσον' ἐμοί sensum hunc esse: sin ipse te ita instituis, quum voles bonus esse, apparebis pravus; id est, sin ultro veritatem me celas, quum voles homo bonus et utilis esse, quae iniucunda mihi accidere queant reticendo, hominem te malum ostendes; mendicum enim dici magno dedecori est; fieri autem non potest, ut, verane an falsa mihi nuntiaris, me lateat; multi enim sunt quibuscum locutus es, ex quibus, quid verum sit,

Digitized by Google

ψευδῆ, mendax
ψευδεῖ καλεῖσθαι κἠρ πρόςεστιν οὐ καλή.
ὅπως δὲ λήσεις, latere οὐδὲ τοῦτο γίγνεται·
πολλοὶ γὰρ οἷς εἴρηκας, οἳ φράσουσ' ἐμοί.
κεἰ μὲν δέδοικας, οὐ καλῶς ταρβεῖς, ἐπεὶ
τὸ μὴ πυθέσθαι, non comperiam latere τοῦτό μ' ἀλγύνειεν ἄν·
τὸ δ' εἰδέναι, τί δεινόν; οὐχὶ χἀτέρας
πλείστας ἀνὴρ εἷς Ἡρακλῆς ἔγημε δή;
κοὔπω τις αὐτῶν ἔκ γ' ἐμοῦ λόγον κακὸν
ἠνέγκατ', οὐδ' ὄνειδος· ἥδε τ' οὐδ' ἂν εἰ
κἀρτ' ἐντακείη τῷ φιλεῖν, ἐπεί σφ' ἐγὼ
ᾤκτειρα δὴ μάλιστα προςβλέψασ', ὅτι
τὸ κάλλος αὐτῆς τὸν βίον διώλεσεν,
καὶ γῆν πατρῴαν οὐχ ἑκοῦσα δύσμορος
ἔπερσε κἀδούλωσεν... ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ῥείτω κατ' οὖρον· σοὶ δ' ἐγὼ φράζω κακὸν
πρὸς ἄλλον εἶναι, πρὸς δ' ἔμ' ἀψευδεῖν ἀεί.
mendacio abstinere

cértissime cognoscam. — De *αὐτόν* pronominis usu cf. O. C. 853. 930. et Matth. §. 489. II.

V. 451. *ψευδεῖ*] De dativo vide Matth. §. 536. Rost. §. 127. Schol.: *κήρ· μερίς, κλῆρος, μοῖρα, τύχη.* Apte confert Neuius Phil. 477: *ὄνειδος οὐ καλόν.*

V. 452. *ὅπως δὲ λήσεις κτλ.*] Nihil insolentiae est in eo, quod post verbum *γίγνεται* positum *ὅπως* est cum indicativo futuri, ut O. R. 1058. Quaecumque enim verba perficiendi aut curandi, ut aliquid fiat, significationem habent, post ea recte particula illa cum indicativo futuri sequitur. Verba autem *οὐδὲ τοῦτο γίγνεται* nihil aliud significant quam hoc: ne hoc quidem fit sive ne hoc quidem fieri potest. Cf. Rost. §. 122. 10 (11.).

V. 454. *κεἰ μὲν δέδοικας, οὐ καλῶς ταρβεῖς*] Ut hic, ita saepe notione non mutata variantur vocabula. Cf. O. R. 54: *εἴπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς, ὥσπερ κρατεῖς.* Ant. 1291 sq.: *σφάγιον ἐπ' ὀλέθρῳ γυναικεῖον ἀμφικεῖσθαι μόρου*; huius fab. 599 ed. meae.

V. 454 sq. *ἐπεὶ τὸ μὴ πυθέσθαι τοῦτό μ'*] Simillime O. C. 639 sq.: *εἰ δ' ἐμοῦ στείχειν μέτα τόδ' ἡδὺ κτλ.*

V. 457. Schol.: *πλείστας ἀνὴρ εἷς· δηλονότι ἀνάνδρους παρθένους, ὡς Μήδαν* (Brunck. *Μίδειαν* ex Pausan. X, 10, 1., ubi cf. I, 5, 2.) *τὴν Φύλαντος, Αὔγην τὴν Ἀλέου, Μεγάραν τὴν Κρέοντος, τὰς Θεστίου θυγατέρας, Ἀστυδάμειαν τὴν Ἀμύντορος.* Verbum *γαμεῖν τινα* tantum rem habere cum muliere hic significare facile intelligitur. De locutione *πλείστας εἷς ἀνήρ* cf. Matth. §. 461.

V. 459 sq. Schol.: *ἥδε τ' οὐδ' ἂν εἰ κάρτα· οὐδὲ ἡ Ἰόλη ὀνειδισθήσεται, οὐδ' εἰ μεγάλως αὐτῆς ἐρᾷ ὁ Ἡρακλῆς. τῷ φιλεῖν· αὐτὴν ὁ Ἡρακλῆς.* Cf. O. C. 1617: *τὸ γὰρ φιλεῖν οὐκ ἔστιν ἐξ ὅτου πλέον ἢ τοῦδε τὰν-*

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

πείθου λεγούσῃ χρηστά, κοὐ μέμψει χρόνῳ
γυναικὶ τῇδε, κἀπ' ἐμοῦ κτήσει χάριν.

ΛΙΧΑΣ.

ἀλλ', ὦ φίλη δέσποιν', ἐπεί σε μανθάνω
θνητὴν φρονοῦσαν θνητὰ κοὐκ ἀγνώμονα,
πᾶν σοι φράσω τἀληθές, οὐδὲ κρύψομαι.
ἔστιν γὰρ οὕτως, ὥσπερ οὗτος ἐννέπει.
ταύτης ὁ δεινὸς ἵμερός ποθ' Ἡρακλῆ
διῆλθε, καὶ τῆσδ' οὕνεχ' ἡ πολύφθορος
καθῃρέθη πατρῷος Οἰχαλία δόρει.
καὶ ταῦτα, δεῖ γὰρ καὶ τὸ πρὸς κείνου λέγειν,
οὔτ' εἶπε κρύπτειν οὔτ' ἀπηρνήθη ποτέ.
ἀλλ' αὐτός, ὦ δέσποινα, δειμαίνων τὸ σὸν
μὴ στέρνον ἀλγύνοιμι τοῖσδε τοῖς λόγοις,
ἥμαρτον, εἴ τι τήνδ' ἁμαρτίαν νέμεις.

V. 475. **δόρει** ex mea coniectura scripsi. Libri **δορί**. Vide ad Oed. Col. 619 ed. meae.

δρὸς ἔσχετο. De verbi **ἐντήκω** usu ad El. 1292. monuimus. Errant autem vehementer qui **ἐντακείη** ad Iolen referunt, de qua non posse ullo pacto cogitari quum aliunde apparet, tum imprimis e verbis v. 461 sqq.: **ὅτι τὸ κάλλος κτλ.** Denique de omisso verbo finito, ex antecedentibus adsumendo, vide El. 365: **τῆς σῆς δ' οὐκ ἐρῶ τιμῆς τυχεῖν· οὐδ' ἂν σύ, σώφρων γ' οὖσα.**

V. 464 sq. Schol.: **ἀλλὰ ταῦτα μὲν ᾠείτω κατ' οὖρον· ὁ περὶ τούτων λόγος ἐξῳρίφθω, φησίν, εἰς τὸν ἄπρα.**

V. 470. **θνητὴν φρ. θνητὰ κτλ.**] Cf. Eur. Alc. 802: **ὄντας δὲ θνητοὺς θνητὰ καὶ φρονεῖν χρεών.** De voc. **ἀγνώμονα**, quod generis neutrius esse apparet, ad O. C. 86. monitum est. Recte Hermannus: quoniam te ut hominem humana atque indulgentiae plena sentire video.

V. 471. **οὐδὲ κρύψομαι**] De medio ad Ai. 628. dictum est.

V. 474. **ἡ πολύφθορος**] De prolepsi cf. v. 840 ed. meae et O. C. 1084 ed. meae cum nota nostra.

V. 477. Schol.: **οὔτ' εἶπε κρύπτειν· τὸ ἐξῆς· καὶ ταῦτα οὔτ' εἶπε κρύπτειν· τὰ περὶ τοῦ ἔρωτος, φησί, τῆς Ἰόλης οὔτε κρύπτειν μοι ὁ Ἡρακλῆς εἶπεν, οὔτε μὴν ὁμολογεῖν.** Non recte, puto, Brunckius haec sic interpretatus est: nec iussit ipse silentio premere, nec infitiatus est unquam. Immo sensus hic videtur esse: nec iussit me silentio premere, nec interdixit, quominus premerem.

V. 480. **εἴ τι — νέμεις**] De verbo **νέμειν**, idem fere atque **νομίζειν** significante, ad O. C. 876. monuimus. De pronomine conferunt Ai. 114: **ἐπειδὴ τέρψις ἥδε σοι τὸ δρᾶν.** O. C. 775: **τίς αὕτη τέρψις ἄκοντας φιλεῖν;**

Digitized by Google

ἐπεί γε μὲν δὴ πάντ' ἐπίστασαι λόγον,
κείνου τε καὶ σὴν ἐξ ἴσου κοινὴν χάριν
καὶ στέργε τὴν γυναῖκα, καὶ βούλου λόγους,
οὓς εἶπας ἐς τήνδ', ἐμπέδως εἰρηκέναι.
ὡς τἄλλ' ἐκεῖνος πάντ' ἀριστεύων χεροῖν
τοῦ τῆσδ' ἔρωτος εἰς ἄπαντ' ἦσσον ἔφυ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ἀλλ' ὧδε καὶ φρονοῦμεν, ὥστε ταῦτα δρᾶν,
κοὔτοι νόσον γ' ἐπακτὸν ἐξαρούμεθα
θεοῖσι δυσμαχοῦντες. ἀλλ' εἴσω στέγης
χωρῶμεν, ὡς λόγων τ' ἐπιστολὰς φέρῃς,
ἃ τ' ἀντὶ δώρων δῶρα χρὴ προσαρμόσαι,

V. 488. ἐξαρούμεθα ex Musgravii coniectura scripsi duobus nunc codd. confirmata. Ceteri ἐξαιρούμεθα.

V. 500. τίνες ante ἀμφίγυοι ex coniectura Hermanni addidi.

V. 482. κείνου τε — χάριν] De hoc voc. χάριν usus egit Matth. §. 576 extr.

V. 483 sq. καὶ βούλου — εἰρηκέναι] Notanda locutio est: βούλομαι ἐμπέδως εἰρηκέναι λόγον, significans: βούλομαι ἔμπεδον εἶναι τὸν λόγον, ὃν εἶρηκα. Tum εἰπεῖν ἔς τινα saepe sic dicitur, ut sit dicere quae spectent ad aliquem, id est dicere de aliquo. Cf. Matth. §. 578. c.

V. 485. τἄλλ' — ἀριστεύων χεροῖν] De locutione ἀριστεύειν τι χεροῖν ad Ai. 427. diximus.

V. 488 sq. Schol.: κοὔτοι νόσον ἐπακτόν· τὴν θεομαχίαν. ἐπακτὸν δὲ ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ, ἀνθαίρετον· τὸ γὰρ πρὸς ἔρωτα φιλονεικεῖν θεομαχεῖν ἐστιν ἄντικρυς. Hoc dicit: neque malum voluntarium suscipiamus male cum dis pugnando; id est: neque ultro mihi malum consciscam illud, quo fieri non potest quin afficiar, quando cum Amore pugno. Non recte Hermannus δυσμαχεῖν τινι interpretatur impie reluctari alicui. Significat potius male pugnare cum aliquo, i. e. pugnam committere cum aliquo, ex qua victor discedere nequeas, frustra pugnare cum aliquo. Sic Ant. 1106: ἀνάγκῃ δ' οὐχὶ δυσμαχητέον. De locutione νόσον ἐξαίρεσθαι ad Ai. 129. monitum est; de genere masculino δυσμαχοῦντες vide Matth. §. 436, 4. Rost. §. 100. not. 12.

V. 490. λόγων τ' ἐπιστολὰς] Mandata. Cf. Ai. 781. O. C. 1001. Additus genitivus λόγων est propter verba sequentia: ἃ τ' ἀντὶ δώρων δῶρα. Nam et verba vult referri Deianira ad Herculem et res sive dona ad eum perferri.

V. 491 sq. Schol.: ἃ τ' ἀντὶ δώρων δῶρα· ὅπως ἂν αὐτῷ παρ' ἡμῶν κομίσῃς ἀντίποινα καὶ σύμφωνα οἷς ἤγαγες· λέγει δὲ ἀντὶ τῶν αἱμαλώτων.

V. 494 — 521. Chorus recordatus quae de non exstinguenda vi amoris modo dicta erant, invictum celebrat Veneris numen, eiusque deae quanta sit potentia, quum ex deorum summorum exemplis, qui superati ab ea sint, tum ex acerrimo atrocissimoque

Digitized by Google

καὶ ταῦτ' ἄγῃς. κενὸν γὰρ οὐ δίκαιά σε
χωρεῖν, προσελθόνθ' ὧδε σὺν πολλῷ στόλῳ.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφή.)

Μέγα τι σθένος ἁ Κύπρις ἐκφέρεται νίκας ἀεί.
καὶ τὰ μὲν θεῶν
παρέβαν, καὶ ὅπως Κρονίδαν ἀπάτασεν, οὐ λέγω,
οὐδὲ τὸν ἔννυχον Ἄιδαν,
Ποσειδάωνα τινάκτορα γαίας·
ἀλλ' ἐπὶ τάνδ' ἄρ' ἄκοιτιν
τίνες ἀμφίγυοι κατέβαν πρὸ γάμων, τίνες
[πάμπληκτα παγκόνιτά τ' ἐξῆνον ἄεθλ' ἀγώνων.

V. 501. ἐξῆνον ex coniectura Wakefieldii scripsi. Libri ἐξῆλθον. Cf. Censuram meam Aiac. ab Lobeck. it. edit. p. 52 sq. et Emendat. p. 107.

certamine, quod Hercules et Achelous, summo in Deianiram amore incensi, pro illius nuptiis olim inierint, luculenter apparere canit.

V. 494. μέγα τι — ἀεί] Non satis recte Brunckius interpretatur: invictum ubique est Veneris robur. Melius nec tamen, ut videtur, omnino recte Hermannus: magnam in viucendo vim suam prodit Venus. Immo hoc dici puto: ubique victoriam aufert Venus potestatemque, quae victoriam sequitur. Vide quae ad v. 183. adnotavimus. Schol.: σθένος νίκης περιφραστικῶς τὴν νίκην. De verbo ἐκφέρεται cf. El. 60: ὅταν λόγῳ θανὼν ἔργοισι σωθῶ κἀξενέγκωμαι κλέος.

V. 495 sq. Schol.: παρέβαν· ἀντὶ τοῦ παραβήσομαι· καὶ ὅσα μέν, φησίν, εἰς θεοὺς ἐνεδείξατο, ὑπερβήσομαι. Non potest παρέβαν futuri significationem habere, sed est, recte monente Hermanno, indicta esse volo. Cf. Matth. §. 506. Rost. §. 116, 8. not. 4.

V. 497. Schol.: τὸν ἔννυχον· τὸν ἐν σκότῳ διατρίβοντα.

V. 498. Ποσειδάωνα τινάκτορα γαίας] I. e. Ἐννοσίγαιον vel Ἐνοσίχθονα. Apte contulit Erfurdtius Hom. Il. υ, 57 sq.: δεινὸν δὲ βρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ὑψόθεν· αὐτὰρ ἔνερθε Ποσειδάων ἐτίναξεν γαῖαν ἀπειρεσίην ὀρέων τ' αἰπειναὶ κάρηνα.

V. 499 sqq. Schol.: ἀλλ' ἐπὶ τάνδ' ἄρ' ἄκοιτιν· τὴν Δηϊάνειραν. ὁ δὲ νοῦς οὕτω· τὰ μὲν εἰς θεοὺς γεγονότα παρίημι, ἐκεῖνα δὲ λέγω, τίνες ἠγωνίσαντο περὶ τῶν γάμων Δηϊανείρας, καὶ κατέβησαν εἰς τὸν ἀγῶνα. In ἐπί praepositione cum accusativo iuncta minime debebat Musgravius haerere; cf. Matth. §. 586. c.

V. 500. Schol.: ἀμφίγυοι κατέβαν πρὸ γάμων· ἀντιπάλοι ἢ ἰσχυροὶ ἐν τοῖς γύοις, μαχεσάμενοι χερσὶ καὶ ποσίν. ἢ ἀμφοτέρωθεν ἠκονημένοι· ἢ ἀμφοτέρωθεν ὠξυμμένοι. Sic enim extrema Scholiastae verba corrigenda putavi, in codice hoc modo scripta: ἢ ἀμφότεροι τεθεωρημένοι· ἢ ἄμφω παρωξυμμένοι. Nam Homericum ἔγχεσιν ἀμφι-

(ἀντιστροφή.)

ὁ μὲν ἦν ποταμοῦ σθένος, ὑφίκερω τετραόρου φάσμα ταύρου,
Ἀχελῶος ἀπ' Οἰνιαδᾶν· ὁ δὲ Βακχίας ἀπὸ
ἦλθε παλίντονα Θήβας
τόξα καὶ λόγχας ῥόπαλόν τε τινάσσων,

V. 502. Brunckius τετράορον scripsit ex Eustathio p. 573, 27. (435, 43.), qui tamen vulgatam scripturam p. 1313, 6. (1431, 1.) et p. 1734, 10. (Od. 508, 47.) affert.

V. 504. Βακχίας cum Brunckio metri causa scripsi. Limina laborum, id est conflictio cum laboribus. Contra hic ἄεθλα necesse est solam laborum significationem habeat, ita ut ἄεθλα ἀγώνων sint laboriosa certamina. Non prorsus dissimile cuipiam videatur Eurip. Herc. f. 812: ξιφηφόρων ἐς ἀγώνων ἄμιλλαν.

γύοισιν notum est ita explicari: ἑκατέρωθεν ἠκοντημένοις. Nihilominus alienissimam eam interpretationem ab sensu huius loci esse apparet. Neque magis ceterae Scholiastae explicationes probari videntur posse. Verum ne recentiorum quidem interpretum quisquam commodam interpretationem protulit. Neque mihi liquet, quid poeta isto vocabulo significare voluerit. Hermannus: „ἀμφίγυοι, inquit, dicit ex Homerico ἔγχεσιν ἀμφιγύοισιν. Id ad pugnantes ipsos translatum non puto simplicius explicari posse, quam ut sit: ancipitibus armis."/— De forma κατέβαν cf. Matth. §. 212, 8. Denique πρὸ γάμων Hermannus interpretatur: ante nuptias; melius, opinor, Matth. §. 575.: pro nuptiis.

V. 501. Scholiasta: ἀντὶ τοῦ διήνυσαν, ἐπεξῆλθον, ἠγωνίσαντο. λέγει δὲ, ὅτι πᾶν εἶδος ἀγωνίσματος κατ' ἀλλήλων ἐνεδείξαντο. ἄεθλα· ἀγωνίσματα· πάμπληκτα δὲ, πληγῶν μεστά. De verbo ἐξῆνον vide Emend. nostras p. 107. Locutionis autem, qualis est ἄεθλα ἀγώνων, quod prorsus simile sit nullum novi exemplum. Nam ἀγὼν μάχης, quod supra v. 20. positum, qui diversa discernere didicerit, non comparabit. Item dissimile est Phil. 507: πολλῶν ἔλεξεν δυσοίστων πόνων ἄθλα, ubi πόνων ἄθλα sunt certamina laborum, id est conflictio cum laboribus.

V. 502. ποταμοῦ σθένος] Dictum hoc eadem ratione, qua supra v. 38. Ἰφίτου βίαν. De Acheloo autem, Deianirae proco, iam ad v. 9. monitum est.

Ibidem. Schol.: τετραόρου· τετρασκελοῦς· φάσμα· φάντασμα, σχῆμα.

Ibidem. πάμπληκτα παγκόνιτά τ'] Neque editorum quisquam neque lexicographorum recte mihi videtur voc. παγκόνιτος interpretatus esse. Explicant pulverulentus. At quis credat Sophoclem, poetam elegantissimum, certamina dixisse plagis plena et pulvere? Immo certissimum est, ut ἀγῶνες πάμπληκτοι id genus certaminum significant, in quo plagas sibi infligant certantes, uno verbo pugilatum, ita ἀγῶνας παγκονίτους dici illa certamina, in quibus luctentur secum certantes, id est luctam. Constat enim κονίεσθαι dictos esse athletas, qui membra oleo uncta pulvere conspergere, ut apprehendi ab adversariis possent, atque luctari inter se solerent.

παῖς Διός· οἳ τότ' ἀολλεῖς
ἦσαν ἐς μέσον ἱέμενοι λεχέων· μόνα δ'
εὔλεκτρος ἐν μέσῳ Κύπρις ῥαβδονόμει ξυνοῦσα. 515
(ἐπῳδός.)
τότ' ἦν χερός, ἦν δὲ τόξων
πάταγος, ταυρείων τ' ἀνάμιγδα μετώπων·
ἦν δ' ἀμφίπλεκτοι 520

bri Βαγχείας. Cf. v. 216 ed. meae. Eodem errore in scholiis Οἰνειαδᾶν scriptum, quod mendum tollere nemo dubitavit.

V. 511. μετώπων ipse scripsi. Libri κεράτων. Vide Emendat. p. 32 sqq.

V. 504. Schol.: ἀπ' Οἰνιαδᾶν· ἀπὸ Αἰτωλίας. ἢ οὕτως· Οἰνίαι, πόλις Ἀκαρνανίας, δι' ἧς ῥεῖ ὁ Ἀχελῶος· πληθυντικῶς δὲ λέγεται. Cf. Thucyd. II, 102.

Ibidem. Schol.: Βαγχίας· τῆς τὸν Βάγχον ἐχούσης· καλῶς δὲ τὸ Βαγχίας, πρὸς ἀντιδιαστολήν. Cf. Ant. 1137 sqq. Hercules autem Thebis natus fuisse iam supra v. 114 ed. meae dictus est. Insolentius inter ἦλθε et Θήβας interpositum adiectivum παλίντονα. Vide quae ad O. C. 1223. adnotata sunt.

V. 506. Schol.: ἀφ' ἱστορίας φησὶ λόγχην ἔχειν τὸν Ἡρακλέα. Hinc Brunckius sagittas intelligendas putat, coll. Eur. Herc. f. 1101: πτερωτά τ' ἔγχη τόξα τ' ἔσπαρται πέδῳ. At neque λόγχας unquam dicta esse tela novi, et hastam Herculi tribuit Hesiodus Scut. Herc. v. 417. 462. Clavam gestasse Hercules primum a Pisandro Camiraeo dictus videtur esse. Cf. Vogel. p. 13.

V. 507. Schol.: ἀολλεῖς· καταχρηστικῶς εἶπεν ἐπὶ δυοῖν τὸ ἀολλεῖς. ἐπὶ πλήθους γὰρ λέγεται. Adscripsit Hermannus Mosch. II, 48: δοιοὶ δ' ἔστασαν ὑψοῦ ἐπ' ὀφρύος ἀίγιαλοῖο φῶτες ἀολλήδην.

V. 508 sq. Schol.: ἱέμενοι· ἐπιθυμοῦντες. — μόνη δὲ ἡ Κύπρις παροῦσα ἐβράβευε καὶ διέταττεν Hermannus haec adnotavit: „Sensus hic est: sola fausti tori largitrix dea regebat certamen. Ut in Antig. 796. νύμφη εὔλεκτρος sponsam significat, cuius torus expetendus est, ita quid mirum Venerem ipsam, per quam torus expetitur, εὔλεκτρον dici? Scilicet numen Veneris hic dictum, quum cupiditas amantium intelligatur." Assentior in ceteris; illud dubium puto, verane interpretatio adiect. εὔλεκτρος sit; quo non intelligo cur non significari mulierem vel deam venustissimam putemus, quum λέκτρον et λέχος de ipsa muliere vel uxore saepissime dicatur.

V. 510 sq Schol.: τότε οὖν ὁ Ἡρακλῆς καὶ χερσὶ καὶ τόξοις ἐμάχετο, ὁ δὲ Ἀχελῶος τοῖς κέρασιν.

V. 512. Schol.: ἦν· Ἡσίοδος (Theog. 321.)· τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί. ἀντὶ τοῦ ὑπῆρχον. Cf. Matth. §. 216. not. 4. 303, 1. Rost. §. 100, 4. not. 6.

V. 512 sq. Schol.: ἦν δ' ἀμφίπλεκτοι κλίμακες· κλίμακες αἱ ἐπαναβάσεις, παρὰ τὸ ἄνω τε καὶ κάτω αὐτοὺς στρέφεσθαι ἐν τῇ μάχῃ· ἔστι δὲ εἶδος παλαίσματος ἡ κλῖμαξ· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα ἐπὶ Ἡρακλέους ἀκουστέον. Hesychius: κλίμακες· πάλης εἶδος. Idem est κλιμακισμός, et verbum κλιμακίζειν, διακλιμακίζειν. Meminit etiam Pollux III, 155. Nemo tamen, quale hoc luctae genus esset, exposuit. Positum erat, nisi

κλίμακες, ἦν δ' ὀλόεντα
πλίγματα, καὶ στόνος ἀμφοῖν.
ἁ δ' εὐῶπις ἁβρὰ·
τηλαυγεῖ παρ' ὄχθῳ
ἧστο, τὸν ὃν προςμένουσ' ἀκοίταν.
[ἐγὼ δὲ μάτηρ μὲν οἷα φράζω,
τὸ δ' ἀμφινείκητον ὄμμα νύμφας
ἐλεινὸν ἀμμένει,
κἀπὸ ματρὸς ἄφαρ βέβακεν, ὥςτε πόρτις ἐρήμα.]

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

Ἦμος, φίλαι, κατ' οἶκον ὁ ξένος θροεῖ
ταῖς αἰχμαλώτοις παισὶν ὡς ἐπ' ἐξόδῳ,

V. 513 sq. *ἦν δ' ὀλόεντα πλίγματα* ipse scripsi. Libri perinepte *ἦν δὲ μετώπων ὀλόεντα πλήγματα.* Vide Emendat. p. 32 sqq.

fallor, in eo, ut quis averteret adversarium, atque a tergo complexus, quasi per scalam, dorsum eius conscenderet. Apud Ovidium Metam. IX, 51: quarto exuit amplexus, adductaque brachia solvit; impulsumque manu (certum mihi vera fateri) protinus avertit, tergoque onerosus inhaesit. Si qua fides (neque enim ficta mihi gloria voce quaeritur), imposito pressus mihi monte videbar. Alia in hanc rem vide apud P. Fabrum Agonist. I. c. 10. et 20. Diversum est *ἐκ κλίμακος*, de quo Etymol. M. p. 322, 31., quod non ad luctam, sed ad pugilatum pertinet. HERM.

V. 513 sq. Scholiasta: *τοῦτο ἐπὶ Ἀχελῴου· οἱ γὰρ ταῦροι τοῖς κέρασι καὶ μετώποις μάχονται.*

V. 514. *πλίγματα*] Genus luctae est. Hesychius: *πλίγμα· βῆμα. ἀπὸ τῶν κυλιομένων καὶ παλαιόντων, ὅταν περιβάντες τοῖς σκέλεσι κατατρέχωσιν.* Etymol. M.: *ἀμφιπλὶξ· περιβάδην. πλίσσεσθαι γὰρ τὸ βάδην διαβαίνειν. καὶ πλίγμα τὸ διάστημα τῶν ποδῶν. Σοφοκλῆς Τριπτολέμῳ· δράκοντε θαιρὸν ἀμφιπλὶξ εἰληφότε.* Adde Aristoph. Schol. ad Acharn. 217.

V. 515. Schol.: *ἁ δ' εὐῶπις ἁβρά· ἡ Δηϊάνειρα.*

V. 516. *τηλαυγεῖ παρ' ὄχθῳ*] In colle, unde longinquus prospectus est. Ceterum confer v. 24 sqq.

V. 518—521. *ἐγὼ δὲ μάτηρ — πόρτις ἐρήμα*] De his vide quae exposui in Emendat. p. 180 sqq.

V. 522 sqq. Schol.: *ἦμος, φίλαι, κατ' οἶκον· Δηϊάνειρα πρὸς τὸν χορὸν ἐξελθοῦσα διαλέγεται καί φησιν, ἐν ὅσῳ ὁ Λίχας κατὰ τὸν οἶκον συντάττεται ταῖς αἰχμαλώτοις, ἐξῆλθον, ἵνα ἅπερ ἐμηχανησάμην δηλώσω ὑμῖν.*

V. 522 sq. *θροεῖ ταῖς αἰχμ. παισὶν*] Idem dixit infra v. 601. his verbis: ἕως σὺ ταῖς ἔσωθεν ἠγορᾷ ξέναις. Scholiasta: *ὡς ἐπ' ἐξόδῳ· ὡς μέλλων αὖθις ἐξιέναι πρὸς τὸν Ἡρακλέα.* Cf. El. 1303 ed. meae.

V. 524. *θυραῖος ἦλθον*]

Digitized by Google

τῆμος θυραῖος ἦλθον ὡς ὑμᾶς λάθρα,
τὰ μὲν φράσουσα χερσὶν ἀτεχνησάμην,
τὰ δ' οἷα πάσχω συγκατοικτιουμένη. 535
κόρην γάρ, οἶμαι δ' οὐκ ἔτ', ἀλλ' ἐζευγμένην,
παρεισδέδεγμαι, φόρτον ὥστε ναυτίλος,
λωβητὸν ἐμπόλημα τῆς ἐμῆς φρενός.
καὶ νῦν δύ' οὔσαι μίμνομεν μιᾶς ὑπὸ
χλαίνης ὑπαγκάλισμα. τοιάδ' Ἡρακλῆς, 540
ὁ πιστὸς ἡμῖν κἀγαθὸς καλούμενος,
οἰκούρι' ἀντέπεμψε τοῦ μακροῦ χρόνου.
ἐγὼ δὲ θυμοῦσθαι μὲν οὐκ ἐπίσταμαι

V. 518—521. Hos versus cur uncis incluserim, ostendi Emendat. p. 180 sqq. In iisdem pro τὸ δ' in libris est τόδ', et ἐλεεινὸν pro ἑλεινόν, quod primus Erfurdtius restituit.

Nota locutio. De multis, quae similia sunt, satis est contulisse Phil. 157: τίν' ἔχει στίβον, ἕναυλον ἢ θυραῖον;

V. 525 sq. τὰ μὲν — τὰ δ'] Partim — partim. Cf. Matth. §. 288. not. 2.

V. 526. Schol.: συγκατοικτιουμένη· σὺν ὑμῖν θρηνήσουσα.

V. 527 sq. Schol.: ἀλλ' ἐζευγμένην παρεισδέδεγμαι· γεγαμημένην τῷ Ἡρακλεῖ προσεδεξάμην, φορτίον λωβητὸν τῆς ἐμῆς φρενός, ἤτοι βλαβερὸν φορτίον καὶ ἐφύβριστον.

V. 528. παρεισδέδεγμαι] Recte explicat Rostius: male recepi sive receptam habeo.

V. 529. λωβητὸν — φρενός] Contumeliosam mercedem mei animi, id est, indignum mei in Herculem animi fructum. De voc. ἐμπόλημα cf. interpp. ad Arist. Plut. 1156.

V. 530 sq. Schol.: μιᾶς ὑπὸ χλαίνης. ἀντὶ τοῦ, μιᾶς κοίτης. Cf. Theocr. XVIII, 19: Ζανός τοι θυγάτηρ ὑπὸ τὰν μίαν ᾤχετο χλαῖναν, ibique interpretes. Adde Bergler. ad Alciphr. I, 38. et Misc. Obss. Vol. V. p. 59. De vocabulo ὑπαγκάλισμα cf. Eur. Troad. 752: ὦ νέον ὑπαγκάλισμα μητρὶ φίλτατον. et Helen. 247: Διὸς ὑπαγκάλισμα σεμνόν, Ἥρα. Camerarius, Nunc nos, inquit, unus manet lectulus; una in complexu Herculis veste contegemur. Haec est indigna illa contumelia, qua mulieris animus exagitatur; τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεύτερ' ἂν πάσχοι γυνὴ· ἀνδρὸς δ' ἁμαρτάνουσ' ἁμαρτάνει βίου, ut ait Euripides Androm. 372 sq.

V. 533. Schol.: οἰκούρι' ἀντέπεμψε· τοιαῦτα τῆς οἰκουρίας δῶρα ἔπεμψέ μοι ὑπὲρ τοῦ χρόνου παντός, οὗ συνῴκησα αὐτῷ, ὅ ἐστιν, εὐχαριστήρια τῆς πολυχρονίας ἡμῶν οἰκουρίας. Eustathius p. 602, 39. (458, 48.) de vocabulo οἰκουρία agens: ἧς παρώνυμον, inquit, τὰ οἰκούρια παρὰ Σοφοκλεῖ, ἅπερ εἰσὶν ὑπὲρ οἰκουρίας μισθοί.

V. 534. οὐκ ἐπίσταμαι] Ut Latinorum nescio idem fere significat atque nequeo. Similiter El. 629: οὐδ' ἐπίστασαι κλύειν.

Digitized by Google

535 νοσοῦντι κείνῳ πολλὰ τῇδε τῇ νόσῳ·
τὸ δ' αὖ ξυνοικεῖν τῇδ' ὁμοῦ τίς ἂν γυνὴ 545
δύναιτο, κοινωνοῦσα τῶν αὐτῶν γάμων;
ὁρῶ γὰρ ἥβην τὴν μὲν ἕρπουσαν πρόσω,
τὴν δὲ φθίνουσαν· ὧν ἀφαρπάζειν φιλεῖ
540 ὀφθαλμὸς ἄνθος, τῶν δ' ὑπεκτρέπει πόδα.
ταῦτ' οὖν φοβοῦμαι, μὴ πόσις μὲν Ἡρακλῆς 550
ἐμὸς καλεῖται, τῆς νεωτέρας δ' ἀνήρ.
ἀλλ' οὐ γάρ, ὥςπερ εἶπον, ὀργαίνειν καλὸν
γυναῖκα νοῦν ἔχουσαν· ἢ δ' ἔχω, φίλαι,
545 λυτήριον λύπημα, τῇδ' ὑμῖν φράσω.

V. 540. ὑπεκτρέπει La. in textu et in lemmate scholii. Ceteri ὑπεκτρέπειν.

V. 535. τῇδε τῇ νόσῳ] Cf. v. 456 sq. ed. meae.

V. 536 sq. τὸ δ' αὖ ξυνοικεῖν κτλ.] De articulo infinitivo praeposito vide Matth. §. 543. not. 2.

V. 538. Schol.: τὴν μὲν ἕρπουσαν πρόσω· τῇ Ἰόλῃ προκόπτουσαν καὶ αὐξομένην τὴν ἥβην. Idem male φθίνουσαν explicat βεβηκυῖαν. Locutioni ἕρπειν πρόσω, progredi i. e. procrescere sive efflorescere significanti, apte oppositum verbum φθίνειν est, evanescere, marcescere significans. De locutione ἥβην τὴν μὲν — τὴν δέ cf. Matth. §. 289. not. 8

V. 539 sq. Schol.: ὀφθαλμὸς ἄνθος· τὸ ἄνθος τῶν νέων γυναικῶν φιλεῖ ἁρπάζειν ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀνδρός, τῶν δὲ ὑπαναχωρεῖν, δηλονότι τῶν πρεσβυτέρων. [Εἰς τὸ αὐτό.] ὧν δύο ἡλικίων τὴν νεάζουσάν ἁρπάζειν εἴωθεν ὁ τοῦ ἀνδρὸς ὀφθαλμός. Vera haec Scholiastae interpretatio est, qua ὧν pluralem poeta posuisse iudicatur, quod de duabus iuventutibus modo dixerit, et de efflorescente et de marcescente. Ad utramque ὧν spectat, minime, ut recentiores quidam interpretes putarunt, ad florescentem tantum iuventutem. Itaque quod v. 540. positum pronomen est τῶν δέ, oppositum substantivo ἄνθος est, ita ut sensus hic sit: quarum iuventutum florem decerpere solet oculus, ea vero quae marcescunt fugit. Loquitur de iuventutibus ut de plantis. Vide ad v. 141 sq. notata. Hinc ἄνθος ἁφαρπάζειν τῶν ἡβῶν dicit, ut dicimus decerpere flores plantarum. Ipsa autem illa locutione, flores decerpere iuventutum, quod nihil aliud significatur nisi frui iuventute, fructus autem ille aspectu potissimum florescentis iuventutis capitur, nomen ὀφθαλμός appositum est.

V. 541 sq. μὴ πόσις — ἀνήρ] Recte, puto, Hermannus, πόσις coniux est, inquit, connubio iunctus, ἀνήρ is, cuius quo uxor fruitur. Tum καλεῖται futurum est, ut El. 970: ἐλευθέρα καλεῖ τὸ λοιπὸν καὶ γάμων ἐπαξίων τεύξει.

V. 543 sqq. Schol.: ἀλλ' οὐ γάρ, ὥςπερ εἶπον· οὐ χρὴ τὴν συνετὴν γυναῖκα θυμοῦσθαι τῷ ἀνδρί· ᾧ δὲ τρόπῳ τῆς λύπης ἴαμα σχοίην, ὑμῖν ἐρῶ. λυτήριον λύπημα· ἀντὶ τοῦ τῆς λύπης. Primum

Digitized by Google

ἦν μοι παλαιὸν δῶρον ἀρχαίου ποτὲ
θηρὸς λέβητι χαλκέῳ κεκρυμμένον,
ὃ παῖς ἔτ' οὖσα τοῦ δασυστέρνου παρὰ
Νέσσου φθίνοντος ἐκ φόνων ἀνειλόμην,
ὃς τὸν βαθύῤῥουν ποταμὸν Εὔηνον βροτοὺς
μισθοῦ πόρευε χερσὶν, οὔτε πομπίμοις
κώπαις ἐρέσσων, οὔτε λαίφεσιν νεώς.
ὃς κἀμέ, τὸν πατρῷον ἡνίκα στόλον
ξὺν Ἡρακλεῖ τὸ πρῶτον εὐνὶς ἐσπόμην,
φέρων ἐπ' ὤμοις, ἡνίκ' ἦν μέσῳ πόρῳ,
ψαύει ματαίαις χερσίν· ἐκ δ' ἤὐσ' ἐγώ,

V. 542. **καλεῖται** in La, Lb. et Harl. legitur. In ceteris **καλῆται.**

monendum est **ἀλλά** particulam spectare ad membrum posterius, **ἥ δ' ἔχω κτλ.**, in quo quod rursus **δέ** particula posita est, nihil habet offensionis. Vide ad Ai. 167 sqq. Nexus enim hic est: sed, quum irasci mulierem prudentem dedeceat, quomodo dolorem meum tollere possim, vobis dicam. De verbo **ὀργαίνειν** intransitive dicto cf. Eur. Alc. 1109: **σοῦ γε μὴ μέλλοντος ὀργαίνειν ἐμοί.** Vide etiam ad El. 899 ed. meae. Denique **λύπημα** recte mihi videtur Schaeferus acousativum esse monuisse, aptum ex adiectivo **λυπήριον.** Vide ad Ant. 781 ed. meae notata.

V. 547. **θηρὸς**] Nessum dicit, Centaurum. Cf. 568. 680. 840. 1059. 1096. 1162. De Centauris dixi in fab. Herc. c. II. §. 4., de re, quae hic narratur, ibidem cap. III. De nomine proprio similiter atque hic subiuncto apte confert Neuius O. C. 675 sqq.

V. 548. Schol.: **παῖς· νεωτέρα· οὐ γὰρ παρθένος.** De epitheto **δασυστέρνου** cf. Hom. Il. **β**, 743: **ἤματι τῷ, ὅτε Φῆρας ἐτίσατο λαχνήεντας.**

V. 549. **ἐκ φόνων**] Ex caede eius, i. e. e sanguine, qui effluebat e vulnere, quod illatum ab Hercule Nesso fuit. Notum est autem saepissime sic nomen **φόνον** dici.

V. 550 sq. **τὸν βαθύῤῥουν — πόρευε**] De accusativo loci, e verbo **πορεύειν** apto, cf. Eur. Alc. 449: **γυναῖκ' ἀρίστην λίμναν Ἀχεροντίαν πορεύσας ἑλάτᾳ** De genitivo pretii cf. Matth. §. 364. Rost. §. 109, 4. d. Schol.: **πόρευε· διεπέρα, διεπόρθμευεν.**

V. 553 sq. **τὸν πατρῷον — ἑσπόμην**] Recte videtur Schaeferus sic interpretatus esse: quum patris missu Herculem primum uxor sequerer. De accusativo **στόλον** cum verbo **ἕπεσθαι** iuncto vide quae in Censura Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 51. exposui. De locutione **ἕπεσθαι σύν τινι** exposuit Matth. §. 403. a., de accentu nominis **εὐνὶς** Schaefer. ad Eurip. Or. 919 ed. Pors.

V. 556. **ματαίαις χερσίν**] Saepe **μάταιος** est temerarius, improbus, **ὑβριστικός.** Sic Aesch. Eum. 336: **αὐτουργίαι μάταιοι.** Similiter **μάταιον** positum v. 578 ed. meae et **ματάζων** O. R. 891.

Digitized by Google

χὠ Ζηνὸς εὐθὺς παῖς ἐπιστρέψας χεροῖν
ἧκεν κομήτην ἰὸν· ἐς δὲ πνεύμονας
στέρνων διεῤῥοίζησεν. ἐκθνήσκων δ' ὁ θὴρ
τοσοῦτον εἶπε· παῖ γέροντος Οἰνέως,
τοσόνδ' ὀνήσει τῶν ἐμῶν, ἐὰν πίθῃ, 570
πορθμῶν, ὀδούνεχ' ὑστάτην σ' ἔπεμψ' ἐγώ·
ἐὰν γὰρ ἀμφίθρεπτον αἷμα τῶν ἐμῶν
σφαγῶν ἐνέγκῃ χερσὶν, ᾗ μελαγχόλου
ἔβαψεν ἰοῦ θρέμμα Λερναίας ὕδρας,

V. 562. In plerisque codd. pronomen omittitur, post ὑστάτην positum.

V. 564 sq. μελαγχόλου — ἰοῦ ex mea coniectura scripsi. Libri μελαγχόλους — ἰούς. Vide Emendat. p. 35 sq.

V. 568. στέρξει in plurimis optimisque codicibus est. Ceteri στέρξαι.

V. 570. ἐγκεκλῃμένον ipse scripsi. Vulgo ἐγκεκλεισμένον, nisi quod La. et Lb. ἐγκεκλειμένον. Photius p. 168, 13: κλῆσαι οἱ ἀρχαῖοι λέγουσιν, οὐ κλεῖσαι, καὶ κλῆδα· οὕτω καὶ οἱ τραγικοὶ καὶ Θουκυδίδης.

V. 572. Hermannus in verbo πειραίνειν insolitam apud Atticos

V. 557. Schol.: ἐπιστρέψας· εἰς αὐτὸν στραφεὶς καὶ βλέψας.

V. 558. Schol.: κομήτην ἰόν· διὰ τὴν πτέρωσιν· τὸ δὲ πνεύμονας ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ. Adscripsit Wakef. Hom. Il. ε, 171: ποῦ τοι τόξον ἰδὲ πτερόεντες ὀϊστοί;

V. 559. στέρνων διεῤῥοίζησεν] De genitivo cf. 1083: διῇξε πλευρῶν.

V. 561 sq. Schol.: τοσόνδ' ὀνήσῃ· ὠφεληθήσῃ, καὶ ὄψῃσιν λήψῃ ἐκ τῶν ἐμῶν πορθμῶν. De genitivo vide Matth. §. 327. Rost. §. 108. not. 9. e. Pronomen τοσόνδε spectat ad verba v. 563 sqq.: ἐὰν γὰρ κτλ. Quam ob causam videri potest γάρ particula inutilis esse. At vide quae ad Ant. 238 sq. adnotavi. De usu verbi πέμπειν ad v. 414. monitum est.

V. 563. Schol.: ἀμφίθρεπτον· τὸ πεπηγός· θρέψαι γὰρ τὸ πῆξαι.

V. 563 sqq. ἐὰν γὰρ — ὕδρας] Sensus hic est: si cruorem sumseris de vulnero meo, quo lividae sagittae venenum hydrae Lernaeae demersit, i. e. si cruorem sumseris de ea parte vulneris mei, in quam venenatam sagittae cuspidem Hercules demersit. De singulis vocabulis haec notanda sunt. Τῶν ἐμῶν σφαγῶν genitivus loci est, aptus ex verbo ἐνέγκῃ. Vide quae ad Philoct. 605 ed. sec. adnotavi. De ᾗ adverbio, quo sive in quam partem significante, cf. Ant. 444. O. C. 183. Tum de usu verbi βάπτειν cf. Aeschyl. Prom. 863: δίθηκτον ἐν σφαγαῖσι βάψασα ξίφος. Eurip. Phoen. 1571: φάσγανον εἰσω σαρκὸς ἔβαψεν. Denique duplicis genitivi μελ. ἰοῦ et Λερναίας ὕδρας ex uno substantivo θρέμμα apti exempla alia si quaeras, adi Matth. Gr. Gr. §. 380. not. Postremo de hydra Lernaea in fab. Herc. c. II. §. 3. expositum est.

V. 568. ἀντὶ σοῦ πλέον] Omissam quis velit ἀντὶ praepo-

Digitized by Google

ἔσται φρενός σοι τοῦτο κηλητήριον
τῆς Ἡρακλείας, ὥστε μήτιν' εἰσιδὼν
στέρξει γυναῖκα κεῖνος ἀντὶ σοῦ πλέον.
τοῦτ' ἐννοήσασ', ὦ φίλαι, δόμοις γὰρ ἦν
κείνου θανόντος ἐγκεκλημένον καλῶς,
χιτῶνα τόνδ' ἔβαψα, προσβαλοῦσ' ὅσα
ζῶν κεῖνος εἶπε· καὶ πεπείρανται τάδε.
κακὰς δὲ τόλμας μήτ' ἐπισταίμην ἐγὼ,
μήτ' ἐκμάθοιμι, τάς τε τολμώσας στυγῶ·

diphthongum miratus ex duobus non bonis codicibus **πεπείραται** scribi vult. At primum inaudita significatio passiva est perfecti **πεπείραται**, nec dubium, quin, si uti illo verbo voluisset, Sophocles **πεπείραμαι** scripsisset. Noluit autem uti, quod perfecti illius significatio ab hoc loco aliena est. Neque enim **πεπείραμαι** tantum, quod vulgo putant, significat: periculum feci, sed experti sum, id est experientia vel usu novi. Cf. Eurip. Belleroph. fr. 20. ed. Dind.: **οὕτως ἄμεινον μὴ πεπειρᾶσθαι καλῶν**. Eiusdem Cress. fr. 8: **ἐπίσταμαι δὲ καὶ πεπαίραμαι λίαν, ὡς τῶν ἐχόντων πάντες ἄνθρωποι φίλοι.** Sed ne illud quidem, periculum feci, recte hic diceretur.

sitionem. At vide quae ad Ant. 182. adnotavimus.

V. 571. Schol.: **προσβαλοῦσ' ὅσα· τοῦτό φησιν, ὡς κατ' ἐντολὴν Νέσσου καὶ ἄλλα τινὰ συμμίξασα.** Schaeferus, cui accessit Hermannus, **προσβαλοῦσα** interpretatur: attendens, coll. 682 sqq. et 844. Ego malim Scholiastae assentiri; vide quae in fab. Herc. cap. III. §. 5. exposui.

V. 572. Schol.: **πεπείραντται· κατείργασται, τετελείωται, καὶ ἤννσται.** Fuerunt nostrae aetatis viri docti, qui **πεπείρανται** tertiam personam numeri pluralis esse putarent; quorum errorem notavit Schaeferus ad Dionys. Hal. de comp. verb. p. 355 sqq. Cf. Rost. §. 71. C. 5. Ceterum cui non veniat in mentem versus Homericus (Od. μ, 37): **ταῦτα μὲν οὕτω πάντα πεπείρανται.** Denique monendum est Deianiram, quum dicat: atque haec quidem confecta sunt, hoc significare, et tinctam philtro illo vestem esse et in cista reconditam, ita ut hoc unum ex Choro quaerat in sequentibus, utrum mittendam illam ad Herculem putet, an non. Dubitari autem vix potest, quin aliqua Deianirae famula cistam illam (cf. v. 622 sq.) manu gestarit. Vide quae ad Ai. 536 ed. meae notata sunt.

V. 573—578. **κακὰς — πεπάνσομαι**] Nexus sensusque hic est: a malis autem artibus quanquam abhorreo, tamen, si quo veneno Herculem ita capere possim, ut plus me quam mulierem illam amet, eo utendum putem, nisi forte vobis temere facere videor; sin minus, abstinuero.

V. 573 sq. **κακὰς δὲ τόλμας — στυγῶ**] Malas autem artes neque ipsa exerceam neque discam, et quae exercent odi. De usu verbi **ἐπίστασθαι** cf. Ant. 301. cum nota nostra. Scholiasta: **μὴ εἰδείην, φησί, κακοῖς πρά-**

φίλτροις δ' ἐάν που τήνδ' ὑπερβαλώμεθα,
[τὴν παῖδα, καὶ θέλκτροισι τοῖς ἐφ' Ἡρακλεῖ,]
μεμηχάνηται τοὔργον, εἰ τι μὴ δοκῶ
πράσσειν μάταιον· εἰ δὲ μή, πεπαύσομαι.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' εἴ τις ἐστὶ πίστις ἐν τοῖς δρωμένοις,
δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

οὕτως ἔχει γ' ἡ πίστις, ὡς τὸ μὲν δοκεῖν
ἔνεστι, πεῖρα δ' οὐ προσωμίλησά πω.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' εἰδέναι χρὴ δρῶσαν, ὡς οὐδ' εἰ δοκεῖς
ἔχειν, ἔχοις ἂν γνῶμα, μὴ πειρωμένη.

V. 575. που ex Eustathio p. 799, 3. (716, 30.) rescripsi. Libri πως.

V. 576. Cur uncis hunc versum incluserim, Emendat. p. 194 sqq. exposui.

V. 581. Allena mihi ab hoc loco γὲ particula videtur, pro γμασιν ἐπιχειρεῖν, οἷον δολοφονῆσαι αὐτόν, ἤ τι τοιοῦτον.

V. 577. μεμηχάνηται τοὔργον] Quum dicit veneficium, quo deleniri Hercules possit, confectum esse, hoc adsignificat, paratam se esse uti veneficio illo.

V. 578. εἰ δὲ μή] Perrexit ita dicere, quod quae praecedunt, hoc sensu accipi voluit: si recte vobis facere videor. Eadem est omnium locorum ratio, in quibus εἰ δὲ μή pro εἰ δέ dictum esse existimatur. Exempla vide apud Viger. p. 510. et Heindorf. ad Plat. Hipp. mai. 12. — De fut. πεπαύσομαι cf. Ant. 91: οὐκοῦν, ὅταν δὴ μὴ σθένω, πεπαύσομαι, ibique notam.

V. 579. Schol.: ἀλλ' εἴ — δρωμένοις· ἀλλ' εἰ πεπίστευκας, ὅτι δρᾷ τι τοῦτο, ἄριστά μοι δοκεῖς βεβουλεῦσθαι.

V. 580. δοκεῖς παρ' ἡμῖν] Similiter dictum atque illud, quod O. C. 1214. positum: ἐν ἐμοὶ κατάδηλος ἔσται.

V. 581 sq. Schol.: πιστεύω μὲν ἀληθὲς εἶναι, οὐ μὴν πεπείραμαι. Sensus hic est: est quidem fiducia, sed ea talis, ut, quanquam est, cur credam (sc. veneficii eam vim esse, quam Nessus dixit), tamen usu nondum cognorim. Πεῖρα προσομιλεῖν proprie est in periculo faciendo versari.

V. 583 sq. ἀλλ' εἰδέναι — πειρωμένη] Hoc dicit: at oportet te usu scientiam tibi parare; nam etiamsi tibi videris habere scientiam, tamen non habebis, nisi periculum facias. De vocabulo γνῶμα cf. Blomfield. gloss. ad Aesch. Ag. 1323.

V. 585. Schol.: ἀλλ' αὐτίκ' εἰσόμεσθα· γνωσόμεθα, φησί, τὴν δύναμιν τοῦ σκευάσματος· βλέπω γὰρ τὸν Λίχαν πλησίον πορευσόμενον, ὃς

Digitized by Google

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ἀλλ' αὐτίκ' εἰσόμεσθα, τόνδε γὰρ βλέπω
θυραῖον ἤδη· διὰ τάχους δ' ἐλεύσεται.
μόνον παρ' ὑμῶν εὖ στεγοίμεθ'· ὡς σκότῳ
κἂν αἰσχρὰ πράσσῃς, οὔποτ' αἰσχύνῃ πεσεῖ.

ΛΙΧΑΣ.

Τί χρὴ ποιεῖν, σήμαινε, τέκνον Οἰνέως,
ὡς ἐσμὲν ἤδη τῷ μακρῷ χρόνῳ βραδεῖς.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ἀλλ' αὐτὰ δή σοι ταῦτα καὶ πράσσω, Λίχα,
ἕως σὺ ταῖς ἔσωθεν ἡγόρῳ ξέναις,
ὅπως φέρῃς μοι τόνδε ταναΰφῃ πέπλον,
δῶρημ' ἐκείνῳ τἀνδρὶ τῆς ἐμῆς χερός.

qua nescio an δ' particula restituenda sit.

V. 593. τόνδε ταναΰφῃ ex mea coniectura scripsi. Libri τόνδε γ' εὐΰφῃ. Vide Commentat. nostram de Scholiorum in Soph. tragg. auctoritate p. 26 sqq.

ἀποκομίσει τὸν πέπλον τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ ἔσται ἡμῖν διὰ τούτου πεῖρα. Bothius, Perturbata, inquit, mulier aliud respondet ac suaserat Chorus, quasi non domi, sed in ipso Hercule faciendum sit periculum.

V. 587. Schol.: στεγοίμεθα· κρυπτοίμεθα. οἷον, σιωπὴ γένοιτο. σκότῳ· λάθρα. Vide ad Phil. 520 ed. meae.

V. 588. αἰσχύνῃ πεσεῖ] Inepte quidam comparant El. 429: ἀβουλίᾳ πεσεῖν. Illud enim est ἐξ ἀβουλίας πεσεῖν, imprudentia interire, ut poeta ipse ibidem v. 398. explicat. Contra manifestum est hic αἰσχύνῃ πεσεῖ idem esse atque εἰς αἰσχύνην πεσεῖ. Cf. Matth. §. 401, 3. Ceterum recte Bothius: prava sententia, conveniens feminae, de statu mentis deiectae.

V. 590. Schol.: τῷ μακρῷ χρόνῳ· ἀντὶ τοῦ διὰ τὸ ἐνταῦθα χρόνῳ διατρῖψαι.

V. 591 sqq. ἀλλ' αὐτὰ δή σοι — ὅπως φέρῃς μοι] Breviter dixit, hoc significans: at id ipsum ago sedulo, ut tibi dicam, quid faciendum sit, scilicet, ut adferas Herculi etc., i. e. diu ego te hic iam exspectavi.

V. 592. ταῖς ἔσωθεν] Vide quae ad v. 312. adnotata sunt. Ceterum ἀγοράσθαί τινι quid sit, apparet e v. 522 sq. ed. meae.

V. 593. τόνδε — πέπλον] Eustathius p. 599, 44. (716, 30.): ὅτι δέ ποτε καὶ ἐπὶ ἀνδρείου ἱματίου ὁ πέπλος τίθεται, δηλοῖ που Εὐριπίδης (Iph. A. 1550.) καὶ Σοφοκλῆς δὲ ἐν Τραχινίαις, ὃς τὸν Ἡρακλέους χιτῶνα, ὃν ἔβαψε Δηϊάνειρα τῷ ἐκ Νέσσου φαρμάκῳ, καὶ ἀναφῆ πέπλον λέγει καὶ καινὸν πέπλωμα καὶ ἐνδυτῆρα πέπλον καὶ θανάσιμον πέπλον (613. 674. 758.). Eodem modo πέπλον usurpavit Theocritus VII, 17. et XXVIII, 10. De ταναΰφῃ vide quae exposui in Comment. de Schol. in Soph. tragg. auctoritate p. 26 sqq.

Digitized by Google

595 διδοὺς δὲ τόνδε φράζ', ὅπως μηδεὶς βροτῶν
κείνου πάροιθεν ἀμφιδύσεται χροΐ, 605
μηδ' ὄψεταί νιν μήτε φέγγος ἡλίου,
μήθ' ἕρκος ἰρὸν, μήτ' ἐφέστιον σέλας,
πρὶν κεῖνος αὐτὸν φανερὸς ἐμφανῆ σταθεὶς
600 δείξῃ θεοῖσιν ἡμέρᾳ ταυροσφάγῳ.
οὕτω γὰρ ἠΰγμην, εἴ ποτ' αὐτὸν ἐς δόμους 610
ἴδοιμι σωθέντ' ἢ κλύοιμι πανδίκως,
στελεῖν χιτῶνι τῷδε καὶ φανεῖν θεοῖς
θυτῆρα καινῷ καινὸν ἐν πεπλώματι.

V. 599. *φανερὸς ἐμφανῆ* cum Brunckio scripsi. Libri plerique *φανερὸς ἐμφανῶς*, Par. B. *ἐμφανὴς φανερῶς*, Par. T. *φανερὸν ἐμφανής*.

V. 602. Post *πανδίκως* ego primus cum Doederlino comma posui, deleto commate, quod post *κλύοιμι* adhuc positum erat.

V. 595 sq. *φράζ', ὅπως μηδεὶς — ἀμφιδύσεται*] Imperativus *φράζε* hoc fere significat: iube eum curare. Hinc recte sequitur *ὅπως* cum indicativo futuri. Cf. Rost. §. 122. 10. (11.). Matth. §. 531. not. 2.

V. 598. Schol.: *μήτ' ἐφέστιον σέλας· ἀντὶ τοῦ τὸ κατ' οἶκον πῦρ. ἕρκος δὲ ἱερόν, ὁ βωμὸς ἢ τὸ ἱερόν.* Similiter ἕρκος de altari dictum vidimus ad Phil. 1299 sq.

V. 599 sq. Schol.: *πρὶν κεῖνος· πρὶν αὐτὸς ἐνδυσάμενος ἐπὶ τῆς οἰκίας φανερὸς καὶ ὑπ' ὄψεσι πάντων προελθών, καθ' ἣν ἡμέραν μέλλει ταύρους θύειν τοῖς θεοῖς εὐχαριστήρια.* Duo posita sunt adiectiva *φανερὸς ἐμφανῆ* eodem modo, quo v. 604. *καινῷ καινόν*, coll. v. 454 ed. meae cum nota nostra. Deinde notanda locutio *ἡμέρα ταυροσφάγος* recte a Scholiasta explicata, proprie tamen hoc significans: *ἡμέρα τῆς τῶν ταύρων σφαγῆς*. Vide ad Ai. 909 sq. ed. meae.

V. 602. Schol.: *πανδίκως· ἀνενδοιάστως.* Apparet hunc *πανδίκως* iunxisse cum praecedentibus, i. e. cum participio *σωθέντα*. Idem fieri voluisse Sophoclem certissimum est. Vide quae ad O. C. 1301. adnotavimus. Male vulgo, posito post *κλύοιμι* commate, cum *στελεῖν* iunxerunt.

V. 603. Schol.: *στελεῖν χιτῶνι τῷδε· σκεπάσειν, ἐνδύσειν, περιβαλεῖν αὐτὸν τούτῳ τῷ χιτῶνι.*

V. 604. Schol.: *καινόν· καινοπρεπῆ.* De coniunctis adiectivis *καινῷ καινόν* ad Ant. 13. monitum est. Schaeferus adscripsit Herod. II, 173: *ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνὸν θωκέοντα.* De forma substantivi *πέπλωμα* vide Blomf. gloss. ad Aesch. Spt. 887. Ceterum recte Brunckius: mos erat veteribus, ut sacris operaturi vestes aut novas aut recens lotas induerent. Pollux I, 25: *ὑπὸ νεουργῷ στολῇ, ὑπὸ νεοπλυνεῖ ἐσθῆτι, προσιέναι θεοῖς.*

V. 605 sq. Schol.: *σῆμ', ὃ κεῖνος ἐὐμαθές· εὔγνωστον σημεῖον κομίσεις, ὅπερ ἐκεῖνος ἐπιγνώσεται, ἐπιθεὶς τὸ ὄμμα τῇ σφραγῖδι, γνοὺς ὅτι παρ' ἐμοῦ εἶῃ ἡ σφραγίς.*

Digitized by Google

καὶ τῶνδ' ἀποίσεις σῆμ', ὃ κεῖνος εὐμαθὲς
σφραγῖδος ἕρκει τῷδ' ἐπὸν μαθήσεται.
ἀλλ' ἕρπε, καὶ φύλασσε πρῶτα μὲν νόμον,
τὸ μὴ 'πιθυμεῖν, πομπὸς ὢν, περισσὰ δρᾶν·
ἔπειθ', ὅπως ἂν ἡ χάρις κείνου τέ σοι
κἀμοῦ ξυνελθοῦσ' ἐξ ἁπλῆς διπλῆ φανῇ.

ΛΙΧΑΣ.

ἀλλ' εἴπερ Ἑρμοῦ τήνδε πομπεύω τέχνην
βέβαιον, οὔτι μὴ σφαλῶ γ' ἐν σοί ποτε,
τὸ μὴ οὐ τόδ' ἄγγος ὡς ἔχει δεῖξαι φέρων,

V. 606. τᾷδ' ἐπὸν μαθήσεται ex Billerbeckii coniectura scripsi. Libri τῷδ' ἔπ' ὄμμα θήσεται. Brunckius σφραγῖδι θέμενος τῇδ' ἔπ' ὄμμα γνώσεται.

V. 612. Verba γ' ἐν σοί mendosa puto esse. Vide notam exegeticam.

V. 606. Schol.: σφραγῖδος ἕρκει· περιφραστικῶς τῇ σφραγῖδι. Recte Erfurdtius ἕρκος σφραγῖδος explicat περίβολον, περιφραγμὸν σφραγῖδος, munientem circuitum sigilli, coll. Eur. Hipp. 864: φέρ', ἐξελίξας περιβολὰς σφραγισμάτων ἴδω, τί λέξαι θέλτος ἥδε μοι θέλει.

V. 607 sq. Schol.: ἀλλ' ἕρπε καὶ φύλασσε· οὗτός ἐστιν ὁ προσήκων νόμος τοῖς διακονοῦσιν, ὥστε μηδὲν περαιτέρω δρᾶν τῶν προσταττομένων αὐτοῖς· ἐμφέρει δὲ αὐτῷ μὴ ἀποσφραγίσαντα περιεργάζεσθαι, τί ἔγκειται. De articulo infinitivo ἐπιθυμεῖν praeposito vide v. 66. et de locutione περισσὰ δρᾶν Ant. 68: τὸ γὰρ περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.

V. 610. ἐξ ἁπλῆς διπλῆ] Vide quae ad v. 281 ed. meae exempla similia attuli.

V. 611 sq. εἴπερ — βέβαιον] I. e. εἴπερ βέβαιός ἐστιν ἥδε ἡ τέχνη τοῦ Ἑρμοῦ, ἣν πομπεύω. De locutione τέχνην πομπεύειν in Censura Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 57 sq. expositum est. Non satis accurate Brunckius, quem omnes videntur editores probasse, haec sic interpretatus est: at, si constanti fide hoc Mercurii fungor munere, haud unquam erga te delinquam. Neque enim aut βέβαιος aut σφάλλεσθαι recte translatum; quae verba consulto a poeta sibi opposita esse quivis facile intelliget. Contrarium enim adiectivi βέβαιος est σφαλερός. Accedit, quod σφάλλεσθαι ἔν τινι non memini unquam sic dictum esse aut dici potuisse, ut significaret delinquere contra aliquem. Immo illud quidem non dubium mihi videtur, quin hoc dicere poeta voluerit: quam certa (quam non fallax) est ars illa Mercurii, quam exerceo, tam persuasum habere potes me non peccaturum esse etc. Contra nondum liquet, quomodo corrigenda sint verba γ' ἐν σοί, quae quin corrupta sint, non puto dubitari posse.

V. 613. Schol.: τόδ' ἄγγος· τὸ πιβάτιον. De τὸ μὴ οὐ vide Rost. §. 135. not. 13. β.

Digitized by Google

λόγων τε πίστιν ὧν λέγεις ἐφαρμόσαι.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

στείχοις ἂν ἤδη. καὶ γὰρ ἐξεπίστασαι
τά γ' ἐν δόμοισιν ὡς ἔχοντα τυγχάνει.

ΛΙΧΑΣ.

ἐπίσταμαί τε καὶ φράσω σεσῳσμένα.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ἀλλ' οἶσθα μὲν δὴ καὶ τὰ τῆς ξένης, ὁρῶν,
προσδέγματ' αὐτὴν ὡς ἐδεξάμην φίλα.

V. 614. λέγεις ipse scripsi. Libri ἔχεις, quod alienum a sententia huius loci. Verum in ceteris etiam verbis aliquid mendi latere videtur. Vide quae in nota exegetica dixi.

V. 618 sq. Vulgo ita scripti interpunctique hi versus leguntur:

V. 614. λόγων — ἐφαρμόσαι] Quae sententia huius versus esse debeat, recte mihi videtur Brunckius intellexisse, qui sic eum interpretatus sit: verbaque adiungam fideliter, quae dixisti mihi. Sed ea quomodo iis, quae posita sunt in codicibus, verbis efferri potuerit, nondum equidem perspexi. Itaque nescio, an corrupta librorum scriptura sit.

V. 615. στείχοις ἂν] Nota locutio est. Vide ad El. 624 ed. meae.

V. 618. τὰ τῆς ξένης] Conditionem hospitis, ita ut τὰ τῆς ξένης similiter dictum sit atque paulo ante τὰ ἐν δόμοις.

V. 619. Schol.: προσδέγματα· ὑποδοχάς. λέγει δὲ, ὅτι οἶσθα, πῶς φιλοφρόνως αὐτὴν προσηκάμην. καὶ τοῦτο δὲ ἐπαγωγὸν πρὸς Ἡρακλέα, εἴ γε τὴν ὑπονοουμένην φιλοφρόνως προσδέξατο. De locutione προσδέγματα φίλα δέχεσθαί τινα, idem significante atque φίλως προσδέχεσθαί τινα, satis est contulisse Electr. 1034: οὐδ' αὖ τοσοῦτον ἔχθος ἐχθαίρω σ' ἐγώ.

V. 621. τί δῆτ' ἂν — ἐννέποις;] Haec verba quid significent, quanquam non est intellectum ab interpretibus, tamen e sequentibus, δέδοικα γὰρ κτλ., luce clarius apparet. Hoc dicit Deianira: praeter illa vero nihil est, quod de me Herculi referas. Vereor enim, ne, si quid de meo in illum desiderio dicere velis, id ante dicas, quam sciam, num ille mei desiderio teneatur. De locutione ὁ ἐξ ἐμοῦ πόθος ad Ant. 193. diximus.

V. 624 — 653. Summa totius carminis haec est: Quicumque circa Trachinem habitatis, scite mox Herculem faustissimo cum tibiae cantu rediturum esse. Qui postquam per totum annum peregre fuit, sollicita ac trepidante de eius salute Deianira, finito iam bello summa cum gloria revertetur. Utinam autem sine mora huc accedat, summo in uxorem flagrans amore. Qui vero quum cetera, quae inde a v. 522. ed. meae acta sunt, tum imprimis extrema Deianirae verba (v. 621—623.) adverterit, eum non dubitaturum puto, quin, quam in fine huius carminis Chorus sententiam posuit, ea primaria sit totiusque cantus causa

Digitized by Google

ΑΙΧΑΣ.

620 ὥςτ' ἐκπλαγῆναι τοὐμὸν ἡδονῇ κέαρ.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

τί δῆτ' ἂν ἄλλο γ' ἐννέποις; δέδοικα γὰρ, 630
μὴ πρῳ λέγοις ἂν τὸν πόθον τὸν ἐξ ἐμοῦ,
πρὶν εἰδέναι τἀκεῖθεν εἰ ποθούμεθα.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφὴ α'.)

Ὦ ναύλοχα καὶ πετραῖα θερμὰ λουτρὰ καὶ πάγους

ἀλλ' οἶσθα μὲν δὴ καὶ τὰ τῆς ξένης ὁρῶν προσδέγματ', αὐτὴν ὡς ἐδεξάμην φίλως, nisi quod in aliquot codicibus αὐτήν δ' ὡς scribitur. Quae cur ego sic, ut feci, corrigenda putarim, in Emendat. p. 37 sq. exposui.

fuerit. Itaque hoc potissimum dicere Chorus existimandus est: utinam summo incensus in Deianiram amore Hercules redeat! quem salvum iam et incolumem summa cum gloria reversurum esse scite, quicumque circa Trachinem habitatis. Vide quae ad Aut. 155 sqq. adnotavimus.

V. 624 sq. ὦ ναύλοχα — λουτρὰ] Vix opus est, ut moneatur ὦ non ad ναύλοχα, sed ad παραναιετάοντες pertinere. Neque illud pluribus demonstrabo, cur vehementer errent qui ναύλοχα cum Passovio substantivum esse putant. Immo sufficit monuisse, quod, si opus esset, certissimis argumentis comprobarem, ut vocabulum πετραῖα, ita etiam ναύλοχα et adiectivi vice fungi et ad θερμὰ λουτρά referendum esse. Neque in eo, quod aquae calidae dicuntur ναύλοχοι, haerebit, qui perpenderit, ut ἅλιον et θαλάσσιον non tantum significet quod in mari, sed etiam quod ad mare sit, ita ναύλοχον recte dici locum eum, qui ad mare situs sit, stationi navium aptum. Vidit hoc iam Scholiasta, qui ναύλοχα interpretatus sit παραθαλάσσια. Mare autem illud, ad quod sitae dicuntur aquae calidae, appellatum ναύλοχον videtur propterea, quod sinus erat, isque tranquillus. Qua de causa idem sinus statim post Μηλὶς λίμνα dictus est. Itaque sensus verborum ναύλοχα — λουτρά hic est: quae inter mare et scopulos (intellige Callidromum) sitae sunt, aquas calidas. Fuisse autem ita sitas constat. Herod. VII, 176: τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπάκρημνον (a Strabone dictus Callidromus), ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην, τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. Strabo IX. p. 428: τούτου (Pindi montis) δὴ τὸ μὲν πρὸς Θερμοπύλας νενευκὸς μέρος Οἴτη καλεῖται, σταδίων διακοσίων τὸ μῆκος, τραχὺ καὶ ὑψηλόν· ὑψηλότατον δὲ κατὰ τὰς Θερμοπύλας· κορυφοῦται γὰρ ἐντεῦθα καὶ τελευτᾷ πρὸς ὀξεῖς καὶ ἀποτόμους μέχρι τῆς θαλάσσης κρημνούς· ὀλίγην δ' ἀπολείπει πάροδον τοῖς ἀπὸ τῆς παραλίας ἐμβάλλουσιν εἰς τοὺς Λοκροὺς ἐκ τῆς Θετταλίας. Τὴν μὲν οὖν πάροδον Πύλας καλοῦσι καὶ

Digitized by Google

626 Οἵτας παραναιετάοντες, οἵ τε μέσσαν 635
Μηλίδα πὰρ λίμναν,
χρυσαλακάτου τ' ἀκτὰν κόρας,
ἔνθ' Ἑλλάνων ἀγοραὶ
630 Πυλάτιδες κλέονται,
(ἀντιστροφὴ α'.)
ὁ καλλιβόας τάχ' ὑμὶν αὐλὸς οὐκ ἀναρσίαν 640
ἀχῶν ναναχὰν ἐπάνεισιν, ἀλλὰ θείας

V. 627. πὰρ cum Hermanno ex Triclinii recensione scripsi. Libri παρά. Vide ad Antig. 951 ed. meae.

V. 630. κλέονται ex Musgravii coniectura scripsi. Libri καλέονται. Hermannus καλεῦνται coniecit.

Στενὰ καὶ Θερμοπύλας (cf. Herod. VII, 201.)· ἔστι γὰρ καὶ θερμὰ πλησίον ὕδατα τιμώμενα ὡς Ἡρακλέους ἱερά. Τὸ δ' ὑπερκείμενον ὄρος Καλλίδρομον· τινὲς δὲ καὶ τὸ λοιπὸν τὸ δι' Αἰτωλίας καὶ τῆς Ἀκαρνανίας διῆκον μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου Καλλίδρομον προσαγορεύουσιν. Adde Appian. Syr. c. 17. et Liv. XXXVI, 15. et c. 18. — Denique de anachronismo, cuius a Scholiasta ad h. l. Sophocles accusatus est, vide quae in fab. Herc. c. VI. §. 2. exposui.

V. 625 sq. πάγους Οἴτας] Intellige iuga illa montium, quae ab Herodoto Τρηχίνιαι πέτραι appellantur l. VII. c. 198., ubi haec sunt scripta: περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν (sinum Maliacum dicit) ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στεινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περιλήῃ πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαι πέτραι καλέονται.

V. 626 sq. μέσσαν — λίμναν] Vocabulo λίμναν mare significari iam Scholiasta monuit, allato Hom. Od. ε, 337: Αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῇ ἀνεδύσατο λίμνης. Intelligendus est sinus Maliacus. Eum dici medium non ita puto, ut, quod Musgravius vult, fundus eius significetur, sed quod medius est inter terram illam, cuius incolae invocantur. Eodem modo dictum Ant. 1223: τὸν δ' ἀμφὶ μέσῳ περιπετῆ προσκείμενον. et v. 1236: ἤρεισε πλευραῖς μέσσον ἔγχος.

V. 628. Schol.: χρυσαλακάτου· ἐν Εὐβοίᾳ τιμᾶται χρυσότοξος Ἄρτεμις. Item Herodotus VII, 176. et Plutarch. Themist. c. 8. Dianae templum fuisse in litore Artemisio Euboeae exstructum narrant. Nihilominus vel ex verbis sequentibus, ἔνθα — κλέονται, luce clarius apparet non Euboeae litus, sed Thessaliae sive Malidis oram maritimam poetam. nomine ἀκτάν intelligi voluisse. Atque eam oram sacram fuisse Dianae et ex huius fab. v. 215. intelligitur, et ex Apollonio Rhodio, a Musgravio allato, apud quem l. I. v. 571 sq. narratur Orpheus, quum Pagasa solvissent Argonautae, cecinisse Ἄρτεμιν, ἣ κείνας σκοπιὰς ἁλὸς ἀμφιέπεσκε ῥυομένη καὶ γαῖαν Ἰωλκίδα. Ceterum vix potest dubitari, quin orae illius maritimae eum potissimum locum poeta hic intelligi voluerit, quem his verbis descripsit Herodotus VII, 200: ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων πάμπη τέ ἐστι, τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖ-

Digitized by Google

ἀντίλυρον μούσας.
ὁ γὰρ Διὸς Ἀλκμήνας κόρος
σεῦται πάσας ἀρετᾶς
λάφυρ' ἔχων ἐπ' οἴκους·
(στροφὴ β'.)
ὃν ἀπόπτολιν εἴχομεν παντᾷ
δυοκαιδεκάμηνον ἀμμένουσαι
χρόνον πελάγιον ἴδριες οὐδέν· ἁ δέ οἱ φίλα δάμαρ

V. 631. ὑμὶν ipse scripsi metri causa. Libri ὑμῖν.
V. 633. ἀχῶν ex Elmsleii coniectura scripsi. Libri ἰάχων.
V. 638. παντᾷ cum Bothio scripsi. Libri πάντα.

ται, παρ' ἣν δὴ παραῤῥέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν.

V. 629 sq. ἔνθ' — κλέονται] Intelligendum concilium Amphictyonum est, quod dictum ἀγορὰ Πυλᾶτις de loco, ad quem convocabatur, Πύλαι, i. e. Θερμοπύλαι. Cf. Frid. Guil. Tittmanni liber vernacule scriptus de concilio Amphictyonum p. 78. Locutionem ἀγορὰν καλεῖν comparaverim cum Latina locutione concionem vocare. De verbo κλέομαι vide G. Dindorf. ad Eurip. Alcest. 447.

V. 631 — 634. Schol.: οὐκ ἀναρσίαν· οὐκ ἐχθράν, οὐδὲ θρήνων βοήν. θείας μούσας· φωνῆς γλυκείας. ἀντίλυρον· ἰσόλυρον. De extremo vocabulo cf. Valcken. ad Eur. Phoen. 1034 sq. Musgravius, Ait, inquit, tibiam iis reversuram esse non funebres sonos, velut Hercule mortuo, edentem, sed laetos et hymnis deorum paeanibusque concinentes. Est enim θεία μοῦσα carmen sacrum, deorum laudibus plenum, qualia ob victoriam cantari solent; ἄβροτα ἔπεα vocat acclamationes sacras Antig. 1134. — Idem de diversis tibiae officiis adscripsit Ovid. Fast. VI, 659 sq.: cantabat fanis, cantabat tibia ludis, cantabat moestis tibia funeribus. De locutione ἠχεῖν καναχάν cf. v. 866: ἠχεῖ τις — κωκυτόν. et O. C. 1500.

V. 635. ὁ γὰρ — κόρος] Recte interpretatur Hermannus: Iovis ex Alcmena filius.

V. 636. Schol.: σεῦται· ὁρμᾶται, ἥξει. Tum πάσας ἀρετᾶς est summae virtutis. Vide ad Phil. 141 sq. ed. meae.

V. 638 sqq. Schol.: ὃν ἀπόπτολιν εἴχομεν· ὃν ἐκτὸς εἴχομεν τῆς πόλεως, εἰς δωδεκάμηνον ἀναμένουσαι. τὸ δὲ ἑξῆς· ὃν ἀπόπτολιν πελάγιον, ἀντὶ τοῦ ἄπωθεν τῆς πόλεως ἐν τῷ πελάγει. Adverbium παντᾷ, omnino significans, iunge cum verbis δυοκ. ἀμμ. χρόνον, ut hoc dicat Chorus: totum annum exspectantes. Numerum autem rotundum posuit; in qua re nemo haerebit. Afuit enim Hercules quindecim menses. Cf. v. 155 — 174.

V. 640. ἴδριες οὐδέν] Confer quae Deianira v. 40 sq. dixit. De οἱ dativo ad substantivum δάμαρ referendo vide Matth. §. 389. g., de hiatu ad El. 188 ed. meae.

τάλαιναν δυςτάλαινα καρδίαν
πάγκλαυτος αἰὲν ὤλλυτο·
νῦν δ' Ἄρης καστρωθεὶς
ἐξέλυσ' ἐπιπόνων ἁμερᾶν.

(ἀντιστροφὴ β'.)

ἀφίκοιτ', ἀφίκοιτο, μὴ σταίη
πολύκωπον ὄχημα ναὸς αὐτῷ,
πρὶν τάνδε ποτὶ πόλιν ἀνύσειε, νασιῶτιν ἑστίαν
ἀμείψας, ἔνθα κλῄζεται θυτήρ·
ὅθεν μόλοι πανάμερος
τᾶς πειθοῦς παγχρίστῳ
συγκραθεὶς ἐπὶ προφάνσει θηρός.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

Γυναῖκες, ὡς δέδοικα, μὴ περαιτέρω
πεπραγμέν' ᾖ μοι πάνθ', ὅσ' ἀρτίως ἔδρων.

V. 642. τάλαιναν cum Dindorfio restitui. Libri τάλαινα.

V. 644. καστρωθείς ex Hermanni coniectura scripsi. Vide Emendat. p. 38 sq. Libri οἰστρηθείς, nisi quod in uno codice est οἰστρωθείς.

V. 645. ἐπιπόνων ἁμερᾶν ex Erfurdtii coniectura restitui. Libri ἐπίπονον ἁμέραν. Vide Emendat. p. 39 sqq.

V. 641 sq. τάλαιναν — ὤλλυτο] Similiter Euripid. fragm. inc. 99, 6 ed. Dind.: τήκω τάλαιναν καρδίαν ὀῤῥωδίᾳ.

V. 644 sq. νῦν δ' — ἁμερᾶν] Ad ἐξέλυσε facile apparet nomen Deianirae, quod praecessit, intelligendum esse. Deinde notum est voc. ἦμαρ et ἡμέρα saepissime cum adiectivis coniuncta ita a poetis usurpari, ut tempus i. e. statum vel conditionem significent. Exempla plurima attulit Blomfield. gloss. ad Aeschyl. Pers. 266. Itaque ἐξέλυσ' ἐπιπόνων ἁμερᾶν est; liberavit molestiis. Quas quomodo, qui afferre potius videtur, dissolvisse Mars dici possit, apparet ex iis, quae in Censura Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 152 sqq. exposuimus. De forma καστρωθείς, i. e. καταστρωθείς, confer καστορνῦσα et κάστρωμα. Apte autem Mars bello finito dicitur καταστρωθείς, i. e. compositus, sedatus. Similiter Aesch. Prom. 188: τὴν δ' ἀτέραμνον στορέσας ὀργήν.

V. 646 sqq. Schol.: μὴ σταίη πολύκωπον· μηδαμοῦ ἡ ναῦς ἀλλαχοῦ ὁρμίσαι, ἕως ἐνταῦθα ἀφίκοιτο, τὴν Εὔβοιαν νῆσον ὑπερβὰς καὶ καταλιπών· καταστρεψάμενος γὰρ τὴν Οἰχαλίαν, ἐκεῖ ἔμεινε θῦσαι τῷ πατρί. πολύκωπον ὄχημα ναός· ἀντὶ τοῦ ἡ ναῦς. αὐτῷ· τῷ Ἡρακλεῖ. De locutione ὄχημα ναός cf. Eur. Iph. T. 409 sq.: ἔπλευσαν ἐπὶ πόντια κύματα νάϊον ὄχημα λινοπόροισιν αὔραις. Med. 1091: ναΐαν ἀπήνην. Aesch. Prom. 466: θαλασσόπλαγκτα δ' οὔτις ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ λινόπτερ' εὗρε ναυτίλων ὀχήματα.

V. 648. πρὶν — ἀνύσειε] De optativo ad Phil. 943 ed. meae, de usu verbi ἀνύειν ad O. C. 1546 ed. meae dictum est.

V. 649 sq. ἑστίαν — θυτήρ] Recte Brunckius: insu-

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

τί δ' ἔστι, Δηάνειρα, τέκνον Οἰνέως; 665

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

οὐκ οἶδ', ἀθυμῶ δ', εἰ φανήσομαι τάχα
κακὸν μέγ' ἐκπράξασ' ἀπ' ἐλπίδος καλῆς.

ΧΟΡΟΣ.

οὐ δή τι τῶν σῶν Ἡρακλεῖ δωρημάτων;

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

μάλιστά γ'· ὥστε μήποτ' ἂν προθυμίαν
ἄδηλον ἔργου τῷ παραινέσαι λαβεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

δίδαξον, εἰ διδακτόν, ἐξ ὅτου φοβεῖ.

V. 648. ποτὲ cum Erfurdtio scripsi. Libri πρός.

V. 651—653. Emendandorum horum versuum viam monstrasse mihi videor in Emendat. p. 40 sqq. Nihilominus ut in re adhuc incerta codicum scripturam quamvis vitiosam retinere satius duxi, nisi quod cum Dindorfio προφάνσει scripsi pro προφάσει.

lari relicta ara, ubi sacris operari dicitur. De verbo κλήζεται cf. O. R. 1451.

V. 651 sqq. ὅθεν μόλοι — ἐπὶ προφάνσει θηρός] Haec etsi librariorum mendis depravata esse patet, de quo dixi in Emendat. p. 40—47., tamen non minus certum est ea scripta hic a poeta censeri debere, quorum sententia haec esset: unde veniat perfusus philtris ex praedictione Centauri. De substantivo πρόφανσις, quod frustra in Lexicis Graecis quaeres, confer ἀπόφανσις, ἔκφανσις, de significatu ad Oed. R. 763 ed. meae secundae. Postremo adverte ea poetam fecisse Chorum optare, quae, quum evenissent, ipsi tristissima essent.

V. 654. Schol.: περαιτέρω· ὑπὲρ τὴν συμφέρουσαν χρείαν καὶ πλεῖον τοῦ δέοντος.

V. 657 sq. ἀθυμῶ δ', εἰ — καλῆς] De sensu locutionis ἀθυμῶ, εἰ κτλ. ad v. 173. monitum est. Tum ἀπ' ἐλπίδος καλῆς dictum ita, ut sit pro Latinorum ablativo instrumenti. Cf. El. 65. et O. C. 15. cum nota mea.

V. 659. οὐ δή τι κτλ.] De οὐ δή τι particulis, in nostrum sermonem transferendis doch nicht etwa, ad El. 1161 ed. meae egimus. Genitivum τῶν δωρημάτων recte me nuper monuit Hermannus ex ἀπό praepositione, quae versu praecedente posita est, aptum esse. De dativo v. Matth. §. 390. Rost. §. 105, 6.

V. 660. Schol.: μάλιστά γ'· ὥστε μή· ναί, φησί, περὶ τούτου φοβοῦμαι οὕτως, ὥστε μηδέποτε παραινέσαι τινὶ ἀδήλου πράγματος προθυμίαν λαβεῖν, ὅ ἐστιν, ἀδήλῳ πράγματι ἐπιχειρεῖν. Quod adiectivum ἄδηλος non cum voc. ἔργου, sed cum προθυμίαν coniunctum est, de eo vide ad Ai. 8.

V. 662. Schol.: εἰ διδακτόν· εἰ μὴ ἀπόῤῥητον εἴη. Cf. v. 64.

ΑΙΑΝΕΙΡΑ.

τοιοῦτον ἐκβέβηκεν, οἷον ἂν φράσαι,
γυναῖκες, ὑμῖν θαῦμ' ἀνέλπιστον μαθεῖν.
ᾧ γὰρ τὸν ἐνδυτῆρα πέπλον ἀρτίως
ἔχριον, ἀργὴς οἷὸς εὑέρου πόκος,
τοῦτ' ἠφάνισται, διάβορον πρὸς οὐδενὸς
τῶν ἔνδον, ἀλλ' ἐδεστὸν ἐξ αὐτοῦ φθίνει,
καὶ ψῆ κατ' ἄκρας σπιλάδος. ὡς δ' εἰδῆς ἅπαν,
ἧ τοὔτ' ἐπράχθη, μεῖζον' ἐκτενῶ λόγον.

V. 663. *οἷον ἂν φράσαι* ex mea coniectura scripsi. Libri vitiose *οἷον ἂν φράσω*, Hermannus aliique *οἷον, ἢν φράσω*. Vide Emendat. p. 47 sq.

V. 666. *ἀργὴς οἷὸς εὑέρου πόκος* ipse scripsi. Libri *ἀργῆτ' οἷὸς εὑῷο πόκῳ*. Vide Emendat. p. 49 sq. Illud iam Valckenarius ad Eur. Phoen. 994. vidit, pro *εὑείρῳ*, quod in libris est, genitivum casum restituendum esse. Itaque cum Lo-

V. 663 sq. *οἷον ἂν — μαθεῖν*] Notum est post *τοιοῦτον* saepe non *ὥστε*, sed *οἷον* poni sequente infinitivo. Cf. Matth. §. 479. not. 2. Rost. §. 122, 9. not. 1. Itaque, ut *οἷον φράσαι* omissa *ἄν* particula significaret: *ὥστε φράσω*, ita *οἷον ἂν φράσαι κτλ.* hoc sensu dictum esse apparet: *ὥστε φράσαιμι ἂν ὑμῖν θαῦμα ἀνέλπιστον μαθεῖν*. Saepe enim infinitivum addita *ἄν* particula post *ὥστε* poni constat. Vide Emendat. p. 48. Totus locus sic transferendus est: eiusmodi quid accidit, ut narraturam me vobis putem rem miram et incredibilem auditu; id est: eiusmodi rem, quae accidit, vobis narrabo, quae mira et incredibilis videatur. De locutione *φράζειν τινὶ θαῦμα ἀνέλπιστον* confer v. 158: *ξυνθήματα φράσαι*. El. 1103 sq.: *τίς οὖν ἂν ὑμῶν τοῖς ἔσω φράσειεν ἂν ἡμῶν ποθεινὴν κοινόπουν παρουσίαν*; ib. 1265: *ἔφρασας ὑπερτέραν τᾶς πάρος ἔτι χάριτος*.

V. 665. *τὸν ἐνδυτῆρα πέπλον*] De usu voc. *πέπλος* ad v. 593. diximus. Musgravius tunicam illam *ἐνδυτῆρα* appellatam putat, quod induta sit, ut vestis interior. Contra rectius Hermannus *ἐνδυτῆρα πέπλον* interpretari videtur lautam sive magnificam vestem, coll. Aesch. Eum. 1028: *φοινικοβάπτοις ἐνδυτοῖς ἐσθήμασι τιμᾶτε*. Eur. Iph. Aul. 1079. Troad. 259. et Ion. 231: *ἐνδυτὸς στέμμασι*.

V. 665 sqq. *ᾧ γὰρ — τοῦτ' ἠφάνισται*] Pronomen *ᾧ* generis neutrius est, cui convenit, quod deinde positum est, *τοῦτο*. Inter utrumque pronomen interiecta iam sunt et casu nominativo elata verba, *ἀργὴς — πόκος*, quo maiore in luce, ut ita dicam, ponerentur. Cf. Bernhardy Syntax. Gr. p. 68 sq. Simillime nos dicere possimus: denn womit ich das Gewand eben bestrichen habe, eine weiſse Flocke eines schönwolligen Schaafes, das ist verschwunden. Ceterum quod a Sophocle hic dictum *ἀργὴς πόκος*, Aeschyl. Eum. 45. *ἀργῆτα μαλλόν* dixit.

V. 667 sq. *διάβορον — τῶν ἔνδον*] I. e. *οὐ πρός τινος τῶν ἔνδον διάβορον*, non commi-

ἐγὼ γὰρ ὧν ὁ θήρ με Κένταυρος, πονῶν
πλευρὰν πικρᾷ γλωχῖνι, προὐδιδάξατο,
παρῆκα θεσμῶν οὐδέν, ἀλλ' ἐσωζόμην,
χαλκῆς ὅπως δύςνιπτον ἐκ δέλτου γραφήν,
[καί μοι τάδ' ἦν πρόῤῥητα, καὶ τοιαῦτ' ἔδρων.]
τὸ φάρμακον τοῦτ' ἄπυρον ἀκτῖνός τ' ἀεὶ
θερμῆς ἄθικτον ἐν μυχοῖς σώζειν ἐμέ,
ἕως νιν ἀρτίχριστον ἁρμόσαιμί που.

beckio ad Phryn. p. 146. formam Atticam εὐέρου revocavi.

V. 675. Cur uncis incluserim hunc versum, in Emendat. p. 196 sq. exposui.

V. 678. νιν cum Elmsleio scripsi. Libri ἄν. At nunquam Sophocles, ne dicam de ceteris scriptoribus classicis, ἕως cum optativo coniunxit ita, ut ἄν particulam adderet. Sed nescio, an totus versus Sophocli abiudicandus sit.

nutum a quoquam eorum, qui intus sunt. Perrexit autem ita dicere Sophocles, quasi pro διάβορον πρὸς οὐδενός posuisset: καὶ οὐ διαβέβρωται πρός τινος τῶν ἔνδον. Vide quae ad v. 262 sq. adnotavimus.

V. 669. Schol.: κατ' ἄκρας σπιλάδος· σπιλάς, ἡ πέτρα. ὡς οὖν ἐπὶ λίθου θεμένη αὐτό, τοῦτό φησι. κατατήκεται οὖν καὶ ῥεῖ καὶ καταλύεται, ἀπὸ τοῦ λίθου διαῤῥέον. Recte monet Hermannus melius σπιλάδα explicari glaream quam lapidem. De forma ψῇ cf. Buttm. §. 105, not. 14. Matth. §. 49. not. 2.

V. 670. μείζον' — λόγον] Vide similia apud Blomf. gloss. ad Aesch. Agam. 889. Idem Sophocles significavit breviore locutione, quam posuit O. C. 1120., λόγον μηκύνειν.

V. 671 sq. Schol.: ἐγὼ γὰρ ὧν ὁ θήρ με· ὧν εἶπέ μοι ὁ Νέσσος, ὅτε τὴν πλευρὰν ἤλγει, τῷ βέλει τρωθείς. γλωχῖνι δὲ, ἀπὸ μέρους, τῷ βέλει· γλωχὶν γὰρ ἡ ἀκίς, ὃ λέγει Ὅμηρος (Il. δ, 214.) ὄγκον. πονῶν· ἀντὶ τοῦ ἀλγῶν. De adiectivo πικρᾷ cf. Buttm. Lexil. T. I. p. 17.

V. 672. προὐδιδάξατο] De medio vide Matth. §. 496, 7., de composito ad Ai. 163.

V. 673. παρῆκα θεσμῶν κτλ.] Notum est Draconis leges dictas esse θεσμούς. Eodem sensu Sophocles id nomen hic posuit, ita ut hoc dicat: Quas enim leges mihi Nessus moriens praescripsit, earum nullam neglexi, sed diligentissime memoria servavi. De medio verbi σώζειν vide ad El. 976 sq. ed. meae, de significatione ad O. R. 313.

V. 674. χαλκῆς — γραφήν] Verba ἐκ δέλτου χαλκῆς apta sunt ex adiectivo δύςνιπτον. Hoc enim Deianira dicit: ut non possunt ex tabula aerea dilui literae, quae incisae erunt, ita nullam legum, quas mihi Nessus scripsit, ex memoria excidere mihi passa sum. Scholiasta: διεφύλαξα ὅσα μοι παρήγγειλεν, ὡςανεὶ δέλτῳ χαλκῇ ἔχουσα ἐγκεχαραγμένα.

V. 676 sq. τὸ φάρμακον — σώζειν ἐμέ] Infinitivus aptus est ex verbis ὧν ὁ θήρ με — προὐδιδάξατο. Scholiasta: ἀπροςπέλαστον πυρὸς καὶ ἡλια-

Digitized by Google

κἄδραν τοιαῦτα. νῦν δ', ὅτ' ἦν ἐργαστέον,
ἔχρισα μὲν κατ' οἶκον ἐν δόμοις κρυφῇ
[μαλλῷ, σπάσασα κτησίου βοτοῦ λάχνην·]
κἄθηκα συμπτύξασ' ἁλαμπὲς ἡλίου
κοίλῳ ζυγάστρῳ δῶρον, ὥσπερ εἶδετε.
εἶσω δ' ἀποστείχουσα δέρκομαι φάτιν
ἄφραστον, ἀξύμβλητον ἀνθρώπῳ μαθεῖν.
τὸ γὰρ κάταγμα τυγχάνω ᾠφασά πως
[τῆς οἰὸς, ᾧ προὔχριον, ἐς μέσην φλόγα,]
ἀκτῖν' ἐς ἡλιῶτιν· ὡς δ' ἐθάλπετο,

V. 680. Mendo affectus hic versus est, siquidem certum non potuisse κατ' οἶκον et ἐν δόμοις coniungi. Vide Emendat. p. 198.

κῆς ἀκτῖνος. De locutione ἄθικτον ἀκτῖνος cf. v. 23.

V. 679 sq. Schol.: νῦν δ', ὅτ' ἦν ἐργαστέον· νῦν δ', ὅτε ἐνέστη ὁ καιρὸς τοῦ χρῖσαι, ἔχρισα. Accusativus obiecti, qui dicitur, adsumendus ad verbum ἔχρισα, aut v. 683. demum positus est, δῶρον dico, aut latet in verbis ἐν δόμοις, quae quin corrupta sint dubitari vix potest. Cf. Emendat p. 198.

V. 681. Schol.: κτησίου βοτοῦ λάχνην· ἀπὸ κτησίου προβάτου τὸν μαλλὸν σπάσασα. Dicitur κτήσιον βοτόν ovis propria, i. e. non aliena, sed quae erat ex grege Deianirae. Cf. Blomf. gloss. ad Aesch. Ag. 978. Denique λάχνη est vellus, quum contra μαλλός villus sit lanae. Sed totus versus non videtur Sophoclis esse.

V. 682. Schol.: ἁλαμπὲς ἡλίου· μὴ καταναγασθέν. Similiter hoc dictum atque El. 36. ἄσκευος ἀσπίδων.

V. 683. Schol.: κοίλῳ ζυγάστρῳ· εἰς ξύλινον σορόν, τουτέστι κιβωτόν. Supra dixit v. 622. ἄγγος. De dativo ad v. 7. monitum est.

V. 684. ἀποστείχουσα] Eodem modo ἀπάσσειν Ai. 305. dictum est. Tum φάτιν male explicat Scholiasta φάντασμα, φαντασίαν. Immo rem intellige, de qua dicitur. Quo sensu λόγος et ἔπος saepe dici notum est. Sic supra v. 247 ed. meae.

V. 685. ἀξύμβλητον — μαθεῖν] Similia ad Philoct. 830 sq. attulimus.

V. 686 sq. Schol.: τὸ γὰρ κάταγμα· τὸ γὰρ ἔριον τοῦ προβάτου μετὰ τὸ χρῖσαι τὸν πέπλον ἔῤῥιψα ὑπὸ τόπον καταλαμπόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου· τὴν γὰρ αὐγὴν ἀκτῖνα ἡλιῶτιν εἶπεν. κάταγμα· τὸ αἴγειον μήρυμα. De πῶς particula, nescio quomodo significante, cf. O. C. 1157.

V. 690 sq. Schol.: μορφῇ μάλιστ' εἰκαστόν· ἐοικὸς πρίσματι ξύλου. θαυμαστῶς δὲ βρώματα πρίονος εἶπε τὸ πρίσμα· τρόπον γάρ τινα ἐσθίων τὸ ξύλον ὁ πρίων ἐκείνου τὸ λεπτὸν ἀποβάλλει.

V. 692. τοιόνδε κεῖται προπετές] Ne putes τοιόνδε positum esse pro οὕτως, tenendum est brevi rem absolvisse poetam, hoc dicentem: tale erat, quod humum deieceram. Schol.: προπετές· ἐῤῥιμμένον καὶ προπεσὸν χαμαί. De attractione, qua usus poeta

Digitized by Google

ῥεῖ πᾶν ἄδηλον καὶ κατέψηκται χθονί,
μορφῇ μάλιστ' εἰκαστὸν, ὥστε πίονος
ἐκβρώματ' ἂν βλέψειας ἐν τομῇ ξύλου.
τοιόνδε κεῖται προπετές. ἐκ δὲ γῆς, ὅθεν
προὔκειτ', ἀναζέουσι θρομβώδεις ἀφροί,
γλαυκῆς ὀπώρας ὥστε πίονος ποτοῦ
χυθέντος εἰς γῆν Βακχίας ἀπ' ἀμπέλου.
ὥστ' οὐκ ἔχω τάλαινα ποῖ γνώμης πέσω·
ὁρῶ δέ μ' ἔργον δεινὸν ἐξειργασμένην.

V. 681. Cur spurium hunc versum putem, in Emendat. p. 198. ostendi.

V. 687. Quibus argumentis ductus hunc versum spurium existimaverim, in Emendat. p. 197 sqq. expositum est.

in sequentibus est, ὅθεν προὔκειτο, ad O. C. 1222. diximus.

V. 693. Schol.: ἀναζέουσι· ἀνακαλάζουσι. θρομβώδεις ἀφροί· ἐπηρμένοι· θρόμβος γὰρ ὁ ὄγκος. ἢ περιφερῆ φυσήματα. Adiectivo θρομβώδεις explicari videtur, qua forma fuerit spuma, quae dicitur e terra efferbuisse. Est enim θρόμβος grumus, nobis ein Klump. Itaque θρομβώδεις ἀφροί spuma dicitur istiusmodi, quae grumi habuerit similitudinem, nobis klumpiger Schaum. Deinde numero plurali usum esse poetam scito, quod pluribus in locis spumam ebulliisse e terra dicere voluit. Neque enim dubitari potest, quin errent qui cum Passovio θρομβώδης interpretantur concretus. Equidem quo sensu hic positum nomen θρόμβος dixi, eodem Aeschylus usurpavit Choeph. 533: ὥστ' ἐν γάλακτι θρόμβον αἵματος σπάσαι. et Eum. 184: ἐμοῦσα θρόμβους οὓς ἀφείλκυσας φόνου. Nam θρόμβος αἵματος est grumus sanguinis, nobis Blut-Klumpen.

V. 694 sq. Schol.: γλαυκῆς ὀπώρας· τοῦ γλεύκους τοῦ ἀρτίως ἐκπιεσθέντος καὶ νέου. μάλιστα δὲ ὁ νέος οἶνος θερμὸς ὤν, εἰ πέσοι χαμαί, ἀφρίζει· γλαυκὴν δὲ ὀπώραν τὸν νέον οἶνον εἶπε διὰ τὴν λαμπρότητα. Hesychius: ὀπώρα· τὸ θέρος καὶ τὸ μετόπωρον. κυρίως δὲ ἡ σταφυλή. καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων. Itaque huc dicit: haud secus ac si pinguis liquor uvae maturae (proprie caeruleae, i. e. nitentis) statim a vite Bacchica in terram effusus erit; id est, cuiusmodi spumas agit pinguis liquor uvae maturae, quae modo calcata erit, in terram effusus. Illud facile quisque sua sponte intelliget, non de una uva intelligendum nomen ὀπώρα esse. Liquor uvae dicitur πίων eodem modo, quo musta dicuntur pinguia a Latinis scriptoribus.

V. 696. ποῖ γνώμης πέσω] Cf. O. C. 167 ed. meae.

V. 697. ὁρῶ δέ μ' — ἐξειργασμένην] De accusativo et infinitivo cf. Ai. 607: κακὰν ἐλπίδ' ἔχων ἔτι μέ ποτ' ἀνύσειν κτλ. El. 471: δοκῶ με κεῖραν τήνδε τολμήσειν ἔτι. O. R. 1192: τίς πλέον τᾶς εὐδαι-

Digitized by Google

πόθεν γὰρ ἄν ποτ', ἀντὶ τοῦ θνήσκων ὁ θὴρ
ἐμοὶ παρέσχ' εὔνοιαν, ἧς ἔθνησχ' ὕπερ;
οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ τὸν βαλόντ' ἀποφθίσαι
χρῄζων ἔθελγέ μ'. ὧν ἐγὼ μεθύστερον,
ὅτ' οὐκέτ' ἀρκεῖ, τὴν μάθησιν· ἄρνυμαι.
μόνη γὰρ αὐτόν, εἴ τι μὴ ψευσθήσομαι
γνώμης, ἐγὼ δύστηνος ἐξαποφθερῶ.
τὸν γὰρ βαλόντ' ἄτρακτον οἶδα καὶ θεὸν

V. 705. In verbis his, τὸν γὰρ βαλόντ' ἄτρακτον, aliquid mendi latere suspicor.

V. 706. χῶσαπερ θίγῃ ex mea coniectura scripsi. Libri χῶπερ ἂν θίγῃ, nisi quod Lc et T pro χῶπερ recte χῶσαπερ habent. Vide Emendat. p. 50 sq.

μονίας φέρει — ἢ δόξαντ' ἀποκλίναι; et Pflugk. ad Eur. Alc. 641.

V. 698 sq. πόθεν γὰρ — εὔνοιαν] Verbis ἀντὶ τοῦ tantum accuratius explicatur quae initio posita est particula πόθεν. De παρέσχεν ἄν, praestitisset, ad Ai. 119. diximus.

V. 699. Schol.: ἧς ἔθνησχ' ὕπερ· ὑφ' ἧς, δι' ἣν. Immo ὑπὲρ ἧς est: cuius seruandae causa, i. e. ne stuprum mihi ab eo inferretur.

V. 701. ἔθελγέ μ'] Hesychius ἔθελγεν· ἠπάτα. Homerum respiciens, Il. φ, 604., ubi pariter Scholiasta. WAKEF.

Ibidem. ὧν] Cuius rei. Itaque singularem numerum exspectaveris. Sed vide ad Phil. 1326 sq. ed. meae.

V. 702. Schol.: ἀρκεῖ· ὠφελεῖ.

V. 703 sq. Schol.: εἴ τι μὴ ψευσθήσομαι· εἰ μὴ διαμάρτοιμι τῆς γνώμης, ἣν ἔχουσα περὶ αὐτοῦ τυγχάνω. Sic Ai. 1382: καί μ' ἔψευσας ἐλπίδων πολύ. Aesch. Pers. 472: ὡς ἄρ' ἔψευσας φρενῶν Πέρσας. Non dissimile est quod ibid. v. 391. positum: φόβος δὲ πᾶσι βαρβάροις παρῆν γνώμης ἀποσφαλεῖσιν. Pro quo Euripides dixit Iph. A. 742. ἐλπίδος ἀπεσφάλην.

V. 705—709. τὸν γὰρ βαλόντ' — δόξῃ γοῦν ἐμῇ] Sententiam totius loci hanc esse patet: Herculis enim sagitta, qua ictus Nessus est, quum ita mortifera sit, ut deos pariter atque cuiusvis generis animantes perimat, consentaneum est, ut venenum illud mortiferum, quo tinctae eius sagittae sunt, Nessi corpori inspersum ex eoque servatum Herculi etiam ipsi interitum afferat. Itaque haereo nonnihil in verbis: τὸν γὰρ βαλόντ' ἄτρακτον, quum vix videatur obiectum quod dicitur, nomen Nessi, omitti hic potuisse.

V. 706 sq. Schol.: χῶσαπερ θίγῃ· καὶ ὅσα ἂν θίγῃ τὸ Ἡράκλειον βέλος, εἴτε ἄνθρωπον εἴτε θηρίον, ἀπόλλυται. De accusativo ὅσα ex θίγῃ apto cf. Ant. 546: μήθ' ἃ μὴ θίγες ποιοῦ σεαυτῆς. De coniunctivo vide ad huius fab. v. 248 ed. meae.

V. 707 sqq. ἐκ δὲ τοῦδ' ὅδε — καὶ τόνδε] Qui haec

Digitized by Google

Χείρωνα πημήναντα, χῶσαπερ θίγῃ, 715
φθείρει τὰ πάντα κἀνδαλ' ἐκ δὲ τοῦδ' ὅδε
σφαγῶν διελθὼν ἰὸς αἱματοῦς μέλας
πῶς οὐκ ὀλεῖ καὶ τόνδε; δόξῃ γοῦν ἐμῇ.
καίτοι δέδοκται, κεῖνος εἰ σφαλήσεται, 720
ταύτῃ σὺν ἀκμῇ κἀμὲ συνθανεῖν ἅμα.
ζῆν γὰρ κακῶς κλύουσαν οὐκ ἀνασχετόν,
ἥτις προτιμᾷ μὴ κακὴ πεφυκέναι.

V. 708. αἱματοῦς ipse restitui. Libri αἵματος. Vide Emendat. p. 51 sq.

V. 711. ἀκμῇ ex mea coniectura scripsi. Libri ὁρμῇ et ὀργῇ. Vide Emendat. p. 52 sq. Ceterum Brunckius ταύτῃ scripsit.

obiter legat, facile offendatur eo, quod uno in membro ter positum ὅδε pronomen est, tria diversa nomina significans. Quod quamvis alias magnae offensioni esset, tamen huius loci rationem qui diligentius consideraverit, recte poetam hic locutum esse intelliget. Ac primum quidem ad Herculem significandum noluit, quod antea constanter posuit et rursus v. 710. adhibuit, κεῖνος pronomine uti propterea, quod is hoc loco Chironi opponitur. Itaque κεῖνον si pro τόνδε scripsisset, Chiron ille videri posset significari. Eandem ob causam supra poeta v. 161. νῦν posuit, quamvis de praeterito tempore agens, quod praeterito illi tempori, νῦν particula significato, rursus aliud antiquius tempus opposuit. Illud autem facile intelligitur, cur et Nessus, de quo potissimum Deianira loquatur, et venenum ab eo acceptum, de quo ipso modo dicere coeperit, ὅδε pronomine significari debuerint. Quo veneno quum, ut modo dixit, et cetera animalia omnia, quaecunque eo tacta sint, et ipse Chiron deus perditus sit, inde ab his verbis, ἐκ δὲ τοῦδε κτλ., sic concludit: itaque Herculem quoque perimet atrum hoc venenum, sanguine permixtum, quod per Nessi vulnus letale penetravit. Verba ἐκ τοῦδε σφαγῶν διελθών idem fere significant atque τοῦδε σφαγὰς διεξελθών. De nomine σφαγῶν ad v 564., de adiectivo αἱματοῦς ad O. R. 1253 sqq. monuimus. Simillime ἐγκέφαλος αἱματόεις dixit Hom. Il. ϱ, 297 sq.

V. 711. ταύτῃ σὺν ἀκμῇ] I. e. hoc ipso momento, quo ille labetur sive peribit. Grammaticus apud Bekk. Anecd. p. 365, 10. ἀκμή· αὐτὴ ἡ ῥοπὴ τῆς τοῦ πράγματος ἐπιτάσεως. Cf. Eur. Phoen. 1088: ἦλθον δὲ πρὸς κίνδυνον Ἀργείου δορός; — ἀκμὴν γ' ἐπ' αὐτήν. Similiter idem Hel. 897: ὃν μόλις ποτὲ λαβοῦσ' ἐπ' ἀκμῆς εἶμι κατθανόντ' ἰδεῖν, ubi videatur Pflugkius. De σύν praepositionis usu conferri potest v. 392 ed. meae σὺν χρόνῳ βραδεῖ. et Oed. Col. 1601: τάχ' ἐπιστολὰς πατρὶ ταχεῖ' πόρευσαν ξὺν χρόνῳ.

V. 712. Schol.: ζῆν γὰρ κακῶς κλύουσαν· γυναῖκα κακοδοξοῦσαν· οὐ δεῖ ζῆν, ἥτις μὴ θέλει δοκεῖν ἐκ φύσεως εἶναι κακή.

ΧΟΡΟΣ.

ταρβεῖν μὲν ἔργα δεινὰ ἀναγκαίως ἔχει,
τὴν δ' ἐλπίδ' οὐ χρὴ τῆς τύχης κρίνειν πάρος.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς μὴ καλοῖς βουλεύμασιν
οὐδ' ἐλπίς, ἥτις καὶ θράσος τι προξενεῖ.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' ἀμφὶ τοῖς σφαλεῖσι μὴ 'ξ ἑκουσίας
ὀργὴ πέπειρα, τῆς σε τυγχάνειν πρέπει.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

τοιαῦτα δ' ἄν λέξειεν οὐχ ὁ τοῦ κακοῦ
κοινωνός, ἀλλ' ᾧ μηδέν ἐστ' οἶκοι βαρύ.

V. 721. Quam olim Wakefieldius huic loco medelam adhibendam putavit, ut *οἶκοι* pro *οἴκοις*, quod in codicibus est, scriberet, quamvis praeter Erfurdtium nemo probarit, tamen necessario recipiendam esse putavi. Neque enim aut Sophocles aut quisquam Graecorum unquam, quod sciam, dativo *οἴκοις* ita usus est, ut significatum metaphoricum, quo positum id vocabulum hic esse patet, pronominis reciproci *ἑαυτῷ* ei tribueret. Quo sensu solum adverbium *οἶκοι* usurpatum novi. Vide notam exegeticam. Accepotuit dici et El. 846 sq. *μελέτωρ τοῦ ἐν πένθει* pro eo, quod dictum est: *μελέτωρ ἀμφὶ τὸν ἐν πένθει*. Vide ad El. 230 ed. meae. De locutione *ἐξ ἑκουσίας* ad v. 392 ed. meae monitum est.

V. 714 sq. Schol.: *ταρβεῖν μὲν ἔργα· ἀνάγκη μὲν εὐλαβεῖσθαι τὰ δεινὰ ἔργα· οὐ χρὴ δὲ πρὸ τῆς ἐκβάσεως καὶ τῶν συμβησομένων αἱρεῖσθαι τὰ δεινά.* Quae non omnino vera interpretatio est. Rectius Bruncius: necesse quidem est atrocia facta formidare, sed ante exitum spes abiicienda non est. Significat autem *κρίνειν τὴν ἐλπίδα*: iudicare de spe, sive decernere, falsane an vera sit spes, id est hoc loco abiicere spem.

V. 717. Schol.: *προξενεῖ· παρέχει.*

V. 718 sq. *ἀμφὶ τοῖς — πέπειρα*] In eos, qui inviti deliquerunt, ira levis est. Solent poetae pro simplici genitivo saepe quum alias praepositiones tum *ἀμφί* ponere. Ita et hoc loco *ὀργὴ τῶν σφαλέντων*

V. 720 sq. *τοιαῦτα — βαρύ*] Fallitur Hermannus, quum *ὁ τοῦ κακοῦ κοινωνός* interpretatur: mali auctor, sensum totius loci hunc esse ratus: recte dicis; verum talia dicat, non qui auctor est mali, sed cui nihil domi suae grave est, i. e. qui nullo suo malefacto dolet. Neque enim aut hic aut alibi unquam *κοινωνὸς τοῦ κακοῦ* est mali auctor, sed particeps vel socius mali, sive qui malo afficitur, ut Ai. 284. Hoc enim et dicit et dicere debet: talia dixerit non qui malo afficiatur, sed qui ipse nulla calamitate prema-

ΧΟΡΟΣ.

σιγᾶν ἂν ἁρμόζοι σε τὸν πλείω λόγον,
εἰ μή τι λέξεις παιδὶ τῷ σαυτῆς· ἐπεὶ
πάρεστι, μαστὴρ πατρὸς ὃς πρὶν ᾤχετο.

ΥΛΛΟΣ.

Ὦ μῆτερ, ὡς ἂν ἐκ τριῶν σ' ἓν εἰλόμην,
ἢ μηκέτ' εἶναι ζῶσαν, ἢ σεσωσμένην
ἄλλου κεκλῆσθαι μητέρ', ἢ λῴους φρένας
τῶν νῦν παρουσῶν τῶνδ' ἀμείψασθαί ποθεν.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

τί δ' ἐστίν, ὦ παῖ, πρός γ' ἐμοῦ στυγούμενον;

ΥΛΛΟΣ.

τὸν ἄνδρα τὸν σὸν ἴσθι, τὸν δ' ἐμὸν λέγω
πατέρα, κατακτείνασα τῇδ' ἐν ἡμέρᾳ.

dit, quod nunquam Sophocles οἴκοις omissa praepositione ita dixit, ut esset in domo vel domi. Mire autem locutus esset, si οἴκοις dativum ex adiectivo βαρύ aptum esse voluisset.

V. 722. λόγον primus Brunckius e scholiis restituit. Libri χρόνον.

V. 730. Hermannus cum Erfurdtio ἴσθι τόνδ', ἐμὸν κτλ. scripsit.

tur. Quo significat Deianira alio animo, quam quo dixerat Chorus, Herculem in se futurum esse, calamitate, quam paraverit, affectum. Recte Scholiasta: ὁ μὴ δυστυχῶν τοιαῦτα ἂν εἶπος. Ceterum de δέ particulae usu vide Matth. §. 616., de significatione vocabuli οἶκοι, quod apte hic interpreteris ipsi, Hom. Il. ω, 239: οὔ νυ καὶ ὑμῖν οἶκοι ἔνεστι γόος. Oed. Col. 759: ἡ δ' οἶκοι (πόλις) πλέον δίκῃ σέβοιτ' ἄν, οὖσα σὴ πάλαι τροφός. Adde ibid. v. 352: δεύτερ' ἡγεῖται τὰ τῆς οἶκοι διαίτης. 1037: οἶκοι δὲ χἠμεῖς εἰσόμεσθ' ἃ χρὴ ποιεῖν. Oed. R. 1123: δοῦλος οἶκοι τραφείς. Unde factum, ut οἰκεῖος significaret domesticus, proprius, suus ipsius.

V. 722 sqq. Schol.: σιγᾶν ἂν ἁρμόζοι· πρέπει σοι λοιπὸν σιωπᾶν καὶ μηκέτι περὶ τούτων πλείω λέγειν, εἰ μὴ ἄρα τι τῷ σῷ παιδὶ μέλλεις ἐρεῖν παραγινομένῳ. De usu intransitivo verbi ἁρμόζειν ad Ant. 1295 sq. diximus.

V. 724. μαστὴρ — ᾤχετο] Adverte locutionem μαστὴρ πατρὸς ᾤχετο, significantem: τὸν πατέρα μαστεύσαν ᾤχετο.

V. 725. ὡς ἂν — εἰλόμην] De εἰλόμην ἄν vide Matth. §. 509., de ἐκ τριῶν Neuius conferri Wass. ad Thucyd. I, 122. iubet. Haereo autem in σέ pronomine, alieno in loco posito. Itaque Iohnsono accesserim, qui prorsus delendum putavit. Potuit enim salvo sensu omitti.

V. 728. Schol.: ποθέν· ἐκ θεοῦ τινος. Verbum ἀμείβεσθαι facile apparet hoc significare: sibi commutare, i. e. commutando sibi parare.

V. 729. Schol.: στυγούμενον· λυπηρὸν καὶ μίσους ἄξιον. Geterum nota τί δ' ἐστὶ πρὸς

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

οἴμοι, τίν' ἐξήνεγκας, ὦ τέκνον, λόγον;

ΥΛΛΟΣ.

ὃν οὐχ οἷόν τε μὴ τελεσθῆναι. τὸ γὰρ
φανθὲν τίς ἂν δύναιτ' ἀγέννητον ποιεῖν;

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

πῶς εἶπας, ὦ παῖ; τοῦ παρ' ἀνθρώπων μαθὼν
ἄζηλον οὕτως ἔργον εἰργάσθαι με φῄς;

ΥΛΛΟΣ.

αὐτὸς βαρεῖαν ξυμφορὰν ἐν ὄμμασιν
πατρὸς δεδορκὼς κοὐ κατὰ γλῶσσαν κλύων.

ΔΗΙΑΝΕΙΡΑ.

ποῦ δ' ἐμπελάζεις τάνδρὶ καὶ παρίστασαι;

ΥΛΛΟΣ.

εἰ χρὴ μαθεῖν σε, πάντα δὴ φωνεῖν χρεών.
ὅθ' εἷρπε κλεινὴν Εὐρύτου πέρσας πόλιν,

V. 734. Hermannus ex La et Suida ἂν ἀγέννητον rescripsit. Ego cur vulgatam scripturam teneam, in Advers. in Soph. Phil. p. 34 sq. exposui.

ἐμοῦ, significans: quid factum a me est.

V. 735 sq. Schol.: τὸ γὰρ φανθέν· τὸ ἅπαξ πραχθὲν καὶ ἐπὶ πέρας ἐλθὸν πῶς ἂν τις μὴ γενέσθαι ποιήσειεν; Πίνδαρος (Ol. II, 29.)· τῶν δὲ πεπραγμένων ἀπόλητον οὐδ' ἂν χρόνος ὁ πάντων πατὴρ δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος.

V. 735. τοῦ παρ' ἀνθρ. μαθὼν] Notanda praepositionis collocatio. Cujus exemplum geminum unum novi Oed. R. 525: τοῦ πρὸς δ' ἐφάνθη κτλ.

V. 736. Schol.: ἄζηλον· φαῦλον, ὃ οὐδεὶς ζηλώσειεν. Cf. v. 284.

V. 737 sq. αὐτὸς — δεδορκὼς] Insolentius nomen πατρός positum inter verba ἐν ὄμμασιν et δεδορκώς. Similia tamen exempla multa attuli ad O. C. 1223. De locutione ἐν ὄμμασιν ἰδεῖν ad Phil. 60. dixi.

V. 738. κατὰ γλῶσσαν] Proprie significat: secundum sermonem. Eo enim sensu saepe dici γλῶσσαν notum est. Cf. v. 281. Ant. 961. Ai. 1263. Nihil autem hoc aliud est nisi: ex aliis. Apte adscripsit Brunckius Aesch. Pers. 266: καὶ μὴν παρών γε κοὐ λόγους ἄλλων κλύων, Πέρσαι, φράσαιμ' ἂν οἷ' ἐπορσύνθη κακά.

V. 740. εἰ χρὴ μαθεῖν σε] Dignane sit Deianira, cui rem exponat, iratus Hyllus dubitat.

V. 743 sq. ἀκτή τις ἀμφικλύστος κτλ.] De orationis forma ad Ant. 951 sqq. monitum est. De sensu nominis ἀμφίκλυστος vide v. 771 ed. meae. O. C. 1235 ed. meae: πάντοθεν βόρειος ὥς τις ἀκτὰ κτλ. et Xen. Cyrop. VII, 1, 5. 7., ubi πάντοθεν μάχεσθαι sic dicitur, ut non sit a quatuor, sed a tribus partibus pugnare, coll. VII, 1, 24.

V. 745. Schol.: τεμενίαν τε φυλλάδα· τέμενος πολύ-

νίκης ἄγων τρόπαια κἀκροθίνια, praedae primitias
ἀκτή τις ἀμφίκλυστος Εὐβοίας ἄκρον
Κήναιόν ἐστιν, ἔνθα πατρῴῳ Διὶ
βωμοὺς ὁρίζει τεμενίαν τε φυλλάδα·
οὗ νιν τὰ πρῶτ' ἐσεῖδον ἄσμενος πόθῳ.
μέλλοντι δ' αὐτῷ πολυθύτους τεύχειν σφαγὰς
κήρυξ ἀπ' οἴκων ἵκετ' οἰκεῖος Λίχας,
τὸ σὸν φέρων δώρημα, θανάσιμον πέπλον·
ὃν κεῖνος ἐνδύς, ὡς σὺ προὐξεφίεσο,
ταυροκτονεῖ μὲν δώδεκ' ἐντελεῖς ἔχων,
λείας ἀπαρχήν, βοῦς· ἀτὰρ τὰ πάνθ' ὁμοῦ
ἑκατὸν προσῆγε συμμιγῆ βοσκήματα.
καὶ πρῶτα μὲν δείλαιος ἵλεῳ φρενὶ
κόσμῳ τε χαίρων καὶ στολῇ κατηύχετο·
ὅπως δὲ σεμνῶν ὀργίων ἐδαίετο
φλὸξ αἱματηρὰ κἀπὸ πιείρας δρυός,
ἱδρὼς ἀνῆει χρωτί, καὶ προσπτύσσεται ἅπτεται, amplectitur

V. 758. *προσπτύσσεται* cum Musgravio et Porsono ad Eur. Med. 1138. scripsi. Libri *προσπτύσσετο*.

φυλλον. Vide quae ad v. 235. adnotavimus.

V. 747. *πολυθύτους — σφαγάς*] Simillime dictum Eur. Heracl. 777: *πολύθυτος τιμά*.

V. 748. Schol.: *ἐλέγετο ὁ Λίχας σύντροφος εἶναι Τλλου*. Recte Bothius *οἰκεῖος* interpretatur domesticus, non publicus.

V. 750. Schol.: *ἐνδύς, ὡς σὺ προύξεφίεσο· ἐνδυσάμενος, ὡς σὺ ἐνετείλω*.

V. 751. *ἐντελεῖς*] Significantur istiusmodi tauri, quales debebant esse, qui dis sacrificarentur. Cf. Passov. Lex. vv. *τέλειος, τέλεος, τελήεις*.

V. 752. *τὰ πάνθ'*] Vide Matth. §. 266.

V. 755. *κόσμῳ — στολῇ*] Disiunctas posuit poeta eas notiones, quas coniunctas efferre prosaici scriptores solent, ornatu dicens et veste gavisum esse Herculem, ornatissima veste eum gavisum esse significans. Tum *κατεύχεσθαι* est preces fundere ad deos sive ad Iovem precari. Male Scholiasta *σοί* intelligendum esse monet.

V. 756 sqq. Schol.: *ὅτε δὲ ἀπὸ τῶν θυμάτων καὶ τῶν ξύλων ἡ φλὸξ ἀνεκαίετο, τότε ἱδρὼς ἀνῆει περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ*. De praepositione ante secundum demum substantivum posita ad Ai. 389 sq. monuimus, de significatione nominis *ὀργίων* ad Ant. 993 sq.

V. 757. Schol.: *φλὸξ αἱματηρά· αἱματηρά, ὅτι ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἱερείων συνίσταται· πιείρας δὲ δρυός, λιπαρᾶς ξύλου· δρῦν γὰρ λέγει πᾶν δένδρον*. Intelligendam *πεύκην* esse recte Hermannus monet. De locutione *φλὸξ αἱματηρά* apte adscripsit Neuius Ant. 123: *πευκάενθ' Ἥφαιστον*. pinum

V. 758. *χρωτί*] Dativus loci est, de quo ad O. C. 309 sq. extr. egimus.

Digitized by Google

πλευραῖσιν, ἀρτίκολλος, ὥστε τέκτονος,
χιτὼν ἅπαν κατ' ἄρθρον· ἦλθε δ' ὀστέων
ἀδαγμὸς ἀντίσπαστος. εἶτα φοινίας
ἐχθρᾶς ἐχίδνης ἰὸς ὡς ἐδαίνυτο,
ἐνταῦθα δὴ βόησε τὸν δυσδαίμονα
Λίχαν, τὸν οὐδὲν αἴτιον τοῦ σοῦ κακοῦ,
ποίαις ἐνέγκοι τόνδε μηχαναῖς πέπλον·
ὁ δ' οὐδὲν εἰδὼς δύσμορος τὸ σὸν μόνης
δώρημ' ἔλεξεν, ὥσπερ ἦν ἐσταλμένον.

V. 759. Ante me ἀρτίκολλος cum praecedentibus iungebatur, commate post id nomen posito.

V. 761. Libri ὀδαγμός. Illud cum Piers. ad Moer. p. 41. Brunckius primus ex Photio p. 7, 21. restituit. Adde Bekkeri Anecd. p. 342. Tum Brunckius φοίνιος scripsit.

V. 762. Hermannus ὣς scripsit et punctum post ἐδαίνυτο posuit, ita haec interpretatus: deinde eum velut echidnae quoddam virus exedebat. Quam ferri non posse rationem in Emendat. p. 54 sq. planum feci.

V. 771. Hermannus ῥίπτει. Vide Lobeck. ad Aiac. 239. p.

V. 759. Schol.: ἀρτίκολλος· ὡς ὑπὸ τέκτονος καλῶς συγκεκολλημένος. De genitivo τέκτονος ex ἀρτίκολλος apto vide quae ad Philoct. 3 ed. secundae exposuimus.

V. 760 sq. Schol.: ὀδαγμὸς ἀντίσπαστος· κνησμός· δήξασθαι γὰρ τὸ κνήσασθαι. ἀντίσπαστος δὲ ἴσος σπασμῷ, ἢ μετὰ σπασμοῦ. Nescio, an hoc dicat poeta: consecutum esse morsum ossium, quo ossa veluti divulsa sint.

V. 762. Schol.: ἰὸς ὡς ἐδαίνυτο· ὡς κατήσθιεν αὐτὸν ὁ ἰός.

V. 765. ποίαις — πέπλον] Quum dicit: qua fraude attulisset vestem, hoc videtur significare: quam fraudem in adferenda veste commisisset, i. e. quid fecisset de veste, ut tantum sibi morbum adferret. Corruptam enim eam Hercules ab Licha putabat, ut insidias sibi strueret.

V. 766 sq. Schol.: τὸ σὸν μόνης δώρημ' ἔλεξεν· εἶπεν, ὅτι αὐτῷ προσήγαγε τὸν πέπλον, ὥσπερ ἔσταλται ὑπὸ σοῦ, οἷον, οὐδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πανουργήσας. Recte vidit Scholiasta ad ἔλεξεν ex praecedentibus adsumendum esse infinitivum ἐνεγκεῖν. Neque enim, quod Brunckius putavit, εἶναι omissum esse statui potest. Tum ἐσταλμένον ad δώρημα referendum esse idem ille Scholiasta bene intellexit.

V. 770. Schol.: μάρψας ποδός γίν· δραξάμενος τοῦ ποδὸς τοῦ Λίχα κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἔνθα δεσμεῖται τὸ ἄρθρον. λέγει δὲ τὸ περὶ τὸν ἀστράγαλον μέρος, ᾧ εἰώθαμεν δεσμεῖν ὑπόδημα, ἤ τι τοιοῦτο. εἴρηται δὲ ἀπὸ τῶν λύγων· εὐέλικτον γὰρ τὸ φυτόν, νέον ὄν. Ὅμηρος (Il. λ, 105.)· δίδη μόσχοισι λύγοισιν. — ἢ λυγίζεται· ἁρμόζεται, κάμπτεται, συστρέφεται. ὅπου ἐστὶν ὁ δεσμὸς τῶν νευρῶν, ἔνθα ὑποδεσμούμεθα.

V. 771. Schol.: ἀμφίκλυστον· τὴν ἐκ τοῦ πόντου ἀμφοτέρωθεν κλυζομένην. Vide ad v. 743.

V. 772 sq. κόμης δὲ — ὁμοῦ] Dicere volebat elisum esse

κἀκεῖνος ὡς ἤκουσε καὶ διώδυνος
σπαραγμὸς αὐτοῦ πνευμόνων ἀνθήψατο,
μάρψας ποδός νιν, ἄρθρον ᾗ λυγίζεται,
ῥιπτεῖ πρὸς ἀμφίκλυστον ἐκ πόντου πέτραν· 780
κόμης δὲ λευκὸν μυελὸν ἐκφαίνει, μέσου
κρατὸς διασπαρέντος αἵματός θ' ὁμοῦ.
ἅπας δ' ἀνευφήμησεν οἰμωγῇ λεώς,
τοῦ μὲν νοσοῦντος, τοῦ δὲ διαπεπραγμένου·
κοὐδεὶς ἐτόλμα τἀνδρὸς ἀντίον μολεῖν. 785

177 sq. ed. secundae.

V. 772 sq. Brunckius: *κρατὸς δὲ λευκὸν μυελὸν ἐκφαίνει μέσον, διασπαρέντος αἵματος κόμης θ' ὁμοῦ*. Librorum scripturam et Athenaeus II. p. 65. f. tuetur, et Eustathius, qui p. 976, 8. (964, 1.) affert *μέσου κρατὸς διασπαρέντος*, et p. 1193, 10. (1263, 26.) *κρατὸς διασπαρέντος*. Nihilominus sanam scripturam vulgatam non puto. Sed quid scripserit Sophocles, reperire mihi nondum licuit.

V. 774. *ἀνευφήμησεν* primus Brunckius ex Hesychio restituit. Libri *ἀνευφώνησεν*.

cerebrum ex vertice crinito, rupto disiectoque medio capite, qua capitis disiectione etiam sanguinem dispersum esse. Haec in pauca contrahens, sanguinem, ut rem secundariam, non per *καί*, sed per *τέ*, propriam in hoc genere particulam, additoque *ὁμοῦ*, adnexuit: ex vertice comato elisit cerebrum, medio capite dissipato simulque sanguine. HERM. Idem de vocabulo *κόμης* comparavit Eur. Troad. 1173: *δύστηνε κρατός, ὥς σ' ἔκειρεν ἀθλίως τείχη πατρῷα, Λοξίου πυργώματα, ὃν πόλλ' ἐκήπευσ' ἡ τεκοῦσα βόστρυχον φιλήμασίν τ' ἔδωκεν, ἔνθεν ἐκγελᾷ ὀστέων ῥαγέντων φόνος, ἵν' αἰσχρὰ μὴ λέγω*. Sunt tamen etiam in illa Hermanni interpretatione quae displiceant. Verum ipse meliora afferre non possum, ita ut nesciam, an corruptus hic locus sit.

Ibid. *μυελὸν*] Athenaeus lib. II. p. 65. f.: *Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἀθηναῖος οὐδ' ὀνομάζειν τινὰ τῶν παλαιῶν φησιν ἐγκέφαλον· καὶ Σοφοκλέα γοῦν, ἐν Τραχινίαις ποιήσαντα τὸν Ἡρακλέα ῥιπτοῦντα τὸν Λίχαν ἐς Θάλασσαν, οὐκ ὀνομάσαι ἐγκέφαλον, ἀλλὰ λευκὸν μυελόν, ἐκκλίνοντα τὸ μὴ ὀνομαζόμενον· κόμης δὲ λευκὸν μυελὸν ἐκφαίνει, μέσου κρατὸς διασπαρέντος αἵματός θ' ὁμοῦ· καίτοι τἄλλα διαῤῥήδην ὀνομάσαντα*. Quibus usus Eustathius p. 757, 44. (660, 6.) verba *λευκὸν μυελὸν* apposuit. Apollodori errorem docte refutavit Casaubonus p. 136 sq., non insolenter locutum esse Sophoclem demonstrans, quum *ἐγκέφαλος* proprie sit adiectivum, ad quod intelligendum est *μυελός*. Quin Coraius adnotavit hodie quoque a Graecis cerebrum dici *μύαλον*, et *ἀμύαλον* hominem fatuum. HERM.

V. 774. *ἀνευφήμησεν*] Hesychius: *ἀνευφήμησεν· ἀνῴμωξεν. Σοφοκλῆς Τραχινίαις*. Lex. Seg. p. 399, 14: *ἀνευφήμησεν ἀντὶ τοῦ ἐθρήνησεν*. Cf. Heindorf. ad Plat. Phaedon. p. 15.

V. 775. Schol.: *τοῦ Ἡρακλέους νοσοῦντος, τοῦ δὲ Λίχα ἤδη*

Digitized by Google

ἐσπᾶτο γὰρ πέδονδε καὶ μετάρσιος,
βοῶν, ἰύζων· ἀμφὶ δ' ἔστενον πέτραι,
Λοκρῶν τ' ὄρειοι πρῶνες Εὐβοίας τ' ἄκρα.
ἐπεὶ δ' ἀπεῖπε, πολλὰ μὲν τάλας χθονὶ
ῥίπτων ἑαυτόν, πολλὰ δ' οἰμωγῇ βοῶν,
τὸ δυσπάρευνον λέκτρον ἐνδατούμενος
σοῦ τῆς ταλαίνης, καὶ τὸν Οἰνέως γάμον
οἷον κατακτήσαιτο λυμαντὴν βίου,
τότ' ἐκ προσέδρου λιγνύος διάστροφον
ὀφθαλμὸν ἄρας εἶδέ μ' ἐν πολλῷ στρατῷ
δακρυρροοῦντα, καί με προσβλέψας καλεῖ·
ὦ παῖ, πρόσελθε, μὴ φύγῃς τοὐμὸν κακόν,
μηδ' εἴ σε χρὴ θανόντι συνθανεῖν ἐμοί.

V. 778 sq. ἔστενον ex Diog. Laert. X, 137. recepi. Libri ἐκτύπουν. Cum eodem illo scriptore v. 779. τὲ particulam addidi post Λοκρῶν et ἄκρα scripsi pro ἄκραι, quod libri habent. Cf. Emendat. meas p. 55 sq.

V. 790. Gaisfordius cum Wakefieldio μέν με θές scripsit.

ἀνυσθέντος, ὅ ἐστι, πεφονευμένου. De usu verbi διαπέπραγμαι vide Blomf. gloss. ad Aesch. Pers. 265.

V. 778. ἔστενον] Cf. Ant. 592: στόνῳ βρέμουσι δ' ἀντιπλῆγες ἀκταί. et Eur. Herc. f. 861: οὔτε πόντος οὕτω κύμασι στένων λάβρως.

V. 779. Schol.: Λοκρῶν ὄρειοι πρῶνες· Ὅμηρος (Il. β, 527. 535.)· Λοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν Ὀϊλῆος ταχὺς Αἴας, Λοκρῶν, οἳ ναίουσι πέρην ἱερῆς Εὐβοίας.

V. 780. Schol.: ἐπεὶ δ' ἀπεῖπεν· ἀπέκαμεν, ἀπηγόρευσεν ἑαυτόν, ὑπερκέκμηκεν, ἀπείρηκε πρὸς τὰς ὀδύνας, ἐπὶ γῆς κυλιόμενος.

V. 782. Schol.: ἐνδατούμενος· νῦν σφόδρα κακῶς λέγων, δυσφημῶν, συνεχῶς μεμφόμενος, ἐπαρώμενος. Vide de hoc verbo Blomf. gloss. ad Aesch. Spt. c. Th. 575. Substantivo λέκτρον coniugium significari patet. Dicitur id δυσπάρευνον eodem modo, quo πνοαὶ δύσπνοοι et similia dicuntur, quae collegi ad Ant. 500 sq.

V. 783. τὸν Οἰνέως γάμον] Elmsleius ad Eur. Med. 581. γάμον hic κῆδος sive affinitatem significare monet.

V. 784. Schol.: πλεονάζει ἢ κατά, καὶ ἔστι κτήσαιτο ἀντὶ τοῦ ἔσχεν. Cf. Ai. 768. 1256.

V. 785 sqq. Schol.: τότ' ἐκ προσέδρου· ὅτε ἀπέκαμε κυλιόμενος, τότε ἀνατείνας τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τῆς κεχυμένης τοῦ σώματος λιγνύος, εἶδέ με δακρυρροοῦντα. λιγνύος δέ, ἢ τῆς παρακειμένης ἀναθυμιάσεως καὶ καπνοῦ, ἢ τῆς παρακειμένης καὶ περικεχυμένης αὐτὸν φλογὸς δους νόσου. Utra praestet interpretatio, facile est intellectu. Vocabulo στρατός idem significatur atque nomine λεώς, quod v. 774. posuit. Vide quae ad Ant. 8. adnotavimus.

V. 790. καὶ μάλιστα μὲν μέθες] Qui με θές pro vulgato μέθες legi voluerunt, non videntur advertisse praegressum ἄφον. Quo posito rectissime poeta μέ-

Digitized by Google

ἀλλ' ἄρον ἔξω καὶ μάλιστα μὲν μέθες
ἐνταῦθ', ὅπου με μή τις ὄψεται βροτῶν·
εἰ δ' οἶκτον ἴσχεις, ἀλλά μ' ἔκ γε τῆσδε γῆς
πόρθμευσον ὡς τάχιστα, μηδ' αὐτοῦ θάνω.
τοσαῦτ' ἐπισκήψαντος, ἐν μέσῳ σκάφει
θέντες σφε πρὸς γῆν τήνδ' ἐκέλσαμεν μόλις
βρυχώμενον σπασμοῖσι. καὶ νιν αὐτίκα
ἢ ζῶντ' ἐσόψεσθ' ἢ τεθνηκότ' ἀρτίως.
τοιαῦτα, μῆτερ, πατρὶ βουλεύσασ' ἐμῷ
καὶ δρῶσ' ἐλήφθης, ὧν σε ποινίμους Λίκη
τίσαιτ' Ἐρινύς τ', εἰ θεμίστ' ἐπεύχομαι·
θέμις δ', ἐπεί μοι τὴν ἔριν σὺ προὔβαλες,

V. 800. *εἰ θεμίστ' ἐπεύχομαι* ipse scripsi. Libri *εἰ θέμις δ', ἐπεύχομαι*. Vide Emendat. p. 56 sqq.

V. 801. *ἔριν* ex mea coniectura scripsi. Libri *θέμιν*. Vide Emendat. p. 56 sqq.

θες dixit, significans rursus depone. De sensu verborum *μάλιστα μέν* ad Aut. 327. diximus.

V. 792 sq. Schol.: *εἰ δ' — γῆς· ἐνήσχυνται γὰρ αὐτοῦ θανεῖν, μὴ ἐγγελασθῇ ὑπὸ τῶν Οἰχαλιέων.* Hoc dicit: sin misericordia moveris, ut nolis me summis cruciatum doloribus eo usque avehere, ubi nemo me videat mortalium, mortem obeuntem, at ex hac me terra quam celerrime avehendum cura, neque hic me mori sine. De *ἀλλά* particula ad v. 198. monitum est; de *μὴ θάνω* in Excurs. IV. ad O. R. ed. secundae p. 162 sq. dixi.

V. 794 sq. *τοσαῦτ' ἐπισκήψαντος — σφε*] Expectaveris potius *ἐπισκήψαντα* propter sequentia *θέντες σφε*. Sed amant ita et Graeci genitivos absolutos et Latini ablativos eiusdem generis ponere, quando per se spectari casus illos absolutos et pro integro membro temporali esse volunt. Exempla pauca attulit Matth. §. 561. Totam rem singulari dissertatione pertractavit Hoffmannus meus, quae inscribitur: Disputatio de casibus absolutis apud veteres scriptores Graecos et Latinos ita positis, ut videantur non poni debuisse. Budissae, ex officina Monsii. 1836. Neque tamen recte ab eo rem pertractatam esse dixerim.

V. 799 sq. *ὧν σε — ἐπεύχομαι*] De Iustitia simul et Furia invocata vide quae ad Ai. 1361 sq. adnotavimus. Schol.: *ποινίμους· ἢ τιμωρός, ἢ ποινὴν ἀπαιτοῦσα.* Cf. Blomf. gloss. ad Aesch. Ag. 395. De forma *θεμιστός* plurimis dixi in Emendat. p. 58 sq.

V. 801. *θέμις δ', — προὔβαλες*] Fas autem, quoniam tu hanc discordiam provocasti, quum interfecisti etc. Quibus verbis hoc dicit: fas est autem me tibi illa imprecari, quo-

πάντων ἄριστον ἄνδρα τῶν ἐπὶ χθονὶ
πτείνασ', ὁποῖον ἄλλον οὐκ ὄψει ποτέ.

ΧΟΡΟΣ.

τί σῖγ' ἀφέρπεις; οὐ κάτοισθ', ὀθούνεκα
ξυνηγορεῖς σιγῶσα τῷ κατηγόρῳ;

ΤΛΛΟΣ.

ἐᾶτ' ἀφέρπειν. οὖρος ὀφθαλμῶν ἐμῶν
αὐτῇ γένοιτ' ἄπωθεν ἑρπούσῃ καλός.
ὄγκον γὰρ ἄλλως ὀνόματος τί δεῖ τρέφειν

V. 807. καλός recte Brunckius ex scholiis restituit. Libri καλῶς.

niam tu nostram necessitudinem violasti atque ut pietatem adversus te omnem abiicerem fecisti. Nomen ἔρις proprium esse vocabulum in discordia, quae inter cognatos oriatur, satis notum est. Cf. Eur. Iph. T. 812: Ἀτρέως Θυέστου τ' οἶσθα γενομένην ἔριν; Iph. A. 377: δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν. Med. 521: δεινή τις ὀργὴ καὶ δυσίατος πέλει, ὅταν φίλοι φίλοισι συμβάλωσ' ἔριν. Quo in extremo loco ut debebat συμβάλλειν ἔριν dici, quoniam de discordia agitur, quam excitare inter se necessarii incipiunt, ita hic recte προβάλλειν ἔριν dictum est, quoniam provocata discordia ab Deianira esse significatur. Cf. Hom. Il. λ, 529: ἔνθα μάλιστα ἵππῆες πεζοί τε, κακὴν ἔριδα προβαλόντες, ἀλλήλους ὀλέκουσι.

V. 804. τί σῖγ' ἀφέρπεις;] Vide quae ad Ο. R. 1045 ed. meae adnotata sunt.

V. 805. Schol.: ξυνηγορεῖς· συνᾴδεις, συμφωνεῖς. Gravius tamen est et venustius Sophocleum ξυνηγορεῖς, aptissime compositum cum subst. τῷ κατηγόρῳ, quam quod Scholiasta explicationis causa posuit.

V. 806 sq. Schol.: οὖρος ὀφθαλμῶν ἐμῶν· εἴθε οὖρος καλὸς ἐπιπνεύσειεν αὐτῇ ἀπιούσῃ, ἵνα μηκέτι αὐτὴν ἴδοιμι. τροπικῶς δὲ τὸ οὖρος, ὡς ἐπὶ νεώς, ἀντὶ τοῦ οὐριοδρομείτω. In locutione οὖρος καλός non debebat haereri. Cf. Hom. Od. λ, 640: πρῶτα μὲν εἰρεσίη, μετέπειτα δὲ κάλλιμος οὖρος.

V. 808. Schol.: τρέφειν· ἀντὶ τοῦ ἔχειν. Vide ad v. 28. De adverbio ἄλλως ad Phil. 929. monuimus. Denique de adiectivo μηρῷον, cum subst. ὄγκον coniuncto, quum videatur cum nomine ὀνόματος coniungi debuisse, vide quae ad Aï. 8. adnotata sunt.

V. 812—849. Summa totius cantus haec est: Evenit oraculum olim Herculi editum, fore, ut exactis duodecim annis laborum finem consequeretur. Quî enim mortuo labores etiamnunc imponi queant? Morietur autem ille hoc ipso die, cui mortiferae hydrae virus vehementissimum adhaereat Centaurique dolus summos dolores creet. Quorum nihil metuens Deianira, quum novi coniugii noxam imminere domui vidit, hanc quidem avertendam putavit, verum eam quam Nessi consilio

Digitized by Google

μητρῷον, ἥτις μηδὲν ὡς τεκοῦσα δρᾷ;
ἀλλ' ἑρπέτω χαίρουσα· τὴν δὲ τέρψιν, ἣν
τῷμῷ δίδωσι πατρὶ, τήνδ' αὐτὴ λάβοι.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφὴ α'.)

Ἰὼ οἷον, ὦ παῖδες, προεμιξεν ἄφαρ
τοὔπος τὸ θεοπρόπον ἡμῖν
τᾶς παλαιφάτου προνοίας,
ὅ τ' ἔλακεν, ὁπότε τελεόμηνος ἐκφέροι

V. 812—849. De toto hoc carmine conferenda sunt quae in Emendat. p. 62—95. exposui.

accepit calamitatem, gravissimis querelis deflebit. Quae quanta sit, mox apparebit. Nam, proh dolor, tanta Herculis membra pestis pervasit, quantam nemo unquam hostium ei intulit. Vae miserum excidium Oechaliae, quo capta Iole et huc deducta est! Verum Venerem huius mali effectricem esse apparet.

V. 812 sqq. Schol.: *ἰὼ οἷον, ὦ παῖδες· ὁ χορὸς πρὸς ἀλλήλας διαλέγεται περὶ τοῦ δεδομένου μαντείου τῷ Ἡρακλεῖ ἐν τῇ Δωδώνῃ, ὅ τι νῦν ἀπέβη. τὸ δὲ οἷαν ἀντὶ τοῦ οἵως. οἷον, ὁρᾶτε, ὦ φίλαι, οἵως ἡμῖν ἀθρόως συνέπεσε καὶ εἰς οἷον κακὸν ἀπέβη τὸ ἔπος ἐκ τῆς μαντείας πάλαι χρησθέν.* De allocutione Chori ad v. 207. monuimus; de oraculo Dodonaeo, quod respicit Chorus, in fabula Herc. c. IV. §. 4. expositum est. — Qui *οἷον* pro *οἵως* dictum esse aiunt, nescio, rectene dicendi formam, qua usus poeta est, perspectam habeant. Ut dicitur *τοιοῦτος ἀπῆλθε*, talis discessit, ita *οἷον προεμιξεν — ἡμῖν* est: quale ad nos accesserit divinum effatum; de qua locutione poetica, ut brevis sim, sufficiat lectorem ablegare ad ea, quae ad El. 483 sqq. adnotavi. Denique de usu intransitivo verbi *προσμιγνύναι* ad O. C. 1053. diximus.

V. 814. *προνοίας*] Vaticinatio quum sit eius, qui praevidet, quid futurum sit, non est mirum poetam vocabulo *προνοίας* ita usum esse, ut idem quod *μαντεία* significaret. Dicitur autem *πρόνοια* de rerum futurarum scientia quum alibi tum O. R. 978: *τί δ' ἂν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης κρατεῖ, πρόνοια δ' ἐστὶν οὐδενὸς σαφής;*

V. 815 sqq. Schol.: *ὅ τ' ἔλακεν· ὅπερ ἐφθέγξατο, ἐπειδὴ ἐνιαυτὸς παρῆλθοι, τότε διαδοχὴν γενέσθαι τῶν πόνων τῷ Ἡρακλεῖ, τῷ Διὸς παιδί. τελεόμηνος· ὁ ἐνιαυτὸς ὁ τέλειον ἔχων τὸ δωδεκάμηνον. καὶ ἄροτος ὁ ἐνιαυτὸς ἀπὸ τοῦ ἄπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ἀρόῦν.* Hesychius: *ἄροτος· ἐνιαυτός. Σοφοκλῆς Τραχινίαις.* Sponte apparet *ὅ τε* referendum esse ad *τοὔπος τὸ θεοπρόπον*. Vide Emendat. p. 64 sq. De activo *ἐκφέρειν* ad O. C. 1419 sq. monuimus. Tum *τελεῖν* interpretes vulgo passive dictum putant, subiectum membri *ἀναδοχάν* esse rati. Immo subiectum est *δωδέκατος ἄροτος*, contra *ἀναδοχάν* accusativus ex *τελεῖν* aptus, significans susceptionem. Cf. Emendat. p. 65.

Digitized by Google

δωδέκατος ἆροτος, ἀναδοχὰν τελεῖν πόνων 825
τῷ Διὸς αὐτόπαιδι,
καὶ τάδ' ὀρθῶς
ἕμπεδα κατουρίζει.
πῶς γὰρ ἂν ὁ μὴ λεύσσων
φῶς ἔτι ποτ' ἔτι πόνων ἔχοι λατρείαν; 830

V. 820. φῶς ἔτι ποτ' ἔτι πόνων ἔχοι λατρείαν ex mea emendatione scripsi. Libri omisso nomine φῶς habent: ἔτι ποτ' ἔτ' ἐπίπονον ἔχοι θανὼν λατρείαν. Cf. Emendat. p. 66 sqq.

V. 822. Pauci codices φονία νεφέλα. Item pro φονίᾳ in nonnullis codicibus legitur φοινίᾳ.

V. 817 sq. Schol.: αὐτόπαιδι· γνησίῳ παιδί. καὶ τάδ' ὀρθῶς· ταῦτα δὲ τὰ χρησθέντα ἀσφαλῶς νῦν ἡμῖν ἀποβαίνει. τροπικῶς δὲ κατουρίζει, ὥσπερ οὖρίῳ πνεύματι προσορμίζει ἡμῖν κατ' ὀρθὸν ἀνυόμενα. κατουρίζει· προσπνεῖ. Noli putare κατουρίζει esse intransitive dictum. τάδε accusativus est, subiectumque δωδέκατος ἆροτος. De tota locutione cf. El. 490 ed. meae cum nota nostra.

V. 820. πόνων ἔχοι λατρείαν] De locutione hac, πόνων λατρείαν ἔχειν, quae nihil significat nisi πόνους λατρεύειν, id est τῷ Εὐρυσθεῖ λατρεύειν, vide Censuram nostram Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 84 sq. Addo O. C. 105: μόχθοις λατρεύων τοῖς ὑπερτάτοις βροτῶν. Schol.: πῶς γὰρ ἂν ὁ μηκέτι ὁρῶν τὸ φῶς παρ' Εὐρυσθεῖ λατρεύοι;

V. 822 sqq. εἰ γάρ σφε — ἰοῦ] Non puto dubitari posse, quin summa totius huius loci haec sit: nam si latera Herculis virus mixtum Nessi cruore pungit. Sed illud etiamnunc incertum mihi videtur, quomodo singula verba et explicanda et coniungenda sint. Maxima autem offensio est in vocabulis φονία νεφέλα, quae equidem vix possum mihi persuadere a poeta scripta esse. Neque enim assentiar Hermanno, qui haec adnotavit: „Scholiasta: χρίει δὲ τὸ ἱμάτιον τῷ αἵματι ἡ ἀνάγκη τῆς Δηϊανείρας, ἡ μετὰ δόλου τεχνησαμένη. ἠναγκάσθαι γὰρ ὑπὸ ζήλου τεχνάσασθαι. Mira commenti sunt etiam recentiores interpretes. Φονία νεφέλα, quod Wakefieldius rete, Huschkius in Analect. crit. p. 139. vestem textilem nimis artificiose interpretabantur, Erfurdtius recte de morte intelligit; adiicere debebat sumtum id esse ex Homerico Il. π, 350. Od. δ, 180: θανάτου μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν. Verba sic construenda: εἰ γὰρ δολοποιὸς ἀνάγκα χρίει σφε πλευρὰ Κενταύρου φονία νεφέλα, προστακέντος ἰοῦ. Nam si latera eius tingit mortifera Centauri nube dolosa inevitabilis machinatio. Ἀνάγκη enim vim omnem significat, quae evitari non potest. Atqui fatale erat, ut periret qui veneno illo imbueretur. Est autem δολοποιὸς ἀνάγκα non de artificio Deianirae, sed de dolo Centauri intelligendum, qui falsa dixerat Deianirae." At ne ipse quidem Hermannus, ut per literas mihi ostendit, omnino haec nunc probat; neque enim φονία νεφέλα eo quo voluit sensu accipi potest. Pro quo quid scriptum

Digitized by Google

(ἀντιστροφὴ ά.)

εἰ γάρ σφε Κενταύρου φονία νεφέλα
χρίει δολοποιὸς ἀνάγκα
πλευρὰ προστακέντος ἰοῦ,
ὃν τέκετο θάνατος, ἔτρεφε δ' αἰόλος δράκων,
πῶς ὅδ' ἂν ἔτι φάος ἕτερον ἢ τανῦν ἴδοι,
δεινοτάτῳ μὲν ὕδρας

V. 824. πλευρὰ primus Erfurdtius restituit. Libri πλευρᾷ.
V. 825. ἔτρεφε cum Lobeckio scripsi. Libri ἔτεκε. Cf. Emendat. p. 69 sq.
V. 826. ἔτι φάος cum Hermanno scripsi. Libri ἀέλιον. Cf. Emendat. p. 70.

sit a poeta, quamvis coniectura nondum assequi potuerim, tamen illud satis certum puto, genitivum *Κενταύρου* aptum fuisse ex substantivo illo, quod pro *νεφέλα* positum erat, itemque *ἰοῦ* genitivum pendere ex *ἀνάγκα* substantivo. Vide ad Philoct. 203 sq. ed. meae. De verbo *χρίειν*, pungere vel mordere significante, vide Blomf. gloss. ad Aesch. Prom. 583.

V. 825. *ὃν — δράκων*] Adverte locutionem poeticam, qua virus, ab hydra gestatum, quod mortiferum erat, ipsa Mors genuisse dicitur. Similiter alibi poetae, quae mortem hominibus afferunt, ea nunc ab Orco, nunc a Morte, nunc a Furiis aut genita aut fabricata dicere solent. Vide quae ad Aiac. 1007 sq. adnotavimus.

V. 827 sqq. *δεινοτάτῳ μὲν — ἐπιζέσαντα*] Sensus hic est: cui vehementissimus hydrae latex adhaereat simulque nigris comis hirsuti Centauri dolosi stimuli cruciatus ferventes cieant. Verbis *ὀλοφῷα κέντρα θηρός* significatur dolosum pestiferumque medicamentum Nessi, quo Deianira auctore illo ad deliniendum Herculis animum usa erat. Cf. Emendat. p. 78 sq. Ibidem p. 76 sq. de significatu adiectivi *ὀλοφῷος* monitum est. Tum totum membrum, *δεινοτάτῳ μὲν ὕδρας — ἐπιζέσαντα*, quum poeta, si usitatiorem formam dicendi sequi voluisset, sic efferre posset, ut maiore post *ἴδοι* facta interpunctione diceret: *νῦν δὲ δεινοτάτῳ μὲν ὕδρας προστέτακε νάματι, μελαγχαίτα τε θηρὸς κτλ.*, maluit praeter vulgarem consuetudinem loquendi coniungere haec cum praecedentibus, posito participio *προστετακώς*, cum verbo finito, quod praecedit, *ἴδοι* coniungendo. Totius enim huius loci, *εἰ γάρ σφε — ἐπιζέσαντα*, sententia haec est: nam si latera Herculis virus mortiferum hydrae Lernaeae Nessi cruore mixtum pungit, quomodo alium quam hunc diem cernat? Atqui adhaeret veneno illi Nessique medicamine summis doloribus cruciatur. Denique quod relicta quam inchoaverat structura *μελαγχαίτα τε θηρὸς κέντρα νιν αἰκίζει* dixit pro eo, quod dicere debebat: *μελαγχαίτα τε θηρὸς κέντροις αἰκιζόμενος*, in eo nihil offensionis esse patet. Cf. quae ad O. R. 447. et Ant. 805. adnotavimus. Postremo de consociatis *μὲν — τὲ* particulis ad Philoctet. 1038 sqq. ed. sec. dixi.

Digitized by Google

προστετακὼς
νάματι, μελαγγαίτα τ'
ἄμμιγά νιν αἰκίζει
θηρὸς ὀλοφῶα κέντρ' ἐπιζέσαντα.
(στροφὴ β'.)
ὧν ἄδ' ἀ τλάμων ἄοκνος,
μεγάλαν προσορῶσα δόμοισι βλάβαν νέων
ἀϊσσόντων γάμων,
τὰ μὲν οὔτι προσέλαβεν, τὰ δ' ἀπ' ἀλλόθρου

V. 828. *νάματι* ex mea emendatione scripsi. Libri *φάσματι*. Vide Emendat. p. 70 sqq.

V. 830. *θηρὸς* ex Dindorfii coniectura edidi. Libri *Νέσσου δ' ὕπο*. Tum *ὀλοφῶα* ego de meo dedi. Libri *φοίνια δολόμυθα*. Cf. Emendat. p. 73—77.

V. 832. *ἄοκνος* cum Musgravio scripsi. Libri *ἄοκνον*. Cf. Emendat. p. 78 sqq.

V. 833. *δόμοισι* primus Turnebus restituit. Libri *δόμοις*.

V. 832. *ὧν — ἄοκνος*] Quorum — secura, i. e. nihil horum, quae acciderunt Herculi, fore suspicans.

V. 835 sqq. *τὰ μὲν οὔτι — ἔχνα*] Spectant pronomina *τὰ μέν* et *τὰ δέ* ad substantivum *βλάβην*, et prius quidem pronomen ad id malum, quod imminebat Deianirae ex novis nuptiis. Id non adsumsisse Deianiram Chorus ait, quod ipsa illa supra impetrare a se posse negavit, ut cum pellice illa Herculis, Iola, una in domo habitaret eamque consortem eiusdem connubii faceret. Cf. v. 545 sq. Hinc rectissime positum *προσλαβεῖν*, siquidem, si tolerasset Deianira malum bigamiae, ad priorem Herculis uxorem, id est ad semet ipsam, novam uxorem tanquam sociam adsumsisset. Ita eadem in re dictum ab Euripide Med. 885: *νῦν οὖν σ' ἐπαινῶ, σωφρονεῖν τ' ἐμοὶ δοκεῖς κἠδος τόδ' ἡμῖν προσλαβών*. Adde Soph. O. C. 378 sq. — Membro posteriore *τὰ δὲ — συναλλαγαῖς* hoc significatur: quae vero alieni (peregrini) hominis consilio adducta sunt funesta permutatione, id est quod malum Nessi consilio ex funesto eius medicamine profectum est. De adiectivo *ἀλλόθρους* cf. Philoct. 540., de usu verbi *μολεῖν* Electr. 908. Denique substantivum *συναλλαγαί* vix dubium est quin eam rem significet, quam Nessus reddidit Deianirae pro eo, quod ultimam illam Evenum fluvium transportavit, uno verbo medicamen, quo periit Hercules. Cf. v. 555 sqq. Itaque totius huius loci, *μεγάλαν — ἄχναν*, sensus hic est: magnam videns aedibus accidere calamitatem novo instante connubio, hanc quidem non adscivit, sed illam, quae alieni hominis consilio ex funesto medicamine profecta est, perniciem sine dubio aut gemit multum aut uberes lacrimas effundit; id est: vitam domesticam cum perturbari novo coniugio videret, ne illud malum subiret, maluit, quod a Nesso accepit, medicamine uti, quo ipsum maritum perdidit; quam rem graviter lugebit.

Digitized by Google

γνώμας μολόντ' οὐλίαισι συναλλαγαῖς
ἢ που ὁλοὰ στένει,
ἢ που ἀδινῶν χλωρὰν
τέγγει δακρύων ἄγναν.
ἃ δ' ἐρχομένα μοῖρα προφαίνει δολίαν καὶ μεγάλαν ἄτην.

(ἀντιστροφὴ β'.)

ἔρρωγεν παγὰ δακρύων·
κέχυται νόσος, ὦ πόποι, οἷον ἀναρσίων

V. 835. προσέλαβεν ipse scripsi. Libri προσέβαλε. Cf. Emendat. p. 82 — 86. Tum ἀλλόθρουν restituit primus Erfurdtius. Libri ἀλλοθρόου.

V. 836. οὐλίαισι ipse restitui. Libri ὀλεθρίαις. Cf. Emendat. p. 87 sqq. Praeterea libri ξυναλλαγαῖς.

V. 837 sq. ἢ που cum Brunckio scripsi. Libri ἤ που. Praeterea pro στένει requiritur verbum spondeum efficiens. Cf. Emendat. p. 89 sq.

V. 837. ἢ που ὁλοὰ] Particulas ἢ που recte explicat Scholiasta ὄντως δή. Tum ὁλοά dicitur Deianira, quod perniciem attulit Herculi. Vide ad El. 828 ed. meae.

V. 838 sq. ἀδινῶν — ἄγναν] Verbum τέγγειν proprie humectare, minus proprie effundere significare recte monuit allatis exemplis similibus Lobeckius ad Ai. 376. p. 242 sq. ed. sec. Ita Pindar. Nem. X, 141. τέγγει θάκρυα dixit. Simile est τήκειν οἰμωγήν, de quo ad El. 121 sq. monui. De adiectivo ἀδινός exposuit Buttmannus Lexil. I. nr. 51. Denique de nomine χλωρός Eustathius p. 217, l. (164, 21.) haec scripsit: ἰστέον, ὅτι, ἐπεὶ τὰ νυρίως θάλλοντα καὶ ἁπαλά εἰσι, διὰ τοῦτο καὶ τέρεν δάκρυόν που λέγεται τὸ ἁπαλόν. ἐπεὶ δὲ καὶ χλωρά εἶσι τὰ θάλλοντα καὶ ὑγρότητα ἔχει πλείω, διὰ τοῦτο καὶ ὑγρὸν δάκρυον καὶ χλωρὸν ὁ Εὐριπίδης (cf. Elmsl. ad Med. 876.) φησί. Σοφοκλῆς δὲ ἐν Τραχινίαις χλωρὰν ἄχνην δακρύων ἔφη. Non dissimiliter infra v. 1055. dictum est χλωρὸν αἷμα, quod non recte Cicero vertit decolorem sanguinem. Immo significatur sanguis fluens, non corruptus, qualis est quum per venas diffusus fluit. Eodem modo Eur. Hec. 128: τὸν Ἀχίλλειον τύμβον στεφανοῦν αἵματι χλωρῷ, quod recte in Scholiis explicatur: νεαρῷ, ὑγρῷ, προσφάτῳ.

V. 840. ἃ δ' ἐρχομένα — ἄτας] Quum dicit: fatum autem imminens aperit magnam dolosamque calamitatem, hoc significat: apparebit autem mox, quae in fatis fuit, magna calamitas, Nessi fraude parata. Explicat haec sequentibus, κέχυται νόσος κτλ., parenthetice interiectis verbis ἔρρωγεν παγὰ δακρύων.

V. 841. Schol.: ἔρρωγεν παγὰ δακρύων· ἀντὶ τοῦ, πάρεστιν ἡμῖν δακρύειν, ὡς ἀπὸ πηγῆς κρουνηδόν. Conferunt Eur. Alc. 1070: ἐκ δ' ὀμμάτων πηγαὶ κατερρώγασιν. et Aesch. Pers. 433: κακῶν δὲ πέλαγος ἔρρωγεν. Adde huius fab. v. 905 ed. meae.

V. 842 sqq. κέχυται νόσος — αἰκίσαι] Sensus hic est: diffusus est morbus (per membra Herculis), eheu, ma-

Digitized by Google

οὔπω Ζηνὸς κόρον
ἀγακλειτὸν ἐπέμολεν πάθος αἰκίσαι. 855
845 ἰὼ κελαινὰ λόγχα προμάχου δορός,
ἃ τότε θοὰν νύμφαν
ἄγαγες ἀπ' αἰπεινᾶς
τάνδ' Οἰχαλίας αἰχμᾷ·
ἃ δ' ἀμφίπολος Κύπρις ἄνανδος φανερὰ τῶνδ'
ἐφάνη πράκτωρ. 860

ΧΟΡΟΣ.

850 Πότερον ἐγὼ μάταιος, ἢ κλύω τινὸς

V. 843 sq. οὔπω Ζηνὸς κόρον ἀγακλειτὸν ἐπέμολεν ipse scripsi. Libri οὔπω ἀγακλειτὸν Ἡρακλέους ἀπέμολε, nisi quod in paucis codicibus legitur Ἡρακλέα. Cf. Emendat. p. 90 sqq.

V. 844. αἰκίσαι ex Lorenzii coniectura scripsi. Libri οἰκτίσαι. Cf. Emendat. p. 91 sqq.

V. 850 sqq. Brunckius et his tribus versibus et v. 853 sq. et 855 sqq. pro Chori nomine, quod est in libris, Semichorii notam praeposuit. Contra Hermannus totum hunc locum usque ad v. 884. per antistrophas partitus est, mesodis et epodis admixtis, et inter singulas Chori personas distribuit. Item mihi certum videtur a

lum eiusmodi, quale nunquam ab hostibus invasit inclitum Iovis filium ad eum cruciandum. De infinitivo αἰκίσαι ex ἐπέμολεν apto cf. Matth. §. 532., de genitivo ἀναρσίων ab eodem verbo pendente Electr. 908. De sententia totius loci cf. huius fab. v. 1048 sqq.

V. 845 sqq. ἰὼ κελαινὰ λόγχα· κελαινὴν εἶπε τὴν λόγχην διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς ἀποτελούμενον θάνατον· μέλας γὰρ ὁ θάνατος· δυσφορεῖ δὲ ἐπὶ τῷ αἰχμάλωτον εἰληφθαι τὴν Ἰόλην· διὰ γὰρ ταύτην ἡ συμφορά. Λόγχα δὲ δορὸς περιφράσικῶς ἡ λόγχη. προμάχου δὲ τοῦ προβεβλημένου. ὁ δὲ λόγος· ὦ θανατοποιὲ λόγχη, ἥτις τότε ἀνελοῦσα τὸν Εὔρυτον, ἐνταῦθα τὴν Ἰόλην ἤγαγες ἐκ τῆς ὑψηλῆς Οἰχαλίας, ὡς εἶθε μήποτε· τουτέστι, φεῦ τῆς λόγχης ἐκείνης, ἐν ᾗ ἐπόρθησε τὴν Οἰχαλίαν ὁ Ἡρακλῆς, ἵνα ἐνέγκοι τὴν Ἰόλην· διὰ γὰρ ταύτην ἡ συμφορὰ ἐγένετο. De adiectivo κελαινός ad Ai. 147. diximus. Tum nominis προμάχου interpretationem improbat Hermannus, hastam eiusmodi significatam a poeta esse arbitratus, quam primores gestaverint. Atque hoc voluisse ei visus est alius Scholiasta, qui sic scripsit: τὸ προμάχου ἐπὶ τοῦ Ἡρακλέους λεκτέον, οἷον τοῦ πρὸ πάντων μαχομένου.

V. 846. Schol.: θοάν· ἀντὶ τοῦ θοῦς· τινὲς δὲ τὴν ταχέως νυμφευθεῖσαν. Immo significat ὁλοάν. Cf. Censuram nostram Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 103. De τότε adverbii usu ad Ai. 631. exposuimus.

V. 848. Schol.: αἰχμᾷ· νόμῳ πολέμου. Nisi praestat explicare bello. Sic Eurip. Herc. f. 437: εἰ δ' ἐγὼ σθένος ἦβων δόρυ τ' ἔπαλλον ἐν αἰχμᾷ. Adde Herodot. VII, 152 extr.

V. 849. Schol.: ἃ δ' ἀμφίπολος Κύπρις· ὁ νοῦς· ἡ δὲ Κύπρις ἦν ἄρα φανερῶς ἡ πάντων τούτων ἐργάτις, εἰς ἔρωτα Ἰόλης βαλοῦσα τὸν Ἡρακλέα. ἀμφίπολος· ἡ ὑπηρετησαμέ-

Digitized by Google

οἶκτον δι' οἴκων ἀρτίως ὁρμωμένου;
τί φημί;

ΧΟΡΟΣ.

ἠχεῖ τις οὐκ ἄσημον, ἀλλὰ δυστυχῆ
κωκυτὸν εἴσω· καί τι καινίζει στέγη.

ΧΟΡΟΣ.

ξύνες δὲ τήνδ', ὡς ἀηδὴς καὶ συνωφρυωμένη
χωρεῖ πρὸς ἡμᾶς γραῖα σημανοῦσά τι.

singulis Chori personis recitata hic esse ea quae Choro in codicibus assignata reperiuntur; sed quomodo haec singulis Chori personis dividenda sint, non poterit ante decerni, quam pristina poetae manus omnino restituta fuerit. At etiamnunc aliquot versus huius loci mendis istiusmodi laborant, quae quomodo tollenda sint difficile sit divinare.

V. 852. τί φημί; scripsi cum Hermanno. Libri τί φημι;

V. 856. ἀηδὴς ipse scripsi. Libri vitiose ἀήθης. Cf. Emendat. p. 95 sqq.

V. 857. In aliis codd. est σημαίνουσά τι.

νη τῷ Ἡρακλεῖ πρὸς τὸν ἔρωτα. Videtur igitur hoc dicere: attamen Venus, quae tacita adiuvit, manifesta horum omnium effectrix apparuit. Sed haereo nonnihil in verbis ἀμφίπολος et ἄνανδος. De positu adiectivi ἀμφίπολος cf. 474 ed. meae.

V. 850 sqq. Schol.: πότερον ἐγὼ μάταιος· ὁ χορὸς τῆς τροφοῦ ἀκούων θρηνούσης ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει τῆς Δηϊανείρας φησὶ τοῦτο. Cf. Ant. 1217: εἰ τὸν, Λίμονος φθόγγον ξυνίημ', ἢ θεοῖσι κλέπτομαι. Eurip. El. 747: φίλαι, βοῆς ἠκούσατ', ἢ δοκῶ κενὴ ὑπῆλθέ μ'; Nota sunt Horat. Od. III, 4, 5: auditis, an me ludit amabilis insania? et Ovid. Fast. V, 549: fallor, an arma sonant?

V. 852. τί φημί;] Ecquid dico? Vide quae ad O. R. 1437. adnotavimus?

V. 853 sq. Schol.: οὐκ ἄσημον, ἀλλὰ δυστυχῆ· οὐ μικρόν, ἀλλὰ μέγα καὶ ἐξάκουστον· τοῦτο δὲ λέγει ὡς ἠσθημένη μείξονος βοῆς. Vera haec est interpretatio, quamvis verborum significationi non convenire videatur. Etenim quam quis notionem efferendam fuisse adiectivo crediderit, quod post ἀλλά positum est, eam involvit poeta substantivo κωκυτός, ita ut verborum οὐκ — κωκυτόν sensus hic sit: non obscurum sonitum, sed eiulatum miserum. Distingue igitur sono prae ceteris verbis substantivum κωκυτόν. De locutione ἠχεῖν κωκυτόν ad v. 631 sqq. monitum est, de ἔσω, pro quo ἔνδον quis exspectaverit, ad Ant. 489.

V. 854. Schol.: καί τι καινίζει στέγη· ἔοικέ τι νεώτερον ἔχειν ὁ οἶκος. Videtur καινίζει τι ita dictum esse, ut sit: parit quid inexspectati. Cf. v. 860. καινοποιηθέν.

V. 855 sqq. Schol.: ξύνες δέ· ἀλλήλαις παρακελεύονται αἱ ἀπὸ τοῦ χοροῦ. De attractione ξύνες τήνδε, ὡς γραῖα κτλ. ad v. 97. diximus.

V. 856 sq. ἀηδὴς — χωρεῖ]

Digitized by Google

ΤΡΟΦΟΣ.

Ὦ παῖδες, ὡς ἄρ' ἡμὶν οὐ σμικρῶν κακῶν
ἦρξεν τὸ δῶρον Ἡρακλεῖ τὸ πόμπιμον.

ΧΟΡΟΣ.

τί δ', ὦ γεραιά, καινοποιηθὲν λέγεις;

ΤΡΟΦΟΣ.

βέβηκε Δηάνειρα τὴν πανυστάτην
ὁδῶν ἁπασῶν ἐξ ἀκινήτου ποδός.

ΧΟΡΟΣ.

οὐ δή ποθ' ὡς θανοῦσα;

ΤΡΟΦΟΣ.

πάντ' ἀκήκοας.

ΧΟΡΟΣ.

τέθνηκεν ἡ τάλαινα;

ΤΡΟΦΟΣ.

δεύτερον κλύεις.

ΧΟΡΟΣ.

τάλαιν' ὀλεθρία, τίνι τρόπῳ θανεῖν σφε φῄς;

V. 858—884. Totum hunc locum tractavi in Emendat. p. 97—110.

V. 865. *τάλαιν' ὀλεθρία* cur mendosa putem, in Emendat. p. 98 sq. exposui.

V. 866. *ἄλαστα* ex mea coniectura scripsi. Libri *σχετλιώτατα*. Cf. Emendat. p. 99 sq. Ibidem planum feci *πρός γε πρᾶξιν* non posse a Sophocle scriptum putari.

Iul. Pollux II, 50: *καὶ μὴν παρὰ τοῖς τραγῳδοῖς τὸ συνωφρυῶσθαι ἐπὶ τῶν λυπουμένων.* Ita Eur. Alc. 777: *σὺ δ' ἄνδρ' ἑταῖρον δεσπότου παρόνθ' ὁρῶν στυγνῷ προσώπῳ καὶ συνωφρυωμένῳ δέχει.* Adde eiusdem fab. 171 sq.: *ἄκλαυτος, ἀστένακτος, οὐδὲ τοὐπιὸν κακὸν μεθίστη χρωτὸς εὐειδῆ φύσιν.* Adiectivum *ἀηδής* dictum de horrido vel tetrico habitu, qualis tristium vel lugentium esse solet. Hesychius: *ἀηδές· στυγνόν, λυπηρόν.*

V. 858 sq. *κακῶν ἦρξεν*] Conferri iubet Neuius interpretes Herod. V, 97.

V. 859. Schol.: *τὸ πόμπιμον· τὸ πεμφθέν· λέγει δὲ τὸν χιτῶνα.*

V. 861 sq. *βέβηκε — ποδός*] Mos est poetarum, ut, ubi tropo audaciore usi fuerint, aliquid adiiciant, quo, quid dicere velint, melius intelligatur. Exempla non pauca attulit Blomf. gloss. ad Aesch. Ag. 81. Similiter hic post verba *βέβηκε — ἁπασῶν* additum videtur *ἐξ ἀκινήτου ποδός*, quod tamen vulgo in eadem sententia omittitur. Cf. Ant. 807. 1213. El. 1162. Eurip. Med. 1067. Alc. 263. 613. Ion. 1226. Nisi forte praestat totam locutionem ex sermone vulgari deprom-

Digitized by Google

ΤΡΟΦΟΣ.
ἄλαστα πρός γε πρᾶξιν.

ΧΟΡΟΣ.
εἰπὲ, τῷ μόρῳ.
[γύναι, ξυντρέχει.]

ΤΡΟΦΟΣ.
ἄτη νιν ἡΐστωσε.

ΧΟΡΟΣ.
θυμὸς ἢ νόσοι;

ΤΡΟΦΟΣ.
τάνδ' αἰχμὰν βέλεος κακοῦ
ξυνεῖλε.

ΧΟΡΟΣ.
πῶς ἐμήσατο
πρὸς θανάτῳ θάνατον
ἀνύσασα μόνα;

ΤΡΟΦΟΣ.
στονόεντος ἐν τομᾷ σιδήρου.

V. 867. γύναι, ξυντρέχει cur uncis incluserim, demonstravi in Emendat. p. 100 sq.

V. 868 sqq. ἄτη νιν ἡΐστωσε ex mea coniectura scripsi. Libri αὐτὴν διηΐστωσε. Cf. Emendat. p. 101 sq. Tum θυμὸς ἢ νόσοι scripsi cum Erfurdtio. Libri τίς θυμὸς ἢ τίνες νόσοι, continuo addentes Choroque assignantes verba sequentia τάνδ' αἰχμὰν βέλεος κακοῦ ξυνεῖλε; πῶς ἐμήσατο — μόνα. Quae mire corrupta esse ostendi in Emendat. p. 102 sqq.

ptam existimare. De ἐκ praepositione ad Phil. 91. dixi.

V. 863. οὐ δή ποθ'] Admonui de harum particularum usu ad El. 1161. Tum de locutione πάντ' ἀκήκοας ad Phil. 1212 ed. meae dictum est.

V. 866. Scholiasta: σχετλιώτατα ἦλθε πρὸς τὴν ἀναίρεσιν· τουτέστιν, ὡς ἂν τις ἰδὼν ἢ ἀκούσας σχετλιάσειεν. Pro verbis γε πρᾶξιν eiusmodi manifestum est a poeta substantivum esse positum, quod perceptionem sive cognitionem significaret, ita ut hoc diceret nutrix: ita periit, ut horrendum fuerit et iis qui viderint et iis qui audiant. Cf. Emendat. p. 99 sq.

V. 866. Schol.: εἰπὲ, τῷ μόρῳ· τίνι θανάτῳ συνέπεσεν; ἀντὶ τοῦ τίνι τρόπῳ ἐτελεύτησεν;

V. 868. θυμὸς ἢ νόσοι] Hoc sensu dicta sunt: utrum violenta morte, an morbo absumta est?

V. 869—872. τάνδ' αἰχμὰν — μόνα] Mendosa haec esse in Emendat. p. 102 sqq. planum feci.

V. 873. στονόεντος — σιδήρου] Luctuosi ictu ferri. Cf. Eur. Or. 1101: ἀνάμεσον δὲ φασγάνου τομᾶς. De ἐν

Digitized by Google

ΧΟΡΟΣ.

ἐπεῖδες, ὦ μάταιε, τήνδε τὴν ὕβριν;

ΤΡΟΦΟΣ.

875 ἐπεῖδον, ὡς δὴ πλησία παραστάτις.

ΧΟΡΟΣ.

τίς ἦνεν; πῶς; τίς ἦνεν; φέρ' εἰπέ. 890

ΤΡΟΦΟΣ.

αὐτὴ πρὸς αὑτῆς χειροποιεῖται τάδε.

ΧΟΡΟΣ.

τί φωνεῖς; σαφηνῆ;

[ΧΟΡΟΣ.

ἔτεκεν, ἔτεκε μεγάλαν

880 ἃ νέορτος ἅδε νύμφα

δόμοισι τοῖσδ' ἐρινύν.] 895

V. 874. μάταιε cum Hermanno scripsi. Libri ματαία. Tum de meo dedi τήνδε τὴν ὕβριν. Libri τάνδ' ὕβριν. Cf. Emendat. p. 104 sq.

V. 876. ἦνεν ex mea coniectura scripsi. Libri τίς ἦν; πῶς; Cf. Emendat. p. 105 sqq.

V. 878. τί φωνεῖς; σαφηνῆ; ego primus uni Choro assignavi. Vulgo vocabulum σαφηνῆ nutrici attributum est. Cf. Emendat. p. 107 sq.

V. 879—881. Hos versus cur spurios putem, in Emendat. p. 108 sqq. exposui. In iisdem ipse ἔτεκε pro ἔτεκεν metri praepositionis usu ad Phil. 61. dictum est.

V. 874. Schol.: ἐκαρτέρησας ἰδεῖν τὴν ὠμότητα; οὕτως γὰρ εἶπε τὴν ὕβριν. Vocabulo ὕβρις significatur factum insolens, i. e. hoc loco interfectio Deianirae. Audiverat enim modo Chorus violenta morte sive ictu ferri interisse Deianiram.

V. 876. τίς ἦνεν;] Intelligendum τήνδε τὴν ὕβριν. Quibus verbis hoc dicit Chorus: quis commoveri se passus est, ut flagitanti Deianirae necem inferret? Plerumque enim qui sua sponte obibant, vel servum famulumve vel hominem fidum infigere sibi ferrum iubebant. Vide quae ad Ai. 883. adnotavimus. De forma ἦνεν pro vulgari ἦνυεν in Emendat. p. 107. dixi.

V. 877. Schol.: αὐτὴ — τάδε· ταῦτα τῇ χειρὶ ἑαυτῆς διεπράξατο. Cf. 1132. Ant. 1177: αὐτὸς πρὸς αὑτοῦ sc. αἱμάσσεται. Ai. 906: αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ. 1237: αὐτὴ πρὸς αὐτῆς.

V. 884. Schol.: κτίσαι· κατασκευάσαι καὶ ποιῆσαι· καλῶς δὲ ὡς ἐπὶ μεγάλῳ τολμήματι εἶπε τὴν λέξιν. De usu verbi κτίζειν cf. Blomf. gloss. ad Aesch. Pers. 294. Ceterum miratur Chorus mulierem sua manu sibi inferre necem potuisse.

V. 885. Schol.: πεύσῃ δ', ὥστε μαρτυρεῖν ἐμοί· οὕτως ἀκριβῶς διηγήσομαί σοι τὸ πρᾶγμα, ὥστε πεισθῆναί σε, ὅτι ἀληθῆ λέγω.

Digitized by Google

ΤΡΟΦΟΣ.

ἄγαν γε· μᾶλλον δ' εἰ παροῦσα πλησία
ἔλευσσες οἷ' ἔδρασε, κάρτ' ἂν ᾤκτισας.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ ταῦτ' ἔτλη τοι χεὶρ γυναικεία κτίσαι;

ΤΡΟΦΟΣ.

δεινῶς γε· πεύσει δ', ὥστε μαρτυρεῖν ἐμοί.
ἐπεὶ γὰρ ἦλθε δωμάτων εἴσω μόνη,
καὶ παῖδ' ἐν αὐλαῖς εἶδε κοῖλα δέμνια
στορνύνδ', ὅπως ἄψορρον ἀντρώη πατρί,
κρύψασ' ἑαυτὴν ἔνθα μή τις εἰσίδοι,
βρυχᾶτο μὲν βωμοῖσι προσπίπτουσ', ὅτι
γένοιτ' ἐρήμη, κλαῖε δ' ὀργάνων ὅτου
ψαύσειεν, οἷς ἐχρῆτο δειλαία πάρος,
* * * * *

causa scripsi.

V. 884. τοι ipse scripsi. Libri τις. Omittunt libri Triclniani. Cf. Emendat. p. 109.

V. 886. ἐπεὶ γὰρ ἦλθε ex Schaeferi coniectura scripsi. Libri ἐπεὶ παρῆλθε.

V. 887 sq. Et κοῖλα et versu sequente verba ὅπως — πατρί mendosa puto.

V. 892. Post hunc versum ego primus lacunae signa posui, unum excidisse versum ratus. Cf. Emendat. p. 114 sq.

V. 886. ἐπεὶ γὰρ ἦλθε] De γάρ particulae usu ad Ant. 238 sq. diximus.

V. 887. ἐν αὐλαῖς] Vide quae ad v. 200. notavimus. Illud praeterea sponte intelligitur, nomine δέμνια lectum significatum esse, in quo Hercules morbo affectus reponeretur. Adiectivum κοῖλα cur mendosum putem, in Emendat. p. 111 sq. demonstravi.

V. 888. ὅπως — πατρί] In his mendum latere in Emendat. p. 112 sq. ostendi. Videntur autem istiusmodi verba posita esse a poeta, quibus hoc significaretur: in quo lecto Hercules redux factus reponeretur.

V. 889. κρύψασ' ἑαυτὴν ἔνθα] Nota attractio est. Significatur autem Deianira in interiorem domum se recepisse.

V. 890. βωμοῖσι] Quae erant in domo arae. Cf. Eur. Alc. 168: πάντας δὲ βωμούς, οἳ κατ' Ἀδμήτου δόμους.

V. 891 sqq. κλαῖε δ' ὀργάνων κτλ.] Obortae dicuntur lacrimae Deianirae, si quando attigisset instrumenta, quibus vestem illam fecisset pestiferam, quam Herculi misit, recordatae istis ipsis marito suo interitum se attulisse. Nam post v. 892. excidisse unus versus censendus est, cuius haec esset sententia: vestem illam mortiferam marito texens. Cf. Emendat. p. 114 sq.

Digitized by Google

ἄλλῃ δὲ κἄλλῃ δωμάτων στρωφωμένη,
εἴ του φίλων βλέψειεν οἰκετῶν δέμας,
ἔκλαιεν ἡ δύστηνος εἰσορωμένη, incusans
αὐτῇ τὸν αὐτῆς δαίμον' ἐγκαλουμένη 910
καὶ τὰς ἄπαιδας ἐς τὸ λοιπὸν οὐσίας.
ἐπεὶ δὲ τῶνδ' ἔληξεν, ἐξαίφνης σφ' ὁρῶ
τὰν Ἡράκλειον θάλαμον εἰσορωμένην.
κἀγὼ λαθραῖον ὄμμ' ἐπεσκιασμένη cubilia
φρούρουν· ὁρῶ δὲ τὴν γυναῖκα δεμνίοις 915
τοῖς Ἡρακλείοις στρωτὰ βάλλουσαν φάρη.
ὅπως δ' ἐτέλεσε τοῦτ', ἐπενθοροῦσ' ἄνω
καθέζετ' ἐν μέσοισιν εὐναστηρίοις, cubile
καὶ δακρύων ῥήξασα θερμὰ νάματα

V. 896. *αὐτῇ — ἐγκαλουμένη* ex mea emendatione scripsi. Libri *αὐτῇ — ἀνακαλουμένη*. Cf. Emendat. p. 116 sq.

V. 893. Schol.: *ἄλλῃ δὲ κἄλλῃ· ἀντὶ τοῦ τῇδε κἀκεῖσε.* Genitivum ex adverbio loci aptum esse apparet.

V. 894. *οἰκετῶν δέμας*] De periphrasi iam ad Ant. 931 sqq. monuimus. Substantivo autem *οἰκετῶν* non famuli, sed liberi significantur. Cf. Emendat. p. 115 sq.

V. 895. *εἰσορωμένη*] I. e. quum adspiciebat. Quod non nego salvo sensu omitti potuisse, quamvis differat ab eo, quod praecedit, *εἰ βλέψειεν*, quod significat: si videbat. Simillime dixit Aeschylus Choeph. 742: *ἦ δὴ κλύων ἐκεῖνος εὐφρανεῖ νόον, εὖτ' ἂν πύθηται μῦθον.* Illud notum est, *εἰσορᾶσθαι* saepe a Sophocle poni, ubi prosaici scriptores activum posuerint. Sic El. 1059.

V. 896. *αὐτῇ — ἐγκαλουμένη*] Sibi ipsi suam ipsius sortem obiiciens, i. e. semet ipsam incusans, quod ipsa vidua facta esset. Oppositum autem vocabulis *τὸν αὐτῆς δαίμονα* substantivum illud, quod poeta posuit in versu sequente, liberorum sortem significans. De medio *ἐγκαλεῖσθαι* cf. Eurip. Melan. fragm. IX. ed. Dind. v. 5: *ᾧ γὰρ θεὸς δίδωσι μὴ φῦναι τέκνα, οὐ χρὴ γκαλεῖσθαι πρὸς τὸ θεῖον, ἀλλ' ἐᾶν.* Praeterea cf. Emendat. p. 116 sq.

V. 897. *καὶ τὰς — οὐσίας*] Mendosa scriptura est. Non dubium autem, quin hanc poeta hic sententiam extulerit: et liberorum in posterum patre orbatorum sortem miserrimam. Cf. Emendat. p. 117 sqq.

V. 900 sq. *κἀγὼ — φρούρουν*] Accusativus *λαθραῖον ὄμμα* aptus est ex participio *ἐπεσκιασμένη*. Occultabatur autem oculus nutricis custodientis ianua, cuius per rimam aliquam speculabatur, quid in thalamo Herculis Deianira faceret. Adiectivo *λαθραῖον* idem fere atque adverbio *λάθρα* significari vix opus est ut moneam.

V. 901 sq. Schol.: *δεμνίοις τοῖς Ἡρακλείοις· ἔνθα συνεκάθευδεν· ἄλλο γάρ ἦν, ὅπερ ἐστόρεσεν ὁ Τῦλλος.* De verbo simplici *βάλλειν*, pro quo compositum exspectes, ad Ai.

Digitized by Google

ἔλεξεν· ὦ λέχη τε καὶ νυμφεῖ' ἐμά,
τὸ λοιπὸν ἤδη χαίρεθ', ὡς ἔμ' οὔποτε
δέξεσθ' ἔτ' ἐν κοίταισι ταῖσδ' εὐνήτριαν.
τοσαῦτα φωνήσασα συντόνῳ χερὶ
λύει τὸν αὐτῆς πέπλον, ᾗ χρυσήλατος
προὔκειτο μαστῶν περονίς, ἐκ δ' ἐλώπισεν
πλευρὰν ἅπασαν ὠλένην τ' εὐώνυμον.
κἀγὼ δρομαία βᾶσ', ὅσονπερ ἔσθενον,
τῷ παιδὶ φράζω τῆς τεχνωμένης τάδε.
κἂν ᾗ τὸ κεῖσε δεῦρό τ' ἐξορμώμεθα,
ὁρῶμεν αὐτὴν ἀμφιπλῆγι φασγάνῳ
πλευρὰν ὑφ' ἧπαρ καὶ φρένας πεπληγμένην.
ἰδὼν δ' ὁ παῖς ὤμωξεν. ἔγνω γὰρ τάλας

V. 897. Mendosa scriptura est. Vide Emendat. p. 117 sqq.
V. 910. ᾗ cum Wakefieldio scripsi. Libri φ.

745. diximus. Sic 926: *αἰτία βάλοι κακῆ*.

V. 905. *δακρύων ῥήξασα θερμὰ νάματα*] Comparat Musgravius Dioscoridem Anthol. p. 202: *δάκρυα δ' οὐκ ἔῤῥηξ' ἐπὶ πένθεσιν*. Incertum ibid. p. 270: *ἔῤῥηξαν Μοῦσαι δάκρυα*.

V. 906. *νυμφεῖ' ἐμά*] Intelligendus thalamus coniugalis est, in quo erat lectus. Cf. Ant. 1205. Glossator Brunckii: *νυμφεῖα· παστοί, θάλαμοι*.

V. 909. *συντόνῳ χερὶ*] Celeri manu. Cf. Elmslei. ad Eur. Bacch. 870.

V. 911. Schol.: *προὔκειτο μαστῶν· περονίς· πρὸς τῷ στήθει γὰρ ἐπερονῶντο αἱ γυναῖκες. — ἐκ δ' ἐλώπισεν· ἐγύμνωσεν, ἐξέδυσεν· λῶπος γὰρ τὸ ἱμάτιον*. Hesychius: *ἐξελώπισεν· ἐξεσκύλευσεν, ἐξέδυσεν*. Cf. O. R. 1269 sqq.

V. 914. Schol.: *τῷ παιδί· τῷ Ὕλλῳ, τῷ παιδὶ τῆς τοιαῦτα τολμώσης*. Musgravius et Schaeferus genitivum ex verbo *φράζω* aptum esse volunt. At alia est eorum locorum ratio, in quibus verba dicendi et interrogandi cum genitivo iunguntur, ut huius fab. v. 1122. Vide ad Phil. 434 ed. meae. Illud facile apparet, *τάδε* pronomen et ad *φράζω* et ad *τεχνωμένης* referendum esse. Cf. quae ad Phil. 512. adnotavimus.

V. 915. *τὸ κεῖσε δεῦρό τ'*] Similiter dictum ut O. C. 505. *τὸ ἐκεῖθεν*. Vide Matth. §. 283. Scholiasta: *καὶ ἐν ὅσῳ διετρέχομεν πρὸς τὸν Ὕλλον, εἶτα πάλιν πρὸς τὴν Δηϊάνειραν, ἔφθασεν ἑαυτὴν ἀνελοῦσα*.

V. 917. Schol.: *πλευρὰν ὑφ' ἧπαρ καὶ φρένας· περὶ τὸ ἧπαρ γὰρ φρένες εἰσὶ παχεῖαι. Ὅμηρος* (Od. ι, 301.)· *ὅθι τε φρένες ἦπαρ ἔχουσιν*.

V. 918 sq. *ἔγνω γὰρ — ἐφάψειεν τόδε*] Certissimum est verba *ἔγνω* et *ἐφάψειεν* ad unum eundemque referenda esse. Itaque hoc dicit: vidit enim miser ille iracundia sua se hoc facinus accendisse, i. e. vidit enim Hyllus opprobriis et maledictis, quibus in Deianiram invectus esset (734 — 820.), perfecisse se, ut illa caedem sibi inferret. De verbo *ἐφάπτειν* apte adscripsit

Digitized by Google

τοὔργον κατ' ὀργὴν ὡς ἐφάψειεν τόδε,
ὄψ' ἐκδιδαχθεὶς τῶν κατ' οἶκον, οὕνεκα
ἄκουσα πρὸς τοῦ θηρὸς ἔρξειεν τάδε.
κἀνταῦθ' ὁ παῖς δύστηνος οὔτ' ὀδυρμάτων
ἐλείπετ' οὐδὲν, ἀμφί νιν γοώμενος,
οὔτ' ἀμφιπίπτων στόμασιν, ἀλλὰ πλευρόθεν
πλευρὰν παρεὶς ἔκειτο πόλλ' ἀναστένων,
ὥς νιν ματαίως αἰτίᾳ βάλοι κακῇ,
κλαίων, ὁθούνεκ' ἐκ δυοῖν ἔσοιθ' ἅμα,
πατρός τ' ἐκείνης τ', ὠρφανισμένος βίον.
τοιαῦτα τἀνθάδ' ἐστίν. ὥςτ' εἴ τις δύο
ἢ καί τι πλείους ἡμέρας λογίζεται,

V. 928. *βίον* cum Wakefieldio scripsi. Libri *βίου*. Cf. Emendat. p. 120 sqq.

V. 930. *καί τι πλείους* cum Dindorfio scripsi. Libri partim *καὶ πλείους τις*, partim *καὶ πλέους τις*.

V. 933. *πότερα* scripsi cum Turnebo. Libri *πότερ' ἄν*. Tum *πρότερον* restituendum vidit Dindorfius. Libri partim

Neuius Eur. Bacch. 777: *ἤδη τόδ' ἐγγύς, ὥςτε πῦρ, ἐφάπτεται ὕβρισμα Βακχῶν.*

V. 920. *ἐκδιδαχθεὶς τῶν κατ' οἶκον*] De genitivo ex participio passivi apto ad Phil. 3 sq. dixi; de locutione *οἱ κατ' οἶκον* cf. El. 1147.

V. 922 sqq. *οὔτ' ὀδυρμάτων ἐλείπετ' οὐδὲν κτλ.*] Neque querelarum expers fuit, i. e. neque querelas effundere desinebat. Cf. Matth. ad Eur. Hipp. 323.

V. 924. *ἀμφιπίπτων στόμασιν*] Cf. Eur. Alc. 404: *ἄκουσον, ὦ μᾶτερ, ἀντιάζω σ' ἐγὼ — ὁ σὸς ποτὶ σοῖσι πίτνων στόμασιν νεοσσός.*

V. 924 sq. *πλευρόθεν πλευρὰν παρεὶς*] Insolentius dixit *πλευρόθεν* pro *πλευρᾷ*, sed tamen ut solent Graeci admotionem ad aliquem locum ut remotionem efferre; ut si dicas: a latere Deianirae suum inclinavit latus. HERM. Non satis placet haec interpretatio, quamvis meliorem proponere nequeam. Luitus: ex suo latere ad latus Dejanirae inclinans.

V. 926. *ὥς νιν — βάλοι κακῇ*] Eodem modo *αἰτίᾳ βαλεῖν* dictum est, quo supra v. 588 ed. meae *αἰσχύνῃ πεσεῖν*. Cf. O. R. 656: *μήποτ' ἐν αἰτίᾳ — βαλεῖν.*

V. 927 sq. *ὁθούνεκ' ἐκ δυοῖν — βίον*] Uti parentes, quum moriuntur, *βίον παιδὸς ὀρφανίζειν* dicuntur, vitam filii viduam sive orbam reddere, i. e. se sive parentibus orbare, ita recte filius dicitur *βίον ὀρφανίζεσθαι ἐκ* sive *ὑπὸ τῶν τοκέων*. Dictum autem illud est ab Euripide Alc. 397 sq.: *προλιποῦσα δ' (ἡ μήτηρ) ἀμὸν βίον ὠρφάνισεν τλάμων.* Itaque sensus hic est: dolens duobus simul, et patre et matre, morte amissis in misero orbitatis statu se versaturum esse. Cf. Emendat. p. 120 sqq.

V. 929 sqq. Schol.: *ὥςτ' εἴ τις δύο ἢ καὶ πλέους· τῶν ἀνθρωπίνων ἀδήλων ὄντων, ἀνόητοί εἰσιν οἱ λογιζόμενοι δύο ἢ καὶ πλείους ἡμέρας καὶ οὐ προςδοκῶντες καθ' ἑκά-*

Digitized by Google

μάταιός ἐστιν. οὐ γάρ ἐσθ' ἥ γ' αὔριον,
πρὶν εὖ πάθῃ τις τὴν παροῦσαν ἡμέραν.

ΧΟΡΟΣ.

(στροφὴ α'.)

Πότερα πρότερον ἐπιστένω;
πότερα μέλεα περαιτέρω;
δύςκριτ' ἔμοιγε δυστάνῳ.

(ἀντιστροφὴ α'.)

τάδε μὲν ἔχομεν ὁρᾶν δόμοις,
τάδε δὲ μένομεν ἐπ' ἐλπίσιν·
κοινὰ δ' ἔχειν τε καὶ μέλλειν.

(στροφὴ β'.)

εἴθ' ἀνεμόεσσά τις

πρότερα, partim πότερα.

V. 934. μέλεα cum Musgravio scripsi. Libri τέλεα. Cf. Emendat. p. 123—126. Ibidem de interpunctione huius loci dictum.

V. 937. μένομεν ex coniectura Erfurdtii scripsi. Libri μέλλομεν. Cf. Emendat. p. 126 sqq.

στην ὥραν τὸν θάνατον· πολλάκις γὰρ λύπῃ τινὶ ἢ δυςτυχίᾳ περιπεσόντες, ἑαυτοὺς ὑπεξάγουσι τοῦ βίου παραχρῆμα, καὶ οὐκ ἀναμένουσι τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν, ὡς καὶ Δηϊάνειρα.

V. 933 sqq. Schol.: πότερα, φησί, στένω, τὰ κατὰ τὸν Ἡρακλέα, ἢ τὰ κατὰ τὴν Δηϊάνειραν; πότερα χαλεπώτερα καὶ περαιτέρω δεινότητος; δυςκατάληπτά ἐστιν, ἰσομεγέθη ὄντα. Recta haec interpretatio. Manifestum est enim hoc dici: utra prius gemam? utra supra modum misera? Vix possum in miseria mea discernere. Ἐπιστένω coniunctivus est qui dicitur deliberativus. De usu vocabuli περαιτέρω in Emendat. p. 124 sq. dixi.

V. 936 sqq. Schol.: τάδε μὲν ἔχομεν· τὰ μὲν κατὰ τὴν Δηϊάνειραν αὐταῖς ὄψεσιν ἔξεστι θεωρεῖν, ἐν τῷ οἴκῳ, τὰ δὲ κατὰ τὸν Ἡρακλέα ἐκδεχόμεθα. Verba μένω τι ἐπ' ἐλπίσι significant exspecto quid plenus timoris. Cf. Emendat. p. 127 sq.

V. 938. κοινὰ δ' — μέλλειν] Recte Scholiasta: ἴσον δέ ἐστι τὸ ἔχειν κακὰ καὶ τὸ προςδοκᾶν. Quanquam hoc quivis sua sponte intelligit, μέλλειν non esse προςδοκᾶν, sed elliptice dici, ut intelligendum sit ἕξειν. Similiter dixit Euripides Alc. 530: τέθνηχ' ὁ μέλλων, κοὐκέτ' ἔσθ' ὁ κατθανών.

V. 939 sqq. Schol.: εἴθ' ἀνεμόεσσά τις· ἀνεμόεσσα αὔρα, περιφανὴς ἄνεμος. ἔπουρος, οὔριος. ἑστιῶτις, κατοικίδιος. Ὁ δὲ νοῦς· εἴθε, ὡς ἕστηκα, πνεύσειεν ἄνεμος οὔριος ἐπὶ τῆς οἰκίας, ἵνα με λαβὼν ταύτης ἀπαγάγοι τῆς ἑστίας καὶ ἀποχωρίζοι, ὅπως μὴ παραχρῆμα ἀποθάνω, θεασαμένη τὸν Ἡρακλέα κακῶς διακείμενον. Τοῦτο δὲ λέγει, ὡς μὴ καρτεροῦσα ἰδεῖν τὰς συμφοράς. Hoc igitur dicit: utinam procella ex hoc ipso loco orta procul hinc me auferat. Cuiusmodi sententiam nonnunquam apud poetas Graecos efferri ab iis legimus, qui tolerando alicui malo impa-

940 γένοιτ' ἔπουρος ἐστιῶτις αὔρα,
ἥτις μ' ἀποικίσειεν ἐκ τόπων, ὅπως 955
τὸν Ζηνὸς ἄλκιμον γόνον
μὴ ταρβαλέα θάνοιμι μοῦνον εἰσιδοῦσ' ἄφαρ·
945 ἐπεὶ ἐν δυσαπαλλάκτοις ὀδύναις
χωρεῖν δόμονδε λέγουσιν 960
ἄσπετόν τι θαῦμα.

(ἀντιστροφὴ β'.)

ἀγχοῦ δ' ἄρα κοὐ μακρὰν
προὔκλαιον, ὀξύφωνος ὡς ἀηδών.

V. 942. Ζηνός in libris Tricl. legitur et, ut videtur, in La. Ceteri Διός.

V. 943. μοῦνον mendosum est. Cf. Emendat. p. 132 sq.

V. 946. δόμονδε ex mea emendatione scripsi. Libri pleriqne πρὸς δόμων, quod alienissimum ab hoc loco, ceteri partim res se esse confitentur liberarique huius vitae molestiis cupiunt. Exempla attuli in Emendat. p. 130 sq. Ibidem p. 129. illud demonstratum est, ἀνεμόεσσα αὔρα idem esse atque θύελλα, tum ἐστιῶτις γένοιτο significare ἐν τῇ ἑστίᾳ γένοιτο, denique ἔπουρος esse secundus.

V. 941. ἥτις μ' — ἐκ τόπων] De optativo ad Ai. 1194. diximus. Tum ἐκ τόπων noli ita interpretari, ut sit ex hoc loco; quo sensu debebat necessario ἐκ τῶνδε vel ἐκ τούτων τῶν τόπων dici. Immo quemadmodum Latini loco vel ex loco movere dixerunt, ita Sophocles ἀποικίζειν τινὰ ἐκ τόπων dixisse videtur sic, ut idem esset atque ἀπάγειν τινὰ ἐκτόπιον, qua locutione ipse Sophocles O. R. 1340. usus est. Comparari licet usitatam illam locutionem ἐκποδὼν ἄγειν τινά.

V. 943. μὴ ταρβαλέα θάνοιμι κτλ.] Verbum θανεῖν non proprio vulgarique moriendi significatu hic positum est, sed coniunctum cum ταρβαλέα significat metu exanimari, vor Angst vergehen, Todesangst ausstehen. Sic ἐκθανεῖν γέλωτι sive ὑπὸ γέλωτος dicitur, veluti Hom. Od. σ, 100., et φόβῳ ἀπόλλυσθαι apud Xenoph. Cyrop. VI, 1, 2: ἔνθα δὴ ὁ Κῦρος γιγνώσκων, ὅτι ὁ Γαδάτας πάλαι ἀπολώλει τῷ φόβῳ, μὴ ἐνθύμιον ἡ στρατιά, ἐπιγελάσας εἶπεν κτλ., nec dissimilia sunt, quae leguntur apud Sophoclem O. C. 529: ἄμοι, θάνατος μὲν τάδ' ἀκούειν. et Ai. 215: θανάτῳ γὰρ ἴσον πάθος ἐκπεύσει. Deinde sciendum est pro vocabulo μοῦνον, quod corruptum esse in Emendat. p. 132 sq. probavi, existimandum poetam esse eiusmodi quid scripsisse, quod recte Scholiasta interpretari posset: κακῶς διαπεφευγέναι. Denique ἄφαρ cum εἰσιδοῦσα eodem sensu coniunctum est, quo vulgo εὐθύς cum participiis coniungitur.

V. 945 sqq. ἐπεὶ ἐν — θαῦμα] Recte haec Brunckius ita transtulit: siquidem aiunt domum eum venire immedicabili correptum dolore, horrendum visu. De forma δόμονδε confer πέδονδε, quod v. 786. positum est.

V. 948 sq. ἀγχοῦ — ἀη-

ξένων γὰρ ἐξόμιλος ἥδε τις βάσις.
πᾷ δὲ αὖ φορεῖ νιν; ὡς φίλου
προκηδομένα βαρεῖαν ἄφοφον φέρει βάσιν.
αἰαῖ, ὃδ' ἀναύδατος φέρεται.
τί χρὴ θανόντα νιν ἢ καθ'
ὕπνον ὄντα κρῖναι;

ΥΛΛΟΣ.

Ὦμοι ἐγὼ σοῦ,
πάτερ, ὦμοι ἐγὼ σοῦ μέλεος.
τί πάθω; τί δὲ μήσομαι; οἴμοι.

πρὸς δόμον, partim πρὸς δόμων, partim πρὸς δῶμα, partim πρὸ δόμων. Cf. Emendat. p. 133 sq.

V. 950—952. Corrupta haec esse in Emendat. p. 136 sqq. demonstravi.

V. 954. ἀναύδατος cum Erfurdtio scripsi. Libri ἄνανδος. δώσω] Recte Hermannus, „Breviter, inquit, dicit ἀγχοῦ τοῦ μακρόν pro ἀγχοῦ ὄντα. Atqui propinquum, sit, nec remota flebam. Videns enim appropinquantem Herculem, quae antea questa esset, iam prope adesse dicit." Non dissimiliter dictum Phil. 26. τοὔργον οὐ μακρὰν λέγεις. De προκλαίειν, quod errant qui pro simplici κλαίειν positum putant, confer Eurip. Alc. 629: ἆ, μὴ πρόκλαι' ἄκοστον, εἰς τόδ' ἀναβαλοῦ.

V. 950 sqq. ξένων γὰρ — φέρει βάσιν] Haec, quae corrupta esse Emendat. p. 136 sqq. planum feci, quanquam quomodo persananda sint, nondum perspexi, tamen illud mihi videor iure contendere posse, hoc fere dictum a poeta esse: esce enim, peregrinorum turba Herculem huc apportat, ut pro amico sollicita, lento gressu absque strepitu incedens.

V. 952. βαρεῖαν — φέρει βάσιν] Mirae prolatae ab editoribus quibusdam explicationes suae cuique adiectivi βαρεῖαν, quo certissimum est non posse nisi gravem, id est tardum incessum significari. Apportabant enim Herculem lento incedentes gressu, ut vehementissimo morbo laboranti parcerent. Simillime νοῦφος, contrarium significatum habens, saepissime de cito incessu dicitur, veluti apud Homerum νοῦφα βιβάς, βιβάσθων, apud Sophoclem Ant. 224: νοῦφον ἑξάρας πόδα, apud Euripidem El. 439: νοῦφον ἅλμα ποδῶν, Troad. 342: μὴ νοῦφον αἰρῃ βῆμα.

V. 954. Schol.: ἄναυδος· μηδὲ φωνὴν προεῖσθαι δυνάμενος.

V. 955 sq. Schol.: τί χρὴ θανόντα νιν· τί, φησί, δεῖ κρῖναι περὶ αὐτοῦ, καὶ τί ἂν τις δοξάσειεν; πότερον τέθνηκεν, ἢ ὕπνῳ βεβάπτισται;

V. 957. Schol.: ὤμοι ἐγώ· Τλλος ἀπαντήσας τῷ πατρὶ θρηνεῖ. De genitivo σοῦ vide Matth. §. 371. Rost. §. 109, 1.

V. 959. τί πάθω;] Quid agam? Vide ad O. C. 212. Quod sequitur, τί δὲ μήσομαι, Scholiasta explicat: τί τεχνάσομαι, ὅπως σωθείης. Atqui ex iis, quae statim post Hyllus ex sene, qui Herculem ex Euboea comitatus erat, quaerit, πῶς φῂς, γέρον;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

σίγα, τέκνον, μὴ κινήσῃς
ἀγρίαν ὀδύνην πατρὸς ὠμόφρονος.
ζῇ γὰρ προπετής. ἀλλ' ἴσχε δακὼν
στόμα σόν.

ΥΛΛΟΣ.

πῶς φῄς, γέρον; ἦ ζῇ;

ΠΡΕΣΒΥΣ.

οὐ μὴ 'ξεγερεῖς τὸν ὕπνῳ κάτοχον,
κἀκκινήσεις κἀναστήσεις
φοιτάδα δεινὴν
νόσον, ὦ τέκνον.

ΥΛΛΟΣ.

ἀλλ' ἐπί μοι μελέῳ
βάρος ἄπλετον ἐμμένουσ' φρήν.

ἦ ζῇ; suspicari licet Hyllum in ea nunc fuisse sententia, ut Herculem exhalasse iam animam crederet. Coniunctivus autem aoristi et indicativus futuri quamvis diversa significent, tamen hic quidem recte componi potuerunt. Simillime dictum Ai. 404 sq.: ποῖ τις οὖν φύγῃ; ποῖ μολὼν μενῶ; Aeschylus utrumque verbum eodem modo extulit Spt. c. Th. 1057: τί πάθω; τί δὲ δρῶ; τί δὲ μήσωμαι;

V. 960. Schol.: σίγα, τέκνον· γέρων τις ἀκολουθῶν τῷ Ἡρακλεῖ ἀπὸ Εὐβοίας πρὸς τὸν Ὕλλον φησί· μὴ ἀνεγείρῃς αὐτόν· τοῦτο γὰρ αἴτιον ὀδύνης τοῖς κάμνουσιν.

V. 961. Schol.: ὠμόφρονος· ἐκ τῶν ὀδυνῶν ἠγριωμένου.

V. 962. Schol.: ζῇ γὰρ προπετής· προπετής, εἰς τὸν θάνατον προνενευκώς, ἢ παρειμένος, εἰς τὴν γῆν πεσών· ἢ ἐπὶ πρόσωπον κοιμώμενος· ἢ καὶ μόνον κείμενος. Videtur hoc dicere senex: vivit enim, quamvis prostratus in lecto iaceat. Ex eo enim, quod prostratum vidit iacere Herculem, collegisse Hyllus videtur morte eum consumtum iam esse. Ita προπετές positum v. 701: τοιόνδε κεῖται προπετές.

V. 962 sq. ἀλλ' ἴσχε δακὼν στόμα σόν] Sed morde et cohibe os tuum, id est, sile. De locutione δάκνειν τὸ στόμα et, quae simillima est, δάκνειν ἑαυτόν, vide interpp. Aristoph. Nub. 1359.

V. 964 sqq. οὐ μὴ 'ξεγερεῖς καὶ] De οὐ μὴ cum indicativo futuri coniunctis particulis vide Elmsl. ad Eur. Med. 1128. Matth. §. 609, 2. Rost. §. 135, 7.

V. 966. Schol.: φοιτάδα· τὴν μανιώδη.

V. 967 sq. Schol.: ἀλλ' ἐπί μοι μελέῳ· ἀλλ' ἐνθουσιᾷ μοι τῷ μελέῳ ἡ φρὴν διὰ τὸ ἄπλετον βάρος· ἐν ἐπιθυμίᾳ, φησίν, ἔχω τὸ βάρος καὶ σιωπᾶν οὐ δύναμαι. Adscripsi haec, non quo probarem, sed ut lectores cognitum haberent, quid veteres interpretes adsotassent. Non minus exsare mihi videntur recen-

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὦ Ζεῦ,
ποῖ γᾶς ἦκω; παρὰ τοῖσι βροτῶν
κεῖμαι πεπονημένος ἀλλήκτοις
ὀδύναις; οἴμοι ἐγὼ τλάμων·
ἡ δ' αὖ μιαρὰ βρύκει. φεῦ.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ἆρ' ἐξήδης, ὅσον ἦν κέρδος
σιγῇ κεύθειν, καὶ μὴ σκεδάσαι
τῷδ' ἀπὸ κρατὸς
βλεφάρων θ' ὕπνον;

ΥΛΛΟΣ.

οὐ γὰρ ἔχω, πῶς ἄν
στέρξαιμι, κακὸν τόδε λεύσσων.

tiores interpretes, quorum alii ἐπί cum βάρος iungendum, alii βάρος pro nominativo habendum existimant. Alterum enim durissimum, alterum alienum a tragicorum loquendi consuetudine esse iudicaverim. Immo non dubium mihi videtur, quin, quemadmodum Sophocles Ai. 208 sq. βάρος τι ἐναλλάσσεσθαι dixit ita, ut esset βαρεῖάν τινα ἐναλλαγὴν ἐναλλάσσεσθαι, ita idem hoc loco βάρος ἅπλετον ἐμμένον ἡ φρήν hoc sensu posuerit: βαρὺ καὶ ἄπλετον μένος (ὁρμὴν) ἐμμένουσα ἡ φρήν. Vide quae disserui in Cens. ed. Lob. sec. p. 80 sqq. Itaque hoc dicit Hyllus: at gravi et intolerando cum impetu adversus me miserum animus exaestuat. Quibus verbis hoc significat, tantum esse animi affectum, ut ipse eum continere et non effari, quae sentiat, non possit. Luctatur enim quasi animus cum lingua. Cf. v. 962: ἀλλ' ἔσχε δακὼν στόμα σόν. et v. 977 sq.: οὐ γὰρ ἔχω, πῶς ἄν στέρξαιμι, κακὸν τόδε λεύσσων.

V. 969 sqq. Schol.: ὦ Ζεῦ, ποῖ γᾶς ἦκω· Ἡρακλῆς, ὡς ἐξαναστὰς καὶ ἀγνοῶν, ποῦ μετενήνεκται.

V. 970. παρὰ τοῖσι] Vide de hac forma dativi Buttm. §. 77. not. 3. Matth. §. 152. not. 1. huius fab. v. 1119.

V. 973. Schol.: βρύκει· ἐσθίει με ἡ νόσος καὶ ἀναλίσκει. Ceterum ἡ non pronominis vice fungitur, sed articuli, iungendum cum μιαρά, ut sit die verfluchte, suppresso nomine νόσος. Simillime infra saepius αὕτη et ἥδε dicitur. Vide ad v. 996 ed. meae.

V. 974. Schol.: ἆρ' ἐξήδης· πρὸς τὸν Ὕλλον λέγει· ἆρα, φησίν, ὅσον ἦν κέρδος τὸ σιωπᾶν ἔγνως, καὶ μὴ διασκεδάσαι τὸν ὕπνον;

V. 977. Schol.: οὐ γὰρ ἔχω, πῶς ἄν· ἀδυνάτως ἔχω καρτερεῖν ἐπὶ τηλικούτῳ κακῷ. De locutione οὐκ ἔχω ὅπως cf. Ai. 428 sq., de significatu verbi στέργειν O. C. 517. cum adnotatione nostra.

Digitized by Google

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὦ Κηναία κρηπὶς βωμῶν,
ἣν μήποτ' ἐγὼ προσιδεῖν ὁ τάλας
ὤφελον ὅσσοις,
ἱερῶν οἷων οἷαν ἐπί μοι
μελέῳ χάριν ἤνυσας, ὦ Ζεῦ,
οἷαν μ' ἄρ' ἔθου λώβαν, οἵαν.
τίς γὰρ ἀοιδός, τίς ὁ χειροτέχνης
ἰατορίας,
ὃς τήνδ' ἄτην κατακηλήσει; —
θανῦμ' ἂν πόρρωθεν ἰδοίμην.

V. 979—986. Sic ex mea emendatione scripsi, quam necessariam esse planum me fecisse puto in Emendat. p. 138—147. Addo, ne quem laude sua frandem, duo me menda ex Seidleri coniectura sustulisse. Libri omnes ita: *ὦ Κηναία κρηπὶς βωμῶν ἱερῶν, οἷαν ἀνθ' οἷων θυμάτων ἐπί μοι μελέῳ χάριν ἠνύσω. ὦ Ζεῦ, οἷαν μ' ἄρ' ἔθου λώβαν, οἵαν, ἣν μήποτ' ἐγὼ προσιδεῖν ὁ τάλας ὤφελον ὅσσοις, τόδ' ἀκήλητον μανίας ἄνδρα καταδερχθῆναι. τίς γὰρ κτλ.* Ne hoc quidem praetereundum, *ἤνυσας* pro *ἠνύσω* ante me iam Brunckium restitui iussisse.

V. 988. Inter *ἄτην* et *κατακηλήσει* addantur in codicibus

V. 979 sqq. Schol.: *ὦ Κηναία κρηπὶς· κρηπὶς τὸ ἕδαφος. περιφραστικῶς δὲ ἀντὶ τοῦ, ὦ Κήναιον. μέμφεται δὲ τῷ τόπῳ, ὅτι οὐκ ἐπὶ αἰσίοις αὐτῷ γέγονε τὰ ἐπεῖ θύματα.* Hoc dicit Hercules: utinam nunquam miser ego te oculis vidissem, promontorium Cenaeum, fundamentum altarium, quae exstruxi: in quibus quae tibi obtuli sacra amplissima, qualem, Iuppiter, pro iis gratiam mihi retulisti, quali me labe affecisti! De re confer v. 752 sq.

V. 982 sq. *ἱερῶν — χάριν ἤνυσας*] De genitivo pretii ad v. 550 sq. monitum est. Deinde *χάριν ἀνύειν ἐπί τινι* facile apparet tum tantum dici posse, si, quod gratiae referendae causa alicui tribuitur, non iucundum et exoptatum, sed adversum et infaustum est. Cf. Emendat. p. 141 sq. Quam autem gratiam intelligi velit Hercules, explicat ipse verbis sequentibus.

V. 985. *οἷαν μ' ἄρ' ἔθου λώβαν*] Locutio *λώβαν τίθεσθαι* quum idem significet atque *λωβᾶσθαι* (vide ad O. C. 462.), in addito accusativo *μὲ* non haerendum est. Cf. Matth. §. 421. not. 4. Rost. §. 104, 3. not. 6. De *ἄρα* particula in Emendat. p. 143 sq. dixi.

V. 986. *τίς γὰρ — χειροτέχνης*] Recte Hermannus, „Incipit, inquit, poeta, ut si dicturus sit: *τίς ἀοιδὸς κατακηλήσει*, tum mutata structura pergit: *τίς ὁ χειροτέχνης ἰατορίας, ὃς κατακηλήσει; Χειροτέχνης* non puto, ut volunt, proprie de chirurgo dictum, sed oppositum *ἀοιδῷ*, qui non, ut ille, verbis, sed facto medelam afferat. Est is autem minime omnium palpator magneticus, qualis Passovio

(στροφὴ α'.)

ἔ ἔ,
ἐᾶτέ μ', ἐᾶτέ με δύσμορον ὕστατον, 1005
ἐᾶθ' ὕστατον εὐνᾶσθαι.

(στροφὴ β'.)

πᾷ μου ψαύεις; ποῖ κλίνεις;
ἀπολεῖς μ', ἀπολεῖς.
ἀνατέτροφας ὅ τι καὶ μύσῃ. [1009
ἥπταί μου, τοτοτοῖ, ἥδ' ἀνθ' ἕρπει. πόθεν ἔσ', ὦ

haec verba: χωρὶς Ζηνός, quae ego primus delevi. Cf. Emendat. p. 146.

V. 989. Hermannus interrogandi signum post ἰδοίμην posuit.

V. 991. ὕστατον ipse scripsi pro εὐνᾶσαι sive εὐνάσαι, quod est in libris.

V. 992. ἐᾶθ' ὕστατον ex Hermanni coniectura scripsi. Libri ἐᾶτέ με δύστανον. Sed in La. ad δύσμορον adscriptum γρ. ὕστατον, quam lectionem ad δύστανον retulit Hermannus. Tum εὐνᾶσθαι recte Ellendtius restituendum vidit. Et metro et sententiae loci adversatur quod in codicibus scribitur εὐνάσαι sive εὐνᾶσαι.

V. 993. Hermannus φεῦ ante πᾷ μου addi voluit metri gratia.

videbatur, sed vere chirurgus, cuius quomodo ille nullum hic usum esse putet, ego non video. Quidni enim exulceratum veneno corpus illitis medicamentis allevetur, quibus ante omnia vestem, quae membris agglutinata inhaerebat, resolvi opus erat?" — Ceterum vide quae ad Ai. 574 sq. adnotavimus.

V. 989. θαῦμ' — ἰδοίμην] Recte, puto, Neuius suppressam esse protasin hanc monet: εἰ τοῦτο ἰδοίμην.

V. 991 sq. ἐᾶτέ μ' — εὐνᾶσθαι] Apte Erfurdtius adscripsit Hom. hymn. in Merc. 289: ἀλλ' ἄγε, μὴ πνύματόν τε καὶ ὕστατον ὕπνον ἰαύσῃς. et Odyss. ν, 119: νῦν ὕστατα δειπνήσειαν. De qua locutione cf. Censur. nostr. Aiac. ab Lobeck. iterum edit. p. 86. — Ceterum primum ἐᾶτε bisyllabum est.

V. 993. Schol.: πᾷ μου ψαύεις· ὡς ἐφαπτομένου αὐτοῦ τοῦ παιδὸς ἐπὶ τῷ γνῶναι, πῶς ἔχει τῷ σώματι. ποῖ ψαύσεις, ἀντὶ τοῦ, παῦε ψηλαφῶν καὶ μεταφέρων τῇδε κἀκεῖσε τὸ σῶμά μου. [Εἰς τὸ αὐτό.] ποῦ προσάγεις τὰς χεῖρας;

V. 995. Schol.: ἀνατέτροφας· ὅ τι ἂν ἡσυχάσῃ τοῦ κακοῦ τούτου, πάλιν κινήσεις ἀνέτρεψας· οἷον, ὅ τι ἂν τῶν ὀδυνῶν παύσῃ, τοῦτο διήγειρας. At, nisi vehementer fallor, hunc si esse sensum voluit poeta, non potuit coniunctivum μύσῃ ponere. Neque tamen quid scripserit poeta, adhuc video.

V. 996. ἥπται — ἕρπει] Ut supra v. 973. ἡ μιαρά dictum pro ἡ μιαρὰ νόσος, ita hic ἥδε positum pro ἥδε ἡ νόσος. Sic rursus infra v. 1015: τόδε μ' αὖ λωβᾶται. Adde Philoct. 758: ἥκει γὰρ αὕτη. 787 sq.: προσέρπει, προσίρχεται τοὐ ἐγγύς. 807: ὡς ἥδε μοι ὀξεῖα φοιτᾷ κτλ. Iungendum autem est ἥπται cum

πάντων ἀνθρώπων ἀδικώτατοι ἀνέρες, οὓς δὴ
πολλὰ μὲν ἐν πόντῳ, κατά τε δρία πάντα καθαίρων,
ὠλεκόμαν ὁ τάλας; καὶ νῦν ἐπὶ τῷδε νοσοῦντι
οὐ πῦρ, οὐκ ἔγχος τις ὀνήσιμον οὐκ ἀποτρέψει;
(ἀντιστροφὴ α'.)
ἔ ἔ,
οὐδ' ἀπαράξαι κρᾶτα βίου θέλει
μολὼν τοῦ στυγεροῦ; φεῦ, φεῦ.

V. 997. ἀνθρώπων ipse scripsi. Libri Ἑλλάνων. Cf. Emendat. p. 147 sqq.

V. 1000. οὐκ ἀποτρέψει mendosum est. Cf. Emendat. p. 151.

V. 1002. ἀπαράξαι κρᾶτα βίου θέλει corrupta esse in sequente pronomine ἥδε, parenthetice interiecta exclamatione, τοτοτοῖ.

V. 996 sqq. πόθεν ἔστ', ὦ — καὶ νῦν κτλ.] De perversa Scholiastae interpretatione huius loci in Emendat. p. 147 sq. dixi. Immo fert ita usus linguae Graecae, ut πόθεν ἐστέ non possit quicquam aliud significare, nisi unde estis, i. e. ex qua terra huc venistis. Appellat autem Hercules eos, a quibus delatus Trachinem erat, coll. v. 950: ξένων γὰρ κτλ. Ex quibus quum quaerit: ex qua terra huc venistis, ingratissimi viri totius generis humani, quod ego monstris marinis et terrestribus purgans interimebar? et nunc mihi laboranti nemo praestare ministerium vitaque me liberare vult? facile apparet hoc eum dicere: necesse est vos ingratissimos esse totius generis humani, sive vos ex ingratissima esse civitate totius terrae. Totam enim terram maximis quibus laborabat malis servavi cum vitae periculo. Nunc autem quum ego laboro, nemo vestrum liberare me malo quo premor paratus est. Cf. fab. Herc. c. I. §. 5. De usu verbi καθαίρειν confer v. 1060: ὅσην ἐγὼ γαῖαν καθαίρων ἰκόμην. A quo loco non differt hic locus, quamvis καθαίρειν ἀνθρώπους hic dictum sit, siquidem in nomine hominis significatio loci continetur. Cf. Emendat. p. 150. Deinde de locutione: ἄνδρες ἀδικώτατοι πάντων ἀνθρώπων, satis est lectorem ablegasse ad ea, quae Lobeckius ad Ai. 1358. p. 478. ed. sec. congessit. Porro de μὲν — τὲ particulis cf. huius fab. 1234. O. R. 498. Ant. 1162 sqq. Phil. 1056 sqq. 1136 sq. 1426 sqq., de πολλά, saepe significante, ad El. 507 ed. meae. Postremo de ὀλέκειν confer Ant. 1286: τί μ' ἄρα, τί μ' ὀλέκεις; et Philoct. 676 ed. meae secundae.

V. 999. Schol.: ἐπὶ τῷδε· δεικτικῶς ἀντὶ τοῦ ἐμοί. — ὀνήσιμον· ὠφελήσιμον, σωτήριον.

V. 1000. οὐκ ἀποτρέψει] Corrupta haec esse iam in nota critica admonui. E totius loci sensu intelligimus eiusmodi verbum a poeta esse positum, quod adferendi vel mittendi significatum haberet. Cf. Emendat. p. 151.

(μεσῳδός.)

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ὦ παῖ τοῦδ' ἀνδρός, τοὔργον τόδε μεῖζον ἀνήκει
ἢ κατ' ἐμὰν ῥώμαν· σὺ δὲ σύλλαβε. σοί τι γὰρ ἅμμα
ἔμπεδον ἢ δι' ἐμοῦ σώζειν.

ΥΛΛΟΣ.

φαύω μὲν ἔγωγε·

Emendat. p. 151 sq. planum feci.

V. 1005. *σοί τι γὰρ ἅμμα* ex mea coniectura scripsi. Libri *σοί τε γὰρ ὅμμα*. Cf. Emendat. p. 152 sqq.

V. 1006. *ἔμπεδον* ex Hermanni coniectura scripsi. Libri *ἕμπλεον*. Cf. Emendat. p. 152. sqq.

V. 1002. Schol.: *οὐδ' ἀπαρέξαι· οὐδεὶς ἐκείνων, φησί, βούλεται ἐλθὼν τὴν κεφαλήν μου ἀποτεμεῖν καὶ ἑλεσθερῶσαι τοῦ μοχθηροῦ βίου.* At eum sensum verba, quae nunc in codicibus posita reperiuntur, praebere nequeunt. Vide Emendat. p. 151.

V. 1004 sqq. *ὦ παῖ τοῦδ' ἀνδρός κτλ.*] Hoc dicit: te, qui filius sis huius viri (Hyllum appellari patet), convenit etiam curam eius gerere et me, cuius vires non sufficiant, in attrectando eo fovendoque adiuvare. Ita nihil prorsus offensionis esse intelligitur in genitivo *τοῦδ' ἀνδρός*, ex *ὦ παῖ* apto. Quod qui non viderunt editores, quum genitivum illum, commate post *ὦ παῖ* posito, ex *τοὔργον* aptum putarent, ante omnia docere debebant, quid tandem esset *τοὔργον τοῦδ' ἀνδρός*, quod mihi quidem alienissimum a sensu huius loci esse videtur.

V. 1004 sq. *τοὔργον — ῥώμαν*] Vera haec Scholiastae interpretatio: *τὸ βαστάξαι τὸν Ἡρακλέα μεῖζόν ἐστιν ἢ κατ' ἐμέ.* Explicat enim ipse senex, quid sit *τοὔργον τόδε*, verbo sequente: *σὺ δὲ σύλλαβε.* De locutione *ἢ κατ' ἐμὰν ῥώμαν* cf. Matth. §. 449.

V. 1005 sq. *σοί τι γὰρ — σώζειν*] Namque tibi firmiter apprehendere eum licet, quam ut per me eum serves. Est enim *ἅμμα σοί ἐστιν* idem atque *ἅπτεσθαί σοι ἔξεστιν*, ut dicitur *ἄρνησις τῶνδε ἔνεστιν* El. 527. pro *ἔξεστί σοι ταῦτα ἀρνεῖσθαι.* De supresso *μᾶλλον*, ex quo *ἢ* aptum est, cf. Matth. §. 457. not. 1. et ad Ai. 939 ed. meae, de *τι* pronominis collocatione Emendat. p. 154.

V. 1006 sqq. Schol.: *φαύω μὲν ἔγωγε· εἰ τὸ κατασχεῖν αὐτὸν ἔοικε, ἰδοὺ ἐφάπτομαι αὐτοῦ· ἴσθι δέ, φησίν, ὅτι τὴν λαθικηδονον ἔοικεν τῶν ὀδυνῶν οὔτε διὰ στόματος οὔτε ἔξωθεν προσάπτειν δύναμαι· οὐκ οἶδα γάρ· τοιαῦτα γὰρ ἀλγήματα δίδωσιν ὁ Ζεύς, οὔτ' ἔνδοθεν οὔτε θύραζε· οὔτε ἀπ' ἐμαυτοῦ οὔτε ἀπό τινος τῶν ξένων δύναμαι ἐξανύσαι.* Est igitur *οὔτ' ἔνδοθεν οὔτε θύραζε* nec mea ipsius nec aliorum opera. Conferunt editores Eur. Or. 603: *τά τ' ἔνδον εἰσὶ τά τε θύραζε δυστυχεῖς.*

Digitized by Google

λαθίπονον δ' ὀδυνᾶν οὔτ' ἔνδοθεν οὔτε θύραζε
ἔστι μοι ἐξανύσαι βίοτον. τοιαῦτα νέμει Ζεύς.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

(στροφὴ γ'.)

ὦ παῖ, ποῦ ποτ' εἶ;
τᾷδέ με, τᾷδέ με πρόσλαβε κουφίσας.
ἔ ἔ, ἰὼ δαῖμον.

(ἀντιστροφὴ β'.)

θρώσκει δ' αὖ, θρώσκει δειλαία
διολοῦσ' ἡμᾶς
ἀπότιβατος ἀγρία νόσος.
αὖ Παλλάς, Παλλάς, τόδε μ' αὖ λωβᾶται. ἰὼ παῖ,
τὸν φύτορ' οἰκτείρας ἀνέπιφθονον εἴρυσον ἔγχος,
παῖσον ἐμᾶς ὑπὸ κλῆδος· ἀκοῦ δ' ἄχος, ᾧ μ' ἐγόλωσεν

V. 1007 sq. ὀδυνᾶν et βίοτον cum Musgravio scripsi. Libri ὀδύναν et βιότου. Tum libri plerique θύραζ' ἔν. Brunckius ex Par. B. θύραθεν, Hermannus θύραζέ γ' scripsit.

V. 1009. Libri ὦ παῖ παῖ. Alterum παῖ metri causa cum Seidlero delevi. Hermannus ὦ abiecit.

V. 1015. ὦ Παλλάς, Παλλάς cum Dindorfio scripsi. Libri ἰὼ Παλλάς.

V. 1016. τὸν φύτορ' ex eiusdem Dindorfii coniectura scripsi. Libri τὸν φύσαντ'.

V. 1018. τᾶν cum Erfurdtio scripsi. Libri ἄν.

V. 1019 sq. Libri ὦ Διὸς αὐθαίμων, ὦ γλυκὺς Ἅιδας. Quem verborum ordinem mutandam esse ita, ut fecimus, primus vidit Seidlerus.

V. 1009. Schol.: ὦ παῖ παῖ· αἰσθάνεται τῆς τοῦ παιδὸς φωνῆς ὁ Ἡρακλῆς.

V. 1012. Schol.: θρώσκει· ἀναζωπυρεῖται ἡ νόσος.

V. 1014. Schol.: ἀποτίβατος· ἀπροσπέλαστος.

V. 1015. Schol.: ἰὼ Παλλάς· ἐκπαλεῖται τὴν Ἀθηνᾶν εἰς βοήθειαν.

V. 1016. Schol.: ἰὼ παῖ· καὶ σύ, ὦ παῖ, τὸν φύσαντα οἰκτείρας, ἐπίσπασαί μοι ξίφος ἀνεμέσητον, ἐφ' ᾧ σὺ οὐδεὶς σε μέμψεται ὡς πανοκτόνον. De significata voc. ἔγχος ad Ant. 215. diximus.

V. 1024. ἐλαύνεται] Vide quae ad O. R. 28. adnotavimus.

V. 1025 sqq. Quod in hac oratione de rebus suis gestis gloriatur Hercules, in eo nihil esse quod reprehendi queat, recte monet Scholiasta ad Ai. 414 ed. meae. Latine vertit hanc orationem usque ad v. 1092. M. Tullius Tusc. Quaest. II, 8.

V. 1025 sq. ὦ πολλὰ — ἐγώ] Et libere nec satis commode hos versus Cicero ita transtulit: o multa dictu gravia, perpessu aspera, quae corpore exantlavi atque animo pertuli! Alienum enim ab hoc loco est Herculem de animi sollicitudine aut dolore conqueri, qui malis, quae superaverit, excitatus sit. Quo ma-

σὰ μάτηρ ἄθεος, τὰν ὧδ' ἐπίδοιμι πεσοῦσαν
αὕτως, ὧδ' αὕτως, ὥς μ' ὤλεσεν. ὦ γλυκὺς
Ἅιδας,

(ἀντιστροφὴ γ'.)

ὦ Διὸς αὐθαίμων,
εὔνασον, εὔνασον ὠκυπέτᾳ μόρῳ
τὸν μέλεον φθίσας.

ΧΟΡΟΣ.

κλύουσ' ἔφριξα τάςδε συμφοράς, φίλαι,
ἄνακτος, οἵαις οἷος ὢν ἐλαύνεται.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὦ πολλὰ δὴ καὶ θερμὰ καὶ λόγων πέρα
καὶ χερσὶ καὶ νώτοισι μοχθήσας ἐγώ,
οὔπω τοιοῦτον οὔτ' ἄκοιτις ἡ Διὸς

V. 1021. Libri veteres εὔνασόν μ', εὔνασον. Recte Tricliniani pronomen omittunt.

V. 1024. οἵαις e libris Tricl. recepi. Ceteri vitiose οἵας, ortum sine dubio eo, quod in versu praecedente scriptum erat, ut est in La., τᾶςδε συμφορᾶς.

V. 1025. καὶ λόγων πέρα ex mea coniectura scripsi. Libri καὶ λόγῳ κακά. Pro quo quod vulgo editores recentiores auctore Bothio certatim posuerunt, κοὐ λόγῳ κακά, alienum ab hoc loco esse in Emendat. p. 154 sqq. docui.

V. 1026. χερσὶ ex optimis codd. restitui. In ceteris est χειρί.

V. 1027. οὔπω ex mea coniectura scripsi. Libri κοὔπω. Cf. Emendat. p. 156.

gis reiicienda eorum suspicio est; qui ex Tulli verbis coniecturam fecerunt Sophoclem pro νώτοισι aut νόοισι vel νόεσσι aut γνώμαισι scripsisse. Optimus est sensus scripturae vulgatae. Hoc enim dicit Hercules: o qui multa et audacia et incredibilia et manibus et humeris exantlavi mala. De locutione τὰ λόγων πέρα cf. Eurip. Iphig. T. 900: ἐν τοῖσι θαυμαστοῖσι καὶ μύθων πέρα τάδ' εἶδον αὐτὴ καὶ κλύουσ' ἀπαγγελῶ. ibid. 839: θαυμάτων πέρα καὶ λόγου πρόσω τάδ' ἀπέβα. Hec. 714: ἄῤῥητ', ἀνωνόμαστα, θαυμάτων πέρα, οὐχ ὅσιά τ', οὐδ' ἀνεκτά. Hesychius: πέρα λόγου· ὑπὲρ λόγον. Tum de usu adiectivi θερμός in Emendat. p. 155. dictum. Denique humeris quum se mala pertulisse Hercules ait et hic et v. 1070., illuc respicere videri potest, quod aliquando Atlantis onus subisse ferebatur. Vide de fab. Herc. c. II. §. 6.

V. 1027—1036. οὔπω τοιοῦτον — πέδῃ] Adverte, quantopere Graecorum verborum vis immutata imprimisque membrorum concinnitas sublata sit a M. Tullio, ita haec interpretante: Nec mihi Iunonis terror implacabilis, Nec tantum invexit tristis

προσθῆκεν, οὗθ' ὁ στυγνὸς Εὐρυσθεὺς ἐμοί,
οἷον τόδ' ἡ δολῶπις Οἰνέως κόρη
καθῆψεν ὤμοις τοῖς ἐμοῖς Ἐρινύων
ὑφαντὸν ἀμφίβληστρον, ᾧ διόλλυμαι.
πλευραῖσι γὰρ προσμαχθὲν ἐκ μὲν ἐσχάτας
βέβρωκε σάρκας, πνεύμονός τ' ἀρτηρίας
ῥοφεῖ ξυνοικοῦν, ἐκ δὲ χλωρὸν αἷμά μου
πέπωκεν ἤδη, καὶ διέφθαρμαι δέμας

V. 1033. πνεύμονος genitivum ex optimis codd. restitui.

Eurystheus malis, Quantum una vecors Oenei partu edita. Haec me irretivit veste furiali insicum, Quae latere inhaerens morsu lacerat viscera, Urgénsque graviter pulmonum haurit spiritus. Iam decolorem sanguinem omnem exsorbuit. Sic corpus clade horribili absumptum extabuit. Ipse illigatus peste interimor textili.

V. 1027 sq. ἄκοιτις — Εὐρυσθεὺς] De re vide quae dixi in fab. Herc. c. I. §. 2. 3. De forma dicendi ἄκοιτις ἡ Διός ad Ai. 101 sq., de usu verbi προτιθέναι ad Ant. 216. monitum est.

V. 1030 sq. Ἐρινύων ὑφαντὸν ἀμφίβληστρον] Furiis texta quod dicitur vestis, quae interitum attulit Herculi; de eo vide Ai. 1007 ed. meae. Eodem modo Aeschylus Ag. 1580: ὑφαντοῖς ἐν πέπλοις Ἐρινύων. De genitivo ex ὑφαντόν apto ad Philoct. 3 sq. ed. sec. dixi, de vocabulo ἀμφίβληστρον cf. Aesch. Ag. 1382: ἄπειρον ἀμφίβληστρον ὥσπερ ἰχθύων.

V. 1032. Schol.: προσμαχθὲν· προσκολληθέν. Cf. 758 sqq. ed. meae.

V. 1034. Schol.: χλωρόν· νέον, ἢ νεαρόν. Confer quae ad v. 838 sq. adnotavimus.

V. 1036. Schol.: ἀφράστῳ τῇδε χειρωθείς· ἀπροσδοκήτῳ, ἀνεννοήτῳ, ἢ ἀλέκτῳ· ἢ περὶ ἧς οὐκ ἔχει τις φράσασθαι, τίς εἴη τὴν φύσιν. Apte Wakefield. comparavit v. 1104: τυφλῆς ὑπ' ἄτης. et Senec. Herc. Oet. 1249: quaecunque pestis viscere in nostro lates, procede; quid me vulnere occulto petis? ibid. 832: nec causa dirae cladis in medio patet. Ovid. Metam. IX, 175: caecaque medullis tabe liquefactis.

V. 1037 — 1042. κοὐ ταῦτα — δίχα] M. Tullius ita haec vertit: Hos non hostilis dextra, non Terra edita Moles Gigantum, non biformato impetu Centaurus, ictus corpori inflixit meo; Non Graia vis, non barbara ulla immanitas, Non saeva terris gens relegata ultimis, Quas peragrans undique omnem hic feritatem expuli; Sed femineae vir, femineā interimor manu.

V. 1037 sq. Schol.: κοὐ ταῦτα λόγχη πεδιάς· ἢ ἐν τῷ πεδίῳ βαλλομένη. ἢ ἐπεὶ ἐν τῷ Θεσσαλικῷ πεδίῳ ἐμαχέσατο πρὸς Κενταύρους. [Εἰς τὸ αὐτό.] ἢ ἐν πεζομαχίᾳ· θέλει γὰρ εἰπεῖν, ὅτι οὔτε παραταττόμενος, οἷον πρὸς Λαομέδοντα, οὔτε πρὸς Αὐγέαν, ἢ Κενταύ-

τὸ πᾶν ἀφράστῳ τῇδε χειρωθεὶς πέδῃ.
κοὐ ταῦτα λόγχη πεδιὰς, οὔθ' ὁ γηγενὴς
στρατὸς Γιγάντων, οὔτε θήρειος βία,
οὔθ' Ἑλλὰς, οὔτ' ἄγλωσσος, οὔθ' ὅσην ἐγὼ
γαῖαν καθαίρων ἱκόμην, ἔδρασέ πω·
γυνὴ δὲ, θῆλυς οὖσα κοὐκ ἀνδρὸς φύσιν,
μόνη με δὴ καθεῖλε φασγάνου δίχα.
ὦ παῖ, γενοῦ μοι παῖς ἐτήτυμος γεγώς,

In reliquis πνεύμονας vel potius πλεύμονας.

ρους. Non male Cicero λόγχη πεδιάς vertit hostilis dextra. Intelligendae sunt hastae exercitus, ad proelium committendum instructi, sive exercitus hastis instructus. Adverte enim opposita sibi esse verba οὐ λόγχη πεδιάς et γυνὴ μόνη φασγάνου δίχα. Simul illud facile apparebit, verba οὔθ' ὁ — βία non opposita, quae vulgaris interpretum opinio est, sed apposita explicationis causa verbis οὐ λόγχη πεδιάς esse. De pugna cum Gigantibus commissa in fab. Herc. c. II. §. 1., de Centauris c. II. §. 4. exposui. Recte enim Cicero verbis θήρειος βία significari Centauros vidit, vertens: biformato impetu Centaurus. Adiectivum enim θήρειος poetice positum pro genitivo θηρῶν, coll. quae ad Ai. 49 sq. adnotavi. Nomine autem θηρῶν Centauri significantur; vide ad v. 547. De vocabulo βία cf. v. 38.

V. 1039 sq. Schol.: ἄγλωσσος· κακόγλωσσος, βάρβαρος, ἢ ἀλλόγλωσσος. Pollux I, 109: ἄγλωσσον Σοφοκλῆς τὸν (τὴν?) βάρβαρον εἶπεν. Non assentior Hermanno, nomina Ἑλλάς et ἄγλωσσος masculina esse iudicanti, ut sit ἀνὴρ Ἑλλάς et ἄγλωσσος, coll. Bekk. Anecd. I, 97. 4: Ἑλλάς· ὁ ἀνήρ. Σοφοκλῆς Αἴαντι Λοκρῷ. et Eur. Phoen. 1513. τίς Ἑλλὰς ἢ βάρβαρος ἢ τῶν προπάροιθ' εὐγενετᾶν ἕτερος. Neque enim, ut cetera mittam, commode viro uni aut Graeco aut barbaro opponeretur terra cetera, quam se purgasse monstris Hercules ait. Rectius idem: „Parum apte, si non esset τὶς intelligendum, ad ipsam terram haec verba referrentur, eiusque loca aditu periculosa, ut ignivomos montes, rapida flumina, et quae sunt alia huius generis." At mirum est non vidisse Hermannum γαῖαν hoc loco non tam terrae (loci) quam gentis (hominum) significationem habere. Cf. Emendat. p. 150. Illud autem obscurum videatur, quae tandem sit illa gens, quae et Graecae et barbarae opposita est. Intelligenda, ni fallor, istiusmodi gens est, cuius nulla omnino fama ad Graecos pervenisset.

V. 1041. θῆλυς οὖσα — φύσιν] Quoniam mulieres etiam exstiterunt, quae animo virili essent, addit θῆλυς οὖσα, et, quo magis id urgeretur (vide ad O. R. 58.), rursus οὐκ ἀνδρὸς φύσιν οὖσα. De locutione ἀνδρὸς φύσιν ἐστί ad Ai. 741 sq. diximus.

V. 1043—1048. ὦ παῖ — κακούμενον] Hos quoque versus liberius vertit M. Tullius ita: O nate, vere hoc nomen usurpa patris, Neve occidentem matris superet caritas. Huc arripe ad me manibus abstractam piis. Iam cernam,

καὶ μὴ τὸ μητρὸς ὄνομα πρεσβεύσῃς πλέον.
δός μοι χεροῖν σαῖν αὐτὸς ἐξ οἴκου λαβὼν
εἰς χεῖρα τὴν τεκοῦσαν, ὡς εἰδῶ σάφα,
εἰ τοὐμὸν ἀλγεῖς μᾶλλον ἢ κείνης ὁρῶν
λωβητὸν εἶδος ἐν δίκῃ κακούμενον.
ἴθ', ὦ τέκνον, τόλμησον, οἴκτειρόν τέ με
πολλοῖσιν οἰκτρόν, ὅστις ὥστε παρθένος
βέβρυχα κλαίων. καὶ τόδ' οὐδ' ἂν εἷς ποτε
τόνδ' ἄνδρα φαίη πρόσθ' ἰδεῖν δεδρακότα,
ἀλλ' ἀστένακτος αἰὲν εἰπόμην κακοῖς.
νῦν δ' ἐκ τοιούτου θῆλυς εὕρημαι τάλας.
καὶ νῦν προσελθὼν στῆθι πλησίον πατρός,
σκέψαι δ', ὁποίας ταῦτα συμφορᾶς ὕπο

V. 1053. εἰπόμην restitui ex schol. Aiac. 317. Libri ἑσπόμην.

V. 1062. Ex scholiis coniicias poetam ἔθαλψέ μ' scripsisse. Sic supra v. 710. pro ἔθελγέ μ' male plerique libri ἔθελγεν habent. Verum adsumere hic ex sequentibus licet accusativum πλευράς. Deinde verba ὅδ' αὖ cum Hermanno aliisque coniunxi cum prae-

mene an illam potiorem putes.

V. 1043 sq. Schol.: ὦ παῖ· ὦ Ὕλλε, δεῖξον τοῖς ἔργοις, ὅτι ἀληθῶς ἐξ Ἡρακλέους ἔχεις τὸ γένος, καὶ μή μου προκρίνῃς τὴν Δηϊάνειραν, ἀλλὰ ταῖς σαῖς χερσὶ τῆς οἰκίας αὐτὴν ἔξαγε καὶ παράδος μοι. ταῦτα δὲ λέγει ἀγνοῶν, ὅτι τέθνηκεν. Nihil offensionis in verbis est: γενοῦ — γεγώς, hoc significantibus: exhibe te talem in me, qui vere sis filius meus. De verbo πρεσβεύειν, idem atque τιμᾶν significante, cf. Monk. ad Eur. Hipp. 5. Blomf. ad Aesch. Ag. gl. 1271.

V. 1046 sqq. Schol.: ὡς εἰδῶ σάφα· ἵνα μάθω, πότερον ὑπὲρ ἐμοῦ νοσοῦντος λυπῇ, ὅταν ἴδῃς τὸ σῶμα τῆς Δηϊανείρας παρ' ἐμοῦ βλαπτόμενον καὶ δικαίως καταπονούμενον.

V. 1049 — 1054. ἴθ', ὦ — τάλας] M. Tullius ita transtulit: Perge, aude, nate! illacrima patris pestibus! Miserere! gentes nostras flebunt miserias. Heu! virginali more ploratum edere, Quem vidit nemo ulli ingemiscentem malo! Sic feminata virtus afflicto occidit.

V. 1050. Schol.: ὅστις ὥς τις παρθένος· Ὅμηρος (Il. π, 7.)· ἠΰτε κούρη νηπίη, ἥθ' ἅμα μητρὶ θέουσ' ἀνελέσθαι ἀνώγει.

V. 1050 — 1053. ὅστις — κακοῖς] Vide simillima de Aiace dicentem Tecmessam Ai. 317 — 322.

V. 1053. Schol.: αἰὲν εἰπόμην κακοῖς· ὑπέφερον πᾶν κακόν.

V. 1054. Schol.: νῦν δ' ἐκ τοιούτου· ἐξ ἰσχυροῦ γέγονα ἀσθενής. De ἐκ praepositione ad v. 281. monitum est.

V. 1055 — 1069. καὶ νῦν — ἐξώρμηκεν] M. Tullius ita haec vertit omissis aliquot versibus: Accede, nate, assiste, miserandum aspice Eviscerati corpus lace-

Digitized by Google

πέπονθα. δείξω γὰρ τάδ' ἐκ καλυμμάτων.
ἰδού, θεᾶσθε πάντες ἄθλιον δέμας,
ὁρᾶτε τὸν δύστηνον, ὡς οἰκτρῶς ἔχω.
αἰαῖ, ὦ τάλας,
ξ ξ,
ἔθαλψεν ἄτης σπασμὸς ἀρτίως ὅδ' αὖ,
διῆξε πλευρῶν· οὐδ' ἀγύμναστόν μ' ἐᾶν
ἔοικεν ἡ τάλαινα διάβορος νόσος.
ὦναξ Ἄιδη, δέξαι μ'· —
ὦ Διὸς ἀκτίς, παῖσον.
ἔνσεισον, ὦναξ, ἐγκατάσκηψον βέλος,
πάτερ, κεραυνοῦ.—δαίνυται γὰρ αὖ πάλιν,
ἤνθηκεν, ἐξώρμηκεν.—ὦ χέρες, χέρες,

cedentibus, in libris vett. iuncta cum sequentibus posita post ἀρτίως interpunctione.

V. 1066. Nescio an παῖσόν μ' scripserit poeta, ut olim Hermannus ad Eur. Hec. 63. suspicatus est.

ratum patris! Videte, cuncti! tuque Coelestum sator, lace, obsecro, in me vim coruscam fulminis! Nunc, nunc dolorum anxiferi torquent vertices; Nunc serpit ardor.

V. 1057. ἐκ καλυμμάτων] Id est exutis tegumentis sive vestimentis.

V. 1058. Schol.: ἰδού, θεᾶσθε· ὁ λόγος πρὸς τοὺς περιεστῶτας.

V. 1060. Schol.: αἰαῖ· ὀδυνώμενος ἀναβοᾷ.

V. 1062. Schol.: ἔθαλψεν ἄτης· πάλιν ἐξεπύρωσέ με ὅ τῆς νόσου σπασμός. Adscripsit Wakef. Aesch. Prom. 877: ὑπό μ' αὖ σφάκελος καὶ φρενοπλήγεῖς μανίαι θάλπουσι, ubi Schol.: ὑπεκκαίουσι.

V. 1063. Schol.: οὐδ' ἀγύμναστόν μ' ἐᾶν ἔοικεν· ὀδύνης ἀπείραστον, ἄνετον ὀδυνῶν· ἀντὶ τοῦ, νῦν ἐνδίδωσί μοι.

V. 1064. διάβορος] Active dictum, ut Phil. 7: νόσῳ κατασπάζοντα διαβόρῳ πόδα.

V. 1066. Schol.: ὦ Διὸς ἀκτίς, παῖσον· ὦ κεραυνέ, εἴθε με βάλοις.

V. 1067. Schol.: ἐγκατάσκηψον· τόξευσον κατ' ἐμοῦ τὸν κεραυνόν.

V. 1068 sq. Schol.: δαίνυται· ἐσθίει με ἡ νόσος. ἤνθηκεν, ἐξώρμηκεν· ἤκμασεν, ἀνεκάλασε, καὶ ἐγήγερται. De verbi ἀνθεῖν usu ad Ant. 945 sq. monuimus. Similiter Phil. 259: ἡ δ' ἐμὴ νόσος ἀεὶ νέθηλε.

V. 1069—1082. ὦ χέρες — χερῶν] M. Tullius ita vertit: O ante victrices manus, O pectora, o terga, o lacertorum tori! Vestrone pressu quondam Nemeaeus leo Frendens efflavit graviter extremum halitum? Haec dextra Lernam, tetra mactata excetra, Pacavit; haec bicorporem afflixit manum; Erymanthiam haec vastificam abiecit beluam; Haec e Tartarea tenebri-

1070 ὦ νῶτα καὶ στέρν', ὦ φίλοι βραχίονες, 1090
ὑμεῖς ἐκεῖνοι δὴ καθέσταθ', οἵ ποτε
Νεμέας ἔνοικον, βουκόλων ἀλάστορα,
λέοντ', ἄπλατον θρέμμα κἀπροσήγορον,
βίᾳ κατειργάσασθε, Λερναίαν θ' ὕδραν,
1075 διφυῆ τ' ἄμικτον ἱπποβάμονα στρατὸν 1095
θηρῶν, ὑβριστὴν ἄνομον, ὑπέροχον βίαν,
Ἐρυμάνθιόν τε θῆρα, τόν θ' ὑπὸ χθονὸς
Ἅιδου τρίκρανον σκύλακ', ἀπρόμαχον τέρας,
δεινῆς Ἐχίδνης θρέμμα, τόν τε χρυσέων
1080 δράκοντα μήλων φύλακ' ἐπ' ἐσχάτοις τόποις; 1100
ἄλλων τε μόχθων μυρίων ἐγευσάμην,
κοὐδεὶς τρόπαι' ἔστησε τῶν ἐμῶν χερῶν.
νῦν δ' ὧδ' ἄναρθρος καὶ κατερράκωμένος

V. 1087 sq. ὦν et ἔρπων cum Hermanno scripsi, et loci sententia et Scholiastae explicatione commotus. Libri ὡ et ἕρπω.

ca abstractum plaga Tricipitem edaxit, Hydra generatum, canem; Haec interemit tortu multiplicabili Draconem, auriferam obtutu observantem arborem. Multa alia victrix nostra lustravit manus, Nec quisquam e nostris spolia cepit laudibus.

V. 1070. Scholl. ὦ νῶτα καὶ στέρνα· ἀφορῶν εἰς ἓν ἕκαστον μέλος δυσφορεῖ, ὅτι ἀφ' οἵου οἷον γέγονεν αὐτοῦ τὸ σῶμα.

V. 1071 sq. Schol.: ὑμεῖς ἐκεῖνοι· ἆρα ὑμεῖς ἐστε οἱ τὸν Νεμαῖον χειρωσάμενοι λέοντα, τὸν τὴν Νεμέαν λυμαινόμενον;

V. 1072 sq. Νεμέας — κἀπροσήγορον] De re vide quae in fab. Herc. c. II. §. 2. exposita sunt; de nomine ἀλάστωρ ad O. C. 784 sq. dixi. Tum adiectivum ἄπλατον recte Scholiasta explicare videtur ἀπρόσιτον, cui appropinquare nemini licuit. Cf. Eurip. Herc. f. 399: ὃς ἄπλατον ἀμφέλικτος ἕλιξ' ἑρπύρωι. Contra ἀπροσήγορον, quod Bekk. Anecd. p. 440, 17. explicatur: ὃν οὐχ οἷόν τε προσαγορεῦσαι διὰ τρόπου τραχύτητα, de ferocitate et crudelitate leonis accipiendum videtur. Cf. O. C. 1277: πατρὸς τὸ δυσπρόσοιστον κἀπροσήγορον στόμα.

V. 1074. Λερναίαν δ' ὕδραν] Vide quae in fab. Herc. c. II. §. 3. exposuimus.

V. 1075 sq. Schol.: διφυῆ θ' ἄμικτον· τὸν τῶν Κενταύρων ἀπροσπέλαστον, ᾧ οὐκ ἦν συμμῖξαι καὶ συμβαλεῖν. Rem tractavi in fab. Herc. c. II. §. 4.

V. 1077—1080. Ἐρυμάνθιόν τ' — τόποις] Res, quas respicit poeta, pluribus explicavi in fab. Herc. c. II. §. 4. §. 5. §. 6.

V. 1081. Schol.: ἐγευσάμην· ἐπειράθην. Vide ad Ant. 986, et Eur. Herc. f. 1325: ἀτὰρ πόνων δὴ μυρίων ἐγευσάμην.

V. 1082. τρόπαι' — χερῶν] Exempla locutionis τρόπαια στῆσαι τινων vel ἀπό τι-

τυφλῆς ὑπ' ἄτης ἐκπεπόρθημαι τάλας,
ὁ τῆς ἀρίστης μητρὸς ὠνομασμένος,
ὁ τοῦ κατ' ἄστρα Ζηνὸς αὐδηθεὶς γόνος.
ἀλλ' εἰ γέ ταί τόδ' ἴστε, κἂν τὸ μηδὲν ὤν,
κἂν μηδὲν ἕρπων τήν γε δράσασαν τάδε
χειρώσομαι κἀκ τῶνδε. προςμόλοι μόνον,
ἵν' ἐκδιδαχθῇ πᾶσιν ἀγγέλλειν, ὅτι
καὶ ζῶν κακούς γε καὶ θανὼν ἐτισάμην.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ τλῆμον Ἑλλάς, πένθος οἷον εἰςορῶ
ἕξουσαν, ἀνδρὸς τοῦδέ γ' εἰ σφαλήσεται.

ΤΑΛΟΣ.

εἴπερ πάρεστιν ἀντιφωνῆσαι, πάτερ,
σιγὴν παρασχὼν κλῦθί μου, νοσῶν ὅμως.

V. 1094. εἴπερ πάρεστιν ex mea coniectura scripsi. Libri ἐπεὶ παρέσχες. Cf. Emendat. p. 156.

νων vel κατά τινων Taylorus ad Lysiae or. fun. p. 89. collegit. Pro genitivo autem τῶν ἐμῶν facile apparet scriptorem prosaicum pronomen ἐμοῦ positurum fuisse. Sed ut solent poetae saepe partem pro toto ponere, ita nonnunquam vocabulo χείρ utuntur pro eo ipso, cuius manus intelligendae sunt. Cf. Ai. 490: θεοῖς γὰρ ὦδ' ἔδοξέ που καὶ σῇ μάλιστα χειρί. El. 206: θανάτους αἰκεῖς διδύμαιν χειροῖν.

V. 1083. Schol.: ἄναρθρος· οὐκ ἔχων τὰ ἄρθρα τῶν μελῶν διὰ τὸ σεσῆφθαι αὐτά. κατεῤῥακωμένος δέ, τὰς σάρκας σαπεὶς καὶ ἔχων αὐτὰς κρεμαμένας, ὡς ῥάκη.

V. 1084. Schol.: τυφλῆς ὑπ' ἄτης· ὑπὸ νόσου ἀφανοῦς καὶ ἀκαταλήπτου, ἣν οὐκ ἔστιν ἰδεῖν. Vide ad v. 1036. De usu verbi ἐκπορθεῖν ad Ai. 874. diximus.

V. 1087 sq. Schol.: κἂν τὸ μηδὲν ὤ, κἂν μηδὲν ἕρπω· ἀντὶ τοῦ, καὶ οὕτως ἔχων, καὶ οὕτω διακείμενος. Apparet ex hac interpretatione Scholiastam, id quod restitui, ὤν et ἕρπων legisse. Quae scriptura multo quam vulgata huic loco accommodatior est. Coniunctivorum enim significatio haec foret: quanquam ero perditus etc., participiorum haec est: quamvis sim perditus etc. Κἄν enim saepe nihil significat nisi καίπερ, coll. Heindorf. ad Plat. Soph. 69. et Buttm. ad Demosth. Mid. p. 35 ed. sec. De locutione μηδὲν ὤν vide Matth. §. 437. not. 1.

V. 1089. κἀκ τῶνδε] Vel in hoc, quo sum, statu. Vide ad Ai. 529.

V. 1090. ἐκδιδαχθῇ — ἀγγέλλειν] Sic infra v. 1245: ἐκδιδαχθῶ δυσεβεῖν.

V. 1093. Schol.: εἰ σφαλήσεται· εἰ ἀποτεύξεται τούτου. Notus hic verbi σφάλλεσθαι usus.

V. 1095. Schol.: σιγὴν παρασχών· ἀντὶ τοῦ σιωπήσας καὶ ἡσυχάσας. De ὅμως particula cum participio iuncta cf. Matth. §. 566.

αἰτήσομαι γάρ σ', ὧν δίκαια τυγχάνειν.
δός μοι σεαυτὸν, μὴ τοσοῦτον ὡς δάκνει
θυμῷ δύσοργος. οὐ γὰρ ἂν γνοίης, ἐν οἷς
χαίρειν προθυμεῖ, κἀν ὅτοις ἀλγεῖς μάτην.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

εἰπὼν ὃ χρήζεις λῆξον· ὡς ἐγὼ νοσῶν
οὐδὲν ξυνίημ', ὧν σὺ ποικίλλεις πάλαι.

ΥΛΛΟΣ.

τῆς μητρὸς ἥκω τῆς ἐμῆς φράσων ἐν οἷς
νῦν ἐστιν, οἷς θ' ἥμαρτεν οὐχ ἑκουσία.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὦ παγκάκιστε, καὶ παρεμνήσω γὰρ αὖ
τῆς πατροφόντου μητρὸς, ὡς κλύειν ἐμέ;

ΥΛΛΟΣ.

ἔχει γὰρ οὕτως, ὥστε μὴ σιγᾶν πρέπειν.

V. 1097. Brunckius τοιοῦτον scripsit. Nescio, an recte. Sed vide etiam notam exegeticam.

V. 1096. δίκαια] Vide quae ad v. 506. adnotata sunt.

V. 1097 sq. μὴ τοσοῦτον — δύσοργος] Hermannus ita construenda verba esse monet: μὴ τοσοῦτον δύσοργος, ὡς θυμῷ δάκνει. Quod non probaverim. Immo equidem nescio, an mendosa sit librorum scriptura, poeta autem eiusmodi quid posuerit, ut sensus hic esset: da te mihi, neque vero talem, qui ira abripiare. Iracundus enim non intelligas etc.

V. 1098 sq. Schol.: οὐ γὰρ ἂν γνοίης· τοιοῦτόν ἐστιν, ἐὰν μὴ τοῦ θυμοῦ παύσῃ, πρότερον οὐ δυνήσῃ γνῶναι ὑπὸ τῆς ὀργῆς σκοτούμενος, ὅτι ἀδίκως αὐτὴν ἀνελεῖν βούλει, ὅπερ σοί ἐστι μεγίστη χαρά, οὐδὲ ὅτι μάτην ἀλγεῖς τὴν ψυχήν, νεμεσῶν τὴν οὐδὲν ἀδικήσασαν. Vera haec interpretatio est, nisi quod dolor potius ille Herculis significari videtur, quod a muliere, Deianira, superatum se et perditum putabat. Recte autem Scholiasta vidit μάτην et ad χαίρειν προθυμεῖ et ad ἀλγεῖς referendum esse. Itaque hoc dicit: alias enim non intelligas, cuiusmodi et gaudium tibi parare frustra contendas, et dolorem frustra nutrias; id est: alias non intelligas frustra te et dolore illo premi (non enim a muliere superatus es) et ulciscendi cupiditate flagrare (periit enim iam Deianira). De ἐν praepositione ad Phil. 60. monuimus.

V. 1100. εἰπὼν — λῆξον] Recte Hermannus, est haec, inquit, cruciatibus vexati oratio, qui quam celerrime finiri quae narranda sint cupit.

V. 1101. Schol.: ποικίλλεις· σοφίζεις, καλλωπίζεις τῷ λόγῳ. Cf. v. 412.

V. 1102. τῆς μητρὸς] De

Digitized by Google

HERACLES.

οὐ δῆτα τοῖς γε πρόσθεν ἡμαρτημένοις.

LICHAS.

ἀλλ' οὐδὲ μὲν δὴ τοῖς γ' ἐφ' ἡμέραν ἐρεῖς.

HERACLES.

λέγ', εὐλαβοῦ δὲ, μὴ φανῇς κακὸς γεγώς.

LICHAS.

λέγω. τέθνηκεν ἀρτίως νεοσφαγής.

HERACLES.

πρὸς τοῦ; τέρας τοι διὰ κακῶν ἐθέσπισας.

LICHAS.

αὐτὴ πρὸς αὑτῆς, οὐδενὸς πρὸς ἐκτόπου.

HERACLES.

οἴμοι· πρὶν, ὡς χρῆν, σφ' ἐξ ἐμῆς θανεῖν χερός;

LICHAS.

κἂν σοῦ στραφείη θυμός, εἰ τὸ πᾶν μάθοις.

genitivo vide quae ad Ai. 1208 sq. adnotavimus.

V. 1104. Schol.: ὦ παγκάκιστε· αὕτη τοῦ μίσους ἐπίτασις, ὅτι καὶ μνήμην τῆς μητρὸς ἐποιήσατο, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἡρακλέους ἀκούοντος.

V. 1105. τῆς πατροφόνου μητρός] Consule quae ad El. 766. exposuimus.

V. 1106. Schol.: ἔχει γὰρ οὕτως· τὸ γὰρ κατ' αὐτήν, φησί, πρᾶγμα ἐκτός ἐστιν ἀδικίας, ὡς μηδὲν εἶναι τοῦτο σιωπῇ παραδοῦναι.

V. 1107. οὐ δῆτα — ἡμαρτημένοις] Ad οὐ δῆτα adsumendum ex antecedentibus apparet ἔχει οὕτως, ὥστε — πρέπειν, ita ut hoc dicat Hercules: immo maxime tacendum de Deianira propter ea, quae ante peccavit. De dativo cf. Matth. §. 399. not. 2.

V. 1108. ἀλλ' οὐδὲ — ἐρεῖς] Verba τοῖς ἐφ' ἡμέραν significant: propter ea, quae hodie fecit, coll. Hoogev. ad Vig. p. 627. De οὐδὲ μὲν δή particularum significatu ad Ai. 858. dixi.

V. 1109. Schol.: λέγ'· εὐλαβοῦ δέ· εὐλαβοῦ, μὴ δι' ὧν ὑπὲρ τῆς μητρὸς λέγεις, περὶ ἐμὲ φανῇλος ἐξελεγχθῇς.

V. 1110. τέθνηκεν — νεοσφαγής] Cf. Ai. 898: Αἴας ὅδ' ἡμῖν ἀρτίως νεοσφαγὴς κεῖται.

V. 1111. τέρας — ἐθέσπισας] Erfurdtius comparat Eur. Hel. 316: πόλλ' ἂν γένοιτο καὶ διὰ ψευδῶν ἔπη. Unde Groddeckius cum τέρας coniunxit, quasi sit τέρας κακόν. At pertinent haec ad verbum, recteque Scholiasta: ἄπιστον γὰρ διὰ δυσφήμων ὥσπερ ἐμαντεύσω. HERM.

V. 1112. Schol.: πρὸς ἐκτόπου· ὑπ' ἄλλου. Recte Hermannus, Ne quis putet, inquit, ἐντόπου potius scribendum fuisse, quoniam a praesente tamen, non ab absente occidi debuisset, ἔκτοπον ipsi Deianirae opponi tenendum est. Nam in quo loco ipsa est, non est

ΗΡΑΚΛΗΣ.

1115 δεινοῦ λόγου κατῆρξας· εἰπὲ δ' ᾗ νοεῖς. 1135

ΥΛΛΟΣ.

ἅπαν τὸ χρῆμ', ἥμαρτε χρηστὰ μωμένη.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

χρήστ', ὦ κάκιστε, πατέρα σὸν κτείνασα δρᾷ;

ΥΛΛΟΣ.

στέργημα γὰρ δοκοῦσα προσβαλεῖν σέθεν,
ἀπήμπλαχ', ὡς προσεῖδε τοὺς ἔνδον γάμους.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

1120 καὶ τίς τοσοῦτος φαρμακεὺς Τραχινίων; 1140

ΥΛΛΟΣ.

Νέσσος πάλαι Κένταυρος ἐξέπεισέ νιν
τοιῷδε φίλτρῳ τὸν σὸν ἐκμῆναι πόθον.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἰοὺ ἰοὺ δύστηνος, οἴχομαι τάλας.
ὄλωλ', ὄλωλα, φέγγος οὐκ ἔτ' ἐστί μοι.

V. 1116. *μωμένη* primus Brunckius restituit. Libri *μνωμένη*.
V. 1136. *πράσσειν* primus Brunckius restituit. Libri *πράττειν*.

alius; unde quivis alius ἕκτος est.

V. 1115. Schol.: *δεινοῦ λόγου*· *θαυμαστοῦ*· *ἄπιστον γάρ, εἰ παύσομαι τῆς ὀργῆς*· *ὅμως εἰπέ.*

V. 1116. *ἅπαν τὸ χρῆμ'*] Adverte quae antea posuit verba Hyllus, *εἰ τὸ πᾶν μάθοις*. Deinde de significatu verbi *ἁμαρτάνειν* ad El. 1188. monuimus. Eodem sensu statim postea *ἀπήμπλακεν* positum est. Denique *χρηστὰ μωμένη* recte Scholiasta explicat: *ζητοῦσα χρηστόν τι διαπράξασθαι.*

V. 1118. *στέργημα — σέθεν*] Supra v. 575. dixit: *ἔσται φρενός σοι τοῦτο κηλητήριον τῆς Ἡρακλείας.*

V. 1122. *τὸν σὸν — πόθον*] Tuum in se desiderium, amorem.

V. 1123. Schol.: *ἰοῦ, ἰοῦ*· *ἀναμιμνησκόμενος τῆς ἀπὸ Δωδώνης μαντείας ταῦτα λέγει, ἀριθμήσας τὸν χρόνον. ἄρτι ἔγνων, ὅτι εἰς ἔσχατον ἦλθον συμφορᾶς.*

V. 1125. *ξυμφορᾶς ὖν' ἔσταμεν*] Simillime El. 936: *ὖν' ἦμεν ἄτης.* De genitivo vide Matth. §. 324. Rost. §. 108, 2. h.

V. 1127. Schol.: *σπέρμα σῶν ὁμαιμόνων· ἀντὶ τοῦ τοὺς σοὺς ἀδελφούς.*

V. 1129. Schol.: *μάτην ἄκοιτιν τὴν Ἀλκμήνην· τοῦτο δέ φησιν, ὡς ἀνάξια πάσχων.* Wakef. adscripsit Eur. Herc. f. 336: *ὦ Ζεῦ, μάτην ἄρ' ὁμόγαμόν σ' ἐκτησάμην.* et Ovid. Amor. III, 9, 21: quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?

Digitized by Google

οἶμοι, φρονῶ δὴ ξυμφορᾶς ἴν' ἕσταμεν.
ὦ, ὦ τέκνον· πατὴρ γὰρ οὐκ ἔτ' ἐστί σοι·
κάλει τὸ πᾶν μοι σπέρμα σῶν ὁμαιμόνων,
κάλει δὲ τὴν τάλαιναν Ἀλκμήνην, Διὸς
μάτην ἄκοιτιν, ὡς τελευταίαν ἐμοῦ
φήμην πύθησθε θεσφάτων, ὅσ' οἶδ' ἐγώ.

ΥΛΛΟΣ.

ἀλλ' οὔτε μήτηρ ἐνθάδ'· ἀλλ' ἐπακτίᾳ
Τίρυνθι συμβέβηκεν ὥστ' ἔχειν ἕδραν.
παίδων δὲ τοὺς μὲν ξυλλαβοῦσ' αὐτὴ τρέφει,
τοὺς δ' ἂν τὸ Θήβης ἄστυ ναίοντας μάθοις·
ἡμεῖς δ', ὅσοι πάρεσμεν, εἴ τι χρή, πάτερ,
πράσσειν, κλύοντες ἐξυπηρετήσομεν.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

σὺ δ' οὖν ἄκουε τοὔργον· ἐξήκεις δ', ἵνα
φανεῖς ὁποῖος ὢν ἀνὴρ ἐμὸς καλεῖ.
ἐμοὶ γὰρ ἦν πρόφαντον ἐκ πατρὸς πάλαι
πρὸς τῶν πνεόντων μηδενὸς θανεῖν ποτε,

V. 1137. Brunckius cum aliis σὺ γοῦν.
V. 1140. ποτε cum Musgravio scripsi. Libri ὕπο. Cf. Emendat. p. 29.

Ibidem. Schol.: τελευταίαν ἐμοῦ φήμην· τὴν περὶ τῆς τελευτῆς μου φήμην. V. 1131 sq. ἀλλ' ἐπακτίᾳ — ἕδραν] Recte Schaeferus ad Dionys. de Comp. Verb. p. 297. ita interpretatur: sed nunc forte Tirynthe habitat, ἀλλ' ἐν Τίρυνθι τυγχάνει κατοικοῦσα, de usu ὥστε particulae ad Bosii Ellips. p. 784. 924. lectorem ablegans. De συμβέβηκεν cf. El. 262: ἥ πρῶτα μὲν τὰ μητρός, ἢ μ' ἐγείνατο, ξύνθιστα συμβέβηκεν. Non probo Musgravium, id verbum coll. Diod. Sic. IV, 33. 34. interpretantem: pactum initum est, Hermannumve, pactum iniit explicantem. Denique de locutione ἕδραν ἔχειν, idem quod καθέζεσθαι, εἶναι significante, ad Ai. 532. exposuimus.

V. 1133. παίδων δὲ] Praecedit οὔτε, de qua dicendi forma ad v. 140. diximus.
V. 1137. σὺ δ' οὖν] Mirum est haerere quenquam in his particulis potuisse. Ut pauca de multis afferam exempla, Ai. 114: σὺ δ' οὖν — χρῶ χειρί. El. 891: σὺ δ' οὖν λέγε. O. R. 310: σὺ δ' οὖν — ᾠδαῖσι. 971: τὰ δ' οὖν παρόντα συλλαβὼν θεσπίσματα κεῖται.
Ibid. Schol.: ἐξήκεις δ', ἵνα· εἰς ἡλικίαν ἥκεις, ἵνα φανεῖς ἄξια πράττων παῖς ἐμὸς εἶναι.
V. 1139. πρόφαντον ἐκ πατρὸς] Recta haec tantum Scholiastae interpretatio: προειρημένον ὑπὸ τοῦ Διός. De re monitum in fab. Herc. c. IV. §. 4.
V. 1140. Schol.: πρὸς τῶν πνεόντων· τῶν ζώντων.

Digitized by Google

ἀλλ' ὅστις Ἅιδου φθίμενος οἰκήτωρ πέλοι.
ὅδ' οὖν ὁ θὴρ Κένταυρος, ὡς τὸ θεῖον ἦν
πρόφαντον, οὕτω ζῶντά μ' ἔκτεινεν θανών.
φανῶ δ' ἐγὼ τούτοισι συμβαίνοντά σοι
μαντεῖα καινά, τοῖς πάλαι ξυνήγορα,
ἃ τῶν ὀρείων καὶ χαμαικοιτῶν ἐγὼ
Σελλῶν ἐξελθὼν ἄλσος εἰσεγραψάμην
πρὸς τῆς πατρῴας καὶ πολυγλώσσου δρυός·
ἦ μοι χρόνῳ τῷ ζῶντι καὶ παρόντι νῦν
ἔφασκε μόχθων τῶν ἐφεστώτων ἐμοὶ
λύσιν τελεῖσθαι· κἀδόκουν πράξειν καλῶς.
τὸ δ' ἦν ἄρ' οὐδὲν ἄλλο πλὴν θανεῖν ἐμέ.
τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίγνεται.
ταῦτ' οὖν ἐπειδὴ λαμπρὰ συμβαίνει, τέκνον,

V. 1144. *συμβαίνοντά σοι* ex mea coniectura scripsi. Libri *συμβαίνοντ' ἴσα*. Cf. Emendat. p. 157.

V. 1149. *τῷ ζῶντι* glossam esse, ad *μοι* olim adscriptam, *πνεῦμα γὰρ ἡ ψυχή. Ψυχὴν ἐκάπνωσεν* (Il. χ, 467.), *καὶ ὅσα γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει* (Il. ρ, 447.). *ἔνθεν γὰρ ἡ ψυχή.*

V. 1141. *Ἅιδου φθίμενος οἰκήτωρ*] Vide quae de hac locutione ad Ai. 509. adnotavi.

V. 1143. *ζῶντά μ' — θανών*] Confer quae ad Ai. 1000. attuli similia.

V. 1144. Schol.: *φανῶ δ' ἐγώ· ἐρῶ σοι ἄλλην μαντείαν νεωτέραν, συμφωνοῦσαν τῇ προτέρᾳ.* De locutione *φαίνειν τί τινι*, aperire aliquid alicui, satis est contulisse O. R. 710: *φανῶ δέ σοι σημεῖα τῶνδε σύντομα.* Ant. 325: *εἰ δὲ ταῦτα μὴ φανεῖτέ μοι τοὺς δρῶντας.*

V. 1146 — 1148. *ἃ τῶν — δρυός*] Vide quae de hoc loco in fab. Herc. c. IV. §. 4. exposui.

V. 1150 sq. *μόχθων — λύσιν τελεῖσθαι*] Futuri infinitivum esse *τελεῖσθαι* vix opus est ut moneatur. Tum *λύσιν* facile apparet idem fere significare atque *τέλος*, ut nihil sit offensionis in locutione *λύσιν μόχθων τελεῖσθαι*. Cf. v. 79: *τελευτὴν τοῦ βίου μέλλει τελεῖν*. et quae exposui in Censura Ai. ab Lob. ed. p. 39 sqq.

V. 1153. *τοῖς γὰρ θανοῦσι κτλ.*] Cf. El. 1170: *τοὺς γὰρ θανόντας οὐχ ὁρῶ λυπουμένους.* O. C. 955: *θανόντων δ' οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται.*

V. 1154 sq. Schol.: *ταῦτ' οὖν ἐπειδὴ λαμπρά· φανερά, σαφῆ, πρόδηλα. ἐπεὶ οὖν, φησίν, ὁ χρησμὸς ἀπέβη, δεῖ σε γενέσθαι σύμμαχον ἐμοί.*

V. 1156. *καὶ μὴ — στόμα*] De verbo *ἐπιμένειν* cum infinitivo coniuncto cf. Ai. 641 sq.: *οἶαν σε μένει πυθέσθαι παιδὸς δύσφορον ἄταν.* Aesch. Eum. 677: *μενῶ δ' ἀκοῦσαι, πῶς ἀγὼν κριθήσεται.* Nihil enim ad rem, quod verbum simplex *μένειν* illic positum est. Deinde falli mihi videntur interpretes, qui auctore Musgravio *ὀξῦναι* intransitive (coll. quae ego ad El. 899. monui) hoc loco dictum putant. Im-

Digitized by Google

δεῖ σ' αὖ γενέσθαι τῷδε τἀνδρὶ σύμμαχον, 1175
καὶ μὴ 'πιμεῖναι τοὐμὸν ὀξῦναι στόμα,
ἀλλ' αὐτὸν εἰκάθοντα συμπράσσειν, νόμον
κάλλιστον ἐξευρόντα, πειθαρχεῖν πατρί.

ΥΛΛΟΣ.

ἀλλ', ὦ πάτερ, ταρβῶ μὲν εἰς λόγου στάσιν
τοιάνδ' ἐπελθών, πείσομαι δ' ἃ σοι δοκεῖ. 1180

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἔμβαλλε χεῖρα δεξιὰν πρώτιστά μοι.

ΥΛΛΟΣ.

ὡς πρὸς τί πίστιν τήνδ' ἄγαν ἐπιστρέφεις;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

οὐ θᾶσσον οἴσεις, μηδ' ἀπιστήσεις ἐμοί;

in Emendat. p. 157 sq. planum feci. Pro qua quid restituendum sit, incertum adhuc videtur. Potuit scribi: ἤ μοι χρόνῳ μέλλοντι, τῷ παρόντι νῦν.

mo ut θηλύνειν στόμα Ai. 632 ed. meae, ad quem locum vide quae adnotata sunt, significat os mollire, id est asperitatem linguae lenire, ita non dubium est, quin ὀξύνειν τοὐμὸν στόμα sit acuere os meum, id est, facere, ut aspera sit oratio mea.

V. 1157 sq. νόμον — πατρί] Non recte Erfurdtius, cui ceteri interpretes assensi sunt, ἐξευρίσκειν explicat accipere. Immo νόμον ἐξευρίσκω κάλλιστον, πειθαρχεῖν πατρί, est legem reperio sive intelligo esse optimam, ut patri obtemperem. Ac saepe quidem quum ἐξευρίσκειν, tum inprimis simplex εὑρίσκειν eodem prorsus modo usurpatur, quo nos dicimus: ich finde, ich sehe an, veluti ich finde das Gesetz sehr gut. Sic O. R. 304: ἧς σε προστάτην σωτῆρά τ', ὦναξ, μοῦνον ἐξευρίσκομεν. 441: τοιαῦτ' ὀνείδιζ', οἷς ἔμ' εὑρήσεις μέγαν. Philoct. 452: ποῦ χρὴ τίθεσθαι ταῦτα, ποῦ δ' αἰνεῖν, ὅταν τὰ θεῖ' ἐπαινῶν τοὺς θεοὺς εὖρῳ κακούς; Simillimus usus est verbi εὑρίσκειν, quando cum participio iungitur, nihil significans nisi intelligere, ut apud Herod. VII, 194: ἀνακρεμασθέντος ὧν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὑρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήϊον.

V. 1159 sq. Schol.: ταρβῶ μὲν εἰς λόγου· εὐλαβοῦμαι μέν, εἰς τοιαύτην ὁμιλίαν ἐλθών, μὴ οὐχ αἱρετά μοι προτείνῃς, πράξω δὲ ὅμως, κἂν δεινὰ ᾖ. εἰς λόγου στάσιν· περιφραστικῶς εἰς λόγους. Cf. O. R. 684: τί τὴν ἄβουλον, ὦ ταλαίπωροι, στάσιν γλώσσης ἐπήρασθε;

V. 1162. Schol.: ἐπιστρέφεις· ζητεῖς, ἐπάγεις μοι ἀκριβῆ πίστιν. De verbis ὡς πρὸς τί vide quae Matth. ad Eur. Phoen. 621. et Lobeck. ad Ai. 77. p. 107 ed. sec. disputarunt.

V. 1163. οὐ θᾶσσον — ἐμοί] Οὐ particula utrique membro communis est. Cf. quae ad Ai. 75. et ad O. R. 618. adnotavi.

Digitized by Google

ΥΛΛΟΣ.

ἰδοὺ προτείνω, κοὐδὲν ἀντειρήσεται.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὄμνυ Διός νυν τοῦ με φύσαντος πάρα.

ΥΛΛΟΣ.

ἦ μὴν τί δράσειν, καὶ τόδ' ἐξειρήσεται;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἦ μὴν ἐμοὶ τὸ λεχθὲν ἔργον ἐκτελεῖν.

ΥΛΛΟΣ.

ὄμνυμ' ἔγωγε, Ζῆν' ἔχων ἐπώμοτον.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

εἰ δ' ἐκτὸς ἔλθοις, πημονὰς εὔχου λαβεῖν.

ΥΛΛΟΣ.

οὐ μὴ λάβω· δράσω γάρ. εὔχομαι δ' ὅμως.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

οἶσθ' οὖν τὸν Οἴτης Ζηνὸς ὕψιστον πάγον;

ΥΛΛΟΣ.

οἶδ', ὡς θυτήρ γε πολλὰ δὴ σταθεὶς ἄνω.

V. 1165. *Διός νυν* ipse scripsi. Vulgo *Διὸς νῦν*.

V. 1175—1178. cur uncis incluserim, in Emendat. p. 199 sqq. exposui.

De *ἀπιστεῖν* ad v. 1208 sq. monui.

V. 1166. *ἦ μὴν — ἐξειρήσεται*] Explicat Hermannus: diceturne etiam hoc, quid me facturum iurare debeam? Nec video equidem, quomodo verba, quae posita sunt, aliter explicari liceat. Nihilominus persuadere mihi non possum, si id, quod indicatum est, dicere voluisset, poetam iis, quae nunc scripta leguntur, verbis usurum fuisse.

V. 1168. Schol.: *ἐπώμοτον· ὅρκιον.*

V. 1169. Schol.: *εἰ δ' ἐκτὸς ἔλθοις· εἰ παραβαίης τοὺς ὅρκους.* Cf. Ai. 640: *οὐκ ἔτι συντρόφοις ὀργαῖς ἔμπεδος, ἀλλ' ἐκτὸς ὁμιλεῖ.*

V. 1171. *τὸν Οἴτης — πάγον*] Id est *τὸν τοῦ Διὸς πάγον τὸν Οἰταῖον.* Vide ad Philoct. 484 ed. meae. De re vide v. 200. et v. 436.

V. 1174. *αὐτόχειρα — φίλων*] Schol.: *ταῖς σαυτοῦ χερσὶ μεθ' ὧν θέλεις φίλων· οὐ γὰρ μόνος ἐδύνατο φέρειν αὐτόν.*

V. 1179. *γόου — δάκρυ*] Bruńckius quum ita haec interpretatus sit: lacrimis autem et gemitu tempera, videtur *εἰσίτω* ita accepisse, ut suppressum statueret *σὲ* pronomen sive *τὴν σὴν φρένα*. Atqui ut recte dicatur, quod valde dubium videtur, *γόος μ' εἰσέρχεται*, quemadmodum dicitur *οἶκτός μ' εἰσέρχεται* et alia similia, quae attulit Valck. ad Eur. Phoen. 1378 sqq., tamen vix puto quenquam Graecorum *δάκρυ μ' εἰσέρχεται* dixisse. Itaque *εἰσίτω*, si scriptum a poeta est, de quo du-

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἐνταῦθά νυν χρὴ τοὐμὸν ἐξάραντά σε
σῶμ' αὐτόχειρα καὶ ξὺν οἷς χρήζεις φίλων,
[πολλὴν μὲν ὕλην τῆς βαθυῤῥίζου δρυὸς 1195
κείραντα, πολλὸν δ' ἄρσεν' ἐκτεμόνθ' ὁμοῦ
ἄγριον ἔλαιον, σῶμα τοὐμὸν ἐμβαλεῖν·
καὶ πευκίνης λαβόντα λαμπάδος σέλας,]
πρῆσαι. γόου δὲ μηδὲν εἰσίτω δάκρυ,
ἀλλ' ἀστένακτος κἀδάκρυντος, εἴπερ εἶ 1200
τοῦδ' ἀνδρός, ἔρξον· εἰ δὲ μή, μενῶ σ' ἐγὼ
καὶ νέρθεν ὢν ἀραῖος εἰσαεὶ βαρύς.

ΥΛΛΟΣ.

οἴμοι, πάτερ, τί εἶπας; οἷά μ' εἴργασαι;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὁποῖα δραστέ' ἐστίν. εἰ δὲ μή, πατρὸς
ἄλλου γενοῦ του, μηδ' ἐμὸς κληθῇς ἔτι. 1205

ΥΛΛΟΣ.

οἴμοι, μάλ' αὖθις, οἷά μ' ἐκπαλεῖ, πάτερ,
φονέα γενέσθαι καὶ παλαμναῖον σέθεν;

V. 1183. *τί εἶπας* ex La restitui. De hiatu ad Philoct. 100. monui. Ceteri libri partim *τοῖ' εἶπας*, partim *τίν' εἶπας*, partim *τί μ' εἶπας*.

bitari posse iudico, sic explicandum existimem: penetret, incidat scil. in rogum. Minus offensionis videatur esse in locutione *γόου δάκρυ*. Sic Aiac. 579. *γόους δακρύειν* dictum. Porro similia sunt qualia protulit Matth. §. 316. f. Accedit, quod *δάκρυον γεγηθός*, *δάκρυα φιλάδελφα* Sophocles dixit El. 1231. Ant. 527. et *πενθήμων δακρύων* Euripides Phoen. 1078. Copula coniuncta sunt *δάκρυα* et *γόοι* ab Eur. Iph. T. 860: *παρὰ δὲ βωμὸν ἦν δάκρυα καὶ γόοι*. Troad. 315: *ἐπὶ δάκρυσι καὶ γόοισι*. Or. 320: *ἐν δάκρυσι καὶ γόοις*.

V. 1181 sq. Schol.: *εἰ δὲ μή· εἰ δὲ μὴ ταῦτα ποιήσεις, διατελέσω ταῖς κατάραις καὶ καθ' Ἅιδου βαρῶν σε. ἀραῖος· ἐπάρατος, τιμωρὸς δαίμων*. De usu adiectivi *ἀραῖος* cf. Elmsl. ad Eur. Med. 595., de coniunctis duobus adiectivis *ἀραῖος βαρύς* quae ad O. C. 1076 sq. adnotavi. Itaque *μενῶ σ' ἐγὼ ἀραῖος βαρύς* idem est atque *μενεῖ σε ἡ ἐμὴ βαρεῖα ἀρά*, coll. v. 1240: *ἀλλά τοι θεῶν ἀρὰ μενεῖ σε*.

V. 1183. *οἷά μ' εἴργασαι*] Sic Phil. 928: *οἷά μ' εἰργάσω*; Quanquam huius loci ratio alia atque illius est. Verum sumit Hyllus iniuria se affectum ab Hercule esse eo, quod coactus sit ab eo ipsum interficere. Cf. quae idem statim post dicit.

V. 1186. *οἴμοι μάλ' αὖθις*] Vide quae ad O. C. 1466. adnotavi. Tum *ἐκπαλεῖ* Scholiasta explicat *ἀναγκάζεις*.

V. 1187. Schol.: *παλαμναῖον· ἀλάστορα, μιαιφόνον, αὐτόχειρα*.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

οὐ δῆτ' ἔγωγ', ἀλλ' ὧν ἔχω παιώνιον
καὶ μοῦνον ἰατῆρα τῶν ἐμῶν κακῶν.

ΥΛΛΟΣ.

καὶ πῶς ὑπαίθων σῷμ' ἂν ἰφμην τὸ σόν; 1190 1210

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀλλ' εἰ φοβεῖ πρὸς τοῦτο, τἄλλά γ' ἔργασαι.

ΥΛΛΟΣ.

φορᾶς γέ τοι φθόνησις οὐ γενήσεται.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἦ καὶ πυρᾶς πλήρωμα τῆς εἰρημένης;

ΥΛΛΟΣ.

ὅσον γ' ἂν αὐτὸς μή τι προσφαύων χεροῖν·
τὰ δ' ἄλλα πράξω, κοὐ καμεῖ τοὐμὸν μέρος. 1195 1215

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀλλ' ἀρκέσει καὶ ταῦτα· πρόσνεμαι δέ μοι
χάριν βραχεῖαν πρὸς μακροῖς ἄλλοις διδούς.

ΥΛΛΟΣ.

εἰ καὶ μακρὰ κάρτ' ἐστίν, ἐργασθήσεται.

V. 1194. μή τι προσφαύων ex mea coniectura scripsi. Libri μὴ ποτιψαύων. At abhorret a trimetro iambico epicum ποτιψαύειν.

V. 1188 sq. ἀλλ' ὧν ἔχω — κακῶν] Inaudita foret abundantia, si hoc ordine verba collocata essent: τῶν ἐμῶν κακῶν, ὧν ἔχω. Atqui quum praecedant verba ὧν ἔχω, minus molesta sunt quae sequuntur, aliis interiectis verbis, τῶν ἐμῶν κακῶν. Nunc enim repetita tantum, quae maxime urgenda est, notio intelligitur.

V. 1191. φοβεῖ πρὸς τοῦτο] De praepositionis usu vide Matth. §. 591. Similis εἰς praepositionis usus est; de quo Matth. §. 578. c. egit.

V. 1192. φορᾶς] Schol. rec.: ἤγουν τοῦ φέρειν σε.

V. 1193. Schol.: ἢ καὶ πυρᾶς· ὄντως οὖν πληρώσεις τὴν πυρὰν τῆς ὕλης;

V. 1194. ὅσον γ' — χεροῖν] De forma loquendi cf. O. R. 347: ἴσθι γὰρ δοκῶν ἐμοὶ καὶ ξυμφυτεῦσαι τοὔργον, εἰργάσθαι θ', ὅσον μὴ χερσὶ καίνων. Thucyd. I, 111: τῆς γῆς ἐκράτουν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων.

V. 1195. τοὐμὸν μέρος] Sic Ant. 1062: οὕτω γὰρ ἤδη καὶ δοκῶ τὸ σὸν μέρος.

V. 1197. πρὸς μακροῖς ἄλλοις] De genere neutro, quum femininum deberet poni, conferri Dorvill. ad Charit. p. 571. (549 ed. Lips.) Hermannus iubet.

V. 1199. τὴν Εὐρυτείαν — παρθένον] Vide quae ad Ai. 134. adnotavimus.

V. 1201. Schol.: ἐπισκήπτω· ἐντέλλομαί σοι, παρεγγυῶ. Contra vulgarem usum et Sophocles hoc loco ἐπισκήπτειν cum accusativo eius coniunxit, cui quid imperatur, et Euripides Iph. T. 701: ὅταν δ' ἐς Ἑλλάδ'

Digitized by Google

ΗΡΑΚΛΗΣ.

τὴν Εὐρυτείαν οἶσθα δῆτα παρθένον.

ΥΛΛΟΣ.

Ἰόλην ἔλεξας, ὥς γ' ἐπεικάζειν ἐμέ.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἔγνως. τοσοῦτον δή σ' ἐπισκήπτω, τέκνον·
ταύτην, ἐμοῦ θανόντος, εἴπερ εὐσεβεῖν
βούλει, πατρῴων ὁρκίων μεμνημένος,
πρόσθου δάμαρτα, μηδ' ἀπιστήσῃς πατρί· —
μηδ' ἄλλος ἀνδρῶν τοῖς ἐμοῖς πλευροῖς ὁμοῦ
κλιθεῖσαν αὐτὴν ἀντὶ σοῦ λάβοι ποτέ·
ἀλλ' αὐτός, ὦ παῖ, τοῦτο κήδευσον λέχος. —
πείθου. τὸ γάρ τοι μεγάλα πιστεύσαντ' ἐμοὶ
σμικροῖς ἀπιστεῖν τὴν πάρος ξυγχεῖ χάριν.

ΥΛΛΟΣ.

οἴμοι. τὸ μὲν νοσοῦντι θυμοῦσθαι κακόν·
τὸ δ' ὧδ' ὁρᾶν φρονοῦντα τίς ποτ' ἂν φέροι;

V. 1200. ὥς γ' Schaeferus primus restituit. Libri ὥστ'.
V. 1210 sq. Mendosi hi versus videntur. Vide notam exegeticam.

ἵππιόν τ' Ἄργος μόλῃς, πρὸς δεξιᾶς σε τῆσδ' ἐπισκήπτω τάδε· τύμβον τε χῶσον κἀπίθες μνημεῖά μοι. Notum est autem verba omnia dicendi, quamvis per se nunquam cum accusativo, sed cum dativo eius iungantur, cui quid dici significatur, tamen saepissime cum accusativo coniungi sequente infinitivo, ut λέγω σε ταῦτα ποιῆσαι. Eadem ratio huius loci et Euripidei videtur, nisi quod pro infinitivo poetae, quo vividior esset oratio, imperativum ponere maluerunt.

V. 1205 sq. ἄλλος — ἀντὶ σοῦ] Vide quae ad O. C. 484. adnotavimus.

V. 1207. τοῦτο κήδευσον λέχος] Hanc fove uxorem, i. e. hanc duc uxorem. Cf. Emendat. p. 6.

V. 1208 sq. τὸ γάρ τοι — ξυγχεῖ χάριν] Id est ἐὰν γὰρ μεγάλα μοι πιστεύσας σμικροῖς ἀπιστῇς, τὴν πάρος χάριν συγχεῖς. Simillime Ant. 68: τὸ γὰρ περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα. Notum autem illud est, et πιστεύειν obtemperandi et ἀπιστεῖν non obtemperandi notione quum a ceteris Graecis tum a Sophocle saepe usurpari. Cf. de πιστεύειν v. 1251: σοί γε πιστεύσας. O. C. 175: σοὶ πιστεύσας. O. R. 625: ὡς οὐχ ὑπείξων οὐδὲ πιστεύσων λέγεις; de verbo ἀπιστεῖν iam ad Ant. 219. admonui. De accusativo μεγάλα vide quae ad Ai. 1215. et ad Ant. 64. adnotata sunt.

V. 1210 sq. οἴμοι — τίς ποτ' ἂν φέροι] Schol.: τὸ θυμοῦσθαι, εἰ μὴ πεισθείην αὐτῷ, καὶ τὸ πείθεσθαι ὧδε φρονοῦντι δυσχερές. Hinc illum vo-

Digitized by Google

ut facturus nihil

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὡς ἐργασείων οὐδὲν ὧν λέγω φρονεῖς.

ΥΛΛΟΣ.

τίς γάρ ποθ', ἥ μοι μητρὶ μὲν θανεῖν μόνῃ
μεταίτιος, σοί τ' αὖθις, ὡς ἔχεις, ἔχειν,
τίς ταῦτ' ἂν, ὅστις μὴ 'ξ ἀλαστόρων νοσοῖ, 1235
ἕλοιτο; κρεῖσσον κἀμέ γ', ὦ πάτερ, θανεῖν
ἢ τοῖσιν ἐχθίστοισι συνναίειν ὁμοῦ.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀνὴρ ὅδ', ὡς ἔοικεν, οὐ νεμεῖν ἐμοὶ

V. 1218. *νεμεῖν* cum Brunckio scripsi. Libri *νέμειν*.
V. 1222. *ἀπ' εὐνασθέντος* cum Hermanno scripsi. Libri *ἀπευνασθέντος*.

σοῦντα legisse coniicit Wakefieldius. Groddeckius, servans *νοσοῦντι*, mox corrigendum putat: *τὸ δ' ὧδε δρᾶν φρονοῦντα*, quod sic interpretatur: mente perturbata loquenti irasci velle improbum est; sed mentis compotem talia mandata exsequentem quis toleret? Refert autem *ὧδε δρᾶν* et *φρονοῦντα* ad Hyllum, quod fieri propter opposita non potest. Nihil mutandum. Scholiasta sensum, non verba videtur explicare voluisse. Est autem sensus hic: aegro irasci, i. e. repugnare mentis non compoti, malum est; sed ita eum videre compotem mentis, quis ferat? Ὧδε cum *ὁρᾶν* iungendum, adverbium pro adiectivo *τοιοῦτον*. Similiter supra v. 958. HERM. Attuli haec, non quo vera putarem, quae nullo pacto mihi probanda videntur, sed ne lectores ignorarent, quid de loco difficiliore Hermannus iudicasset. Neque enim ipse adhuc decernere ausim, quomodo emendandus explicandusque necessario hic locus sit. Illud non dubito, quin corruptus sit, vereque pro *ὁρᾶν* Groddeckius *δρᾶν* scribendum coniecerit. Sed videtur etiam *νοσοῦντα* cum Wakefieldio restituendum esse, ita ut hoc dicat Hyllus: heu, mentis non compotem irasci (Herculem aegrotantem mihi, si non obtemperem, irasci) malum est; sed mentis compotem talia mandata exsequi (semet ipsum dicit) quis ferat? De significatu verborum *νοσεῖν* et *φρονεῖν* eo quo monui sensu sibi oppositorum cf. Aiac. 337. 344. Ant. 1052.

V. 1212. *ὡς ἐργασείων — θρονεῖς*] Sic El. 1025: *ὡς οὐχὶ συνδράσουσα νουθετεῖς τάδε*.

V. 1213 sq. Schol.: *τίς γάρ ποθ', ἥ μοι μητρί· τὸ τίς ἐφ' ἑαυτοῦ ἔθηκεν, ἀντὶ τοῦ, πῶς ἂν ἐγὼ ἑλοίμην γῆμαι αὐτήν, τὴν τῶν κακῶν αἰτίαν οὖσαν*. De *τίς* pronominis usu ad Ai. 240. monitum est, de dativo *μοὶ* ad *μητρί* referendo vide ad v. 640., de infinitivo ad Ant. 1152 ed. meae, de significatione adiectivi *μεταίτιος* ad huius fab. v. 257., denique de *μὲν — τὲ* particulis ad v. 998.

V. 1215 sq. Schol.: *τίς ταῦτ' ἄν, ὅστις μὴ 'ξ ἀλαστόρων· τίς ἂν ταῦτα πράττειν ἕλοιτο, ἐκτὸς ὧν μανίας καὶ θεηλασίας; ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἂν ἑλοίμην, εἰ μὴ μαινοίμην*. Non recte Scholiasta *ταῦτα ἕλοιτο ἄν*

Digitized by Google

φθίνοντι μοῖραν· ἀλλά τοι θεῶν ἀρὰ
μενεῖ σ' ἀπιστήσαντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις. 1240

ΥΛΛΟΣ.

οἴμοι, τάχ', ὡς ἔοικας, ὡς νοσεῖς φράσεις.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

σὺ γάρ μ' ἀπ' εὐνασθέντος ἐκκινεῖς κακοῦ.

ΥΛΛΟΣ.

δείλαιος, ὡς ἐς πολλὰ τἀπορεῖν ἔχω.

interpretatus est, quae verba hoc significant: haec sumat, accipiat. Pro ταῦτα exspectes τήνδε, quum Iole significetur. Verum loquitur Hyllus summa cum indignatione, de Iole dicens ut de re sibi molestissima. Similia exempla attulit Bernhardy Synt. Gr. p. 281. De verbo αἱρεῖσθαι cf. Phil. 365: τἄλλα μὲν πάρεστί σοι πατρῷ' ἑλέσθαι. Ai. 396: Ἕλεσθέ μ' οἰκήτορα. Denique ἐξ ἁλαστόρων νοσεῖν facile apparet hoc significare: a numine infesto mente privatum esse. De nomine ἀλάστωρ ad O. C. 784 sq. diximus.

V. 1217. τοῖσιν ἐχθίστοισι] Universe loquitur, quamvis Iolen potissimum respiciat. Vide ad O. R. 361 ed. meae.

V. 1218 sq. ἀνὴρ — μοῖραν] De infinitivo νεμεῖν, pro quo indicativum exspectes, vide Herm. ad Vig. p. 894. et Matth. §. 539, not. 2., de locutione μοῖραν νέμειν τινί Blomf. gloss. Aesch. Prom. 299.

V. 1219. θεῶν ἀρὰ] Hermannus θεῶν ἀρά, inquit, quum dicit, exsecrationem deorum invocatione factam, ac deinde, quae hanc consequitur, iram deorum vindictamque intelligit.

V. 1221. οἴμοι — φράσεις] Haereo nonnihil in his verbis, quamvis per se spectata nulla videantur difficultate laborare. Nisi fallor, hoc dicit Hyllus: mox dices, ut videtur, te insanire, id est, non longe videris ab insania rursus abesse, qui ea me facere iubeas, quae qui sana mente sit fieri velle nequeat, et, ni faciam, maxima mihi mala imprecere. Insanus autem sive mentis non compos videbatur Hercules, quando summis corporis doloribus vexabatur, qui nunc cessabant. Apta certe haec, quam posui, sententia iis est, quae respondet Hercules. Illud contra non dubium videtur, quin Scholiasta falsus sit, qui ita haec explicet: ὡς φανερὸς εἶ νοσῶν χαλεπῶς, οὕτω καὶ χαλεπῶς διαλεγόμενος.

V. 1222. Schol.: σὺ γάρ μ' ἀπ' εὐνασθέντος· σύ με, φησίν, ἀναταράττεις ἀπὸ τοῦ καταπραϋνθέντος κακοῦ, μὴ πειθόμενος.

V. 1223. Schol.: δείλαιος, ὡς εἰς πολλά· ἄτοπον γὰρ καὶ ἐναντιοῦσθαι καὶ πείθεσθαι, δι' ὃ ἀπορῶ. Non esse hanc accuratam huius versus explicationem sponte apparet. Quo sensu vulgo ἔχειν cum infinitivo iungitur, ita ut posse significet, eodem hic interpretes ἔχω cum τἀπορεῖν coniunctum putant. Quod non probo. Neque enim, quod sciam, unquam, ita si ponitur ἔχω, infinitivo articulus additur. Itaque τὸ ἀπορεῖν pro τὴν ἀπορίαν dictum existimo, ut τὸ φιλεῖν pro

Digitized by Google

ΗΡΑΚΛΗΣ.

οὐ γὰρ δικαιοῖς τοῦ φυτεύσαντος κλύειν.

ΥΛΛΟΣ.

ἀλλ' ἐκδιδαχθῶ δῆτα δυσσεβεῖν, πάτερ;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

οὐ δυσσέβεια, τοὐμὸν εἰ τέρψεις κέαρ.

ΥΛΛΟΣ.

πράσσειν ἄνωγας οὖν με πανδίκως τάδε;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἔγωγε. τούτων μάρτυρας καλῶ θεούς.

ΥΛΛΟΣ.

τοιγὰρ ποιήσω, κοὐκ ἀπώσομαι, τὸ σὸν
θεοῖσι δεικνὺς ἔργον. οὐ γὰρ ἄν ποτε
κακὸς φανείην, σοί γε πιστεύσας, πάτερ.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

καλῶς τελευτᾷς, κἀπὶ τοῖσδε τὴν χάριν

V. 1236. ὑστάτη mendosum est. Videtur ἔσταται scribendum. Vide Emendat. p. 158 sqq.

τὴν φιλίαν dixit Sophocles O. C. 1617: τὸ γὰρ φιλεῖν οὐκ ἔστιν ἐξ ὅτου πλέον ἢ τοῦδε τἀνδρὸς ἔσχετε. Videtur ergo hoc dicere: ὡς εἰς πολλὰ ἡ ἀπορία ἐστίν, ἣν ἔχω, quam multa sunt (ab Hercule Hyllo imperata), in quibus quid faciam ambigo. De εἰς praepositionis usu vide Matth. §. 578. c.

V. 1224. Schol.: δικαιοῖς· δίκαιον νομίζεις.

V. 1227. πανδίκως] Vide quae ad v. 602. adnotavimus.

V. 1230. Schol.: θεοῖσι δεικνὺς ἔργον· διαμαρτυράμενος τοὺς θεοὺς γαμήσω τὴν Ἰόλην.

V. 1232. Schol.: καλῶς τελευτᾷς· ἀντὶ τοῦ καλῶς τὸν λόγον ἐπεραίωσας.

V. 1232 sqq. τὴν χάριν — με θῇς] Non intellexerunt structurae rationem qui post πράσθες non comma, sed colon posuerunt. Apta enim ὡς particula est e verbis τὴν χάριν πράσθες, in quibus inest significatio curandi, perficiendi. Itaque huius loci eadem ratio atque v. 600 sqq.: ἀλλ' αὐτὰ δή σοι ταῦτα καὶ πράσσω, — ὅπως φέρῃς μοι τόνδε τανάφῳ πέπλον. Cf. Rost. §. 122, 10. (11.) Matth. §. 531. not. 2. Ceterum ut amant dicere poetae Graeci: ταχὺς ἦλθον, cito adveni (coll. Phil. 791. 1062 ed. meae), pro ταχέως ἦλθον, ita hoc loco pro ταχεῖαν scriptor prosaicus sine dubio adverbium ταχέως posuisset.

V. 1235 sq. Schol.: ἄγ' ἐγκονεῖτε· ἐνεργεῖτε καὶ ἀνακουφίσατε. παῦλά τοι κακῶν· μόνη γὰρ ἀνάπαυσις τὸ παραθεῖναί με τῷ πυρὶ καὶ τοιαύτη τελευτῇ χρήσασθαι. Utut scripsit poeta, certum illud mihi videtur, sententiam huius loci hanc esse debere: hic enim vitae meae exitus (τὸ παραθεῖναί με τῷ πυρί) finis existit malorum meorum. Cf. Emendat. p. 158 sqq.

V. 1239 sq. Schol.: ἄγε νυν, πρὶν τήνδ' ἀναχωρῆσαι· ἐαυτὸν παραθαῤῥύνει, ὥστε μὴ βοᾶν κομιζόμενον εἰς τὴν πυράν.

ταχεῖαν, ὦ παῖ, πρόσθες, ὡς, πρὶν ἐμπεσεῖν
σπαραγμὸν ἤ τιν' οἶστρον, ἐς πυράν με θῇς.
ἄγ' ἐγκονεῖτ', αἴρεσθε. παῦλά τοι κακῶν
αὕτη τελευτὴ τοῦδε τἀνδρὸς ὑστάτη.

ΥΛΛΟΣ.

ἀλλ' οὐδὲν ἔργει σοὶ περαίνεσθαι τάδε,
ἐπεὶ κελεύεις κἀξαναγκάζεις, πάτερ.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἄγε νυν, πρὶν τήνδ' ἀνακινῆσαι
νόσον, ὦ ψυχὴ σκληρὰ χάλυβος
λιθοκόλλητον στόμον παρέχουσ',
ἀνάπαυε βοήν, ὡς ἐπίχαρτον
τελέουσ' ἀεκούσιον ἔργον.

ΥΛΛΟΣ.

αἴρετ', ὀπαδοί, μεγάλην μὲν ἐμοὶ
τούτων θέμενοι συγγνωμοσύνην,

V. 1237. *περαίνεσθαι* ex mea coniectura scripsi. Libri *τελειοῦσθαι*. Cf. Emendat. p. 160 sqq.

V. 1243. *τελέουσ'* cum Billerbeckio scripsi. Libri *τελέως*.

Verba *πρὶν — ἀνακινῆσαι* hoc significant: priusquam morbum resuscites, id est: ne resuscites sive ut impedias, quominus resuscitetur morbus.

V. 1240. *ὦ ψυχὴ σκληρὰ χάλυβος*] Coniungenda haec verba esse Scholiasta iam vidit. Apte afferunt editores Hesiod. O. et D. 146: *ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν*. Qui *χάλυβος* cum verbis sequentibus iungunt, non advertisse videntur perquam incommode *χάλυβος* et *λιθοκόλλητον* hoc loco cum substantivo *στόμιον* coniungi.

V. 1241. Schol.: *λιθοκόλλητον στόμιον παρέχουσα· λίθινον καὶ σκληρὸν χαλινὸν σαυτῇ ἐπιβαλοῦσα.* Non probo hanc verbi *παρέχειν* interpretationem, quamvis interpretibus recentioribus omnibus probata videatur. Neque enim video, qua ratione activum *παρέχειν τι* significare unquam possit sibi induere aliquid. Immo quam ubique verbum illud activum potestatem habet, ut sit praebere aliquid alicui, ea hic quoque positum puto, ita ut animus frenum adhibere Herculi, id est linguae eius dicatur, impediturus ea re, quominus in eiulatus erumpat. Saepe autem animus linguae opponitur, ut El. 1175: *κρατεῖν γὰρ οὐκέτι γλώσσης σθένω*. Adde O.C. 1051: *χρυσέᾳ κλῆϊ ἐπὶ γλώσσᾳ βέβακεν*. Ant. 180: *ὅστις ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλήσας ἔχει.*

V. 1242 sq. Schol.: *ἀνάπαυε βοήν· ἀνάπαυσον τὴν βοήν, ὡς εἰς ἐπίχαρτον καὶ ἀκούσιον πρᾶγμα χωροῦσα, τὴν πυράν· πῶς δὲ ἐπίχαρτον καὶ ἀκούσιον; ἐπίχαρτον μέν, ὅτι ἀπαλλάττεται τῆς νόσου, ἀκούσιον δέ, ὅτι λυπεῖ πάντα ἡ ἀποστέρησις τοῦ βίου· παρὰ τὸ ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ.*

V. 1244. Schol.: *αἴρετ', ὀπαδοί· οὐκ οἰκέταις, ἀλλὰ τοῖς ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ ἐξ Εὐβοίας φησί.*

V. 1245. Schol.: *συγγνωμοσύνην· ἀντὶ τοῦ συγγνώμην, ὅτι κατὰ γνώμην πατρῴαν*

μεγάλην δὲ θεοῖς ἀγνωμοσύνην
εἰδότες ἔργων τῶν πρασσομένων·
οἳ φύσαντες καὶ κληζόμενοι
πατέρες τοιαῦτ' ἐφορῶσι πάθη.
τὰ μὲν οὖν μέλλοντ' οὐδεὶς ἐφορᾷ· 1270
τὰ δὲ νῦν ἑστῶτ' οἰκτρὰ μὲν ἡμῖν,
αἰσχρὰ δ' ἐκείνοις,
χαλεπώτατα δ' οὖν ἀνδρῶν πάντων
τῷ τήνδ' ἄτην ὑπέχοντι.
λείπου μηδὲ σύ, παρθέν', ἐπ' οἴκων, 1275
μεγάλους μὲν ἰδοῦσ' αἰνοὺς θανάτους,
πολλὰ δὲ πήματα καὶ καινοπαθῆ·
κοὐδὲν τούτων, ὅ τι μὴ Ζεύς—

V. 1250. Non placet ἐφορᾷ, quod nescio an mendosum sit.

V. 1255. ἐπ' οἴκων e scholiis rescripsi. Libri ἀπ' οἴκων. Cf. Comment. nostram de scholiorum in Soph. trag. auctoritate p. 26.

V. 1256. ἰδοῦσ' αἰνοὺς ex mea coniectura scripsi. Libri ἰδοῦσα νέους. Cf. Emendat. p. 163.

V. 1257. καινοπαθῆ vix putem Sophoclem scripsisse. Schol.: καινοπαγῆ· νεοκατασκεύαστα. Ac nescio equidem, an id ipsum, καινοπαγῆ, poeta scripserit. Tum καί copulam ante καινοπαθῆ primus Bentleius vidit addendam esse. Sic Aesch. Ag. 63: πολλὰ παλαίσματα καὶ γνιοβαρῆ.

τοῦτο ποιῶ. De locutione συγγνώμην τίθεσθαι, quae idem significat atque συγγιγνώσκειν, ad O. C. 462. monui.

V. 1246 sq. μεγάλην — πρασσομένων] Recte iam Musgravius monuit locutionem ἀγνωμοσύνην εἰδέναι τινί τινος conformatam esse ex locutione χάριν εἰδέναι τινί τινος.

V. 1248 sq. Schol.: οἳ φύσαντες καὶ κληζόμενοι· εἰς τὸν Δία ἡ ἀπότασις τοῦ λόγου· ἐκείνους, φησίν, ἀγνώμονας ἡγεῖσθε, οἵτινες γεννήσαντες αὐτὸν περιορῶσι τοιαῦτα πάσχοντα.

V. 1252. Schol.: αἰσχρὰ δ' ἐκείνοις· τοῖς γεννήσασιν ἐπονείδιστα.

V. 1255. Schol.: λείπου μηδὲ σύ, παρθένε· ἔοικεν Τλλος ἀποστραφεὶς ταῖς ἀπὸ τοῦ χοροῦ λέγειν τοῦ μὴ ἀπολιμπάνεσθαι τῶν οἴκων, ἕως ἂν ἐπανέλθωσιν ἀπὸ τῆς πυρᾶς. Τινὲς δὲ γράφουσιν ἐπ' οἴκων, τουτέστι, μηδὲ ὑμεῖς περιλείπεσθε ἐνταῦθα, ἀλλ' ἀκολουθήσατε. Virgines enim, ut constat, decere putabatur domi manere neque in publicum prodire; hinc ait: μηδὲ σύ, παρθένε, ἐπ' οἴκων λείπου, quae sola potest pro vera scriptura haberi.

V. 1256. μεγάλους — θανάτους] De unius Deianirae interitu cogitandum. Sic O. R. 496: Λαβδακίδαις ἐπίκουρος ἀδήλων θανάτων. El. 206: τοὺς ἐμοὺς ἴδε πατὴρ θανάτους αἰκεῖς. Cf. Seidler. ad Eur. El. 479.

V. 1258. Schol.: κοὐδὲν τούτων, ὅ τι μὴ Ζεύς· λείπει τὸ ἐποίησεν. Δία δὲ τὴν εἱμαρμένην λέγει, ἥτις κακῶν καὶ ἀγαθῶν ἐστιν αἰτία. — οὐδὲν τούτων οὐδεὶς ἔπραξεν, εἰ μὴ μόνος ὁ Ζεύς. Melius alii ἔστι videntur intelligere.

METRA

QUIBUS

SOPHOCLES IN HAC FABULA USUS VIDETUR.

Vss. 1 — 93. trimetri iambici.

Vss. 94 — 101.

⏑ ⏓ ⏑ –, ⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ – dipod. iamb. et penth. dact.

95 – ⏓ ⏑ ⏓ –, ⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ ⏑ iambelegus.

⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ – – trim. dact. cat.

⏓ ⏑ ⏓ –, ⏓ ⏑ ⏓ –, ⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ – dim. epitr. et penth. dact.

– ⏓ ⏑ ⏓ –, ⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ – iambelegus.

100 – ⏓ ⏑ ⏓ –, ⏓ ⏑ ⏓ –, ⏓ ⏑ ⏓ –, ⏓ ⏑ – tetram. epitr. praeposita anacrusi.

– ⏓ ⏑ –, – ⏓ ⏑ – ⏑ dim. iamb. hypercat.

Regnant in hoc carmine, quod ad Doriam harmoniam cantatum esse patet, epitriti, numeri tardi ac ponderosi, temperati alio alacriore quidem, sed gravi tamen numero, dactylico. Cf. Herm. Elem. doctr. metr. p. 698 sqq. — De epitritis dictum ad Electr. v. 1066. Ceterum conferendum est cum hoc carmine illud, quod in Aiace legitur v. 172 — 191.

Vss. 110 — 119.

110 ⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑, ⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑ duo trim. dact. catal.

⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ – –, ⏓ ⏑⏑ – ⏑⏑ – trim. dact. cat. et penth. dact.

Digitized by Google

– ⏑́ ⏑ –, ⏑́ ⏑ ⏑ –
115 ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑́ ⏑ ⏑ – } dipod. iamb. et choriambus.
⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ –, ⏑́ ⏑ ⏑ –

⏑́ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ – chori. et dipod. iamb.

⏑́ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑́ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏒ priapeus.

De v. 119., qui est priapeus, ad O. C. v. 1678. dixi.

Vss. 130—137.

130 ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑́ ⏑ –, ⏑́ ⏑ – ⏑, ⏑́ ⏑ – ⏑ dip. iamb., cret., dim. troch.

⏑́ ⏑ – ⏑, ⏑́ ⏑ – ⏑, ⏑́ ⏑ – ⏑, ⏑́ ⏑ – tetram. troch. cat.

– ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ – dim. iamb. cat.

135 ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ – trim. iamb.

⏑ ⏑́ ⏑ – –, ⏑ ⏑́ ⏑ – ⏑ duo penth. iamb.

⏒ ⏑́ ⏑́ –, ⏑ ⏑́ ⏑ – – antisp. et penth. iamb.

Vss. 138—201. trimetri iambici.

Vss. 202—221.

⏑ ⏑́ ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑́ ⏑ ⏑ – dim. dochm. et cret.

⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ – trim. iamb.

205 ⏑ ⏑́ ⏑́ –, ⏑ ⏑́ ⏑ – – antisp. et penth. iamb.

⏑ ⏑́ ⏑́ ⏒, ⏑́ ⏑ – antisp. et cret.

⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑́ ⏑ ⏑́ – dipod. iamb. et epitr.

⏑́ ⏑ ⏑ –, ⏑́ ⏑ – dim. cret.

⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ ⏒ dim. iamb.

210 ⏑́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑, ⏑́ ⏑ ⏑ – tetram. dact. et chori.

⏑́ ⏑ – ⏑ – – dim. troch. brachyc.

⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ – dim. iamb.

⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ –, ⏑ ⏑́ ⏑ ⏒ trim. iamb.

215 ⏑ ⏑́ –, ⏑ ⏑́ ⏒ dim. bacch.

– ⏑́, – ⏑́ duo spond.

Digitized by Google

⏑ˉ⏑–, ⏑ˉ⏑–, ⏑ˉ⏑–, ⏑ˉ⏑– tetram. iamb. catal.

–ˉ––, –ˉ–– dim. spond.

⏑⏑ˉ⏑–, ⏑ˉ– anacreonteus.

⏑ˉ⏑–, ⏑ˉ– idem.

⏑ˉ⏑–, ⏑ˉ– idem.

Vss. 222—493. trimetri iambici.

V. 494—501.

⏑⏑ˉ⏑⏑–, ⏑⏑ˉ⏑⏑–, ⏑ˉ⏑– dim. anap. et dip. iamb.

ˉ⏑ˉ– epitritus.

⏑⏑ˉ⏑⏑–, ⏑⏑ˉ⏑⏑–, ⏑ˉ⏑– qualis v. 494.

ˉ⏑⏑–⏑⏑–– trim. dact. cat.

ˉ⏑ˉ–, ˉ⏑⏑–⏑⏑–– epitr. et trim. dact. cat.

ˉ⏑⏑–⏑⏑–– trim. dact. cat.

⏑⏑ˉ⏑⏑–, ⏑⏑ˉ⏑⏑–, ⏑ˉ dim. anap. et iambus.

–ˉ⏑–, ⏑ˉ⏑–, ˉ⏑⏑–⏑–– dim. iamb. et logaoed.

Vss. 510—521.

⏑ˉ⏑⏑–⏑–– logaoed. cum anacr.

⏑⏑ˉ––, ˉ⏑⏑–⏑⏑–– monom. anap. et trim. dact. cat.

–ˉ⏑–– monom. iamb. hyperc.

ˉ⏑⏑–⏑⏑–– trim. dact. cat.

ˉ⏑⏑–⏑⏑–– idem.

–ˉ–, ⏑ˉ– moloss. et bacchius.

–ˉ–, ⏑ˉ– idem.

–⏑⏑ˉ–, ⏑ˉ⏑–– antisp. et penth. iamb.

⏑ˉ⏑–, ⏑ˉ⏑–– duo penth. iamb.

⏑ˉ⏑––, ⏑ˉ⏑–– idem.

⏑ˉ⏑–⏑– dim. iamb. brachyc.

ˉ⏑, ˉ⏑⏑–, ⏑ˉ⏑, ˉ⏑, ˉ⏑⏑–– similis priapeo.

Vss. 522—623. trimetri iambici.

Digitized by Google

Vss. 624 — 630.

⏑ ⏓ ∪ ∪ – ∪ – ∪, ⏓ ∪ – ∪, ⏓ ∪ – { logaoedic. cum anacr. et dim. troch. cat.

625 – ⏓ ∪ ∪ – ∪ ∪ –, ∪ ⏓ ∪ – – anap. et iamb.

⏓ ∪ ∪ –, ⏓ – chori. et spond.

⏑ ⏓ ∪ ∪ –, – ⏓ ∪ – { choriamb. cum anacr. et diiambus.

– ⏓ –, ⏓ ∪ ∪ – moloss. et chori.

630 ∪ ⏓ ∪ –, ∪ ⏓ ⏑ dim. iamb. cat.

Vss. 638 — 645.

∪ ∪ ⏓ ∪ ∪ –, ∪ ⏓ ⏓ ⏑ anapp. et antisp.

∪ ∪ ⏓ ∪ ∪ –, ∪ ⏓ ∪ – – anapp. et penth. iamb.

⏑ ⏓ ∪ ∪ ∪ –, ∪ ⏓ ∪ ∪ –, ∪ ⏓ ∪ –, ∪ ⏓ ∪ – tetram. iamb.

∪ ⏓ ⏓ –, ∪ ⏓ ∪ – ∪ – { antisp. et dim. iamb. brachyc.

⏑ ⏓ ∪ –, ∪ ⏓ ∪ ⏑ dim. iamb.

– ⏓ –, – ⏓ – duo molossi.

645 metrum dubium, quia scriptura mendosa.

Vss. 654 — 811. trimetri iambici.

Vss. 812 — 821.

⏑ ⏓ ∪ – –, ⏓ ∪ ∪ – ∪ ∪ – iambelegus; cf. Ai. 178.

– ⏓ ∪ ∪ – ∪ ∪ – – trim. dact. cat. cum anacr.

⏓ ∪ – ∪, ⏓ ∪ – – dim. troch.

815 ∪ ⏑ ∪ ∪ ∪ ∪, ∪ ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏓ ∪ – trim. iamb.

⏑ ⏑ ∪ ∪ ∪ ∪, ∪ ⏑ ∪ ∪ –, ∪ ⏓ ∪ – idem.

⏓ ∪ ∪ – ∪ – ⏑ logaoedicus.

⏓ ∪ – ⏑ epitritus.

– ⏑ ∪, ∪ ⏓ ⏓ – iamb. et antisp.

820 – ⏑ ∪, ∪ ⏓ ⏓ – idem.

– ⏑ ∪ ∪ ∪ ∪, ∪ ⏓ ∪ –, ∪ ⏓ – trim. iamb. cat.

Vss. 832 — 840.

– ⏓ – –, ⏓ ∪ ∪ – duo anap. et chori.

∪ ∪ ⏓ ∪ ∪ –, ∪ ∪ ⏓ ∪ ∪ –, ∪ ⏓ dim. anap. et iamb.

Digitized by Google